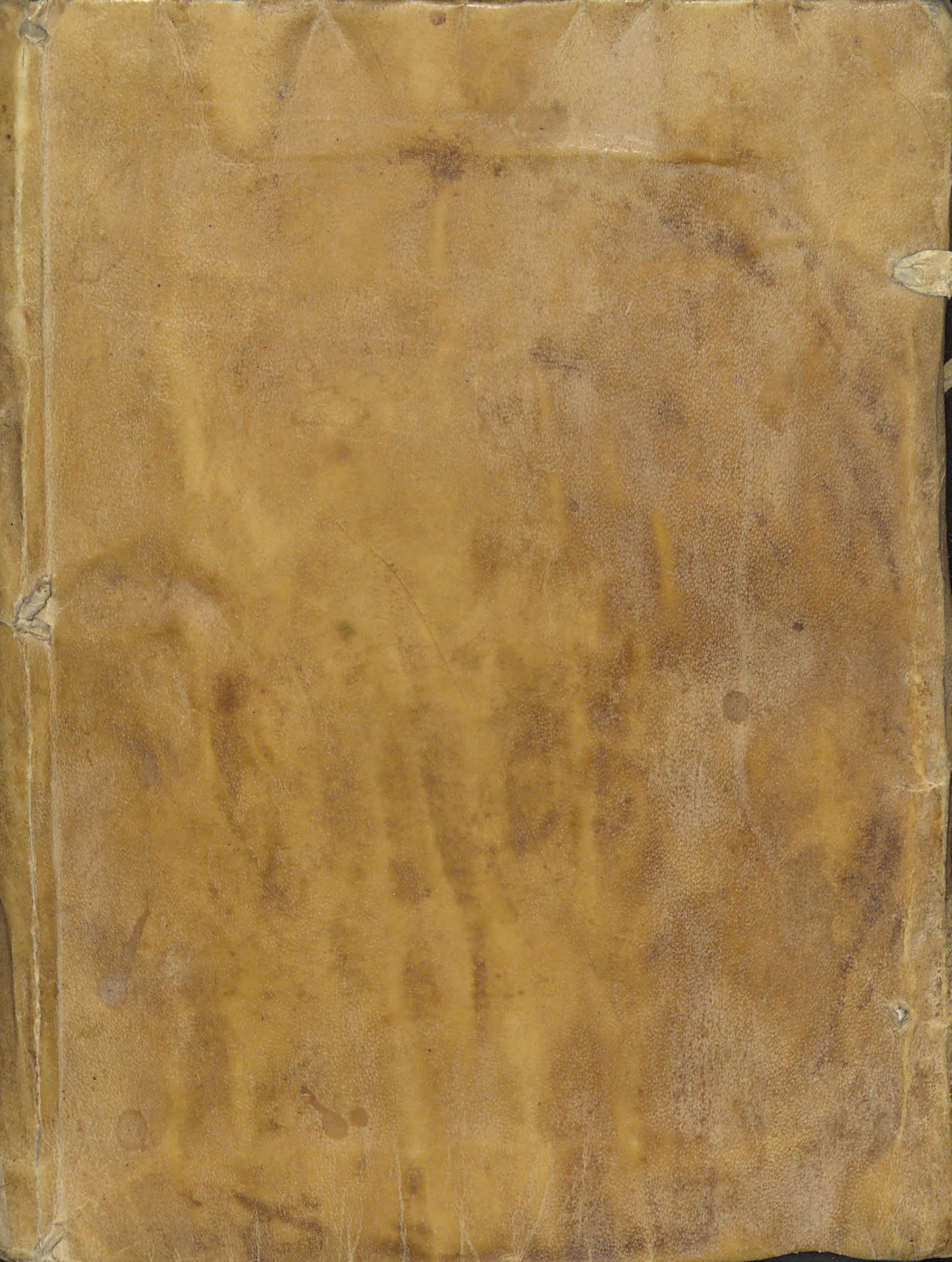

De Iustitia et Iure.

L'indice està al principio.

M.S. 4.º pergamino, completo, folia de hasta el 185., bien tratado.

R = De Iustitia et Iure. Ponce.

13

Por mano de quien lo escrivió
su Señor

Index titulorum.

Cap.

Cap. 1

Finis.

Opus morale

De Iustitia et Iure.

Esta materia es del P.e Fran.co Ponce.

Ad Auditores.

Ordior meo theologicu iter à matrà morali de justicia et Jure: que etsi int. nros scriptores, qui sua scripta prelo mandarunt celeberrima semp hita sit, uti qz ples et gravis ex nris DDes pleno et acuto calamo tractavere: inter magistros v huius nrs Provinciae paucissimi st qui eã scholasticis nris tradiderint. Quapropt decrevi tã gravis valde aẞ utilis materie vobis tradere, auditores mei, In quãetsi ples quest es ad fory tany externy ptinentes pasim tractari soleant ab autoribus, ab ijs n sel uti munere nro parũ nessariis, abstinebimus; memores theologici muneris, qd gero, n tã ẽẽ que ad fory ẽtensiory spectant, qz que ad fory sciencie attinent. Sequar precipuè in hac matrà tractandâ eorũ methody, q eã ita scholastico more tractaverunt, ut moralis eẽ matra n fuerint obliti. Ergo quamvis in eã p schole more agendy nobis sit, defiendo, dividendo, rõẽs investigando et speculando p utraqz pte: In speculat tn n sistemus; sed ad praxim moralẽ pria deducemus. Ideoqz aliqdo aliquas etiã merè scholasticas, parumqz utiles speculationes omittemus; ut moralibus casibus et dcis prestet locus. In adducendis Juris testibus, et citandis DDes ita pcedemus, ut nec eos prigrè et culpabilit pretereamus: nec ad usqz audientiy fastidiy allegemus.

De hacqz matrà egit Ds Thos 2a 2e à quest 57 usqz ad 79. 1o de justiciâ et Jure in coi: posteà de justicie actibus, nempè de judicio et restitutione: De hac quest 62, de illo tã q 60 tã q 67 usqz ad 71. Nos tn in hoc annuali opere de justiciâ et Jure 2s se agemus, omissis prefatis justicie actibus, dividentes hoc opus unicy qz librum in 4or Tr: In 1o disputabit de essã et divoibus justicie curtimqz de Jure, qd ẽ illius obty: et insup de psonis int quas justicia intercedere potẽ — In 2o agẽt ex psesso de ipso justicie obto, nempè de Jure, eiusqz divoibus; sed precipuè de dominio — In 3o tractabit de subto et obto matrali justicie et dominii. Ergo qz in ipso disqret, qqet quorũ rery appetere pot dominiy? — In 4o demum demõ adgrendi rery

dominia. — Vtinã que in toto hoc opere dabimus et meis et vestris
votis reãnt. Lib. de justicia et jure 2us. Tractatus 1us de essta
et divisionibus justicie. Dispo 1a de essta justicie. Caput 1m ad de-
fos justicie multiplex acceptio justicie et juris premittitur.

Liber
De Justiciâ et Jure secundu' se.
Tractatus 1.us
De essa et divisionibus Justicie.
Disputaõ 1
De essentiâ Justicie.
Caput 1
Ad defoe justicie multiplex acceptio justicie et Juris premittitur.

Ad explicato justie, de quâ nobis sermo instat, premittere opportet n' so multiplics accept.es justicie; sed etiā noticia Juris; ut premitit Dus Thas 2a 2e q. 57 arto 1o q. Cu. justia relative se heat ad Jus, tamqs virtus ad suu obtu, neqt. heri plena et pfecta noticia Justie et effs illius absqs noticia illius Juris ad qd refert, et in quo servando exercet. Sed cu tã nomen Juris qs Justie equivocu sit, plesqs accept.es patiat; opportet etiā pheamus noticiā eaꝝ, ut statuas statim meat de quâ justiâ et de quo Jure in hoc opere loquamur.

Igit accipit 1o Justia p Collect. oiu virtu. In quâ accept. logr Xptus D.s apud Mat. 5: nisi abundaverit justia vra plusqs etc. et insup: beati q esuriunt et sitiunt justiã. Et in hâc acceptione virtutu amatores dicunt justi, operibus qs virtutu justificatione. 2o accipit justia p gratiâ sanctificante, que ē radicaliter et dimanative ois virtus: cum illâ oes virtes (que justie nome gaudent) conant. Et in hoc su illâ accipit

Tridentinum sess. 6 Capite decimo. et ob eandem rationem Charitas a D. August. lib. de nat. et gratia Cap. 88. perfecta justitia dicitur. Item quo etiam status innocentiae appellatur status justitiae originalis: quia tota illius status perfectio a gratia sanctificante proveniebat: ac quo vires, virtutes quo habitus eum statum exornabant. Hanc quoque acceptionem capit reddit D. Aug. lib. 19. de Civit. Dei Cap. 4 Et ea est: quia sicut per justitiam rigorose talem (de qua infra) jus suum unicuique tribuimus, ita per gratiae et virtutum opera debitam Deo obedientiam exhibemus, ad quod Deus suum quoque jus habet. Sed haec utraque justitiae acceptio non est rigorosa, nec de illa nobis sermo futurus est.

Quarto accipitur nomen justitia pro quadam speciali virtute, quae inter quatuor Cardinales numeratur: ordinatque ad jus suum unicuique tribuendum; et aequitatem servandam, ut infra dicetur in explicatione definitionis ipsius.

Sed jam ig ad juris acceptiones exponendas. Accipitur 1° jus generaliter pro eo quod justum et bonum est, conformeque legi, sive naturali, sive divinae, sive humanae, in qua acceptione quilibet virtutis actus jus et justum nuncupatur. In ea quoque acceptione neque jus esse objectum alicuius specialis virtutis, cum sit objectum omnium. Jus vero et justum in praedicta acceptione late sumuntur = 2° sumitur etiam generaliter pro lege ipsa sive naturali, sive divina, sive humana. In qua acceptione id quod praeceptum est aliqua ex praedictis legibus, dicitur esse de jure sive naturali, sive divino, sive humano = 3° sumitur pro arte docente aut exponente jus, jurisque regulas: sicut medicina sumitur pro arte medicinae. Iuxta quam acceptionem Ulpianus lege 1a digestis de justitia et jure, definit jus dicens esse artem boni et aequi. 4° accipitur pro facultate, seu potestate ad aliquid faciendum. Et in hac acceptione cum judex sententiam dicit, etiam si ea iniqua sit, jus dicere dicitur, teste Paulo jurisconsulto lege penultima digestis de justitia et jure, quem alii sequuntur. Tunc autem jus dicere dicitur, non comparatione ad sententiam, quam profert; sed comparatione ad illud, quod proferre tenetur; sive ad id quod judicem facere opportet: quia proferre sententiam ut opportet, est justum pronuntiare, et jus dicere = 5 accipitur jus tum ab eodem jurisconsulto, tum etiam a D. Thoma et aliis pro loco, in quo jus dicitur. Et in hac acceptione usurpatur ab illis locutio illa: vocari in jus. sive in jure comparere.. id est in loco ubi a

judice

à Judice jus dicit. Jus autem in nullâ harum acceptionum est objectum justitiae stricte talis.

Sumitur 6° jus pro potestate legitimâ, seu titulo deserviente ad aliquid obtinendum, scilicet fruendum re aliquâ in proprium commodum et utilitatem. Hoc autem jus dividi solet à DDoribus in jus in re et jus ad rem. Jus in re est titulus ille, ratione cujus res tibi obligata est devincta, ita ut illam ubicumque sit vindicare possis, et eâ uti in tuam utilitatem et commodum; quia jam tua simpliciter est. At ex jure ad rem res tibi non est adhuc devincta, neque eam potes vindicare, nec liberè eâ uti ad tuam utilitatem et commodum: quia ratione hujus juris res simpliciter et absolutè non est tua: sed solum facultas tibi datur ut scilicet exigas in judicio illam: scilicet habeas in ordine ad utile proprium, ut satè explicat noster Molina Thomo 1 Tractatu 2° de Justitiâ et jure disputatione 2ª per totam. Haec autem devinctio quae includitur jus in re, consistit ut explicat noster Cardinalis de Lugo Thomo etiam 1° de Justitiâ disputatione 1ª numero 5 in connectione quadam rei cum habente tale jus, ratione cujus qui tale jus habet praefertur cuilibet alteri in ordine ad usum et utilitatem provenientes ex tali re. Cujusmodi autem connexio ab eo ipso primo causatur, à quo causatur tale jus in re. Jus vero ad rem ejusmodi connexionem non afert.

Ultimo sumitur jus pro justo alteri debito per aequalitatem servando. Quod justitiae stricte talis est proprium cuique alteri tribuere justum et illi debitum, per quod aequalitas constituatur inter debitum et redditum, seu debiti solutionem: ita ut neque plus neque minus quam debet attribuatur. Scilicet, ut inquit Ales 5 Ethicorum cap 5, ita ut nulli damnum aut lucrum attribuatur, sed debitum et aequale. Pone enim ab aliquo ablatos fuisse mille aureos. Quod justitia intendit, est, ut illi totidem aurei tribuantur, non plures neque pauciores: quia ea solutio est aequalis debito. Et haec aequalitas, aut aequalis solutio jus et justum stricte nuncupatur. In quâ acceptione jus et justum opponuntur injusto stricte tali, quod involvit rigorosam injustitiam.

Aequalitas autem haec debiti cum solutione (quae est proprium juris diximus) vocatur à DDoribus medium intentum à justitiâ = medium justitiae in solutione

debiti indir. medium, qd consistit in eo qd solutio nec excedat nec excedat
a debito. Aliud e hoc qd justitia indir, dicit a D. Tho q. 58 art. 10,
(quem reliq. com. sequunt.) medium rei, et equalitas rerum: q. e medium et equali-
tas int. rem et rem, nempe int. debitum et solutum debiti. Et in hoc genere
medij pte intenti a justitia distuit ipsa justitia ex p. obti a reliquis vir-
tutibus moralibus, quæ fo indunt ex p. obti medium seu equalitas rois:
quæ ut distuit ab equalit. et medio rei, dicit rois, q. in rebus quæ ta-
lis equalitas hent sumit. medium et equalitas p compara. ad agens sive
ad subtm virtis, n p compara. solut. ad aliud extra subtm. Ut cernit.
in virte temperantie, in qua quantitas cibi et potus e medium p compara.
ad eum q. unus het complex. et robur: et aliud medium e p compara. ad alium
q het longe diversam complex. N.n. eadm quantitas e medium necij subto-
rum et complex.: q. vre diversam disposit. subti id qd e medium n unius, n illius vi-
delicet q. sanus e ne medium, sed excessus n alterius vg n illius q febricitat.

Sed ht
data explicao p distia equalit. et medij rei a medio rois sit com. apud DD.es
desumpta q. ex D. Tho hic q. 58 art. 10; alit tn eam disting. explicat
Em.us Cardinalis de Lugo disp. 1a n.o 21 docens medium justie dici medium rei,
q ad illud inveniendum nihil aliud necesse e p se loqndo, qm attendere debitum
et reditum: medium v. ad alias virtes spectans ideo dici medium rois, q ad illud
inveniendum necessaria e attenta rois investigao: sic ad inveniendum medium
temperantie necessarium e attendere plures circunstantias, ut quant. et
qualit. cibi, complex. et vires, statum qm subti etc.a =: Igit. respu. juris
in hac ultima accept. n e tal. equalitas, et medium rois; sed 1a illa, quæ
rei dicit, ppria et peculiaris e.

His q. premissis, dico ig: jus in hac 2ci
accept. ultima e obtum justie stricte. sed diverti mode: nam jus in pe-
nultima accept. e presupponit a justia ex p. obti, seu pxi, ut ppt. illum
titulum tribuat illi qd debet: sic excellentia obti presupponit a dulia,
ut ppt. illa tribuat obto cultum debitum. Jus v. in ultima accept. n tam
presupp. a justia in pxo, qm tribuit illi a justia: sic cultus excellie

alienus

alienæ non tamen supponit a virtute dulie, quia causatur ab ipsa, quæ ipsa tribuerita causa.

Caput 2um

Definitur Justicia

Præsupposita iam noticia justitiæ et juris, de quo agendum nobis erat in hoc opere desfenda nobis justitia hæc verit. Igitur ea definitur ab Vlpiano lege justitia digestis de justitia et jure. Justitia est constans et perpetua voluntas jus suum unicuique tribuendi. Quæ definitio recte intellecta approbatur a Theologis et Juristis cum Sto Tha in presenti quæstione 58 art. 1o in corpore. Prioribus verbis convenit Justitia cum aliis virtutibus voluntatis, quæ est habitus alicuius boni operis voluntarii. Justitia enim dicitur voluntas constans et perpetua, quæ est habitus producentibus actus voluntarii constantis et perpetui: nam quod ista justitia est voluntas constans et perpetua, non est identica, sed causalis. Quod æquivallet huic justitia est habitus quæ efficit actus voluntarios et cetera. Vt recte annotarunt ex Sto Tha loco citato Sotus lib 3 de justitia quæstione 2a articulo 1o, et Pater Valentia de Justitia et Jure quæstione 2a puncto 1o: Nam aliquando virtus operativa actus definitur per ipsum actum quem efficit: quomodo Stus Augustinus tractatu 79 in Joannem desfinit virtutem fidei dicens: fides est credere quod non vides, ut advertit Divus Thomas loco citato art. 1o ad 1um.

Per parti[cula]m illam constans petitur quod voluntas ista ad justitiam pertinens sit firma et minime instabilis, quia quandiu firma non est sed instabilis non meretur nomen virtutis. Per illud vero et perpetua denotatur, quod justitia et actus illius debet esse perpetua, non fratione et inte, sed tantum ex parte obiecti quod vult, quatenus debet velle perpetuam indemnitatem juris alieni: nam si ad unam tantum horam seu unum annum vel, vellet illam, non justitia esset, sed potius injustitia. Demum per partes ultimas desfinitionis explicatur obiectum proprium justitiæ, et actus illius per quod ab aliis virtutibus voluntatis differt: nam huius virtutis est speciale tribuere unicuique suum jus. (Jus videlicet illud alteri debitum per æqualitatem servandum, de quo egimus cap. precedente in ultima acceptione Juris) tribuere autem huius alteri dupliciter potest evenire. 1o reparando si lesum est: 2o non lædendo.

ti adhuc est integrum. Unde alteri tribuit huius jus native per actum intelligendi illud: et positive per actum illud servantem. Utrumque autem modum tribuendi jus intendit justitia.

Ex qua declaratione justitiae definitionis liquet quod justitia esse quod sit habitus bonus, atque adeo virtus: quod denotat particulas illas voluntas constans et perpetua etc., quae significant virtutis conditiones, nempe constantia ad exercendum actum rectum in omni sua materia, et perpetuitas ex parte objecti, quod vult. Quas conditiones requirit Philosophus ad omnem virtutem lib 2 Ethicorum cap 4, teste Patre Valentia loco citato. Differentia vero huius virtutis explicatur per sequentes particulas quae exponunt objectum proprium justitiae et actum illius.

Et 2a datam propositionem redegit Divus Thomas definitionem justitiae traditam ab Ulpiano ad magis strictam et claram definitionem sic dicens art 1o citato justitia est habitus secundum quem aliquis constanti et perpetua voluntate jus suum unicuique tribuit = sed ego ad mentem Sancti Augustini lib 19 de Civitate Dei cap 21. brevius adhuc et pressius justitiam sic definio: est virtus tribuens unicuique suum jus (ipse n. ibidem ait: est virtus quae sua cuique tribuit) nam si nomine habitus secundum quem aliquis perpetua et constante voluntate intelligit, tale idem atque intelligit per terminum virtus: cur non clarius et brevius dicat: justitia est virtus, quam justitia est habitus secundum quem aliquis perpetua et constante voluntate etc.

Caput 3

Aliquas deducit illationes pro pleniore intelligentia definitionis traditae.

1. Inferes 1o ex data definitione, jus illud, quod tribuere dicitur justitia non esse titulum quem ex parte existi sufficit ad fruendum re aliqua; nam iste titulus non tribuitur, sed praesupponitur a justitia: quare jus, quod a justitia tribuitur, est jus in ultima acceptione juris, quod consistit in justo debito et tributo alteri per aequalitatem, ut constat ex dictis supra in fine capitis 1i.

Inferes 2o justitiam esse virtutem elicitam de linea voluntatis. Utrumque n. ponitur in definitione clarissime. Ex: virtus:

a

q. virtus e habitus bonus bonum faciens habentem, et opus eius reddens bonum. Quod sine dubio justitia convenit. Praeterea talis habitus inclinans ad observationem juris alterius est aliquid laude dignum, etiam leves continens difficultates, quae sunt propriae virtutis: ergo talis habitus est virtus — Est de linea volunt., et de earum natura, quae involunt. recidentem quia non habet pro objecto verum ut verum; sed bonum ut bonum: nam habet pro objecto honestatem servandi illesum jus alterius: ex qua honestate procedit actus, quo voluntas vult efficaciter tale jus illesum conservare. Unde justitia dicitur voluntas constans et perpetua.

Inferes 3.° justitiam ex sua ratione esse ad alterum ut docent communiter Theologi cum S.to Thoma hic q. 58 art. 2.° quod confirmat D. Ambrosius lib. 1 officiorum cap. 28 dicens: justitia aliis potius nata esse quam sibi: et ratio est: quia sicut nemo potest sibi proprie debere: sic non potest sibi reddere debitum, aut injuriam inferre. Cui adde: quod quidquid moraliter facit homo per se secundum se, sciens et volens facit: scienti autem et volenti non fit injuria. Ut docet regula juris in 6.°

Praeterea hoc alterum quod respicit justitia ex parte objecti debet esse alterum perfecta alteritate. Hoc est debere adequate distinctum a subjecto justitiae, ita quod tale alterum sit sibi proprium: et non aliquid aut pars subjecti justitiae. Quia hanc distinctionem adequatam, perfectam quae alteritatem importat jus simpliciter tale, quod est objectum justitiae strictae (et communiter ipsa justitia stricta) quae distinguitur a jure 2.° quod tale, quod ad justitiam strictam non attinet. Id quod apte docet D. Thomas hic q. 57 art. 6; et ita ipse explanat ex sententia Philosophi 5. Ethicorum cap. 6. quos sequuntur Cajet. et alii cum P. Valentia hic disp. 5. q. 1.a p.to 2.° a 5.° 2.a divisio. Id quod repetit q. 2. 5. secundi- um opinionem. Et ratio hujus est: quia justitia ratione juris, quod respicit intendit constituere aequalitatem perfectam; non solum inter debitum et solutionem debiti, sed etiam inter duo subjecta, nempe inter debitorem et creditorem: aequalitas autem perfecta non potest reperiri nisi inter adequate distincta, quorum unum non sit pars, aut aliquid alterius. quia nihil perfecte et rigorose adequatur sibi ipsi. Unde si quis sibi det, quod sibi debet, non vocatur proprie hoc justum, ut inquit D. Thomas q. 57 art. 4.° ad 1. Et hujus distinctionis adequatae defectum non admittit Philosophus justitiam simpliciter et stricte;

sed tn̄ 2ᵘᵐ qd int. Pᵉᵐ et filiũ, ut observat Valentia Lº loco excitatis: nam filius est aliqd patris. sed de hoc latius aget infra ubi de justitia legali: necnon ubi de psonis int. quas intercedere pote justitia.

sed dices 3ª

3º: nam illa est: si ego suaderem pyᵘ ut me interficeret, peccarem ᵓª justitiam. Nam pyᵘˢ accidens peccaret ᵓª justitiam: suadere autem injustitiam peccatum injustitiæ est: ergo ego ᵓª me ipsum peccarem peccato injustitiæ. ergo dat justitia sui ad se = Præterea si ego suaderem pº ut mihi solveret debitum ex affectu ad honestatem justitiæ, hic meus actus ptineret ad justitiam, esset qᵇ justitiæ actus: et tn̄ hic actus respiceret nō alienum, sed meum jus: ergo actus justitiæ nō semper est ad alienum jus servandum. ergo justitia nō est necessario ad alterum, sed pote esse ad se.

Pater Leonardus Lessius lib 2 de justitiâ et jure Cap 7. nº 13, quem sequitur Cardinalis de Lugo disp 1ª de justitiâ nº 19 ret me in 1º casu nō peccaturum peccato justitiæ strictæ ᵓª me ipsum (quidquid sit an in eo genere peccem ᵓª alios v.gª ᵓª rempublicam, s. naturam, qq debita est mea vita) qª scienti et assentienti nō fit injuria ut testatur citata regula juris in 6º = qd si dicas hoc prius solū verum loquendo de illis rebus in qq jure meo cedere possum, ut in divitijs, aut famâ; secus in illis, in qq cedere nō possum, ut in vitâ. = Ret Pr Lessius loco citato doctrâ quadam utili: nempe, etiā in his casibus nō fieri mihi injuriam me assentiente: qª etiā si eo jure ad vitam absolute cedere nō possim, adhuc tn̄ tale jus vi mei assensus nō pmanet strictè sub vi juris justitiæ; sed tn̄ naturalis: cum ipse nolim eo uti; sed potius eo cedere quantum in me est. Unde fiet qd juste conqueri nō possim, nec apud Deum, nec apud hões si aliqd damnum in vitâ patiar. = Et hinc infert nō peccare peccato injustitiæ ᵓª tutorem qui furatur à pupillo tutore assentiente: neqᵇ ᵓª Pᵉᵐ, qui violat filiam patre assentiente, neqᵇ ᵓª maritum marito assentiente in uxoris adulterium: qª vi assensus nō est injuria stricta; sed tn̄ naturalis, nulli usi qui illum accipit et assentit.

Hæc tn̄ responsio omissâ; ret utrique capiti

suppositio in object. respectu eadem: asserimus enim licet loquendo actus reflexus super actus alicuius virtutis non pertinere sed ad summum reductive (et aliter loquendo) ad eam virtutem ad quam pertinet actus directus. Suppositum demus quod actus directus quo Petrus solvit mihi debitum, quam illum directum quo me occidit pertinere formaliter ad justitiam aut injustitiam, etiam me consentiente: adhuc tamen assero actus illos reflexos quos volo, aut suadeo petro ut mihi solvat, aut me interficiat ad virtutem justitiae non pertinere formaliter; sed ad summum reductive.

Idem constat a paritate in actu reflexo, quo volo Petrum me amare amore amicitiae. Qui actus licet feratur, ergo propter honestatem amicitiae, in actum amicitiae Petri non mei, adhuc tamen iste meus actus reflexus non est actus amicitiae non mei: quia nemo potest seipsum amare amore amicitiae: nam amicitia essentialiter est ad alterum. Vide Divus Gregorius Magnus Homiliam 17 in Evangelia inquit: nemo non proprie ad semetipsum habere charitatem dicitur: sed dilectio in alterum tendit ut charitas esse possit. Idem dico de actu quo desidero alterum esse mihi gratum; quia non est formaliter actus gratitudinis respectu mei: nam gratitudo formaliter tantum fertur ad alterum = Ratio autem cur isti actus reflexi super actus formales justitiae, charitatis, et gratitudinis non sunt formaliter actus justitiae, charitatis et gratitudinis est: quia tales reflexi actus non habent conditiones essentialiter requisitas ad virtutem justitiae, charitatis et gratitudinis (et illas habent actus directi) nempe diversum subjectum a quo exeunt ab illo subjecto ad quod tendunt.

Caput 4

Aliam adhuc deducit illationem.

Inferes 4° in quo differat jus illud praesuppositum in Christo quod est fundatum retributionis justitiae ab illo jure quod in aliquo subjecto respiciunt quaedam quae praesupponunt aliae virtutes, ut ~~dulia~~ religio, observantia, obedientia, misericordia, fidelitas etc. Nam istae omnes virtutes praesupponunt aliquod jus in alio subjecto; ratione cuius illi debeat cultus, obedientia, miseratio, et fidelitatis actus. Ut ratione illorum constituatur aequalitas intenta a praedictis virtutibus inter istos actus, et praedicta jura

Differentia ergo hoc quod jus praelationis superioris a justitia, quod est fundamentum justae et debitae retributionis est jus fundans per se et formaliter praelationem in ordine ad rem, quatenus referibilem, et ordinabilem ad utilitates et commoda possidentis tale jus: quae praelatio significatur per voces illas res mea, aut tua. Jus vero quod respiciunt reliquae praefatae virtutes non fundat per se et formaliter praefatam praelationem. Nam jus quod datur in superiori v.g., idem dico pariter de juribus reliquarum praedictarum virtutum, (Et in religione, pietate et observantia praeter rationes subjiciendas, alia etiam datur ratio cur deficiant a ratione justitiae strictae, quam ex D. Thoma observat P. Valentia disp. 5 de justitia q. 26 puncto 2 § 3; nempe quia non est ad alterum perfecte alteritate, et quia non redduntur perfecte aequale:) jus inquam quod datur in superiore ad exigendum obedientiam subditorum non fundat per se et formaliter praelationem in ordine ad rem ut referibilem ad usus, utilitates, et commoda superioris (quamquam licet aliquando alterum possit superior vertere in proprium commodum obedientiam subditi,) quia obedientia subditi, sicut et praecepta superioris non debent referri per se, nec per se referuntur ad utilitatem praecipientis, sed ad bonum subditi: cum tota virtus praeceptiva, gubernativa quae potestas tendat per se ad bonum subditi seu communitatis, quam gubernat. Et ratione huius diversitatis quae intercedit inter jus superioris et jus domini, ratione superioris non est subditus aliquid hujus; sicut ratione domini mancipium est aliquid hujus.

Et haec eadem est ratio, omissa alia, quam supra tetigimus cap. 3 in 3a illatione § praeterea, cur ea potestas, et praelatio quam habet pater in ordine ad filios et eorum directionem, ~~adhuc~~ licet non sufferat jus proprium justitiae praecipue commutativae, etiamsi illa afferat connexionem filii cum patre ortam ex physica generatione; Ratio, inquam, est: quia jus patris non tendit per se ad hoc ut possit ordinare filios in propriam utilitatem et commodum; sed ad hoc solum, ut possit eos ad ipsorum utilitatem gubernare. Ut optime docet Lugo hic disp. 1a n° 7.

Sed objicies quod objicit sibi ipse Lugo. Pater habet jus ad alimenta exigenda a filio in casu necessitatis: sed

hoc

hoc jus ordinat ad utilitatem Patris, et non filij: et tamen quoniam non est jus proprium justitiae: quia non peccat filius contra justitiam, nec ad restitutionem tenetur, si ea alimenta Patri non subministret: ergo jus proprium justitiae non est jus illud, quod ordinat ad propriam utilitatem subjecti, siquidem dat jus quod ad eius utilitatem ordinet, et tamen non sit jus proprium justitiae strictae.

Omissa responsione Patris Lugo ad hanc objectionem, quae mihi non omnino placet. Respondeo ex meis principiis facile, quod etsi Pater in casu necessitatis ratione potestatis in filios possit petere a filio alimenta, adhuc tamen jus, quod habet ad illa exigenda in proprium commodum et utilitatem, non est jus proprium justitiae strictae: quia non est jus per se ordinatum ad proprium commodum et utilitatem Patris: cum non sit jus ratione cuius possit Pater per se ordinate eius utilitatem percipere, et alimenta petere; sed solum per accidens ex suppositione, quod Pater necessitatem patiatur. Jus autem, quod non per se, sed solum per accidens ordinat, aut ordinari potest ad utilitatem subjecti, non est jus proprium justitiae strictae (ut constat ex dictis loco 3o in 4a illatione: necnon probatur ex penultima acceptione juris cap. 1o posita). Et ratio huius est, quia jus, quod est proprium justitiae strictae, commutativae praecipue, est aliquid in se et formaliter bonum subjecti; aliquidque ipsi commodum et utile; unde aestimabile, pretioque commutabile est: jus autem, quod non per se, sed solum per accidens, et ex suppositione necessitatis Patris dat titulum ad exigenda alimenta a filio, non est bonum aliquod Patris, quia non est bonum patris necessitas ipsius, unde oritur titulus prius ad exigenda alimenta a filio.

Et ob hanc rationem generaliter non est jus proprium justitiae strictae, praecipue commutativae, titulus seu jus, quo filius etiam in necessitate potest exigere alimenta a Patre. Neque jus quod habet Pater ad vendendum filium non emancipatum in necessitate, quod facere posse supponit Lugo, ut videre est loco citato ubi supra numero 9. Neque jus, seu titulus, quem habet quilibet homo in extrema necessitate, ut sumat sibi alimenta, a quocumque potuerit subripere: Neque quem habet Princeps Reipublicae ad destruendum domum, aut villam civis, aut uti bonis illius, etiam Domino invito pro reipublicae utilitate, et similia quamplurima in necessitate: Ratio namque est, quia nullum horum jurium est simpliciter bonum non subjecti, neque est titulus aliquis exercens in subjecto ordinatum per se ad utilitatem propriam ipsius,

Sed ad summum pro aucum ex suppositione necessitatis, quod fundatum sibi attingeret P. C. de Lugo non adeo laboraret disp. 1 cap. 10 in reddenda ratione, cur omnia predicta jura non sint jura pertinentia ad justitiam strictam.

Ex qua doctrina sequitur quod cessante necessitate, cessat etiam titulus proximus ad eas utilitates exigendas, et percipiendas. = Sequitur 2º quod si filius non redderet Patri ea alimenta ad necessitates ipsius sublevandas (idem pari sit dico de reliquis casibus supra positis) filius non peccaret peccato injustitiae strictae, neque ad restitutionem teneretur: si teneretur, quia privaret aliquem utilitate ipsi sibi debita titulo justitiae commutativae, quarum illarum veritatem sentit ipse Lugo licet ex diversis rationibus ubique.

Caput 5

Utrum justitia requirat esse debitum et obligationem?

Questio procedit de justitia stricta, alias quae solet etiam inferri quo praesens proscriptio, et scilicet obiectum justitiae sit semper debitum ex praecepto justitiae? Et sensus est an ut aliquis faciat actum justitiae strictae necessarium sit, quod actus externus, quem assignat, ut obiectum actus interni sit debitus ex praecepto justitiae? An vero necessarium sit, ad hoc ut largitio unius aurei sit actus justitiae, quod talis largitio sit debita ex justitia?

In qua sic proposita aliqui, quos tacito nomine citat P. Turrianus de Just. D. 1ª dub. 2 n. 2, negativam sententiam tenent: quod etiam sequitur P. Cardin. de Lugo hic D. 1 a nº 22. Unde docet, quod etiam si debitum illud unius aurei, quod quis contraxit, sit solutum: adhuc secunda solutio seu largitio unius aurei potest esse ex stricta justitia. = Sed oppositam et affirmativam probabiliter defendit, ibidem P. Turrianus cum D. Thoma hic q. 80 art. 1º in Corp. Sacer sup. eum locum D. Thomae. Sotus 3 de just. q. 5 art. 1 et 2. P. Vazquez Tom. 1 in 3 partem D. 7 Cap. 4 quare docent DD. isti 2ª solutionem non posse esse actum justitiae strictae.

Haec 2ª sententia mihi omnino placet: et omissis aliorum rationibus, nam rationes Turriani late solvit, et impugnat Lugo, rationes vero reliquorum facile solvit

Turr.

Tum.us, sic ego probo 1.o meã dc.o: Jus qd e propriũ justitiæ é jus debitũ pro æqua-
litate servandũ; sed soluto debito, nullũ manet jus pro æqualitate servandũ,
in ordine scilicet ad 2.m solutõem: ergo sed soluto debito nullũ manet jus propriũ jus-
titiæ in ordine ad 2.m solutõem: ergo n. manet obiectũ justitiæ in 2.a solut.e: ergo 2.a solu-
tio n pote ée ex justitiâ strictâ, ut ostendunt adversarij; sed ideo n
pote ée ex justitiâ hâc, q.a ipsa n dat debitũ ab ipsâ tollendũ per 2.m solutõem:
ergo justitia requirit, et quidẽ essentialiter, debitũ tollendũ per solutõem, quæ sit actus
strictæ justitiæ. Et quidẽ sicut justitia requirit essentialiter exerceri inordine ad alte-
rũ: sic requirit essentialiter exercere in ordine ad debitũ, et obligatõem, quæ habet
alteri, imo vero hæc debiti magis explicat in definitione justitiæ, quam vero alterius.
nã hæc 1.a solũ explicat implicite in vocabulo illo jus, q in definitione afert: illa
vero aptius explicat pro voce illa suũ, quod in definitione justitiæ dicit: jus suũ cuique
tribuit. n. n. pote intelligi justitia tribuere aliquid suũ alicui, si tribuat
id, qd alicui n debet; nã qd n debet alicui, suũ n e.

Ulterius huius inte-
gri descensus, in quâ poterit ée diffõs, constat ex acceptione juris proprij justitiæ
strictæ, quam proposuimus Cap 1 in 7.a et ultima acceptione juris, ex cõi theolo-
gorũ, nec n expresse ex Card. Lugo, q id ipsũ docet D. 1 n 2. in 4 acceptione
juris ex eis, quas ipse proponit. Cõq omnes mihi bene fit. probo v. minorẽ; q.a sed
soluto debito, nullũ ultra manet debitũ in ordine ad 2.m solutõem: alioq
debitor post adæq solutõem adhuc maneret debitor: ergo sed soluto debito nul-
lũ ultra manet jus debitũ in ordine ad 2.m solutõem pro æqualitate servandũ.
Contra hæc pr.: q.a n pote manere jus debitũ, ubi debitũ n manet; jus n. debi-
tũ, debitũ includit formaliter, aut e formaliter ipsũ debitũ, et quidẽ debitũ n latũ,
sed strictũ, cui cui opponit iniuria, seu iniustitia in actu 2.o, ut 2.a parte
dicemus.

Probo 1.o dc.o supra positũ: obiectũ justitiæ é jus, cui opponit iniuria stric-
ta: sive iniustitia stricta in actu 2.o: sed jus cui opponit injuria stricta, afert
debitũ et obligatõem: ergo jus qd é obiectũ justitiæ afert debitũ et obligatõem. Prob. mi-
norẽ: jus, qd si n prestet, incurrit peccatũ, et obligatõem satisfaciendi, afert debi-
tũ et obligatõem: sed jus cui opponit iniuria stricta, é jus, qd si n prestet incurrit

peccatum et obligatio satisfaciendi: ergo jus, cui opponitur injuria stricta, affert debitum et obligationem. Maior certissima est: quia non incurrit peccatum et obligationem satisfaciendi per hoc quod quis non prestet id, ad quod non habet debitum, et obligationem debiti: et ideo non incurrit quis peccatum, et satisfaciendi obligationem per hoc quod quis soluto debito non iterum solvat. Minor autem probatur; quia jus, cui opponitur injuria stricta, est jus, quod si non prestet incurrit injuriam strictam: sed ob injuriam strictam incurrit peccatum et obligationem satisfaciendi: ergo jus, cui opponitur injuria stricta, est jus, quod si non prestitur incurrit peccatum, et obligationem satisfaciendi: ergo etc.

Prima maior huius discursus, quae alicui videretur probatione indigere per aliquam, constat tum ex dictis a nobis cap. 1 in 4 accept. juris: tum ex ea communi DD. quia id desumpsere ex D. Thoma, et Aristotele 5 Ethic. cap. 1 ubi annotavit Philosophus tot modis dici injustitiam, quot dicitur justitia illi opposita, unde justitiae strictae in actu 2°, quae est jus ipsum per aequalitatem servandum, opponi debet injustitia stricta in actu 2°, quae injuria dicitur; tum denique et expressius et P. Lessio hic lib. 2 cap. 2 n. 1, et Pr. Molina tom. 1° de justitia tract. 2 disp. 1, quia hoc jus definiunt per oppositionem cum injuria: quod quidem sit, an ita definiri debeat, in hoc tamen cum reliquis omnibus conveniunt, quod dicant praedicto juri opponi injuriam strictam. Ea autem sic stabilita maiore.

Ostendo meam 2am partem; si semel soluto debito adhuc maneret in ordine ad 2am solutionem obligationem seu jus proprium justitiae, cui injuria opponitur, adhuc soluto debito esset injuria non iterum solvere: sed semel soluto debito non est injuria non iterum solvere: ergo semel soluto debito, non manet in ordine ad 2am solutionem obligationem, seu jus proprium justitiae, cui injuria opponitur: ergo 2a solutio non potest esse ex justitia stricta. Probatur Maior: quia ideo est injuria non solvere 1° jus proprium justitiae, quod quis habet in ordine ad 1am solutionem, quia denegatur solutio juri justitiae, cui injuria opponitur: ergo si semel soluto debito manet adhuc in ordine ad 2am solutionem jus proprium justitiae, cui injuria opponitur, adhuc soluto debito, erit injuria non iterum solvere. Confirmatur hanc explico, ideo denegatio 1ae solutionis est injuria, quia datur jus proprium justitiae, in ordine ad 1am solutionem, ergo si semel soluto eo jure adhuc datur idem jus in ordine ad 2am solutionem, denegatio 2ae solutionis erit injuria, uti opposita juri, quod habet proprius

in ordine

in ordine ad 2.am solut.em

Pbo dc.m 3.o, erad pg supp.o jus, de quo nos hucusq.e locuti fuimus in nris pbat.s, et jus in ultima accept.e à nobis posita Cap. 1.o, qd qdz jus dicit obt.y tribuendi à justiã, et hoc obty, et jus deficere diximus deficiente obligat.e, et debito rõe 1.e solutionis. Vnde intulimus in ordine ad 2.am solut.em n̄ dari j.q obty tribuendy à justiã, et ideo 2.am solut.em n̄ poe ee ex iustiã. Mo pbare ostendo deficiente obligat.e, et debito rõe 1.e solut.is, n̄ poe 2.am solut.em ee ex iustiã, q.a n̄ suppeneret in pxo jus aliud, qd pr supp.i essalit debet à iustiã in pxo, est q.d jus in penultima accept.e iuris, nempe titulus deserviens pte ad fruendy, sustinendy rẽ aliqq in pprig utilit.em

Pbo ig dc.m: solutio, quae ex iustiã pr supp.it essalit in pxo jus ad solut.em debiti: sed posita 1.a debiti solut.e (ac pp.e deficiente obligat.e et debito) justia n̄ supp.it tale jus in ordine ad 2.am solut.em: g 2.a solutio n̄ poterit ee ex justiã. Ptat mar ex doctrã à nobis tradita ʃ ultimo 1.i Cap.is: qq ipse Sugo etig tradit disp. 1 n.2: nq sic religio, aut Dulia et obedientia pr supp.unt ex p.te alterius excellentiq alieng aut supioris tituly, in ordine ad actus Cultus aut obediq: sic justia supp.it ex p.te pxi jus alieny in ordine ad actus justiq et solut.is.

Min. pr tum 1.o, q.a sic extincto jure superioris p depotit.em, aut Cessiong illius, jã n̄ mer, nec supp.it obedia in illo hoe jus aut tituly aliqug in ordine ad suros actus obediq; sic posita 1.a solut.e et extincto jure, qd anteã pxus hebat ad solut.em, nec mer, nec supp.it justia in pxo jus in ordine ad 2.am solut.em = Tum 2.o, q jus illud qd à justiã pr supp.it in pxo ad solut.em, ie jus in re, ie jus ad rem: posita aut 1.a solut.e debiti, nec mer in pxo jus ad rẽ, neo ius in re in ordine ad 2.am solut.em: q.a nequ.e hẽt jus, seu tituly pte ad hoc ut exigat, sr athabeat 2.am solut.em sine liberali volunt.e tribuentis: neqq ea 2.a solutio ehis antequ.e liberaliter tribuatur: g.o posita 1.a debiti solutione n̄ supponit justia in pxo jus ad 2.am solutiong: g secunda nequit ee ex justiciã.

Obv. r.o 4° ad hoc d.a C. Lugo, q. ideo ille q. occideret
Reg. ipso petente, n. mitteret peccatu. injustie, q.a Rex q.a Reus cessit
jure qd hebat ad vita, seu q. rõe cessionis extinctu e jus Rei ad vita,
quare jã tale jus n. met formalit. sub rõe juris justie, ut docet Ca-
strius, quẽ sequit. Lugo in eã resolute, ut nos sup. proposuimus Cap. 3°
§ Cr. Lessius. Nõ sic n. minus extinguit. jus Rei in ordine ad da
soluti. p solut. 3. Lz: qz jus Rei ad vita extinguit. p sua cessione: sed
rõe huius extinct. juris ad vita n. met in Reo jus aliqd sub rõe frali
juris justie: q. rõe filis extinct. juris ad 3z solut. n. met in Reo
jus aliqd sub rõe frali juris justie: q. nequt dari actus justie cã jus
p statu in quo n. met sub rõe frali juris justie.

Caput 6.

Argumenta Card. de Lugo solvuntur.

Illa objicit C. Lugo d.a nrã et p sua doctrina. Objicit 1°. Ex pari-
tate: Obedia n. so inclinat ad exequendu volunt.s prelati, q.do sub
precepto obligat; sed etia q.do absq. precepto: imo obedire absq.
precepto et obligat. pfectior obedia censet, uti in quã magis liber-
tatis, et minus necessit. reperit.: q. ide dicendu de justia. R. Dto ante,
nando Cõs; disparitas sumit ex discrimine, qd intercedit inter natas
virtutu: nã st virtes aliqt, quẽ st essalit ad aliq, aliq n.: sic inter ipsas
st aliq quẽ n. requnt obligat. precedente ad sttuã. hu obti, erit ac-
tus illaru sint pprie in matra pecul. ari virtutis, Vt obedia, et actus illi-
us, aut religio, et ipsius actus: aliq vt virtes, quẽ prrequnt obligat.
precedente ad sttuã hu obti, et ut actus sint pprie in matra illaru, et ta-
lis ee justia pbatu met. Et rõ disparit. est: q. obedia so respir p obto,
et motivo honestate, quẽ relucet in actu se cformandi cu volunt. supe-
rioris, sive ea voluntas sit preceptiva, et obligativa; sive n.; in quo, ut
cernit nullu debitu et obligão involvit.: justia aut respic p obto jus
tu debitu p equalit. servandu: in quo ut manifestu omnie involvit
debitu (ariq. justu qd respic n. eet justu debitu) et tale debitu, cui injuria stricta
oppt.

= Objicies 2°: quia potest quis die festo audire duas missas ex motivo obediendi precepto; et tamen non obligat ad utramque, quia quod aliud est satisfacere precepto, nisi ponere, quod preceptum precipit ex motivo obediendi illi: unde si bis ponit quod preceptum precipit, bis implebit preceptum, et ita ex positione qualibet adimpletionis, poterit quis probare se adimplevisse preceptum; ergo similiter potest quis ex motivo strictæ justitiæ velle bis solvere debitum, et tamen non teneatur ad utramque solutionem: quia 2a ex, aut duplicata solutio potest esse ex stricta justitia.

Et hoc operandi modo docet P. Lugo operatum fuisse Zacheum dum reddidit quadruplum pro defraudato, et non quod liberalis, sed ex motivo justitiæ, et ut debito contracto satisfaceret. = Hoc pacto posse satisfacere pro suis peccatis qui semel pro illis adequate satisfecit, hoc etiam pacto satisfecisse pro nobis Xptum Dominum exhibendo maius pretium, quam debitum nostrum requirebat: et quod totum pretium ad extinguendum debitum humani generis, etiamsi minori pretio extingui posset = Similiter censet evenire posse in eo, qui ex motivo satisfaciendi precepto de recitandis horis, recitat cum maiori attentione, et devotione, quam preceptum exigit ad sui adimpletionem: quod scilicet ille excessus ponatur etiam ex motivo satisfaciendi precepto, actusque id prestans sit rigorosus actus obedientiæ: ergo similiter evenire poterit in eo, qui solvit debitum ex justitia maiori solutione, quam debet, quod scilicet ponat illum excessum solutionis ex motivo formali justitiæ, actusque id prestans sit rigorosus actus justitiæ.

Respondetur potest pro huic objectioni

xa responsio data ad objectionem 1a, omisso antecedente, negando consequentiam: disparitas est, quam attigimus ibidem: quod scilicet obedientia non requirit obligationem ad actus suos omnes, sicut illa requirit justitia, et ideo 2a auditio sacri poterit esse ex motivo obedientiæ, etiamsi ad eam auditionem non habeat obligationem: 2a vero solutio non poterit esse ex motivo justitiæ, quia ad illam non habet obligationem.

Unde fit quod excessus ille solutionis facta a Zacheo pro defraudato, et a Xpto Domino pro nostris peccatis non potuerit esse ex stricta justitia; sed vel ex liberalitate, vel ex alio simili motivo virtutis non exigentis obligationem = 2a vero satisfactio pro peccatis

etiā n̄ pote ēē ex justitiâ strictâ, ty ex rōe data = Tū q̄ ut cōit docet n̄ pote dari stricta justitia int Deū et creās: quare ea 2ª solutio ēē poterit ex motivo virtutis pœnitentię quę obligatīs n̄ reqrit = Ad excessū solutionis in recitatōe, rēo pōe ēē s. ex motivo religionis, s. obedię, quę obligatīs strictū n̄ reqrit: numquā autē pōe ēē ex motivo strictę justię excessū in solutione; Tū q̄ actus ex motivo justię debet ēē ex obligatione, ut statutū ē; ast ille excessus ex obligatione n̄ ēēt: tum (et ē rō gēralis pro oī excessu solutionis quę adducit adversarius in argūto) q̄ ut docuimus Cap. 1 in ultimâ accepe juris ex Ale 5 Ethic. Cap 5, quę sequunt in hâc p.t DD.es justitia intendit in solutē astuere ęqualitēs rei ad rē, sive solutionis ad debitū: ita ut rōe solutionis n̄ pveniat creditori lucrū aut damnū: atq solutio cū excessu n̄ est ęqualis debito sed inęqualis, et pereā pvenit lucrū creditori; q̄ ea solutio, quātus excessū het, n̄ pote ēē ex strictâ justitiâ.

R.r 2º præfatę obiecti neg.do ans: q̄ sel adimpleto præcepto p 1s actū auditionis missę n̄ pote 2us actus pcedere ex motivo adimplendi aut obediendi p 2s actū præcepto. Et rō ē, q̄ obedia præcepto præstita supponit præceptū cui præstet: st obedia superiori præstita supponit superiorē: sicut autē extincto titulo superioris in altero p adimpletionē temporis et officij illius, iā n̄ manet superior cui obediat, et ideo negt dari dari respu illius actus obedię ex motivo obediendi tali superiori, q̄ iā n̄ ē superior: sic extincto præcepto et obligatione illius p 1s adimpletioē, seu auditionē sacri, iā n̄ pote 2ª auditio sacri ēē ex motivo obediendi præcepto, q̄ iā præceptū n̄ ē nec obligāo, cū sit oīno extincta. Adde adimpletioē præcepti ēē cōformitatē actus cū præcepto; negt autē dari eiusmodi cōformitas, ubi præceptū n̄ ē: q̄ cōformitas afert utrumq extremū existens. = Nisi malis dicere numqā extitisse præceptū cā 2s sacrū audiendū, et ideo n̄ dari nec umqā stitisse præceptū cū quo cōficet 2ª auditio sacri. —

— Unde inferes non sufficere ad hoc ut quis aliquod opus impleat aliquod preceptum, quod ex se sit mihi sufficiens ad adimpletionem precepti (alioquin qui missam, quam die feriato audit, adimpleret preceptum de audiendo sacro in die festo) sed etiam quod de se existens preceptum et obligans et adimplendum per tale mihi potius habeat omnibus his circunstantiis. Quae illatione solvit quaedam non a priori, quae sua deinde adducit Pater Lugo = Ad id ultimum et speciale quod ponitur in argumento de recitatione cum maiore attentione et debotione, quam preceptum requirit: dico, quod si maior attentio et debotio non cadit sub aliqua vi preceptiva, seu intentione precepti, eam potest fieri ex motivo obediendi precepto: sed motivo religionis, aut debotionis ex alio fili non includente obligationem.

Obijcit 3° Pater Lugo de paritate. Primo: quia potest quis ad idem omnino debitum bis se obligare ex motivo religionis: ut cernitur in illo, qui bis emittit eadem vota religiosa, illa renovando: ergo a pari potest quis idem omnino debitum bis solvere ex motivo iustitiae = 2°: quia potest quis idem omnino debitum sive ex iustitia, sive non bis condonare, apponendo scilicet novum titulum ad non exigendum debitum: ergo potest idem omnino debitum ex iustitia bis solvere, apponendo scilicet novum titulum, ne ab ipso debitum exigi posit. Arguit quartum Pater Lugo in sacramento penitentiae, in quo quis 2° ater eadem peccata prius bene confessa: in quo casu docet, Deum 2° condonare peccata, quatenus 1° cedit iure suo ad non exigendum vindictam, nec odio habendum peccatorem. Alioquin si tali iure 2° non cederet verba absolutionis veritatem non haberent, ut ipse late ostendit disp. 13 de sacramento penitentiae: ergo si non iterum remittit, et condonat peccato cedendo iterum iure suo, quo pacto vera erit forma illa absolutionis Ego te absolvo a peccatis tuis.

Respondeo Ad 1um paritatem verum esse, an si penes se obligantem maneat aliquo modo talis adhuc post 1am obligationem factam potestas et dominium resiliendi ad quod se 1° obligavit: secus sin minus. Nam tunc 2a obligatio nulla est, et delusoria, nec paritas de votis repetitis nobis nocet: quia adhuc post 1am emissionem votorum manet

peres vovens physica potestas non servandi castitatis paupertatis etc.
Quare in 2a emissi votum potest vovere id ipsum quod l.o: quia adhuc apud ipsum met ea ipsa potestas physica, quam habebat ante sui emissionem votorum, quibus quidem se obligavit. Et hinc non loq: quia debitum morale, quod quis semel solvit, nec physice, nec moraliter manet in ordine ad iterum solutionem ex iustitia.

Ad 2m paritatis non ans: quia semel rite facta remissio debiti, jam non manet debitum: et consequenter non manet ultra obiectum remissionis debiti: et sic non potest debitum iterum remitti. Ad probationis responsionem noto ex ipso Lugo disp. citata de poenitentia n.o 71, in verbis sacramentalibus absolutionis (idemque dico de formis aliorum sacramentorum) dari 2m significationem, et quidem primarium: alteram, quam verba habent ex homini institutione; alteram sacramentalem, quam habent non solum forma, sed etiam materia sacramenti, utpote confessio aut contritio peccatorum.—

Hoc notato, respondeo ex Patre Suarez de sacramento poenitentiae disp. 19 sect. 2a n.o 20 formam illam absolutionis ego te absolvo tum in ordine ad significandum remissionem peccati, quam infusionem gratiae non habere significationem omnino absolutam, sed quodammodo conditionatam conditione quadam implicita, nempe: si homo habeat peccata, quae remittantur: et si forte habeat, casu quo non apponat obicem ad remissionem peccati, et infusionem gratiae. Quare si non remittantur peccata, i. quia homo non habet peccata remittenda: vel quia ad remissionem peccatorum obicem apponit, non apparet falsificatio formae absolutionis; sicut non falsificatur conditionalis ista, si sol creat, dies est, quia sol non oritur, aut conditio non apponit: quia conditionalis solo falsificatur cum quia conditio non ponit; sed quia conditione posita, non ponit conditionatum. (quia ut praedicta forma absolutionis veritatem habeat, necessarium non est quod in 2a absolutione peccati rite confessi Deus cedat aliquo jure suo. (Quia etc. = Haec et argumenta, quae tum ab aliis tum praecipue a Patre Lugo contra nostram doctrinam obiiciunt. Aliis vero quae contra eandem doctrinam ex nostro penu obiicere possemus, libenter parco, ne longum faciam Disputationem de iustitia dividit communiter Doctorum divisione.

Disputao 2ª

Iustitia dividitur com Doctorum divisione.

Dividitur com. iustitia, sive quoad nomen, sive quoad rem, in iustitiam generalem et specialem. Generalis ut ab speciali distinguitur dicitur illa quae per se ordinat actus aliarum virtutum in ordine ad suum finem. Iustitia specialis nominatur quae solo per se ordinat suos actus in ordine ad finem suum. quis autem sit finis iste iustitiae tam generalis, quam specialis ex sequentibus Disputationibus constabit. Iustitia vero specialis subdividi solet in commutativam et distributivam. Commutativa appellatur quae exercetur in regulandis commutationibus contractibus seu conventionibus: Distributiva quae occupatur in distribuendis communibus commodis et oneribus inter partes communitatis = Harum divisionum meminerunt Theologi cum Aristotele et Sto Thoma. De 1ª agit Aristoteles 5º Ethic Cap 1, et D. Thomas hic q. 58 art. 5 et 6º. De 2ª autem meminit Aristoteles 5º Ethic. Cap 2: et D. Thomas hic qº 61 articulo 2º et 3º = De rigore vero aut improprietate harum divisionum sequentibus disputationibus agemus in quibus disquiretur: an hae desint iustitiae rigorosae et strictae sumptae. Sed observa: 2ª divisioni iustitiae, nempe particularis in commutativam et distributivam, accedere etiam solere iustitiam vindicativam. De qua meminerunt aliqui cum D. Thoma q. 108 art. 2º, vindicativa autem dicitur iustitia haec, eo quod exerceatur in vindictam et poenis pro delicto infligendis, servando aequalitatem in ipsis. Sed quia com. iudicant DD., ut infra videbimus hanc iustitiam non distinctam scilicet a commutativa, scilicet a distributiva; ideo vindicativa non ponitur com. ut 3ª species in divisione iustitiae particularis.

Igitur 2ª data iustitiae divisio celebris est apud DD., et ad eam veram que fundamentum sumit ab ipsa rerum natura. Iustitia enim inter omnes potissimum deservit ad bonum reipublicae et cuiusvis partis illius scilicet promovendum, scilicet servandum. Unde 3ª haec ressum, ordinum aut relationum, quae considerari solet tum inter partes reipublicae, et totam rempublicam:

ti int partes reipublicae ad invicem, distingui solet quaelibet illa species justitiae supra posita.

Etenim alius est respectus quo quaevis pars reipublicae respicit totam rempublicam. Et nam respectus civis aut etiam Principis in quantum est pars, ad totam rempublicam, cuius est pars; et quatenus incumbit bonum reipublicae procurare. Et ad hoc bonum procurandum ponitur in illis justitia generalis, nam id procurare est proprium generalis justitiae quae ad illud attinet dirigere virtutes ut fortitudinem, temperantiam, liberalitatem etc. ad bonum commune reipublicae. Et quia directio propria huius justitiae fit communiter mediis legibus praescribentibus bonum commune, justitia haec solet etiam appellari justitia legalis. = Alius est 2us respectus est quo tota respublica aut etiam princeps quatenus operatur nomine totius reipublicae respicit quamlibet reipublicae partem aut civem illius in ordine ad bonum partis procurandum servando jura ipsius. Et in ordine ad hoc praestandum ponitur quaedam justitia specialis, nempe justitia distributiva cui incumbit onera et commoda distribuere. Potest etiam ad hunc respectum reduci justitia vindicativa, ad quam etsi non spectet procurare bonum partis, cui poenam pro delictis infligit, spectat tamen procurare bonum partis laesae, cui datur satisfactio per poenam delinquentis: aut etiam bonum reliquarum partium in quarum bonum cedit delinquentium poena, etiam communis.

3us et ultimus respectus qui reperitur intervenit inter partem et partem reipublicae, vel inter civem et civem. Per hunc nam respectum respicit unus civis alterum civem, aut una pars reipublicae alteram reipublicae partem in ordine ad servanda jura ipsius. Et ad haec servanda ponitur altera species justitiae specialis, nempe justitia commutativa. Sed videamus jam sequentibus disputationibus an omnes praedictae justitiae rigorosae sint et sub una ratione convenientes. Ex quo promptum erit deducere an datae divisiones justitiae in communi sint rigorosae et univocae.

Disputatio 3a

De justitia legali, ubi an 1a divisio justitiae bona sit, et stricta?

Caput 1^m

An justitia Legalis sit specialis virtus à reliquis omnibus distincta?

In q. videtur stare Aris 5 ethic. Cap. 1 pro negativa statuente justitiam legalem, seu generalem non distingui à collectione cunctarum virtutum moralium. Cujus autoritatem afferemus Cap. 3. Stant etiam pro hac sententia Andreas de Vega lib 5 in concilio Tridentino Cap 4 et multi alii apud P. Lessium lib 2 de justitia Cap 1 nº 10.

Opposita sententia affirmante legalem justitiam distingui aliquo modo à collectione reliquarum virtutum, eamque in se esse formaliter specialem quandam virtutem: licet extrinsece et denominative ad objecto directo sit virtus generalis, quatenus ab ipsa reliquae virtutes morales dirigantur in ordine ad bonum commune reipublicae assequendum (sicut charitas ob similem rationem dicitur etiam virtus generalis; hoc est virtus continens in potentia ut virtute directiva reliquas omnes virtutes) pro hac imo sententia stant D. Thomas hic q. 58 artº 6, Sotus lib 3 de justitia q. 2ª artº 5, P. Valentia 2ª 2ᵃᵉ disp. 5 q. 2ª puncto 2 columna 3ª, Lessius lib 2 Cap 1º dubio 3, Filliucius tr. 31 Cap 7º q. 11 Lugo disp 1 nº 61 et alii. Haec doctrina mihi placet.

Probatur 1º haec conclusio: quia justitia haec generalis seu legalis habet speciale objectum formale, quod per se intendat distinctum ab objecto formali quod per se reliquae virtutes intendunt: nam haec justitia per se et primario intendit commune bonum, nulla ratione habita proprii commodi: hoc autem bonum ita procurare ad nullam aliam virtutem spectat (?) ergo haec est specialis quaedam virtus distincta à reliquis omnibus = Confirmatur ex D. Thoma q. citata 5 ad 4ᵘᵐ dicendum: quia quaelibet virtus per se propria ratione ordinat suum actum ad proprium finem ipsius virtutis: (?) ut ordinetur ad ulteriorem finem indiget alia superiore virtute, à qua in illum finem ordinetur: (?) ut omnes virtutes ordinent suos actus ad bonum commune, quod est alius finis praeter finem proprium earum indigent alia superiore virtute. Sed haec est justitia generalis: ergo etc.

Probatur 2º: quia ex eo, quod virtus habeat peculiarem difficultatem vincendam in eo quod dirigat opera virtutis ad commune bonum, admittit specialis virtus ad hanc difficultatem vincendam (quae virtus prudentia pollitica nuncupatur)

sed etiã voluntas haec peculiarem diff.tem vincendo in eo quod velit dirigere opera virtutum in omni materia ad bonum Commune, etiam postposito bono proprio ipsius suppositi operantis. Ergo ad hanc diff.tem vincendam admittenda est specialis quaedam virtus, quae a nobis justitia generalis dicitur.

Confirmatur, quia justitia legalis saepe obligat cives, ut studeant bono communi, particulari bono postposito; quod sine praesenti iniquum reputatur: ergo assignanda est specialis virtus bonum Commune intendens, si quis delinquat. Sed haec est justitia Legalis: ergo etc.

Primo id ipsum confirmatur 2.o ex Arist. in 3 Politicorum Cap. 3, quem affert loco citato D. Thomas. Ait n. Philosophus: non simpliciter eadem virtus boni viri et boni civis: sed virtus boni civis est justitia generalis, per quam aliquis ordinatur ad bonum Commune: et virtus boni viri est omnis virtus, seu virtus in communi, quae ipsum perficit tam in ordine ad se, quam in ordine ad quodlibet aliud extremum distinctum a republica. Ergo non est eadem virtus justitia generalis cum Collectione reliquarum virtutum, quae subiectum perficit tam in ordine ad se, quam in ordine ad quodlibet extremum distinctum a republica; unde deducitur Philosophum etiam stare pro nobis.

Probatur 3.o

quia ubi datur diversa ratio debiti aut ex diverso capite conveniens, debet assignari diversa virtus: atque diversum debitum et ex diversa ratione competit justitiae legali atque reliquis omnibus virtutibus: ergo assignanda est specialis virtus, quae justitia legalis sit, a reliquis quoque omnibus virtutibus distincta. Major admittitur a DD.bus Minor probatur quia debitum procurandi bonum Commune, est aliquod debitum quod nulli alteri virtuti convenit nisi justitiae legali: praeterea hoc bonum procurare ex eo motivo quod civis illud procurans sit pars reipublicae est ratio specialis procurandi tale bonum, quae a nulla altera virtute attenditur nisi a justitia legali: ergo etc.

Sed esti hucusque probatum sit justitiam legalem esse specialem virtutem distinctam a reliquis omnibus Collective, restat probemus illam etiam distingui a quaque virtutibus in particulari, cum qua confunditur ab aliquibus DD.us: nam ab aliis confunditur cum amicitia: ab aliis cum pietate: et hanc sententiam probabilem reputat Pater Lessius hic lib. 2 cap. 1 n.o 12 ipse tamen n.o 19 ut probabilius docet hanc justitiam legalem non distingui ab

obedia. Et sic 1.^i AA.^es attribuunt munus justiæ legalis pietati; 2.^i amicitiæ; Ultimus obediæ.

Sed 1.^a sententia hanc rejicit 1.º: quia justitia hæc respicit debitum ex sua ratione; amicitia autem ex sua ratione nullum debitum respicit. Amicitia enim respicit bonum amici absque ulla ratione debiti, et sic illud amat, aut procurat amore omnino gratuito, sive benevolentiæ: justitia vero legalis respicit bonum commune reipublicæ non gratuito, sed ex debito; et quidem ex debito adeo urgente, ut ratione illius teneatur cæteris paribus anteponere bonum commune huius reipublicæ non solo parentibus, sed etiam vitæ propriæ, ut ibidem docet Lessius n.º 14 = 2.º: quia ad justitiam istam attinet procurare bonum commune reipublicæ propter specialem coniunctionem, quam civis habet cum illa tamquam pars cum toto: quod ad amicitiam nullo modo attinet.

Rejicit 2.^a: quia ut supra proposuimus ex communi DD.^rum quam tradit Lessius n.º 14 citato: ubi reperitur diversa ratio debiti, debet assignari diversa virtus in ordine ad illud servandum: sed diversum debitum est debitum pietatis à debito justiæ legalis: ergo diversæ virtutes debent assignari ad ea diversa debita servanda. Minor: quia debitum, quod quis habet ratione pietatis est debitum ratione principii creati, cui debet ortum fundatum quod in connexione, quam cum tali principio habet: quare hoc debitum habet filius ratione parentum, necnon et ratione patriæ cui ortum debet. (namque hæc reputatur tamquam parens ratione illius) sive quod tale debitum habet patriæ sit civis illius, sive non: hoc tamen debitum non habet quis ratione reipublicæ, quæ non est eius patria, ut recte docet D. Thomas hic q.^a 101 art.^o 3 in respons. ad 3.^m et cum ipso Pr Valentia disp. 5 q. 2.^a p.^to 2.º § neque obstat: est quam communis doctrina: debitum autem proprium justiæ legalis est debitum quod quis habet ad suam rempublicam tamquam ad totum cuius est pars et propter connexionem quam habet cum toto, sive talis civis debeat huic ortum illi reipublicæ, sive non debeat: ergo talia debita sunt diversa = Adde debitum quod respicit justitia legalis esse rigorosius debito pietatis, cum bonum commune reipublicæ, quod procurare tenetur civis, debeat anteponi parentibus ut constat ex § præcedenti =

Rejicit 3.ª sententia: tum quia justitia

legalis et obedia respiciunt diversu debitu: nã debitu proprium justitiæ legalis ē debitu partis ad totu fundatu quo in nexu, quo pars hēt cū toto: quod genus debiti n respicit obedia ex suâ rōe = Tum quia obedia inclinat formalr ad honestatē obediendi superiori: at justitia legalis n attendit ad eā honestatē, sed ad procurandu bonu cōe reipublicæ cuius ē pars: quod n fit tm obediendo, ut accidit in subdito sed etiā præcipiendo, ut cernitur in principe, qui rōe huius justitiæ legē tenetur leges odere, pinde ac precipere in ordine ad cōe bonu; quæ præcepta in ipso n ptinent formalr ad obediā.

Tum demum quia egre explicari potest quo pacto ab obediā possit in principe prestari id, quod alij cū Rebello de obligat. justitiæ lib 13. de emphiteusi q 18 a n° 10 attribuunt justitiæ legali: nempe rōe illius teneri principem, n solu leges odere in ordine ad bonu cōe; sed etiā adducere aliqn in discrimen bona particularia civiu. Quare vi huius justitiæ poterit Princeps vitā civiu exponere bellis hostiu, nē periclitetur respublica: medicos cogere ad curandos cives tempore pestis: divites compellere ad vendendu justo aut minore pretio triticu, s. oleu sibi superfluu: cogere etiā privatos cives ad vendendas sedes necessarias ad vias s. edificiu publicu, aut religiosu, ad n attollendu altius edificium. Et quod in aliquibus casibus id Princeps prestare tenebitur sub culpâ mortali = Ergo statuu meat legalē justitiā ab ōibus prædictis virtutibus in particulari distui. Esse quoque int virtes oēs morales specialē quandā virtē, n secus atque obediā, s. amicitiā.

Hic vero observabis ex S.to Thā q.e 58 ar.to 2°, quod id ex Ale desumpsit, ē quæstiō cōe int DD. generalē seu legalē justitiā reperiri posse tā in Principe quā in cive: quia uterque ē pars reipublicæ, cui incumbit bono cōi reipublicæ attendere ex eodē motivo boni cōis, et propter eamdē connexionē partis cū toto. Adhuc tn in illis reperiri cū aliquâ diversitate materiali. Nā in Principe reperitur quasi architectonice ut loquuntur citati DD.

hoc e, imperatorie quatenus inclinat Principem ad hoc ut arte et imperio procuret bonum Coe. In Cive vero reperit quasi executorie quatenus illum inclinat ad hoc ut exequatur tum Principis imperia et Leges, tum ea omnia quae ad idem bonum Coe conducunt. Unde alius praecipiendo, alius obediendo, aut exequendo praecepta idem Coe bonum intendit, aut exequitur ex intentione eiusdem finis.

Unde colliges eandem plane esse eiusdem virtutis esse praefatam justitiam in Principe et in Cive: quia uterque sive praecipiendo, sive obediendo obeandum rem et motivum formale boni Cois operatur.

Neque obstat quod prudentia pollitica Principis et subditorum sint diversae virtutis, ut colligitur ex Arist. 6. Ethic. Cap. 8 et ex D. Tha. hic q. 47. art. 11; quia prudentia Principis ut bene notavit P.r Lugo habet diversa motiva suae Cognitionis et quae specificet, diversa insuper ab illis quae habet prudentia subditi: nam necesse est Principi cognoscere alias et dificiliores veritates, ut sciat bene imperare, quam Civi, ut sciat bene obedire. Unde experientia ostendit multos esse optimos cives et subditos, qui tamen ad alios regendos bene ineptos. Et ideo necessarium est ponere distinctas species prudentiae pollitice in uno atque in alio propter diversitatem motivi intellectualis. At vero justitia Legalis Principis non habet dista motiva formalia ~~[illegible]~~ voluntatis ab illis, quae habet justitia Legalis subditi: nam uterque habet pro motivo bonum Coe: et ideo non est necessarium ponere in illis justitias Legales distinctae virtutis aut speciei.

Cap 2

An justitia Legalis sit rigorosa et stricta justitia.

Resp.eo negative cum com. DD., inter quos numerant P.r Valentia 2a 2ae disp. 5 q. 2a puncto 1o, P.r Lugo disp. 1 n.o 6 8. P.r Ludovicus Turrianus hic disp. 8 puncto 1 dubio 2 n.o 4 eo quod docuerunt desumunt ex D. Tha. quem sequuntur comm. eius discipuli hic q. 57 art. 4. tum in Corpore art. tum in respons. ad 1.m ubi docet quod sunt strictae stricta quod justitia deberet ...

int.e extrema ita dista, ut uny n. sit aliqd alterius, sed simpliciter et adeq.te altery: nq int. talia ss pote dari simplicit. et aprie equalet exequatio. Ex qua doctra sic prob. maj. deb.: justia stricta e ad alteri pfecta alteritate: sed justia ~~[illegible]~~ legalis ut talis n e ad altery pfecta altereit.e: (g. ut talis n e stricta justia. Pr. minor: q hec justia ut talis recidet in Cive, q. quatius pparat ad rempublicam ut pars illius: sed Civis ita pcideratus in ordine ad rempublicam n e ad altery pfecta alteritate (g. justia Legalis ut talis n e ad altery pfecta altereit.e.

Alit explat n. facta: justia stricta respicit jus stricty: sed justia Legalis n respicit jus stricty: (g.o justia Legalis n e justia stricta. Mir. 2er pbari pote. Pr. 1o et secure: q jus stricty e ad altery pfecta alteritate: sed justia Legalis n respit jus ad altery pfecta alteraite: (g. justia legalis n respit jus stricty. Mar pstat ex D.o Thá et suis loco pxe citato, necn et ex dictis a nobis dispe 1a cap 3 illaoe 3a. Mir etiq liquet: q jus qd respit justia Legalis e jus reipublice adversus Cive suy, ut e pars ipsius reipublice: int. rempublicq aut et Cive ut p.es illius n dat pfecta sive adeq.ta alteritas. 2o pbari pote eadi mir: q jus stricty e jus, Cuius violao cy damno alterius cui irrogat obligat ad restituoe, ut ex Cos DDs, huius apposite dispe 1a Cap.e 1o in ultima accepte juris: sed justia Legalis n respit jus cuius violao cy damno reipublice, cui irrogat, obligat ad restituoe (g.o justicia Legalis n respit jus stricty. Mar ut dicty met e Cos DDs. Ubi noto me in mare dixisse, violatioe juris stricti cy damno obligare ad restituoe: q si ex violaoe juris, seu injuria alteri facta nully damny alteri sequat nulla erit obligao restituendi ut notavit Pr. Molina in adulterio ex quo, nullo alio damno ~~[illegible]~~ secuto, nulla erit obligao restituendi.

Mir expresse tradit a.bs Lessio lib 2o cap 1o no 11 et 2i sigs. ubi ex p.te avet supo dispe 1a no 12

in tris ū seqt Lr. Lnus de Aviles doctus nrq Cros magist in manuscripto de justiā art 1o § 2o ibi n doceni qd sigs civis negligeret bonu cōe q. versate in periculo, jndeq nollet (etiq Cuz facile posset) subvenire reipublicę ab hostibus oppressę, s. sua resa militari, s. suo ꝯsilio, sed eā pati gravissimū damnu fineret, peccaret eqde gravit ꝯa justig legalę, sed n teneret ad restitueng et resarciendu reipublicę damnu; nisi forte rōe officij illi incumberet boni cōis ꝯservao. = At si rōe officij, aut pacti teneretad restituoẽ, iā interveniret justia ꝯmutativa, et ꝯventionalis (q tunc ꝯparat Civis ad rempublicę relīqz, sive ad reliquu reipublicę ut pars ad pōs) et sic nunqz evenit qd gubernator ad restituoẽ teneret rōe justię legalis.

Cōfrari pote hęc 1a Lessij doctra ex illā qq nos ipsi tradidimus disp 1a Cap 1o § ultimo; vbi diximus, jus qd justia respicit esse ꝯxi eē justu in penultimā accept ā nobis eodem Cap tradita. Qd jus eē diximus potestatę, seu titulu legitimu deservientę ꝑse ad aliqd obtinendu, s. fruendu re aliquā in ꝑpriu commodu. Ex quo deducebamus Cap 4 eiusdē disp ā § omissā respons 1a Lugo, jus illud qd q ꝑ accens et ex suppos necessitis het ad aliqd obtinendu s. fruendu in ꝑpriu commodu n eē jus strictu. Hac ergo doctrā supposītā sic arguitur: jus qd respublica het in necessit ad ꝯsiliu et bona civis n ē jus dans titulu ꝑsē ad tale ꝯsiliu et bona civis: sed solo ꝑ accens et ex suppositione necessitis: sed jus qd n ꝑse, sed so ꝑ accens et ex suppositione necessitis dat titulu ad aliqz rem, n ē jus strictu (ergo tale jus reipublicę ad bona civis et ꝯsiliu illius in necessite obtinenda n ē jus strictu. (ergo justia legalis quę tale jus respicit nec respicit jus strictu, nec ē stricta justia.

Sed qqvis utraqz doctra quę allata ē in hoc § a nobis (ea videlicet, quę desumpta eē ex Lessio, qz quę ex nrs ꝑrijs desumit) vera nobis sit: adhuc tamen

n absolute sido illas facte in 2o eq pe. Qa lex justia le-
galis n obliget ad restitutiões faciendas ob damnum qd respubli-
ca passa e, q civis ille n subvenit bonis suis, adhuc si ad illas
subveniendas teneat sub gravi obligatione, ut arguis saltus
aut vincit aut insuffit: tn adhuc sub dubio ee pote an
justia legalis aliqdo ad restitutiões obliget, qdo videlicet quis
peccato furti contra sola justia legalem peccaret gravit. De quâ
diffe ager cap penultimo et ultimo huius dispis. Proinde
so sic imus q nunc 1e pbat minis.

Ex dictis (q huiusqz) ctat jus-
ticia legale n ee rigorosa et strictam justia. Unde deducit, divisionez
justie in legale (seu generale) et particularis n ee in species equales
et rigorosas, que solent dici ptes subjective vois cois: sed so in species
analogas cveintes in aliquali similitudine nempe in roe virtutis
respicientis aliqualit alterum. Ptr cuius similitudinis cu jus-
titia stricta reductive ptinet justia legalis ad strictam justiam.
Et roe eiusdem dicit hec justia legalis (sicut et quevis alia vir-
tus que e aliqualit ad alterum, ut obedientia, Pietas, Religio etc)
pars potestativa, seu potentialis justie stricte, q nomine ptis potestati-
ve, seu potentialis alicuius virtutis illa intelligit, que cu n accedat
ad rigorosam roem talis virtutis, aliqualem tn similitudinem cu ipsâ het.
Cu hac tn doctrina stat

Cu hac tn doctrina stat, qd etsi justia legalis
sit sic improprie aut late justia, adhuc tn sit perfectior virtus qz jus-
tia stricta ut patet cu aliis. Pr Valentia q 2a citatâ p 2o
demq 5. Et roe qz supra tetigimus, qd videlicet bonu cõe totius
reipublice preponderare debet bono speciali cuiuslibet particularis.
Ergo idipsu pbat eadem q p to 5 § 2o justia gdz. Ubi pbat justiam
legalem ee perfectiorem oibus virtutibus moralibus moderantibus passiões
hois. Et idqz desumpsit ex Arle 5 ethic cap 1 asserente eam ee vir-
tutem prestantissimam, ita ut neqz Hesperus, neqz Lucifer sit adeo

adm

admirabilis. = Et hinc evenit, q^d si aliq^do occurrat occurrat obligaõ justitiæ legalis cum obligatione justitiæ specialis, et utraque nequeat simul adimpleri, sed una sub divisione, ceteris paribus præferenda sit necessario adimpletio obligaõis justitiæ legalis, ob rõe â nobis immaxime tactã: ut tenet expresse Aragon de justitiã q^e 58 arto 5 § hoc distincto. Et liquet etiã ex eis, quæ diximus cap præced^e § tum demum: ubi vidimus q^d bona utriusque civis, quæ Princeps ex justitiã speciali tueri tenetur ob defensionem reipublicæ, aut bonum cõe, potest in discrimen afferre.

Ad finem huius cap^is observandum erit pro plenã intelligentiã justitiæ legalis: q^d etsi sit proprium illius versari inter rempublicam et civem, aliqua vero pars ipsius: adhuc tamen potest aliq^do intercedere justitia stricta seu specialis commutativa inter cives et communitatem reipublicæ; q^do scilicet civis operatur, comparatur vero ad communitatem reliquam, sive ad reliquum cõitatis reipublicæ non tamquam membrum et pars ad totum cuius est pars; sed tamquam unum membrum aut pars totius communitatis ad alterum membrum ipsius cõitatis. Ut contingit q^do aliquis civis vi alicuius contractus obligat reipublicæ; sive è contra respublica obligat civi. Ut notavit D. Thomas hic q^e 61 art^o 4 ad 3^m. Pr Molina tt 1° disp 12 § illud etiam, Pr Salman lib 1 sect^e 5 tt 1° cap 8° n° 4, Pr Palao de justitiã in cõi disp unicã p^to 3 n° 6. Et ideo dicendum, ut ipsi DD^es notant, de Principe aut gubernatore reipublicæ, qui a tota republicã constituitur, ut illum custodiat, regat et defendat pro pacto sal-tem implicito: q^d tunc intercedit inter reliquum reipublicæ et gubernatorem ipsius: nam respublica illum constituit tamquam custodem sui: sicut si aliquã personã alteram in sui custodem eligeret. Et sic tenet præter citatos Pr Lessius hic lib 2° cap 1 dubio 3 n° 18.

Cap 3

Solvuntur argumenta contra doctrinam 1^i capitis

Primo obiicit contra doctrinam ibi statutam Buridanus 5 ethic. cap 4.

que sequuntur aliqui existimantes justitiam legalem non distingui à collectione omnium virtutum moralium: sed quamlibet virtutem quatenus operatur in ordine ad suum speciale bonum denominari talem, scilicet talem, ut pietatem, aut obedientiam: quatenus vero operatur in ordine ad bonum commune, id est secundum conformitatem ad leges reipublicae denominari justitiam legalem.

Objicitur 1º ex Aristotele 5 Eth. cap. 1, ubi sic inquit Philosophus: hec justitia non est pars virtutis, sed integra virtus. aliquo vero infra idipsum confirmando, videtur se adstruere distinctionem rationis inter virtutem quamlibet ut talis virtus est, et inter ipsam ut justitia legalis est: quatenus justitia legalis est ad alium necessario fertur, nempe ad bonum communitatis; secus, quatenus talis virtus specialis est. Sic enim loquitur: id virtus et justitia hec differunt ex dictis patet. Utraque non eadem est, esse tamen utramque non est idem: nam quatenus ad alterum spectat (ad bonum videlicet communitatis) justitia est: quatenus talis quedam est habitus, virtus simpliciter est.

Respondeo ad 1am auctoritatem Philosophi verum esse justitiam legalem obiective sumptam non esse partem virtutis: sed totam virtutem eo quod justitia hec versetur circa actus omnium virtutum, ut eos dirigat in bonum commune reipublicae: formaliter vero et in se sumptam esse partem virtutis: sicut charitas obiective est plenitudo legis omnisque virtus quia omnes dirigit: secus formaliter et in se. Nec oppositum convincit ex textu Aristotelis = Aliis etiam terminis potest veri distinguendo inter justitiam legalem imperantem et justitiam legalem imperatam: asserendoque imperantem esse specialem quandam virtutem, quod nos hucusque docuimus: imperatam vero esse collectionem virtutum omnium: quia omnes ab illa imperantur, quod loco citato docet Aristoteles. Et huic rendi modo favet D. Thomas q. 58 art. 6 in responsione ad 3um = Ad 2am auctoritatem vero Aristotelis, ibi se indicare, justitiam legalem quatenus est virtus distingui ratione non à se ipsa, quatenus est justitia legalis, quatenus est virtus in ordine ad alterum.

Objicit 2º idem author: relatio operis cuiusvis virtutis, ut temperantiae,

in ordine ad bonum commune pertinet ad esse cuiusvis virtutis: quod ut opus cuiusvis virtutis referatur ad bonum commune reipublicae, non est necessaria justitia legalis essentialiter distincta a reliquis virtutibus. Probat autem Buridanus aliquibus testimoniis. Aristoteles inquam Ethicus tribuit aliquibus virtutibus relationem ad bonum commune. Praecipuum est quod ab illo desumitur ex 4 Ethic. Cap. 6 ubi de magnifico ait: non Magnificus in suum, sed in publicum bonum sumptuosus est.

Respondeo distinguendo antecedens: relatio operis cuiusvis virtutis in ordine ad bonum commune pertinet primario et per se ad esse cuiusvis virtutis, nego antecedens; pertinet saltem secundario et per accidens, omitto seu concedo antecedens. Quia cum perfectio cuiuslibet partis reipublicae, quae fit per quamcumque virtutem secundario resultet in bonum commune totius reipublicae; inde est quod relatio cuiusvis virtutis et actus illius in ordine ad aliquam partem reipublicae et perfectionem illius referatur secundario ad perfectionem et bonum totius reipublicae. Quare ut tale bonum totius primario respiciat, habeatque specialem laudem justitiae legalis, necessaria est aliqua virtus specialis quae per se et primario ad tale bonum commune reliquas virtutes ordinet. Sicut licet ut quaevis virtus aliqualiter respiciat Deum, necessaria non sit charitas, nec directio illius; tamen necessaria est ut primario respiciat et referat ad Deum habeatque specialem laudem charitatis, quacumque actum virtutis ad Deum primario refert. Hinc constat ad Coq, necessarium non esse justitiam legalem, ut opus cuiuslibet virtutis referatur secundario, seu aliquo modo ad bonum commune: tamen necessarium esse ut referatur primario et per se, ut constat ex nostra 2a parte quam desumpsimus ex Divo Thoma. Unde ad praesens antis respondendum est, magnificentiam non per se sed a justitia legali habere relationem primariam et specialem ad bonum reipublicae.

Obijcit 3o: quia si assignanda esset aliqua specialis virtus ad bonum commune reipublicae procurandum eo quod civis sit illius pars; etiam esset assignanda alia specialis virtus ad procurandum bonum commune domus seu familiae cuius paterfamilias, aut quivis domesticus

e pars: atq hanc specialem virtutem nemo admittit: ergo nec illa admittenda e.

Resp. solet 1° cum D. Tha. quem sequuntur com.ter Doctores hic q. 58 art. 7. domesticam multitudinem x.a Aristotele dividi in tres ordinationes, scilicet mariti et uxoris; patris et filij; domini, et servi: ad has v.o ordinationes necessario justitia simpliciter una et specialis: quia bonum commune familiae sufficienter curatur per aliquas quasdam tres virtutes sub, nempe per pietatem, quae e inter patrem et filium, et per duas alias imperfectas species justitiae oeconomicae seu domesticae, quae intercedunt inter maritum et uxorem, dominum et servum. Cum n. his tribus ordinationibus contineatur communitas familiae, et per tres praedictas species virtutis, seu justitiae oeconomicae, praeter tres citatas virtutes non e necessarium addere aliquam justitiam generalem oeconomicam. At cum communitas reipublicae multo latius pateat et bonum commune illius nequeat sufficienter curari per reliquas speciales virtutes idcirco oportuit stabilire generalem justitiam, quae procuret bonum totius reipublicae.

At aliter ego responderem 2°, nec gravarer, sic nec gravor, dicere quamquam justitia oeconomica generalem rationem cuius quaevis persona domus, ut pars e illius, et propter mexum partis ad totum procuret bonum commune domus: quia procurare bonum commune illius propter mexionem partis ad totum ad nullam ex 3bus asignatis virtutibus spectat. Et confirmare possum meam responsionem ex eadem ipsa ratione qua P. Torres disp. 8. dub. 1 n° 10. probat ex D. Tha. et com. Doctorum justitiam generalem distinctam a reliquis virtutibus, quam rationem hic dispono pro presenti sic: e ratio operari propter bonum commune totius domus ob rationem connexionis quam pater familias v. g. habet cum tota domo tamquam pars cum toto, habet specialem difficultatem, specialemque rationem honestatis quae ad nullam ex tribus praedictis virtutibus spectat: ergo actus quo tale bonum ob talem rationem procurat, spectabit ad peculiarem virtutem distinctam a 3bus praedictis, quae quidem sit justitia generalis oeconomica.

Objicit

Objicit 4.° quia ad essentialem rationem cuiuscumque virtutis pertinet, ut in materia propria operetur recte secundum omnes circumstantias, atque etiam propter bonum et honestum finem, cuius generis est in primis commune reipublicae bonum: quia ut ad hunc finem ordinentur omnes actus cuiusque virtutis superfluit justitia legalis dicta et reliquae virtutes. — Respondetur ad essentialem rationem cuiuscumque virtutis solum pertinere quod operetur in materia propria secundum omnes circumstantias omnis sui immediati, et communiter solum secundum circumstantias non excedentes latitudinem laudis sui limitis et finis immediati. Quia autem bonum commune et circumstantiae immediatae et intrinsece pertinentes ad tale bonum et finem excedant latitudinem limitis et finis immediati aliarum virtutum: ideo ut ad tale bonum commune ordinentur actus aliarum virtutum necessaria est justitia legalis dicta a reliquis virtutibus. Et comparari potest ab exemplo charitatis supra posito. — Objicit 5.°:

si ad essentialem rationem cuiuscumque virtutis non pertineret operari propter bonum etiam commune, sequeretur posse virtutibus male operari; quod est omnino falsum: quia nemo potest mala virtute male operari. Sequella probatur: et loquamur exempli gratia de temperantia. Si enim ad temperantiam non pertineat operari secundum circumstantias etiam boni communis, et propter ipsum bonum commune, posset temperantia imperare actum temperatum comestionis, quando tunc quando respublica erat defendenda, quod manifeste est falsum: quia tunc ille actus comestionis vitiosus esset, ergo vitiosus ob defectum solius circumstantiae boni communis: ergo [illegible] ad essentialem etc. — Respondetur negando sequellam. Et ad probationem nego antecedens: quia in eo casu virtus temperantiae non posset imperare actum illum comestionis, eo quod tunc vitiosus est, et contra justitiam legalem et bonum commune. Hinc autem non infertur ad virtutem temperantiae pertinere operari propter bonum commune: sicut ex eo quod temperantia non potest imperari actum temperatum comestionis in illis circumstantiis in quibus cibus est prohibitus in virtute scilicet obedientiae, aut etiam ratione virtutis religionis (ut accideret casu quo talis cibus esset oblatus Diis gentilium) non infertur quod ad temperantiam pertineat essentialiter propter motivum obedientiae, aut religionis operari. —

Objicit 6.° Pater Lessius

A hãc doctrinã supra a nobis impugnata. Justitiæ legalis objectum 2º Adv. est id quod lege sancitum est: sed id ipsum est objectum obedientiæ: ergo justitia legalis non distinguitur ab obedientiâ = Et omissis aliis rationibus minoris momenti, quas pro hâc sententiâ affert Pater Lessius, confirmari potest hæc illius sententia ex Divo Thomâ hîc q. 112 art. 2 in responsione ad 2um, ubi docet quod Epikeia, quæ est quædam species obedientiæ, correspondet propriè justitiæ legali: ergo secundum Divum Thomam justitia legalis non distinguitur ab obedientiâ.

Respondeo ad primum argumentum Patris Lessii negando majorem, si loquamur de objecto adæquato justitiæ legalis: quia objectum adæquatum illius non solum est id quod lege sancitum est, in quo exercetur subditus et civis particularis; sed etiam ipsa sancitio legis in ordine ad bonum commune, quæ est objectum in quo ponendo exercetur Princeps, ut supra diximus. = Adhuc omissa majore, et concessa minore, nego consequentiam: quia etiamsi idem sit objectum materiale utriusque virtutis, nempe obedientiæ et justitiæ legalis: est tamen diversum objectum formale utriusque, et ideo absolutè distinguuntur, ut probavimus Cap. 1º hujus disputationis in refutatione sententiæ ipsius Patris Lessii: distinctio non unius virtutis ab aliâ non petit necessariò distincta objecta materialia, sed formalia: idem enim objectum materiale pietatis aut religionis potest esse objectum materiale obedientiæ: cum ergo obedientia et justitia legalis habeant distincta objecta formalia absolutè erunt distinctæ virtutes, etiamsi objectum materiale utriusque sit idem. =

Ad confirmationem desumptam ex Divo Thomâ respondeo Divum Thomam ibi ad summum docere Epikeiam ex parte objecti correspondere ut partem justitiæ legali quatenus versatur circa objectum materiale partiale justitiæ legalis, nempe circa præcepta. In sensu 2º formali consequentiam distinguendo dico Epikeiam non esse speciem formalem justitiæ legalis negando id a Divo Thoma doceri: quia justitia legalis ut supra diximus a nobis probatum contra Patrem Lessium habet objectum formale adæquatè distinctum ab objecto formali Epikeiæ seu obedientiæ. Caput 4. Solvuntur objecta contra doctrinam Capitis 2.

Cap.

Cap. 4

Solvunt obiecta contra doctrinam Cap. secundi.

Obiicies 1º contra doctrinam ibi statutam: iniustitia opposita iustitiae generali, seu legali convenit univoce cum iniustitia opposita iustitiae speciali et strictae: ergo utraque iustitia talis contrariis iniustitiis opposita convenit univoce inter se. Antecedens probatur ex Aristotele ita docente 5º Ethic. Cap. 2, ubi loquendo de iniustitia legali sic inquit: perspicuum est esse iniustitiam quandam ab illa integra, et universali iniustitia diversam, quae idem nomen obtineat, atque univoca sit, eo quod in eodem genere est definitio: utriusque enim vis in eo consistit, ut ad alterum spectet. Ubi utramque iniustitiam docet convenire in ratione iniustitiae late: et consequenter idem dicendum est de utraque iustitia opposita illis duabus iniustitiis. Nec Aristoteles aliud intendit: siquidem ex eo probat utramque iniustitiam convenire univoce, quia conveniunt in esse ad alterum: quod vero non est nisi iniustitiae strictae, neque strictae iustitiae, sed solum late: siquidem Pietas et Religio sunt ad alterum, et idem dico de impietate, et irreligione: et tamen prima illa virtus non est stricta iustitia, neque hoc secundum vitium est stricta iniustitia. Etenim perfecta et stricta iustitia est ad alterum alteritate perfecta, ut probatur inter extra Alios cum D. Thoma, disp. 1 Cap. 3, § praeterea, et dicetur ulterius ad sequentem obiectionem, quam perfectam alteritatem non affert iustitia legalis, et ideo negatur esse iustitia stricta.

Obiicies 2º: quaelibet diversitas statuum, quae est in civitate, ut miles, mercator et sacerdos habent immediatam relationem ad commune Civitatis, et tamen inter tales statuum et commune Civitatis datur ius, seu iustum simpliciter tale: ergo etiam datur iustitia simpliciter talis. Sed haec iustitia est Legalis: ergo iustitia legalis est simpliciter iustitia, id est iustitia stricta: Maior et minor syllogismi desumuntur ex D. Thoma hic q. 57 art. 4º ad 3, ubi sic inquit: omnes aliae diversitates statuum, quae sunt in civitate habent immediatam relationem ad commune Civitatis, et ad Principem ipsius, et ideo ad eos est iustum secundum perfectam rationem iustitiae. In quo docet coniptoam

distinctum justum legale à justo dominativo, et paterno, ad quæ non datur justum ex perfecta ratione justi simpliciter talis.

D. Thom. eodem art.

tum in Corpore, tum in respons. ad 1um expresse edocuisse ad perfectam justitiam, justumque simpliciter tale requiri perfectam alteritatem personarum. Et defectu illius negavit art. citato in Corpore justitiam simpliciter talem inter patrem et filium, dicens: Patris ad filium non est Comparatio sicut ad simpliciter alterum: et propter hoc non est ibi simpliciter justum, sed quoddam justum. Et q. 58 seq. art. 2o in Corpore inquit: justitia (quæ) propriè dicta requirit diversitatem suppositorum et ideo non est nisi unius hominis ad alium. Atqui hic: inter Civem et rempublicam non cognovit, nec cognoscere potest D. Thomas alteritatem perfectam, seu simpliciter talem; nec etiam diversitatem adæquatam suppositorum qualis datur inter unum hominem et alterum: Ergo quod indicit in respons. ad 3um argumentum non posse dari justitiam simpliciter talem inter Civem aliquem et totam rempublicam cujus pars est aliquo D. Thomas sibi ipsi contrarius esset, si ex una parte requireret ad justitiam perfectam et simpliciter talem perfectam alteritatem: et ex aliâ admitteret aliquod justum simpliciter tale absque tali alteritate perfectâ.

Dicendum est D. Thomam ibi solo intendere inter Civem et Principem à quo adæquatè distinguitur; necnon et inter Civem Communitatis quod reliquis, seu reliquum Communitatis, à quo etiam adæquatè distinguitur Civis, posse dari justitiam simpliciter talem quod nos admittimus x dicta in fine Cap. 2i et hujus generis justitiam diximus dari inter Principem et reliquam reipublicæ quod illum assumit ut Custodem suæ: tum inter milites et reliquam reipublicæ quod illos assumit ad suî defensionem: imprimis inter rempublicam et eos omnes cum quibus respublica aliquid paciscitur nam ad illos se habet Communitas reliqua reipublicæ, ut pars ad partem = Et hoc pacto consideratum jure militari, mercatoris, aut clerici est justitia strictè justum cum republicæ; secus atque jus paternum atque dominativum quod non est strictè justum defectu alteritatis perfectæ. Si verò jus militare mercatoris, aut clerici, consideretur in ordine ad totam rempublicam

cuius miles, mercator, aut clericus pars est, eque deficit a jure stricte justitiae, atque jus paternum et dominativum in sententia D. Thomae — — Imo ex eadem D. Thomae sententia meam confirmo: quia inter patres et filios ut filios non datur perfecta justitia neque jus perfectum defectu alteritatis perfectae: sed inter civem et totam rempublicam, cuius civis pars est, non datur perfecta alteritas, ergo neque perfecta justitia, jusve perfectum. Ex qua doctrina infero aperte falli thomistas plures qui ex Divo Thoma art. 4 citato contendunt dari perfectum justitiae inter civem et totam rempublicam, cuius civis pars est: nam Divus Thomas ibi nihil aliud indicat, nisi quod nos respondimus § praecedente.

Sed obijcit ultimo Bañez q. 58 de jure art. 5. Divus Thomas divisisse tractatum de justitia in duas partes: et in 1.a quae incipit a q. 58 usque ad 79 agere de justitia perfecta seu stricta et in hac agere de justitia legali: et in 2.a parte nempe a q. 80 agere de partibus potentialibus justitiae in hac a nullo modo agere de justitia legali, quod signum est quod justitia legalis in sententia D. Thomae est justitia stricta; et continet partes subjectivas, et non potentialis stricte justitiae = Respondeo specialem difficultatem esse an justitia legalis sit justitia stricta: et ideo merito de tali justitia agit D. Thomas ubi de justitia stricta, non quia judicet illam esse strictam, sed ut ibi inquirat an stricta sit. Disp. 4. Plures casus morales ad justitiam legalem pertinentes discutit. Caput 1. Utrum absque contemptu formali possit dari peccatum contra justitiam legalem.

Disput. 4

Plures casus morales ad justitiam legalem pertinentes discutit.

Cap. 1

Utrum absque contemptu formali possit dari peccatum contra justitiam legalem.

Supposito jam ex disp. praecedenti justitiam legalem esse specialem, quod diversis virtutibus a reliquis moralibus distinguatur, quaerit in praesenti: utrum possit dari peccatum proprium contra justitiam legalem, etiamsi non procedat ex contemptu formali

boni Comis. Sed hoc dubium est extra propositum difficultatis continet: Lum est dari posse peccatum proprium contra justitiam legalem, sive illud sit circunstantia generalis transcendens alia peccata; sive specialis seu specifica aliaque peccata non transcendens: sive itaque tale peccatum sit solo generaliter, et non explicandum in confessione; sive specificum et in confessione explicandum. 2um: utrum contra hanc justitiam possit dari detractae peccatum specificum et in ordine ad confessionem. De 1o puncto agetur in hoc Cap. de 2o in sequente.

P. Torrez disp. 8 de justitia dubio 1o n.o 11 vult ad presens propositum difficultatis non posse dari peccatum contra justitiam legalem absque formali contemptu boni Comis. Et ratio illius est, quia non apparet peculiare jus externum, nec peculiaris materia huius virtutis ac proinde ex sola proprietate vel peculiari materia illius non potest assignari malitia peccati contra hanc virtutem: sed solum ex peculiari respectu contemptus scilicet, ad bonum Comune. Et pro hac sua sententia citat P. Torrez Sotum Valentiam et alios: sed precipuè D. Thomam hic q. 59 art. 1o, ubi dicit esse speciale vitium contra justitiam legalem, in quantum respicit speciale objectum quod contemnit. Et 1a 2e q. 79 art. 2 in corpore, ubi inquit ad proprium rationem transgressionis justitiae legalis pertinere attendere contemptum precepti.

Sed hec rationes P. Torrez nullae mihi sunt. 1a quia falsum est non dari speciale jus, sive speciale debitum pertinens ad justitiam legalem. Nam tale jus et debitum speciale dari probatum a nobis est Cap. 1o precedentis disp.is in 3a parte, qua probavimus hanc justitiam esse specialem virtutem. 2a etiam est nulla: tum quia ut probabimus in responsione ad 2um difficultatis punctum quod discutietur Cap. sequente assignabilis est aliqua specialis materia in qua peccari possit graviter contra hanc solam virtutem justitiae legalis: tum etiam quia si illa non haberet propriam et specialem materiam; adhuc tamen posset contra ipsam formaliter peccari: sicut potest peccari formaliter contra Charitatem aut Obedientiam in materia quae non est propria et specialis harum virtutum. Ut constabit ex probatione nostrae huius 3e.

3a etiam ratio quam desumit adversarius ab autoritate D. Thomae quos pro se affert nulla etiam est: quia immerito citat pro se

Thomas

ty D. Thq. tum reliquos DD.: ut bene observavit P. Lugo hic disp. 1.a n.o 65. Q. isti ad summum negant dari peccatum injustitiae legalis in ordine ad confess., non vero negant dari tale peccatum saltem tamquam circumstantiam communem et genericam transcendentem alia peccata quae contra bonum commune procedunt. Et patet in exemplo quod adducit ipse P. Valentia disp. 3 q. 3 puncto 1.o de peccato contra charitatem, quod est circumstantia et conditio peccaminosa transcendens omnia peccata commissa contra Deum: Et tale peccatum non exerceat in materiam propriam charitatis, nec sit speciale in ordine ad confessionem, nisi forte procedat ex odio, aut contemptu formali Dei. Et dico nisi procedat ex contemptu aut odio Dei, quia si in peccato, quod cumque illud, v.g. contra obedientiam, procederet quis ex odio aut contemptu Dei, ea circumstantia deberet in confessione explicari; secus si tale peccatum non procederet ex odio Dei, aut contemptu, quia cum non peccati contra charitatem, quae ex contemptu aut odio non procedit, sit ratio transcendens omnes differentias peccati; quae aliter differentiis contrahentes eam rationem genericam peccati sufficienter eas explicasse censet.

Neque obstant rationes quae adducunt ex D. Tha. P. Torrez, nam licet verum sit [illegible] et peccatum contra iustitiam legalem desumi ex oppositione cum obiecto illius, nempe cum bono communi, quod contemnit; ut docet 1.a authoritas D. Thae.: et praeterea licet verum sit deberi attendi ad tale bonum, et obiectum contemptum, ut cognoscatur peccatum, et transgressio contra iustitiam legalem, ut docet 2.a authoritas: adhuc tamen non est verum debere attendi ad formalem intentionem contemnendi bonum commune, ut cognoscatur an detur peccatum contra iustitiam legalem, nec hoc docet D. Thas.

Et ratio est, quia aliud est non posse peccari contra aliquam virtutem, etiam contra hanc specialem; nisi virtus et obiectum, aut materia illius contemnatur, quod quidem verum est, et docet S. D. Tha.: et aliud est non posse peccari contra hanc, vel quamlibet aliam virtutem, nisi procedat ex speciali intentione contemnendi virtutem, et obiectum illius: et hoc falsum est et S. D. Tha. non docet. Explicatur ab exemplo: etenim aliud est non posse satisfieri praecepto, nisi praeceptum impleatur: et aliud non posse

impleri preceptum, nisi qs operetur ex formali intentione adimplendi preceptum. 1us n. verum e, 2us e falsum. — Praeterea aliud etiam e peccatorem n. posse peccare, quin contemnat Deum; et aliud n. posse peccare quin operetur ex formali intentione contemnendi Deum. 2us n. falsum e, 1us a verum, iuxta illud D. Greg. homilia 13 in Evang. ait n. loquens de peccatore iudicando a Deo: quem contempsisse se meminit, iudicem formidat. Certum a e non omnes peccatores in peccato suo agere contra Deum ex contemptu formali, sive ex intentione formali contemnendi Deum. Unde patet sufficiens ad auctoritates, quas ex D. Thoma affert Forrez.

Propterea asserendum e cum P. Lugo loco citato posse dari peccatum contra iustitiam Legalem (quidquid sit an illud sit circumstantia generalis vel specialis) quin tale peccatum procedat ex contemptu formali boni communis, vel quin exerceat in speciali aliquam materiam propriam huius iustitiae. Ita: quod ut qs peccet contra charitatem eo saltem genere malitiae generalis, et transcendentis alias species peccati sibi subordinatas, necessarium non e quod qs peccet ex formali odio aut contemptu Dei, neque in speciali aliqua materia charitatis (nempe in materia, quae ita sit propria charitatis, ut non pertineat ad aliam virtutem) quod similiter ut qs peccet contra iustitiam Legalem, eo saltem genere malitiae generalis et transcendentis, necessarium n. erit, quod peccet ex odio, aut contemptu formali boni communis, neque in speciali aliqua materia iustitiae Legalis. Et infra probaturi sumus in resolutione 3 [illegible] difficultatis, etiam in materia speciali posse graviter peccari contra hanc iustitiam.

Praeterea ut quis etiam in materia religionis possit peccare possit formaliter contra Obedientiam necessarium non e quod qs peccet ex contemptu formali Obedientiae, neque in materia speciali illius (hoc e, quae taliter sit propria Obedientiae ut ad aliam virtutem n. spectet) sed sufficit quod qs in ea materia religionis delinquat quoad illud tenebatur ex precepto obligante ratione motivi proprii Obedientiae. Ut contingeret casu quo praeter preceptum audiendi sacrum obligante ex motivo religionis, daretur simul preceptum audiendi sacrum obligans ex motivo Obedientiae, eo quod superiori

in

in virte Obedie id precepisset. Cō. filie ut qs peccet in mattā
lg. precepti n. occidendi, cᵃ justiā legale, nesariy n.e. qd occidat
ex contemptu frali boni cois, aut legalis iustie; sed satis e. si occidat
q. n. so. vᵉ iustie specialis et iuris illius, sed etiā vᵉ iustie lega-
lis, et obli fralis illius tenet n. occidere: sive talis malitia
cᵃ iustiā legale sit circumstantia nesario fatenda, sive n.

Caput 3

= V. absq. frali contemptu posit dari peccatu speciale seu =
= in ordine ad ofes cᵃ iustiā legale. =

Ad hoc punctu dixi, qd e. 2ᵘˢ in titulatu Cap. precedente, resp.
afirmative. Assero qᵒ dari pote cᵃ iustiā legale peccatu pprium
et specificu in ofes aperiendu, qqvis scilet n. pcedat ex contemptu
frali boni cois. Tale qᵒ iudico dari in eo casu, qᵉ in Cap. 1. pre-
cedentis dispᵘ proposuimus ex Pᵉ Lessio § mir expresse tradit a
Pᵉ Lessio, qᵉ scilet qs negligeret bonu Coe reipublice in periculo
versantis, cu illi poet facile subvenire suo cōsilio, re familiari
s. aliquo alio iuvamine.

= Et roe: q. st qs peccaret peccato speciali
et in ofes aperiendo, cᵃ misericordie scilet aut charites cuilibet
pxo debitā si relinqueret pxu periclitari, q. illu facile iuvare
poet; et st peccaret etiā cᵃ pietatis debitā parentibus aut Patrie
peccato nempe specifico et in ofes explando, si illos periclitari pmit-
teret, q. illos facile iuvare poet: sic silit peccaret peccato spe-
ciali et in ofes aperiendo cᵃ iustiā legale debitā reipublice cuius qs
e pars, si illā illiusve bonu Coe periclitari pmitteret, q. illā faci-
le poet iuvare suo cōsilio etc. = Imo et si n. eet facile illā iuva-
re, sed etiā cu aliquo discrimine sui, aliqn adid teneret: q. ut suprā
dicebamus Cap. 1ᵒ precedtis dispᵘ § Reijcit 2ᵃ, bonu coe prepondera-
rare debet bono privato, etiā pprio, ceteris paribus = Unde infert
a fortiori peccare cᵃ hanc iustiā q. cōsilio fraudulento aut alio modo positivo

aut pnicię aut grave periculũ deduceret suã rempub.: Et peccaret 9ª pietatẽ debitã parentibus, q̃ filiꝰ cõsilio aut mõo illos ad pniciem traheret.

Igitur pro hâc nrâ sentiâ stat Pr. Lugo disp. 1. nº 13. siquidẽ admittit pôe peccari 9ª hanc justitiã rõe matrię in quâ versatur, peccato videlicet specifico, etiã si n̄ pcedat ex 9temptu frali. Stat etiã pro eâ Pr. Matheus de Moya in qq. selectis ttº 3 de sacramtis penitẽtię disp. 3. q. 3. Cap. et § 1º à nº 7º. ubi docet furtũ quo qs furaretur Centũ v.g. regales, quolibet â quolibet eẽ peccatũ 9ª justitiã legalẽ. Et in fine huius §i notat, in eo furto dari 2s maliciã moralẽ: aliã 9ª justiam 9mutativã, quâ furans ofendit quolibet hoĩẽ damnificatũ in furto damno levi: aliã 9ª justitiã legalẽ quâ ofendit totã rempublicã, et quidẽ graviter: q̃ utramque maliciã docet nº 13 huius Capitis eẽ in 9fes aperiendã. Hanc q. suã doctrinã pbare 9tendit nº 3 Capitis citati ex Pr. Lessio, Pr. Obiedo et Joanne de la Cruz. = Sed de hâc Pris. Moya doctrâ Cap. seqte disputabimus.

Igitur statuto iam pôe peccari 9ª justitiã legalẽ peccato specifico et aperiendo in 9fessiõe: rogatur nũc ad plenã intelligentiã huius qnis an hęc justia heat materiã sibi ppriã, in quâ pôit 9ª ipsã peccari. Pr. Lugo loco pxe citato afirmat, cuius sentiã citari solet ad aliqq. Salon et Aragon. Cõit trn DDes negant. Et nrã Cõis sentiã est: q̃ª justitia legalis versatur in matrĩa oĩũ virtutũ, dirigendo actus et materiã eãrũ in ordine ad bonũ cõe: cũ aũ matra aliarũ virtutũ n̄ pôit eẽ ppria huius virtis, q. n̄ pôte eẽ ppria matra unius virtis que ẽ cõis illi cũ aliis: inde ẽ q̃ hęc virtus, nempe justitia legalis, n̄ heat matrĩã sibi ppriã in quâ 9ª ipsã peccari pôit.

Sed hęc rõ mihi n̄ oĩnò placet: q̃ª ad hoc, ut aliqua matra dicatur ppria unius virtis, v.g. justitię legalis, n̄ necessariũ qd in se et matlr. 9siderata n̄ pôit eẽ matra alterius virtutis; sed sufficit ;i sub eâ rõe frali, sub quâ respicit ad hâc virt.

n respiciat, nec respi pot ab ulla alia. Ly a est matra alia
ny virtus sub illa roe frali, sub qua respicit a justia legali,
nec respiciat, nec respici pot ab ulla alia virte, nempe sub
roe frali ordinabilis ad bonu coe reipub. cuius qs e pars: inde
e qd ois ea matra, que matralit sumpta e matra aliaru virtus
sub tali roe considerata sit matra ppria justie legalis: et sic
pot dici qd justia legalis het matiq sibi ppriq in qua versetur.
= Assumptus

huius nri discursus in quo tota e difficultas pr a me varijs exemplis.
Et ad id suppo ex Do Tha et com. Dds justie specialis et comuta-
tiva here matiq specialq et sibi ppriq: ea qd tamqz in matra
ppria exercetur, qdo debitor solvit creditori debitu unius aurei
vg: q ea exhibitio externa unius auri e matra ppria justie
comutative.

Hoc supposito pr 1o exemplo matre pprie justie comuta-
tive, nempe exhibitionis unius aurei: q exhibitio externa
unius aurei matralit considerata pote ee matra justie comu-
tative ut dictu e: et preter distributive, si in distribue bonoru com.
exerceat: insuper pote ee matra misericordie aut charitatis si
exerceat ob miseria pauperis extranei sublevandq: et ulterius
matra pietatis, si exerceat ne parentis necessitas patientis et sic
de alijs: q ut ea exhibitio unius aurei sit matra ppria ne
justie comutative n e nesariu qd matralit considerata n pot ee
matra alterius virtutis q ut sit matra ppria illius sufficit qd consi-
derata sub ea roe frali, sive sub ea ordinabilite sub qua res-
picit a justia comutativa, nec respiciat, nec respi pot ab alia
virte. Similit ut matra quecumqz virtuosa dici pot ppria justie
legalis n e nesariu qd matralit considerata sit ppria illius sed
sufficit etc.

Probari pote alio exemplo matre pprie Grammatice vg.
Nq voces et qd oes orationes dicunt matra ppria Grammatice; nq voces

naturalis desideratur in ponente materia alterius facultatis (neque potest esse materia Prosodiæ, Rhetoricæ et logicæ) sed quia subest rone formali ordinabilis ad orationem grammaticalem construendam, nec respiciunt nec respici potest ab alia facultate: sic sufficit ut aliqua materia dicatur materia propria alicuius virtutis non obstabit quod possit deservire alteri virtuti; sed sufficiet si sub ea rone formali et ordinabilitatis sub qua respicitur a tali virtute nec respiciat, nec respici possit ab alia. Quæ quæcumque actio aut res quæcumque potens deservire in ordine ad bonum commune reipublicæ cuius quis est pars, dicatur materia propria justitiæ legalis non obstabit quod talis res aut actio possit deservire ut materia alteri virtuti sed sufficiet si sub ea rone formali et ordinabilitatis ad bonum commune reipublicæ cuius quis est pars, et quæ nexum habet cum illa tamquam pars cum toto nec respiciat, nec respici possit ab alia etc.

Caput 3

Quæritur, an peccet graviter contra justitiam legalem auferendo per minutas quantitates a pluribus quantitatem gravem?

Fundatur quæstio per sententiam affirmativam etc.

Occasione doctrinæ quam ex Patre Moya proposuimus cap. precedente de furto gravi contra solam justitiam legalem, examinandus est nobis casus presens.

Videlicet quod centum, ducentos, aut mille regales v.g. furaretur a totidem civibus suæ reipublicæ, singulos a singulis, nulli illorum inferendo grave damnum, peccaret graviter contra justitiam legalem. In quo presenti casu communis est doctorum sententia affirmans eiusmodi hominem peccare contra justitiam legalem, et quidem peccato gravi furti, quam sententiam tenet citatus Pater Moya loco allegato cap. precedente cum Patre Lessio lib. 2 de justitia cap. 12 dubio 1 Pater Oviedo 2a 2æ tr. 6 de peccatis contra 7um punctum 6 nº 97 Joanne de la Cruz in directorio 2a parte precepto 7 quæstione 2a de furto dubio 2 concl. 3. Quod non peccatum hoc grave sit contra justitiam legalem expresse ibidem affirmat ipse Moya; et videtur apte docere idipsum

P.es Lessius, et Oviedo, quatenus docent eiusmodi peccatum grave esse, contra rempub. et bonum commune illius.

Probatur prima pars huius sententiae, quod videlicet eiusmodi furtum sit peccatum grave, probat 1.o P.r Lessius: quia alioquin non peccarent mortifere qui utuntur ponderibus, vel mensuris iusto minoribus, quod videtur esse contra illud Proverbiorum 11. statera dolosa abominatio est apud Deum. Et illud Deuteronomii 25. non habebis in sacculo diversa pondera maius et minus etc. Abominatur enim Deus eum qui facit hoc. Probat idem author 2.o: quia opposita sententia praebet occasionem hominibus, ut ex alieno ditescere studeant. Probat 3.o Joannes de Sa Cruz: quia quamvis per tale furtum quilibet eorum hominum sit parum laesus: tamen ipse fur habet in suis bonis plus notabiliter, quam habere debet: quod cavet a virtute iustitiae quae mandat aequalitatem servare.

Probatur pars 2.a, quod videlicet eiusmodi grave peccatum sit contra rempub. aut legalem iustitiam, probat idem Lessius: quia tale furtum, etsi non cuiuslibet particularis non sit grave damnum, est tamen grave communitatis illius reipub.: quia tali summa poterat respub. aliquem notabiliter iuvare, vel aliquod grave debitum solvere. Ob hanc enim rationem iudicatur grave damnum in regis furtum duorum aureorum v.g.

Probat eandem partem 2.o P.r Moya: quia tale furtum est grave secundum contra iustitiam commutativam (neque etiam contra distributivam) ergo contra legalem. Minor quoad 2.m partem ex omnibus supponitur. Probatur 1.a quoad 1.m partem ex P.e Vazquez, et ex communi D.D. doctr. opusculo de restitutione cap. 9 ad peccandum mortaliter contra iustitiam commutativam necessarium esse quod alicui fiat iniuria gravis, et grave patiatur damnum: quod non accidit in casu posito. Probatur quoad eandem partem 2.o: quia negari nequit quod sit contra commune bonum, et rectam reipub. administrationem, quod homines sine rationabili titulo ditescant, et quantitates alienas sine titulo usurpent. Alioquin daretur occasio latrociniis, miseri enim homines labori incumbere nollent, sed modicas quantitates auferendo, vitam degere curarent, quod maxime adversatur reipub. bono: ergo etc.

Sed his non, tamen quae ...

ipse p. sententiae contrarii probant, non videntur mihi valde efficaces ad sententiam probandam. = Neque ad textus quos adducit P. Lessius ex auctoritate sacrae scripturae, verum potest primo textus abominatio Dei, et abominatur Deus non semper in sacra pagina denotare maliciam gravem ex parte objecti abominati. Ut constat ex illo psal. 5 virum sanguinum et dolosum abominabitur Dominus, ubi nomine viri dolosi intelligunt D. Augustinus et alii super hunc locum hominem mendacem, mendacium autem non nisi aliud caput maliciae adiungat ut iuramenti, aut gravis proximi damni, non est malicia gravis: ergo abominatio qua Deus abominatur aliquid non semper supponit ex parte objecti abominati ex mente loquentis scripturae maliciam gravem: ergo authoritates quas adducit Lessius non convincunt dari maliciam gravem in quacumque mensura et pondere doloso, nisi dolositati ponderis et mensurae de qua noster casus alia malicia gravis adiungatur, ut putamus damni gravis alterius

Adde, saepe in Sacra Scriptura dari transgressionem quae facie denotare videntur maliciam gravem alicuius objecti, quae tamen denotant, si locutio scripturae intimius attendatur. Dicitur enim eodem psalmo 5° perdes omnes qui loquuntur mendacium; et Sap. c. 1° os quod mentitur occidit animam. Cumque ita sit, quod proditio et mors animae non sit nisi peccatum mortale: ergo tamen authoritates non ita sunt intelligendae ut denotent maliciam peccati mortalis in mendacio secundum se attento, et cui non adiungitur alia malicia, ut malicia iuramenti, aut gravis damni proximi.

Verum potest dici dolositas ponderis seu mensurae potest exerceri diversis modis: primo quoad partes et in minutis sic quantitatibus ita quod a quolibet illorum nec auferat, nec auferri intendat nisi parvitas aliqua. = 2° quoad unum, aut partes etiam sed in materia gravi non cuiuslibet: in materia imo gravi sive ablata in re, sive in intentione auferenda pro una aut pro pluribus vicibus. Et hoc notato potest dici abominationes Dei quatenus fertur ad pondus dolosum 1ª dolositate non esse abominationes graves, sed leves. Secus est gravis quatenus fertur ad pondus dolosum 2ª dolositate. Ratio est: quia Deus sic graviter abominatur dolositatem quae cedit in grave praeiudicium aut iniuriam alicuius &c.: ut diximus etiam de mendacio non iurato

Cum autem ut. rebus ad probandum primum presentis casus praedictum furtum et dolositas ponderis non sit in praejudicium grave alicuius tertii, etiam reipub.; videtur Deum ergo non abominare graviter, nec grave peccatum futurum si ponderis aut mensurae dolositas ita procedat quae paravit de quo loquimur presens casus.

Secunda vero eiusdem doctoris non videtur convincens: quoniam cum opinio negans gravitatem malitiae in praedicto furto non excusat tale furtum ab omni peccato, quia docet esse saltem peccatum veniale, ideo absolute non tribuit occasionem praedicto generi furti neque ut illo homines ditescere studeant. Adhuc tamen aliter videtur praedictae rationi: nempe eiusmodi genus inveniendi posse obiici omnibus sententiis mitiori aut laxiori, cuius generis dantur plures etiam in materiis gravibus, ut sacramentorum etc. Cum autem eiusmodi genus inveniendi nullum existimet in aliis materiis, si opinio mitior aut laxior solidis fundatis fundetur, et strictior non adeo solidis: idem hic dicendum erit. Fundamenta autem tam pro stricta quam pro laxiori sententia circa materiam presentem nos proponemus; alii judicent.

Neque item tertia ratio Joannis de la Crux videtur solida: quoniam cum justitia sit ad alterum, sive perfecta sive imperfecta alterius, quod curat sub obligatione gravi est, non quod fur non habeat in suis bonis plus notabiliter quam habere debet abstrahendo a gravi Levi aut injuria alterius; sed solum respective ad talem injuriam aut praejudicium alterius. In casu vero de quo loquimur, etsi fur habeat plus notabiliter quam debet habere, id tamen non videtur habere cum gravi praejudicio aut injuria alterius. Ut constabit ex mox dicendis.

Pro probatione secundae partis, quam adducit Lessius non est urgens: non enim per illud furtum esse grave in modum non reipub.: quia quod affert ad id probandum, nempe quod tali summa poterat respub. aliquem notabiliter juvare, aut aliquod debitum solvere, ni fallor aperte falsum: quia talis summa non est de bonis propriis reipub. aut ipsi appropriatis, sed de bonis propriis particularium: respub. autem non potest ex bonis propriis particularium aliquem juvare aut sua debita solvere, nisi in

necessit. ipsius reipub. quia ad talia bona non habet respub. jus jus-titiae; neque illis potest uti in proprijs commodis aut in aliquibus usibus, nisi in urgentissimae necessitatis, ut constat ex dictis a nobis disp. 1a Cap. 3o.

Nec paritas de furto contra regem urget: quia in hoc furto aufertur a rege quod est proprium regis; in furto quod de quo nos loquimur non aufertur a respub. quod est proprium reipub. = Imo paritas urget a contrario pro nobis: quia sicut furtum de quo loquimur non est contra regem, quia talis summa non est appropriata regi; sic non est contra rempub. quia non est appropriata reipub.. Nec respub potest summa illius furti uti potiori titulo quam potest rex in ordine ad sua debita solvenda, aut alterius necessitatis levandae. Atque si aliquid probaret paritas ad summum, est quod sicut est grave incommodum regis furari de bonis proprijs illius duos aureos aut argenteos, quia tali summa poterat rex aliquod debitum grave solvere, aut aliquam gravem necessitatem levare: sic erit grave incommodum reipub. totidem aureos seu argenteos furari de bonis proprijs reipub., aut illi perfecte appropriatis: quia tali summa poterat respub praestare idem quod poterat rex.

Ad 2um pro eiusdem pro que ex Lo Nova desumitur, respondetur facile posse negari maiorem: quia cum furtum sit acceptio rei alienae invito domino: furtum grave communiter erit acceptio rei alienae invito domino graviter, sive in materia gravi: sed in casu nostri furti nullus dominus est invitus graviter, sive in materia gravi: ergo in casu nostri furti non datur furtum grave: ergo tale furtum grave non est. Probatur minor: quia si in eo casu aliquis dominus esset invitus graviter, sive in materia gravi; seu talis dominus esset aliquis partialis ex damnificatis; seu esset caput totius reipub: sed in praedicto casu nullus illorum est invitus graviter, sive in materia gravi: ergo. Probatur minor quoad 1am partem: quia in eo casu nullus partialis est dominus alicuius materiae gravis ablatae per tale furtum, quia a nullo illorum aufertur nisi materia levis: ergo in praedicto casu nullus partialis dominus est invitus graviter, sive in materia gravi. Probatur quoad 2am partem: quia caput totius reipublicae

nē dnus alicuius quant.is sive gravis, sive levis ablat. ꝑ tale furtum: ꝙ in prædicto casu cœtus totius reipub. nō dnus invitus gravit, sive in matriā gravi ꝑ tale furtum. Ꝙ qd nē dnus, nē dnus graviter aut levit invitus. Probō ant.: ꝙ ea quantitas nū reipub. bē neq. sua, ut certum ē, neq. ad illā ꝑtinet: non n. ē illi appriata, neqꝫ eā pote uti ꝓ suo libito in ꝓprium commodum, nisi in necessit. Hē autem re aliquā uti in sola necessitate nē ēē dnum talis rei, ut sæpe repetitum ē: ꝙ quilibet pote in gravi necessit. uti re alienā cuius nē dnus.

Ex quā doctrā aliquā nr̄i observabis cur eiusmi furtum nequeat ēē contra rempub. Et ea est: ꝙ cum furtum fralit. et ex suā nē sit injuria seu injustia contra jus dnij rei ablatæ: et furtum aut injuria n. possit comitti contra jus dnij alterius, si alter jus dnij n. hēt ad rē ablatā, ut re verā tale jus dnij n. hēt respub. ad qqtitatem ablatam ꝑ furtum de quo loqmur: inde ē qd furtum et injuria de qq loqmur n. pot ēē contra rempub, nec jus dnij illius.

3a et ultima probāe eiusdē pris allata ab ipso Dre Moya n. videt etiā convincere; ꝙ etiā fatemur eam usurpatiōem bonorum et munij discendi sine titulo valid. ꝑ furtum de quo loqmur, ēē contra rectam administrationem reipub.: n. tn inde infert eā usurpatiōem et munij discendi ēē furtum in genere furti appriē justiæ legalis, aut reipub. ipsi, ut intendit Dr Moya. Et rō nrā est desumpta ex dictis: nempe ꝙ furtum, ut tale ē ablatio quā ab aliquo aufert qd suum ē: et præterea ē injuria contra jus dnij qd alter hēt ad rē ablatā: ꝑ illā aūt ablatam de quā nobis ē sermo, n. aufert a repub. qd suum ē: neqꝫ ꝑ illā fit injuria contra jus dnij qd respub. hēat ad rē ablatam: siquidē nullum jus dnij ad illam hēt, ut mult. sæpe dictum.

Præterea etiā si ea usurpatio et mūs discendi sine valid. titulo sit contra rectam reipub. administrationem, n. infert illā ēē culpā gravem contra rempub, aut legalem justiam. Et hoc qdē pluribus de causis — 1a. ꝙ qd ē contra leges reipub, ē contra rectam reipub. administrationem

que in observat. Legis illius ... et tn ut tenet plurimorum sententia leges civiles reipub sive penales sint, sive mixte, non obligant sub mortali, ut videri potest apud Diana thom 1 p. 1 tt de legibus. ... resolut. 17 usque ad 20. Machado thomo 1 lib 3 p. 4 tt 4 docum. 6 et 7.

2a: q in tm credit aliquid esse gravis contra rempub, justitiamque legale, in quo affert aliquod grave damnum bono com. reipub: q bonum hoc non videtur gravis lædi nisi per grave aliquod damnum: ablatio a [...] centum regalium vel a totidem civibus p[ro] se loquendo et nullo alio damnio hujus addito, aut subsequuto non videtur afferre grave damnum contra bonum com. reipub: q ... talis boni, nisi me fallor, conducit quod centum illi regales ablati per furtum de quo loquimur sint in centum civibus a quibus auferuntur, vel sint in cive auferente: sicut ... boni totius domus et Patrisfamilias nil conducit quod centum regales quos habet sint potius in hac arcâ, quam in alterâ arcâ ipsius.

3a ... pariter: q mus ditescendi per ludum cartarum, aut thesserarum q ludus excedit [...] quantitatem duorum regalium argenteorum, est mus ditescendi sine ... titulo: q quod leges violat, sine ... titulo fit: is [...] mus ditescendi apud Hispanos leges violat, sitque contra leges Hispaniæ latas, ut constat ex legibus novæ recollectionis, quas affert Pr Molina disp. 521 de justitiâ ... § 1: ergo is mus ditescendi sine ... titulo fit. Et tn is mus ditescendi aut ludendi non est peccatum mortale (nisi aliud caput maliciæ, ut doli gravis, aut ... circunstantiæ adiungat) ut preter reliquos qui in genere hucusque docuerunt leges civiles non obligare ad mortale, expresse et loquendo de hâc materiâ id tenet Pr Molina disp. 521 initio: ergo ex eo precise quod mus ditescendi per furtum de quo loquitur sit mus ditescendi sine ... titulo, et contra rectam reipub administrationem, non infertur illud esse peccatum grave. Ergo ... a priori est q non quod quod fit sine ... titulo est mortale

q deficienti alia gravi damno reipub. illato pro tale furtum is mus furandi et decipiendi non erit peccatum grave contra rempub. et legalem justitiam.

Ex quibus facile potest inferri contra Fratrem Lud. de Atragon 2a 2ae q. 66 art. 6 ad finem hoc genus furti non esse gravem injuriam, grave quod nocumentum contra genus humanum. — Quia sicut non irrogatur talis injuria et nocumentum grave generi humano ex eo quod quis abs- que labore et industria omnino licita, sed potius per ludum carthanum prohibitum vivat laute absque peccato mortali, et obligatione gravi restitutionis, sic similiter talis injuria et nocumentum grave non inferet generi humano ex eo quod quis sine labore et industria licita aufe- rendo per minuta furta leves quantitates a diversis dominis vivat laute etc.

Ad id quod ulterius addit ipse Moya in praedictis hujus sententiae tamquam absurdum ... illatum ex opposita, nimirum quod si admittatur non esse peccatum grave furtum de quo loquimur dabitur occasio latrociniis: Et praesertim quod miseri homines labori incumbere nollent, sed mo- dicas quantitates auferendo vitam degere curabunt: aut ex adver- sa sententia non infert, aut nullum est tale absurdum. Propterea facile res- ponsio. Ad 1um non absurdi caput iam supra sufficiens responsum meum respon- sum ad 2um nostrum Card. Lessii § 2o nostro Cui responsioni addo quod sinone la- trocinium cui vult Moya dari occasionem in opposita sententia intelligat latrocinium aut furtum grave, ut videtur intelligere: falsum est eiusmodi illatum: quia sicut in aliis materiis quae docet aliquid esse materiam parvam non dat occasionem ut in tali materia committatur peccatum grave: sic in praesenti materia quae docet materiam minimi furti esse materiam parvam furti, non dat occa- sionem ut in materia furti committatur peccatum grave.

Quoad 2um caput absurdi nullum etiam est: quia ex eo quod homines miseri nollent labori incumbere, sed suam vitam degere auferendo eas parvas quantitates a diversis civibus non infert illos peccare graviter peccato furti contra rempub. ut dicit adversarius:

q̃ ad id - f. regrebat ut sup.ª c.ª eand. dicebamus qd reipub. inferret grave damnũ in bonis proprijs ipsius; id ã q tale furtũ ñ inferri cstat ex dictis § Nec paritas: s. dales qd tales hões denegarent reipub. operã et laborẽ quẽ ipsi debebant: miseri ã hões ex eo precise qd tales sint ñ debent reipub. suũ laborẽ et operã, sẽ ex eo precise qd nollent labori incumbere, sed suã vitã degere mõ furto predicto. aut mõ alio sibi, ñ infert eos peccare peccato gravi furti c.ª rempub. aut justiã legalẽ ut Aloya ostendit..

Caput 4

Fundata propositione negativâ in q. precedenti, ponitur, nunc q. mentẽ exprimit.

Rejectis rõibus qb. probari solet pars affirmativa predictũ furtũ quo parvitates ã diversis auferunt eẽ mortale ergo c.ª justiã legalẽ, ut ostendunt Lessius, Obicdo et Aloya adhuc potẽ directẽ probari pluribus rõibus pars negans furtũ de quo loqmur eẽ mortale..

Probatur 1.º rõe negativâ, quẽ cstitit in solutione fundatorũ qb. sententia affirmativa nititur. Hec ã probão sic infra potẽ disponi: nulla malicia, nullaq. obligão admittenda ẽ in actione humanâ, quẽ ñ ostendatur aut probetur: sed in actione humanâ furantis predictas parvitates singulas ã singulis nec ostendit, nec probatur malicia et obligatio gravis: q. in tali actione ñ ẽ admittenda malicia, s. obligão gravis. Maior probatur: sufficienter solutione datâ arguti. oppositi. Nq. ex tali solutione cstat ab adversarijs ñ probari sufficienter, et irrefragabiliter sententia oppõ. Maior ã ẽ ipsorũ in materia morali: q.ª lỹ malicia et obligão sit res odiosa respectu libertatis probanda et ostendenda ẽ, ut obliget voluntatẽ ad eã maliciã fugiendũ, aut ad eã obligationem adimplendũ. Alioq. si ñ ostendat sed relinquat in dubio, semp prehemit jus q. libertatis: q.ª in dubio precepti et obligationis melior ẽ cdicio libertatis, ut faciat voluntas qdqd sibi placuerit. =

Pr. 2º eadem sententia probatur a priori: quia furtum grave est acceptio rei alienae invito domino in materia gravi: sed furtum praedictum non est acceptio rei alienae invito aliquo domino in materia gravi: ergo furtum praedictum non est furtum grave, seu grave peccatum. Utraque propositio plene supposita et probata manet cap. praecedente § ad 2 p. eiusdem prob. sis recolle.

Pr. 3º a posteriori: quia tantum hoc furtum esset peccatum grave furti contra rempub. et justitiam legalem, quatenus inferret grave damnum reipub.: sed hoc furtum non infert grave damnum reipub.: ergo non est peccatum grave furti contra rempub. et justitiam legalem. Minor statuta manet cap. praecedente tum aliis in locis, tum praecipue § 2º quia initium credit.
Pr. 4º maior tum contra PP. Lessium qui contra Moya et reliquos: qui ex eo probant praedictum furtum esse peccatum grave contra rempub. aut legalem justitiam, quia dicunt illud esse in grave damnum reipub., ut constat ex verbis eorum capite praecedente relatis: ergo tantum hoc furtum esset peccatum grave etc.

Pr. specialiter contra PP. Moya praedicta maior: quia ex doctrina Pris. Vazquez, quem dicit esse com., docet loco a nobis supra citato initio Capitis praecedentis, ad peccandum mortaliter contra justitiam commutativam necessarium esse ut alicui fiat injuria gravis, et grave patiatur damnum: unde sic arguitur, et probatur praedicta maior: tantum furtum aliquod est grave contra justitiam commutativam, quatenus alicui particulari infert injuriam gravem, grave que damnum: ergo similiter tantum furtum de quo loquimur, aut aliud simile esset peccatum grave contra rempub. et justitiam legalem quatenus inferret gravem injuriam et damnum reipub. Nam cur ad furtum grave contra justitiam particularem requiratur quod grave damnum inferat bono particulari, cui opponitur, et ad furtum grave contra justitiam generalem non requiratur quod grave damnum inferat bono com. cui adversatur.

Pr. 4º a paritate 2ª. Sit 1ª paritas: quia non est furtum grave contra particularem civem, quamvis quod justitia particulari commutativae quod fieret de bonis communibus reipub; ergo tale furtum aliqualiter respiceret in quavis

parlare, partaris quod boni; quantum mali aut boni totius resultat aliqualiter in suas partes, quia sibi non erit furtum grave contra totam rempub. oppositum quod justitiae generali, quod fieret de bonis partaribus aliquorum civium quia etiam si tale furtum aliqualiter resultaret in totam rempub. bonum quod ipsius, quantum boni et mali cuiusvis partis resultat aliqualiter in totum cuius est pars. Ans. quia alioquin civis partaris ut talis posset petere restitutionem sibi fieri de damno illato bono com. per tale furtum.

2a paritas sit, quod desumo ex doctrina de lignatione quod infra tradam ex sententia P. Thomae Sanchez lib. 1 Moralium cap. 5 n° 25, nempe posse civem scindere singulis diebus de sylva com. (quae non sit nimium parva) unam sarcinam lignorum in suos usus, aut etiam ut illa vendat et inde sibi alimenta compareret dummodo non scindat arbores, sed ramos, ut docet ipse n° 24. Unde sic arguitur magis spectant ad rempub. talia ligna, quam spectant ad illam centum illi aut ducenti regales ablati per furtum a totidem de civibus: et tamen ablatio illorum lignorum per singulos dies repetita non reputatur grave furtum, aut grave peccatum contra rempub. (quia neque ablatio centum aut ducentorum regalium a totidem civibus reputari debebit furtum grave aut grave peccatum contra ipsam rempub. Et confirmo ex eo quod tradit Bañez

Et confirmo ex eo quod tradit Bañez q. 62 de jure art. 8° dubit. 4 in respons. ad 2um et 3um argumentum, ubi tradens rationem cur lignatio de sylva com. reipub. aut de sylva alicui particulari a repub. donata non sit furtum, praecipue grave neque ad restitutionem obligans, ut infra dicenda: inquit eiusmodi lignationem ideo non esse furtum, praecipue grave, contra rempub: quia tales sylvae, lignaque ablata, non sunt perfecte appropriata subiecta reipub. aut praedicto domino cui respub. sylvam donavit. Unde sic arguitur: ideo eiusmodi ablatio lignorum de sylva com. non est furtum, praecipue grave, contra rempub, quia ligna ablata non sunt perfecte appropriata reipub. Sed quantitas pecuniae ablata per furtum de quo loquimur (sive ea sit quantitas in se parva, sive magna) non est perfecte appropriata reipub.,

Utic

ut certum est: quia de eo non potest respublica disponere absque necessitate, ut ex supra dictis etc. quod ablatio talis quantitatis pecuniae sive ea quantitas parva sit, sive magna in se, non est furtum, praecipue grave contra rempublicam. Quoniam vero demum

eadem negativa sententia fundatur, quod alii tetigere in hac materia. Omne furtum ut grave sit debet inferre grave damnum alicui: sed furtum de quo loquimur nulli infert grave damnum: ergo furtum de quo loquimur non est grave. Maiorem probare possumus ex nostris principiis: quia omne furtum contra iustitiam commutativam, et contra legalem: sed tum furtum contra iustitiam commutativam, quod contra legalem debet inferre alicui grave damnum: ergo omne furtum etc. Maior videtur certa, quod si dicas dari posse furtum contra iustitiam distributivam eadem ratione qua supra in probatione quia probavimus furtum contra iustitiam legalem ut grave sit debere inferre grave damnum probare possumus furtum contra iustitiam distributivam debere inferre tale damnum. Minor a me probata eadem quaestione probatione citata. Minor vero totius discursus facile probatur ex doctrina a nobis supra tradita: quia tale furtum neque infert damnum grave alicui particulari ut ab omnibus supponitur: neque toti reipublicae, ut frequenter probatum est capite praecedente signato 2 quia in tum: ergo nulli infert grave damnum.

Et quidem hoc solo ultimo argumento, quod alii tetigere, adeo efficax visum est Angelo in Morali. Cap. 9, ut testantur Lesius et Moya in tum. i. selectis tt. 3 de sacramentis disp. 3. q. 3 cap. 1 n.º 11 ut ipse ipsius non dubitavit asserere non esse mortale minutis furtulis praedictis subripere ex diversis partis quantitatis quantumvis notabilis, dummodo ex nulla sive simul sive successive, gravis quantitas usurpetur, et etiam si hoc fiat intentione ditescendi, ut notavit Pater Lesius loco citato initio capitis praecedentis. — Scio alios citari a Patre Moya, ibidem pro hac sententia, sed immerito. Tum quia nullus eorum quos citant cum tota hac latitudine loquitur ut constabit legenti, licet aliquos citat ex Navarro, Enriquez et Aragon. Tum etiam quia Aragon expresse tenet oppositam sententiam loco citato ab ipso Patre Moya pene ad finem art. § sed dubitabit aliquis.

At Pr Vazquez opusculo de restitut cap 9 § 1º nº 76 inqt (teste Pe Moya loco citato) se fateri prefatum argumentum quo utitur Angelus difficillimum esse et probabilem forcam Angeli opinionem efficere, quam cum aliquâ limitatione defendit Medina, quod scilicet illegitime acciperet, esset paup, et id non faceret in fraudem legis: sed quia non habet unde domum suam possit alere. Hanc quod Medinæ sententiam vocat probabilem Ludovicus Lopez apud Pem Tannerum de justitiâ disp. 6 dubio 9 nº 214.

Alii limitatam eandem sententiam amplectuntur Navarrus in summâ hispanâ cap 17 nº 140. Joannes Enriquez in summa cap 11 nº 8 nulli quam Rev. apud Pem Vazquez 1a 2æ disp. 146 cap 1 nº 1º. Docent enim hi Doctores aliquem non peccare graviter in eiusmodi furtulis, etiamsi quantitas ablata perveniat ad quantitatem gravem, quando quis sine animo furandi eam notabilem quantitatem minutis furtulis ad illam paulatim devenit = Et Navarrus advertat in eo casu teneri sub gravi peccato restituere eam quantitatem statim ac pervenit ad materiam gravem. Sed Pr Vazquez disp. præcitatâ cap 2º § ex quâ doctrinâ notat in eam Navarri, ne aliquid doceat teneri ad restitutionem sub mortali, quod illis furtulis non peccavit mortaliter. Idque ipsum notavit Aragon 2a 2æ q. 66 art 4 § Ceterum ex eis DD.

Sed non possum hic non notare quod etiamsi ipse Aragon § sequente ad immediate citatum non acquiescat sententiæ Angeli, sed oppositam tueatur, adhuc tamen argumentum quod pro Angelo militat eis difficile esse fatetur. Ac proinde responsiones quas alii exhibent prefato argumento, ipse reijciat: alia quam ipse adhibet â nobis rejecta manet supra § ex quibus facile quod habet cap precedente.

Sed propositis iam et inculcatis rationibus, quæ pro prima sententia negativâ militare possunt 3a afirmativa et communissima theologorum docentium esse furtum grave quod per parvitates subreptas à pluribus pervenit ad quantitatem gravem: restat iam quod in presenti casu tenendum nobis sit. Ideo in praxi nobis amplectendam et suadendam esse fidelibus afirmativam sententiam

p quā militant contra res DDes, et so huius doctr sit DD autoritas. Et q illā melius continebunt hoēs in justiā et eqtate servanda.

Ad si itery rogas: quis matra sit assignanda ut matra gravis ru huius virti, de quo loquimur. Dico Moya cap 1o tt citati § 2o nº 5 post rei discutiones assignasse eo recap... ex illis q affirmales nihilominus et alij ab ipso citati ibidem nº 6, ex illis q affirmative sentig defendunt, docuerint aliqd sup centum regales n ee mortale ex natā rei, seu ex obto: pt q, n ee mortale nunquam ... Imo aliq apud Aragon art pte citato § sed dubitē et aliq post miy vit, matra gravis huius furti ad quant multo maiz extendunt et qdam ad centum argenteos et aliq plus ubi n intervenit damny alicuius. sed credo hos ultimos DDs ee plte negativā, n p affirmativā qs predico. sed in hac diff loquere cum Moya.

Cap 5

An Justia Legalis obliget ad restitutionē? Et casu quo obliget, cui restitus.

Ad resolut 1ā q supp 1o p 2o potissime spes injustie seu injuriē legalis pre qa justia legalis rempub... delinquit. 1o p furtum ut admittit com doctor sup proposita. 2o q aliud qdcumque quis damnū quale reipub inferret q rempub periclitante indigentem q suo consilio vel opibus n iuvaret, cum facile eo juvare poset. Et in utroque casu rogat,
ut Legalis justia obliget ad restitut eius q rempub damnificavit.

e supra

2o: xa sentia Angesti docente ea minuta furtiva etiã si auferant
pviant ... ad quant gravē si pvire ad peccatū mortale xa hanc, impb, sentia n dari obligat gravē restituendi ad aliquid ē: ... obligat ē ... ex justia commutativā ... levis peccat qs in quovis levi furto commiso ... = Et ro ē ... tertiā § ... limitatam

Lvi

et hec c^a fine cap^i preced^tis: nempe obligat^es gravis restituendi portam ex iniusta accept^e oriri n^o posse nisi ex culpa gravi, gravis imago in rōe furti, ut prec ibi citatos tenet Navarra lib 3° de restitut^e cap 1° n° 42.

Suppo 3° posse dari furtu grave resultans ex parvulis furtulis sup^a dictis q^d sibi opponat justitie commutative, et justitie legali (semel admisso furto de quo sup^a ee grave c^a justitia legale) et q^d tale eet furtu illud quo q^s ex bonis propriis civium depositis apud aliquem depositariu cum pacto, sive expresso, sive implicito talia bona in integrum reddendi, parvulas quant^es diversorum dominorum furaret. Nam in eo casu n^o solo delinqueret c^a justitia legalem quatenus delinquit c^a jus generale reipub: sed etiam c^a justitia specialem commutativam, ut co^is fert sentia: quatenus delinquit c^a jus speciale depositarii illius, cui grave damnu infert in re familiari, cum teneat ex suis bonis resarcire quant^es ablatas quae n^o unius depositarii gravis e = In hoc a casu et quolibet alio sili, furem teneri ad restitut^es sub obligat^e gravi rōe justitie commutative gravit^r lesse, supponendum e.

Sed dubiu; an etiam ad eam restitut^es teneat rōe justitie legalis? Nam q^d in presenti querimus e: an legalis justitia ad restitut^es obliget sive furantem mō sup^a dicto: sive aliud grave damnu reipub inferentem.

His suppositis: Sdo ex prese de furto quo q^s a pluribus furatur e parvulas quant^es unam gravem cstituentes n^o reipub docet Pr Lessius lib 2° de justitia cap 12 citato dubit^e 7 n° 41 furantem mō predicto teneri ad restitut^es, faciendam si commode poit iis, a qq. furatus e: q^d si iis commode n^o poit restituere, s. q^a dni ignorant; v. q^a difficilior e ~~restit~~ executio q^m res tantilla postulat (ut ingt ipse Lessius) s. q^a periculu infamie imminet, iniungendu illi ee a cfessario ut det in pauperes aut pia opera = cum a eade dubitatoe n° 38 docuerit

hoc quod furti esse contra commutativam, quod est idem atque contra justitiam legalem ut supra dictum manet: sed videtur in sententia huius Domini justitia legalis obligare hic furantem ad restitutionem.

Sed noto hic Lessium non docere expresse in ~~[illegible]~~ doctrina tradita obligationem predictam restituendi esse gravem gravitate obligantem. Sed de mente ipsius Lessii circa levitatem seu gravitatem huius obligationis redibit sermo ad finem Capitis sequentis. Alii vero contra nisi fallor, videntur afirmare eam obligationem restituendi esse gravem, faciendam que modo predicto a Patre Lessio. Talis quoque gravis obligatio restitutionis potius supponitur quam examinatur a Domino Lugo de justitia disputatione 16 numero 41. —

Hæc tamen contra probatur ab aliquibus Doctoribus ex decisione Alexandri 3.ii in Capitulo Cum tu de usuris. Ubi sic inquit Pontifex ~~—~~ ea quæ usuris inique adquisita sunt, si non supersunt illi quibus debentur aut eorum heredes, dentur pauperibus, et usurarii eorumque heredes ecclesiasticis pœnis ad id cogantur. — Secundo ipsum probatur ab aliis ex Capitulo nemo qui rapit ubi Sanctus Hieronimus allegatur sic inquiens: nemo qui rapit munera, si habet unde reddat salvatur si eos quorum fuit, invenire non poterit ecclesiæ seu pauperibus tribuat.

Sed ut fatear quid sentio eiusmodi textus solum loquuntur de usura aut furto in quibus læditur justitia commutativa. Alioquin si loquerentur de furto predicto contra solam justitiam legalem, eisdem textibus posset probari ab auctoribus contra Hieronimum Flangesto tale furtum esse mortale: consequens contra communem theologorum ut supra notatum est contra Navarro non datur gravis obligatio restituendi orta ex furto (nisi tale furtum sit grave) atque illis textibus non probatur ab Auctoribus tale furtum esse grave: ergo tales textus non probant gravem obligationem restituendi ortam ex tali furto contra solam justitiam legalem. — Præterea quia quod textus desumptus ex Alexandro 3.o solum docet restitutionem faciendam ablatis ex usura. Unde non debet extendi ad ablata absque usura et furtula predicta. Cum odia non sunt amplianda, sed restringenda. —

Sed nota hic ex Patre Lugo disputatione citata numero 41: quod etiamsi detur predicta gravis

obligao restituendi, ut qs elusaret ab ea gravi obligat, sufficeret, si restitueret partem quantis ablatae, qua dempta ipse n retineret quantitas gravis. Sic docet ex Pe Molina d. 6 8 8 n. 3 Gran 1a 2s tt 2o de peccatis d. 2 no 51 Rebello de justitia p 1a lib 3 q. 15 sect 4, Navarra, Alcozer et alij, quos refferet et sequit Pr Thomas Sanchez lib 7 in Decalogu cap 27 no 9. Ita q doctrina sit regula q oi obligat gravi restituendi, et ut talis tradit a predictis doctoribus.

Ro q doctr sit: q eatus fur tenet restituere sub gravi obligatione, quatus retinet matra gravem alterius ablatam p furtum: sed reddita pte aliqua qua matra retenta deficit a roe matre gravis, fur n retinet matra gravem alterius ablatam p furtum: Ergo reddita tali pte, ipse fur n tenet restituere sub gravi obligat. Pr Mir, q tali pte reddita, matra que retinet a fure, ipse n e gravis sed levis. Explat alit data ro: obligao gravis restituendi oritur a retentione matre aliene gravis ut gravis: sed reddita predicta pte, ipse n retinet matra gravis ut gravis: Ergo ipse n remanet obligao gravis restituendi.

Nota 2o ex Pe Lessio dis 14 a no 41 ex Scoto d. 15 q 3 Caietano q 62 art 3 et alijs: qd fur predictus, q xa sentia tradita a Pe Lessio tenet restituere quantum illud ablatum p furtum opp justie legali, de quo loquimur, s. pauperibus s. alijs pijs operibus; poterit si ipse vere paupr sit eam quantum sibi applicare et retinere, tamquam unus ex no pauperum: precipuè interveniente cosilio et approbat confessarij, nè proprio amore, vel ille allat in applicat illa sibi faciendi absq sufficiente titulo (noe a veri pauperis intelligit citatus Lessius cum Coi de allegata no 34 et 46 n so mendicos; sed etiam qqs nesaria ad decentem statum deest; nec aliunde habet officium aut reditus unde nesaria quiant) Qd si prefatus ro postea copiosior fiat n apparet tenebit, vel facta sibi applicat, alijs pauperibus distribuere eam aut equale quantum.

Hec a doctrina P.is Lessij et reliquorum cum applicatur predicti debiti in bonum debitoris, si debitor vere pauper sit; verum hec etiam in omni debito incerto (etiam si debitum sit ex justitia commutativa). Cum hanc n. universim eandem rem applicari poterit debitori pauperi. Cum hanc n. universaliter tradunt prefati doctores citati DD.es — Observa tamen debitum incertum illud dici, quod habet dominum ignotum (ignotum imo post factam sufficientem diligentiam, ut inquiratur ad quem tale debitum pertineat ad hoc ut illi restituatur) sive illud debitum proveniat ex contractu, sive ex delicto sive ex inventione etc.

Quod si post factam applicationem tibi ut pauperi dominus comparuerit, resque tibi applicata consumpta sit ita ut neque in se, neque in pretio extet; ad nihil teneris. Si vero in se vel in pretio extet (in pretio imo quo factus sit ditior) solum teneris restituere rem vel id quod extat — Licet aliqui DD.es, ut notat idem Lessius n.o 44, docuerint quod eam applicatio semel rite facta, sive alijs pauperibus sive tibi ut pauperi, non teneris domino postea comparenti restituere, etiam si res extet in propria specie. Sic quoque ante Enriquez de Indulgentijs Cap. 34 n.o 8; et insinuat Dominus Navarra lib. 4 Cap. 2.o n.o 57 teste ipso Lessio.

Que dicta hucusque mentem cum obligatione restituendi ob furtum predictum opportunum reipublicae seu justitie legali videntur fundari in com̃ sententia. At communiter videtur dicendum contra sententiam eandem legalem justitiam obligare ad restitutionem faciendam ob furtum predictum sive oppositum, quia obligatio restituendi in tali casu et ob furtum predictum, quam communiter admittit DD.es, videtur non posse oriri ab alia justitia, quam a legali. Et ratio est: quia ab illa solum justitia potest oriri obligatio gravis restituendi ob predictum furtum, cui tale furtum opponitur graviter: sed solum opponitur graviter justitie legali: ergo solum ab illa poterit oriri obligatio gravis restituendi. Et confirmatur: quia quevis justitia videtur continere duo precepta, aliud quo petit non ledi, aliud quo petit quod resarciatur damnum si quod fuerit illatum contra ipsius.

Secundo a. de 2.o genere damni illati reipublicae a cive denegantem illi auxilium, opes, aut consilium, quo indiget ne periclitetur; aut aliud

grave damnum patiatur, Communis doctrina docet exprese tale genus damni illati reipub. ab illo qui tenet ratione officij, seu pacti prospicere bono illius, non inducere obligationem restituendi: et communiter justitiam legalem non obligare ad hoc genus damni restituendum. = Dictis huius sententiae dabimus Cap. sequente fundato ultimo, quae de hoc casu expresius loquuntur.

sed quaeritur quod nobis tenendum sit in praesenti quaestione. Credo valde probabile mihi videri justitiam legalem non obligare ad restitutionem neque positive damnis contra reipub. per furtum predictum, quo per parvitatem a distis civibus ablatas ad gravem quantitatem devenit: neque native inferentem reipub. aliud genus damni, ut accideret quando quis denegaret auxilium aliquod requisitum ut eam a gravi aliqua calamitate liberaret, cum aliunde tale auxilium facile prestare potest; ad quod tamen prestandum neque ratione officij seu pacti teneretur (illa si hoc interveniret iam etiam interveniret commutativa justitia quae sine dubio ad restitutionem obligaret) hec de quo nobis pluribus erit probanda Cap. sequente.

Antea tamen revoco in memoriam dicendum hanc procedere etiam admisso quod furtum predictum sit peccatum grave contra reipub. et justitiam legalem; nam si statuatur non esse grave contra sententiam Hangesti propositam et probatam praecedenter, necesarium non esset hic probare justitiam legalem non obligare, precipue graviter ad restitutionem predicti furti: nam ut constat ex 2° supposito facto initio huius Cap. ex furto non gravi non potest resultare ulla obligatio gravis restitutionis.

Cap. 6

Justitiam legalem non obligare ad restitutionem ratione et auctoritate probatur.

= Illa mihi succurrunt fundata in favorem huius nativae sententiae, quae ab alijs non video ex professo tractata. Cum tamen res ista exactam discutionem videatur exigere.

1um fundamentum a ratione sit. Nulla nisi rigorosa justitia obligat ad restitutionem. sed justitia legalis non est rigorosa justicia: ergo justitia legalis non obligat ad restitutionem. Maior est communis theologorum, qui negant cum alteri virtuti distinctae a rigorosa justitia obligationem

restituendi, et sic illi denegant misericordiæ, pietati, et similibus. imo
Theologi com̃r docent non omnes rigorosæ justitiæ obligare ad restitutionem juris
lesi: non enim ex unica parte docent justitiam legalem esse rigorosam seu perfectam
justitiam ut docent inter alios Bañez et Aragon, aliunde docent eam
justitiam non obligare ad restitutionem, sed solum specialem justitiam, sic docet Ba-
ñez q. 58. art. 5 ad 2m. Aragon eadem q. art. 11 in explicatione art.
quos infrà sæpe citabimus. = Confirmatur: quia pars potentialis justitiæ non est
rigorosa justitia: sed justitia legalis est pars potentialis justitiæ: ergo non est rigorosa
justitia. Maior constat: quia si pars potentialis justitiæ esset rigorosa justitia,
illa non esset pars potentialis, sed pars subiectiva rigorosæ justitiæ. Minor etiam li-
quet ex dictis à nobis disp. 3 cap. 2 § Ex dictis ergo, est quod ad mentem
Navarri in manuali latino cap. 17 nº 10 et 11 § Necessitas, alio-
rum quod DDs.

2s. fundatur sic: si justitia legalis obligaret ad restituen-
dum, debitum lege justitiæ legalis induceret obligationem restitui: sed debitum
lege justitiæ legalis non inducit obligationem restituendi: ergo justitia legalis non
obligat ad restituendum. Maior est certa. Minor probatur: solum debitum lege jus-
titiæ specialis inducit obligationem restituendi: ergo debitum lege justitiæ lega-
lis (quæ non specialis sed generalis justitia est) non inducit obligationem restitu-
endi. Consequentia est bona: Antecedens tradit à Navarro in materia restitutionis
cap. sup. citato nº 12. Ubi tamquam regulam brevem in hac materia docet
illum solum ad restitutionem teneri, qui aut retinet, aut debet aliquid lege
justitiæ specialis. Est quod doctrina non solum Bañez et Aragon quos alle-
gavimus § præcedenti: sed etiam omnium eorum quos in ultimo fundato cita-
bimus.

3s. fundatum probat quod justitia legalis non obligare ad res-
titutionem: quia si ad restitutionem obligaret maxime damnificantem positivè
reipublicæ per furta prædicta: damnificantem negativè per negationem auxi-
lii prædicti § penultimo cap. præcedenti: sed justitia legalis neque unum
damnificantem neque alterum obligat ad restitutionem: ergo absolutè nullum obli-
gat ad restitutionem. Maior huius syllogismi probatur partes probatur ... Est

Et qdq pluribus verbis.

Probo 1° min. quoad 1ą p. sed ad probationem pono qd sit restituere ex definitione restitutionis tradita à D. Tha 2a 2æ q. 62. art. 1° ubi inquit: restituere est, iterato aliquem statuere in dominium vel possessionem rei suæ, quæ scilet sua sit vel ratione et numero; vel morali et in equivalente ut Comm. explicant DD.: praeterquam quod sua sit vel ratione dominii et possess. ut volunt Bc. sz, Molina, et alii; vel ratione juris ad rem ratione cujus talis res restituenda deberet ante furtum appropriari illi cui sit restitutio ut ulterius infra dicemus in 3a probat. huius ipsius p. minoris. Quâ doctrinâ suppositâ sic argumentor et probo praedictam p. minoris: ut justitia legalis obligaret damnificantem positive per furtum praedictum ad restituendum reipub. (cujus tamen bono curat) qd per furtum praedictum ablatum est: necessarium erat qd quantitas ablata per furtum esset sua vel reipub.: sed quantitas ablata per furtum non est sua vel reipub.: ergo justitia legalis non obligat damnificantem positive reipub. per furtum praedictum ad restituendum illi qd per praedictum furtum ablatum est. Maior constat ex premissâ definitione et explicatione furti. Minor non minus constat, quia quantitas ablata per praedictum furtum non erat sua vel reipub. ante furtum, quia neque habebat dominium, neque possessionem illius: neque item habebat jus ad illam ratione cujus deberet ipsi appropriari cum ea esset simpliciter civium. Et hinc fit qd si ea quantitas reipub. redderet à furante necessario restitutio quia cum ad hanc requirat qd aliquis iterato, hoc est 2°) statuatur in dominium vel possessionem rei suæ si antea non erat sua, praedditione non statueretur 2°, sed 1° in possessionem rei suæ.

Probo 2° eandem min. quoad 1ą p. ex principio qd tradunt Bañez q. 58. de jure art. 5 § ad 2m rei qd justitia, et Aragon eadem q. de justitiâ art. 11 in explicatione art. Curr. qd justitia legalis adæquatè sumpta non obliget ad restitutionem. Et illud est quia ea obligat ad restitutionem debitum rei appropriatæ alteri. Et quidem appropriatæ appropriatione perfectâ, et non solo imperfectâ, ut explicat idem Bañez q. 62 art. 3° in 4a dubitatione in respons. ad 3m. Cujus appropriationis defectu docet

ipse ibidem Lignatus fuerit de silva communi etiam in magna quantitate, dummodo non sit in enormi (quia Lignatus docet ipse in eadem dubit. esse contra justitiam legalem) non obligare ad restitutionem, nisi adiunctè interveniat laesio justitiae commutativae ut infra dicet et explicabitur amplius ubi designat.

Ex hoc ergo primo sic arguitur, et probatur eadem conclusio minoris partis. Ut justitia legalis obligaret ad restituendum reipub. (cuius tamen bono studet) quod per praedictum furtum ablatum est, necessarium erat quod debitum contrahe- tum per illud furtum esset debitum rei appropriatae justitiae: sed debitum contractum per illud furtum non est debitum rei appropriatae reipub.: ergo justitia legalis non obligat ad restituendum reipub., quod per illud furtum ablatum est. Maior nititur princi- pio praiacto. Minor constat: quia quantitas per illud furtum ablata non erat res appropriata reipub., ut constat est; sed particularibus in quorum dominio erat.

Probatur 2.º quo- ad eandem partem minoris ingeniose ex principiis quae in materia de justitia distributi- va statuunt Doctores. (Tam videlicet illi qui docent justitiam distri- butivam obligare ad restitutionem, quam illi qui negant ad restitutionem obliga- re) ut decernant an justitia distributiva obliget scilicet non ad restitutionem faciendam rei illius, quae non est distributa alicui cui illi distribui deberet. Nam qui affirmant obligare ad restitutionem, ut affirmat inter alios Caietanus apud Aragon q. 62 art.º 1.º § Sed contra hoc est: ideo docent ad resti- tutionem obligare, quia licet res quae in distributione denegata est alicui particulari, non esset stricte sua vel possessionis scilicet dominii, aut juris alterius aequivalen- tis dominio formali; erat tamen aliquo laxius sua vel juris ad rem, quia ad illam habebat talis particularis, vel cuius debebat illi appropriari in distributione ea res denegata = Qui vero illam obligationem negant ut Magnus Suarez de justitia Dei sect. 3.ª a n.º 14 Valentia disp. 5 de just. q. 7 p.to 2 a § Ideo aliter et plures alii; ideo illam negant ut optime explicat citatus Suarez: quia ad hoc ut res in distributione denegata alicui particulari indu- ceret debitum et obligationem illi restituendi, necessarium erat quod talis res vel ... talis particularis esset stricte sua scilicet vel possessionis scilicet vel dominii sive formalis,

sive moralis aequivallentis formali; hoc est sive ratione dominii, quod in illam re denegatam herret; sive quod herret in aliam re quam ipse dedisset ob illius adquirendum. Unde ad obligationem restituendi DD. utriusque sententiae requirunt quod res denegata et restituenda esset sua rationem eius cui restituenda est; sua, inquam, sive hujusmodi, ut ita dicam, strictam ut vult 2a sententia; sive latam ut admittit 1a.

Ex quâ doctrinâ statutâ à DD. utriusque sententiis in justitiâ distributivâ, sic à paritate arguitur in justitiâ legali. Ut justitia distributiva obliget ad restitutionem faciendam alicui particulari ob bona denegata in distributione Communitatis necessarium est quod res ipsi denegata et restituenda fuerit sua scilicet strictè ratione possessionis aut dominii sive formalis, sive aequivallentis, ut vult 2a sententia: scilicet laxe et ratione juris ad rem, ut vult 1a sententia: ergo similiter ut justitia legalis obliget ad restitutionem faciendam Communitati seu reipublicae (cujus tamen bono haec justitia attendit) ob bona ablata in furto Communitatis de quo loquimur, necessarium erat quod res ablata, et reipublicae restituenda fuerit sua, scilicet strictè ratione possessionis aut dominii sive formalis, sive aequivallentis, scilicet laxe ratione juris ad rem. Paritas est urgens, et meo judicio manifesta: quia deficiente utrâque suitate in re restituendâ non est unde oriatur obligatio restitutionis faciendae à justitiâ legali, sicut utrâque deficiente non est unde oriatur obligatio restitutionis faciendae à justitiâ distributivâ.

Minor sic: sed res sive quantitas ablata per furtum de quo loquimur non est strictè sua rationem reipublicae; neque item laxe in sensu praedicto: ergo justitia legalis non obligat ad restitutionem faciendam reipublicae ob talem quantitatem ablatam per furtum de quo loquimur. Probo minorem: subsumptam quoad 1am partem: quia in 1is respublica, ut Communitas est, non habebat possessionem scilicet dominium formale illius quantitatis ablatae per praedictum furtum, quia ipsi non erat appropriata talis quantitas, nec de illâ poterat Communitas disponere pro suo libito; sicut neque sunt ipsi appropriata bona reliqua particularia Civium: nec de illo pro suo libito et absque necessitate potest respublica disponere, ut supra à nobis probatum est. Item neque habebat rationem illius

quant. dnij moralit. equivalens damnio frali: sigdẽ hoc dnij distit

in eo qd fuerit frale dnij in aliqa re, qa dederit ob tale quant.

ablatu adquirendu: respub. a. nihil dedit particularibus Civibus, in quo

fuerit frale dnij, ob comparandu sibi tale quant. a fure ablatu:

ergo ea quant. per predictu furtu ablata non est stricte sua nec respub.

Pbr. eadem mir. quoad 2. ps.: q. quant. illa ablata per furtu non erat

ante furtu debita respub. a Civibus; nec illi a Civibus ad quam

da erat. Casu quo non esset a fure ablata, qd requirebat ut non erat

pub. esset sua iuxte, in sic quo loquimur: ergo ea quant. non erat sua

etiā iuxte.

Pbo 4. eandem mire quoad eandem 2. ps.: q. eatus iustia

legalis obligaret (ergo de gravi ut volunt adversarij) damni-

ficantē positive respub. per furtu predictu ad restituendu illi

qd ablatu e. per tale furtu, quatus tale furtu opponeret gravit

in roe furti respub. legaliqa iustię: sed tale furtu non opponit gra-

vit in roe furti respub. legaliqa iustię: ergo iustia legalis non obli-

gat damnificantē positive respub. per tale furtu ad restituendum

illi qd per tale furtu ablatu e.

Maior videtur esse doctrina adversario-

rum, q. ex illo furto ut e. opposit. gravit in roe furti respub. et

iustię legali, ut volunt ipsi, docent oriri obligatio illa grave

restituendi respub.: non ex illo furto ut opponit particularibus Civi-

bus et iustię commutativę: nam contra hanc iustię non opponit gravit illud

furtu: et Coena neque ex illo, neque ex iustia commutativa potest oriri

obligao gravis restituendi. Et roe e.: q. ut sepe diximus ex Pe

Vazqz id docente cum Coi DDs in opusculo de restitut. Cap. 9, q. 4

expresse sequt. Moya tit. 3 citato de sacramto penitię q. 3 C. 1.

n. 2: ad peccatu gravit tale in roe furti contra iustię commutativę requirit

qd alicui particulari fiat injuria gravis et grave patiat damnum:

qd in hoc furto abe, ut ibidem probat Moya, et nos supra probatu relinqui-

mus.

Ulr à praejacti syllogi etsi probari à nobis poet ex doctrã asserente furtum in roe furti justiæ tm commutative opponi, qb doctra docet eē Cog ipse Aloya citato Cap nº 10; adhuc tn q ea doctra n mihi placet aliunde probanda ē mir. Prva qd qd sit an furtum aliqd poat dari contra justiam legalem, furtum à de quo loquimur n opponit justiæ legali in roe furti sed in alio genere, ut constat ex dictis à nobis Cap 3º huius disputationis ex qua doctrã

Fundatum à huius doctre ē: quia ut eēt furtum oppositum in roe furti reipub. et justiæ legali, necessarium erat qd tale furtum et ablatio pecuniæ eet iniuria, et damnum reipub. factum in bonis suis, sive qd idest in bonis proprijs ipsius reipub. et in quæ respub dominium haberet: qd hic n accidit: quia per hoc furtum n damnificatur reipub in bonis suis, sive in bonis in quæ dominium habeat, sed in bonis proprijs civium in quæ dominium n habet ut supra probatum ē tum aliis, tum parum antea § mo sic: ro huius fundati aptaē: quia cum furtum sit ablatio rei alienæ invito dno, dno imo rei illius alienæ, qb qs aufert per furtum; necessarium ē qd injuria quæ per furtum fit alicui in re ipsa quæ aufert, fiat illi in re sua, sive in re propria ipsius: quia so in re sua et propria dominium habet

Et confirmatur quia ut justitia specialis me obliget ad restituendum proximo, necessarium ē qd proximo intulerim injuriam et damnum in bonis suis, sive ipsius proprijs: ergo sic ut justitia legalis me obliget ad restituendum reipub, necessarium ē qd illi intulerim injuriam et damnum in bonis suis, sive in bonis proprijs ipsius. Cōa bona ē à parit. Ans preterqb qd per se pt ex dictis, expresse tradit à Doctr. Molina ut prius in hac materia ttt 2 de justitia. d. 715 nº 10.

Prv iam 2ª mir 3ij mei fundati quoad 2ª ptē; qd scilicet justitia legalis n obliget ad restitutionem damnificantem negative reipub per denegationem auxilij, vg in necessitate, qd facile prestare poet ne respub periclitaret, aliqd ve grave

praeter

pateretur damnum. Probatur imprimis: quia eatenus civis sic damnificans rempublicam teneretur ad restitutionem, quatenus ex denegatione sui auxilii respublica passa est grave damnum in suis bonis: sed hoc non sufficit ut quis teneatur ad restitutionem: ergo civis sic damnificans rempublicam non tenetur ad restitutionem. Secundo quia justitia legalis non obligat ad restitutionem civem sic negative damnificantem rempublicam: si enim illum obligaret, civis ad restitutionem teneretur ratione virtutis quae sola indiget: probatur: quia unus civis damnificans modo negativo alteri civi, non tenetur ad restitutionem, etiamsi ex denegatione sui auxilii talis civis passus fuerit in suis bonis grave damnum, ut in honore, scilicet re familiari: ergo talis modus negativus damnificandi sive civi sive toti reipublicae non sufficit ut quis teneatur ad restitutionem.

Quod expresse docet à Navarro in manuali latino cap. 17 nº 11 § necessitas: ubi retractans opinionem oppositam antiquam quam secutus fuerat, docet transgressionem legum charitatis et misericordiae, etiam illam quae alius damnificatur, non inducere obligationem restituendi. Eademque doctrina ibi ab ipso extenditur ad transgressionem cuiusvis alterius virtutis distinctae a justitia speciali. Quam doctrinam tenet etiam ex Sancto Thoma Aragon quaestione 58 de jure art. 11 in explicatione art. i, et Bañez eadem quaestione art. 5 § in responsione ad 23.

Et vero Navarri quam ex S.to Thoma ibi citato desumit, est quia obligatio restituendi, casu quo haec detur, causatur ex eo quod ablatum sit aliquid ab alio, sive ex eo quod damnificans aliquid ab alio abstulerit: atqui per transgressionem legum charitatis aut misericordiae, et damnificationem negativam praedictam non est ablatum aliquid ab alio; quia civis sic damnificans alteri civi, nihil tollit à cive damnificato: ergo etc. Et ex hac doctrina et probatione antis facile probatur consequentia praecedentis entimematis deducta à paritate: quia obligatio restituendi non aliunde oritur quam ex eo quod quis aliquid ab aliquo abstulerit (et quod de justitia spectat ut volunt praedicti DD.) atque civis damnificans rempublicam modo negativo praedicto nihil ab illa aufert: ergo non tenetur ad restitutionem.

Probari pote 2° eadē 2ª pars minoris q. iuris supponendam eisdē princ. qq 1° et 2° probimus 2° 19 prope ipsius minoris. Nam probationē etiā haec faciunt. = Ergo probari pote ex princ. utriusque oppte sententiae qq supposuimus in 3ª probat. 2ª p.i. Probo 1° ex princ. Suarez et aliorum q. ibi docuerant justitia distributiva n° obligare ad restituendum particulari civi q. illi in distribut. bonorum denegatum e: ex eo q. n° supponat ex parte ipsius civis possessio s. dominium frale aut saltem aequivalens in re ipsi denegata: Nam ex eā doctrina bene infert a pari justitia legalis n° obligare ad restituendum civitati id q. illi denegatum e in casu nisi sit negativā de quā loquimur q. illi n° denegat in casu talis domini sicut aliqd in quod respub. fuerit possessio s. dominium aliqd sive frale, sive frali aequivalens. =

Idque ipsum probat 2° ex princ. Caietani et aliorum q docebant justitia distributiva ad restitutionem obligare ex eo q. supponat ex parte civis saltem jus ad rem rei cuius debeat ipsi aggregari res distribuenda, denegata tn in distribut. Unde sic arguitur: eatenus jus illud q. civis het ad bona distribuenda obligat ad restituendum civi rem in distribut. illi denegatam quatenus e jus strictae justitiae: sed jus q. respub. constituta in necessit. het ad bona civis n° e jus strictae justitiae: ergo illud n° obligat ad restituendum respub. rem in necessit. denegatam. Probo minorem: q jus q. aliqs het ad bona alterius precise ex suppositione necessitatis neque e neque pote ee jus strictae justitiae: ergo etc. Probo ant.: q quilibet civis constitutus in necessit. praecipue extremâ het jus ut illi succurrat, q facile pote; quare si n° succurrat pote ille sibi licite accipere: et tn hoc jus n° e jus strictae justitiae (unde eā necessit. transactā n° tenet illi hoi restituere q. in necessit. illi dare tenebat, et n° dedit) ergo etc. Minor huius syllogismi late probata a nobis met d. 1 Cap 4, ubi statuimus, recognovimus jus q. dat titulum ad bona alterius n° quoad se sed solum q necess et ex suppositione necessitatis, n° ee jus strictae justitiae. Idque probatum met loquendo expresse de respub. in necessit. constituta.

Quartum tandem et ultimum

fundatum, et quidem generale ad probandum numquam justitiam legalem obligare ad restitutionem, potest desumi ab autoritate plurium et gravissimorum doctorum qui etsi admittant peccare contra hanc justitiam, et quidem graviter, qui reipublicae inferret grave damnum (quolibetcumque ex modis praedictis initio huius fundatis) adhuc tamen docent illum non teneri ad restitutionem. Ita docent expresse ex nostris P. Lessius de justitia lib. 2 cap. 1 dubit. 3 n. 11 § 3 tertio quod, P. Valentia hic d. 5 q. 7 p. 2 § ad 1um 2eo. P. Lugo d. 1 n. 63 quamvis doceat quod si justitia legalis obligaret ad restitutionem non distingueretur a commutativa; P. Cris. de Aviles sup. a nobis laudatus in suo manuscripto de justitia et jure art. 1 sect. 1a § quae u. Ex extraneis Navarrus ubi sup., Aragon et Bañez utergue q. 58 citata, ille art. 11 in explicatione art., iste art. 5 in respons. ad 2um. Eam quam Aragon adscribere conatur Divo Thomae.

Ad finem capitis notabis quod cum P. Lessius loco proxime citato expresse docuerit justitiam legalem non obligare ad restitutionem damni etiam gravis contra rempublicam et legalem justitiam causati, poteris non incongrue existimare quod doctor qui iste docet hos illos furantes a pluribus per minuta furta quae est grave teneri ad restitutionem faciendam modo a nobis proposito cap. praecedenti § dominum quam expresse, solum intendit teneri ad restitutionem sub obligatione levi; quae quidem sine dubio datur, quia vitam a justitia commutativa quia fur ille offendit, peccando contra quemlibet particularem civem in materia parva: non vero sub obligatione aliqua gravi conveniente a justitia legali, quae offendit graviter ut supra dicta. Moveor ad hanc explicationem ex tribuendi praeminente Lessii, 1o: ne tanto doctori inutiliter incongruum notum. Moveor 2o: quia (ut constat ex cap. 12 citato a nobis § illo usque expresse) obligationem restituendi quae incurrit ob furtum de quo loquimur vocat tantillam rem: si non obligationem gravem restituendi ibi agnosceret, eam obligationem non diceret rem tantillam. Ex dictis toto hoc cap. duo colliges. 1um: quod tamen quae nos diximus capite praecedente § sed ut fatear interpretantes textum Alexandri 3 et divi Hieronimi, eos et sic textus qui denotant aut denotare videntur

obligat^s grave restituendi n̄ ee intellig^r de genere furti cadent^e c^a solg justig legale, de quo furto nos hucusq. locuti sumus: sed de furto gravi in genere furti c^a justig commutativg: ng perpendenti nra. gna toto Cap^e facta, ni fallor, id n̄ difficile videbit^r.

Ex qd colliges, e jus qd respit justia legalis ex p^te reipub. n̄ ee jus stricty et ppriy rigorosg justic. Siqdē sel admitto qd ad restitu^es n̄ obliget, n̄ dat^r tō cur hoc jus, n̄ v^r jus misericordie aut charit^is debeat dici jus stricty et ppriy rigorosg justig qua illat^e satisfacimus dist^i qs disp 2 Cap. 2 § Sed qq vis pmisimus hic examinare: nempe an jus legalis justig eet ppriy rigorosg justig. Nā, ut ibi dicebamus, ex eo qd hoc jus n̄ eet stricty et ppriy rigorosg justig recte pbat^r justig legalg n̄ ee stricty justig: qd ibi ctendebamus.

Caput 7

Aliqua solvunt^r obiecta c^a doctrg Cap^i prece^tis

Objicies 1°: ablatio rei alieng in matra gravi obligat gravit ad restitut^es: sed ablatio censy regaliy vg a totidē civibus singulory a singulis e ablatio rei alieng in matra gravi: q^o obligat gravit^r ad restitut^e. Pr min: q^a illi^c censy regales ff n̄ tō civiy dives accepto (ri quory n̄ e matra gravis nec gravit^r obligant ad restitut^es sed tō civit^e ne justig cmutative) sed etig reipub. ri cuius e matra gravis: ng qd civiy e, reipub. e; respub. n. nihil aliud e, qs cives illius. Ergo talis ablatio e in matra gravi, alioq q^i illg aufert n̄ peccaret gravit^r sed tō levit^r; q^e ablatio rei alieng in matra gravi.

R^r dist^o ma^r: ablatio rei alieng in matra gravi, que gravis sit tō in se, obligat ad restitut^e, n^o ma^r; que sit gravis n̄ tō in se, sed respective ad aliquy cmuny ddo ma^r. Ō. Si tunc tō in eā ablat^e dat^r furty grave in genere furti, ut cstat ex dictis toto Cap. 3° huius disput^is precipue

q. ad 2m. pe. sic tunc s. resultabit ex praedicta gravi ablat. obli-
gatio gravis restituendi. Deinde disto sint minus: sed ablatio cen-
tum regalium a totidem Civibus ettam est ablatio rei alienae in materia gra-
vi, quae gravis sit inde, transeat minus: quae gravis sit non alicuius
ceni, de quo potius dici, ut requirit ad rationem furti gravis, quod materia gra-
vi et invitus, non minus et c.

Ad probat. minoris reo illos centum regales
non esse proprie et in rigore reipub., ut constat ex q. citato, nec non et ex dic-
tis toto eo cap. et saepe alias: quia de ea quantit. regit respub. disponen-
re pro suo libito et absque necessitate. Adde quod si bona reipub. non sit proprie
et in rigore bona civis aut civium (qualia erant centum
illi regales) non sit proprie et in rigore bona reipub. Praeterquam quod, etiam
si ea quantitas esset aliqualiter propria reipub., quo modo sylva communis dicitur
propria reipub.: adhuc tamen ablatio eius quantitatis non obligaret ad restitutionem
quia non est appropriata reipub.: sicut ob eandem rationem non obligat ad restitutionem ignatio
de sylva communi quae non sit facta in quantitate enormi, ut diximus cap. praece-
dente ex sententia Aragon et Bañez.

Obijcies 2o: quando quidem sit an res-
pub. habeat sive non strictum jus proprium ad illos centum regales ob rationes allatas
in respons. praecedenti: ipsi vero centum cives a quibus ablati sunt, quamquam sint pars
totius reipub., tale jus habere videntur ad eam quantitatem adversus civem
eam furantem: nihil enim deesse videtur ad tale jus, tum quia habent alterita-
tem perfectam non illius quod a nobis petitur ut unum ex requisitis ad strictum
jus: tum quia possunt illis centum regalibus uti in proprium commodum pro sua vo-
luntate quod est aliud requisitum ad strictum dominium: tum quia si illi centum rega-
les collective sumpti constituunt unam quantitatem gravem non furti, ipsa
etiam quasi parva eorum centum civium sub sumpta constituere videntur unum
jus grave et strictum et quidem proprium justitiae commutativae adversus civem
furantem: et proinde constituens jus sufficiens ad obligandum graviter ad res-
titutionem ratione commutativae justitiae, et juris illius.

Unde deducitur ad unum quod admittitur

a nobis esse grave contra justitiam legalem (etsi non in genere furti, ut supra diximus, saltem in genere gravis damnificationis) quae est contra rempublicam et bonum commune illius; esse etiam grave et sane in ratione furti, contra justitiam commutativam, aliquo quoad ipsam rempublicam, quatenus est quaedam collectio civium eorum civium damnificatorum qui per modum unius habent jus grave in materia gravi adversus civem illis furantem. Et ex hoc capite oritur gravis obligatio restituendi vi justitiae commutativae. Unde numquam erit absolute verum illud furtum non obligare ad restitutionem; quidquid sit an ad restitutionem obliget vel non vi justitiae legalis.

R. quod praefatum argumentum convinceret suum intentum de obligatione restituendi orta ex justitia commutativa, quod verum esset quod ex omnibus illis juribus parvis centum civium resultaret unum jus grave justitiae commutativae, ut argumentum contendit. Et licet concedamus illud aliquando resultare posse, communiter tamen loquendo id non resultat defectu alicuius unionis moralis inter ea omnia jura: nam sine unione nequit ex pluribus unum resultare.

Sed rogas quando haec moralis unio daretur? Dicitur posse dari primo, si illi centum regales pertinerent ad eos, non hos singulos ad singulos sed pro indiviso, quia non essent inter eos divisi, ut accidere potest tum illis qui vivunt de communi pro indiviso, ut religiosi: aut etiam heredibus ante particionem hereditatis. In eo enim casu jura illorum bonorum tum ratione unionis materialis, tum ratione unionis moralis ipsorum bonorum in ordine ad usum eorum dominorum unita essent saltem moraliter. Praeterea possent dici ea jura habere unionem moralem, si illi centum homines haberent inter se unionem in ordine ad contractum societatis, sive in ordine ad lucrandum pro indiviso cum illis centum regalibus. Tunc enim ratione huius intentionis et societatis unirent moraliter ea jura, unum quasi jus et dominium in materia gravi moraliter constituerent. Quod si nulla harum aut similium unionum moralium habeant ea levia jura praedictorum hominum nullo modo illa constituent moraliter unum jus et dominium grave in ordine ad eam quantitatem defectu moralis unionis inter ipsa.

Et idem a paritate quasi in omnibus adducit argumentum.

Quia centum regales sive ab uno so: hoe, sive à pluribus auferan-
tur n. constituunt materiam furti gravis; nisi habeant aliquam unionem moralem:
q. sicut illa centum furta n. constituunt unum jus et dnium grave in ordine ad
obligationem gravem restitutionis, nisi habeant aliquam unionem moralem = confirmatur
2° etiam à parit: quia si centum hoes absque unione morali sois vili, ma-
liois, aut alterius moralis causalitatis unius in alium furarent ab unico
hoe centum regales, singuli singulos; illi centum regales n. constituerent furtum
et nunc unam materiam gravem furti nu civium, aut alicuius eorum hominum, defec-
tu unionis moralis tam inter eas partes furti, quam inter damnificantes ipsos:
quare nullus illorum peccare mortaliter docet cum Navarro Cap. 17 n.° 130
et aliis P. Lessius de justitia lib. 2 Cap. 12 dubitat. 9.ª sq.° sicut si illi centum
hoes damnificati n. heant inter se aliquam unionem moralem juris ipsorum a li
quo ex mis hic dictis, illa centum furta materiae parvae n. constituent unum
jus grave in ordine ad restitutionem graviter obligantem.

Obijcies 3.°: si quis civis
furaret de bonis reipub., aut fisco illius appropriatis peccaret peccato
furti, et ad restitutionem teneretur, ut admittit et docet Bañez q.ª 98 de just.
art. 5 in respons. ad 2.° saepe citatus à nobis in praesentis disputationis materia doc-
trina: et tamen istud furtum esset contra justitiam legalem, et quae contra ipsam fit n. admittit
à cive contra rempub. cuius est pars: sq.° furtum contra rempub. et justitiam legalem obli-
gat ad restitutionem.

Rideo citatum doctorem eo loco docere tale furtum esse contra justitiam
commutativam, n. contra legalem. Nil ergo mirum quod doceat ad restitutionem obligare.
Sed ipsi doctrina mihi placet, quia tunc civis n. comparatur ad rempub. sicut pars
tum respub. sibi appropriat perfecte talia bona, ut pars ad totum, sed ut pars
ad comparem; seu ut membrum minus principale reipub. ad caput ipsius: nam
tunc respub. gerit se ut civium, ut princeps, quia gerit moralis personam
capitis, n. a totius ut civium; nec alit poter respub. ea bona sibi perfecte ap-
propriari: nam appropriatio communitatis communitas ex civibus constituta, n. est appropria-
tio perfecta bonorum quae n. est discretio et separatio illorum bonorum à bonis civi-
um aliquo modo ad cives attinent. =

Nec mirum, qd. inter civem et rempub. (quatenus respub. gerit munus non totius sed quatenus principis aut capitis moralis non reliquorum civium) possit dari justitia commutativa: nam tunc non considerat civis ad rempub. ut pars ad totum sed ut pars ad partem, quae consideratio saepe dari potest, ut constat ex illis quae diximus disp. 3. cap. 1. § ad finem. Et non potest modus iste opinandi, et considerandi a paritate, quam communiter admittunt DD. Nam cum ita sit, qd omnes doceant inter filium et patrem non posse dari justitiam commutativam; seu strictam, si filius consideret ut filius, et ut est aliquid patris: plures tamen cum D. Tho. 2a 2ae q. 57 art. 4 ad 2. docent posse dari justitiam commutativam inter patrem et filium, si uterque consideret ut homo, et ut talis operetur; nam tunc inter utrumque datur adaequata distinctio, et qd requiritur ad strictam justitiam exercendam. Quae doctrina nostrae solutioni facile potest applicari.

Propterea statuendum, qd si quod civis committat in bonis perfecte reipub. appropriatis furtum grave in genere furti contra rempub., obligationemque grave restituendi incurrat (ut in hoc proposito docet Banez) ideo est, quia civis consideratur in ordine ad rempub. perfecte sibi appropriantem talia bona, tamquam ad caput ipsius; non vero tamquam ad totum cuius est pars, modo iam explicato.

Sed hic monendi sunt mihi confessarii in ordine ad praxim, ut in simili monent a Lesio loquendo de furtulis famulorum, lib. et Cap. ... n. 50, qd non facile dissimulent in furtis etiam minutis, etiamque ad peccatum mortale non pertingunt. Sed pro conditione et capacitate poenitentis restitutionem iniungant. Quia haec cum non impune transeunt, magis ab huiusmodi peccatis terrentur, quam aliis poenitentiis. Et sic non fient faciliores ad huiusmodi, aut maiora furta. Alit in pigritiis humiliabitur contignatio Ecclesiastes 10.

Dub. 5m

An contra justitiam legalem peccent, et ad restitutionem teneantur,

qui lignant, venant, piscant, pascunt etc.

in locis publicis reipub. aut particularibus contra reipub. alteri bu

Cap

Caput 1

De lignatione in sylva communi propriae reipub. ubi de lignatione in vicina sylva, quando utraque respub. habet sylvam communem.

Quo haec aliqua rationes dirimendae. sed ad id praestandum supponenda sunt aliqua = Suppono 1º lignationem factum de sylva communi posse exerceri in illa s. quando nulla adest rei publicae prohibitio; secundo talis prohibitio existit. Sive ea prohibitio sit perpetua, qualis datur in sylva communiter, ne in ea arbores praegrandes et quolibet penitus abscindant, aut eradicent. s. qualis solet dari in aliquibus locis, quae hispane vocant Cotos, quae solent sibi Rex, princeps, aut Magnates, qui sua studia in rempub. conferunt penitus reservare, ut habeant ad solatium, et levamen suae curae et laboris aliquid in quo proprios animos relaxent. = Sive etiam ea prohibitio sit ad tempus, qualis in publica utilitate datur communiter in communi repub. ut sylva, quae sive malitia sive parum populata est, repararet ad bonum totius reipub.

Suppono 2º non posse omnino prohiberi cessiones ex sylvis communi propriis civibus, quod aliter non posset sufficienter provideri ad eorum necessaria. quod suppositum docet esse certum Pr. Lugo hic disp. 5 sect. nº 85: id tamen intellige cum limitatione quam adducit Lessius lib. 2 Cap. 5 nº 54, nempe si cives non cedant jure quod ad id habent, nam si eo cedant penitus prohiberi poterit. sed nisi de ea cessione constet semper standum erit pro jure civium.

Suppono 3º silvas communes reipub. s. esse proprias meae reipub., s. reipub. vicinae, quae habet sicut mea silvam communem cedentem, s. etiam remotae; nam pro his silvis et rebus publicis diversa est consideratio: ut ex dicendis hoc et seq. Capite constabit.

His suppositis 1º dico sit: qui ligna caedit ex silva communi suae reipub. in quantitate, tempore, et loco permisso à legibus, nihil in eo peccat. Et communiter

ad nihil tenet. In hac re nullum est dubium. Ergo ut certum illud tenet Hugo hic disp. 6 n.o 85.

2.a dico: qui ligna cedit de praedicta silva contra justam reipub. prohibitionem, sive prohibitio sit circa locum, circa tempus, quantitatem vel modum, peccat contra justitiam legalem, ut communis docet sententia. Quia talis cessio lignorum juste prohibita redundat in damnum communis reipub. (alioquin prohibitio justa non esset) ut accideret si contra prohibitionem quis abscinderet de silva quae pene extincta est, nova germina, aut in mari quae per ea committit. Nam brevi redderetur silva communis inutilis. — Hoc tamen genus peccati esse solum peccatum veniale docet P. Lesius hic cap. 5 n.o 55. cum Soto lib. 4 q. 6 art. 4. et aliis. Nisi forsan damnum reipub. illatum esset magnum seu notabile. Quale esset, ut ipse docet, si stipites magni et notabiles incidantur, vel grandiores arbores aedificiis idoneae sternantur. Alias grave peccatum non esset: quia in hisce rebus communibus non censetur notabilis injuria committi contra eos qui alias jus habent, nisi damnum illatum enorme sit.

Hinc ut advertit Hugo citata disp. n.o 80 ex doctrina Patris ~~[illegible]~~ Thomae Sanchez, et Patris Enriquez, quod non reputetur damnum notabile, et consequenter nec grave peccatum, scindere unum sarcinam lignorum singulis diebus in proprios usus etiam si scindens sit dives, et posset ea ligna emere; dummodo non scindantur arbores, sed rami. Imo nec reputatur omnino peccatum grave, si homo pauper eam sarcinam lignorum scindat non in proprium usum, sed ad illam vendendum: quia ut docet ipse Thomas Sanchez lib. 1 consiliorum cap. 5 n.o 14 ex doctrina aliorum quod dives accipit ad usum seculare faciendi, hoc pauper accipit ad vendendum ut vivere possit.

dubio 1.o

Praeterea addo ex P. Molina disp. 58 n.o 3 quod si silva esset vastissima, abundantissima, et ex qua solet oppidanis facultas ad cedendum ligna non solum ad usus quotidianos, sed etiam ad fabricandas proprias domos, non censeretur magnum et extraordinarium damnum scindere ligna ad illius fabricam. Unde infert quod grave damnum respectu silvae considerandum est respective ad magnitudinem vel parvitatem silvae ipsius.

= 3ª dico: q ligna cedit de silva coi ppris reipub contra legē pœnalē justè, latāq, tenet ad solvendā pœnā legis sed n antequā cōprehendat, et vincat = In foro verò conscientiæ ad nullā restitutionē tenetur pro pretio lignorū = Nisi forçan ut DDres coīt docent, damnū illatū sit notabile seu enorme. (quamvis de hâc 3ª parte conclusionis latius dicer infra sequenti §i) Conclusio stabilita coīs est apud AAes quoad 3es ejus partes: l. 3a [illegible] tenet Lugo disp citatâ nº 85 et 86, Aragon q [illegible] art 3 § Dico = 2a et 3a partes tenent ipsi et pretiginos eq docent Pr Lessius nº 55 citato et Sotus quē affert et sequitur Lr Molina dispe 58 et alij coīt. Et ro cur non obliget ad restitutionē ejusmi cives cessio lignorū contra phibitionē, ē q obligatio ad n cedendū ea ligna suppôtâ phibitione, so orit ex lege ut lex est: lex aū pœnalis solius legis n obligat ad restitutionē, ut bene observavit Lr Lugo nº 86 dispi citatę = Sed hęc eadē 2a pars aliundè à nobis probari: nempe ex eo, qd hoc genus damni facti reipub pro scissionē lignorū so opponit justitię legali: justitia aū legalis n obligat ad restitutionē, ut constat ex dictis disp præcedente Cap penultimo.

Sed majorē difficultatē continet 3a pars conclusionis, quę coīssima est inter DDres, nā .s. oēs .s. ferè oēs (nullū .n. in oppositū vidi) docent teneri sub gravi obligatione ad restituendū cive illū, q magnā extragē, enormeqē damnū aut depopulatēs in silva coī, ecit. Sed etsi hęc pars conclusionis adeo coīs sit adhuc mihi ingerit difficultatē: ppterea examinanda nobis ē veritas illius. Nā: ea videt adversari 2ei doctrinę à nobis supra traditę, et gravissimis rationibus auctoritatibusq fundatis. Quarū 1a ē quę asserit de cive ad rempub, ut coītas est n dari justitiā strictā, sed so legalē et latā, nisi intercedente aliquo pacto, quale intervenit inter ~~remp~~ Principes v ministrū, aut milites, et rempub ipsā, quę illos assumit ad sui custodiā = 2a quę docet, vi justitię legalis n teneri civē aliqē restituere reipub, etiā si illi intulerit grave damnū.

Ex quâ 2ei doctrâ (quę admittit à plurimbus DDribus ex illis q 3ā istā partem conclusionis tenent) videtur inferri: qd si nullū pactū intercedat inter civē et rempub de n inferendo illi grave damnū in silvis coibus sed potius à tali damno servandū;

etiā si civis grave damnū reipub. inferat in silvā Cōi, imo etiā si illā penitus obruat, n̄ tenebitur ad restitūoē. quamvis gravissime in eo damno inferendo peccet c.ª justitiā legalē et bonū Cōe reipub.

Fateor hoc punctū diff. fuisse mihi valde dificile. Nā ex una p.te video oēs DD.es affirmare magnā stragē factā in sylva Cōi inducere obligat.em gravem restituendi ~~pro~~ reipub. (nisi forçan Coitas lesa contenta sit penâ imposità â lege xª parū infrà dicenda) ex alia vero p.te videtur mihi doctrinas et r̄oēs â me admissas, quas q.b insinuavi §o precedente suadere talē stragē n̄ inducere predictā restituendi obligat.em secluso oī pacto int. Cives et rempub. de n̄ inferendo gravi damno in silvâ Cōi. Cū â tale pactū admittendū n̄ sit nisi de illo constet, ut in simili docet P.r Lugo hic disp 6 n.o 85: inde ergo dicta lis obligatio restituendi admitti n̄ debeat; q.ª tale pactū dari n̄ constat.

Q.d si velimus dicere cū P.e Lugo loco citato eā obligat.em restituendi in casu predicto oriri p.te, oī pacto secluso, ex enormi lesioē q.b in bonis suis respub patitur. Stat in opp.tū p.ū q.d sup.ª disp.e preced.te Cap 6 § Ubi 2º diximus et sepe alias stabilivimus ex Bañez docente obligat.em restituendi n̄ oriri nisi ex dāno alteri illato in bonis ipsi p.fecte appriatis: Cū vero silvae, ligna et herbae Cāpū Coiū n̄ sint p.fecte appriata reipub; sed solū imp.fecte appriata, ut docet ipse Bañez loco sepe citato q.ii 62 art 5 § ad 3.iū quē meis videtur Coīs DD.s: sit inde q.d videatur p.rius doctrā â nobis traditē loco allegato, (imo et Coībus prijs DD.s) eius milig natis factā de silvâ Cōi, etiā cū enormi illius damno, n̄ obligare ad restitūoē.

Q.d sinos velimus asserere silvas Cōes quoad ramos, quae q.b quoad ramos n̄ sit p.fecte appriatae reipub. eē p.fecte appriatas reipub quoad truncos et maiora ligna, quae n̄ p.mittunt civibus ad Cōes usus sic p.mittunt rami: unde fiet q.d ablatio rami

n inducat obligat. restituendi; illa tn inducat ablatio, seu scisio truncorum, eo qd in hac sola scisione fit reipub grave damnum in bonis illi pfecte appriatis: videt stare in oppm huius respons. tum auctoritas, tum ro.

Stat auctoritas, quia ut expresse docet Bañez loco proxime citato, silve coes non st pfecte appriate reipub: sed silve coes non solum constituunt ex ramis, sed etia ex truncis; ergo silve coes non so quoad ramos, sed etia quoad truncos non st pfecte appriate reipub. Praeterea stat pro hac pte sensus et mus cois loq ppi in quesito presentes instituunt de lignat faciente magna strages in silva coi. silva autem cois, ut diximus non so ex ramis, sed etia ex truncis constituitur. Caq absq limitat cois dicitur.

Stat etia ro, et qdem duplex, utraq a parit. Prima: quia sicut non e admittendum pactum int cives et rempub de non faciendo, sive gravi, sive levi damno in silva coi, qn tale pactum constet et pbet: sic non e admittenda ea pfecta appropriatio silve cois ad rempub quoad truncos illius, qn talis pfecta appriatio pbet et constet.

Secunda desumpta ex prio, qd statuunt Bañez q. 62 de iure art 2 in 4 dubit. § 2o pro decis. veritatis et Pr Thomas Sanchez lib 1 consiliorum dubio 1 no 7 id qd docet ex Lde Molina et aliis. Nempe qd quando aliqua silva posidet ab aliquo particulari, et non constat ex titulis seu originibus illa ee plantatam ab ipso dno particulari, seu eius antecesoribus hendam ee in ordine ad lignationem tamqm silvam Coem (praecipue nisi circundata, aut vallata sit, xta infra dicenda) et coent, saltem quoad ramos non ee hendam ut pfecte appropriatam tali dno particulari: quia similiter sicuti neq ex titulis civit, neq ex aliis instrumentis constet silvam Coem ee pfecte appriatam reipub quoad truncos, henda erit tamqm cois etia quoad truncos. Et coenter quoad hos etia non erit henda ut pfecte appriata reipub.

Ex quo fiet.

qd obligatio restituendi ob grave damnum illatum reipub in silva coi non posit

quire we predictis appriat[is] effectis; que appriatio si daret[ur] fund[i]
ne poet tum justitia commutativa int[er] cives et respub: tum obligat[ion]e resti
tuendi ob damnum illatum in bonis illis effecte respub appriatis,
xa dicta cap[itul]o ultimo preced[ent]is disput[ation]is in respons[ione] ad 3[am] obiect[ion]em.

Ex huiusq[ue] dictis â § Fateor reiecta ment[e] fundata qq[ue] fundari pote doctr[ina] statuens damnum notabile illatum respub in silvâ cois ee peccatum gra
ve, fundans q[ue] obligat[ione]m restituendi. Ne tn ab oium doctria id coi[ter]
asserente discedamus (id.n. in presenti facere n[on] audeo) dicendum
nobis e, fundatum immate [pro]cedens qd ego in hac matra excogita
vi, si bene [per]pendat ee reliqs aptius in ordine ad stabiliendam
doctrinam Coe.

Ergo tale fundatum redintegro, et dico dari eq effectum ap
priat[ion]e silvae Cois ad rempub 2[um] radicale silvae (et dico radicale silv[ae]
ad distinctum fructus aut quasi fructus ipsius, qd quis [con]sistit tum
in ramis truncorum, tum in veris fructibus, si quos hent) ro. a Cur hec effecta
appriatio 2[um] radicale silvae admittenda sit, e; q[uia] oia silva Cois
â quocumq[ue] sit attributa respub, attribuit, aut [con]dit illi ex vali in
tentioe donantis in [per]petuum bonum Civium, [pro]pterea [con]dit in bonum civium
tam q ss de presenti, q3 q futuri ss in illa respub: n[on] a [con]dit illi solum
in bonum civium q ss [pro] tempore attribut[ionis] (quomo aliq[uan]do [con]dit alicui exer
citui in bonum militum presentium civitas vi capta, ut fruant[ur] bonis illius,
que [con]cessio so fit in bonum militum existentium in exercitu [pro] tempore
direptionis; n[on] in bonum illorum q futuri ss milites illius exercitus tempo
re futuro: quare milites q futuri ss in illo exercitu n[on] poss postea di
ripere iterum bona civit[at]is) [con]cessio â silvae cois n[on] poet ee facta in [per]pe
tuum bonum civium tam presentium tum futurorum ex donantis intentioe,
si silva etiam 2[um] radicale ipsius fieret Cois, [con]deret q[ue] facultas Civibus
de facto existentibus, ut fruerent silvâ coi, etiam 2[um] radicale illius. No
ut [per] se [con]stat, n[on] pote ee intentio donantis, ut in [per]petuum duret, si alium
de [con]cedat facultatem Civibus existentibus ad illam extinguendam etiam 2[um]

radica

Qd si Urges, Cur ex intentione Principis aut alterius cuiusvis donantis, s. adscribentis silvas reipub in coes usus illius, donat illa in bonum perpetuum reipub, hoc est, in bonum etiam futurorum civium? Resp: qd sit fundans rempub, quae est persona moralis ex suo genere perpetua, indicat probabiliter velle rempub suam durare in perpetuum: sic q donat aliqd reipub ex suo genere perpetuae, ut cedat in bonum coe illius, probabiliter iudicandus est velle illud donare in bonum perpetuum ipsius, hoc est, in bonum etiam futurorum civium; nisi aliud exprese exprimat, qd faciat in oppositum huius probabilis intentionis perpetuitatis talis boni intendentis.

Praeterea

qd respub moraliter considerata eadem est quae modo ex presentibus civibus constituitur, et quae constituetur ex futuris sub eisdem legibus etc. quare quae donantur ut cedant in bonum coe reipub, existimari probabiliter debent non solo concedi in bonum eorum civium q modo sunt; sed etiam in bonum eorum, qui postea erunt in hac respub. Itaque bona reipub quae cedunt in bonum coe Coia sunt presentibus civibus cum futuris, et Coerent quae taliter concedunt: existimari debent concedi in bonum perpetuum reipub. quatenus tale bonum extendit etiam ad futuros. Alioquin q post concessionem adveniunt reipub. non possent frui talibus bonis equo iure atque illi q existebant tempore donationis aut concessionis: precipue si adhuc extarent aliqui cives eorum, q tunc erant, sive tota respub, sive pars reipub tempore concessionis.

Ex quibus probatur ret illis quae

in oppositum proposita sunt Ad 1.um qd si nos velimus ad voces desumptas ex autoritate et modo loquendi reo, silvas Coes possunt esse Coes s. fraliter et sub totum qd dicunt; s. solo denoative sub aliqd sui. quare ut silva aliqua dicatur Cois ab AA.tis nesarium non est qd sit Cois fraliter sub oe ex quo constituitur; sed sufficit si sit Cois denoative, eo qd fructus aut quasi fructus illius sint Coes = Praeterea potest dici, silvas coes dici coes ad distinctionem particularium quae particulari alicui attributae sunt: unde Coes silvae tales erunt q non sunt attributae aut possessae ab aliquo particulari, sicut silvae particulares. Adqd parum refert qd tales silvae Coes sint s. non sint proprie appriatae reipub.

2ᵐ radicale illarum. Ex quo patet nihil nobis obesse conclusionem secundam quo AA.es vocant silvas Coēs etiam illas quae 2ᵐ radicale ipsarum respectu appropriatam reipub. in modo nostro opinandi.

Ad 1ᵐ partis ibi desumptam ex pacto non constante, resp: sufficientissime probari et constare eam praeceptam appropriationem silvae Coīs 2ᵐ radicale illius ex virtuali intentione donantis aut adscribentis illam reipub. in bonum totius reipub, quae non solo ex presentibus civibus, sed etiam ex futuris moraliter constituit; ut diceam mei. Nam si donans aut adscribens silvam reipub non intenderet eam praeceptam appropriationem silvae 2ᵐ radicale illius, iam silva non donaret aut adscriberet in bonum totius reipub ut illa amplectit non solo presentes sed etiam futuros cives; nec a donante intenderet ut silva cederet in bonum totius reipub, ut intendi docuimus sup. q. Secta 98 q. 2, et partim etiam 2. praecedente.

Ad 2ᵐ partis desumptam ex lignatione quam facere lz de silva partiari, quod silva sponte nascitur et circumdata non est: resp; quod eodem fundamento quo adstruit a suis DD. licere eam lignationem facere de ramis et absque magna extrage in partiari silva, probari etiam licere similem lignationem facere in silva Coī, non a lignationem cum magna extrage. Nam aeque spectat ad rempub et bonum illius servare suam silvam 2ᵐ radicale illius, atque pertinet ad dominum partiarum et bonum ipsius suam silvam 2ᵐ radicale servare. = Fundamentum a quo a praefatis DD.es affertur est jus gentium et consuetudo orbis terrarum: nam ut docent AA.es isti, nempe Navarrus et Thomas Sanchez, quos dabimus Cap. seq.te etc. q: consuetudo fere ubique terrarum est, ut id liceat (nempe lignacio de silva partiari absque magna strage) absque peccato et restitutione licet obligat subeundi penam, si deprehendantur. Hoc a jus gentium quod ab istis AA.us affertur pro sua sententia de silva partiari, quod ego infra amplectar a me assumitur hic pro presenti etc. Nam pro utraque idem jus et consuetudo facit.

Sed. circa punctum huius restitutionis aliqua observa ex P. Molina disp. 58 q. 3. etc., et P. Lugo disp. ~~citata~~ citata non ego omissis alijs observare

minis notis, quæ ipsi ibidem attingunt. = 1º, observandum est non debere restitui quantum valent ligna scissa et asportata; sed quantum valebant antequam scinderet. = 2º aliquando plus esse restituendum quam valeant ligna scissa: quando damnum illatum plus valet: si verbi gratia novellæ plantæ scissæ sint, aut aliæ arbores fructiferæ = 3º, quod quando constat de voluntate civitatis, quod cognito damnificatore non solet aliquid aliud exigere nisi pœnam, excusari potest ex illa præsumpta voluntate ab alia restitutione facienda pro damno illato = 4º quod quando est obligatio restituendi damnum notabile illatum, non est restituendum in integrum, sed dempta parte damni, quod civis damnificator poterat facere absque onere restituendi.

4ª conclusio. Quæcumque diximus de cessione lignorum in silvâ communi propriæ civitatis tam quoad gravitatem seu levitatem culpæ, quam quoad obligationem restituendi, dicendum etiam est de cessione lignorum in silvâ communi viciniæ civitatis quando utraque civitas habet silvas ceduas, si oppidani utriusque loci hinc inde lignari solent. Sic tenent communiter Doctores Lesius cap. et numero citatis, Lugo disputatione etiam citata numero 91. Aragon quæstione 62 articulo 3 conclusione 3. Et ratio conclusionis est, quia illa oppida vicina quæ mutuo prædas agunt, tacite quodam modo videntur eas sibi donare, dummodo prædas solvant quando in prædâ capiunt. Unde ut advertit Molina apud Lugonem paulo ante allegato furtum in hac materia non reddit homines viles et infames sicut in aliis.

Unum tamen discrimen interest notabile inter cedentes ligna de silvâ propria, et de silvâ alienâ, quod cedentes de propria dummodo non sit in quantitate enormi, nec pactum aliquid det, solum peccant contra justitiam legalem; secantes vero de aliena peccant contra commutativam etiam si damnum non sit enorme. In quo casu obligatio restituendi dabitur, etiam si ea obligatio gravis non sit quando damnum grave non est. Sed hoc intellige sub ultimâ conditione posita § proxime mediato. et per consequens communis sententia ratio est = Sed duo ad finem capitis non relinquam innotata. 1º contra 2am conclusionem videtur ex doctrinâ constituimus, quod lignatio de silvâ communi propriæ reipublicæ, quæ non esset in quantitate enormi, si tamen esset facta contra justam prohibitionem reipublicæ, esset peccatum veniale

Nota 3º: qd etsi hec 3º cōis sit: adhuc tn̄ Pr Thōs Sanchez lib. 1º de lib. ry Cap. 5º dubio 1º nº 12 docet valde pbabiliter in eā scisione lignorū nullā dari culpā etiā venialē. Qa ee phibitioēs n̄ st ppriè leges, utiq̄ se ingt, sed potius quedā pacta vel conventionalia disiunctiva, ut scilet n̄ cedant, s. si cedant, obnoxij sint penē post damnatioē. Cuius odicio nis docet ēē etiā regulas Sti Dominici. Et p hāc suā 3e affert plēs et graves DD. Hec ā doctrā pcedit etiā de cedente in vicinā silvā, q. utraq̄ respub silvas ceduas hēt.

Bn notandū ē cā 12 pe 33 3ii in quā ex cōi statuimus, qd cedens ligna de silvā cōi p iustā phibitioē n̄ tenet ad penā legis subeundā antequā vincat et damnet, sed solū post sentiā judicis. Cā hanc q. 3e 3 nota qd admissā sentiā Pris Thōe Sanchez qz pposuimus 3 precedte, valde pbabile mihi ē, qd q absq̄ enormē damno cedit ligna de predictā silvā, etiā p reipub phibitioē, ad eā legis penā n̄ tenet in consciā, lcet ad illā ppelli possit ā iudicibus. Et rō mihi ē: q. n̄ magis tenet qs in consciā ad penā lege impositā, qz ad opus lege preceptū: sed ad opus lege penāli preceptū n̄ tenet qs in consciā ut docet Sanchez: q. neq̄ ad penā lege penāli impositā tenebit qs in consciā. Mar videt mihi bonā q ab eādē lege penāli eiusdē generis videt ēē obligatio, que pvenit ad penā solvendā, atq̄ ad opus implendū.

Caput 2

De lignatioē factā in silvā alicuius particularis aut etiā alterius reipub, que n̄ potest de iure lignari.

3º 5ª in presenti matā de lignatioē, etsi cōiter doceat lignantē ex quācumq̄ silvā ex predictis in titulo Capis peccare peccato furti (p iustā nempe commutativā) p qualite damni, et ad restitutioē obligari: adhuc tn̄ pbabilis est sentia docens qd si ea silva in quā fit lignatio sit natalis, seu sponte nascens, et ulterius n̄ sit circumdata, nec peccabit lignator peccato furti, nec ad restitutioē tenebitur,

nisi ad summum post iudicis sententiam, nisi forsan magnam stragem faciat, ut dicta Cap. praecedente, ubi locuti sumus de enormi damno facto in silvâ com̄. proprie reipub.

Prima Com̄. sententia affirmante dari peccatum furti, et obligationem restituendi in praedictâ lignatione stant Com̄. DD. Molina, Lessius, Soto, Cobarrubias et alij quos adducit P.r Thomas Sanchez Cap. huius citato n.o 32. = Ratio cur peccatum furti tunc detur est: quia datur acceptio rei alienae invito Dño. Ratio cur detur obligatio restituendi, est: quia per eam acceptionem rei alienae dnus illius patitur damnum = sed obligationem hanc restituendi intellige, casu quo ipsa s. respub. possidens locum aut silvam soleat curare restitutionem. Alioquin si illa curare non solet, sed contenta est, si quando apprehensi[?] ... multam luant (quod ex usu cognitum) non erit necessaria restitutio: etiam si dnus silvae graviter queratur, et minas iactet. Ita P.r Vazquez apud Lugo ubi supra P.r Torres disp. 38 dubio 1 n.o 13 et alij apud P.S. Thomam Sanchez loco proxime citato n.o 33.

Secunda sententia negat dari peccatum contra iustitiam, et obligationem restituendi ortam ex lignatione quae enormis non est; sed solum obligationem ad poenam legis casu quo quis convincatur et damnetur, stant Navarrus in tit.u de Lege poenali, quae habetur in fine volum. antiquorum Navarri à n.o 3 usque ad 40, et P.r Thomas Sanchez in suis consilijs loco citato n.o 35 qui varias rationes pro hac sententia adducit, plures que alios DD. pro se citat.

Prima ratio in qua utraque authoritatis desumitur ex usu, seu iure gentium. Nam consuetudo fere ubique terrarum est; ut ea lignatio liceat absque peccato et restitutione, cum obligatione tamen (ut utraque inquit) subeundi poenam = Secunda ratio est: quia lignatio facta de silvâ alicuius particularis absque enormi damno, neque est peccatum, neque ad restitutionem obligat = Cum idem dicendum de lignatione facta cuiusque communitatis quantumvis divitis. Ratio consequentiae est: quia non videtur magis appropriata silva communitatis divitis ipsi communitati, quam silva alicuius particularis ipsi particulari: unde non magis lignatio de unâ quam de alterâ erit peccatum, inducensque obligationem restituendi. Prima ratio iam anno ex Thoma Sanchez: quia nec ... nec respub.

transferens silvam in illum parlarem dedit illi magis jus quam habebat ipse Rex f. respub. que illum parlam attribuit: sed si illa silva esset sub Rege f. sub respub. lignatio facta de illa silva absque magna strage non esset peccatum, neque ad restitutionem obligaret: (ergo similiter si illa silva sit sub parlam. aliquorum lignatio facta de silva illius absque enormitate non neque erit peccatum, neque ad restitutionem obligabit. Max. sit. quia nemo dat quod non habet —

Et hinc facile respondes ad rationes quae probabant eam lignationem esse furtum et ad restitutionem obligare: si dicas ideo non esse furtum nec ad restitutionem obligare quia non est ablatio rei alienae perfecte appropriatae Dno silvae: nam ut saepe repetitum est ea perfecta appropriatio rei ablatae requiritur, ut ablatio illius sit furtum et ad restitutionem obligans. Quod autem non sit perfecte appropriata ea silva naturalis Dno parlam, constat ex dictis: quia non potest esse illi magis appropriata, quam erat appropriata regi aut reipub. a quo fuit ipsi attributa.

Sed ad pleniorem intelligentiam huius 55 conclus. nota 1º, hanc conclus. procedere, ut in ipsa conclusione insinuavimus, de lignat. facta in silva natu. seu sponte nascente (hoc est de silva quae non est plantata a Dno illam possidente, nec ab antecessoribus illius, sed absque industria humanae plantationis nascitur) et praeterea de illa casu quo circundata non sit. Et ratio est, quia si plantata aut circundata sit a Dno iam Dnus habebit perfectum dominium in illam: nam plantatio et circumvallatio tribuit Dno silvae perfectum dominium, perfectam que appropriationem. Et ideo omnis scisio aut ablatio lignorum illius esset rigorose furtum et ad restitutionem obligans. Itaque quia non procedit de silva plantata aut vallata a Dno, Et in hac doctrina video convenire omnes DD.es etiam Navarro et Sanchez nº 35 et 36.

Nota 2º principium valde utile in hac materia quod statuit P. Molina disp. 58 in fine: ncon pe. ex titulis et originibus, unde Dni silvas possident videndum esse prohibere ne possint oppidanos a lignorum scissione in silvis circumiacentib.

nq si silvas, quas parlaris het, vel ipse, s. antecesores illius adqsive- re a Principe s. repub., n magis ipse qz respub, aut princeps psibere poterit opidanos a lignatione. Nq ille dnus silvę adqsivit cy ea addi- cione et limitatoe qz hebat, qd silva erat cois et in potestate reipub. Qd verū e, sive illā adqsiverit p privilegiū, sive p emptionē. Ut bene notavit Pr Sanchez loco citato nº 7 = Cui doctrę addit ipse ibidē ex sentiā aliquorū Rrū, qd qdo n scit qud silva plantata fuerit a dno ipsius, s. ab eius antecesoribus, iudicandū e de illā, st de alijs silvis coibus eiusdē loci. Et ro mihi e q cū jure natę oia sint coia: cuilibet apprianti sibi rē aliqz, incumbit munus pbandi id ad se sibi ptinere: unde si n pbet ut coe erit hendū.

Nota 3º: qd ex silvā ex quā licet ligna scindere, lt etiā fructus et glandes colligere: q acce- soriū sqt principale: sed rami st qd principale, et fructus illorū qd illis accesoriū: Cg cui licet colligere ramos, lt etiā colligere fructus illorū. Tenent hanc doctrā Thas Sanchez nº 3 & ex Ba hez qe 62 de jure artº 3 § 2º, Salon 2ª 2ª artº 3º oc 5ª.

Sed 2ª doctrā in quā statuimus ex doctrā Navarri et Thę Sanchez, lice- re facere lignatioē de silvā parlari nali et n vallatā non minus qz lt de silvā coi. Sic obijcies: q si vª eet hęc doctrā, lice- ret opidanis lignare de silvā coi, qz qs oduxit a principe s. re- pub. n minus qz id licebat, ante qz ea silva eet alicui parla- ri oducta. Qd videt absurdū, q oductor defraudaret suo pretio. Qcare huic illaoi et doctrę, quę ex rōā videt inferri, n asentit Pr Lugo disp 6 nº 8 & pples qs alij apud ipsū.

Sed qdqd sit de sentiā Pis Lugo et reliquorū, dico valde pbabile eē, bene te inferre ex doctrā supª iactā, qd adhuc si silva cois oducta sit a Rege vel repub alicui parlari, poss relig cives reipub de eā silvā ligna- ri n minus qz poent, si nulli eet oducta, sed penes rempub.

maneret, et hoc pluribus de causis: sed duas tm attingam.

Pra.

ro sit: q ut supe repetitu e, n plus juris tribuit Rex s. respub alicui particulari qdo illi locat silvas cois, atqz qdo eam illi absolute donat s. vendit: sed qdo eas particulari donat s. vendit, adhuc post cives respub de illa lignari absqz peccato et obligat. restituendi, nisi damnu illatu sit enorme, ut cstat ex doctri. Navarri et Tho. Sanchez a nobis apposita: (q sicut qdo Rex s. respub silvas cois locat alicui particulari poterunt cives de illa sibi pacto lignari. Ro maris e q nec Rex nec respub tribuit maius jus conductori silvas, qz ipse Rex s. respub het: sed qa donat s. vendit silvas tribuit alteri jus qd het, q n plus juris etc. Doctra huius nrae rois fundat in sentia absolute docente nec Regem nec rempub pose dare alteri maius jus ad rem s. in re aliqua, qz ipsi hent. Quae doctra quatenus loqr de Rege sicut atqz de respub tradit. expresse a Tho. Sanchez n 5 loqdo v expresse de Rege tm, tradit a Soto, Ledesma et Molina apud eundem Sanchez n 6, necn et a Bañez qo 62 de jure art. 3 & ad 25 ret. Sed ro eadem militat p respub, atqz p Rege, necn et p quocumq particulari: q nemo dat qd n habet

2a ro de-

sumit a pari: q ut coiter admittit a DDus teste ipso Lugo n citato: n fit iniuria iis qq Rex locavit jus exigendi aliqm gabellam, quoties ipsi Regi n fieret iniuria defraudando gabellam illam: q Rex n transfert in gabellarium plus juris qz ipse het: (qu sicut dicendum erit de iis qq Rex s. respub locavit silvas cois

Sed Pr Lugo n acqui-

escens veritati rois huius nrae paritatis, qd qd sit de veritate antis, docet in locatione et venditione silvae cois facta a respub alicui particulari, plus juris dare qz ipsa respub hebat: nq ipsa respub p se loquendo, et nullo pacto civium praesupposito, n hebat jus proprium justitiae adversus suos cives in ordine ad prohibendum illis qqlibet lignationes etiam moderatas

ut supponit a nobis: et tn respub tribuit deductori aut emptori silvae cois jus proprium justitiae adversus suos cives: ergo respub potest tribuere alteri plus juris quam ipsa het in silvas cois. Pbr mir: quia quando aliquis vendit, aut locat alteri rem aliquam, eo ipso se obligat ad non utendum re illa eo invito, et consequenter tribuit illi jus proprium justitiae adversus se ipsum: sed quando respub mediis rectoribus vendit aut locat alicui particulari silvas cois, illi qui illas vendunt aut locant. Et omnes et singuli cives, ex quorum mandato et commissione administratores eas vendunt aut locant: ergo quando respub mediis suis rectoribus vendit aut locat alicui particulari silvas cois, omnes et singuli se obligant ad non utendum ea silva tali particulari invito, et consequenter tribuunt illi particulari jus proprium justitiae adversus se ipsos sive adversus omnes cives. Sed respub, ut supponitur, non het tale jus adversus suos cives: ergo in venditione vel locatione silvae cois tribuit respub alicui jus aliquod quod ipsa non hebat. Quae consequentia corruit principium quo tota nostra doctrina fundatur.

R. argumento huic neg. mir, ad probationem ret. vel neg. maiorem universaliter sumptam: quia in locatione vel venditione rei solum vendit quis alteri jus quod het. Unde si quis in fructus, aut quasi fructus rei venditae aut locatae, ut silvae, aut prati cois, non het jus proprium justitiae, sed solum jus ad fruendum illis impune, et prohibendum aliis sub poena aliqua tales fructus, aut quasi fructus, hoc solum jus et non illud strictae justitiae transferet in emptorem vel deductorem: nisi aliunde venditor aut locator vellit iure speciali specialis pacti se obligare ex justitia ad non utendum illis fructibus aut quasi fructibus. Hoc a pactum non includitur formaliter aut virtualiter in omni venditione, aut locatione videtur per se aptum: quia vendens vel locans rem aliquam alteri illud solum jus dat illi adversus seipsum, quod ipse antea hebat adversus illum cui vendit aut locat rem. Unde si adversus illum non hebat jus proprium justitiae, (quale diximus non here adversus reliquos cives particulares illum qui possidet silvas nales seu sponte nascentes) neque illi dabit jus proprium justitiae adversus se ipsum.

R. 2° omissa etiam maiore neg. mirem. Quia quando respub mediis

suis rectoribus, seu q̃dicẽ, q̃do rectores, s. Capita reipub. vendunt
aut locant silvã Cõe, soly locant s. vendunt jus illud qd resider
penes ipsos rectores, ut st administratores reipub; n̄ v̄ jus qd est
penes ipsos Cives in ordine ad utendũ illã silvã, et fruendũ fructibus
illius pporcione moderatã et sibi debitã: st q̃do Rex vendit aut
locat silvã Cõe ex quã poss lignari Cives, so locat aut vendit
jus qd ẽ penes ipsũ Regẽ ut ẽ reipub. administrator et Caput; n̄ v̄
qd ẽ penes ipsos Cives in ordine ad moderatẽ fruendũ fructibus
silve Cõis. Cũ ã jus qd Rex s. rectores reipub hent, qdq̃ penes
ipsos ẽ, quatus gerunt pp̃ Capitis s. administratorũ reipub n̄ sit jus
pprĩũ justĩe adversus cives lignantes de silvã Cõi lignat. mode-
ratã; sed so jus tum ad lignandũ impune, tum ad facultatẽ ad
id ipsũ ɔcedendũ tum etiã ad phibendũ aliis sub pœnã aliquã ne
lignent: inde est qd jus qd ipsi transferunt in emptorẽ s. ɔductorẽ
silve Cõis n̄ sit jus pprĩũ justĩe adversus Cives lignantes aliqñ enormi
damno de silvã venditã aut locatã ã Rege, s. rectoribus reipub;
sed so jus ad lignandũ impune, et ad phibendũ sub pœnã s. pmitten-
dũ aliis ut impunẽ lignent.

Et sanẽ in doctrã suã ppositã ex [illegible] su-
pe, quã dd̃ ipse intendit n° 88 per rectores reipub. p locatioẽ, aut
~~emptio~~ venditioẽ obligare cives ex justiã ad n̄ utendũ silvã locatã
aut venditã; videt mihi incoerent pcedere ad doctrĩã qũ statuerat
n° 80 ad finẽ, ubi ut pbet q̃dq̃ suã dẽ, docet qd rectores ẽivitatis
so poss obligare cives ex obediã; n̄ v̄ ex justiã ad n̄ utendũ re suã,
silvã scilicet Cõi: ã n̄ poss obligare ex justiciã Dnũ rei nolentẽ se
obligare ad n̄ utendũ suã re.

Unde sic arguitur: pte rectores reipub.
n̄ poss obligare Cives ex justiã ad n̄ utendũ suã silvã, hoc ẽ silvã Cõi,
nĩ ipsi velint se obligare ad n̄ utendũ illã. Cũ n̄ ipsi velint se obli-
gare in locatioẽ aut venditioẽ silvẽ Cõis ad n̄ utendũ illã, qq̃uncvis
rectores reipub. silvã Cõe locent aut vendant alicui parlari, n̄ poterunt

Cives

cives obligare ex justitia, neque ex justitia obligati manebunt ad non utendum re sua, sive com. silva, eo ipso modo quo poterant illa absque injustitia uti ante locationem vel venditionem factam. Quod si dicas voluntatem rectorum locantium aut vendentium silvam com. judicari voluntatem omnium civium etiam in foro conscientiae: sequitur quod etiam si ipsi in eo pacto non consentiant, obligati manebunt in conscientia et ex justitia. Inferam ergo falsum esse quod ipse supra antea docuerat, nempe rectores reipub. non posse obligare ex justitia suos cives ad non utendum re sua, com. silva.

Sed hic notare non desinam quoddam ex religionibus, in quo magnum discrimen datur inter religiosos earum et cives reipub. in ordine ad contractus emptionis, venditionis et similes, et obligationes inde ortas. Nam in illa religione, in qua constitutiones relinquunt totalem facultatem emendi aut vendendi reliquas quoque facultates similes solis superioribus, qui accipiunt vota religiosorum particularium ad eos contractus efficiendos: et aliunde ipsi religiosi sive in ingressu religionis sive postea promittunt se velle religionem ingredi, et in ipsa vivere juxta constitutiones illius: eo ipso volunt vivere juxta constitutiones relinquentes superioribus omnem facultatem disponendi de re familiari, et communi: et consequenter ipsi renuntiant per talem promissionem et pactum omne jus disponendi etiam particulariter, de re communi ab illis vendita, empta, aut locata: quare semel vendita a superiore re qualibet singuli quoque religiosi, non minus quam superior vendens tenentur ex justitia pacto venditionis stare: et non uti re vendita invito domino: si ad talem rem ante venditionem jus proprium justitiae habebat religio: nam tale jus in emptorem transfert.

Demum observa ex Bañez q. 62 de jure art. 3 § 2° legt. quod quando ferunt excommunicationes in caedentes ligna silvarum, solum obligant illos qui enorme damnum inferunt: nam hi soli mortaliter peccant: etiam si ferri videantur in omnes caesores lignorum. Et ratio est: quia excommunicatio maior solum obligat sub peccato mortali. [illegible]

Caput 8

De venatione et piscatione. Ubi etiam de aucupiis.

Ad meliorē explicatōm matīæ presentis, Cap. in quo devenī

et piscatio aialiū agitur e: notandū est 1.º non solū aialia venire in presenti

nō solū aialia terrestria, sed etiā pisces, et volucres oēs. Notandū 2.º ho

rū aialiū alia eē suā natā fera: alia natā sua secura, mansueta,

et domestica. Ut colligit ex § º Feræ et seq.tibus instit. de rerū divi

sione. = 1.i generis st lepores, cervi, pdices, grues, apes, piscesq

oēs. = 2.i generis st oves, boves, gallinæ, Anceres =. Notandū 3.º

aliqua alia ex se eē veluti indifferentia et quæ ppter diversā edu

catiōē hent iam fera, iā domestica, tales censent Anates Columbæ

et quædam spēs Gallinarū. Alia v. eē, quæ lz natā suā feræ sint,

arte tn, et educat securant, ut cervi, et accipitres. Alia demum

quæ lz ex natā suā mansueta et domestica sint, si tn sibi ipsis reli

ta p silvas vagent, efferant: ut sues, capræ, et siles. oo

Quibus notatis

ut de venat. horū oīū aialiū loquamur ā facilioribus incipiamus.

Dicendū e 1.º: aialia mansueta et domestica coit sēp suos Dnos hent.

Et inde, etiā si longe aberrent a Dno et domo illius, Dnus n amittit

Dniū illorū, nec talia aialia censet facere sua q caperet illa quo

vis longe aberrantia, etiāqs si illa extraheret ex ore lupi. Ita hēt

lege Pomponius Digestis de adquirendo rerū Dnio, et instit. de rerū divisiōe

§ Gallinarū: Et ut docet Pr. Molina de justitā D. 41 § Ut v. q ex

ore lupi, aut alterius bestiæ ea aialia extraheret, poet a Dno illo

n pretiū sui laboris et industriæ exigere.

Dico 2.º: aialia, quæ Dno carent,

sive ea sint fera, sive n, jure gentiū fiunt 1.º occupantis. Quæ regula

gēralis e ad cæteras oēs res, quæ Dno carent. Docet id citato § feræ

instit. de rerū divis. Lege 1.a Digestis de adquirenda posses. Lege 1.a et 3.º

de adquirendo rerū Dnio. Admittit qz ab oībus. = Et hinc fit qd juri

gentiū pote quis illa aialia venari et capere sive in pprio agro, sive

in cōi, sive in particulari loco (aliēius) privati (precipue n vallato, de quo

posteà) ut hēt loco pxe citato ex instit. et lege 3 Digest. de adq.

veru Dnio.

Qd adeo verū ē ut etiā si Dnus fundi ingressus ad venandū ea aīalia phibuerit, adhuc tn̄ q ea caepisset sua faceret. Ratio ē: q ea aīalia, etiā post eā phibitionē manent cōia: et ideo fiunt Lo occupantis seu capientis. Sic tenet Pr Vazquez in opusculo de restitut Cap 5 § 2o 7o Pr Lugo disp 6 no 68. Et videt ostare ex citato §o Instit., docet qd Smisingenus sup eu locu qa aliquos oppu censentes qq ex pte apud ipsu favet Angelus fundatus in explicat aliquaru legu sup quos docet, qd si fructus fundi ex venat obstet; q qa Dni voluntate fundum ingredit praeda n faciet sua. Sed ea ro Angeli satis nrā roe manet rejecta. Nā etiā si illud fundu nullis aliis fructibus constaret, nisi reditibus, q ex venat de aucupio aut piscat capiunt, adhuc tn donec aīalia n st capta nec a Dno fundi nec ab aliquo alio, in rigore st cōia: q retinent sua natis libertatē. Et ideo fiunt Lo capientis

Nec licentiae istius juris cōis videt obstare quaedā lex nri regni de quâ magis poterat dubitari teste Lugo disp citatâ § 65, ea qe ē Lex 21 Partitae 3a titulo 28, in quâ sancit: qd q a Dno fundi n praemonitus qd prohib fuerit in fundo alieno venatus, sibi qd accepit adquirat. Si a praemonitus bestiolā ceperit, illa n sibi, sed Dno fundi obveniat. Haec imq lex n videt obstare, nec tollere licentiā juris gentiu. Nā ut bene observavit Soto lib 4 de justicia q 6 art 4 § ~~Atque~~ Atquo tandē. hec lex hispana paenalis ē: ppter qd n videt obligare venatore ante condemnation judicis. Et sic nisi g sententia illius condemnet, n tenebit praedā, aut valore illius dare Dnō fundi. Idqe docet etiā Medina apud Pr Varqz cap et §o citatis dubio 6 no 25 ubi eā ipsā sententiā amplectit eamqe ipsā explicat tamqz cōe ponit Pr Lugo d. et no citato ad fine §i Cōis sentia. Ipse qe eā amplectit cū Pe Varqz no 68. ed expresse id docet Molina d. ct

Ppa qe asserendū ē ea hispanā lege juri cōi n derogare: et sic stabit verū: qd qcumqe venat (idē dico de aucupante

aut piscanti) aialia que in sua nati libert. manebant, illa faciet
sua, dnii qz illorz adqret. Sive ea venet in agro cōi, sive in part
lari alicuius privati, qqtumvis det iusta phibitio eq venat. vetans
xª pea que 2ci cap. precedente dicta ment de lignat. facta in silva sive
cōi. sive partlari etiā post iusta phibitioē. Que ibi dari poē diximus
hic qz etiā dari poē cca venat. nō negamus.

1: qª potest dari, et de facto
dat iusta phibitio phibens venat. clericis, et multo magis monachis
ut cstat ex cap. 1º de clerico venatore, et ex clementina 1ª de statu
monachorz §º Porro, alijsqz locis quos citat Molina disp 43 que
phibitioēs poē solius venat. (deficiente periculo homicidij, aut trans
gres. alterius precepti) nō obligare sub mortali docet ibidē Moli
na et Filliucius tt de just cap. 8 nº 143

2: qª (qqd in oppm asserant
aliq, quos refert Cobarrubias in regula peccatu pº 2ª §º 8 nº 1º) pot.
etiā dari, de facto qz dat. phibitio iusta imposita a Principe s. repub
vetans, saltē ad tempus, venat. in bonis cōe totius reipub. Quare phi
bet neqs venet. tunc tempore nivis qdo aialia fugere nequeunt, faci
le qz capiunt. tunc etiā tempore quo fere qz aves aut pisces suos
fetus edunt, tunc etiā neqs venet. qqdq instrumentis vetitis, et neq pil
cet qqdq herbis, qq aqua inficit. magnaqz copia piscium emoritur
Huiusmi qz phibitioēs dant in nro regno ut cstat ex lib 7 nove reco
pilat. titulo 8 p totu. Vide Pēz Vazquez cap 5 §º 1º citato dubio
8º, et Pēz Molina disp 43 et Lugo disp 6 nº 51 = Sed hanc
phibitioē nō excedere obligat. leve cª justiā legalē, nī damnū illa
tu reipub. in venat. aut piscat. sit enorme cstat. satis ex dictis de
lignat. cap 1º huius dispt. dc. 2ª. Imo xª mē opinandi Pēs Thē San
chez eodē cap. ppositū § Sed dico ad finē pbabile erit nō obligare phi
bitioē pnalē, quâ venatio phibet, ad culpā etiā levē, sed sō ad pnam
legis deficiente enormi damno.

3: qª pote etiā privatus xª pbabilē

sentia prohibere iuste venatus in agro suo, etiam apto seu non vallato. Ut censent alij apud P. Lugo n.° 55 et tenet P. Vazqz loco proxime citato. Quod precipue verum est, cum possit emere à Principe, seu republica fundum cum et ius ut ipse solus in eo veneter impunè. Quâ emptione factâ poterit ille reliquos prohibere venatione, sicut poterat illa prohibere respublica cuius ius emit. Preterea stare videtur ex dicto iure citato initio § Dico 2°

Scio tamen plures apud P. Vazq loco citato n.° 4 narre Principes aliquos, et à fortiori aliquos parlares posse prohibere venatus animalium y eorum, et in sua libertate existentium. Et absolute favet Vitoria et ex parte Soto apud P. Lugo loco allegato quatenus negat posse privatos prohibere alijs in suo fundo venatus avium silvestrium, cum non sint fructus terre, neque in ullius dominio etiam imperfecto existant, nisi forsan ille aves essent pretiosissimae (sed sane hec limitatio mihi videtur superflua, quia eadem ratio est de his avibus atque de reliquis: cum neque iste aves sint fructus terre neque in dominio, etiam imperfecto, alicuius existant) = Sed probabilius his omnibus oppositum docet P. Lugo n.° 58, quod si campus sit aptus, seu non vallatus: et preterea nullum damnum ex ingressu venatoris, et venatione immineat domino fundi, quia neque est hortus, neque quid simile; non videtur dominus posse iuste prohibere talem ingressum. Unde contradicit lege item si fundi § Aucupiorum, digestis de usu fructu; nempe nec esse rivale in agro alieno quemquam nollente domino aucupari. Loquitur, inquit Lugo, de alieno fundo cuius ingressum potest dominus alios prohibere, seu ratione damni, quod illi proveniret in arboribus, plantatis seu fructibus; seu etiam ratione circumvallationis quâ sibi speciali quodam iure appropriat terram aut silvam etiam naturalem ut supra dictum est. Et ratione iuris istius potest ex iustitiâ alijs prohibere ingressum; ut ex iustitiâ potest illum prohibere in propria domum. Unde iniuria stricta reputatur irruptio, aut ingressus in domum alterius contra propria domini voluntatem, ut Lugo ipse docet cum alijs = Sed adhuc

admissa ut iustâ quacumque ex predictis prohibitionibus contra venationem factam sive in agro communi, sive in parlari precipue non murato: dico contra hec quae statuta § Propterea quod asserendum, quod in quocumque ex predictis agris ea

venatio fiat, adquirit venator dominium eorum animalium quae capit, et consequenter non tenebitur ad restitutionem praedae, seu pretii illius.

Probatur 1º: quia nemo tenetur restituere rem quae alterius non erat, sed jure gentium erat communis, quamquam per apprehensionem quis facit suam — 2º: quia ut saepe a nobis statutum est in praecedentibus non datur obligatio restituendi rem ablatam, seu potius captam nisi ea esset alicui appropriata: atqui ea animalia non sunt alicui appropriata: ergo — Demum id probatur ex paritate eorum quae dicta manent de lignatione cap. praecedente ex sententia Navarri et Patris Thomae Sanchez: quam etiam tenent Bañez, Enriquez et Salon apud eundem Sanchez eo num. 3. ut ibi diximus ex § Pro sententia negativa, lignationem absque enormi damno factam de silva quavis etiam particulari sponte nascente, nec esse peccatum grave, nec ad restitutionem obligare: quia fit de rebus jure gentium communibus; consequenter id ipsum dicendum nobis est in praesenti de venatione ex animalibus communibus, etiamsi fiat in fundo particulari quantumvis prohibito. Quod verum est etiamsi fundum, in quo venatio exercetur sit alteri ex regno vendito seu locatum, seu etiamsi locatum sit ab aliquo particulari. Ut constat ex paritate eorum quae ibidem dicta manent ex § Sed quid quid sit. Quia rationes quae pugnant pro illa sententia pugnant et probant similiter istam. Praecipue si fundum sit apertum, nam de murato aliqua specialia dicemus infra.

Hoc quod statuto mar[?] dissensus est apud AA.: an ex ejusmodi venatione facta in agro alieno vetito oriatur obligatio restituendi, etsi non praedam, ut probatum manet, saltem damnum ex tali venatione secutum. Sed notandum nomine damni in praesenti accipi non tamquam venire damnum quod ex venatoribus fieret in bonis propriis alterius, ut in satis, hortis, vinetis, vallis et sepimentis agrorum; quia nulli dubium damnum in his rebus factum domino fundi inducere obligationem illi restituendi: quia est damnum factum domino in rebus ipsi perfecte appropriatis. Proinde nomine damni ex venatione provenientis nunc venit detrimentum illud quod ratione venationis alicujus extranei provenit domino fundi, seu etiam conductori illius, qui emit jus venandi impune in tali fundo

Neq. ex eo quod venator minuat preda quae illi poterant jure capere, vi-
detur illos damnificari predicto jure, propterea quod restituendus quantus
ex illâ predâ captâ poterat dnus. scilicet possessor fundi sibi ipsi promit-
tere spe benè fundatâ. Ita explicat Pr. Vazqz eo Cap. 5
§ 2 dub.° 1 damnum hoc, de quo disputant hic DD. an venator
tor teneatur restituere. In quâ dispp. comm. affirmant Canonistae et
Theologi: sed Pr. Vaz

sed Pr. Vazqz loco proxime citato, quem sequitur Pr.
Lugo d. 6 § 68, cum Pe. Torrez quem citat pro hac sententia § 65, docent quod
qui in locis prohibitis venantur aut piscantur ad nullam restitutionem tenentur
non solum predae, sed neque predicti damni. Haec autem sententia mihi placet, val-
deque probatur ex meis principiis. Et ratio 1.a est: quia prohibitio sive regulo, sive alicu-
ius particularis vetans ne aliquis venetur in aliquo fundo non appropriat
dno scilicet possessori fundi animalia, quae in illo erant communia; sed illa relin-
quit communia ut anteà erant; et ideo illa relinquit apta ut fiant primo capi-
entis ex dicta in hoc Cap. § 10 Quod adeo verum est. Unde infero: ergo qui
illa capit non damnificat dno. scilicet possessori fundi, in re suâ, sive in re
ipsi appropriata. Sed qui non damnificat alteri in re suâ, sive in re
illi appropriata nullam incurrit obligationem restituendi, ut constat ex
sepe dictis, et precipuè d. 4 Cap. 6: ergo qui illa animalia capit nullam ex
eâ captione incurrit obligationem restituendi = 2.a ratio desumitur ex pa-
rit. de Signatione, quam proposui loquendo in hoc libri parte antea § Sed adhuc
§ 2.a ratio est:

quia si ob aliquod dnus teneretur aliquid restituere quod venatur de fundo prohibito, et
de quo solus dnus (idem pariformiter dico de possessore) potest impunè venari,
maximè quia capiendo animalia talis fundi tolleret a dno illius aliquid
ipsi rigorosè et ex justitiâ debitum: sed non tollit aliquid sibi rigorosè et
ex justitiâ debitum: ergo nihil tenetur restituere. Pr. minor: quia si aliquid illi
rigorosè et ex justitiâ debitum tolleret, scilicet essent animalia quae venatur, sive jus
quod habet dnus, ut in tali fundo ipse solus venetur impunè. Sed primis vero
animalia, quae tollit et venatur, non sunt aliquid rigorosè et ex justitiâ debitum

dno talis fundi: cu ut sepe dictu e ea aialia sint coia nullique appropriata, qd a coe e, et nulli appriatu, nulli rigorose et ex justia debet: unde ex eo qd venator capiat ea aialia in loco phibito, n tollit a dno fundi aliqd ipsi rigorose et ex justia debitu. quare si qd eet tali dno rigorose et ex justia debitu, id eet jus ut ipse solus impune venet; hoc a jus n tollit ab illo q aialia capit in eo fundo. Ut cernit a parit: q si duo heant jus ut licite venari proint de eodem fundo, et unus preveniens alteru ceperit aialia que in illo erant, n ideo dicit preiudicare juri alterius neque jus alterius tollere: q jus alterius e quasi dicionatu ut poit licite venari qd in eo fundo invenerit et ideo hoc jus n tollit a preveniente p hoc qd aialia fundi capiat: q n tollit ea dicionale et morale potestate qa alter hebat. Sibi dico de jure qd qs het, ut ipse solus in fundo impune venet qd jus dicionale morale n tollit p ablatione materie in qua exercere potest. Ergo in tali ablat n tollit a dno fundi aliqd ipsi rigorose et ex justia stricta debitu. Nec obstat qd ea venatio sit phibita, a repub. sive ab aliquo alio: q n ois phibitio obligat ad restitue transgresore illius. Ut cernit in phibitione obligante ex obedia s. alia sui virtte.

Itaque statuitur meat ex venatione (idq dico de piscatione et aucupio) aialium coiu, que nulli adhuc appriata dno, nullu resultare obligatioes restituendi prede, neque damnu aliqd ex tali preda proveniens dno s. conductori fundi sumpto damno in su, in qua illud explicuimus § Hoc q statuto.

Secus dicendu eet, si aial qqtumvis feru, qd quanteam coe erat, eet iam alicui appriatu. Nq si tunc illud venareris, sine dubio peccares c justia stricta, et ad restitue tenereris. In quo qd oes cviunt. Qdo v tale aial censeat alicui appriatum dicemus seq cap 4

Caput 4

Aliqa rogati macra cap precedentis absolvit.

Rogas 1°, quando sit necessarium, ut animalia fera et cetera fiant alicuius propria? Dico, et in materia capitis precedentis.

Dico 3°: ut animalia cetera fiant alicuius propria necessaria est apprehensio: non tamen est necessaria de rigore apprehensio facta per manus; sed sufficit apprehensio facta ratione loci, in quo includantur aliqua industria humana, taliter ut cum dominus voluerit possit non difficile illa capere. Nam sic auferetur his animalibus libertas naturalis vagandi quo velint: reducuntur que ad servitutem et dominium hominis facile apprehendentis. Nam ea inclusio habet rationem apprehensionis et appropriationis eorum. Sic docet Pater Vazquez, et apud ipsum Cobarrubias eo capite 5° de restitutione § 2 dub° 6 n° 34.

Sed nota me dixisse cum citatis Doctoribus inclusionem animalium factam in loco claudente debere esse inclusionem factam per industriam humanam, quatenus scilicet industria humana fecerit, seu sepiverit locum in quo includuntur predicta animalia. Et ratione huius inclusionis vicarius per humanam industriam includuntur columbe ex se fere in columbarijs, apes in alvearibus, leones in vivarijs, pisces que in piscinis, ita ut non sit valde difficile domino volenti eas capere, appropriantur et possidentur sive fere animalia predicta a domino loci sic illa apprehendente et claudente.

Nota 2° nos ex industria dixisse quod ad apprehensionem que fit per inclusionem animalis in loco vallato etiam per industriam humanam, requiritur quod non sit domino valde difficile predicta animalia capere. Ex quo fit quod si saltus, seu silve circumcepte in quibus animalia vagantur sint magne vastitatis, ita quod nimia latitudo reddat difficilem capturam animalium, ea inclusio non sufficiet ad rationem apprehensionis et appropriationis animalium.

Unde ut docet Pater Molina ea disp. 41 cum Cobarrubias si ipsa animalia numquam fuerint apprehensa aut quasi apprehensa, hoc est (ut ego ex Molina dijcio) ~~tu~~ si neque ipsa animalia, neque parentes eorum fuerint apprehensa et illuc immissa, non sufficit id genus inclusionis ad tribuendum dominium in talia animalia

dno salas: q̄ n̄ suffiet ad auferendū illis natāle libertatē;
et sic illa in suā nat. libert. relinquent. — Q.d pari formā
ducet de piscibus lacuū aut paludū magne vastitatis —
idē q.a addere ego de aīalibus inclusis in saltibus aut alijs locis
circumvallatis, quamvis tales loci angusti sint, si sepes eorū n̄ sint
sufficientes impedire nē aīalia quē ibi antea in suā nat. libert. existe
bant, extra septa vagentur. Quia ea inclusio absolute relinquit illa
in suā nat. libert. vagandi. Et sic relinquit illa cōia, et apta ut
fiant p.o capientis.

Et doctrē huiusq. traditē donat Lex 3ª § ītē
feras de adquirenda possessione. Sed n̄ possū hic n̄ observare q.d do
cet Salon q. 62 art. 3 d.ūa 3ª § observemus ultimò. nempe q.d si lo
cus aliquis anteq. clauderet vallo hebat iam feras ibi existentes,
dnū q.d in illas rōe valli aut muri adquirit eē dnīū imperfectū.
Unde infert, q.d q. ea in eo loco venat. sive locus vallatus sit
magne vastitatis, sive parvē circumvallationis n̄ peccabit c. justitā
strictā, nec ad restitutionē tenebit. Sed ego stabo p. sentā P.is Mo
linē et Cobarrubias.

Ex quā colliges q.d si apes in arbore tuā desede
rint, et ibi mellificaverint anteq. in alvearibus includant (nomine alv
bearis intellige quemcumq. locū industriā humanā paratū ut apes
in eo mellificent) n̄ magis intelliguntur eē tuē, q.m volucres quē in arbore
tuā nidū fecerint, quē sane in tuo dnio n̄ st. Ideo q. si tales apes
alius incluserit, is fiet earū dnus. Ut cstat ex § Apū quoq. instit.
titulo de rerū divisione. Cū nrā tn̄ doctrā

Cū nrā tn̄ doctrā stat q.d do
cet P.r Vazqz n.o 34 citato, nempe q.d si in loco aliquo nātā suā
munito, et quasi vallato immiserit dnus illius aliqua aīalia no
ndū capta, hēc inclusio suffiet ad rōē pfectē appriationis, et sufficit
ad hoc ut ea aīalia q.diu ibi degerint possideant a dno fundi
(si scilt locus includens n̄ sit magnē vastit. ut iam advertimus ex P.e

Molina) et roe: q illa aialia ita otinent et includunt, ut heant qdqd reqrit ad pfectā apprehens. et appropriat. Qa lt industria humana n exerceat fractit in otrutione talis loci, exercet tn cē inclusiōe aialiu: et sic ē veru qd ibi st p humanā industriā inclusa et apprehensa, privataq nali libert., et subiecta dnio et potest. dni fundi = Qd a dico de illis aialibus, quę in talē locū iniecta st, dico etiā de illis, quę ex eis pcreant. Nā ferarū fructus et partus eius st titulo generat, cuius erant ferę ex qq pcreant. Ut otat ex § Itē quę ex aialibus instit. de reru divis. Colligit qz ex lege 3a § Itē feras. Digestis de adqrendā posses.

Rogas 2o: q aialia fera sive sicurata sint, sive n, iudicent eē sub nro dnio, ita qd ablatio illoru sit furtu, fundetq obligatio restituendi? Rco et dico 1o: aialia fera tandiu censent eē sub dnio nro, qzdiu nrā custodiā n evadunt, nec in suā libertatē se recipiunt. = Sed q ex aialibus feris alia n st sicurata, nec talia ut heant osuetudinē eundi et redeundi: alia vo quę sicurata st, quę ve talē osuetudinē hent.

Dico: qd aialia fera quę sicurata n st nec predictā hent osuetudinē tunc iudicant suā nalē libertatē assecuta qdo egressa ex custodiâ in quâ erant, s. effugiunt oculos dni custodientis: s. qzvis in ospectu illius sint, difficilis ē eoru psecutio et assecutio. Tenent Molina loco citato, et reliq cōit. Otat qz ex institutâ § Ferę et § Apes de reru divis = si vo ea aialia ad aliquale mansuetudinē ēent redacta, s. q hent alas abscisas s. alia aliquâ de cā, etiā si effugerint oculos dni; dū tn n sit difficilis eoru captura, n st iudicanda abiecisse dniu, qd in ipsa hebat ut inqt Molina. - Sed hęc et silia sapientis iudicio oibus circunstantiis attentis iudicanda st.

Loqdo vo de feris, quę educatiōe st sicuratę, queq osuetudinē hent eundi et redeundi domū aut villā, quales hēre solent qdā servi? dico qd tandiu censent

hec animalia esse domini, donec animum revertendi habent. Hoc est donec servant consuetudinem redeundi si forte abeunt. Cum autem talem animum et consuetudinem habere desierint, etiam desinent esse domini cuius erant, et fient primo occupantis. Constat expresse ex institutâ titulo citato de rerum divisione § Pavonum quoque et lege naturalem Digestis de adquirendo rerum dominio.

iudicant vero eiusmodi animalia animum redeundi et consuetudinem amisisse, ut docet Navarrus in manuali Cap. 17 n° 128, Silvester, Maior et alii apud glossam quos reffert Molina loco citato, si duabus vicibus contingat non redire diebus et horis consuetis. Sed melius Pater Molina eodem loco, et Wesingerus super locum citatum instit. in sua glossâ iudicant hoc prudentis aut iudicis arbitrio esse existimandum attentis circumstantiis. Unde recte censet Molina aliquando non sufficere ad eam consuetudinem amittendam, si per 15 dies, et aliquos amplius non redierint.

Quod dixi de cervis exempli gratiâ dico similiter de falconibus et similibus animalibus in aucupio assuefactis redire ad manum aucupis, quod si amittant animum et consuetudinem revertendi ad manum et domum, restituantur quod in pristinam feritatem, fient primo capientis, quamvis habeant impressa stigmata ac notas quibus dignoscatur eorum dominus = Propterea idem dico similiter de columbis non domesticis, quae in tuo columbario existunt, quarum tamdiu retinebis dominium, quamdiu animum et consuetudinem redeundi servant iuxta supra explicata. Tenet Molina disp. citatâ: et constat ex instit. § Pavonum de rerum divisione.

Sed licet hanc doctrinam loquendo de columbis universaliter tradiderit instituta nullâ factâ divisione columbarum; in eâ tamen videtur mihi distinctione utendum, quia in doctrinam insinuavi per regulas quae ipsa instituta et ius civile alibi ~~tradidit~~ tradit. Nam cum ex lege Pomponius Digestis de adquirendo rerum dominio, et ex instit. § Gallinarum de rerum divisione nobis constet animalia mansueta, seu domestica naturâ suâ, non desinere dominium a se, etiam si longe aberrent a domino, et nullam habeant consuetudinem redeundi, ut dicemus inter Cap. praeced. § Dico 1°: et aliunde videatur ab omnibus reddi

inter Columbas alias natura sua esse mansuetas et domesticas; alias esse feras, et omnes illas sub eodem genere scilicet specie subalterna Columbarum contineant, ut inter alios docet Molina initio disputatione 44: et nos initio Capituli praecedentis notavimus: ideo videtur nobis dicendum, quod si Columbae domesticae sunt, non abjiciunt dominium a se, etiamsi aberrent a domino, amittantque consuetudinem redeundi; quod in terminis docet Institutis § Gallinarum eiusdem tituli, loquendo de Anceribus, quorum alios docet esse feros alios domesticos seu mansuetos. Et in hanc rem videtur pro nobis stare Pater Molina, qui disputatione citata cum communem divisionem Columbarum in feras et non feras, sive in feras et domesticos praemisisset, absolute docet § Ut vero de animalibus mansuetis seu domesticis pro domino semper clamare, proptereaque illi restituendum, etiamsi longe aberrent, amiserintque consuetudinem redeundi.

Rogas 3°:

An fera percussa ab uno, et capta ab alio, scilicet extracta de laqueo alterius, a quo appositus est, pertineat ad percutientem aut tendentem laqueum; an potius ad illum capientem aut extrahentem? Prima pars dubii, proposito de percussione ferae excitat lex naturalem § quaesitum est Digestis de acquirendo rerum dominio, et lex ita quaesitum Instituti de rerum divisione: et utrobique statuit dominium ferae pertinere non ad percutientem sed ad capientem, idemque statuit in legibus Castellae lib. 21 titulo 28 partita 3a = Circa vero 2am partem dubii, nempe de laqueis, aperte innuit in lege in laqueum Digestis de acquirendo rerum dominio pro eo esse extrahentis illam de laqueo, idemque continet lege citata nostri regni. Et ibi addit contrariam consuetudinem esse aliquibus in locis. Unde attendendo ad jus commune, et jus etiam nostri regni (praecipue ubi nulla contraria consuetudo datur) qui extraheret capiendo ex laqueo alterius, seu illam ab altero vulneratam caperet, non teneretur ad restitutionem; imo nec peccaret, praecipue cum ut docet Pater Molina tomo 2 de just. disputatione 42 § nihilominus, per vulnerationem aut laqueum nullum dominium acquirant in feram, qui illam vulneravit, aut laqueo irretivit, nec tale dominium illi leges concedunt; unde videtur relinquere communem talem feram, et sic aptam ut fiat primo capientis.

Scio tamen Patrem Molinam ibi docere

qd vulnerans, aut illaqueans ferā adquirit, etsi n̄ dn̄iu, saltē jus ut solus ipse posit ferā licitè capere — Sed si stemus prīs Patris Suarez, quæ tradit in opusculis disp. de justicia Dei sect. 3ª nº 14, ubi docet nullū jus obligare ad restitutionē, qd n̄ sit jus possessionis s. dn̄ii, dn̄ii impp. sive fratris quale qs hēt in rē strictè suā; sive virtualis, quale qs hēt in rē illā, quā dat aut dedit rē strictè suā, videt inferri, qd n̄ obstante tali jure qd docet Molina hēre in prædā q illā vulneravit, aut illaqueavit, n̄ dabit obligatio restituendi prædictā prædā in eo q illā ceperit vulneratā, aut illaqueatā ab alio.

Sed Cōis sententia D D.s qā sequunt et merito Pr Molina loco citato, et Vasqz dicto Capº 5 de restitut. §º 2º dubio 10 Navarrus in summa latina Cap. 11 nº 176 et apud ipsū Maior, tenet et docet in eiusmi captura servandā ēē consuetudinē loci, ut iudicet ad quē præda spectet. Idque ipsū docet Minsingerus in glosā sup citatū §º Instit. ubi inqt: qd ea quæ longa consuetudine comprobata st, tantū obtinent autoritatē, ut leges ipsas vincant et antiquent vt cōstat ex Lege 2ª Codice quæ sit longa consuetudo et rō ratio mihi ē: q consuetudo prædicta tribuit dn̄iū feræ vulneranti s. illaqueanti illā rōe vulnerationis aut illaqueationis: n̄ minus qā vallus aut murus tribuit dn̄o fundi effectū appropriationis aliquarū rerū aliaq. cōiū.

Rogas 4º & columbaria licita sint et loqmur de columbarijs campestribus. Rō dubitandi ē: q cū columbæ illorū vescant ex grano et fructibus alienis, et damnū inde pueniens n̄ consueverit restitui, nec facilè posit: ideo merito dubitat an prædicta columbaria licita sint? Aliq ea columbaria damnant apud P. Molinā d. 48. Alij cū limitatione illa dicunt licita, ut int. alios Salong. 62 q.ª ultimâ. Sed ipse Molina cū Navarro et alijs illa n̄ damnat, sed absolutè admittit, ubi lex in oppositū n̄ datur. In quod absolutè etiget adeo qā limitationē inclinat Dr Vasqz cap. et § citatis dubio 4. Et ad rōnē dubitandi reñt prædicti DD.s numqā apparere notabile detrimentū ab eiusmi columbis causatū; et præterea illas in alijs qq valde utiles

Sat

latis, quia deborant vermiculos et aliqua semina nociva.

Rogas 5°

Utrum liceat Columbas capere et occidere, quae non amiserunt consuetudinem redeundi? De domesticis iam supra diximus numquam licere, quia de [illegible] constat nobiscum Salon: de silvestribus vero dico quod quando lege praescriptum est intra quae nemo capiat Columbas silvestres, capere illas intra tale territorium est peccatum et obligans ad restitutionem. Extra tale vero territorium non sic. Docet id nobiscum Soto lib. 4 de iustitia q. 6 art. 4 ad finem. Salon loco citato. Et ratio est: quia etsi tales aves sint propriae domini et ideo illas capere intra praedictum territorium sit furtum et ad restitutionem obligans: adhuc tamen lex illas permittens, permittit illas cum ea conditione, ut extra territorium quod praescribit fiant propriae eius qui ipsas aucupatur. In Hispania enim videtur spatium assignatum intra quod non potest aucupari, esse unius leucae circa Columbarium undequaque, et constat ex lib. 1 novae recopilationis titulo 8 lib. 7, aliisque legibus.

Caput 5

De intromittentibus pecora ad pascendum in prata aliena.

Ut absolvamus materiam praesentis disputationis restat inquiramus an iustitiae legalis, sive aliqui aliquid peccent et ad restitutionem teneantur, qui intromittunt ad pascenda pecora in prata aliena, sive ea prata sint communia suae reipublicae, sive etiam alienae, tam propinquae quam remotae; sive sint alicuius particularis, sive insuper sint vallata, sive omnino aperta, sive sint prohibita, sive non prohibita?

Sed ad decisionem suppono quaestionem procedere de pratis, quae sponte herbas ferunt (quae quidem prata hispane vocamus dehesas) non de agris, vineis, hortis et similibus quae industria humana semina, plantas et fructus ferunt. Nam certum est damnum illatum in istis a pecoribus compensandum esse in integrum absolute et ex natura rei (loquendo et quidem ante iudicis sententiam) a dominis sive a pastoribus pecorum. Et si damnum fiat ex advertentia sive ex negligentia peccatum erit, vel grave aut leve pro

quantit.e damni illati. Et roe: q.a hoc qui damnu infert alteri in bonis ipsius proprijs, sive in bonis alteri perfecte appriatis, et ideo est reus et peccatu furti obligantis ad restitutionem.

Quo supposito dico: eode pacto discurrendu est de pastione pecorum in pratis alienis et sponte ferentibus herbas, cuiuscumque dni et generis sint talia prata; atque discurrimus Cap.e 1.o et 2.o huius disp.is de lignat.e in silva nali seu sponte nascente, cuiuscumque dni et generis sint tales silvae: et quod eode pacto discurrendu ee docent Navarrus quem refert et sequit D.r Thas Sanchez lib 1.o consiliorum Cap 5.o dubio 1.o, Salon q.e 62 de jure d.o v.o 2.a art.o 3 r.e ultimâ, Yañez eadem q.e art.o 3 dubio 4, alijque docti Patres apud eundem Sanchez loco citato, quos etiam sequit.r Lugo d. 6 n.o 93. Sicinde videquem in eis Cap.us dicta ment, ut ea doctrina ad presentis q.is applices. Sed tn illa ad compendium reduco, et propter.

Sit ma. rc.o in presenti: q pascit pecora in alienis pratis circumseptis peccat c.a justitia commutativam quant.e damni illati, et sic tenet in foro consciae et ante omne iudicis sententiam ad restitutionem ipsius damni: q â illa pascit in pratis patentibus etiam alienis, n tenet restituere damnum, subiacebit tn penae â lege impositae, si â iudice damnet. = Hanc rc.m sic absque limitatione proprietatis docet Salon loco proxime citato.

Pr. rc.o quoad 1.m p.s: q.a vallatio fundi tribuit dno illius perfectam appropriationem et dnium in ea oia quae terra vallata ex se producit: nam sicut septio et seminatio silvarum et agrorum, quae sit per industriam humanam, tribuit dno perfectam appropriationem et dnium silvarum et segetum: sic circumvallatio prati facta per humanam industriam tribuit dno fundi perfectam appriationem et dnium in hervas illius, et quaecumque alia ager producit; q.u ablatio v. pastio talium hervarum invito dno, erit peccatum furti, obligabitque in rcia ad restitutionem. Et in hac 1.a p.te rc.is videntur oes DD. convenire.

Pr. rc.o quoad 2.m p.e3: q.a tales hervae sponte nascentes, et absque

ulla humanâ industriâ nulli sunt perfecte appropriatae: ergo qui eas herbas depascit in quibuscumque pratis patentibus, et nullâ aliâ ratione perfecte appropriatas, non tenebitur aliquid in conscientia restituere. Consequentia est bona ex principio saepe â nobis stabilito, in quo docuimus non oriri obligationem restituendi rem acceptam, nisi ea sit alicui perfecte appropriata. Antecedens videtur bonum: quia si silvae spontaneae et absque humanâ industriâ nascentes, quae talia nascuntur et pereant, nulli sunt perfecte appropriatae, saltem quoad fructus aut quasi fructus, qui quotannis nasci solent, ut supra dictum manet: quanto minus erunt appropriatae domino fundi patentes herbae, quae in illo absque ullâ humanâ industriâ quotannis etiam nascuntur et pereant de novo.

Nostram decisionem sic universaliter, potius quoad utramque partem amplexatus est etiam Bañez dubio illo 4 citato § Sexta decisio. Sed in probatione decisionis principalis ipsius ille limitat, dicendo: quod si prata non sunt peculiari titulo (nempe ratione vallationis) perfecte domino appropriata, non tenebitur quis restituere, nisi fiat maxima debastatio prati. Cum quâ etiam limitatione amplexatus est illam Dr. Thomas Sanchez ubi supra. Quare in horum DDrum sententiâ qui maximam debastationem herbae faceret in prato alieno aperto seu non vallato, peccaret mortaliter et ad restitutionem teneretur in foro conscientiae.

Sed quamvis his AAribus assentiar in quibus asserunt in praedicta maxima debastatione intervenire posse peccatum mortale: quia ratio talem est quod tale damnum inferat alijs contra bonum et necessitatem sive totius reipublicae, sive particularis domini fundi. Secus vero, in quibus dicunt oriri obligationem restituendi in conscientia eiusmodi damnum quantumvis enorme. Probatur ex illo iuridico illam obligationem non oriri, eâ ratione, quia ea herba non est perfecte adiudicata alteri, et de tali herbâ loquimur, ut loco citato fatetur Bañez: Ablatio vero rei, quae non est alteri perfecte appropriata, seu adiudicata, non obligat ad restitutionem ut ipse etiam docet eodem articulo, et dubitatione in responsione ad 3um: et nos ex ipso docuimus, et repetivimus saepe: igitur ablatio seu pastio herbae praedicti prati quantumvis esset pastio herbae totius non obligaret ad restitutionem = Unde videtur mihi in praesente decisione parum recte locutum

fuisse Bañez, q nobiscu admittit duo praejacta pria, ex qq deducit nra d° oppta d° qb ipse in presenti docet. = Sed satis de his, sil atqe de justiâ legali, Cuius ocasione huc usq vagati sumus. D° 6

Disp. 6

De Justiâ Distributivâ, et Commutativâ, vbi an divisio justiae in Commutativam et Distributivam rigorosa sit.

Cap 1

V. justiâ Distributivâ & Commutativâ distinguatur?

= Antequam accedamus ad inquirendum an justia distributiva sit rigorosa et stricta justia: et Coense an hac justiae divisio in distributivam et commutativam rigorosa sit? statuendum e an distributiva justia & commutativa distuat? Nam aliq secuti Buridanum in 5° Ethic. q° 7 exco regbant predicta divis justiae, q iudicant distributivam a commutativâ n distui, sed eandem spes justiae ee quae exercet in commutationibus proponendis, et distributionibus bonorum Com facendis.

Sed cra hos standum e a Co sentiâ, asserendum qb distributiva justia â commutativâ distui. Tuent hanc sentiam Ds Thas hic q° 62 art° 1° Cu Ale 5 Ethic. Cap 2 Pr. Suarez in opusculis de justiâ Dei sect 3 a n° 13. Pr Valentia d. 5 de justiâ q. 5 punto 1 et 2. Pr Molina tt 1 de justiâ d 12 Lessius Lib 2 Cap 1 dubio 4 Laiman Lib 13 summae sect 5 tt 1° Cap 4 et alij ples.

Pbr 1° ca auctorit Atis 5° Ethic. eo 2° Cap vbi unam spem justiae ab altera distuit sic m. ingt: justiae parlaris, jurisque eius qd ad ipsa attinet una spes e, quae in distributionibus, aut honoris, aut pecuniarum, aut cæterarum rerum versit, quae dividi in eos poss, q eiusdem civitatis participes st etc. Altera quae in Comercijs horum emendandis versat = . Nec Cr vere qd Buridanus ret; nempe Atem n usurpasse in presenti parla species in strictâ significat. Nam cra esti,

a 9

q ut bene notavit P. Valentia d. 5 citata q. 5 § Prima sententia Ales uti in presenti eodem nomine greco quo alibi et passim utitur ad signandum stricte et rigorose loquens. Probo 2° ratione à nomine: quia ubi est diversum debitum, diversumque jus, diversa virtus diversaque justitia admittenda est: ut apud omnes constans est: sed diversum debitum, diversumque jus datur pro justitia distributiva, atque pro commutativa: ergo pro ea diversitate debiti et juris diverse justitie admittende sunt; ergo predicte justitie diverse sunt inter se.

Minor probatur 1° quoad 1am partem ex dictis Thoma hic q. 61 art. 1 in responsione ad 3 ubi id expresse affirmat, neque reddit cur unum debitum diversum sit ab altero: nempe quia diverso modo debetur alicui, id quod est commune, quod quidem debitum pertinet ad justitiam distributivam: et alio modo idque debetur alicuius proprium, quod quidem debitum pertinet ad justitiam commutativam. Doctrinam Thome in hoc sequuntur Doctores et gravissimi DD., P. Suarez in d. de justitia Dei sectione 3 n° 14, P. Valentia d. et q. proxime citatis puncto 1° § 1° quia pro commutativa P. Palao de justitia in genere d. unica n° 3 ubi docet debitum justitie distributive non inducere obligationem stricte divisionis faciende et proporcionis servande sed obligationem honestatis, et decentie: idque tenent alii plures.

Probatur 2° eadem 1a pars minoris: quia debitum justitie commutative inducit absolute obligationem restitutionis aut compensationis faciende illi cui res debetur: sed debitum justitie distributive non inducit absolute obligationem huiusmodi: ergo debitum unius justitie est diversum à debito alterius. Minor 2ci rationis: 1a quia debitum justitie distributive non obligat ad restitutionem neque ad compensationem faciendam illi cui res debetur ex solo debito justitie distributive, ut probabitur infra suo loco. 2a quia respublica distribuens inter suos cives bona communia et superabundantie potest communiter absque culpa illa sibi reservare et non distribuere suis civibus: et sic, debitum illud quale quale habet civis ut illi distribuant bona communia pro ipsius dignitate, non obligat absolute rempublicam ad distributionem bonorum

co[m]is faciendu[m], sive ad dandu[m] huic Civi aliq[uo]d co[m]e, q[uod] absolutè, et sine culpâ p[ote]rit respub. neq[ue] illi neq[ue] reliq[ui]s Civibus aliq[ui]d distribuere.

Prob[atu]r illa mi[no]r 1[a] quoad 2[am] p[arte]m: 1°: q[ui]a debitu[m] fundat[ur] in iure: ergo ubi diversu[m] debitu[m] dat[ur], diversu[m] etia[m] jus dari debet: s[e]d debitu[m] justi[ti]æ distributivæ e[st] diversu[m] à debito justi[ti]æ co[m]mutativæ, ut p[ate]t ex d[ict]is: ergo et jus unius debet esse diversu[m] à jure alterius.

2°: q[ui]a jus p[ro]priu[m] justi[ti]æ co[m]mutativæ e[st] jus strictu[m] justi[ti]æ: sed jus p[ro]priu[m] justi[ti]æ distributivæ n[on] e[st] jus strictu[m] justi[ti]æ: ergo jus unius justi[ti]æ e[st] diversu[m] â jure alterius. Prob[atu]r mi[no]r. 1°: q[ui]a jus strictu[m] justi[ti]æ obligat ad restitut[ion]e[m] si forte lædat[ur]: sed jus justi[ti]æ distributivæ n[on] obligat ad restitut[ion]e[m] etia[m] si lædat[ur], ut infra videbimus: ergo = 2°: q[ui]a jus strictu[m] justi[ti]æ afferr[e] essentialiter p[er]fectu[m] alteritate[m] suppositi illius, in quo residet à subjecto q[uo]d ex justitiâ obligat: ut p[ate]t ex dictis d. 1. cap. 8 illatione 3[a]: sed jus p[ro]priu[m] justi[ti]æ distributivæ, q[uo]d q[ui]s in cive dat[ur] adversus rempub. sua[m] q[uæ] ex justitiâ obligat ad distribut[ion]e[m] bonoru[m] n[on] e[st] jus afferens perfectu[m] alterit[at]e[m] p[ræ]dicta[m]: ergo jus p[ro]priu[m] justi[ti]æ distributivæ n[on] e[st] jus strictu[m] justi[ti]æ.

Prob[atu]r 3° eade[m] pars mi[no]ris: q[ui]a ut docent P[at]r[es] Suarez de justitiâ Dei sect. 3 n° 14, P[ate]r Valentia d. 5 de justitiâ q. 7 puncto 3 p[ro]pe finem & Ideo et alij p[lur]es: jus q[uo]d respicit justitia co[m]mutativa v[el] e[st] d[omi]niu[m] for[ma]le, v[el] saltem virtuale, aut moraliter equivalens for[ma]li d[omi]nio. D[omi]niu[m] à for[ma]le dicit[ur] jus q[uo]d q[ui]s h[abe]t in re sibi, et ipsi p[er]fectè appropriatâ: d[omi]niu[m] virtuale dicit[ur] jus illud, q[uo]d q[ui]s h[abe]t r[ati]o[n]e emptionis vel venditionis damnificat[æ], aut mutui ad r[em] aliquam alterius, eo q[uo]d p[ro] ea dederit illi re[m] strictè sua[m] æqualis pretii, aut q[ui]a in eâ damnu[m] ab illo accepit p[er] furtu[m] aut damnificat[ionem] aliq[ua]m etc. = Jus à q[uo]d respicit justitia distributiva neq[ue] e[st] d[omi]niu[m] for[ma]le, neq[ue] virtuale: q[ui]a ad bona co[mmun]ia reipub. aut etia[m] ad bona reipub. p[er]fectè appropriata quæ à tali justitiâ distribuunt[ur] Civibus, n[on] h[abe]t Civis jus d[omi]nij for[ma]lis, q[ui]a talia bona n[on] s[un]t civi p[er]fectè appropriata ante distributionem:

ne

neq itq het jus boni virtualis, quia pro talibus bonis nihil equalis pretij dedit civis reipub ex suis bonis particularibus, neq aliqd damni in talibus bonis passus e à repub qd damnu per bona distribuenda istic compensari debeat. Et si forte ob compensat. damni qd à repub passus est aliqd à repub isti donaret, iam iste actus donationis non pertineret ad justitia distributiva sed ad commutativa: ergo jus proprium justitie commutative diversum e à jure justitie distributive.

P: quia jus proprium justitie distributive non cuius civi debet pars aliqua in distribut. bonorum huius reipub. formaliter consistit sive adequate, sive inadeqte in connex. qua civis het cum sua repub tamq pars cum toto: quare ideo het jus ad talia bona casu quo distribuantur, quia e pars huius reipub; unde eo precise qd desinat ee pars illius deficit in cive jus qd het ad bona distribuenda à repub: atq jus proprium justitie commutative non consistit formaliter in tali connex, imo neq in hac connex. partis cum toto, cum potius talis connex. essentiale excludat; et ideo jus qd filius ut filius het ad bona patris non est jus justitie commutative adversus patre, quia filius ut filius e aliqd patris, et cum ipso connectit ut pars cum toto: ergo jus justitie distributive diversum e à jure commutative.

Pbo 3o et ultimo qd justitia distributiva: nam illa intendit per se tamq formale objectum practicum equalitas arithmeticam, sive rei ad rem, qua constituere intendit medijs suis actibus inter solutum et debitum: justitia vero distributiva intendit equalitas proporcionalem, seu geometricam inter distributiones et gradus personarum quibus fit distributio: sed virtutes intendentes per se dista obiecta formalia practica distinguuntur etiam inter se propter diversitatem talium objectorum: ergo predicte virtutes et justitie inter se distinguntur.

Qd si roges: qd nam sit equalitas aritmetica seu rei ad rem: qd geometrica seu proporcionum? Dico breviter: equalitas rei ad rem, que aritmetica dicitur, consistit in equalitate rerum, pretij vg et mercis

debiti et solut[ionis] q[uo]d se attentas; numq[ua]m p[er] se, aut p[ro]p[ter] se attenta
conditione p[er]sonæ cui res debetur, quia talis conditio constituit adequate quan-
titate debiti et solutionis: quidquid sit an aliquando ea conditio personæ attendatur
per accidens quatenus scilicet ratione illius crescit quantitas debiti seu solu-
tionis: ut accidit in debito contracto ob iniuriam a plebeyo illatam prin-
cipi, quæ crescit ratione dignitatis personæ offensæ.

Ad explicandam vero equali-
+ reiterata tatem + seu proportionem, notandum est ex com[muni] DD[octorum], quos sequitur Aragon d. 1 ar[ticulo]
4 ex D[ivo] Thoma q. 61 art. 2 in corpore et Arist[otele] 5° ethic. cap. 3,
aliisque pluribus, eiusmodi equalitatem requirere quod sint plures personas,
quibus bona, seu onera distribuantur; plura quoque etiam bona, aut onera, quæ dis-
tribuantur, atque propterea requirere duo saltem binaria, ut duas personas, et
duo premia = Quo posito, dico: equalitatem proportionis premiorum
ad homines, quam per se intendit in distributione premii iustitia distribu-
tiva consistit in eo, quod sicut excedit unus eorum homo alterum in meritis,
aut dignitate, sic pariformiter premium illius excedat premium alterius,
(quidquid sit an dignitas illius quod se expectata mereatur multo maius
premium) unde proportio ista interveniet, si uni vero digno ut uno tri-
buatur premium ut duo, quia alteri digno ut duobus tribuitur premium
ut 4. Vel si uni digno ut 4or tribuitur premium ut duo, quia uni dig-
no ut duobus tribuitur premium ut unum.

Et hæc equalitas proportionis
per se et propter se attendit ad dignitatem personarum, quatenus est personarum dig-
nitas, et non quatenus constituit quantitatem debiti. Ut optime explicat D.
Thomas supra q. 61 art. 2° in corpore.

Neque obstant doctrinæ in ultima parte
fuit propositi duo, quæ obiici solent contra illam: Primo: quia quando tantum vacat
unum beneficium aut una prevenda, et alicui datur tunc non datur distri-
butio inter plures: et tamen si beneficium detur digniori ex oppositoribus,
exercetur actus iustitiæ distributivæ: quia actus iustitiæ distributivæ non petit
eos duos binarios a nobis propositos, neque res inter plures distribu-

= 2a: q̃ pporcio seu equalitas geometrica n̄ solu in justiā legali, sed etiā in alijs virtutibus intercedere pote, ut in charitē misericordia, observantiā et alijs; imo et in justiā comutativā, ut eveniret 2do q̃ qs deberet duobus creditoribus, alij vg centu, alij 50 regales. et debitor n̄ haberet unde utrisq; solveret nisi septuaginta quinq; in quo casu justia comutativa petit, ut cui debet centu solvat 50a, et cui debet 50a solvat 25 servando pporcione seu equalitates geometricas; q̃ hec equalitas n̄ est ita ppria justie distributive, ut n̄ possit competere comutative, alijsq; virtutibus.

Non imq; obstant hec duo: 1a: q̃ stat optimē qd justia distributiva pficeret pqt sa intendat equalitates geometricas in suis actibus: et tn̄ qd illa n̄ assequatur defectu materie in qua exerceatur pfecte, et xa ppriam intentioe. Quare qd ex prefata obiectione infertur, sc. est, qd ea Collatio unici beneficij facta digniori, n̄ est actus pfectus justie distributive, pcedens xa adeqta intentioe illius: n̄ vo qd justia distributiva n̄ intendat p se distributioe pfecte exercere inter ptes mo a nobis explicato. Le ro a priori huius responsionis e: q̃ n̄ valet hec Coa: virtus hec in hoc, s. illo actu n̄ assequitur hunc finē, q̃ n̄ intendit hunc finē. Qd videre licet tu in alijs virtutibus moralibus, tu in eis pricipijs vg homogeneis; que in suis pductibus intendunt assimilare sibi pasy ut dstans e aqud phos: et tn̄ p accens et defectu materie aut applicatis sufficientis sepe n̄ assimilant sibi pasy.

Neq; obstat 2a, ad qd ret, qd etiā si actibus aliarū virtutu forte accidat equalitas geometrica, ut accideret casu quo charitas aut misericordia distribueret pauperibus elemosinā alijs maiorē, alijs mīrē xa cuiuslibet indigentie: ea tn̄ equalitas et pporcio geometrica n̄ indiget p se ab eiusmi aut silibus virtutibus. Unde n̄ illarū n̄ est obtū p se intentu: sic e obtū p se intentū respu justie distributive: nam actus pfectus istius virtutis neqt dari sine tali pporcione et equalitate sic potest dari sine illā actus pfecti reliquarū virtutū. Et qd dico de Charitate et Misericordia dico pariformiter de justiā comutativa.

Et responsio ista illustrat etiam ex dictis in respons. ad 1. et paritatem allatã. Et sic semper stat verum, aequalitatem geometricam itaque proprie ad justitiam distributivam, et exigi illius; et arithmeticam vero justitiae commutativae et exigentiae illius, ut ex hoc Capite differat una justitia ab aliâ.

Quaelibet autem justitia ex praedictis habet suum speciale munus, ut constat ex Aristotele supra citato. Justitiae n. distributivae munus est, distribuere munera ut honores, divitias, necnon et onera ut tenent communiter Doctores cum D. Thoma q. 61 art. 3, et quoad hoc aliqui teneant oppositum. Vide Card. Lugo d. 1a à n.o 56 = Munus autem commutativae justitiae est ordinare commutationes contractuum restitutionis et similium.

Quare vero quod justitia habet materiam in quâ exerceat, aliam nempe remotam ut honores, divitias etc., quae materia communis est utrique justitiae dicitur: aliam proximam, quae consistit in actu distribuente, seu tribuente pecunias pro merce, aut solutionem pro debito. Et in hoc genere docet S. Thomas quamlibet justitiam habere suam materiam propriam. Sed ut constat ex dictis à nobis d. 4 Cap. 2. § Hoc supposito ubi locuti fuimus de materia justitiae legalis, tam materia proxima quam remota cuiuslibet justitiae si entitative sumatur communis est omni justitiae: si vero sumatur sub speciali ordinabilitate ad objectum formale huius vel illius justitiae quaevis justitia habet non solum materiam proximam, sed etiam remotam sibi propriam.

Quod si roges ad quasnam personas pertineant hae duae justitiae. Respondeo 1.o justitiam distributivam proprie pertinere ad rempublicam, necnon et ad principes et Magistratus, quamlibetque aliam personam particularem quatenus operantur nomine reipublicae: nam ad justitiam distributivam attinet ordinare rempublicam in ordine ad cives aut partes ipsius, sicut attinet ad justitiam legalem ordinare cives et partes reipublicae in ordine ad totam rempublicam = Respondeo 2.o justitiam commutativam proprie pertinere ad cives et partes reipublicae: nam ad istam justitiam spectat ordinare unum civem in ordine ad alterum unamque partem reipublicae in ordine etiam ad alteram servando jura illius.

Cap. 2.um

An et quid sibi distinguant inter se justitia distributiva et commutativa?

Ex dictis Cap. preced.te sufficient.r stat pluribus ex capitibus distingui int.r se justitiam distributivam et commutativam. Nam 1.o distinguunt aut differunt r.ne diversi debiti et juris qd ex p.te p.xi respiciunt = 2.o r.ne diversi obti formalis, et equalit.is quam statuunt p suos actus = 3.o r.ne materiæ consideratæ sub diversis ordinabilitatibus, nempe subordinabilit.e ad constituendam equalit.em arithmeticam, et geometricam. 4.o r.ne obligationis ad restituendum, quam insinuavimus induci â justitiâ commutativa, secus â distributivâ.

Ex his differentiis, querimus, quænam sit primaria hujus utriusque justitiæ? Sed ea differentia non desumi â materiâ, facili negocio probatur: quia nulla differentia primaria virtutum â materiali obto illarum desumitur, sed â formali tantum. Præterea quia ipsæ materiæ differunt p ordinem ad obta formalia, ergo primaria differentia non stat in illis: sed in obtis formalibus = Neque etiam ea differentia desumi debere ab obligatione restituendi, facile etiam probatur: quia ea differentia debet desumi ab obto formali: sed ea restituendi obligatio non est obtum formale justitiæ commutativæ; ergo neque p eam obligationem primario differre â justitiâ distributivâ. Probatur minor: quia justitia commutativa in omnibus suis actibus perfectis respicit et intendit hoc obtum formale: et tamen nec respicit, nec intendit in omnibus obligationem restituendi, ut certum est; ergo obligatio restituendi non est obtum formale justitiæ commutativæ. Ergo etc. Igitur tota differentia reduci debet ad diversa jura quæ utraque justitia respicit ex p.te p.xi; et ad diversas equalit.es quas p suos actus utraque justitia constituere aut inducere intendit. Et ideo rogamus: an ea primaria differentia utriusque justitiæ desumatur ex diverso jure qd respicit in p.xo; (qd genus juris ab aliquibus precipue ex Thomistis vocatur jus mensurans: quia est mensura solutionis aut distributionis faciendæ) vel potius ex diversâ equalit.e quam utraque justitia causare intendit: quæ equalit.es ab eisdem Doctoribus vocantur jus mensuratum: quia quantitas utriusque equalit.is mensuratur ex quantit.e juris mensurantis qd in p.xo respicit.

In differentiâ nostrâ judicat P.r Suarez d.e citato de justitiâ Dei sect. 2 n.o 8, et P.r Rebellus lib. 1.o de justitiâ q.e 3 sect. 3

nº 4. Pr Castro Palao d unicâ de justitiâ ingenere pto 4 nº 3 aliisq̃ꝫ
vrs has justias distui primario p diversitatẽ juris mensurantis, seu ju
ris qd respiciunt in pxo: q̃ cmutativa respicit in illo jus pprie ac stricte; di
tributiva vº jus impprie seu late.

Alii â, et ples qde nº indicant illas 1º
distui seu differre p diversũ jus mensuratũ, sive p diversã equalitatẽ
qꝫ intendunt cstituere: q̃ cmutativa respicit et indit ut dictũ e equali
tatẽ aritmeticã sive rei ad rẽ: distributiva tn geometricã sive pporcionis.
Hanc sentiã defendunt Durandus, Scotus, Ricardus Paludanus et alii
apud Soto lib 3 de justiâ qº 5 artº 2º, preca Caietanus Bañez Aragon
et Salon; Pr Molina tt1 de justiâ d. 12 Pr Lesius lib 2 Cap 1º
dubio 4. Pr Valentia d 5 de justiâ qe 5 pto 1º Pr Vazqz 1a pte
d 86 aliisqꝫ in locis, est qꝫ Comr.

. Hec 2a sentia mihi placet, et illa
pbo 1º: q̃ obta fralia primaria vtriusqꝫ justie st jura mensurata, et
n mensurantia: sed he justie (sicut et quelibet alie virtutes) differunt
primario int se p sua obta fralia primaria: (gº he justie differunt 1º in
ter se p jura mensurata et n p mensurantia. Mir et Coa st bone.
Pr mar: q̃ iste justie desiunt (et coene specificant 1º) in ordine ad
jura mensurata et n ad mensurantia: sed obta fralia 1a vtriusque
justie st illa in ordine ad que he justie desiunt: (gº obta fralia primaria
vtriusqꝫ justie st jura mensurata et n mensurantia.

Mir cstat: q̃ obtũ
in ordine ad qd desit ois virtus ois qꝫ facultas e obtũ frale illius. Mir
â pr: q̃ justia, etiã put extendit sive stricte sive late ad vtramqꝫ
justiã distributivã scilet et cmutativã, desit hac :. Sibi de foe e virtus
jus suũ cuiqꝫ tribuens: unde ut vides desit in ordine ad jus qd tribuit.
sed jus qd justia tribuit e jus mensuratũ, et n jus mensurans: q̃ justia
n tribuit alteri jus mensurans, sed potius illud suppit in altero: ergo
jura in ordine ad que he justie desiunt st jura mensurata, et n mensu
rantia. sed jura hec mensurata st equalites ille, quas vtraqꝫ cstituere

indir: ergo illę equalitates, seu jura mensurata sunt obiecta formalia primaria in ordine ad quę desumunt et specificant primo istę justitię.

Probo 2º eandem sententiam exemplo reliquarum virtutum moralium, quę etsi ex parte alterius personę respiciant jus aliquod sive proprium, sive improprium, ut respicit religio, quę ex parte Dei supponit jus, titulum quod excellentię in ordine ad actum religionis, et ut respicit obedientia, quę ex parte superioris supponit jus et titulum superioris in ordine ad actum obedientię subditi, et misericordia quę ex parte proximi supponit jus quoddam et titulum in ordine ad actum misericordię hominis potentis levare talem miseriam; adhuc tamen eiusmodi jus mensurans actus religionis, obedientię, et misericordię non est obiectum primarium earum virtutum; sed tale obiectum est jus mensuratum quod consistit in honestate morali eorum actuum prestitorum secundum mensuram debiti, seu juris mensurantis: alioquin si jus illud mensurans esset obiectum formale primum specificativum actuum religionis et reliquarum, virtus religionis non esset virtus moralis, sed theologica, sicut fides et charitas, utique quę heret in obiecto formali primario Dei et excellentię illius: ergo similiter jus mensurans actus justitię tam distributivę, quam commutativę non est obiectum primarium earum virtutum moralium; sed tale obiectum est ius mensuratum, quod consistit in honestate, et equalitate solutionis, distributionis cum debito, seu iure mensurante. Quare ad summum ius mensurans erit obiectum secundarium, aut remotum utriusque iustitię, et in attendo, et respiciendo sicut iure mensurato, quod est obiectum formale[illegible], et immediatum.

Porro alia[illegible] contra hac retro probanda, et obiectiones, quę obiici possunt; neque illę omnes eo tendunt, ut probent, neque in iustitia commutativa esse per se[illegible], et per se intentam equalitatem arithmeticam, seu rei ad rem, neque in distributiva esse per se[illegible], et per se intentam equalitatem geometricam, seu proportionum. Sed illę omnes facile dissolvendę ex doctrina tradita capite precedente § Neque obstat.

Ex hac usque dictis facile utriusque iustitię definitio constat. Sic enim utramque definio: Iustitia commutativa est virtus equalitate arithmetica tribuens cuique suum ius. = Iustitia distributiva est virtus equalitate geometrica tribuens cuique suum ius. Sed an in utraque definitione sumatur [illegible] tanti ille ius suum constabit ex iam sequente.

Caput 3m

Utrum duplex iustitia praedicta conveniat univoce in ratione iustitiae strictae?

Suppono utramque iustitiam convenire: et quidem univoce in ratione iustitiae late sumptae, et genus nomen iustitia sonat virtutem quomodolibet ad alterum, vel erga ad alterum aliquali saltem alteritate dictam. Quia in hoc conceptu conveniunt iustitia stricta cum omnibus suis partibus etiam potentialibus univoce. Ut cum religione, pietate, obedientia, et iustitia legali. Unde etiam si iustitia distributiva non sit iustitia stricta, sed pars potentialis illius conveniet in hoc conceptu univoce cum iustitia commutativa. Proinde quaestio praesens sic rogat: utrum duplex iustitia praedicta in ratione iustitiae strictae conveniat?

Non desunt plures affirmantes commutativam et distributivam iustitiam convenire univoce in ratione iustitiae strictae, quia iudicant iustitiam distributivam esse strictam iustitiam; sed amplectenda nobis est opposita, quae asserit, iustitiam distributivam non esse rigorose, et stricte iustitiam, et consequenter non convenire univoce in ratione strictae iustitiae cum iustitia commutativa. Hanc sequentiam inter alios expresse tenent P. Layman lib. 3. summae sect. 5 tract. 1 c. 4 ubi docet diversas iustitias, distributivam et commutativam non esse in specie univocas, sed analogas. Id ipsum P. Castro palao Disp. 1 de iust. (?) punct. 1 n. 3 P. Card. Lugo D. 1 de iust. n. 80, ubi monet quod licet utraque iustitia possit dici simpliciter iustitia, non tamen stricte, sed communiter accepta. Unde neque istas iustitias nat. univoce convenire in ratione iustitiae strictae.

Probatur sententia nostra 1o quia genus asserit iustitiam [struck: strict] distributivam non esse rigorose, et stricte iustitiam. Quia ratio est, sive constituatur iustitia primario et per ordinem ad debitum, quod sit debitum, et ius mensuratum, quod in alterum respicit, sive per ordinem ad ius mensuratum, et qualiter constituendum neque debitum et solum.

Si enim constituatur primario per ordinem ad debitum: sic probatur: nam iustitia stricte talis respicit debitum stricte tale; sed debitum quod respicit iustitia distributiva non est debitum stricte tale: ergo ipsa iustitia distributiva non est iustitia stricte talis. Probatur maior, quia debitum et iustitia correlativa sunt, probatur minor quia debitum stricte tale obligat ad sponsionem, et restitutionem faciendam; sed debitum iustitiae distributivae non obligat ad sponsionem vel restitutionem faciendam ergo debitum iustitiae distributivae non est debitum stricte tale. Probatur maior, quia si tale debitum non

obligat stricte nil stricte debet. et sic tale debitum stricti non est debitum strictum, minor partim constat ex dictis cap. 1 huius q. § Pro 2° cap. prima pars maior et partim infra probabitur et patebit.

Dico tertio comparatione iustitia per eorundem actus mensurans, quod ius dicit in altero. probatur sic maior quia iustitia, cum ius stricte tale dicat esse ad alterum per veram alteritatem: et nec iustitia distributiva neque ius illius ad alterum perfecte alteritate: quod neque iustitia distributiva neque ius illius sunt talia stricte: ergo iustitia commutativa non potest comparari cum iustitia distributiva. Maior probata manet, tam ex dictis alias in locis, tum ex dictis in hoc q. de iustitia legali § 1° et 2° maior vero tute: quia ius reipublicae in quo retinet iustitia distributiva, aut est ius magistratus, aut quemlibet alterum, ut patet pars reipublicae et quemlibet civem nominatur, ut certum est ex dictis.

Probatur et maior, iustitia commutativa per suos actus mensurat, quod respicit, et quod alteri partium tribuit, quod est tribuere alteri ius suum. Pro idem intentum, quia iustitia stricte talis tribuit alteri quod suum est proprie et rigorose loquendo: (per dominium scilicet reale, intentuale) sed iustitia distributiva non tribuit alteri, quod suum est proprie et rigorose loquendo: ergo iustitia distributiva non est iustitia stricte talis. Maior est bona ex definitione iustitiae: nam iustitia est virtus tribuens cuique ius suum. sive quod idem est tribuens cuique quod suum est. verba ista in definitione rigorose proprie et rigorose sumi debent, tum ius suum, sive quod suum est bene definitione rigorosae sumi debet, et sequitur quod id quod alteri per iustitiam stricte tribuitur, debet esse suum proprie et rigorose.

Maior est tale vero quia bona communia que distribuuntur a republica, iustitia quae distributiva non sunt reipublicae proprie, et rigorose sua (per dominium reale intentuale) ante applicationem factam per distributionem, sed bona particularia civium non sunt reipublicae proprie, et rigorose sua ante applicationem factam reipublicae, ut saepe repetitum est. Et favet Divus Thomas hic a. 3 ad 1 ubi dicit, per iustitiam distributivam dari alicui, quod suum est aliquo modo, et necesse est D. Thomas non reddi alicui per distributivam iustitiam quod suum est proprie et rigorose; sed quod suum est per improprietatem, et sic quodammodo. Et bene licet discrimen istum inter utramque iustitiam: nam commutativa tribuit alteri, quod ius suum est suum; distributiva vero quod sibi debet esse suum, sed quantum iustitia intendit facere suum: quod est 2°.

Pro demum dicitur eandem

ipsa admittente mecum utramq. iustitia primo ... et ceteris pro exageratis qualitatibus ... intendit: o iustitia stricte talis intendit per se primarias qualitates stricte tales sed qualitas, quam intendit iustitia distributiva non est qualitas stricte talis; ergo neque ipsa iustitia stricte talis. Idem est sensu ipsa predicta, nam si utraque iustitia specificatur primario per ordinem ad qualitates, quam servat, illa iustitia, quae non respicit qualitates stricte, non poterit esse iustitia stricte et conveniens univoce cum illa altera, quae per ordinem ad qualitates stricte specificatur.

Idem quod ex parte tradit a P. Layman ... ame ... duplici ... qualitas consistit ... in medio; sed iustitia ... intendit iustitia distributiva non est stricte. ... prior: ... qualitas quam intendit, non est qualitas stricte talis. ... ... stricte, et simpliciter talis consistit ... non excedat, nec excedatur ... scilicet ... in iustitia distributiva ... saepe excedit, et exceditur ... dignitate alterius: ... admittunt, ... ut quatuor ... et saepe ... ut sex: ...

... qualitas ... eadem quantitas duorum; nam qualia ... admittunt quoad eandem quantitatem. Probatur: aequalia proportione non sunt eandem quantitatem: ... simplex, et a parte non ... aequalia ... qualitas ... et simplex sive ... ... aut diminuente non potest ... qualitas. ... ... quia ... et ... ut ... et ... ut duo ..., ut sex potest ... et saepe ... qualitas proportionis ... ergo aequalia proportione non sunt eandem quantitatem ... ... aequalia ... sunt aequalia inter se; ... aequalitas, ... in ... atque ... aequalia proportione, cum uno, ... et ... sunt aequalia inter se; ... ... tam ut duo, tam ut sex: ... ... aequalis proportionis ... ... sunt aequalia inter se: ... aequalitas proportionis non est aequalitas ... et simplex: ...

... iustitia stricte talis intendit per se qualitates stricte tales; sed iustitia distributiva non intendit per se qualitates stricte tales; ergo ... non est qualitas stricte talis.

... probata ... secunda, quia iustitia ~~commutativa non~~ distributiva non convenit univoce cum ... ~~...~~ inter iustitias stricte ... Sic ... neque ... iustitia ... inter iustitias stricte ... sit iustitia stricta: sed non est ... iustitia stricta: ... non ... inter iustitias stricte

tiae. Propterea cum statutum sit solam iustitiam commutativam esse strictam in ratione iustitiae quia illa sola convenit aequalitas [illegible] in ratione iustitiae. Unde fit quod [illegible] ista iustitiae non sit [illegible] iustitiae in partes univocas, sed analogas. Quam [illegible] tenent Doctores cum [illegible].

Salmanticenses et [illegible] partis [illegible] Thom[as] vocantur [illegible] [illegible] quaestionis 61 partis subiectivas iustitiae [illegible] distributivam et commutativam; [illegible] subiectivas alicuius totius [illegible] conveniunt in tali ratione, quam dividunt: [illegible] partis subiectivas iustitiae strictae conveniunt univoce in ratione iustitiae strictae.

Huic doctrinae potest [illegible] primo non [illegible] [illegible] conveniunt in ratione iustitiae strictae ex eo quod sint partes subiectivae illius: nam in [illegible] est et aliorum substantia et accidens sunt partes subiectivae [illegible] entis et non conveniunt univoce, sed analogice in tali ratione [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible] in praedicta [illegible]: [illegible] ex eo quod sint partes subiectivae iustitiae non sequitur eas convenire stricte in ratione iustitiae strictae.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iustitiae tradita a [illegible] Thom[a] [illegible] iustitiae [illegible] [illegible] [illegible] sumpta, non stricte; [illegible] [illegible] [illegible] Thom[as] [illegible] 61 art. [illegible] [illegible] [illegible] aliquem [illegible] iniustitia distributiva; [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] iustitiae strictae sit tribuere unicuique quod suum est. Et [illegible] iustitia distributiva non tribuit [illegible] quod suum est, [illegible] bona communia [illegible] non sit [illegible] [illegible] ante [illegible] [illegible] et [illegible]: [illegible], id quod est [illegible] [illegible] [illegible] quodammodo suum [illegible] singulorum civium, et ideo [illegible] [illegible] [illegible] quod est quodammodo suum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Thom[as] [illegible] quod [illegible] distributiva iustitiae [illegible] quodammodo suum [illegible] distributiva iustitia [illegible] quodammodo iustitia [illegible] [illegible] Thom[as] et sic non [illegible] iustitia stricte et [illegible] [illegible].

Ex hac [illegible] statutis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iustitiae distributiva non [illegible] iustitiae [illegible] [illegible] [illegible] iustitiae [illegible] [illegible], et commutativa non [illegible] [illegible] iustitiae strictae [illegible] univocas, neque [illegible] subiectivas illius, sed [illegible] analogas, distributiva quae iustitia [illegible] [illegible] iustitiae [illegible] atque [illegible] [illegible] [illegible] iustitiae in legalem et specialem vide [illegible] 3 c. 2 § *ex dictis*.

Cap. [illegible]

Utrum tam iustitia commutativa quam distributiva ad [illegible] obligent?

[illegible]: iustitia commutativa obligat ad [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obligans [illegible] ad restituendum alteri [illegible], [illegible] quae ab illo abstulit, aut ~~[illegible]~~ [illegible] et damna quae illi intulit in bonis [illegible] ipsius: [illegible] [illegible] [illegible] iustitia commutativa: [illegible] [illegible]

titia omutiva obligat ad restos sive ad restuendu alteri bona ꝓdicta, aut damna ꝓdicta iustia ad restoꝫ obligat.

Illor e certa, aliog non obligaret qs ad restuendu alteri bona, q abeo furatus est. Px mir. q eiusmi vitus e aliqua iustia, ad qm spectat reddere alteri quod suū e obligare qui ad id in foro ꝯsciē, ante vel iudicium; sd talis iustia n e legalis nec distriva: q. utꝫ enꝫ respicit n respiciunt inꝫ circꝫ, et cirꝫ, sive inꝫ ptꝫ, et ptꝫ rei publ, sd inꝫ unꝫ et tōꝫ rempub, leo th. que iten e iustia comutativa, sequia in gra dicit, qnus comiva desqueid: tum q comiva n obligat ante iudiciꝫ sq, et saepe post illam in foro ꝯscie n obligat ctbene Molin postrae ꝓ trac 2 D 445 § 6 tum q is resedet in rigori; et ꝓ pxie in potestate supore, n ꝫ in subditis civibꝫ, ꝓ inde qui ex illa negt oriri in civi ꝓdicta restuendi obligao: q ea virtus obligans ad restoꝫ uvꝫ gmlit aufrentꝫ bona alterius e iustia omiva.

At ꝓ ista iustia ad huc posit ee difficultas: utrum ille obliget in ꝯscia ad restoꝫ faciendꝫ ꝓ ori iniuria alteri illata ꝯ ipsꝫ omivꝫ iustꝫ. Illo statꝫ n obligare ad oꝫ, ut ꝓ met in formatꝫ, n obligat ad restoꝫ iniuria bei a damno alteri illato in bonis ꝓprijs illius, sive a damno, q minuit bona alterius. Ut late Molin loco ꝓxe cit. et deinceps adeo num b usꝫ ad finꝫ disput. eꝫ q doctꝫ ꝯstat tꝫ ex eoꝫ doctra tum ex multiplici auctorite D. Th. Et tertia eꝫ ipsꝫ doctꝫ ꝯstat [illegible] adulterio [illegible] eiusꝫ [illegible] ꝓ [illegible] ꝯstituit tertiam ꝓ[illegible] ꝫ in hac ma terminisꝫ e [illegible] damno iniuste illato ac ꝓ mente ꝯ [illegible] obligoꝫ restuendi ex iustia omiva; nota a damni iniuste illati venit in ꝓ [illegible] retentio iniusta rei alieꝫ, [illegible]

Ide-

met hanc sq Layman in Moral lib 3 sec 5 trac 2 c 4 n 3 Tavarrꝫ in manual lat c [illegible] n [illegible] § necessitas. Navarra lib 2 c 4 n 2[illegible].

[illegible] circa [illegible] Molina num [illegible] et ac [illegible] ꝓ tōꝫ disput iniuriꝫ adulterij ꝓ [illegible] damnis [illegible] lato et ꝓ mente [illegible] circ dē iudicio temerario amplexibus tactibꝫ osculis ꝯiugatoꝫ, n inducere villam obliꝫ restuendi, id [illegible] ꝯstat ex prax. [illegible] ꝯ alii quos oppositꝫ suadere [illegible]. [illegible] iustia distriva:

Dico 2: iustia distriva n obligat ad restoꝫ ac ꝓ inde ex iure ꝓ [illegible] iustꝫ n oriꝫ obligao restuendi. Hanc defendunt plur et graviores DD. tm ex extraneis, qm e nris [illegible] lib 3 d [illegible] ꝓ bart 3 ac [illegible] Corarrub in Regul. Peccatꝫ ꝓ 2 § 7 n 6 Navarrꝫ Bañez, Ledesma et alij apud [illegible]

[illegible] à Sust D 21 Dub 2. Suarez in opusc. de Iust Dei sec 3 n 4. Valenc D 5 de Iust q 5 punct 2 § pe fing à 5 ideo aliter responsio lib 1 de Iust c 2 Dubit 5 ad fing Rebell de oblig iustitiae lib 1 q 3 n 15 sec 3. Lug D 1.

[illegible] Sane non [illegible]

nota iniustitiae distrivae saepe coniungi inear actioe cum iniustitia commutativa, unde quaedam saepe fere utramque rem iniustitiae. Nam quicunque Magistratus, ministri reipubl., aut quivis alius particularis, qui ex tacito, aut ex expresso pacto tenentur reipub. providere, et bona communia illius, ut divitias, saecularia officia, aut Ecclesiastica beneficia, et beneficias dignis, praedignioribus eorum, distribuere in bonum reipub., eamque obligationem indistributionis non [illegible] exrant; sed indignis eadem bona distribuunt, in tali casu distributiones peccant utraque specie iniustitiae, commutativae quod reipub. cui ex pacto obligantur ex commutativa iustitia ad ea bona distribuenda iuxta ordinem quem praescribit distributiva: et distributivae quia particulares eorum qui ex suis dignitatibus sunt [illegible] proprie iustitiae distributivae, ut illis secundum gradus suae dignitatis talia bona distribuant, et approprient.

Alter ex indistributione praeter pactum potest utraque praedicta iustitia delinqui, ut accideret casu, quo bona distribuenda essent civibus debita, non solum debito iustitiae distributivae, sed etiam commutativae, ut si beneficia deberent dignioribus ex oppositoribus, et quia dignior (cuius dignitas ad distributivam pertinet) et quia hoc esset pactum quo electores se obligarunt ad dandum beneficium digniori, (quod quis iuris ex pacto ad commutativam spectat) in quo et similibus casibus si distributio non fieret recte contra utramque iustitiam delinqueret distributor: Quo supposito.

Probatur 1 iustitiam distributivam non sui non obligare ad restitutionem: quia nulla nisi rigorosa iustitia obligat ad restitutionem: sed iustitia distributiva non est rigorosa iustitia: ergo non obligat ad restitutionem. Minor probata manet c3 [illegible] Disp. Maior à [illegible] § 165 fundamentum. [illegible] hoc ipsum fundamentum supposuimus ad probandum iustitiam legalem non obligare ad restitutionem. Illud recole.

Probo 2 ratione, quia debitum rei appropriatae alteri inducit obligationem restituendi; sed debitum quod respicit iustitia distributiva, quia proprie ipsius non est debitum rei appropriatae alteri, sed rei debitus appropriatae: ergo tale debitum non inducit restituendi obligationem. Ita neque iustitia distributiva quae tale debitum respicit. Maior probata est an[te] bis [illegible] de iustitia legali [illegible] ex c [illegible] ut § Sed 2 eamque maior c que proprie [illegible] saepe repetitum desumptum ex Aragon et Bañez. Minor [illegible], quia bona communia civitatis, quae civibus distribuuntur ante appropriationem quae fit illis per distributionem non sunt bona illis appropriata: ergo debitum quod [illegible]

bona sunt civi ante distributionem non debitum rei illis appretiatae: ergo debitum illud quod respicit incivibus iniusta distributio non est debitum rei illis appretiatae, sive appretiatae alteri cui per iniustam distributionem debebantur.

Nec recurre licet quod ret lacet q. 62 art. 2 ad 1 obligationem restitutionis, non requiri quod res quae alteri denegatur ab illo auferatur, sit appretiata illi, et simpliciter sua ac proinde non requiri quod auctor civitatis debitum rei alteri, hoc est, sibi appretiatae scilicet fuere si intercedat ex parte distributoris nantis, aut auferentis debitum appretiandi illi civi, neque si debet illam civi appretiare, eumque facere, et non facit nec appretiat, exposito quod ad restitutionem.

Nec hoc recurre licet, quod constat ex textu quae iaciunt in hac materia graviores DD ut Molina, loc. cit. in hac materia dicto, et secundo dicto, nempe non oriri obligationem restituendi nisi alteri denegetur, aut ab illo auferatur res sua, seu quae ipsi appretiata est per dominium spirituale aut virtuale, per spirituale, inquam, quale quis habet in re perfecte extructa sua, tamen in ipsa quam in mero, aut per virtuale, quale quis habet in re sibi debita per re structa sua, quam ipse dedit pro illa, aut quam debitor accepit ab illo: cum in nullo ex praedictis modis sint sua iniuria, aut sint civi appretiata bona communia, quae illi in distributione communi denegantur, ideo ex hoc causa denegatione illorum et non in iure distributionis iniustae, neque oriri obligatio restituendi. Ex quo patet ad mentem D. Thomae.

Probatur 3. magis, quia neque restitutio etiam D. Thoma q. 62 art. 1 iterato aliquem statuere in dominium et possessionem rei suae: ergo restitutio petit, quod res quae alteri restituitur fuerit antea sua per possessionem aut dominium spirituale aut saltem virtuale: ergo ut iniusta distributio obligaret distributorem ad ~~distributionem~~, ~~ad~~ restitutionem faciendam civi defraudato in distributione communi requireretur, quod bona illi denegata in ea distributione fuissent antea sua aliquo ex praedictis modis. Atqui: pars illa bonorum, qua civis defraudatur in distributione communi de qua loquimur non fuit antea sua. Hoc est, non fuit sua ante defraudationem, nec ipsi appretiata aliquo ex praedictis modis: ergo iniusta distributio non obligat distributorem ad restitutionem faciendam civi defraudato etc.

Ex quo patet quod desumptum ex DD. saepius et valde locum est in ea parte recto adlaxatum Caietan: quod si debitum ex obligatione quam res omnibus, aut distributor habet appretiandi partem illam bonorum alicui civi oritur habet ex titulo aliquo iusto ante: nempe ex dominio spirituali virtuali, quod civis habet in illa parte sibi denegata, verum est quod distributor teneatur illam restituere civi, quod in illo casu civis est defraudatus in re sua, secus si ex illo titulo non oritur habet, sed solum ex iure imperio iniusti distributionis. Quod est in eo casu non privatur iure re sua, sic non potest iterato statui in dominio, aut possessione rei suae.

Sed nota hic q licet ex dictis nri DD explanando dominiu vrtale, ex placuerint dominiu vrtale, q vult inuere. quo quis vg Prus Det ad rem alterius, qm quae alter ipsi debet pro re sua equalis ptij, qm ab illo accepit; ad hue tn noie iuxis vrtalis Dominij n° jo venit in dictis ius q Prus Det ad rem alterius. vtrorq in dictis, scilicet ius q Det ad rem aliqm qm alter illi lex testamto lex cessione, dnoe, aut alio ssili titulo reliqt, aut donavit. Et rone q in primo casu de quo nri DD loquunt dominiu sprale transit in vrtale, q pro re dominata sprale supradicta aut vi actionis mutui debitus, aut silis tituli) res aliena q dorazi vrtale dr: sic ennro et secundo casu dominiu sprale transit invrtale q p psona dominante sprale in re aliqua supradicti (vi testamti, cessionis, donois, pacti, aut silis tituli) alia aliqua psona, q dominari vrtaliz dicat in ea re, quoad vsque dominiu vrtale possessio, aut alio mo requisito transeat in dominiu sprale.

Ex rone, hic vsque iactis pro nro secundo dicto infert, q q confer dendo offert digno ptermisso digniori, aut indigno ptermisso digno superior distribuens, aut offerens illa nil tenet digniori sive indigniori ptermisso. Et contra vy DD quos sup. nominatis retulimus; ex qbus tn Pr Valenc. vbi sup. § 3 dcto cu pluribus quos ipse citat, ea que in eque va e si electio ad confer dendu fiat p deursu oppositas, De hoc tn alibi exp. fuit aliqd dicend.

Sed q.dr sup dixlmus in prava distribtoe in qua confer denda vg offert indigno digno ptermisso peccat n jo distribuens adversus dignu ptermissum, et ius illius sed etiam in communi adversus rempub, cuius bono del ministri providere tenenda ro pacti saltem impliciti.

Dico 3 q eligit indignum ad conferendum beneficiu rs siue ternu Eccl siue pub, cui ei confert, quatis indignus cum in indigne recipe dicto stipendio nec in ea quty sufficit ad resarcir. endu damnu siquod Eccla siue pub incurrat ob indignitatis talis ministri, tenent hanc oes DD teste Pr Valenc. vbi sup. § Ulterio: q eligit indignu. aliasq ron aly allegant; ro a mihi e, q q disponit de re aliena invito ronabiliz domino, tenet illam domino restituere ingnty potest, inse vlt in eqvalente;, sed q offert confer dendu beneficiu indigno, disponit de re aliena invito ronabiliz domino! q tenet illam Dnio restituere mo praedicto. Minor pz q Eccla siue pub q e dnia confer dendi aut beneficij nec vult nec tenet velle ronabiliz dare stipendia, nisi ministro digno, et sic q illud offert confer dendu, et stipendia illius ministro indigno disponit de re aliena invito ronabiliz Domino.

Dixi a, Reiq. n. velle rationabilit. dare stipendia nisi ministro digno; non vero digniori; quia ut recte docet Valentia loco citato § 3a assertio. etsi minister aut praelatus distributor eius, praetermisso digniori, det praebendam aut beneficium ministro digno, ad nullam restitutionem Communitati faciendam tenetur (quamvis in eo peccet contra fidelitatem debitam Eccle. aut populo) et ratio, quia cum distribuat Eccle. ministrum dignum eam praebendam, et stipendium tribuit illi ministrum aequalis meriti cum praemio: et sic nullam iniuriam stricte facit Reipub.; quia nihil in ea collatione indigni confert ministro; nihilque ob cuius collationem debeat Communitati fieri restitutio. Quare pactum sive implicitum sive explicitum, quo elector ex rationabili acceptatione populi aut Eccle. obligat illi ad eligendum digniorem ad summum obligat electorem ex fidelitate, non ex iustitia stricta; quia populus non censet tam stricte velle obligare electorem, ut optime explicat Valent. ibidem, ubi dicit, eam esse communem doctrinam. Et sic distributor non tenetur restituere Reipub. ob omissionem digniori, et electionem digni.

Quod etiam dicendum iudico, quamvis electores iuravissent digniorem eligere; quia nova obligatio, orta ex solo iuramento non pertinet ad iustitiam, sed ad religionem, quae ad restitutionem non obligat. Idque tenet expresse Magist. Serna apud Amadeum [illegible] 6 de Iure in impress. anni 1664.

Sed quaeris iam: an si prava distributio contineat circumstantias iniustitiae commutativae contra cives iniuste praetermissos in distributione det obligatio restituendi? Respondeo non esse dubium, eam obligationem dari: quia si id quod alteri debet ex stricto iure commutativae iustitiae, et illi deneget, sine dubio debet illi restituere, ut det illi quod suum est per dominium sive formale, sive virtuale, ut iustitia commutativa exigit.

Unde infertur 1o. quod si Respub. tribueret alicui particulari aliquam summam pecuniae ut eam civibus distribueret secundum indigentiam aut dignitatem eorum, et distributor malitiose aliquem praetermitteret, teneretur ad restitutionem illi faciendam; quia civis praetermissus ratione donationis reipub.

acquirit dominium virtuale in pretio pecuniae, quae illi contingebat, ut constat ex dictis hoc Cap. § explicatur dominium virtuale § Sed observa hic. Est doctrina omnium, aut fere omnium. = Infert 2º quod si electores se obligarent per pactum, aut promissionem ex stricta justitia de eligendo digniori, si in concursu oppositionum praetermitterent digniorem, et dignum eligerent, tenerentur ad restitutionem faciendam digniori praetermisso, sicut tenetur quilibet ad restitutionem alteri faciendam ob quodlibet aliud debitum ex stricta justitia, et de re in quam habet dominium saltem virtuale, quale ut constat ex supradictis acquirit per pactum, saltem postquam ponit conditio, sub qua pactum obligat.

Sed difficultas hic esse potest, an ejusmodi pactum ex stricta justitia obligante ad restitutionem detur saltem implicite inter electores, et oppositores, quotiescumque beneficium, praebenda, aut Cathedra conferenda est per oppositionem plurium? Affirmativam partem tenet Thomas Hurt tom 2 de tro. verita. L 21 Cap. 1 § 12 n 1792 cum aliis pluribus, quos recitat, quos etiam sequitur Diana tom 11. tt 4 resolut 35: Oppositam sententiam vocat Hurt improbabilem; sed improbabilis non est, quia illam tenent gravissimi DD.es, quos ibidem allegat Diana, est que ad mentem S.ti Valentiae supra citati § n.ro 2º dicto, consentanea quae ad idem dicta. Unde ego hanc sententiam sequor. Et ratio est: quia tale pactum praecipue cum sit nimis onerosum non est admittendum nisi efficaciter probetur: sed non ita probatur: ergo non est admittendum. = Nec obstat, quod in Tridentino, et in motu proprio Pii V § praecipitur fieri electionem dignioris, nam etiam praeceptio non inducit pactum aut obligationem ex stricta justitia; sed tantum ex obedientia, seu alia simili virtute.

Quidquid autem sit an tale pactum detur implicite, aut etiam explicite circa electionem dignioris faciendam in concursu oppositionum, nota: quod si excessus meritorum dignioris supra digni non sit magnus, aut magni momenti, et eligatur dignus, digniore omisso, etiamsi beneficium ad quod exigitur sit magni momenti, ut trium aut 4.or millium ducatorum per annum, adhuc elector non tenebitur saltem graviter ad restitutionem ullam digniori faciendam.

Rᵈᵒ est; quia in predictâ elect.ᵉ so violat levit' justitiam commutativa et pactum illius; atque ex violat.ᵉ levi' justitiae commutativae non orit' obligatio gravis restituendi: ergo illâ elect.ᵉ non orit' talis obligatio. Min supponit. Mai pr; quia justitia Distributiva, et pactum illius so obligat in eo Casu ad servandum ordinem, et obtm justitiae Distributivae eligendo digniorem, quare si in predictâ elect.ᵉ so violet levit' talis ordo, et obtm so violabit levit' justitiâ commutativa, et pactum illius; sed in predictâ elect.ᵉ, dicto quod excessus meritorum non est magnus so violat levit' ordo, et obtm proprium justitiae Distrivae, ut docent Sotus de justitiâ lib 3 q 6 art 2 oclue 9 Ledesma tit 7 de justitiâ Distrivâ Cap 2 oc 1 cum D° Tha, et aliis pluribus; ergo etta.

Ubi observa ex eodem Ledesma ibidem, quod siquis iurasset, se electurum digniorem, et excessus meritorum dignioris non eet magnus, sed parvi momenti, tunc non eet mortale contra iuramentum eligere dignum, relicto digniori; quia iuramentum promissorium in re levi, ut ipse cum pluribus docet non obligat sub mortali.

Caput 5

Questiunculae aliquot pro plenâ intelligentiâ utriusque justitiae.

Quest.° 1: An justitia Distriva sit perfectior commutativâ, seu e contra. Rᵉᵒ 1°: commutiva est perfectior in rone justitiae. Est com. et pr ex propriâ doctrina: quia commutativa het perfectum, et strictissimum rone justitiae, quam distriva non het, ut pt ex Cap 5 huius dispᵢ; ergo etta. Pr ex com. omnium doctrinâ; quia jus et justitia correlative dicunt'; sed jus commutativae est perfectius, et strictius iure Distrivae; quia jus illius est dnium, quod inter jura est jus perfectius: ergo et justitia commutativa perfectior est Distrivâ. Sicut enim est strictior in rone justitiae, sic est perfectior.

Rᵉᵒ 2°: perfectior etiam est in rone specificâ virtutis. Pr; quia maius peccatum est peccatum contra commutativam, quam peccatum contra Distrivam: ergo commutiva

(Mi

mav et perfectior virtus est, quam Distriva. Haec Coa e bona; quia sicut or-
do, et excessus, q dat inter vitia, dat etiam inter virtutes, et e contra,
ut cum aliis docet Dnus de Ledesma, qui in hac re nobis adver-
sat parte 2 tit 6 re 4 cap 2. ... ait; quia maius peccatum et iniuria
est auferre ab aliquo, quod e simpliciter suum, quod peccatum pertinet
ad commutativam; quam auferre ab alio, quod non e simpliciter, sed solum
quodammodo suum, quod peccatum pertinet ad Distrivam. Nec obstat, quod
Ledesma obiicit, scilicet, peccatum contra Distrivam opponi mari bono,
scilicet bono com reipub, quod ipsa curat. Nam hoc falsum e: quia Distri-
va non curat, nec servat ius, aut bonum Cive reipub; sed ius, et
bonum particulare Civium, aut partium reipub, in quo distinguitur a iustitia
Legali.

Quaeritur 2o: An iustum quod utraque iustitia intendit, sit idem atque
contrapassum? Hanc questionem instituit D. Thomas hic q. 61 art 4o
Cuius decisionis sciendum e, contrapassum sive repassum idem ee, atque aequa-
le quam recompensationes passionis ad actiones precedentes, quod stricte invenitur
in actionibus, et passionibus iniuriosis corporis iuxta illud exodi 21: oculum
pro oculo dentem pro dente. Aliquo minus stricte in aliis actionibus commuta-
tivis, ut in actione, qua fur ledit alterum in re familiari, et in passio-
ne, qua fur in re sua ledit ad recompensandum damnum, quod intu-
lit per furtum. Tandem latius transfert nomen contrapassum ad commuta-
tiones voluntarias, in quibus datur actio dantis et passio solventis.

Quo sup-
posito, dico 1o: si contrapassum sit idem quod pati in specie id ipsum, quod quis fecit,
iustum, et contrapassum non sunt idem simpliciter; quia potest dari contrapassum, quod non sit ius-
tum, neque adequet obligationes, aut actiones precedentes, ut cernitur, casu quo
quis alapam Regi infligeret, que actio et iniuria non adequatur
per hoc, quod lesor a suo Rege vel alio sibi equali percutiatur.

Dico 2o:
Si contrapassum sit pati equale, non in specie precipue physica sed in valore
morali adequante obligationes, et valorem actionis precedentis, iustum et

ↄpassu̧ sit idem, tum in act. et passionibus iniuriosis, quam in reliquis. Et
quia hoc ↄpassu̧ adequat simpliciter debitum: ergo hoc ↄpassum est simpli
citer justum, quod justitia intendit.

Dico 3º. Praedictum ↄpassum etsi sit
idem cum justo pertinente ad justitiam ↄmutivam, aut etiam vindicativam; non tamen
est idem cum justo pertinente ad distrivam; quia in distrivâ non datur repassio,
seu ↄpassio: et ro est; quia etsi civis nil egerit, aut ↄduxerit in
bonum Reipub; ipse tamen debet accipere in distribut. bonorum communium
de bonis reipub, ut benè docet Molina ttt 1. de just. d. 12)
quare in eo casu dabitur justum quod ↄpassum non est: Unde justum justitiae
distrivae et ↄpassum non sunt simpliciter idem.

Quaeritur 3º: An justitia utraque
versetur circa passiones an circa operationes moderandas? Passio
nes dicuntur in presenti, motus partis sensitivae, ut tristitia, gaudium
etc. Operationes hic dicuntur actus exteriores quibus aliquid circa ma
teriam exteriorem operamur, ut est actio auferendi, vel restituen
di cuique suum. Hoc supposito dico cum D. Tha. et reliquis justitiam tam
distrivam, quam ↄmutivam non versari per se circa passiones, sed circa operationes;
quia per se, et immediatè ordinatur ad dandum cuique, quod est suum, sive stric
te, sive aliquo modo sive ad servandum cuique jus suum: quod justitia
non ↄsequitur immediatè per passiones, sed per operationes, aut exterio
res actus, nisi quibus immediatè tribuitur cuique quod suum est.

Sed observa,
operationes etiam in presenti dici actus alterius partis, sive partis distinctae
ab appetitu, ut actus intellectus, ut judicium temerarium, aut bona ↄcep
tio de alio; circa quos actus versatur etiam justitia, aut injustitia
reddendo, aut tollendo ab altero quod est suum, nempe bona fama,
et existimatio. D. 7 de vitijs justitiae ↄmutivae et distrivae oppositis
ubi precipuè de acceptatione personarum. Cap 1. proponuntur vitia quae utrique
justitiae adversantur..

Disput.° 1

De vitiis justitiæ commutativæ et distributivæ oppositis, ubi præcipue de acceptatione personarum.

Caput 1

Exponuntur vitia, quæ utrique justitiæ adversantur.

Justitiæ commutativæ et distributivæ multiplex vitium injustitia, seu injuria opponitur: quia multipliciter potest denegari cuilibet suum jus. Nam in 1.is justitiæ commutativæ opponitur multiplex injuria pro multiplicitate bonorum, in quibus potest lædi jus alterius. Nam potest 1.° lædi in bonis ad vitam pertinentibus, ut accidit per homicidium, mutilationem, et similia = 2.° in bonis honoris et famæ, ut per judicium temerarium, detractionem, et contumeliam = 3.° in bonis fortunæ, ut per furtum, et per adulterium cum uxore, et in quovis hoc genere damni potest etiam multipliciter peccari per diversitatem modi inferendi damnum. De his a vitiis late patebit ex tractatu de restitutione ubi de illis, et obligatione restitutionis agetur Deo dante.

Justitiæ vero distributivæ opponitur vitium acceptionis personarum strictè sumptæ: ut constabit ex definitione huius acceptionis Capite sequenti tradenda. Igitur acceptio personarum 2.er accidere potest. 1.° in distributione bonorum communium. 2.° in distributione onerum communium. 1.° modo evenit per hoc quod bona communia reipub. distribuantur indigno prætermisso digno; aut digno prætermisso digniori; aut etiam per hoc quod quis in distributione bonorum communium privetur vel in totum, vel ex parte omnis illis, quæ ipsi ratione suæ dignitatis contingebant = 2.° evenit per hoc quod onera communia non distribuantur juxta leges distributivæ justitiæ. Ut enim constat ex D. Thoma 2.a 2.æ q. 6 art 3 in corpore. Ad hanc etiam justitiam spectat distributio laboriorum operum, seu gravaminum ut tributorum, gabellarum etc.a quorum distributio juxta normam huius justitiæ fieri debet = De hac igitur utraque acceptione personarum tam in hac quam in 2.a sequenti disp. agendum nobis erit.

Sed rogas statim, quomodo pacto possit contra iustitiam distributivam peccari in distributione laboriosorum operum; nam difficile videtur posse peccari contra hanc iustitiam in tali distributione? Ad respondendum noto: 2 modis in distributione hac posse deficere geometrica proportione, seu aequalitate, quam iustitia distributiva per se intendit in recta distributione. 1º per excessum, imponendo civi particulari maius onus, quam sint vires illius ad tale onus sustinendum, aut maius, quam geometrica proportio exigit. 2º per deffectum, imponendo scilicet alicui minus onus, quam exigit talis proportio distributionis communis, quo notato.

Pater Lugo D. 1 a nº 57, sed signate n 59, indicat contra distributivam iustitiam delinquitur tam per excessum, quam per deffectum oneris communis; quia cum utroque modo deficiat bonum aequalitatis geometricae, quam distributiva iustitia intendit in recta distributione, utroque modo inducitur vitium inaequalitatis tali aequalitati oppositae: et sic utroque modo peccatur contra hanc iustitiam. = Quod confirmat tum a paritate aliarum virtutum, tum etiam a paritate iustitiae vindicativae, contra quam indicat delinquitur tam per excessum punitionis delictorum, quam per deffectum debitae punitionis, et delictorum indulgentia. = Cum hoc tamen stat quod indicet ipse Lugo n 57, et 58, quod qui peccat in distributione, et punitione per excessum oneris, et punitionis, non solum peccat contra distributivam, et vindicativam iustitiam; sed etiam contra commutativam; quia quivis habet ius proprium iustitiae commutativae, ne ab illo auferatur quod suum est, aut ne ab illo onus et supplicium exigatur ultra id, quod debet.

Sed sane mihi non placet principium, quod assumit Pater Lugo ad probandum peccari contra distributivam iustitiam tam per excessum, quam per defectum: nempe quod utroque modo inducitur inaequalitas opposita aequalitati geometricae, quam in distributione per se intendit iustitia distributiva. Nam constat, quod etiam in solutione debiti ex iustitia commutativa tam per excessum, quam per deffectum solutionis inducitur inaequalitas opposita aequalitati arithmeticae, quam per se intendit iustitia commutativa; et tamen non peccatur contra hanc iustitiam per utramque inaequalitatem; quia excessus in solutione non est peccatum contra illam: imo neque est actus ad illam pertinens, sed ad alteram virtutem, nempe ad liberalitatem, scilicet. Sic igitur etiamsi in distributione oneris tam per excessum, quam per defectum inducatur inaequalitas opposita aequalitati geometricae

quam Justia distriva ꝑse indit, n inferri ꝯ hanc justiq peccari ꝑ utramqꝫ inequalitas, tq ulr excesus, qꝫ deffus. ꝯ in distribut oneris inequalitas inducta ꝑ excesu fuerit nee peccaty ꝯ hanc justiq, nec actus adillaq ꝑtinens, sed ad alterq virtus, nempe ad justiq ꝯmutivq.

Et qdq hoc ita ee judico. (qd a dico de excesu in distribut oneris dico etiq de excesu in vindicat delicti). Unde fiet, qd in distribut oneris cois lo opponat justiq distrivq inequalitas oneris ꝑ deffu, sive impositio oneris miris, qꝫ ferre qs debet in distribut oneris Coiq recte factâ; q so in eiusmi inequalit ꝯmittit acceptio ꝑsonq stricte sumpta, quq e specialiss vitiq huic virt appty.

Sed adhuc diffte n caret, qd eiusmi impositio miris oneris in distribut Cois sit vitiq ꝯ justiq distrivq; q ut actus aliqs sit ꝯa aliqꝫ ~~[illegible]~~ justiq, necese est, qd sit ꝯa debitq, qd supponit in operante, et jus, qd dat in recipiente; sed actus, q in distribut oneris Cois imponit Civi minus onus, qꝫ ferre pote, ne actus ꝯ debitq, quod supponit in operante, et jus qd dat in recipiente: ꝯ talis actus ne ꝯa justiq aliqꝫ etiq distrivq: ꝯ distributio minoris oneris ne peccaty accept is ꝑsonq ꝯa talq justiq. Mir ꝑr, q in distribuente onera Coia n dat debitq n distribuendi minus onus, sed ad summus n distribuendi maius: neqꝫ in recipiente onus dat jus ad n recipiendq minus onus; sed ad summq ad n recipiendq maius onus; quia jus ꝓpriq justiq e jus ad utile subti: jus a ad n recipiendq minus onus, ne jus ad utile, cq boniq sit Cuilt Civi recipere minus onus quaq ferre poet.

R arguto ꝯa maiori, neg mirq. Ad ꝑbq dico, quod in distribuente ex supposit, qd sit distributor oneris Cois, dat debitq n distribuendi alicui minus onus, qꝫ reqrit ad assequendq equalitq geometricq, qꝫ qdq distriva justia ꝑse indit. Nq Cum distributor Cois vi talis justiq debeat Civi distribuere onus, qd sufficiat

ad equalit. asseqdo. Citra iniuriam illius, et aliorum; et minus onus ad eam equalitatem asseqdam non sufficiat, necessario debet vi talis justitiae non distribuere minus onus, sed equale, seu quod sufficiat ad illam asseqd: et sic habet debitum non distribuendi minus onus; quo in operante datur eiusmodi debitum.

... Dices in cive recipiente onus commune dari etiam jus ad illud. Resp. negando, quia jus ad onus, quoad presens attinet, nihil aliud est, quam meritum aut dignitas ad illud, quae consistit in viribus, quas cives habent ad tale onus portandum proportione servatâ ad reliquos cives: ità quod si habenti vires ut quatuor imponitur onus ut duo, habenti vires ut duo imponatur onus ut unum: quo in cive habente vires proportionatas ad onus, datur jus ad illud substinendum. — Ad id quod ibidem addit: nempe quod jus proprium justitiae est jus, seu titulus ad utile, resp. id verum esse loquendo solo de jure justitiae commutivae seu strictae: non de omni jure cuiusvis justitiae, etiam latè sumptae: quia jus vindicativae justitiae quod datur in recipiente supplicium non est ad utile jus proprium; sed est meritum aut dignitas ad supplicium portandum, quod nullo modo cedit in utile recipientis — Sed ut fatear quod sentio, nec tale jus, nec talis actus distributionis illud violans pertinet rigorose ad justitiam distributivam; quia actus acceptionis personarum commissus in distributione oneris communis non videtur habere rationem iniuriae, sive injustitiae contra hominem illum, qui predictum jus habet, sive qui habet meritum, ut ipsi distribuatur tantum oneris, quantum ferre potest, ut videtur per se apertum.

... Quod si roges quale peccatum sit acceptio personarum commissa per defectum in distributione oneris communis. Resp. quod si illa non sit causa, ut alteri civi imponatur maius onus, quam ferre debet, solum erit peccatum veniale, et quidem valde leve. Sed haec levia sunt. Accedamus ad quaestionem de rigorosa acceptione personarum, quae committitur in bonis communibus distribuendis: quae sola acceptio est, et dicitur rigorosa personarum acceptio; illa quae est perspicua materia disputanda Capitulo sequenti.

Caput 2

Quid sit acceptio Personarum? ubi à Deo excludit tàm acceptio personarum, quàm Justitia distributiva.

Acc

Acceptio personarum, ut notat cum D. Thoma hic 2.2. q. 63 art. 1° ex reliquis Theologis communiter, est actus, quo id, quod alicui conferendum est ex debito Justitiae Distributivae, alteri, cui non debetur, confertur. Ubi nota acceptionem personarum, contra communem debere esse, ut in definitione traditur, contra debitum Justitiae Distributivae, quamvis Pater Lugo d. 34 de Justitia n. 3 admittat personarum acceptionem contra debitum Justitiae commutativae. Cum enim debitum Justitiae Distributivae fundetur in merito ad rem distribuendam et ex illo oriatur, sic aliter acceptio personarum definita ab aliis: est actus, quo in distributione rerum communium unus alteri praefertur, non propter merita ad rem distribuendam, sed propter indebitam causam. Pono exemplum: Praebendae et Cathedrae oppositionum debent distribui oppositoribus propter excellentiam doctrinae: et tamen in electione relictis, qui doctrina praestant, datur Cathedra aut Praebenda nobilioribus, aut sanguinitate electoribus propter nobilitatem aut sanguinitatem eorum: in hoc casu, ut communis sententia fert, datur acceptio personarum: quia in tali electione non attenditur meritum et causa ad bonum distribuendum, sed causa indebita: quia causa et meritum quoad electionem illam faciendam debebat attendi non nobilitas, aut sanguinitas, sed scientia et doctrinae excellentia.

Ubi observa 1° cur dicatur hic personarum acceptio, cum igitur ad praedictam electionem faciendam attendatur quod motivum, aut conditio distincta a persona ipsa, nempe nobilitas, aut sanguinitas personae, quae est conditio a persona distincta? Respondetur: quia in praesenti nomine personae venit tam ipsa persona rigorose sumpta, quam omne id, quod pertinet ad personam, eique distinctum a merito, quod debet attendi in distributione facienda. Cum ergo nobilitas et sanguinitas personae distinguantur a merito, quod debet attendi in distributione Cathedrae et Praebendae, quae datur per oppositiones, et propter excellentiam doctrinae: ideo quando datur non propter tale meritum, sed propter nobilitatem aut sanguinitatem dicitur attendi, et acceptari persona: quia quod attenditur non est causa et meritum ad rem conferendam.

Observa 2°, requiri ad hoc ut committatur acceptio personarum in distributione bonorum, 1° quod bona, quae conferuntur, sint vere bona communia, sive bona communitatis. 2°, quod illi qui distribuunt sint per se illius, neque si bona illa, quae distribuunt non sint bona communia, sed bona particularia,

aut illi qq distribuunt n. sint p.s Coit.s: neq. dignis, neq. dignioribus illorum debent eiusmi bona titulo Iustitiae Distrivae; q. iustitia Distriva to obligat. Coit.s (q. suos ciues, seu p.s ipsius; nam illis to debet distribut.s bonorum Coim facere.

Observa 3.o: qd ut personarum acceptio committat in distribut. bonorum, requirit etiam qd dét debitum faciendi distribut.s talis, qd distributio bonorum Coim debeat fieri in pensat.s dignit.s personarum, quae st Coit.s p.s; q. si obligatio ex hoc Cap. et debito n. det, sed vel ex alio; vel ex nullo, iustitia Distriva n. obligabit ad faciendam distribut.s eorum bonorum: et sic n. poterit committi personarum acceptio; nam haec dari nequit ubi iustitia distriva n. obligat. Ita Valentia hic q 7 p.to 1.o § Alexan; et alij coit.

Ex defectu praedicti debiti potest a Deo excludi Iustitia Distriva in rigore sumpta (ut bene observavit Lugo d. 1 n 60) praecipue cum elect.s faciendam ad bona alia dista à gloria seu praemio essali, ut cum elect.s Saulis ad regnum, aut Petri ad Pontificatum. Nam cum Deus sit supremus verum oim Dnus, potest ea bona pro suo libito dare, etiam indignis: quare etiam si ea det, aut distribuat dignis, praetermissis indignis; vel dignioribus, praetermissis dignis; (etiam servata proportione geometricâ inter merita cuiuslibet et bona distributa), adhuc tn ea distributio, q. n. procedit ex debito, nec illud supponit, n. procedet à Iustitiâ Distrivâ rigorose tali: sed ad summum à Iustitiâ Distrivâ laxe tali. Vel si mavis à liberalit.e ut docet D. Thas hic q.e 63 art 1 ad 3. Quem sequuntur eius discipuli sup hunc locum. Di.

Dixi à notanter defectu debiti praecedentis in Deo excludendam esse ab illo Iustitiam distrivam, quae exerceat in elect.e ad bona dista à gloriâ essali: nam ex diverso Cap. excluda e à Deo iustitia distriva, quae exerceat in distribut.e gloriae essalis. Ratio e, q. debitum ad hanc distribut.s faciendam, n. videt omnino deesse in Deo. Quia supposito pacto Dei de conferendâ gloriâ essali xtianorum mer

meritory ut de facto supponit: iam videt dari in Deo debitum
conferendi gloriæ merentibus: et ideo defectu debiti non videt posse
excludi a Deo justitiæ distributivæ, quæ exerceat in ea gloria conferenda.

Sed quidquid
sit de eiusmodi debito, de quo dicet § seq. ex alio capite posse a Deo
excludi distributivam justitiam, quæ exerceat in elect. ad gloriæ et talem,
et distribut. illius. Quod quidem Caput, et fundamentum iam a nobis est statutum
tum cap. 6 Cap. 2, proponitque a P. Vazq. l. 2. c. ultima Cap. 4. illud
quod est: quod justitia distributiva stricte talis, et quæ exercet per actum perfectum,
quo distribuat pluribus bona communia, intendit per se et primario constituere
proportionem geometricam præmii cum merito: quæ quidem proportio ut dicta
citata c. 6 cap. 1 a § ad explandum, quod consistit in eo quod conferat
præmium, seu bonum cuilibet ex accipientibus cum proportione et ratione ad
præmium, quod confertur alteri, sive magis, sive minus, sive æqualiter
digno. Cum autem justitia illa (si qua talis datur) obligans
Deum ratione pacti ad remunerandum merita hominum ad eam æqualitatem proportionis
non attendat, neque eam per se intendat: (quia quod intendit solum, est quod quilibet
accipiens habeat præmium æquale suis meritis, nullo modo attenta proportione
ad alterum accipientem præmium ob merita sua) fit inde, eam non
esse justitiæ distributivæ, nec ad illam pertinere. Quidquid sit, an ea pertineat
ad commutativam.

Et hinc quoque fit, quod etiamsi admittamus in Deo debitum
talia merita hominum remunerandi: cum tale debitum non sit proprium justitiæ
distributivæ, sed ad summum commutativæ, si forte in Deo commutativa justitia admittatur:
poterit dici, quod defectu debiti proprii justitiæ distributivæ, nec datur, nec dari
posse in Deo distributiva justitia.

Caput 3

An acceptio personarum sit ex genere suo peccatum: et quale?

Dico 1º: Personarum acceptio est ex genere suo peccatum. Conclusio ab omnibus
admittitur, et probatur ex variis Scripturæ, juris, et Patrum testimoniis, in quibus generè

ea phibet, aut phibita supponit. Alijs mo omissis, pr 1o ex illo Deutor. 1: Nulla erit distantia psonarum, neque accipietis cuiusque psonam. Et ex illo Ecclesiast. 42. Ne accipias psonam, ut delinquas. = 2o pr ex Cap unico ut ecclesiastica beneficia sine diminut. conferant, ubi sic ingt Innocentius 3us: Debuisti ecclesiasticum beneficium in psonâ magis idoneâ dispensare. In quo textu, ut aliqui advertunt, non tm imponitur preceptum ecclesiasticum ab ipso Innocen., qm indicat preceptum, sive nale, sive Dinum de non acceptando psonas. = Sed dari etiam preceptum ecclesiasticum ad id ipsum obligans pr Conc. ex Trident; ubi contineri videtur. Sic. n. ingt dictum sess. 24 de reformat. loquens de Collat. beneficiorum Parrochialium; Episcopus eum eligat quem ceteris magis idoneum iudicaverit. Et pasim alia similia habet, precipue loquens de Collat. Episcopatuum.

D. a Thos 1a 2e q 63 art 1 intendens tradere rationem cur psonarum acceptio ex se, et ex natâ suâ independenter quoque â precepto tm Do, qm hum. sit peccatum, hanc nobis tradit: nempe, quia psonarum acceptio opponitur virt. Justie Legalis ex se, et ex natâ suâ; quodquod â ex se, et ex suâ natâ opponitur virti, ex se et ex natâ suâ est peccatum. = Sed hec vo mihi non placet, nisi aliud addatur. Ratio est; quia actus proprius Matrimonij, et consummat. illius opponitur ex se virtuti Virginit., quia ipsam destruit; et tn non est ex se peccatum: ergo ad hoc, ut aliquid sit ex se peccatum non sat est, quod opponatur alicui virtuti.

Ro a Divo Thoma eet sufficiens, si diceret: Ideo esse ex se peccatum, quia est actus ex se oppositus non virti utcumque, sed virti precipienti, et obliganti servare digniori suum jus: quod quidem jus ex natâ rei, sive jure natae aliqualiter obligat distributorem. Alioquin, si non obligaret tm incapax eet ho Justie distrive, qm est incapax Deus, â quo illam exclusimus defectu debiti, quod diximus presupponi ab hac justiâ.

Sed maior difficultas est in materia presentis Capli; an acceptio psonarum sit ex suo genere peccatum mortale.

Pe.

Peccatum mortale ex suo genere dicitur, quod intra genus suae materiae, et aliquid addit materiae alterius generis, vel speciei, potest pervenire ad gravitatem peccati mortalis; quod sit; an talis malicia non parvitatis materiae, vel non semiplenae advertentiae, vel alterius circumstantiae similis, possit esse aliquod peccatum veniale: Ad hanc quaestionem differentiae reo: et in materia Capitis presentis

Dico 2°: Acceptio personarum ex suo genere est peccatum mortale. Probatur; quia acceptio personarum, quae in distributione boni communis magni momenti indignus absolute talis praefertur digno, est peccatum mortale intra genus acceptionis personarum, ut omnes admittunt, et supponunt; ergo acceptio personarum in suo genere est peccatum mortale. Ratio hanc decet esse; quia in eiusmodi gravi distributione fit gravis iniuria illis, quibus eiusmodi bona distribui deberent iuxta intentionem Communitatis. Et in hanc dico, ut a nobis proposita est, quatenus scilicet personarum acceptio extendit etiam ad illam, quae fit per electionem hominis indigni, et digni omissionem, nullus est, qui non deviat.

Immo iudico, acceptionem personarum esse ex suo genere peccatum mortale, non solum quatenus tale genus extendit ad acceptionem personarum indignarum, et omissionem dignarum; sed etiam quatenus extendit tantum ad acceptionem personae dignae, et omissionem dignioris. Probatur; quia etiam in hoc genere potest dari peccatum mortale; ergo acceptio personarum, etiam in hoc genere est peccatum mortale. Antecedens videtur admissum ab omnibus, vel fere omnibus. Adhuc tamen probatur, ex doctrina P. Thomae Sanchez lib. 2 moralium Cap. 1. dub. 45 a n° 2: quia si aliqua bona communia reipublicae instituta essent a republica, quae privatim, et immediate in bonum, et utilitatem civium, ita, ut illis deberent distribui iuxta indigentiam vel dignitatem eorum, (ut accideret casu, quo in aliquo oppido esset aliqua pecunia aerarii publici singulis annis distribuenda Civibus praefata proportione) in tali Casu distributor omittens digniores, et eligens dignum ad digniores quantitatem, violaret iustitiam distributivam per acceptionem personarum in materia gravi, et sic graviter peccaret contra dictam iustitiam: ergo potest graviter peccari

9a justia distrib. contra accept. personarum; in qua, omisso digniore, dignus eligatur.

Quod etiam in distribut. honoris accidere posse docet P. Lugo d. 34, n. 4. Et sic docet peccare mortaliter, qui teneretur loca communia et honorifica distribuere civibus juxta eorum dignitatem, si praetermissis dignioribus praeferret dignos, quando loci praelatio, et distinctio nimium interesset.

Sed adhuc his statutis, gravior, et utilior difficultas est in ordine ad praxim: an mortale sit ex suo genere ea acceptio personarum (si forte personarum acceptio est, de quo infra d. seq. ad finem Cap. 4i) quae committitur in omissione dignioris, et electione digni ad officia, et beneficia tam secularia, quam ecclesiastica, quae instituta sunt a republ., non tam in bonum ipsorum civium eligendorum, quam in bonum totius reipub. aut ecclesiae, in cujus bonum primo, per se, et immediate ordinantur talia beneficia, et officia: sed quia haec difficultas dignissima, et utilissima est, tractanda ex professo venit d. seq.

Disp. 8

De distribut. officiorum, et beneficiorum. An scilicet sit mortale ex suo genere acceptio personarum commissa in collat. officiorum, et beneficiorum?

Caput 1

Ad quaestionis decisionem notata, et sententiae praejaciuntur.

N. 1o. Contingit evenire posse eo quale quale acceptionis personarum commissa in collat. officiorum et beneficiorum duobus modis. 1o absque oppositorum concursu. 2o in concursu oppositorum. De accept. commissa extra concursum agetur prius: de commissa in concursu agetur postmodum a Cap. 4 hujus disp.

Suppono 2: nos hic agere de accept. personarum commissa in collat. officiorum aut beneficiorum per se, sive ex suo genere attenta independenter quoad ad omnia alia obligationes alias unde proveniente, aut ex juramento, statuto, etc.

N. 3o ex P. Thoma Sanchez

et alijs, quos ipse sequitur lib 2 visionum Cap 1 dub 2 à n° 4. quid vocatur in presenti noe digni, quid noe dignioris in ordine ad obtinendum beneficium, aut officium publicum. Etenim dignus ad beneficium, aut officium obtinendum ille dicitur, q habet conditiones requisitas ad illud obtinendum. Quum 4or solent ee: 1a qd heat habilitatem, seu capacitatem requisitam à jure, ut qd sit talis, et talis etatis, qd sit ex legitimo matrimonio etcª. 2° honestas morum. 3a scientia competens ad ministerium, ad qd eligitur. 4a prudentia, aut industria rerum agendarum. Hç. n. st conditiones Cois requisitç ad beneficia eclesiastica. In ordine vero ad officia civilia aliquç ex istis, aliquè siles requirunt. = Dignior à dicitur respective ad alterum dignum, q quis magis, qm alter participat de his conditionibus requisitis collective sumptis. Cum finis electionis ministri sit bonum Coe eclç, aut reipub. (nq ad hoc bonum procurandum minister eligitur) ille minister erit censendus absolute dignior, q ad coendum eiusmodi finem aptior iudicetur. Unde siquis doctior, aut sanctior e n iudicatur adeo impense, et diligenter laboraturum p bono et utilitate eclç, atq alter minus doctus, aut minus sanctus, hic aptior iudicandus est in ordine ad assequendum predictum finem et Coenter iudicandus e absolute dignior ad officium, aut beneficium obtinendum. = Quum à morum honestas sit ea, quç requiritur tanquam unum ex requisitis ad constituendum aptitudinem Ministri inveniens apud citatum Sanch n° 7. cum Consule.

His notatis in presenti disputatione, quç rogat vtrum sit ex genere suo peccatum mortale acceptare personas in ordine ad officia reipub. et beneficia eclç. Sive ut alijs rogari solet vtrum sit ex natura sua peccatum mortale, pretermisso digniori eligere dignum ad officia, aut beneficia tum reipub. qm eclç. Cois sa tenet pte affirmativam, quatenus docet ex sola obligatione Justitç Distributivç sepè ee peccatum mortale eligere dignum pretermisso digniori. Hanc sam inter alios sequitur Thas Hurt° ttt 8 resolutionum moralium Cap 1 § 7 ex 50 addit., quos

se vidisse testat, et pte allegat, afrans, eã eẽ oĩũ antiquorũ et modernorũ.

Sed immeritò eẽ oĩũ afrãt: q̃ oppta, et nativa sa, est pluriũ, et graviũ DDũ, q eã s. absolutè amplectunt, s. pbilẽ reputant. Stat. n. p eâ Glossa in Cap. Licet ĝ Causa 8 q. 1 et in Cap. Monasterĩũ Causa 16 q. 7 et in Cap. 2 de officio custodis: et in Cap. 3 de Jure Patronatus, eamqz tenent ples ex Juristis Hugo, Perusinus, Immola, Francus, Pedraza, Joannes Andreas, Ostiensis, Abbas, Apparatus in cap. Licet ĝ, Causâ 8 q. 1 Rochus de Jure Patronatus vbo Honorificẽ q. 15 ad fine, quorũ ples affert Diana (cetri opptũ, et Coz sequat) p. 2 ttt 1 Miscellan: resolut. 40, et p. 11 ttt 4 resol. 34. Oẽs ũ affert noster Amadeus in impres Matritensi ttt de Justiâ, et jure pp. 6 § n.o 2.

Ex Theis ũ illã amplectunt Sylvest. Tavena, Caietanus, qq favent Mr. Serna, et Mr Acazius de Velasco, quatius dicunt oppin. horũ DDũ eẽ pbilem. Vide eos oẽs; eorũqz vba apud citatũ locũ Amadei. Pergĩ eẽ pbilẽ defendunt P. Filiucius tom. 1 ttt 41. in apendice Cap. 4 n.o 181, et Joannes de la Cruz in direct. 1a p. precepto 7 de restitut. art. 1 dubio 9 dc. 5.

Sed aptius, et plenius hanc sam tenent multisqz pbare tendunt nost Tamburinus in Decal. p 2 lib 8 ttt 3 Cap 4 § 4: vbi tã officia secularia, qß ecclesiastica officia, et benefa posse ex natta rei absqz peccato precipuè mortali, dari dignis, omissis dignioribus, quoties ex eo n timet rvabilit pventurũ damnũ grave reipub, aut eccle. Sub quâ cdit loquunt oẽs, q hanc sam tenent. quibus oibus adde Caramuelẽ in regulâ S. Benedicti d. 121 dc. 1a. vbi docet, qd stando juri nate dignior in nullâ dignitate debet necessariò preferri.

Nec longè abẽ ab horũ DDũ sa P. Lugo: 1o, q docet dc 34 n.o 10 ñ eẽ peccatũ mortale post posito digniore dignũ eligere, ad benefa secularia

p quā citat Burgos de Paz, Mosey, et Hornobony: ng eisdē prĩss. qq sibi pbat, id n ēē mortale, q̃ mihi n ēē mortale, post hito digniore, digny eligere ad qdlt officiy, aut beneficiy Ecclesiasticy. = 2°: q docet, n dari obligatēz gravz eligdi digniorz ad Ecclesiastica beneficia ortg ex justitiā Distrivā, ut ɔstat ex d 35 n° 20, negs itez ortg ex fidelit, ut ɔstat ibidē ex n° 13: sed so ortg ex justitiā ɔmutivā, ut tenet n° 11: eav gravis obligāo, n ē obligāo eligdi digniorz simplicit, ut docet d 34 n° 17. 19, et 21; sed obligāo eligdi digniorz, eō qd reliq, q cōit existimant digni solent cōit n esse digni, sed indigni: ex quā doctrā aptè seqt, qd si omittat dignior, et eligat dignus, q absolute et simplicit dignus sit, aut etiā qq talis simplicit existimet post facty diligentz inqsitioz, nully dabit peccaty mortale in tali elect; n so ɔa justiq distrivq, sed negs ɔa ɔmutivq, negs itz ɔa fidelitatz.

Et vō p hâc illat ē, qs attingit ipse Lugo n° 17 pxè citato: nimiry eq obligatēs justiq ɔmutivq, quā elector obligat reipub, aut Eccle, so illy obligare ad hoc, ut pcuret Reipub, aut Eccle ministros, q ab illā point avertere maly, et illi bony pcurare debito, et humano more: Cy ā ministri digni apti, et sufficientes sint ad id prestandy, seqt, qd electorz, q tales ministros eligunt suo muneri, et obligat satisfaciant; et cōent, qd n teneant eligere alios digniores. Nā excessus iste dignit p actens videt se hēre in ordine ad asseqdy finq debity, et intenty, ut ɔstat exemplis Caramuel loco supra citato.

Caput 2

Eligitur sentia et per rōes declaratur.

Ex 2ci sa pposita Cap preced. placet mihi 2a et negativa sententia, que docet, n ēē ex nātā suā peccaty mortale; omisso digniore eligere digny ad qdlt offiy, aut beneficiy tg seculare, qs Ecclesiasticy; et cōent illg qualz qualz pbary acceptēz, que in digniores ɔmittit;

(si forte pŕary acceptio ē) n̄ eē peccatū mortale ex natā rei, nempè secluso oī iuramto, speciali statuto, pacto, aut aliquo alio superaddito precepto.

Vt tn̄ hec nr̄a doctrā bene fundata, et pbata assistat, pbandū erit, predictū elects neqs eē grave peccatū 9ª justitiā 9mutivā, neqs 9ª fidelits, qq. 9itati obligant; neqs demum 9ª justitiā distrivā, quâ 9it indicant electores obligari civibus particularibus.

Pbo in 1u, illū n̄ eē peccatū mortale 9ª Justitiā 9mutivā, quâ sese electores obligant 9it, sive seculari, sive ecclesiasticē ad pcurandū bonū 9oē illius. Nā id oē, ad qd tenentur, assequuntur electores tribuendo illi ministros absolutè dignos, ut pt ex § ultimo preced. Cap. Pr: qª ministri absolutè digni sufficientes, et apti # ad curandū hum. et debito mō bonū 9oē Ecclē, aut Reipub. et removendū a 9it oē detrims: aliōq, si ad id n̄ eēnt absolutè sufficientes, et apti, n̄ eēnt absltē digni, sed indigni: sq electores, q tales ministros 9it tribuunt sufficient curant bonū 9oē illius: sq ex justitiā 9mutivâ n̄ tenent ad aliud prestandū sub culpâ mortali: sq ex tali justª n̄ tenent eligere digniores, qui digniores sint 9parativè ad tales dignos.

Pr 1o: q ille excessus dignioris p accens se hēt in ordine ad curandū humano, et debito mō bonū 9oē, sive Ecclē, sive Reipub. sq electores, q ex justitiā 9mutivā so tenent curare hum. et debito mō tale bonū 9oē tribuendo 9it ministros q talit predictū bonū curent, de tali excessu dignioris curari n̄ tenent: sq ex justitia 9mutivâ n̄ tenent, precipuè sub mortali tribuere 9it ministros digniores, sed satis ē, si dignos tribuant. Pr 2o; q elector ex justª 9mutivā, quā 9it obligat, so tenet tribuere 9it ministros utiles, et necessarios ad bonū illius curandū, et pmovendū; sed ministri digniores, etsi ad id sint utiles; n̄ tn̄ # ad id necessarij 2s illū excessū dignitis;

9m

qa ad id sufficiunt ministri digni, absq; tali excessu ex electore ex
justa commutativâ, quâ Coit. obligat. n. tenet tribuere Coit. ministros
digniores, sive ministros cũ illo dignit.is excessu, sed satis e, si illi
dignos tribuant.

Absoluto 2.o cuiusmi electum n. ee peccatum grave c.a fi-
delit.es debitum Coit. Quod bene probat P.r Lugo, tum de 34 n.o 20; tum
d. 35 n.o 13, et tenet P. Vasq. c.a sotum opusc. de beneficiis Cap 2 § 3
dub 1. n 50; q.a etsi elector se heat tamquam oeconomus Coit.is, et dis-
pensator bonorum illius; cum oeconomus n. teneat ad optima in ser-
vitium sui Dni; nec elector, ut oeconomus Coit.is, tenebit. ad optima
in bonum illius: et sic n. tenebit. ad digniores eligendos. Probatur assumptum;
q.a in reliqs contractibus, aut quasi contractibus, praecipue q. in favorem
utriusq; p.is fiunt, ut sit contractus int. Dnum, et oeconomum, nisi expres-
se et thens se obligat ad optimum, n. tenet ad optimum faciendum in
servitium alterius; et sic nec medicus, nec advocatus, nec opera-
rius, p.te loq.do, tenent ad laborandum q.tum pott, nec ad maiorem dili-
gentiam, q. adhibere pott, adhibendam in alterius favorem: ergo sic
neq; elector vi contractus impliciti, aut expliciti, quo obligatur,
ut oeconomus Coit.is curare bonum illius, tenebit. ad optimum in
favorem Coit.is, eligendo illi digniores ministros.

Confir: q.a oeconomus solum tenet
facere id, qd Dnus p.te ipsum faceret administrando prudent. suam
rem; sed ut experientiâ compertum e, ut inqt P.r Lugo, qd n. semp Dnus etiam
prudent. operans, et administrans suam rem eligit digniores minis-
tros, et servos; sed saepe dignioribus omissis eligit dignos, et bonos;
s. q.a rogat. ab amicis, s. q. ob alia privata merita dignit.: ergo ad
nil ultra tenebit. oeconomus, et elector Coit., s. reipub. ex fideli-
tate illi debitâ.

Absoluto demum n. ee grave peccatum c.a justitiam ~~commutativam~~
distributivam elect.o praedictum, q.a cuiusmi offa, et benefa, sive saecularia,
sive Ecclesiastica n. debent. dignioribus ex justitia distributivâ: ergo c.a ipsam

n. peccat precipuè gravit.^r, q ea denegat dignioribus, et dignis redit.
Coa recta e, si pbet an.

Pbo illud 1.º; q.^a ea offa, et benefa n. st instituta in favore dignior, imo neqz in favore alicuius particularis ex coit.^e, sed so in favore, et gratia coit.^is, ut recte docet Pr Lugo 3.^a Pts. Thg. Sanch d.^e 34 citata n.º 19; et d. 35 n.º 16: q ea offa, et benefa, n. debent dignioribus ex just.^a distriva. Coa hec bona est; q so debent dignioribus ex just.^a distriva bona, que à coit.^e instituta st in favore dignior. P.^r ans: q predicta offa, et benefa n. st instituta in premia aliquor meritor; sed in utilit.^e, et bonu coit.^is, sive Ecle sive Reipub.: quare, si Eca, aut respub. poet absqz ministris bene gubernari, nulla daret obligao elig.^di ministros aliquos, ut merita illius premiarent: st si vinea alicuius dni bene poet administrari absqz operarijs, nulla daret obligao in Ecconomo elig.^di operarios aliquos, ut merita illius premiarent: quod ex coi plogo stat in beneficijs Ecclesiasticis de qq dicit, quod benefiy dat.^r ppt offiy, hoc e, ppt operat.^ez, et labores beneficiator, n. v. ppt illor merita: q eiusmi offa, et benefa n. sunt instituta in favore dignior. Qd latius cfrat Lugo n.º 19 citato afferens pro se P.^s Vazq.

Et qdz st merces, qs œconomus secularis distribuit operarijs vinee, n. e instituta in favore dignior, sed in favore vinee, et dni illius; et ideo dignior operarius nullu jus adqrit ad tale mercede rne suor meritor precise; sed rne sui laboris: sic silit.^r offiy, et benefiy, qd elector distribuit operarijs huius moralis vinee Reipub, aut Ecle n. e instituy in favore dignior, sed in favore Reipub, aut Ecle etc.

Pbo 2.º id ex L.^s ans; q tatus predicta offa, et benefa deberent dignioribus, quatus st bona coia; atq n. ex eo prese, qd talia offa distribuenda sint bona coia debent dignioribus: q illa n. debent dignioribus. Mai e adversarior

Prius

prius in hac materia: nam ex eo probant debere a justitia distributiva dignioribus, quia est communia bona; ac proinde bona civibus distribuenda iuxta proportionem meritorum cuiusque.

Ad probationem vero minoris suppono doctrinam quam statuit Pater Lugo de Just. disp. 34 citata num. 16 et 17: nempe bona aliqua dupliciter posse esse communia, sive ad communitatem pertinere. Primo modo quasi positive (et tunc dicuntur bona positive communia) eo quod destinata sunt ut distribuantur in usum, et bonum singulorum ex communitate. Et huius generis esse diximus ex sententia Patris Thomae Sanch. pecuniam illam erarii publici, quae erat destinata, ut singulis annis distribueretur civibus iuxta indigentiam, aut dignitatem ipsorum. = Secundo modo dicuntur bona aliqua communia quasi negative: et haec negative communia dicuntur, eo quod non possint distribui extra talem, sive talem communitatem; et intra illam possint distribui, iam huic, iam illi. Et hoc pacto sunt quasi negative communia iure Hispano bona, quae spectant ad tertium bonorum Patrisfamilias; quae non possunt distribui extra collectionem filiorum, et ideo non possunt extraneis legari, sed debent distribui vel omnibus vel alicui ex illis, prout parenti libuerit.

Bona igitur communia primo modo, ita sunt communia, ut debeant omnibus, et singulis distribui iuxta proportionem dignitatis ipsorum ex debito distributivae justitiae. et sic contra justitiam distributivam peccabit, qui eo pacto non distribuat, ut cum Patre Thoma Sanch. nos ipsi statuimus paragrapho penultimo dubii praecedentis: et nunc de novo cum Lugo admittimus. Bona vero communia secundo modo, non ita sunt communia, ut debeant distribui omnibus aut singulis collectionis iuxta proportionem dignitatis ipsorum, ut cernitur in exemplo allato de tertio bonorum alicuius Parentis, ad quae nullus filius detrahens habet jus aliquod justitiae distributivae; quia non debent illa distribui iuxta proportionem dignitatis filiorum, sed prout parenti libuerit.

Quo supposito, probatio iam minoris supra appositae: nempe quod non eo praecise, quod officia, et beneficia ecclesiastica, et saecularia sint bona communia, debent dignioribus; quia bona quae sunt quasi negative communia bona communia sunt in aliquo vero sensu: et tamen non debent dignioribus: ergo non eo praecise, quod praedicta officia et

benef.a sint bona com.a, debent dignioribus.

Nec obstat, si dicas: predicta off.a, et benef.a ee bona n. native, sed positive com.a; nq. d.e 1.o q.d tibi incumbit probare: et n. prestas. 2.o q. a eatus eent positive com.a, quatenus eent instituta in usu, et bonu singulor.: eiusmodi a off.a, et benef.a n. st instituta in usu et comu singulor. civiu, sive civiu particularu; sed in utilit.es, et comu eccle, ut probatu met sup.a § L. n.o 2.o = 3.o: q. a eatus etiq possent dici instituta in favore civiu particularu, quatenus eent destinata ple in premiu meritor.: eiusm.i a off.a, et beneficia n. st ple destinata in premiu meritor.; C. q.a off.a, et beneficia n. dant ex vi sue instituti, ut premiu ppt merita; sed ut merces ppt offiu, seu labore ministeriu) (q.o n. st bona quati positive com.a, et instituta in favore civiu particularu: (q.o ad justiq distrivq n. spectat eor. distributio: q.o si illa conferant digno, omisso digniori, n. peccabit, precipue graviter, c.a justiq distrivq.

Et sic probata nra doctrina, sit unica dc. in hac matra: Loqdo ex natura rei, (hoc e preciso ob iuramento, pacto, specialiq.s statuto, et precepto obligante ad mortale, et n. ptinente ple ad oq. rectq distribut.es) satis e ad evitandu mortale, q.d off.a et benef.a sive secularia, sive ecclesiastica conferant dignis, etiq q. digniores omittunt. Hancq.s nrq dc.e amplectunt DD.s citati Cap.e precedti p 2.a sat. satisq.s probata met. ronibus allatis toto hoc in Cap.

Itaq.s x.a hanc nrq dc.o, et sq. excusabit a lethali, loq.do ex natura rei, qcumq.s elector omittens digniore, dumo dignu eligat ad off.a, et benef.a secularia, et ecclesiastica, sive ea sint parvi mom.ti, ut mediocris capellania; sive magni mam.ti, ut canonicatus, et cardinalatus: sive n. curata, ut capellania, et canonicatus; sive curata, etiq maiora, ut episcopatus.

Que doctra extendit ad electores prelaturar. regularium: ubi n. e iuram.tu statutu, aut lex gravis in oppositu. Et pret

adv.

ad oēs presentatores, sive ecclesiasticos, sive regulares: ngro poribus eadē ē: q n dat mar obligāō in presentatore ad beneficia, q̄ȝ in electore ad illa.

Vny tn ad fine Capīl monebo, nempe frequentissē ob peculiares suas affectus decipi electores in iudicando ministrum dignum offo, aut benefīo, ad qd eligunt, illum, q vere dignus n ē. Proinde debere diligent ingrere, an vere dignus sit ille, quē eligere intendunt, ne ob negligentiā debitē inqsitīs peccent eligdo indignum.

Caput 3
Obiecta solvuntur.

Multa obijci posst cª doctrā Capīl preced:, quæ ā alijs solverunt. = Objicit 1º multiplex sacre scripturæ testimonium, in quo ostendit, Deum optimum elegisse ad offīa secularia, nec n ad ecclesiastica, ut sacerdotia: ut inde pbent ad id electores teneri. = Sed hec oīa testimª so pbant, eum mum eligi ēē meliorem, ut ingt Lugo locis supª citatis; n vº pbant, eum mum eligi ēē nesarium, et preceptum.

Objicit 2º qdd decretum Dilij. Basiliensis sessē 12 decreto de electionibus Episcoporum, et Prelatorum: in quo petit iuramentum ab electoribus, qd eligent meliorem. Sed hec obiectio nulla ē: 1º, q a n pbat, electis digni, dd dignior omittit ēē peccatum grave, sdē exnatā rei, et independent ab obligat supaddita iuramti factī. = 2º; q a so pbaret ēē peccatum mortale in electorum, q tale iuramentum premisissent, secus in eorum, q n premisissent. = 3º, et priādi, q a ut fatet Pr Torres adversarius nost hic de 22 dub 1 n 2, illud decretum authoritē n het; q a tempore illius sessīl Dilium erat separatum à Papā

Objicit 3 multiplex decretum iuris cōs. 1º ex Cap. Licet (9 causa 8 q. 1: ubi refert qddā testimonium Di Hieronimi sup Cap 8 Levitici, ubi docet S. Doctor, qd ad unctiō Aaron

in sacerdotem vocatus fuit populus iussu Dei: scilicet ut omnes viderent, meliorem e populo in sacerdotem eligi. = 2º ex capite Metropolitano dist. 63, ubi refert decretum Leonis I, in quo docet quod sit eligendus optimus. = 3º ex cap. unico Ut ecclesiastica beneficia sine diminut. conferantur. In quo Innocen. 3us reprehendit Archiep. Mediolan. ob collationem Chancellariae cuidam consanguineo factam: et sic inquit quia non ex affectu carnali, sed discreto iudicio debuisti ecclesiastici officii et beneficii in personam magis idoneam dispensare. 4º ex cap. Custos solicitus de officio custodis. Ubi dicit debere sanctiorem eligi.

Sed ad haec omnia testimonia et similia ex iure desumpta facile respondetur ex Glossa ipsa (quam nos supra retulimus cap. 1 § 2a et nativa sa.) in his omnibus iuribus, et testimoniis non imponi, nec declarari praeceptum aliquod graviter obligans; sed solum dari instructionem electoribus, ut faciant, quod melius est. Sicque sentit Pr. Lugo: idque ipsum facere communiter PP. in similibus testimoniis, quae ex ipsis afferri possunt. Nisi forte loquantur de dignioribus comparative ad non dignos: nam si digniores in hac acceptione omittantur, tunc assumentur indigni, quod est peccatum mortale ex genere suo.

Aliter praedictis testimoniis responderi potest 2º ex eodem Lugo d. 35 nº 11. = Ad 1m respondetur, illud testimonium D. Hieronimi neque legem, nec praeceptum continere; sed solum testari quod de facto fieri soleat in electione Episcopi ad similitudinem eius, quod factum fuit in electione Aaronis ad sacerdotium. Ad 2m, neque ibi etiam contineri praeceptum, sed solum dari instructionem in eum finem, ut Episcopus ille Thesalonicensis vocaret omnes Episcopos Provinciales, ut ex Cleri, populique voluntate posset optimus eligi. = Ad 3m, quod ibi solum reprehendit Episcopus quod officium non contulisset idoneo, ut ex initio illius cap.i constat. Unde ibi magis idoneum non sumitur stricte, et comparative ad alium idoneum; sed late et comparative ad illum, qui idoneus non erat. = Ad quod neque ibi includit, nec includi videtur praeceptum; sed solum instructionem eligendi digniores. Imo casu, quo praeceptum ibi includeret, non esset praeceptum pro tota Ecclesia, sed pro illa tantum in qua facta fuit illa constitutio synodi par. Lasis.

Ibi

Objicit 4.º et specialit. quodd. testimoniu ex Trident. sess. 24 Cap. 18 de reformat. qd incipit Expedit maxe saluti a dignis, atque idoneis Parochis gubernari. Sed ut diligentius, ac rectius officiat. ibi-n. dicit, qd pacto examine concurrentiu ad oppositus beneficioru parochialiu, Episcopus eu eligat, quem ceteris magis idoneu iudicaverit: atque illi, et n. alteri collatio fiat etc. q. xta Trident. saltem ad beneficia parochialia, aut curata, debent electores eligere digniorem: et quidem sub obligat. pecc. mortalis: nam ad finem Cap. ist dr, qd alias provisiones omes, seu institutes praeter supradictam formam facta, subrectitiae ee censeant. = Qd etiam confirmans Pius 5.us in quodam motu proprio edito sup. hoc decretu Trident. anno 1566, inquit, eiusmi beneficioru provisiones factas praeter, s. cont.a praedictam Trident. formam ee nullas, et irritas.

Unde sic arguit.: xta mentem Conciliij, et Pij 5.i, provisiones beneficioru Parochialiu debent fieri dignioribus, et alit. factae nullae st.: q. elector, qui eiusmi beneficia, fructusque eoru n. confert digniori, sed digno, confert bona, et redditus Ecclesiasticos illi, cui prohibitus e ab Eccla. conferre: et quidem ita prohibitus e, ut irrita, et nulla sit Collatio illoru, factaque contra invitâ Ecclâ, quae e taliu beneficioru Dnâ: q. qui talit beneficia, et fructus illoru confert, mortalit. peccat. Imo ad restitutioes tenet.: n. minus qm peccaret mortalit., et ad restitutioes teneret Oeconomus Dni saecularis, q. bona ipsius inquantitate gravi daret illi, cui Dnus prohiberet illa dari. Et ita prohibet, ut velit illa n. ee data.

Huic obiectioi respondeo 1º: parum nocere nris Dtus, q. asserunt, beneficia oia, si conferant extra concursu oppositoru, (in quo sensu hucusque locuti sumus) prove ex natura rei conferri absque Lethali ministris dignis, omissis dignioribus, qd dicit de obligate orta ex concursu oppositoru, de quâ infra: Cu a eiusmi beneficia parochialia xta Trid. et Pium 5., debeant conferri in concursu, seu oppositione, nihil miru, qd debeant sub culpâ gravi conferri dignioribus. Ex eo n. nil resultat absurdi cont.a Dtes nras S; neque cont.a rones hucusque a nobis propositas. =

Stat reo 2º. Sed ad respons. noto, qd notarunt Pontius, et Tamburinus, supra citati Cap. 1, nempe, comparativum aliquo pro positivo poni: qd satis ex latinit. probat noster Tamburinus cum Laurentio Valla: et sic dignior aliquo idem erit qd dignus: tunc a dignior non dicit talis comparative ad dignum; sed comparative ad indignum. Unde, qui in hac accept. 2ª non e dignior, neque itg e dignus; cum in tali accept. idem sit dignior, atque dignus. — Qua notat. facta, reo ig 2º, asserendo in predicto decreto Concilii, et Coent in motu Proprio explicativo talis decreti, nullum imponi preceptum de elect. dignioris, qui dignior sit comparative ad alios dignos; sed de digniore sumpto pro positivo dignus, seu de digniore comparative ad indignum, et sic nil contra nos.

Et moveor ad hanc interpretat. amplectendam triplici de causa, 1º quia ut fert Coe Iuristarum pronunciatum: initium legis dat intellectum legis; sed initium legis, seu Capit. allegati ex Tridenti. so testat, qd expedit maxime saluti animarum, qd Eccla regatur a dignis, atque idoneis Parochis: (non qd regatur a dignioribus, id est dignissimis ministris) ad assequendum id, qd Concilium intendit, et proponit initio Capit. totam doctrinam illius dirigens. Ergo initium talis Capit. et tunc dignus et idoneus Parochus, qui in tali initio affert, dat intellectum corporis totius Capit. et illorum terminorum dignior, et magis idoneus, qui in eodem corpore Capit. afferuntur: et sic tunc dignior, et magis idoneus, qui affert in corpore predicti Capit. intelligendus est in eodem sensu, in quo affert initio Capit.; nempe pro positivo dignus et idoneus. Ergo in eo Cap. comparativum pro positivo sumitur. Et haec e, meo iudicio, optima interpretatio eius Capit. +

+ [illegible] gia [illegible] [illegible] in [illegible]

2º quia suppono, qd finis ultimus Concilii in predicto Cap. intentus sit, qd initium eius Capit. proponit; nempe, qd Eccla Dei regatur a ministris dignis, seu idoneis, ut cum esse constat ex § precedente: nullum videtur in dicto Cap. imponi de novo preceptum graviter obligans ad electionem dignioris oppositoris, quare si antea ad tale decretum non dat ea gravis obligação, nec post tale decretum ea obligação datur. —

(5

3.º quia clausula illa Tridenti, ex quâ potest acrius probari gravis obligatio eligendi digniorem, nempe: Alias provisiones omnes, seu institutiones praeter supradictam formam factae subreptitiae esse censeantur. Aut etiam illa Pii 5.ti Provisiones factas praeter, seu contra formam praedictam Tridentini esse nullas, et irritas: non est referenda ad electionem dignioris: ita, quod nulla, et irrita censeatur electio, quae fiat in ministro digno; omisso digniore; sed referenda est ad clausulam, in quâ in tali cap.º et in tali motu praecipit, quod ad talem electionem praecedat concursus, et oppositio; ita, quod electio ad beneficium parochiale, quae fiat absque concursu praecedente, nulla, et irrita censenda sit. Et ita interpretatur praedictas clausulas P. Thomas Sanc. lib 2 consil. Cap 1 dub 6 n 5, et Joannes Gallemart in declarationibus Tridentini super praedictam clausulam. Quae quidem declarationes datae sunt à Cardinalibus sacri concilij interpretibus, proindeque gravissimae authoritatis habentur.

Quod â illae clausulae subreptitias esse censeantur, esseque nullas et irritas non sint referendae ad electionem digni, quo dignior omittitur, sed solum ad electionem factam absque praevio concursu, et examine, apparet meo iudicio, praecipue ex motu Pii 5.ti, in quo praecipit; quod si electio fiat in minus digno, et dignior appellet ab electione facta (ad quam appellationem ibi tribuit jus dignioribus) adhuc tamen ea appellatione non obstante adhoc, ut praedicta electio executioni mandetur, et provisus gaudeat electione sibi factâ ad beneficium: ergo ex Pio 5 ea electio facta in minus digno non est irrita, seu nulla; sed est nulla, et irrita, quae fit non praecedente examine, et concursu, ex decreto huius Pontificis in dicto motu. Nam si illa electio nulla esset non praeciperet executioni mandari.

Ex quâ doctrina deducitur in praedicto Tridentini cap.º, et motu Pii 5.ti, nullum imponi praeceptum de novo circa electionem dignioris; sed duo â tali praecepto dista de novo statui: 1.um; quod electio, quae fiat absque concursu, seu in alio quo parlam a examinatoribus non approbato, sit subreptitia, nulla, et irrita. 2.um, quod si minus dignus eligatur, possit dignior appellare

ad superiorem electoris et revocare electum ad novum examen, ut etiam alteri superiore conferat beneficium contra oppositorum merita. Unde ex predicto Cap. et Motu nihil convincitur de obligatione gravi eligendi digniorem ad beneficium curatum.

Demum obijcitur contra nos ipsum Tridentinum eadem sess. 24 Cap. 1 de reformatione, ubi videtur damnari peccati mortalis electores, qui ad episcopatum, aliave beneficia curata non elegerint digniores. Textus ibi:
" Nihil ad Dei gloriam, et populorum salutem utilius posse facere, electores
" scilicet, quam si bonos pastores, et Ecclesiae gubernandae idoneos promoveri
" studeant, eosque (adverte) alienis peccatis communicantes mortaliter pec-
" care, nisi quos digniores, et Ecclesiae magis utiles ipsi iudicaverint
" preferri diligenter curaverint.

Ad hanc obiectionem plura etiam responderi possunt: Respondeo 1° cum Pe. Lugo hic de 35 n° 12: In predicto textu nullum imponi novum preceptum circa electionem dignioris, sed solum reduci in memoriam obligationem, quae iam erat dignioris eligendi; sed obligatio, quae ex natura rei et antea ad tale officium erat eligendi digniorem, non erat obligatio gravis, sed ad summum levis, ut constat ex probatis num. 16, et solut. 18, 23, et aliis obiectionis, quas etiam Lugo ipse solvit, etiamsi alioquin videatur nobis adversari in presenti materia circa obligationem eligendi digniorem, quae datur post tale decretum Concilii, non obligatio gravis, sed ad summum levis.

Respondeo 2° ex Concina, et Tamburino tum digniorem sumi in hoc decreto a Concilio Tridentino in sensu positivo, seu pro vero digno, scilicet aliter sumi comparative ad indignum, non vero comparative ad alterum, scilicet alteros dignos. Et confirmari potest haec responsio ex clausula illa predicti textus: Nihil ad Dei gloriam, et populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos pastores, et Ecclesiae gubernandi idoneos promoveri studeant. Ubi Concilii intentum videtur esse, quod eligant dignos, et idoneos pastores. Sed ut hoc intentum electores assequantur, solum est necessarium, quod eligant ministros digniores, sumpto vero digniores in sensu positivo, seu pro vero dignos; non vero sumpto vero digniores in su

comparativo, comparatae facta ad alios dignos: quod in eo hic positivo accipitur a dilibo tres dignior. Hanc responsionem multis probat Tamburin.

Itaque statuty meat. contra hanc doctrinam, in elect. digni ad quodcumque offi. et benefi., sive seculare, sive Ecclesiasticum, posse ex natura rei eligi absque culpa mortali dignum, omisso digniore, et sic posse eligi dignum ad Magistratum, ad Cathedram, ad Cardinalatum, ad Episcopatum etc. Et dico, absque culpa Lethali; quia veniali non omnino liberant predictam elect. mi DDes, ut videre est apud Tamburinum ubi sup. n. 5.

Sed dubitatur quo virtute illa culpa sit: an contra Justitiam Distributivam, an contra commutativam: an potius contra fidelitatem; non omnes explicant. Lugo. d. n. 20. Disp. 35 expresse docet, illam Culpam, quae hic intervenit, qualisqualis illa sit, esse non contra justitiam Distributivam; quia eiusmodi officia et beneficia non sunt bona positive communia ut nos sup. ex ipso documus Cap. preced.; sed solum esse contra justitiam commutativam, obligantem electores quia rempub. Ego tamen magis inclinarem in eam partem, ut assererem esse contra fidelitatem Reipub. debitam. Et ratio; quia ex justitia non videtur me obligari facere quantum commode possum in favorem reipub, contraque in pluribus contractibus ex justitia commutativa initis, dico quod non debeo facere quantum possum in favorem alterius, cui ex justitia me obligo: nam saepe possum facere quod non debeo ex justitia, ut omnes, aut pene omnes admittunt. Ex fidelitate vero videtur me obligari ad faciendum quantum commode possum in favorem alterius, cui ex fidelitate me obligo, non tamen sub obligatione gravi, ut sup. probatum est; sed solum sub obligatione levi. Cum autem quando dignum, et digniorem ministrum ad manus habeo, possim commode dare reipub. digniorem ministrum, videtur me aliqualiter deficere contra fidelitatem reipub debitam, non dando illi digniorem ministrum.

Unde infert, collationem benefi. factam digno, quando dignior omittitur, non esse proprie in ratione personarum acceptionem, cum non sit vitium oppositum justitiae Distributivae. Proprie autem solum erit personarum acceptio s. 23 loc. nunc loqui, s. 23 aliorum Saz. =

Caput 4

V[trum] electores ex concursu, et opposit[ion]e eligentes teneant[ur] sub mortali eligere digniore[m]?

Ante quest[ioni]s examen noto 1[o] q[uo]d adhuc si admittat[ur], data obligat[io]e grav[e] elig[en]di digniore[m] ad benef[ici]a, q[uan]do collatio benef[ici]j fit p[er] concursu[m] et oppos[ition]es: poterit omissio digni[o]ris, et electio digni ex cusari à peccato mortali r[ati]o[n]e parvit[at]is mat[eria]e. Que doct[rin]a e[st] v[er]a, etia[m] si electores, r[ati]o[n]e iuram[en]ti teneant[ur] digniore[m] eligere; na[m] parvitas mat[eri]e excusat etia[m] a mortali si eligat[ur] dignus c[ontr]a iuram[en]tu[m] p[ro]missoriu[m] elig[en]di digniore[m]. Hanc doct[rin]a[m] amplectunt[ur] expressè quoad vtramq[ue] p[ar]te[m] Magist[er] Serra, et Mag. Joannes de la Cruz locis citatis apud n[ost]ru[m] Amadeu[m] ttl. de just[itia] et jure

nº 4 et 5 qq apud ipsu[m] favet Soto, et alij. Quoad 2[am] v[er]o parte[m] amplectunt[ur] etia[m] predicta[m] doct[rin]a[m] alij DD[octore]s immediatè citandi; et r[ati]o illoru[m], q[uia] iuram[en]tu[m] p[ro]missoriu[m] n[on] obligat gravit[er] in mat[eri]a parva. = S[ed] r[ation]e a vtramq[ue] p[ar]te[m] amplecti debent (q[uo]d q[ui]d[em] in opp[osi]tu[m] conet nost[er] Sanc. ubi infra nº 23) quotquot dicunt e[ss]e ex gen[er]e suo mortale c[on]ferre benef[ici]a precipuè curata, dignis, omissis dignioribus, excusa[ri] n[ihilomin]us a mortali eiusm[od]i collat[io]e r[ati]o[n]e parvit[at]is mat[eri]e. Et r[ati]o mihi est q[ui]a P[ate]r Sanch.: na[m] eade[m] parvitas mat[eri]e, que in hac doct[rin]a suffic[i]ens e[st] ad excusandu[m] a mortali elect[ion]e[m] digni ad benef[ici]u[m] curatu[m], que ex gen[er]e suo e[st] mortale c[ontr]a iuram[en]tu[m] p[ro]missoriu[m]: sufficiet etia[m] ad excusandu[m] a mortali elect[ion]e[m] digni ad benef[ici]u[m] c[on]ferendu[m] p[er] opp[ositi]o[n]e[m], etia[m] si talis electio sit ex gen[er]e suo peccatu[m] mortale c[ontr]a obligat[io]e[m] concursus. Excusari t[ame]n a mortali r[ati]o[n]e parvit[at]is mat[eri]e elect[ion]e[m] digni, q[uan]do dignior omittit[ur] extra concursu[m] tenent Co[mmun]it[er] DD[octore]s int[er] alios pl[ur]es P[ate]r Lud[ovicus] de Ledesma in summa p[ar]te 2 ttl. 7 cap. 2, Thom. Sanch. lib. 2 c[on]siliorum cap. 1 dub. 2 a nº 27

Quod si queras: quenam sit mat[eri]a illa parva, r[ati]o[n]e cuius predicta electio excuset a mortali? R[espon]deo ex P[at]re Tha Sanch.

C[ir]c[a] hoc videat[ur] decret[um] Innocentij vnde cimi [?] p[ro]hibens aliquas p[ro]p[ositione]s, quas damnat[ur].

et Ioanne de la Cruz locis supra citatis, nec non ex P.e Lugo de Just.o
21, ubi pro se citat quamplures alios, parvitatem illam materiae 2.ci de causa dari. 1.o
si beneficium sit parvi momenti; licet parum excedat in quantitate beneficium aliud,
quod datur digniori, cui dignus antefertur. 2.o si excessus dignitatis, et me-
ritorum in eo, qui omittitur, parvus est respectu illius, qui eligitur. = Sed advertit
Salon apud Lugo, posse excessum beneficii esse parvum in fructibus, et mag-
num in honore. Et tunc eiusmodi excessum attendi debere. Nam tunc
excessus beneficii est simpliciter magnus. Itaque quotiescumque beneficium
parvi momenti est, et quia exigui fructus, exiguique honoris est, etiamsi exce-
ssus meritorum dignioris sit magnus, et e converso, ratione parvitatis materiae
excusabitur a mortali elector, qui tale beneficium confert digno, omis-
so digniore. Similiter dico, si excessus dignitatis, et meritorum est parvus, li-
cet beneficium sit magni momenti in redditibus, et honore; nam tunc etiam
excusabitur a mortali predicta electio. Vide Thomam Sanc. ubi supra.
Noto
2.o ex Mag. Serra, ubi supra, quod adhuc si sit peccatum mortale ex genere
suo non eligere digniorem in concursu: saepe tamen posse electorem eligere
dignum in concursu absque peccato mortali, quod contingit ex eo, quod elector
non eligat dignum acommodando se aliis electoribus, in quorum consortio
prevalebit digni electio; sequetur electio indigni, aut alterius 3.ii
minus digni. In tali n. casu potest elector eligere dignum, et omittere
digniorem, imo ad id tenetur, ne prevaleat partialitas indigni, aut
etiam alterius minus digni. Ratio huius doctrinae 2.ex est: 1.a quia hoc modo
eligitur dignior, qui possibiliter moraliter eligi potest. 2.a quia ex duobus ma-
lis, minus est eligendum: minus autem malum est eligere dignum, quam indig-
num; aut alterum minus dignum, idque maxime expedit, ut electio fiat
pacifice. Et cetera.
Sed his notatis difficultas precipua modo discutienda est: an
per se loquendo et independenter a predictis, aut similibus circumstantiis, possit sine
mortali omitti dignior, et dignus eligi ad officia, aut beneficia, quae per
concursum, et oppositionem conferuntur? Quod est idem ac rogare: an eiusmodi electio

digni eo ipso, qd in concursu facta sit, sit ex suo genere peccatum mortale? Nullum vidi, qui expresse de hac quaestione loquatur, et non affirmet, et nullus ex professo id probet. Unde affirmativam sententiam tenent, non solum qui in doctrina capitis antecedentibus nobis adversantur; sed etiam qui in tali doctrina nobis favent. Quare affirmat Lugo d. 34 an 18; et qd magis est Pontius, et Tamburinus locis a nobis citatis cap. 1 § 2a et nostra illa sententia, asserente non esse mortale ex genere suo conferre extra concursum qdlibet beneficium digno, omisso digniore. Immo addit Poncius in presenti difficultate sententiam affirmativam esse omnium: Tamburinus vero esse sine dubio.

Sed etsi haec sententia affirmativa ita sit recepta ab omnibus ut isti DDres testantur; mihi tamen non admodum placet. Aliqua non mihi supperunt fundata pro opposita, et nativa, in quibus maxime ponderatur aliis. La-

Esta sentencia nativa est prohibita, et damnata a Smo Dno Innocentio Undecimo

quibus mihi videtur probabilis.

Primum fundamentum, quo in oppositam et nativam partem inclino, est destructio fundamenti praecipui, quo innititur ipsa et affirmativa sententia. Et illud est; quia eo, qd electores provocent oppositores ad examen et certamen, et isti concurrant: electores ineunt pactum cum oppositoribus de electione dignioris; et illis ut premium talem electionem promittunt. Haec oppositum fundamentum.

Sed sane hoc fundamentum quia me non habet vim. Unde 2a est 1o, probatur 1o meum dictum; quia potest dari provocatio, et concursus tam ad examen, quam ad certamen absque pacto implicito, vel explicito; nam potest haec provocatio fieri ab electoribus cum explicita voluntate (etiam oppositoribus intimata) non se obligandi ad eligendum digniorem: quae quidem voluntas non componitur cum pacto aliquo sive explicito, sive implicito obligante in conscientia ad digniorem eligendum: ergo non eo ipso, qd electores provocent oppositores ad examen et certamen, et isti concurrant electores ineunt pactum aliquod cum oppositoribus de electione dignioris, nec digniori, ut premium aliquod promittunt vi pacti. -Sed dices forsan: qd eo ipso, qd tales voluntates explicitas non se oblig. nec habeant, nec oppositoribus intiment, ineunt virtualiter, et implicite pactum cum oppositoribus de electione dignioris. — Sed haec responsio nulla mihi est; quia negatio

tali

talis volunt.is et intimat.is n.e pactu virtuale se oblig.di, ut p.le videt.r ostare.

= D.a c.3.o; et

p.bo 2.a c.s; q.a ea 2vocão ad oppos.s, ad q.s opp.ores 2currunt pote.st esse actus honestis.us etigsi nullu pactu, et obligat.s includat ele.a elect.s dignioris: (g.o pote dari talis actus bonus, et honestus in electoribus, et oppo-ribus, g.n talis actus 2vocat.is, et 2cursus pactu aliqd includat. = p.bs.i itae, vnde, rogo, inferunt adversarij talē actu 2vocat.is ex p.te electo-rum, et 2cursus ex p.te opp.torum includere pactu aliqd, quo electores ad elect.s dignioris obligent.r? p.bo q ig an.s, ex quo pendet vis nrē rōis; nq ille actus tq 2vocat.is, q.s 2cursus ad examen, etiq si nullu pactu et obligat.s includat ele.a elect.s dignioris nulli opp.it precepto, et opp.it prē hēre pote sine honestu: sed actus, q nulli opp.it precepto, et prē hēt sine honestu, ē honestus: (g.o actus 2vocat.is ex p.te elec-torum, et 2cursus ex p.te opp.torum pote ēē honestus actus etigsi nullu oīno pactu, et obligat.s includat. Cur g talē n admittamus ēē actu 2vocat.is, et 2cursus ad opposit.s, q de facto dat. = P.bo mir quoad 2.q p.es, quę sola indiget p.bat.: q.a actus 2vocat.is ex p.te electorum pote hēre p.o sine ho-nesto invenire ministru dignu p̄rebendâ, ut eq posint digno ministro 2ferre, aut etiq ut posint int.r dignos invenire ministru dignioꝝ, quę ceteris preferant ex motivo fidelit.is, quâ eccle. tenet.r obligant ad elec-tionē dignioris, et ex p.te opp.torum pote 2cursus hēre p.o fine bono, et ho-nesto ostendere sciq, et dignit.es, quâ posint ipsi opp.tores eccle inser-vire, et quâ posint electores uti in servitiu eccle: (g.o etta.

D.a 3.o, 3.oq p.bo

2c.s: q.a si 2vocão ad 2cursu ex p.te electorum, et 2cursus ex p.te opp.torum includerent virtualit.r pactu aliqd gravit.r obligans ad eligendu dignioꝝ ex 2currentibus; vbicumq.s talis 2vocão, et 2cursus daret, daret.r ea gravis obligão eligi dignioꝝ; sed n vbicumq.s ea 2vocão dat.r, dat ea gravis obligão: (g.o ea 2vocão, et 2cursus n includunt virtualit.r pactu aliqd gravit.r obligans etta. P.bo mir: q.a ut ostat ex cap.e Metropolitano dist.e 63: preceptu fuit Episcopo Thesalonicensi,

qd ad elect.m Metropolitani concurrere faceret oes Episcopos Metropolim, ut ex cleri populiqz volunte posset optimus eligi; et tn facta ea convocate, et concursu n tenebantr electores optimu eligere, ut docet Lugo adversarius de 35, nº 44 ex Glossa sup. eu locu, et quotqt nobiscu sup. docuere extra concursu n dari gravu obligatem elig.di digniore; et constat ex sup.dictis cap. 3 huius disp.s in solute 3æ obiect: ergo n ubicumqz dat ea convocao et concursus, dat ea gravis obligao elig.di digniore.

Confe 4º, 4ºqz pr dce ex quada Navarri doctra, qm adducit Pr Thas Sanc: lib 2 consiliorum Cap. 1 dub 2 nº 23: nempe: secluso iuramto; nec n et statuto, aut alio precepto pte gravitr obligante n ee mortale eligere minus dignu ad Cathedram, qua p oppositiones dat: Unde sic arguitur: in pluris harum Cathedrarum dat convocao ad oppositiones ex pte electoru, et concursus ex pte oppositoru, et tn eiusmodi convocao et concursus n includunt pactu, obligatem ve gravitr obligantem ad electem dignioris, nec ad conferendu illi ut premiu eiusmi Cathedram: ergo tale pactu et obligatem n includunt pte loqdo convocao, et concursus ad reliqua offia, s. benefia, quæ p concursu dantr: ergo ex eo qd offia, s. benefia ecclesiastica dentr p oppositiones, n eo ipso tenentr electores vi pacti gravitr obligantis ad electem dignioris, nec ad ea digniori conferendu ut premiu.

Nec obstat si dicas: qd etsi ea doctra admittat Navarrus loqdo de Cathedris, et oppositione ad illas, secus loqdo de beneficiis, quæ p concursu dantr. Ut videre apud citatu Thm Sanch: n inqm, obstat: qa inde manifeste legr, obligatem dandi in oppositione benefia digniori n oriri pr Navarru ex oppe et pacto in illa incluso; sed ex alio diverso capite; nempe ex diversis iuribus, in qq indicat contineri preceptu de elig.do digniore ad benefia. Et n mirie: qa si ex oppone ea obligao gravis oriret pr Navarro: ubicumqz daret talis oppo, daret pr illu talis obligao gravis: Et sic in oppositione ad Cathedram daret pr ipsu gravis obligao elig.di digniore: si in oppositione ad benefia eccca

Dat

dat obligão gravis dignioris elig.

Non denique meq. ded.: quia Tridentinum sess. 24 Cap. 18 de reform. præcipit quod ministri, qui eligunt ad beneficia Parochialia Curata, eligant per concursum et oppositionem: et in hoc intendit, quod eligant ministri digniores sub gravi videlicet obligatione: ergo ministri, qui etiam ad beneficia Curata eligunt per oppositionem non debent necessario et sub gravi obligatione eos digniores, sumpto termino dignior comparative ad reliquos dignos oppositores: ergo concursus, et oppositio non includit gravem obligationem eligendi digniorem. Maior constat ex ipso concilio: minor vero statuta a nobis met Cap. 3 huius disp. in 2a responsione ad 4 obiectionem et ulterius statuetur seq.te Cap. in solutione ad obiectionem 13. His ergo tribus moveor ad iudicandum electores etiam in oppositione, et concursu non teneri per se loquendo (hoc secluso a alia obligatione aliunde proveniente) ad electionem dignioris.

Caput 5

Obiectionibus satisfit.

Obijcies 1o. 2a doctrina Cap. is præcedentis: Beneficium Ecclesiasticum (idem dico de reliquis officiis) quod in vocatione, et concursu datur, datur ut præmium Certaminis in concursu initi: ergo debent dari digniori, et quidem sub obligatione gravi, si materia gravis sit: ergo tali digniori fit gravis iniuria si illi denegetur beneficium: ergo per se loquendo peccabit graviter in eo casu elector, qui beneficium non confert digniori. Antecedens videtur bonum. Probatur 1a consequentia: quia bona communitatis, quæ instituta sunt in favorem digniorum, et ut præmia meritorum, sunt bona positive communia pertinentia quoque ad iustitiam distributivam: et sic in iis ~~potius~~ parvitas materiæ excuset debent sub gravi obligatione iustitiæ distributivæ dignioribus: ut constat ex dictis Cap. 2 huius disp. a § probo demum: atque beneficia Ecclesiastica, quæ per concursum dantur, et ut præmium Certaminis sunt bona communitatis Ecclesiæ, et proinde instituta sunt in favorem digniorum, et ut præmia meritorum: ergo debent dari dignioribus sub obligatione gravi iustitiæ distributivæ.

Respondeo negando 1um antecedens. Quia beneficium quod datur in concursu, non datur ut præmium Certaminis, aut victoriæ incertam obtentæ

nec ad id concursus ad beneficia ecclesiastica institutus est, ut in illo detur beneficium tamquam premium meritorum: sed ut per concursum cognoscatur dignus, cui potest tuto beneficium ecclesiasticum committi: aut etiam ut cognoscatur dignior, cui possint electores beneficia conferre ex debito salutis, et fidelitatis, quam debent ecclesiae.

Et quod beneficia non dentur ut premium certaminis et victoriae, sicut olim dabatur ut premium currentibus in stadio bonum quodlibet, quod vincenti promittebatur; videtur mihi aptum: nam si ut premium certaminis, et victoriae daretur ecclesiasticum beneficium, sequeretur, quod predictum premium deberet semper cuicumque vincenti in certamine, et concursu ad beneficia: sicut ea de causa semper debebatur premium promissum cuicumque vincenti reliquos in stadio, et cursu: sed hoc est falsum: consequentia. Minor probatur: et pone eum, qui in concursu litterario ad beneficium aut prebendam huiusmodi oppositores vincit, esse hominem pravorum morum, nulliusque prudentiae, parumque expertum ecclesiasticis rebus, et ideo parum utilem ecclesiae: alterum vero, qui victus fuit in certamine, esse sufficientis litteraturae, et in honestate morum, prudentia, fervore, et applicatione ad res ecclesiasticas tractandas et bonum ecclesiae promovendum esse nimis excellentem, et proinde valde utilem ecclesiae. In tali enim casu, et similibus, sine dubio deberet iste secundus alteri et excellentiori in litteris anteponi, eligique ad prebendam: quia absolute dignior est, ut constat ex prima notatione facta capitulo 1 huius disputationis. Ergo prebenda, et beneficium, quae in concursu dantur, non debent ut premium certaminis, aut victoriae in certamine obtentae. Alioquin in casu dicto deberet prebenda primo oppositori non secundo.

Probo hanc consequentiam: quia si beneficium deberet ut premium victoriae obtentae in certamine litterario, quomodo debebatur ut premium victoriae obtentae in stadio cursus bonum quodlibet vincenti promissum: sicut illud bonum debebatur vincenti in stadio, quidquid esset an vincens in aliis omnibus virtutibus excederet a victo: sic similiter dicendum esset de vincente in concursu litterario ad prebendam, quod scilicet vincenti in illo deberetur prebenda, quidquid esset an vincens excederet in aliis virtutibus omnibus a victo: sed non est ita dicendum, ut constat ex probatione minoris. Ergo prebenda, quae in concursu datur, non debet

ut

ut premij victoriæ in certamine obtentæ. Nec certamen faciendum
instituit, ut prebenda det ut premiu: sed ad hoc, ut per certamen et oppositiones
innotescant digni, et digniores, ut illis cognitis possit eligi dignior ab
electoribus, qui ex obligatione fideliter tenentur sub levi culpâ eligere dig-
niores.

Replicabis forsan: beneficium, aut prebendam non dari ut premium
victoriæ quomodocumque consideratæ: sed victoriæ dignioris sub conditione quod vin-
cat. Sed hæc non nulla est. Et utor verbis, quæ in hâc, § Fili matra utitur
Caramuel in reg. S. Benedicti d. 12 n. 2. et est: quia cum finis præ-
cipuus certaminis sit eligere, et assignare digniorem, maioraque merita
remunerare, ut est mens adversariorum, sequeretur, quod si per revelationem
constaret certo electoribus, omnique populo victum in certamine esse digniorem
et longo excellentiorem, quam victorem, victo in certamine deberet bene-
ficium, ut sic finis præcipuus concursus obtineretur: Ergo victoria in certami-
ne non est conditio sub quâ debet beneficium ut premium; sed solum est indicium re-
quisitum ad dignoscendum digniorem, cui possit beneficium conferri = Dices: quia si
beneficium deberet ut premium digniori sub conditione victoriæ, ideo esset, quia conven-
tio ad concursum et concursus ipse includeret pactum inter electores et
oppositores: sed hoc non includit, ut constat ex nostris probationibus cap. preceden-
te allatis (quod est)

Obijcies 2º: Tridentinum cap. citato ad primum cap. ubi præ-
cipit conferri beneficia parochialia, quæ per concursum dantur debere dari
digniori; et quod digniori, qui talis sit non solum comparative ad indignos ut nos
interpretabamur cap. 3 in solutione 4 obiectionis; sed etiam qui talis sit comparati-
vè ad alios dignos. Siquidem ibi dicitur: peracto deinde examine re-
" nuntientur quotcumque ab his idonei iudicati fuerint ætate, moribus,
" doctrinâ, prudentiâ, et alijs rebus ad ecclesiam gubernandam opportunis.
" Ex his quique (nota comparationem dignioris ad reliquos dignos) Episcopus eum eligat,
" quem ceteris ~~[illegible]~~ magis idoneum iudicaverit: atque illi, et non alteri,
" collatio ecclesiæ ab eo fiat ad quem spectabit etc. = Et parum infrà:
" Cum vero institutio ab alio, quam ab Episcopo erit facienda, tunc Episcopus solus

ex dignis eligat digniores: ergo beneficia Eccl. quae per concursum dantur, debent dari digniori, qui dignior sit comparative ad reliquos dignos, qui in concursu reperiuntur. Et quidem sub obligatione gravi: nam aliter contraveniretur in materia gravi praecepto a Conc. in ijs locis imposito.

R. 1° huic obiect.: quod etiamsi admitteremus in oppositione ad beneficia parochialia dari gravem obligationem eligendi digniores ratione praecepti a Trid.° impositi in praedicto Cap.: adhuc tamen ea obligatio dignioris eligendi non esse extendenda ad reliquas oppositiones, quae fiunt ad Cathedras, praebendas, aliaque beneficia distincta a parochialibus. Et ratio est: quia cum eiusmodi praeceptum a Trid.° impositum esset materia odiosa non est extendenda ad alios concursus, et electiones distinctas ab illis, de quibus loquitur iuxta principium vulgare odia sunt restringenda, non amplianda. Ergo circa electiones ad reliqua officia, et beneficia, quae parochialia non sunt, etiamsi per concursum fiant non daretur gravis obligatio eligendi digniores virtute eiusmodi Legis a Trid.° impositae. Praesertim cum non detur aequalis ratio ad tale praeceptum, et obligationem extendendam ad reliqua beneficia, quae dantur in concursu: nam ad talia beneficia non pertinet cura animarum, sicut pertinet ad beneficia parochialia.

R. 2° et plenius, quod neque in oppositione ad beneficia parochialia datur obligatio eligendi digniores ratione alicuius Legis, aut praecepti graviter obligantis, quod includatur in praedicto decreto Trid.: nam in verbis allatis in obiectione; nempe: Episcopus eum eligat, quem ceteris ~~[illegible]~~ magis idoneum iudicaverit, atque illi et non alteri collatio Eccl. ab eo fiat. etc. in his, inquam, et similibus verbis Conc. textus nullum imponitur praeceptum sub mortali obligans ad electionem dignioris, quod sic ratione mihi probatur.

1a ratio sit: quia ut intelligi debeat, quod detur Lex, aut praeceptum obligans ad mortale, quod materia Legis est capax obligationis gravis, et verba Legis sint praeceptiva, qualia sunt verba illa: praecipio, iubeo, prohibeo, inhibeo, veto, interdico: vel aequivalentia praeceptivis, ut ista debeant, teneantur, obligentur, necesse est, non licet, non possunt, ubi citat pro se Navarr. in manuali Cap 23 n° 53 adiuncto n° 52, et praeterea Sotum, Suarez, Bonac.

Regin. et alios, q oẽs id pbant ex quadã Clementina c. exiuĩ de Paradiso de vbor. significat. q Cy igit. = Atq̃, ut docet idẽ Nauar. c. citato nº 49 § 3º ad mortale n̄ obligant Leges, etiã Canonicę (quamvis alt. matra sit gravis) quę n̄ hent vba preceptiva, s. phibitiva, ut precipio, phibeo, neq̃ preceptivis, aut phibitivis equivalentia, ut obligent, n̄ lt, ettª. sed si vba ordinativa q̃. constitutiva, etiã si sint imperativi modi, qualia sunt vba illa facite, dicite, faciant, dicant, et similia. Q̃d precipue verũ ē si Legi constanti hujusmi vbis ordinativis nulla addat pena gravis, ut excomunicatis maris ettª. P quã Sñã affert Navarr. D Thõ. coĩe receptũ, ut ipse ingt, et pbatũ à Panormitano, et coĩ. P quã etiã stat Suarus in suo clari lib 3 Cap 7 nº 26, ubi alios q̃ se citat nominatim.

Quã doctrã suppositã dico sic: vba illa Trid. Epus eũ eligat ettª atq̃ illi et n̄ alteri Collaõ fiat etiã si sint vba imperativi mi, n̄ minus qz illa faciant, dicant, ettª n̄ tn̄ sunt vba preceptiva, neq̃ preceptivis equivalentia: et preterea nulla illis additur pena gravis: (g eiusmi vba Trid. n̄ sunt Leges obligantes ad mortale: (g in tali decro Trid. nullũ imponit preceptũ obligans sub mortali ad elect. digniõris.

Pro sic: qª ut bene docet Pr Vasq Ibi tom 2 D 158 nº 35: qz vis sine vbo precipiendi, aut equipollente, preceptũ, et Lex tradi possit: tn̄ cũ Legislator in qqdã utit vbo precipiendi: in alijs v n̄, palam ostendit in his posterioribus, nolle precipere, sed p mũ consilij, et simplicis constitutionis loq. Sbarg ex Nicolao 3º. in Cap. exijt de vbor. significat. in 6º. Mõ sic: sed Trid. in pluribus alijs locis, et decretis utit vbis preceptivis, et phibitivis, vel preceptivis, et phibitivis equivalentibus: (g cũ hic, q loqt de elect. dignioris in concursu facienda n̄ utat vbis eiusmodi, (et preterea nulla pena gravis imponat oppositũ facientibus) palam ostendit in hoc caturo. le precipere, sed p mũ consilij, et simplis constitut. loqui.

2ª Sõ est: qª ut docet

idem Vazq. ibidem n.º 35 § Ex oppta sa: Lex aut verba Legis hac solum obligant ad mortale, si materia, quam praecipit ad finem Legislatoris notabiliter conducat. Sed sic est, quod materia eius Legis, sive eorum verborum Trident. in quo praecipit eligere digniorem ex dignis, et approbatis, non conducit notabiliter ad finem Legislatoris, nempe utilitatem: ergo ea lex, sive ea verba Trid. non obligant ad mortale. Probo minorem, quae sola probatione indiget: quia finis Trid. in eo Cap. intentus, est, quod Ecclesia habeat bonos, et idoneos Pastores, à quibus regatur, ut constat ex initio eiusdem Cap.is, quod dat intelligentiam eius Legis, ut alibi dicebamus; (quia in initio Legis, motivum Legis proponitur): sed ad eum finem assequendum sufficit electio digni, nulloque pacto necessaria est electio dignioris: ergo ad eum finem assequendum non conducit notabiliter electio dignioris, cum sine tali electione possit finis intentus à Trid.º assecutum mandari: ergo etc.

Ex quibus omnibus probantibus in praedicto Trid. decreto nullam imponi Legem, aut praeceptum obligans sub mortali ad electionem dignioris, qui dignior stricte sit, et comparative ad reliquos dignos ab examinatoribus approbatos, infero veritatem doctrinae, quam tradidi Cap. huius disputationis in solutione 4 obiectionis: nempe digniorem, quem sub mortali tenentur electores eligere, et Episcopus approbare, non esse digniorem comparative ad caeteros dignos, et approbatos in concursu; sed digniorem comparative ad indignos, scilicet non approbatos. Nam licet dignior, de quo loquitur Concilium in 2.º textu allegato in praedicta obiectione sit dignior comparative ad alios dignos; caeterum cum circa electionem istius dignioris non detur praeceptum, aut lex obligans sub mortali, ut probatum manet: dicendum communiter est non dari obligationem eligendi digniorem, qui talis sit comparative ad alios dignos, nec de electione istius loqui Concilium sub obligatione gravi, sed solum de electione dignioris, qui dignior sit solum comparative ad indignos: nam solum circa huius electionem datur gravis obligatio: tum quia electio digni, sive dignioris in hoc 2.º sensu est finis Legislatoris in eo Cap.º intentus: tum quia electio indigni est peccatum mortale ex genere suo, ut alibi dictum manet: et sic electio dignioris in hoc 2.º sensu est necessaria sub gravi obligatione.

Obijcies 8.º ut probes, Electorem Ecclesiae eo ipso, quod se habeat ut Oeconomus Ecclesiae, graviter peccare, si non eligat digniorem in concursu, imo etiam extra concursum. Et sic probatur: quia eo ipso, quod

oeconomus posit communibus diligentiis pinguiorem facere fortunam Domini sui in quantum gravi, et non faciat peccat mortaliter: sed oeconomus seu elector ecclesiae, qui in concursu potest eligere digniorem, et non eligit, potest communibus diligentiis pinguiorem facere fortunam sui Domini in quantum gravi, et non facit: ergo peccat mortaliter non eligendo digniorem. Maior et minor probandae sunt. Probatur minor: quia oeconomus seu elector eisdem communibus diligentiis, quibus in concursu eligit dignum, eligere potest digniorem: sed eligendo digniorem, pinguiorem facit fortunam Domini sui in quantum gravi, siquidem iste potest multo maius bonum afferre ecclesiae, et animabus, quam minus dignus): ergo oeconomus, seu elector ecclesiae, qui in concursu potest eligere digniorem et non eligit, potest communibus diligentiis pinguiorem facere fortunam Domini sui, et non facit.

Probatur 1a maior:

quia qui damnificat Domino in quantum gravi, peccat mortaliter: sed eo ipso, quod oeconomus, seu elector ecclesiae posit communibus diligentiis pinguiorem facere fortunam Domini sui in quantum gravi, et non facit, damnificat Domino in quantum gravi: ergo eo ipso, quod oeconomus, seu elector ecclesiae posit communibus diligentiis pinguiorem facere fortunam Domini sui in quantum gravi, et non faciat, peccat mortaliter.

Hoc argumentum etsi ingeniosum non

me movet. Respondeo distinguendo maiorem: eo ipso quod oeconomus ecclesiae posit communibus diligentiis, ut communes sunt (vel quae includant diligentiarum communium) pinguiorem facere fortunam Domini sui, et non faciat, peccat mortaliter, concedo maiorem: eo ipso, quod oeconomus ecclesiae talibus scilicet talibus communibus diligentiis posit pinguiorem facere fortunam Domini sui, et non faciat, peccat mortaliter, nego maiorem: itaque verum est, oeconomum teneri sub mortali in materia gravi procurare bonum Domini sui, et augmentum fortunarum illius, quod assequi posit per diligentias communes et prudentes ut communes sunt, hoc est, per diligentias communes: abstrahendo ab eo, quod tales diligentiae communes sint istae, vel illae in particulari, vel in speciali: quia nullae in speciali debentur: et sic non debet Domino sub gravi obligatione emolumentum quod ex aliquibus diligentiis communibus in speciali sequitur. Etenim cum intra collectionem diligentiarum communium, quibus oeconomus posit procurare bonum Domini sui, contineantur saepe plures ordinationes diligentiarum communium, quibus divisive oeconomus posit tale bonum procurare, per nullam earum ordinationem in speciali tenetur sub mortali procurare bonum Domini sui, sed sufficit, si procuret per diligentias

coes, sive p istas, sive p illas, que contineant intra collect.s diligiarum coium: et ideo n tenet ad pcurandum bonum Dni sui p hanc, aut illam donat.s diligiarum coium in speciali, que utilior, et commodior sit ad tale bonum Dni pcurandum.

Sicut hō, q tenet curare bonum, et salutem aie sue p diligentias coes et prudentes boni viri, n tenet sub mortali ad tale bonum pcurandum pp diligias coes oium utiliores, et pfectiores ad tale bonum, et salutem aie pcurandum; sed sufficit si illud pcuret p aliquas diligias coes ex illis, que continent intra collect.s oium diligiarum coium, que conducunt ad pcurandum bonum, et salutem aie sue, sive tales diligie p quas illud pcurat sint iste in speciali, sive ille. Ex quibus patet hic confro meae respons.s. Nō magis tenet economus pcurare bonum Dni sui, qm Catholicus bonum aie sue: sed Catholicus n tenetur sub mortali pcurare bonum aie sue p optimas, sive pfectiores diligias coes: g neqs economus tenebit sub mortali pcurare bonum Dni sui p optimas, seu pfectiores diligias coes; nempe p electionem dignioris, que int coes diligias deservientes ad bonum Dni pcurandum e diligia pfectior.

Ro a cur neqs Catholicus tenet sub mortali pcurare bonum aie sue p diligias coes oium coium pfectiores, seu utiliores; neqs economus bonum, et emolumentum Dni sui p coes diligias oium coium pfectiores, aut utiliores, e qa nemo tenet sub mortali ad optimum in suo statu, et linea, et consequent neqs ad bonum sui status pcurandum p media oium coium utiliora, et meliora, ide, qa pcurare qd melius, et optimum e in aliquo statu n ptinet p se ad substiam, et obligat.s gravem talis status; sed so ad pfect.s illius, que pfectio n cadit in nulla linea sub preceptum grave: nq pfectio nullius status, sive hois Catholici, sive religiosi, sive cuiusvis alterius n cadit ut certum e sub gravem obligat.s talis status, sed sub consilium, vel ad summum sub levem culpam: qa si sub oblig.s gravem caderet status pfect, ig illa pfect.o n eet pfectio status, sed de substia illius. Et loquimur

de pfect. status qui dponit subst. status, in quo sentu Milia-
Evangelica, quae ut Legis pfectio n ptinent ad subst. Xpianae Le-
gis.

Et haec tota respons. fundat in 1a rone, quâ Cap 2 huius disp. pba-
vimus, electorem n teneri sub mortali ex fidelit. ad elect. digmoris:
q ut ibi dicebamus n tenet ad optimum in servitiu Dni sui. Omitto
brevitis gratia 2m solut., quae fundari pote in 2a rone, quâ ibidem p-
babamus idipsum. nimirum, q oeconomus sub mortali so tenet in favo-
re Dni; ad id qd Dnus (ut e prudens administrator suae rei familiaris)
faceret p se ipsum.

Ex explicat. datâ ad distinm maris, facile rea ad mirem
1i syllogi. dist. etiam illam sic: sed Eccle oeconomus, seu elector q in casu
pote eligere dignm, et n eligit, pote oibus diligijs, ut coes ut, (sive
2m id qd includunt diligiarum coium in coi) pinguiorem facere fortunam Dni
sui etta; no mirem; pote talibus vel talibus oibus diligijs in spali pin-
guiorem facere fortunam Dni sui etta odo mirem et no coe. q ad tales coes
diligias in spali n tenet elector sub mortali, ut iam diximus; q ex tales
diligiae coes in spali, qq pote facere pinguiorem fortunam Eccle sint diligiae
coes oium coium pfectiores, seu optime, et elector n teneat ad pfectius
et optimum in servitiu Eccle aut Dni sui sub obligat. gravi: fit inde qd
elector n teneat sub tali oblig. ad eas diligias coes, qq pote facere
pinguiorem fortunam Eccle: et sic n tenebit ad elect. dignioris, quâ sola
eam fortunam pote facere pinguiorem.

Ad pbe mirris reo, qd Et verum sit eas-
dem diligias preambulas, qq pcedit ad elect. digm. deservire pote
ad elect. dignioris: q examen, et Certamen oium oppositorum, qd deservit ad
elect. dign. deservire etiam pote ad dignioris elect.: at diligiae illae, qq
elect. dign. deservire etiam pote ad dignioris elect.: at diligiae illae, qq
pcurat, et pmovet Eccle bonum, et lucrum illius p elect. dign. aut p elect.
dignioris nec ut, nec postea oino eaedem salem moralit. et quoad pfect. nam
diligiae coes, qq p elect. dignioris pcurat, et pmovet bonum et lucrum Eccle
includunt formalit. ipsam elect. dignioris, quae elect. multo pfectior est,

qz elect dign; nq e electio optima, et sic optima diligia adeius modi bony pmovendy: Cy a elector n teneat sub mortali ad optimy in servitiy Eccle, aut Dni (nq ad psectus sui status nemo tenet sub mortali) ad eq electus n tenebit sub mortali.

Sed veniamus iq ad pbz 15 maris que attingit spale pry. Disto 1o marz eius mi pb: q positive, aut etia privative damnifat Dno in quant grav, peccat mortalit, 2do marz: q mere native damnifat Dno etta peccat mortalit, no marz. Damnifare positive alicui e damny inferre illi in bonis que het, illa auferendo, aut destruendo sine ca. Damnifare privative, e privare aliquz bonis, que ipsi debebant, et si n dy sint sub illius Dnio. Damnifare v native e n dare, aut afferri alteri illud emolum aut lucry bonory, qd illi dare pot absq ullo debito ipsius et jure alterius. Quo pacto damnifat uni digno oppstori, q ipso relicto altery equalit digny eligit ad prebendg; quo etia pacto damnifat huic, aut illi mercatori emptor q pot ab illo mercatury accipere Cy ipsius emolumto, et tn n ab illo, sed ab altero mercatore emit, aut accipit.

Unde disto mire: sed eo ipso qd economus poit diligijs coibus (talibus sclt, aut talibus in spali) pinguiory facere fortuny Dni sui in quant grav, et n faciat, damnifat Dno positive, s. privative, in quant grav, no marz: damnifat Dno mere native in quant grav, 2do mire, et no cog. Q elector, seu economus Eccle neqz ex justia, neqz ex fidelit debet Eccle emolum eius lucri, qd Eccla here pot p diligias coes ory coy psectiores, que sclt includunt dignioris elect. Q a ut saepe repetity e n tenet sub mortali ad optimy, seu psectius in servitiy Dni.

Caput 6

Expediunt aliquae diffles ptinentes ad matrq de officiorum, et beneficiory distribut.

Dict

Dictum est nobis supra esse peccatum mortale ex genere suo dare officia indignis, dignis omissis. Immo et tunc obligari electores ad restitutionem Ecclesiae faciendam: quia disponunt de bonis illius ipsa rationabiliter invita. Nos ad plenam intelligentiam huius materiae aliqua quaerunt.

Quaeris 1º. An liceat aliquando conferre indignis officia aut beneficia vel Ecclesiastica? Sed quid dicemus de his, dictum est de religiosis. Respondeo breviter id licere, quando nullus invenitur, nec potest inveniri dignus; et praesertim si ex non electione indigni sequatur maius damnum Ecclesiae. Hac de causa in regionibus septentrionalibus, ne beneficia perveniant ad haereticos, licite eligunt Catholici parum digni, et non omnino apti ad beneficia Ecclesiastica, ut docent Lessius, et Filiucius, quos refert, et sequitur Cardinalis Lugo hic d. 35. est quod aliorum plurium assentium, aliquando licere eligere indignum aliquem ad beneficia curata parvi momenti, qualia solent reperiri in montanis, ad quae nullus dignus reperitur. Et semper curare debeant electores invenire dignum, nisi quod potius sollicitare: et si non invenerint, curare, quod talis indignus electus, deinceps dignus fiat. Videatur Lugo loco citato. Ratio autem quoad praesens attinet, est, 1ª quia ex duobus malis minus est eligendum: minus autem malum est, quod Ecclesia habeat talem ministrum, quam quod nullum omnino habeat pro loco, ut constat. = 2ª quia tunc Episcopus, et elector in ea electione curat bonum Ecclesiae fideliter, et quantum potest: et sic benefacit illum eligendo.

Sed observa, quod quando dicimus licere ob praedictam indigentiam indignum eligi ad beneficia Ecclesiastica, intelligendum est de indigno propter merum defectum sufficientiae, ut propter defectum sufficientis litteraturae, aut sufficientis honestatis morum: non vero de indigno propter incapacitatem iuris, sive propter impedimentum irritans electionem, cuius generis iudicatur communiter excommunicatio maior, irregularitas, et interdictum, et praecipue defectus ordinis, aetatis, quae requisita, et omnimoda illitteratura, quae illitteratura omnimoda constituitur per ignorantiam scribendi, et legendi linguae latinae. Et in aliquibus electionibus solet etiam esse impedimentum irritans defectus gradus Doctoratus aut licentiae. Videatur Lugo ubi supra nº 9.

Dixi autem excommunicationem, irregularitatem, et interdictum communiter iudicari impedimenta irritantia electionem ad beneficia

curata: quia non desunt qui dicant, non esse talia si excommunicatio sit tolerati. Videatur Diana p. 5 tr. 9 res. 99 et 100. Qui etiam p. 9 tr. 9 res. 34 docet in aliquibus casibus posse Episcopum dispensare cum excommunicato ad beneficia obtinenda.

Quaeris 2º: an liceat officia saecularia vendere? Ratio dubitandi est: quia plerumque emptores solent esse indigni, indigneque officia Reipublicae tractare. Respondeo cum Contio in suo cursu Theol. d. 59 q. 1 dc 3 q. consequenter sq.: id licere, quoties ex venditione talium officiorum non immineat Reipublicae damnum. Ut autem illud Reipublicae non immineat requirunt sequentes conditiones. 1ª, quod non vendantur indignis, et qui cognoscuntur talibus officiis abusuros. 2ª, quod non vendantur tam magno pretio, ut moraliter inducatur emptor ad illis abutendum, ut suae pecuniae saltem obtineat. 3ª ut examinentur emptores, quomodo se gerant in administratione officii, praecipue si officium venditum transeat in emptoris posteros: quibus aliam conditionem Contius adiungit, nimirum quod alius sit dignus tali officio in ea Republica: nam si unicus dignus in ea reperiatur, videtur irrationale, pretium ab illo exigere pro tali officio publico, quod non nisi illi poterat dari. Quamvis si eiusmodi officium magnum lucrum pareat potest ab accipiente illud pars lucri exigi, non ut pretium, sed ut tributum.

Disputatio 9

De distributione onerum communium: sive de tributis et gavellis distributionis

Caput 1

De requisitis ad impositionem iustam tributi, et gavellae.

Egimus praecedente Disputatione de distributione bonorum communium; restat, ut concludamus, materiam agere de distributione onerum communium. Quae quidem onera maxime expresse sunt communes gavellae, tributa, seu vectigalia. Quorum nomine venit in praesenti illud, quod subditi contribuunt ad bonum publicum conservandum seu promovendum. Ex parte vero tributum ordinatur, vel ad necessitates Reipublicae sublevandas, vel ad ipsius bonum procurandum: aut etiam ad Principis subsidium, et alimenta subministranda: quia etiam quod ad Principis subsidium ordinatur, ad bonum publicum

dirigit: q^a respub. in sui utilit^{em} alit suos Principes suis stipendijs, et tributis.

Supp^{to} igit^r qd sit tributu, et ad quem finem ordinet. Quærit^r qdnam requirat^r ut tributum sit rectè, et iustè impositum? Ad qd breviter resp^{deo}, requiri quatuor. 1^m requisitum ē potestas imponentis. Quæ iuxta DD. reperit^r abs^{te}, et simplicit^r in supremis Principibus, q superiorem in suâ potest^{te} temporali n̄ agnoscunt, ut Reges, Principes absoluti, et Respub^{cæ}. Dicit^r q in his solo residere absolutam potest^{em} ad tributa impon^{da}; q etsi aliqui Dn̄i particulares illis subiti possint aliquo imponere aliqua tributa in eorum sub. civit^{ibus}: ea tn̄ impediri absolute possunt à supremis Dn̄is: et ideo in illis n̄ residet potestas absoluta tributi imponendi: q^a absoluta n̄ ē, sed sub ordinata, quæ ab altero iustè impediri potest.

2^m requisitum ē subiectio, quoad tributa, personarum illarum, quibus tributum imponit^r, cuius defectu n̄ poss^t Principes sæculares absq^e concess^e Pontificis imponere tributa ecclesiastica sup bona clericorum: q^a quoad hæc n̄ subduntur Ecclesiastici Regibus, aut Principibus sæcularibus. Et Principes oppositum facientes incurrunt excoicat^{em} Can^{is} quamquam, et Bullæ Cœnæ Can 8 aliorumq^e Canonum. Qui velit alia plura videre circa exempt^{em} clericorum, sive in maioribus, sive in minoribus ordinibus constitutorum, sive habeant clericale beneficium, sive n̄, et alia similia, videat Dianam p 1 tit 1 à res. 34.

3^m requisitum ē, qd detur causa sufficiens tam finalis, quam motiva ad impos^{em} tributi: illa ē bonum cōe, qd mō tributo reparari, aut promoveri curat^r: ista erit necessitas urgens, quæ nisi amoveat^r per tributum illud periclitabit cōe bonum. Cuiusmodi q causa sufficiens erit, si bonum cōe, qd servari intendit, et necessitas, s. malum, qd procurat vitari per impos^{em} tributi æquivaleat ipsi tributo. Ubi observo cum Ioan. Pontio de citat. 59 q 2: qd si Rex profunderet illicitè thesaurum suum, et ideo n̄ posset postea servare Rempub. ab hoste, s. damno imminente: adhuc posset ad eam necessitatem imponere tributa. Deberet tn̄ postea, si posset, compensare civibus damnum illud novi tributi, qd ipsius culpâ impositum ē reipub. =

4us requisitum est, qd tributa ordinatè imponant, hoc è xa mensuram pportis geometricæ vel cuius ps Reip. sò graventur pporte ad facultates suas; ita ut q ditiores st, plus solvant, qm minus divites, siue qm pauperes. Sed hæc geometa æqualitas, quæ in distributione tribut servari debet, n̄ è servanda methè, sive cum cō rigore metho, ita ut methè loqdo tanto plus qs solvat, qto in divitijs excedit reliquos: nam impossile è (moralir saltm loqdo) eam pportem in magna Rep. servari: nemo à tenet ad impossile: sed servanda è prædicta æqualitas moralir, ergo tm 9modè fieri pot, ita ut xa Leg, et prudentum sum hom, nullus iustè 9queri pot. Cum à hæc requisita pont intervenire aliqdo certè, aliqdo sò pbilir in tribut impoe, tributum erit certè iustum, l. sò pbilir iustum xa certitudinem, l. pbilitem Causæ, aut requisitorum, quæ 9currunt ad impoem tribut.

Caput 2

De obligate solvendi tributa.

Quid q° dicendum è cca obligem solvendi tributa. Tenentur nè in 9scia subditi, et vasalli n privilegiati illa solvere? (et dico n privilegiati, nam privilegiati certum è n teneri) Ad id teneri in 9scia affrat cois sa, qm tenent ples, et graves DD. apud Dianam 1 p. tt 3 res 19. Et pbat hæc sa authorite sacræ scripte ex illo Math. 22: redditè q° quæ st Cæsaris, Cæsari etta Et ex illo Pli ad Rom. Cap 13: ideo hæc tri-
cc buta prestatis: ministri n. Dei st, in hoc ipso servientes: redditè q° õibus
cc debita, cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal

Unde docent DDs isti, qd defraudantes vectigalia in qte gravi sufficiente ad furtum grave, gravit peccant, et ad restem tenent. Et rō huius sæ 2a Dianæ è: q st Princeps debet Reip. curam, et vigilantiam; ita Resp. det Princip, et qdm jure natæ, 9gruum dignite subsidium: (q° q vectigalia defraudat Princip, iustum stipendium defraudat, et sic peccat, et ad resto tenet. St q custodi vineæ (cui sæpè Princeps in scripa assimilat) defraudat stipendium debitum ob curam, et diligiam illius in vinea custodienda, peccat, et qdm 9a 9mutivam justiam, ex qua erit obligão restituendi

qu

quod sic ablatum est. Quod si Princeps aliquo vectigalia alicui vendat eodem pacto peccabunt defraudatores; et sic eandem iniuriam emptori irrogabunt, atque irrogarent Principi, qui talia tributa defraudant: unde etiam tunc tenebunt ad restitutionem

Sed sane hoc non solum probat, quod qui defraudant tributa debita Regi in subsidium, et alimenta illius, teneantur ad restitutionem: nam defraudant rem debitam Regi ex iustitia commutativa, quae ad restitutionem per se obligat: non vero probat teneri ad restitutionem, qui defraudant tributa debita in subsidium suae Reipublicae: nam haec non debent Reipublicae ex debito iustitiae commutativae; sed iustitiae legalis, quae ut supra diximus non ad restitutionem non obligat.

Sed quidquid sit de iis meis principiis, in quibus docuimus ex legali iustitia non oriri obligationem restitutionis: independenter ab illis sunt alii graves Doctores docentes nec peccare, nec ad restitutionem teneri, qui elusimi tributa etiam Regi debita defraudant, quamvis certo sint iusta. Ita plures apud citatum Dianam, aliique apud nostrum Amadeum tr. de opinione probabili, disp. 2a n.o 8 = Quod si tributa sint solum probabiliter iusta, praeter citatos Doctores illud defendunt alii apud eundem Amadeum. Quorum ratio: quia si tributa sint solum probabiliter iusta, probabilis est etiam sententia opposita docens non esse iusta: et sic eos non teneri talia tributa solvere: Quivis autem potest sequi opinionem probabilem, et sic potest sequi eam opinionem, quae docet eos non teneri ea tributa solvere. Ratio autem priorum, qui absolute defendunt praedictam sententiam, est: quia leges humanae, et poenales non obligant in conscientia: omnia autem tributa sunt veluti leges poenales, poenam vel imponentes, si tributa non solvantur, et quidem cum notabili Principis emolumento: ergo non obligabunt in conscientia.

Unde ad 1um

arguimus desumptum a ratione rem istam, quod etiam si Principi deberet iure naturae tributum in subsidium illius, eo ipso, quod sub poena obligent ad solutionem, videtur esse contentos uno ex duobus sub disiuncto, vel scilicet quod tributum solvant, scilicet quod si non solverint, poenam luant, si apprehendantur: unde videntur ratione earum legum poenalium renuntiare ius naturale obligans in conscientia subditos ad ea tributa solvenda. Et ob eandem renuntiationem translatum praedictum ius Principis in ementes vectigalia non obligabit in conscientia ad illis tributa detrahere

solvenda; sed sub disiuncto: hoc ē vel ad solvenda tributa, vel ad solvendā pœnā si deprehendant = Et hâc rōe facilē etiā rēt ad 2um argutū & rōe desumptū. = Et xa hanc etiā doctrā rēt authoritatibus desumptis ex sacrā scripā, ideo dici tributa debita Regibus, aut Principibus; q anter ad oēs legē pœnalē debita st, et qdē in se, et detratē: et post legē pœnalē de illis solvendis sō meānt debita n detratē, sed indetratē aut sub disiuncto prædicto: q sō mēt debitū unū ē duobus indetratē, nempe s. tributū, s. pœna imposita n solventibus tributa, si deprehendant in casu quo ad pœnā obligant ā Lege.

Sbtilis ē utraq

sa hoc capē pposità. Sed addo, qd etiā si subditi teneant in oscā solvere tributa (præcipuè quæ certō st iusta, necessariaq ad Principis sustentem, s. ad malū publicū avertendū, sub qq limitationibus verè subditos teneri iudico) adhuc tn pbilē ē, qd Vasalli n tenent illa solvere anteqz ab exactoribus petant. Ita hanc sā defendunt Pontius in suo curso Theō. d. 59. Thās Hurtō tom 2 variarū ttt 8. cap 6o res 9 nō 175, et 196 ubi cū Soto, Vañez, Fagūena, et aliis, quos ipse p se citat, et affert Amadeus ubi supā nō 3.

Et rō horū pbs ē, 1a ab authoritē quæ videt n incognitā: desumit qq ex Math. 17 n 17 ubi, ut Xptus Dnus p se et p Petrō didracma tributi solveret, expectavit, ut exactores peterent, et dicerent Petrō: Magr vēr n solvit didracma? 2a ā rōe: q ut Hurtō ex aliis pbat, tributa, et gabellæ quantumvis iusta sic recipiunt à rep. ut petitæ ab exactoribus solvant, et n aliter. = 3: q cū tributa solū debeant Principi ut ipsi præstent subsidiū, et alimta: et hæc sufficienter præstari pōnt eā viā, nempe si petita ab exactoribus solvant: sufficienter vident subditi adimplere obligem tributa solvendi, si illa solvant petita ab exactoribus. Unde etsi iusta sint anteqz petant n debent absolutè.

Imo addit Pontius loco citato pōe etiā subditos occultare merces, ut n exigant ab illis tributa: et si tunc n exigant ad nihil

tenent. Et etiam tenet Hurt.º nº 177. Ubi ibique esse dicit P.r Thos Sanc. lib. 2 decil. Cap. 3 dub.º 10 n. 5 cum pluribus alijs viris doctis; addens quod quamquam Lex codicis precipiens quod venditor teneat notum facere exactoribus intra quinque dies venditionem sive permutationem, de qua vectigal debetur, non esse hodie usu receptum; sed contraria consuetudine evanuisse..

Sed rogas: an hec doctrina teneat in decimis solvendis? nam decime etiam dicuntur tributa ecclesie, ministrisve illius debita: ut constat ex cap. Decime ca. 16 q. 1: et cap. Tua nobis de decimis: et quidem tributa debita ministris ecclesie ob laborem suum, et in congruam illorum sustentationem, precipue si aliunde non habeant unde vivant: ut dictum mox de tributis que Regi debentur ob eandem rationem, est probabilis.

Hurt.º ubi supra nº 181 docet, quod in tributis decimis solvendis etiam que solvuntur ex predijs et fructibus agrorum, vocanturque predialis potest esse consuetudo ut non solvant, nisi petantur: et quod in tali casu si non petantur non tenentur illa quis solvere si eiusmodi usus et consuetudo ibi vigeat = Et hec doctrina nititur principio satis certo: nempe quod in solutione decimarum standum est consuetudini cuiusvis provincie et loci. Quod quidem principium stabilit P.e Fagundez lib. 1 in 1.m preceptum Decalogi cap. 2 nº 2 et 3 ex mente P.ris Lessij plurimorumque Theorum, et apud Cobarrubias lib. 1 variarum cap. 17 n. 8 ad finem § 6 ob eandem resolutionem + plura capita Juris invenies citata. Ex quo deducunt citati DD.es, idque in solutione decimarum non tam standum Juri scripto quam consuetudini loci. Sic expresse Lessius de Just.a lib. 2 c. 39 n. 12. Sed videatur Cobarrubias et Fagundez ubi sup.a

+ ex eodem principio

Et ut redeamus ad institutam difficultatem, que rogat, an decime solvi debeant antequam petantur? Ratio quos juristas allegatos a Cobarrubias loco proxime citato, et ut ex his colligi potest, docere absolute decimas non deberi, nisi petantur: Ita apud ipsum Archidiaconus, Felinus, Baldus, Adrianus, Guido Papa. Et preter hos citat Hurt.º ubi sup.a alios DD.es pro eadem sententia, et inter ipsos D. Thom., et Caietanum. Imo Baldus apud Hurt.º

vbi sup.a n 181 allegat pro se Archid.s et pauly Parisiensis citatos à Covarrubias loco proxe allato, addunt, qd si decime prediales (hoc e que debent de fructibus agrorum) n petant suo tempore, nempè tempore recollect.is fructuum, ig n poss amplius peti; et sic ad eas solvendas n teneri, etigsi petant.

Sed Covarrub. eodem § eum
coem et veriori sa opinat, laicos teneri decimas solvere sacerdotibus, etigsi sacerdotes sciant quantum sibi debeant, et n petant. Imo et teneri eas ad horrea sacerdotum deferre, si id prestare point se. n sumptu et labore = Sed sanè si oppositus huius se quoad vtramque p.s illius alicubi consuetudine bonorum receptum e, vsui et consuetudini poterit stari ob coe. prius DD sup.a allegatum ex Fagund. Lesio et alijs

Qd à dictum è de
decimis, dicendum è etig de primitijs: nam de illis eodem mo discurrunt coiter DD.es, atque de decimis. Vnde x.a Filiucius p.e 2 ttt 27 C.7 n 144 in jure solent primitie confundi cum decimis, et ideo qd in jure decretum è de decimarum solut.e, iudicat decretum ee de solut. primitiarum. Itaque conformiter ad dicta de decimis. dico: primitias deberi solvi ministris eccle x.a loci consuetudinem; et qdem etigsi n petant, si id vsu receptum sit.

Scio tn P.s Azor lib 7 institut.s moralium C.38 § 3.o quaerit adsic docere, qd vbi extat lex solvi primicias (iudicat n. illam ee ferè vbique antiquatam) minime solvunt primicie nisi petant: et coiter n teneri aliquos illas solvere anteqm petant. Vide illum loco citato: et P.s Laim. lib 4 ttt 6 Cap 7 n.o 1.o = Vbi nota qd Machado tomo 1.o lib 2 p.e 4 ttt 11 docum.to 5 citat pro hac Azoris sa alios DD.s ingreso noie: et prec. noie expreso P.s Lesiy. Sed Lesius sanè id n docet loco ab illo citato, vbi de primitijs agit.

Sed in qua quant.e primitie solv.de sint. Resp. P.r Azor ex m.te com vbi sup.a § 4.o quaerit, qd vbique ea pars solv.da e que vsu et consuetud.e prestat. Disp 10

Disp

Disputatio 10ª

De justitia vindicativâ.

Materia huius disp.is breviter absolvenda est aliquot rogationibus. — Rogas 1º: Quid sit just.a vindicativa, seu punitiva? Resp.eo, esse virtutem, quâ potestas publica poenam imponit malefactori ob sua delicta. Quia enim eiusmodi impositio poenae est justa punitio seu vindicatio delictorum, ideo virtus à quâ illa provenit, dicitur just.a punitiva, seu vindicativa. Potestque haec virtus definiri per nomen just.ae: est virtus tribuens malefactori jus suum. Sed an haec sit rigorosa definitio constabit ex rogatione sequente.

Rogas 2º: an just.a vindicativa sit rigorosa just.a? Ad resolutionem suppono ex saepe dictis, rigorosam justitiam respicere ex parte alterius rigorosum jus, quod quidem ut saepe repetitum est, et constat ex dictis 1 cap. 1 § ultimo adiuncto § 0 sumitur 6º ubi de rigorosâ acceptione juris, jus rigorose tale quod just.a respicit, praesupponit quod ex parte alterius ut illud illaesum servet, est titulus ad fruendum aliquâ re in proprium utilitatem et commodum.

Hoc supposito dico breviter: just.a vindicativa pure talis non est rigorosa just.a. Ratio est: quia non respicit ex parte alterius jus rigorosum, sed strictum, quod omnis stricta just.a respicere debet: ergo just.a vindicativa non est rigorosa just.a, sed ad summum late, parsve potentialis just.ae, ut tenent Pater Molina tum tract. 1º de just.a d. 12 in fine; tum tract. 2 d. 715 nº 6: et Pater Lugo d. 1 n. 70: Probatur antecedens, quia si respiceret tale jus, maxime respiceret illud in delinquente: sed in delinquente non respicit illud: ergo etc. Probatur minor quia si quod jus in delinquente respicit, tale jus solum est titulus ad poenam luendam: titulus autem sive meritum ad poenam luendam non est titulus ad fruendum re aliquâ, sive ad aliquod utile et commodum, ut est certum: quare non est jus rigorosum: ergo just.a vindicativa ut talis non respicit rigorosum jus in delinquente.

Dices: just.ae istam respicere jus rigorosum tum in republ.: tum in particulari offenso

qq debet satisfieri punit.e deling.tis = sed r.e 1.o q oblig.o puniendi deliquentis ut satisfiat tum reipub tum parlari offensis n. e oblig.o ppria justit. vindicativæ, sed just.æ commutivæ, cuius obligão sæpe coniungitur cum obligat.e vindicativæ just.

R.o a Cur ea obligão satisfac.i reipub aut partiari offenso n. sit ppria just. vindicativæ, e: q.a just.a vindicativa abstrahit ab eo qd satisfiat vel n. satisfiat alteri p punit.es q.a ipsa de eâ satisfac.e n. curat; sed so curat assignare delictis pœnas illis debitas et æquales, sive det.r sive n. det.r pta alia offensa, cui p eas punit.es satisfiat. Ut cernit.r in Deo puniente delicta hominum, q. n. curat punit.e a se inflictâ servare illæsum jus alterius, sive qd idem e n. curat eâ punit.e satisfacere alicui alteri pti p delictum offensæ; sed so, ne delicta meant sine iusta pœnâ.

R.o v. cur oblig.o satisfac.di p punit.es reipub aut alteri pti offensæ (qualis oblig.o dat.r in iudice aut potest.e publicâ) sit ppria just.æ commutivæ e: q.a cum iudex vel minister reipub r.e sui officij et pacto saltem virtuali cum reipub inito, obligat.r reipub ex just.a commutivâ ad punienda delicta, ut eam incolumen servet ab omi iniuriâ tam coi r.e totius reipub, qm partari r.e cuiusvis civis. Secluso a pacto just.æ commutivæ, nulla dat.r oblig.o puniendi crimina, ut p punit.es reipub. aut civibus illius satisfiat.

Rogas 3.o: an just.a vindicativa dista adæq.te sit a commutivâ. Scotus et alij docent ptinere ad distrivam. D. Thas et alij ptinere ad commutivam. Nos v. cum DD.is citatis rogat.e præced. dicimus eam adæq.te distingui tam a commutivâ, qm a distriva just.a

Distingui a just.a distrivâ pr: q.a just.a distriva indit conservare æqualit.es geometricam: at just.a vindicativa n. indit conservare in punit.e æqualit.es geometricam, sed ad summum aritmethicam. Prob.r. mir: q.a vindicativa n. indit punire unum delictum pportione servatâ ad punit.es qm tribuit alteri delicto: sed so indit punire qdlt delictum x. mensuræ

ind

maliciæ illius, nullo modo attenta proportione punitionis alterius ad aliud delictum.

Distinguitur autem a justitia commutativa, probatur etiam: quia justitia commutativa cum sit rigorose justitia respicit ex parte alterius rigorosum jus quod servare curat: sed justitia vindicativa non respicit ex parte alterius rigorosum jus quod servare curet (ut constat ex respons. ad preced. rogatum) ergo etc. Præterea si esset idem cum justitia commutativa, maxime quia curaret servare jus, quod respublica aut particularis offensus habet ad vindictam exigendam. Hoc autem jus non pertinere ad justitiam vindicativam ut talem, constat etiam ex eadem respons. ubi diximus justitiæ vindicativæ ut talem, non curare reddere satisfactionem alteri pro delicto ab illa in qua ipsa justitia est ergo etc.

Rogas 4º: in quonam subiecto seu potentia resideat justitia vindicativa? Respondetur residere in principe sive sit magistratus Rex seu respublica, nec non et in ministro publico, qui habet eam potestatem puniendi delicta aliena. Et ratio est: quia ea justitia residet in illo, ad quem pertinet delicta subditorum punire: sed ad principem et ministrum predictum pertinet delicta subditorum punire; ergo etc.

Ex huiusque dictis in hac disputatione inferes 1º: justitiam commutativam et vindicativam non convenire univoce in ratione justitiæ strictæ: neque divisionem quæ fieret in illas, esse divisionem univocam strictæ justitiæ. Ratio est: quia justitia vindicativa, ut ex dictis liquet, non est stricta et rigorosa justitia. Quare non est pars subiectiva justitiæ strictæ, sed ad summum pars potentialis illius.

Inferes 2º cur justitia in communi non dividatur etiam analogice in 4or species, nempe in legalem, commutativam, distributivam, et vindicativam, adhuc supposito quod justitia vindicativa distincta sit ab aliqua ex reliquis tribus enumeratis; sed solo dividatur in tres species, nempe in legalem commutativam, et distributivam. = Ratio forsan est; quia triplex illa species justitiæ convenit in una aliqua ratione immaterialiter saltem analoga, in qua ratione non convenit cum reliqua justitia vindicativa: nempe in eo quod triplex illa justitia reddat alteri quod illi aliquomodo debetur, et ad quod habet alter aliquod genus juris: in quo non convenit cum reliqua justitia vindicativa: quia hæc non reddit alteri aliquid illi debitum, et ad quod ille alter habet aliquod jus.

vindicta.n. qꝫ just.a vindicativa præcipit n̄ debet malefactori, n.ec malefactor het jus ad illud: alioq si de illo n̄ sumeret vindicta, fieret illi aliqualis injuria, sic fit injuria aliqualis alteri si illi n̄ præstet qd debet p justas Legalis, ɔmutiva, vel distriva.

Disp.o II

De personis inter quas pote intercedere rigorosa just.a

1. Justia stricta so pōt versari int.r psonas r̄ales, quarū alia sit subiectu ipsius, et alia tmi, certū ē apud oēs; nā in 1.is illa st et res quæ vir petit psā r̄alis tamqꝫ subiectū sui; q sola r̄alis psa ē subsita capax virt, operatiqꝫ virtuose. Insup ex pte tmi, quæ respicit, petit etiā r̄alē psā: q cū just.a ordinet ad servda illæsa jura alterius, et sola psa r̄alis sit capax juris, qd a just. illæsū servat: ideo just.a ex pte tmi petit r̄alē psā cuius jus servet illæsū. Sed hoc supposito rogat speciatim in hac dne. int.r quas r̄ales psas versari poit.

Rogari pote 1o: An versari poit int.r Deū et creas, s. ē d.e Sed huius diff.is resolutio, quæ nimis plixa ē, n̄ad hanc, sed ad matra de Incarnatione attinet, in quā ex psesso discutit: cū qꝫ parū ad nrū institutū ɔducat, ab eā abstinendū nobis est.

Rogari solet 2o: V int.r Angelos ad invicē poit dari just.a, just.e qꝫ oblig.o el. In quâ quest.e n̄at Vazq 1.a 2æ de ultimâ n.o 9 = Affrāt v. P.r Suarz in opusculis de just.a Dei, sect 2 n.o 8, et Lugo hic d.e 1 n.o 30. quibus adhæreo. Nā isti 2.o sua natā st capaces juris just.e: nā st capaces dnii, suæ famæ, tū etiā ~~hominis~~ rei corpeæ, cuius pote Angelus ɔstitui à Deo dnus, et in eis rebus ab alio Angelo pati injuriā, seu injustā; si vlt in eis rebus offendat, s. illis, ipso Angelo invito, privet.

Rogari pote 3o: V int.r Angelū et hoē, et ē d.a dari poit justia, just.e qꝫ obligaō? Affrāt ibidē cū Suario Lugo, et Vazq: et placent mihi. Rō qꝫ ē eadē cū illâ, quæ data mēt præced rogat.e = Nec in oppm̄ obstat qd hō,

et Angelus non vident here Coicatu; quia ut bene docet Lugo, homines non het marg Coicat cum hoe mortuo, quam cum Angelo; sed inter hoc vivum, et mortuum potest dari justitia, et obligatio illius (et ideo detractio justitiae et obligationis illius peccat, qui hoc mortuum offendit per detractiones honoris, et lesionem famae) ergo etiam inter hoc, et Angelum poterit dari justitia et obligatio illius. = Sed haec minis momenti et utiliora nos vocant et stat.

Rogatur

1º: An inter Patrem et filium: Dominum, et servum, et econtra, justitia intercedere possit? Pro utraque parte militant Doctores gravissimi. Pro negativa Caietanus hic q. 57 art 4 Cardinalis Valent. De [illegible] de justitia q 1 puncto 2 et alij plures. Principalis ratio huius sententiae est: quia ad rigorosam justitiam requiritur perfecta diversitas, seu aliqua alteritas inter subiectum justitiae et terminum illius, quae quidem inter Patrem et filium; Dominum et servum non datur, nam filius et servus sunt aliquid Patris et Domini, et qualiter bonis ipsorum computantur: nullius autem potest esse obligatio justitiae ad se ipsum seu ad sua bona, ut docet Aristoteles lib 5 Ethic. Cap 6 et S. Thomas 2a 2ae q. 57 art 4 cum communi Theorum, necnon et juristarum sup legem Cum oportet Codice de bonis quae liberis; et lege 1º vestimentis Digest de peculio: et Instit. per quas personas nobis adquir. § item vobis.

Pro affirmativa vero sententia sunt praeter alios plures solum Buridanus, Molina, Suar. et Vazq. quos adducit et sequitur noster Reverendissimus Lugo 1a pars lib 1 q. 2a lect 5. Et sic isti Doctores fundant communiter suam sententiam: quia non minus filius tenetur restituere suo parenti pecunias quas ab illo abstulit, aut famam quam lesit, quam teneretur illas restituere extraneis. Pro hac sententia stat etiam Cardinalis Castropalao ubi infra

Sed in quaestione placet mihi sententia quae utramque praecedentem conciliat, quam sequitur Cardinalis Lugo desumptam ex Divo Thoma hic q. 57 art 4 in responsione ad 2m. Ubi distinguit inter Patrem et filium quatenus tales sunt et inter ipsos quatenus homines sunt. Et docet quod quatenus sunt Pater et filius non habent istam perfectam alteritatem, quia sub hac consideratione filius est aliquid Patris: et ideo sub hac consideratione non potest inter ipsos dari rigorosa justitia, quae, ut supra dictum est a nobis, perfectam alteritatem requirit.

Quatis v. istę pięę H, aut cōsiderant praecise ut hōes hent inter se
pfectę alteracionē: quia sub istâ cōsideratiōe filius non ē aliqd Patris sedali
qd ab ipso adeqte distinctu non minus qm ē adeqte distinctus Pnus à Pāo cuius
filius nec Patris: et ideo sub istâ cōsideratiōe pote inter illos dari rigoro
sa justa.

Huic se cōsonat Pr Brizda lib 4 de ente supernali de § 3 no
7. Imo et oēs DDs 2S se pott pro hāc mēa interpretari: nam dicunt inter
Pēm et filium, servum et dnum non pōe dari justam strictam in illis actibus in qq
istę pięę inter se dependent: pōe vero dari in illis actibus in qq istę pięę inter
se non dependent, (ut videre ē apud nrum Palāo de just in genere
de vītiā no 4) idq a ē cōsiderare Pēm et filium; servum et dnum in
qqbus una pia ab alterâ dependet in suis actibus; atque cōsiderare
tales pias in qqbus H Pr et filius, servus et dnus: quia sub istâ cōside
ratiōe dependent inter se: et filii idq ē cōsiderare tales pias in qq
bus nulla earum ab alterâ dependet, atque illas cōsiderare praecise
in qqbus H hōes; quia sub cōsideratiōe istâ nulla pia illarum ab alterâ
dependet.

Vt a[ut]em nrā doctrinam declaremus, et pbemus, notare op
portet: tam servum qm filium pōe here jus sibi pprium vel alicuius boni
vel alicuius spālis tituli, ut vel pmissi, s. vel cōtractus Pris cum
filio, et dni cum servo: ut docuit Ales lib 2 magnorum moralium Cap
11: et admittunt, teste Pe Brizda ubi supra, oēs Thei et juris DDs.
sicut filius sg emancipatus het jus sibi pprium in oia sua bona; et
non emancipatus het jus pprium sibi in oia bona à Pe cōcessa spālit,
aut donata: imo et in bona castrensia, quę scilt in bello adqrit,
de qq suo soio aget. Et ita servus het jus sibi pprium in bona, quę
het ex voluntate dni, ut de illis pfectè disponat; aut quę ex pacto
cum dno adqrit in ordine ad suam redemptionem.

Quo notato, sic pbo me
1 cōem: in dispositiōe praedictorum bonorum quę filius et servus hent neque
filius dependet à Pe, neque servus à dno, cum sg acqsiverint jus

filij prij, vel civis point affectu disponere de talibus bonis: ergo in
ordine ad dispos^es horum bonorum se hent pro jus sibi proprij filius vel
servus et servus vel dni tamquam si eent plane omnino extranei, aut hoes
qui neque filij, neque servi sunt: sed plane omnino extranei, et hoes qui neque filij
neque servi sunt, herent in ordine ad dispos^es talium bonorum jus et titu-
lum rigorosae just^ae: ergo idem hent filius et servus.
Nec obstat qd inre tales
hoes sint filius et servus: nam in consideratione morali per accens omnino se
het in ordine ad predictorum bonorum dispos^es ea circumstia realis filia-
tionis et servitutis: et sic illa non excludit roem et obligem rigorosae
just^ae. Sicut in contractibus, quos pris celebraret cum suo parente
gerens munus tutoris sui pupili per accens omnino se heret circums-
tia filiationis: et sic tales contractus celebrati a filio ut tutore cum suo
parente non excluderent a roe et oblige effectum just^ae exercitum inter
filium et pr^em; lt non int filium ut filium et pr^em, sed int filium et pr^em ut sunt
duo hoes. Nam lt filius et tutor sint in hac ocas^e eadem physica psa.
in considerat^e tn morali psa tutoris dista adeq^e est a psa filij; qua ta-
lis psa reperiri pote in alio hoe disto adeq^e ab hoc filio: et roe
huius moralis et adeq^e dist^is het filius ut tutor vel sui parentis pfec-
tum alteritatis requisitam ad just^am strictam.
Rogat 5: an int maritum et
uxorem et e contra dari posit rigorosa just^a. R^o. qd quae dicta sunt de patre
et filio; servo et dno possunt etiam dici de marito et uxore. Ita Salas
Ubi sup^a. Et a fortiori id tenendum in presenti casu docet Lugo cita-
tus n° 36: et roe, qa lt int ipsos non videat dari pfectum alteritatis
ad roem just^ae stricte requisitam cum p matrimonium dicant non ee duo sed una caro:
In multis tn se hent sicut pr et filius se hent aliqo, nempe ut plane omnino
independentes, et coent non ut maritus et uxor, sed prie ut hoes capa-
ces disti juris et dnij: et qdem multo magis quam filius et pr; dnus et
servus: nam de jure antiquo filius et servus nihil hebant aut adq-
rebant qd non adqrerent patri et dno; uxorum in coi jure multa het

tecte fugo, ita sibi ppria, ut nequeat vir illa sibi usurpare absq. iniuria.

Ex dictis hucusq. in respons. ad utramq. ultimq. rogat. infert: patres, dni et mariti peccare peccato iniust. cta filios servos et uxores, si illos ledant in bonis illis, in quae adversus ipsos hent ius sibi pprium: sive ratione quorum considerant ut psone independentes independentia, scilicet ab ipsis: qa sub hac consideratione hent psona alterius, et ius pprium stricte iust. ratione ipsorum.

Unde si Pr occidat, s. mutilet filios, dnus servos, maritus uxores, peccabunt cta iustitiam: qa in ordine ad membrorum et vitae bona hent illi ius sibi pprium adversus Pres, dnos et maritos: et sic considerant ut hoes, erunt psonae independentes et pfecte distae. Imo Pr praeter peccatum iniust. committet in ea occisione s. mutilatione peccatum cta pietatem; qa tenetur ex iust. ppter pietatem tenetur vitam filii servare.

Quae doctrina etiam e cta accepta vera; nam filius occidens aut mutilans Pres, servus dnum, uxor maritum cta iustitiam ob eandem rationem peccant, et filius etiam cta pietatem debitam patri. Servus a et uxor cta virtutem etiam observantiae, quae ledit a praedictis psonis ex lesione psonae dni et mariti; non vero ex lesione bonorum dni vel mariti, ut bene advertit Pr Palao ubi sup.

Ergo Pr, dnus et maritus ob eandem rationem peccant etiam cta iustitiam, si a filio, servo, et uxore auferant pecunias in quas hent isti ius sibi pprium vocati cuius tituli sup. positi sunt vt autem. Cta quae etiam peccabunt filius servus et uxor si a Pre, dno, et marito auferant bona illorum.

Ubi observat Pr Palao ex Mol. et Laym. non ee nese, qd isti explicent in confess. qd furtum factum fuit ex bonis Pris, Dni s. mariti: qa circumst. filii, servi, et uxoris furantis non e circumst. mutans speciem furti: nam virtus observantiae ut dictum e, et filii virtus pietatis solum ledit p lessione

personæ mariti, domini, et Parentis; non vero ex læsione bonorum, nisi forsan ex læsione in bonis immine[-]ne at periculum grave ipsius personæ ~~xxxxxxxx~~, imo addo, quod prædicta circumstantia non est agravans, sed potius diminuens culpæ furti: quod sufficiet, si illi dicant, se commisisse furtum grave vel leve, prout ipsum fuerit. Hoc tamen observato, quod quantitas quæ suffit ad furtum grave commissum ab extraneo communiter non sufficit ad furtum grave si committatur a filio vel uxore: quia bona Patris et mariti aliquomodo pertinent ad filium et uxorem.

Tractatus 2us

De Jure.

Disputatio 1a

De essentia et divisione juris justitiæ.

Caput 1um

Jus proprium justitiæ exponit, traditque aliquas eius divisiones.

Ex dictis de 1a Cap. 1. præcedentis ... constat jus proprium justitiæ strictæ (cuius generis est sola commutiva) aliud esse quod justitia supponit ex parte alterius ... cuius jus servare dicitur, jus quod istud mensurans nominat ab aliquo, quia est mensura debiti, et solutionis faciendæ: consistitque justitiæ ab aliquo ... titulo deserviente pro se ad aliud ut ex ibidem dictis liquet in potestate vel titulo deserviente ... ad obtinendum, aut convertendum in proprium commodum et utilitatem. Aliud ... quod obtinendum ... jus est quod justitia ... per suos actus quibus alteri servat jus suum, solvendo ... alteri debitum: jus quod istud dicitur mensuratum: quia solutio debiti, in quam tale jus consistit, mensuratur ... quantitatem juris mensurantis, quod proximus

adversus te hēr. Istud qđ jus diximus ibidē consistere in æqualitate aritmetica sive rei à re solutis cū debito, aut etiā cū jure alterius

De hoc 2º jure mensurato nil spale aget in hoc ttt: q̄ quæ ad hanc æqualitatē juris ptinent sufficienter discussa ment: eadē 1 proced ttt. Spote so erit nobis in hoc ttt agendū de jure qđ justitia in pxo supponit mensurans qđ appellat. Nā de hoc pla ocurrunt scitu et digna, quæ tractabunt int exponenda jura partiaria, jurisqđ divisiones.

Dividit q̄ 1º jus istud in cōi in jus ad rē et jus in rē. Jus ad rē dicit jus illud rōe cujus alicui ē obligata altera psa, n res ipsa ad ~~[illegible]~~ qā tale jus dat. Jus in re ē jus rōe cujus alicui ē devincta res illa in quā tale jus dat. = Jus ad rē hēt emptor ad rē reiqđ traditionē et quoniā rōe talis juris tibi n devincit res vendita, sed psa venditoris, si venditor rē ipsā qā tibi vendidit antequā eā tibi tradat, alteri vendat et tradat, n poteris eā rē tibi vendicare; sed so odit tibi actio adversus venditorē p interesse. Jus v in re hēt emptor post rei traditionē et possessionē: et quoniā rōe traditionis et possessionis iam est tibi devincta ea res, siqs eā postea auferat, poteris eā ubicumqđ fuerit tibi vendicare: q̄ donec hēs in illa tale jus ad quācumqđ alterā psā transeat, transit cū eo onere ut posis illā tibi vendicare, q̄ tua ablata ē. Sic hēt Lege Officiū digestis de rei vindicatione.

Dividit 2º idē jus in nale, Dī. Gentiū, Ecclesiasticū, et Civile. Nale dicit, qđ à natā ipsa immobiliter Dtū ē. Tale ē jus qđ hō hēt ad suæ vitæ tuendæ = Divinū dicit qđ à Deo p lege positivā alicui odit. Tale ē 2ū ples, jus qđ hēnt sacerdotes (quā decimæ et primitiæ debent) ad decimas et primitias ex Dei ocesione. Ordqđ huit Abrahā ad terrā Canaā, quā illi Deus ocessit sub pacto aeroto qđ ēēt pfectus. Jus Gentiū nominat, qđ apud oēs gentes pasim observat, Tale ē jus legatorū ut bene tractent etiā ab inimicis ad quos mittunt. Tale etiā ē jus dominandi in mancipia.

Jus Ecclesiasticum appellat. qd authorit. Eccl. alicui debetur. Tale e jus qd Sacerdotes, qq decimae debent, hent ad decimas ipsas in tantu s. tanta quant.; ad aliaq. silia ad que qs het jus justitie stricte ex Eccl. conc. — Jus Civile e qd authorit. principis secularis constituitur et debetur. Tale e in nra Hispania jus qd primogenitus het ad maioratum paternum.
Sed observa hanc juris divis. n esse strictam q n sit p differentias intrins. ipsius juris; sed p differentias extrins. desumptas ex diversit. causarum ex qq talia jura proveniunt

Caput 2

Tradit alia Juris in Coi divisio.

Dividit 3° jus just. in usum, usumfructum, habitat. et dominium aliasq. spes, quas dabimus Cap. 4 ad istq. qs divos ptinent.
Incipiamus ab usu. Sed anteqq eius defin. tradq, noto usum moralem, quoad presens attinet, ee 2s, aliumq. dici usum facti, et alium usum juris. Usus facti consistit, in exercitio seu actu utendi re aliquâ, quâ licite uti potes. Vg licite potes uti equo equitando in illo, eqtao n. ipsa dicitur usus facti. Usus vero juris consistit in potest. morali seu jure ad utendum re aliquâ Vg ad eqtandum in equo. Cum ergo diximus jus in Coi dividi in usum, usumfructum etc loqmur de usu juris n de usu facti, q iste n e spes juris sed ille.
Igit. Usus in presenti accept. e jus utendi re aliena in pprium tn dominium, salvâ tn rei substâ. Usufructus vo e jus utendi re alienâ (tq videlt in pprium, qs in alienum dominium) salvâ etiam rei substâ. Ex qq defoibus ut constat usus et usufructus conveniunt in eo qd sint jus utendi re aliena salvâ rei substâ: q neqs usus neqs usufructus dicunt potest. destruendi aut alienandi rei substiam. Differunt vo int. se p hoc qd usus det so facult. utendi re in ordine ad pprium dominium, ad ppriasq. necessit. sublevandas: usufructus â

n. so in ordine ad proprium dominium proprias que necessitates, sed etiam in ordine ad dominium alienum alienasque necessitates sublevandas. Unde Jurisconsulti desfiunt usumfructum esse jus utendi et fruendi re aliena salva rei substantia: in qua desfinitione per particulam jus utendi intelligunt potestatem utendi in proprium dominium; et per particulam fruendi potestatem utendi in alienum dominium.

Et hinc fit quod cui conceditur usus equi, domus, seu vineae, solum potest uti illis in proprium usum et ad proprias necessitates; non vero aliis eorum usum vel utilitates permittere, illa ve conducere aliis: unde non potest jus suum alteri concedere seu vendere: sed potest qui habet usumfructum talium rerum: nam usus fructus eorum etiam concedit facultatem conducendi tales res, illarumque fructus aliis donandi aut vendendi: quia usus fructus concedit potestatem vendendi aut donandi proprium jus. — 1.a pars de usu constat tum ex institutionibus de usu et habitatione § iisdem adiuncta Glossa, quam ex digestis de usu et habitatione. — 2.a pars de usufructu constat etiam ex Institutionibus ibidem, et praesertim ex ipsa titulo de usufructu initio § usus fructus adiuncta etiam Glossa Vinisingeri, et lege 1 digestis de usufructu.

A reliquis vero speciebus juris per varias praedictarum desfinitionum particulas differunt et conveniunt tum usus quam usus fructus. Nam in 1.is convenit usus cum dominio, de quo postea dicemus, per esse jus, imo et per esse jus utendi re. Differt vero ab ipso per reliquas partes: tum per particulam illam re aliena, quia res ad quam usus tribuit jus, necessario debet esse aliena, res autem ad quam dominium tribuit jus, debet esse propria: quia per dominium res appropriatur suo domino. Tum per particulam illam in proprium tantum commodum: nam dominium non solum est jus ad utendum re in commodum proprium; sed etiam in alienum. Tum etiam per illam particulam salva rei substantia: quia usus non tribuit jus ad rem quoad substantiam illius; sed solum quoad fructus aut utilitates illius. Unde rem destruere nequit: at dominium tribuit jus in tali re quoad substantiam illius. Et hinc fit, quod si dominus illam destruat, non peccet contra justitiam; sed peccabit contra illam qui destruit rem, cuius habet solum usum. Neque obstat quod ratione legis prohibentis fiat aliquando domino rei illicita destructio

illius

illius: nam tunc destructio talis rei esset contra legem prohibentem; non contra justitiam.

Lex 99.

patet per quas partes diferat etiam usufructus a dominio — De conveniencia vero tam usus, quam usufructus cum aliis speciebus juris, et differentia ab ipsis facile constabit per propriis definitionibus illarum, quas infra subjiciemus.

Ex his explicatis facile percipietur quid habitatio sit, quae non multum differt a precedenti specie juris immediate explicata. Dicitur enim habitatio juris, sed tamen jus ad habitationem, jus utendi aliena domo, tam in proprium quam in alienum commodum, salva domus substantia. Ut constat ex inst. de usu et habitat. § sed si cui adjuncta Glossa. Dixi a habitatione esse jus utendi aliena domo tam ut in proprium, quam in alienum commodum, sive ut loquuntur Juristae jus utendi et fruendi aliena domo, quia qui habet habitationem non solum potest uti illa in proprium commodum; sed etiam potest domum locare alteri ut constat ex citato loco inst. Additur salva rei substantia, quia habitatio non dat jus ad disponendum de ipsa domo 23 se.

Jus autem hoc valde assimilatur juri usufructus. Imo vere usufructus ut sic judico esse quoddam species. Itaque quatenus ab illo solo differre, et differt vero particularis ab universali. Nam habitatio est determinate et per se jus ad usum domus tam in proprium, quam in alienum commodum salva rei substantia. Usufructus vero in communi est jus ad usum rei cujusvis generis tam in proprium quam in alienum commodum salva rei substantia.

Differt vero habitatio ab usufructu communi, sive quia communis talis dicitur et quatenus species usufructus ut sic, sive in communi (quoddam usufructus ut sic supra definivimus) ex eo quod habitatio non conditur juxta leges usufructus communis: quia non eisdem omnino modis finiuntur habitatio et usufructus communis: nam hic usus fructus communis finitur multis aliis modis; habitatio vero sola morte illius cui data est: ut probat noster Molina. tract. 2. de just. disp. §. Et constat ex lege si habitatio digestis de usu et habitat; et ex lege habitatio; et ex lege cum antiquitus

codice de usufructu et habit.; alijsq. juribus.

Sed videamus iam quod dominium sit. Quod est praecipua juris species tradita divisione praecedente. Dominium igitur si generaliter accipiatur solet explicari, est jus disponendi de re aliqua. Et iuxta hanc communius acceptionem dividi solet in dominium jurisdictionis et dominium proprietatis. Dominium jurisdictionis est jus disponendi per modum gubernationis de subditis, seu ut alij communiter dicunt est jus gubernandi subditos. Quod jus includit potestatem illos iudicandi, puniendi, protegendi, praemiandi etc. Hoc autem dominium oritur saepe ex dominio proprietatis; saepe etiam ex usu subditorum transferentium illam potestatem in aliquem, cui proinde tale dominium conferunt: saepe etiam ex alio titulo casu.

Dominium proprietatis, quod est potissima juris species definitur a diversis diversimode. Communiter tamen a juristis sic definitur: est jus perfecte disponendi de re corporali, nisi lege prohibeatur. Quidquid autem sit de rigore huius definitionis (quae ex professo examinabitur de legibus, in qua peculiariter agetur de dominio) dominium proprietatis communiter dicitur jus perfecte disponendi de re aliqua, hoc est, jus disponendi de aliqua re tam in proprium, quam in alienum commodum etiam quoad substantiam rei, nisi forte detur Lex prohibens eam dispositionem rei quoad substantiam illius.

Sed hic sciendum est dari discrimen inter dominium jurisdictionis, et proprietatis non esse discrimen rigorosum dominij nec definitionem dominij supra datam esse univocam ratione utriusque dominij. Et ratio est: quia jus quod competit dominio proprietatis est jus rigorosum proprium quia justitiae strictae: et sic dat titulum per se domino rei ad utendum re dominata in proprium commodum et utilitatem: jus vero quod competit dominio jurisdictionis non est jus proprium rigorosae justitiae, et sic non ordinatur per se ad bonum domini, commodumque illius: nam dominium jurisdictionis solum ordinatur ad bonum et utilitatem communitatis, quam gubernat. Quae utraque doctrina proposita a nobis manet tractatu de Legibus Cap. 4 § 1° et 2. Et praesertim 1a pars, in qua videri est maior differentias tradit et explicat Cardinalis de Lugo hic de I n° 14 alijsque in locis. Cum autem jus strictae justitiae

et qu

et qd stricte just. nẽ n̄ cõvẽant univoce in rõe juris rigorosi, just. hinc ẽ qd qũs in materia data desit, [illegible] dñio ut sic n̄ sit univ voce rõe utriusq dñij; et cõẽnt qd utrumq dñiũ n̄ cõvẽat inter se univoce

Caput 3

Dubia aliquot decidunt circa traditas divões juris.

Dubiũ 1ũ procedit circa distõẽ usus à dñio. Etenim ex dictis ãs precedẽ cõstat dñiũ et usũ per se loquendo distini tanquam duas spẽs juris ut sic; et rõ distõis ẽ q̃ dñiũ et usus separari poss, dariq unum sine alio. Nã in 1is certũ ẽ pose dari usũ sine dñio: nã usũ hẽt et n̄ dñiũ ille, cui à dño cõcedit usus alicuius domus. Præterea dñiũ hẽt sine usu q usũ suæ rei alteri cõcessit, donavit, aut vendidit, precipue si res n̄ sit usu consumtibilis.

Sed adhuc si hæc separabilitas et distio usus â dñio et ẽ 2a certa sit q̃ usus dat circa res quæ n̄ cõsumit ipso usu unico et primario, quomõ n̄ cõsumitur domus aut ensis unico primario usu ipsorũ: adhuc tñ n̄ ẽ certa in rebus, quæ cõsumunt unico usu 1o aut quasi 1o ipsorũ, quomodo cõsumunt cibi, et pecuniæ per unicũ 1ũ usũ, nempe per comestioẽ et erogãẽ, vel cõtractũ, q̃ ẽ 1us usus taliũ rerũ, dicuntq 1i cõparativè ad alios usus, ad quos quasi 2o deservire poss. De hoc ergo 1o usu juris circa res aliquas n̄ ẽ certũ an à dñio distĩat, atque ab illo separari possit. Et pro oritur præsens disão in quã rogat an eiusmõi usus juris distĩat à dñio, ita qd dñiũ in uno subjecto ẽẽ possit, et in alio sit usus rei cõsumptibilis.

Hæc â quest. versat à DDus occasione fratrũ minorũ asserentiũ, se neq in partari, neq in cõi ullius rei dñiũ hẽre. Cũ tñ hẽre possint 1ũ usũ rerũ unico usu cõsumptibiliũ.

Igitur in pres. quest.

1a sñã nẽt, usũ rei cõsumptibilis unico usu distĩ à dño talis rei, quare usũ in ordine ad cõsumptẽ eiusmõ rei, docent, â dño eiusdem distui;

et sic n. p.e dari eiusmi usus absq. dmo in subto aliquo. Hanc
sam tenent Bartolus, Sylvester, Turrequemata, Sarmiento, et
Aragon, quos refert P.r Thas Sanch. lib 7 in Decalog. Cap 18
n.o 34 = Et qd maioris mom.ti est Ioannes Pap. 22 qui eritharu
sam docet, et p.bat ex Extravag.ti, que incipit Ad conditorem, et duabus
sequentibus. Et ne alicui dubium eet, fratres minores dmus here
rerum consumptibilium, qq utunt.r, predictus dnus abdicavit tq a se, qz a se-
de Apostolica, et in ipsos transtulit.

P. oppta v. sa afirmans, usus rei
predicto mo consumptibilis a dmio distui; et sic p.e dari talem usum in ali-
quo subto (imo de facto dari in fratribus minoribus) absq. dmio
talis rei: p hac, inquiq. sa, qz tenet P.r Lugo ubi sup.a n.o 43 citat
ipse Abbatis, Alvarus, Pelagius, Dominicus Soto, Navarrus, Mencha-
cq; aliosq. p.tes ex Theis; necn. et P.r Thq Sanch. ubi sup.a n.o 5
P.r Suarez tomo 3 de Religione lib 8 de Paupert.e Cap 8 n.o 21,
et ceteri RR.es con. quq etiq sq tradiderunt p.tes lecte Pontifices,
Nicolaus 3.us in Cap.e Exijt § Neqdqz, et alij, quos citat ibidem
Lugo.

In hac ig.r matra ut brevit.r me expediam, dico 1.o in Pontifice
residet dmus rerum om.um (sive unico usu consumptibilium, sive n.) qq fratres
minores utunt.r. sic exprese constat ex predicto Cap.e Exijt § Ad
hec cum fratres, ubi Nicolaus Papa in se, et in sede Apostolica
suscipit dmus rerum om.um, quas fideles donant aut tribuunt fratribus
minoribus, denotando aptz se abdicare dmus earum, ac p.p.a dmus qd
a se et a sede Apostolica abdicavit Ioan.es 22, iterum in se suscepit
prefatus Nicolaus, necn. Alexander 6 et alij Pontifices, ut habet.r
in privilegijs fratrum minorum verbo Paupertas.

Et ne hec sedis Apostoli-
ce meret opinionibus exposita anathematizat prefatus Nicola-
us citato Cap.e Exijt § itaqz sub pena excoicat.is quoscumqz
opinantes in dmus. ~~eorum~~ cum a ibi declaret in se suscipere dmus

earum omnium rerum, quas fratres minores utuntur per effectum donationis aut oblationis fidelium: de ea re dubitare non debemus, nec possumus. At quae dicendum nobis est in sede Apostolicâ residere dominium omnium earum rerum quarum fratres minores habent usum post effectum fidelium donationis. Et sic potest dari in uno subiecto dominium rerum, etiam unico usu consumptibilium quarum aliquis usus, etiam primarius, detur in alio subiecto.

Quod si inquires: cuius nam generis sit iste usus, quem habent fratres minores rerum earum omnium rerum quarum dominium datur in Papa? Respondeo, et

Dico 2º: usus iste rerum sive usu consumptibilium, sive non consumptibilium, qui datur in fratribus minoribus, hic est usus facti, non usus iuris: quia nihil iuris tribuit utentibus. Et sic habet ipse Nicolaus Papa citato cap. § Nec quisquam ubi explanans praefatum usum sic inquit: hic inquam usus non iuris sed facti tantummodo nomen habens, in utendo praebet utentibus nihil iuris. Ratio autem cur iste usus nihil iuris tribuat utentibus, praecipue adversus dominum rei, est quia usus iste revocabilis est â domino, habet quod dependenter ab illius voluntate, ut recte docet P. Lugo hic de 2ª tum nº 44, tum 46 in responsione ad 4um argumentum. Si enim talis usus revocabilis est â domino nihil iuris tribuit adversus dominum, et ideo absque iniuriâ aliquâ revocari potest ab ipso domino. Haec omnia virtute decreti Nicolai Papae contenti in cap. Exiit sunt mihi extra controversiam.

Unde in doctrina huius dicti iudico non opponi DD. 2ae et affirmativae sententiae DD. qui citant pro 1a et negativâ. Et ratio est: quia DD. 1ae sententiae qui dicunt, usum rei consumptibilis unico usu non distingui â domino, non loquuntur, sicut loquuntur DD. 2ae sententiae de usu facti, seu de usu revocabili et totaliter dependenti â voluntate alterius, cuius generis est usus fratrum minorum: sed loquuntur de usu iuris omnino irrevocabili, et independente â voluntate alterius, qui quidem usus non competit fratribus minoribus post [illegible] supradictas declarationes Pontificias.

Loquuntur autem DD. 1ae sententiae de usu iuris, et non de usu facti

quod docent usus rerum usu consumptibilium non distinguitur à domino, constat ex
ratione quas ipsi aferunt ad probandum suam sententiam, et apponit nomine illorum
à P.e Lugo ubi supra n.o 42. Nempe: quia usus (ut ipsi inquiunt) est jus utendi
rebus salvâ earum essentiâ: sed usus sic definitus est usus juris, et non usus fac-
ti: ergo usus de quo loquuntur ejusmodi Doctores est usus juris, et non usus facti.
Ergo quod si docent istum usum juris respectu rerum consumptibilium unico usu, non
distingui à domino, non opponuntur illis Doctoribus qui docent usum facti qui in minori-
bus residet non talium rerum, à domino distingui.

Et hinc facile ad concordiam
adducuntur Doctores utriusque sententiae 3.o et sequente dicto. Sit =   Dico
3.o et constat ad Doctores utriusque sententiae. Usus facti à domino distinguitur. Quod non
negant Auctores 1.ae sententiae. Usus vero juris respectu rerum unico usu consumptibilium
non distinguitur à domino. Quod non negant Doctores 2.ae sententiae. Imo videntur illam
aperte ut constabit legenti tum citatum Caput Exiit, tum P.s Lugo
d. 2.a citatâ n.o 45, et P.s Castropalao d. unicâ de just. in genere
p.to 5 n.o 6 ubi apertè fatetur, quod si jus irrevocabile alicui concederetur
utendi aliquâ re consumptibili, non videtur quomodo illud jus à domino dis-
tinguatur. Quod etiam fatentur alij Patroni ejusdem sententiae 2.ae. Et ita hoc dicto
et concordia opinionum respondetur directè dubio proposito initio Capitis, in quo
quaerebatur an usus rerum unico et 1.o usu consumptibilium à domino distinguatur.
~~Igitur pro~~

Igitur pro hoc
dicto quoad 1.am partem: quia qui ad utendum re aliquâ usu consumptibili acci-
pit facultatem à domino dependentem omnino à voluntate illius, et revoca-
bilem ab illo quocumque instante ante ad consumptionem rei, vere hic
habet usum facti rerum talis rei: et tamen non potest dici dominus rei: ergo usus iste
distinguitur à domino. Confirmatur: quia dominus rei, qui prohibetur ab aliquo
particulari sine aliâ causâ nisi quia particularis iste vult illum prohibere
ab usu talis rei, sine dubio injuriam patitur ab illo: sed si iste qui habet
usum facti dependentem omnino à voluntate particularis alicujus prohiberetur
ab isto particulari ab usu talis rei, non pateretur ab illo injuriam: ergo ille
non esset dominus rei, cujus talem usum haberet: ergo talis usus à domino distinguitur.

Ex

= Et Ecce usus, quae franciscani dicunt habere dependenter omnino a volunt. Pontificis rerum usum, quas possident, et quibus utuntur. Quemadmodum habent religiosi aliorum ordinum rerum eorum quas possident, quia eas possident dependenter a suis praelatis vel a sua religione. Ut observavit Lugo n. 44.

Pr. 2º idem dictum quoad eandem 2 p. quia dominium est jus: sed usus facti non est jus nec jus aliquid tribuit utentibus ut constat ex loco Nicolai supra citato: ergo usus facti non est dominium etiam rerum usu consumptibilium.

Pr. 1º quoad 3 p. idem dictum: quia usus juris est jus utendi re salva rei substantia: sed in rebus unico usu consumptibilibus non potest dari jus utendi re salva rei substantia: ergo in talibus rebus non potest dari usus juris distinctus a dominio = distinctus a dominio
Nec obstat si dicas, usum juris esse jus ad rem alienam, dominium vero ad rem propriam. Non, inquam, obstat: quia jus ad servandum et destruendum rem facit rem esse propriam. Ut contingit in dominio. Unde non deest, ut infra videbimus, quod dominium definiat per potestatem ad servandum et destruendum rem. Et sic jus, quod habet usuarius ad destruendam rem usu consumptibilem, quamvis non servare potest, facit talem rem esse propriam respectu illius et consequenter facit illum esse dominum talis rei: ergo etc.

Pr. 2º ex lege 2ª ff de usu fructu earum rerum, quae usu consumuntur, in qua dicitur non posse legari usum fructum earum rerum absque earum dominio; quia per usum consumuntur. Ergo eadem ratione res, quae usu consumuntur non potest dari usus absque dominio. Sic nec ratione eadem eas res non potest dari usus fructus absque dominio est quia per usum consumuntur: ob eandem rationem non poterit dari usus earum absque dominio.

3º dubium praesentis Capituli procedit circa distinctionem juris in re a dominio. Primo dubitatur an omne jus in re sit etiam dominium et e converso. Aliqui affirmative respondent apud Sotum lib. 4 de just. q. 1ª art. 1º et Ledesma lib. 4 q. 18 art. 1 dub. 1. Sed ut bene docet Lugo d. 2 n. 1º haec est nimis lata

accept° dnij: nã et oẽ dnĩu sit jus in re, n tñ ẽ ɔ. Nã strictè loq^do q hẽt usũ juris respu rei, quæ n ɔsumit unico usu verè hẽt jus in re: nã hẽt rẽ sibi devinctã et obligatã in ordine ad usũ: et tñ n hẽt dnĩu rei; q de re illa substã disponere nequit: qd idẽ dico de hente merã posseõem rei; de depositario, de usufructuario, de Emphiteuta et similibus, q oẽs hent jus in re absq dnio ut videre ẽ apud Molina, ubi de his juribus.

3° dubium est an usus fructus distinguat adeqtè à dnio. Ab aliqq. n. solet ille dici pars semipleni dnij, et sic videt n distui adeqtè à dnio. Prætea q videt includere dnĩu: nã rũ fructuũ posses° cuius quis usufructũ hẽre dicit verè affert dnĩu: q potẽ usus fructuarius de talibus fructibus pfectè disponere illos ɔsum^do, donando, vel vendendo: ergo usus fructus n distuit adeqtè à dnio, sed sõ inadeqtè, tanqã includens ab incluso. Cũ usus fructus dnĩu includere videatur.

Rñ præi dubio usũ fructũ duos tros respicere. Lus ẽ res ipsa, cuius usũ fructũ qs hẽre dicit: 2us ẽ fructus ipse, q ex tali re pcipit, et in ordine ad quẽ dat usufructuario plenũ jus = Hoc supto dico, usus fructus respu rei, cuius qs dicit usũ fructũ hẽre, neqß ẽ dnĩu, neqß dnĩu includit: q talis res ẽ omnino aliena ab usufructuarij, ɔstituta qß sub dnio directo alterius. Unde de tali re illa substã neqt usus fructuarius disponere. Respu 3 fructuũ q ex tali re pcipiunt affert usus fructus vel dnĩu vel jus ad rẽ. Dnĩu 2 si fructus sit iã natus: jus ad rẽ, si n dũ natus est sed speratur nasci. Et sic sæpe usus fructus ~~dicit~~ affert dnĩu, et illud afferre n sit necesse eiq loq^do respective ad fructus ipsos, ut explatũ mẽt.

Sed adverte ~~Lugo~~ 1° qd usus fructus n dicit usus fructus loq^do respective ad fructus q ex re pcipiunt actu vel potẽ: sed loq^do respective ad rẽ ex quã fructus percipiunt.

2º: qd dominium illud qd usufructuarius habet in fructibus, solet dici dominium utile: quia est dominium in ordine ad utilitatem rei, sive in ordine ad fructus rei, utiles usufructuario. Dicitur quoque dominium utile ad distinctionem dominii proprietatis, seu dominii directi qd habet dominus in re illa ex qua procedunt fructus utiles usufructuario.

Caput 4

Alias percurrit species juris ut sic.

Divisio juris in com. praeter species propositas Cap. 1 et 2 ad alias etiam species juris extendit; nam praeter ibi allatas enumerant com. aliae, nempe jus possessionis, servitutis, pignoris, hipothecae, et depositi, emphiteusis, feudi et census.

Jus possessionis dicitur jus, qd ex juridica possessione acquiritur: pressius tamen dicitur jus insistendi rei, quae corpore et animo juris que adminiculo tenetur. Quae definitio com. tradita est ad mentem Patris Molina tract. 2 de just. disp. 17, licet non ab isto formaliter his verbis tradatur, sed aequivalentibus.

Ut tamen melius percipiatur qd jus istud possessionis sit, explandum nobis erit quid sit possessio juridica. Ut tamen expleatur noto ex eodem Molina loco citato, possessionem aliquando causaliter talem; aliquando formaliter talem. Possessio causaliter sive in sensu causali definitur com. rei corporalis tentio corporis et animi juris que adminiculo facta. Dicitur quoque haec possessio causalis, quia est causa possessionis formalis. in qua definitione com. non fit mentio possessionis rerum corporalium; quia contra juristas res incorporales, ut beneficia, commendae, jura, servitutes, et similes, non dicuntur proprie sed improprie possideri, ex quo contra instit. de interdictis in principio, tenet Caput cum Eccla de causa possessionis, et proprietatis, et ibi Glossa. Sed in frequentissima DDs sententia propriae possessionis sunt capaces res incorporales teste Patre Palao disp. unica de just. in genere punto 5 nº 13, et apud ipsum Cobarrubias, Molina, Rebellus, et Lessius Ergo contra hanc sententiam com. superfluit in praejacta definitione possessionis terminus ille

Corporalis

Addit tn in eâ desõe parta tentio Corporis et aĩi: q̃ ad posses̃ iuridicã et iustã vtraq; tentio reqrit: neq; n. sufficit tentio sola aĩ, hoc ẽ intentio, seu voluntas possedẽ, aut hendi rẽ ut suã: et sic ad aves, s. pisces possidendos n̄ sufficit illos aĩo tenerẽ, aut velle hrẽ ut suos. Neq; itẽ sufficit tentio sola Corporis: q̃ si qs aliqd manibus teneat sine intione possidendi, etiã si reliqua nesaria ad posses̃ assistant, nullo mõ iuridicã posses̃ assequer. Quare vtraq; tentio Corpis et aĩ reqrit, ut ex varijs iuribus statuit nost Molina ttt 2. d. 12 § Addit.

Insuper ponit in desõe trus ille Juris adminiculo, p quẽ n̄ petit qd res possesa, aut possidendo debeat possidenti ex justã sive verã, sive existimatã. Nã res quẽ 1º apprehendunt, et fiunt 1º Capientis vere p eã apprehensioẽ possident, et tn res illẽ n̄ erant apprehendenti debitẽ ex justã sive verã, sive existimatã. Sed s̃o petit p eã partẽ qd jus n̄ resistat posses aut detentioni aĩã et Corpore factẽ, quomodo resistit detentioni rei, qã fur subripit â suo dño. Scio des

Scio desõe hucus qs explatã p estã posses Calis s̃o dire xª § Molina ttt citato de 12 § vbi Jurisperiti disputant, posses pfectẽ constanti ex posses nali et civili, n̄ s̃ cuilt ex istis posses: nã ut docent coit Jurisperiti, possesio civilis nec includit nec indiget actu Corpõo apprehens: & s̃ possesio nalis videtr nec afferre, nec indigere apprehens aĩ, sive intione possid. — Sed si expendat doctra, qã ipse Molina tradit § immatẽ praecedti ad citatũ aptẽ reperiet posses nalem idẽ omñ eẽ cũ posses actuali, sive actualit exente, quẽ ut talis affert actualit existentes actus tentionis Corporis et aĩ: poss s̃ Civilẽ, idẽ omñ eẽ cũ poss moralit, seu hitualit s̃o exente, quẽ ut talis n̄ affert nesario exentes actualit et physice eos actus tentionis; sed s̃o moralit, aut hitualit pseverantes, q qdẽ moralit pseverant dũ n̄ destruunt

moralit̃ ꝑ retractat' volunt.s possidendi; vel ꝑ aliud morale destruc-
tivũ talis poss.is

Ex quo deducit' q' possess.o humana, sive nalis, sive ci-
vilis afferre tentionẽ rei factã corpe et aĩo. Cũ hac tn̄ diffiã, q' poss.o
moralis et nalis humana affert eos actus tentionis corp.is et aĩ. phyicè
et actualit' exentes: poss.o v̄ civilis affert illos sive phyicè, sive
moralit' et virtualit' exentes. Vnde q' poss.or semel naliter adq̃sivit
alicuius agri ꝑ prędictos actus phyicè tunc exentes, adhuc moralit'
et civilit' censet' possidere etiã si phyicè transierint actus tentionis
corp.is et aĩ; ac ꝓpt.a etiã si omnino oblitus fuerit rei possessę, et ab illa
longè distans. Vide plã de his poss.us apud Molina ẽ d.e 12.

Dixi autẽ

notant' q' poss.o humanã includere eã tentionẽ aĩ et corporis; nõ
illã includere q' omnino poss.o: q' dari pot.e poss.o sine tentione rei fac-
tã corpe. Et talis poss.o est puris spiritibus: nã Angeli plã poss.t
possidere ꝑ seipsos: cũ tn̄ nihil possint tenere corpe. Vnde deducit'
prędictã defin.e poss.is civilis bñ ẽẽ datã ꝓ poss.e humana in ordine ad hu-
mana iura et comercia deserviente, ñ ꝑ omni omnino poss.e

Adhue tn̄ no-

tanda st hic aliqua ꝑ prędicta poss.e civili. — 1.o ñ ẽẽ nesariũ ad eã
poss.em q' q's ꝑ se teneat corporali tentione rẽ possidendã: q' pot.e q's
ꝑ aliũ poss.o adq̃rere, ut pupillus ꝑ tutorẽ, dñus ꝑ servũ etc.
2.o ñ ẽẽ nesariũ ad adq̃rendã poss.o q' q's sive ꝑ se sive ꝑ aliũ totã rẽ
possidendã teneat corpe 2.o oẽs p.es illius; sed suffir q' teneat 2.o ali-
quã illius p.em, q' res possid.a ẽ moralit' una, ut una domus, unus ager.
3.o ñ ẽẽ semp nesariũ ut rei poss.o adq̃rat' q' res teneat corporalit'
ꝑ aliquẽ actũ verũ tentionis; hoc ẽ q' teneat corporalit' 2.o aliq.
saltẽ p.ẽ sui ꝑ actũ verũ et phyicũ tentionis; sed sufficere aliq.
(q.do scilet id ius aut ɔsuetudo ꝑmittit) si teneat ꝑ aliquẽ actum
fictũ; hoc ẽ ꝑ actũ q' ex fict.e iuris ęquivaleat actui phyicõ tentionis:
q' fit aliq.do ꝑ ostens.o et vis.o rei possid.e; aliq.do ꝑ traditionẽ

scripturę de re possid.da; aliq.do p traditi.s clavi.s domus, Castri, vel Civitatis, de qq et alijs pluribus agit Molina d.e 13 = 4.s no tandy, de qs huiusq.s traditq possi cali ovire sō possi civili bus, aut etiq nalibus humanis, quę respiciunt in jure cos. Naq eq oes requirunt apprehens.s facta n sō atō sed Corpe: nō ovire posi civilis.s quę ve particularij juris aliquory Regnory n requir eq apprehens.s Vide Moling d.e 12 ppe fine.

Sic q explata possi cali facile e posses.s humanq tq nalq qs civile in sensu frali desire. Sic illq defio ad mentq ipsius Molinę D.e 11: e insisten tia in re aliquâ apprehensâ Corpe et atō juris q adminiculo; sed q hęc defio possi n extendit ad oq omnō possi etiq civilissimq, [struck] sic illq universalius defies p omni possi: e insistentia in re aliquâ apprehensa juris adminiculo; sive ofrit ad jura.

Judico tn o.a ipsy Moling ibidq posses.s sic explatq n ppe ovire possi iniustq. Tum q quę iniusta e, n e facta juris adminiculo, sive ofrit ad jura sed potius o.a ipsa: Tum q ut ipse Molina docet d.e 12 § Juris si possesio iniusta eet, nec sibi nec Latri, aut dnō eqq.i oparavet, sed maneret possi apud antiquy possesorq; n obstante qd is, q inca pax e [struck] adq.i sibi rq, illq occuparet: q eius mi possi iniusta n e rigorose possi = Tum demq q ut ipse Molina docet d.e 11, ibq omnō intelligit p partq Juris adminiculo atq p partq illq n phibity possideri: sed possi iniusta n e possi rei n phibitq pos sideri; sed potius rei phibitq possideri: q n e possi acta juris adminiculo. sed quę n e facta juris adminiculo n e ppe possi cq illi n oviat defio possi: Cq neqs erit ppe possi possi rei phibi tq possideri: sed possi, qq het Latro in alienas pecunias, et e possi rei ipsi phibitq possideri, et iniusq n e facta juris adminiculo, q talis possi n e ppe possi quę iniusta e, possi n e.

= Aliquas divoes verq aut justq possi

videre potes apud Molina in eâ de 17: de mis [illegible] adquirendi et amittendi poss. vide ipsum ã de 13 usque ad 15. et P. de Lugo de 2 n° 63 et 64. Las [illegible] omitto, q. potius ad Juristas, quam ad Theologos spectant.

Quibus explatis dico iam jus qd ex prefata poss. tam Cali, quam Nali orit. dicit jus poss. Qd a extali poss. oriatur jus cëa rem possessam, pt: q. q iuste rem possidet sive civiliter sive naliter potest armis defendere suam poss. servato moderamine inculpatae tute la, potest quam armis suam poss. a quâ exturbatus e, repetere, dum statim fiat, ut docet Lugo citatâ de n° 62, et tenet juribus allegatis L. Molina tit 2 citato de 16 § Illud etiam observa et seq. Siaq rem predictis mis possidet n. heret jus cëa rem, seu potius in re iuste possessa, nullum etiam jus heret ad illam armis defendendam et repetendam: Q. ex poss. iustâ orit. jus poss.

Jus servitutis dicit jus qd qs het ad subiectionem rei alienae, seu qd idem e, ut res aliena sibi serviat. Dico autem ëe jus ad subiectionem rei alienae q. in pres. accept. servitus n. sumit ut e abstractum servi et correlativum dni, ut bene observavit Molin dicto tit de 11 initio; sed in eâ accept. qua res aliena alteri subiicitur servire dicit, ut in eâ aliqd fiat s. n. fiat in commodum eius q. dicit servire.

Unde servitus n. e jus sed obiectum juris; nam jus servitutis respicit in re alienâ servitutem, seu obligationem passivam serviendi illi q. het jus ad eiusmi passivam servitutem. Servitus v. defit a bal? q. e passiva obligatio in re alienâ rem juri in eâdem re ad aliqd cëa ipsam faciendum. (positive scilt vel omissive) salvâ illius substia. Brevius v. illa defivit Palao de unicâ de just. in gere p. 5 n° 12: e subiectio, quâ res aliena tibi tuis ve rebus servire adstringit. Utraque a defio adeo clara e, ut explicat. n. egeat. Latè explat Molina ubi sup. ubi etiam tradit divisiones oës servitutis, quas q. ad nrum istitutum Theologicum parum conducunt à nobis hic omittuntur

— Jus pignoris dicit, quod ex tradito pignore, illius quasi contractu oritur in creditore, sive pignoratario, accipiente pignus adversus debitorem tradentem, illud quasi est jus servandi pignus traditum in custodiam, ad hoc ut sit debitum pro quo acceptum est debitor non solverit, possit ex eo creditor solutionem petere. Jus vero hipothecae, jus quod in hipothecario resultat adversus dominum hipothecae vi contractus; est quasi jus ad hoc ut hipothecarius ex hipotheca solutionem petat, si debitum pro quo assignata est illi non solvat.

Quod si roges quid pignus sit, quid hipotheca? Respondetur ex instit. de obligat. § Creditor quoque in Glossa nº 2 pignus rem esse (sive mobilem, sive immobilem) quae creditori traditur, vel penes ipsum permittitur ad hoc ut salvum sit ei suum creditum. Hipotheca vero esse rem immobilem, quae creditori obligatur ad hoc ut salvum sit ei suum debitum. Differt potissimum pignus ab hipotheca ex eo quod pignus requirit realem traditionem sive positivam, sive permissivam, permissio scilicet rem quae erat in possessione creditoris apud ipsum manere. Hipotheca vero contenta est nudâ conventione absque ullâ traditione. Constat ex instit. loco citato, nec non et ex eodem titulo de act. § Actionum autem in Glossâ nº 79

Demum jus depositi est jus residens in depositario in ordine ad servandum depositum, ut illud integrum reddat domino statuto tempore. Cujus descriptio nullâ indiget expositione.

Sed explanda ulterius restant jura emphiteusis, feudi, libelli et census; quae jura nihil aliud sunt, quam jura quaedam orta ex contractu emphiteusis, feudi libelli, et census. Propterea nunc explandantur, ut ea jura cognita maneant.

Igitur emphyteusis est concessio rei immobilis cujus transfertur dominium utile, retento directo sub onere certae pensionis realis proprietario solvendae. Quae concessio, et potest esse perpetua, in totius stirpis, vel ad vitam solius emphyteutae (hoc est hominis, cui emphyteusis datur) vel ad plures vitas

vel ad tempus detractu non minus decennio: nam si decennium non attingat non censet translatum dominium utile, atque adeo nec censetur dari emphyteusim, sed merus contractus locationis, ut videre est apud P. Molina contr. 2 d. 10 initio.

- Feudum est concessio rei immobilis cum translat. dom. utilis retento directo sub onere fidelitatis et obsequii personalis solvendi domino proprietario = De investitura feudi videatur Molina ubi supra § Contra in feudo = Differt feudum ab emphyteusi quia pu- rum feudum non obligat feudatarium ad pens. realem alicuius pecuniae alteriusve rei, sed obligat emphyteusis emphyteutam; sed tamen illud obligat ad obsequium personale fidelitatis aut simile quid.

Feudum solet dari pro solis masculis descendentibus, nisi aliud in concessione fuerit expressum, ut advertit P. Lugo de iust. d. 2 sect. 3 n. 65.

Sed cum tam emphyteusis quam feudum sint species ususfructus ut ex instit. et aliis probat Molina loco citato § Et emphyteuta = Rogas in quo ab usufructu ut sic differant? R. differre tamquam res particulares ab universali in qua inclu- ditur: ut dicitur mox in titulo loquendo de habitat. seu ususfructus ut sic. Differunt 2º eo quod emphyteusis et feudum solum possint constitui in rebus immobilibus, quod non petit ususfructus ut sic, quia ususfructus quatenus abstrahit ab his speciebus constitui potest non solum in rebus immobilibus, sed etiam mobilibus. Differunt 3º ex eo quod emphyteusis et feudum possunt in alterum transferri ex sua natura, quod non habet ususfructus ut sic = Praeterea differunt emphyteusis et feudum ab usufructu communi, sive qui communiter talis dicitur, etsi species ususfructus ut sic ex eo quod ususfructus communis ratione finitur morte usufructuarii, secus autem emphyteusis et feudum. Insuper quia emphyteusis et feudum solum constitui possunt in rebus immobilibus aliter ac ususfructus communis. Ac denique quia ususfruc- tus communis nequit in alterum transferri, sed potest transferri emphyteusis et feudum.

Libellus est ius concessum quo emphyteuta, et feudatarius rem in feudum

∴ emphiteusim acceptq in alterq transfert sub onere pensionis solvendę: realis, si Libellus sit emphiteusis: p̄salis, si libellus sit feudi. Sic ex Palaeo et alijs: Colligit q̄ ex Cap. 1° § si quis de prohibita feudi alienat.

Census dicit̄ cessio rei alicuius cū oner̄ redd. pensionę realę: vz fructuu aut pecuniæ. Unde q Census impo nit vel cess. rei sub onere pensionis reddendę hēt jus p̄cipiendi pensionę realę x̄a pactu intercedens. = Differt Census ab emphiteusi q p hanc sō transfert dnīu utile, n̄ dnīu directu, seu p̄prietatis rei illius, quę in emphiteusim dat. At p censu utrumq̄ dnīu transferri pōte, ut cernit q lege Census transfert pecunia in Censatariu. = Pręt q emphiteusis ē cessio rei immobilis ut Castri, Civitat, oppidi etc. At v Census pōte ēē cessio rei mobilis, ut pecuniæ = Differt a Census a feudo, q istud sō obligat ad obsequ p̄sale: at Census ad pensionę realę

Disp 2

Quid sit dnīu: et quę divisiones illius?

Cap. 1.

Ad quęst. principalę aliqua supponunt.

Suppo me n̄ agere in p̄sti de dnīo physico rei. Q nihil aliud ē, vidit, q physica et libera p̄ductio rei. Sic Caramuel in sua mo rali Theologia lib. 4 n° 80. Et q̄ sa cōis aut fere cōis. Unde dnus physice talis. defit a Caramuele p̄sa physice libera p̄ducens entis realę et physicę. Sic hēt n° 85. Melius tn diceret dnus physice talis ē p̄sona liberę et physice p̄ducens entis realę, q ut q sit physice dnus alicuius entis n̄ sufficit qd sit p̄sa absolute et in se libera, ex quo p̄rio excludunt a dnīo bruta et irrationalia ōīa; sed requirit insup qd sit p̄sa libera hic et nunc cū eius entis, q physice p̄ducit, sive qd liberè talę ent. p̄ducat. Stat a oppo qd aliqua cā sit absolute et in se libera; et tn qd liberè n̄ p̄ducat hanc s. illa ent. Ex quo p̄rio excludit̄ p̄i

æternus a roe, dni rum filij Dei et Spus Sti ng it Ddr æternus sit inse pfa libera; n tn exerceat ut pfa libera rum pductus filij et Spus Sancti. Quam doctrinam explat ipse Caramuel loco citato no 104.

Nec obstat qd Scotus doceat Spum Stum pcedere a Pre et filio libere, seu p actum liberum. Nam ea libertas, qm Scotus admittit e libertas mere specula-tiva afferens totalem detractionem ad operandum exercite actus l. pxi; n vero e liber-tas practica; libertas q indifferentia ad producendum et n produc., qualis requirit ad rom dnij. Nam dnium libertatis ostit in pfa omnino libertate et in-differentia ad operandum et n operandum pbs oibus occurrentibus exercite actus l. pxi, qui sola pfa e absolute et rigorose libera, q illi soli competit defio rigorosa libertatis.

Suppo 2o, neqm sermonis nobis ee in presenti de dnio morali jurisdictionis. Qd ut ostat ex dictis disp. præcedente ad finem cap. l. n e strictum dnium, nec jus pprium justum strictum: q n ordinat p se ad commodum et utilitatem dni.

Proinde solum nobis pcedit q de rigoro-so dnio morali ptinente p se ad justum strictum, vi cuius moralis pfa p moralem imputationem et attributionem dominat in re aliqua in ordine ad utile et dnium pprium; etiam si illam nullo physico concursu produxerit. Ede-hoc morali dnio, qd pprietatis solet dici (quatenus pprietatis dnium extendit etiam ad dnium indirectum seu mere utile) agendum nobis erit in hac et sequente disp. et sic de illo pcedent quecumque a nobis in illis tractabuntur.

Cap. 2

Quid sit Dominium proprietatis?

Illud aliqui definiunt e jus quoddam in re vel ut sui. sed hæc defio nihil explat: q res e facta sua rum alicuius p dnium qd het in re ipsa, unde nisi prius sciamus qd sit dnium, n possumus scire qd sit rem ee suam: et sic n pos-sumus scire, qd sit jus in re veluti sua. Si n possumus scire qd sit jus in re veluti dominatum, nisi supponat explatum quid sit. Dominium p qd

res fratri e dominata. Sed omissa hac et alijs de finibus minoris mom.

Aliter definit dominium Bartholus in lege Si quis in § Differentia n° 4 ff de adquir. possess. quem communiter sequuntur Juristae, imo et Theologi. Dominium est jus perfecte disponendi de re corporali nisi lege prohibeatur. Hanc tamen Barth. definitionem communis a Theologis improbatur, quia non partem illius corporali non competit omni dominio morali proprietatis, sed solo dominio rerum corporalium; cum possit dari dominium morale proprietatis de re non corporali, sed spirituali: quale habet quis in propria bona fama, quae eum consistat in bona existimatione quam quis de alio habet, et talis existimatio sit spiritualis dominium circa ipsam non erit de re corporea sed spirituali: tale etiam habet quis in proprias scias et naturales, et bonum usum nostris, in quo potest pati injuriam ab alio, si illis privet mio aliquo venenoso &c. Unde infertur in praefata definitione dominij superfluere partem illam corporali.

Praeterea improbatur ea definitio a Caramuele lib 1° citato n° 67 circa earum partium nisi lege prohibeatur: quia indicat ea definitio dominij, quae praedictas partes includit non competere dominio pleno et perfecto. Et sic non competere omni dominio proprietatis. Probo assumptum, quia dominium plenum et perfectum solo potest esse quod lege non limitatur: nam si lege limitatur iam non erit perfectum et plenum, sed semiplenum et imperfectum, cuius generis asserit esse dominium quod habet heres in sua bona quae sub tutoribus est: quia licet illi sit permissum conservare sua bona lege tamen illi prohibetur bona destruere, seu alienare. Et de hoc semipleno dominio interpretatur dominium quod pupillo convenit, Divus D. Paulus ad Galat. Cap 4 n° 1°, ubi sic inquit Apostolus: dico autem, quanto tempore heres parvulus est, nihil differt a servo cum sit dominus omnium.

Haec autem doctrina et interpretatio Caramuelis data praedicto loco Divi Pauli fundatur in definitione dominij, quam ipse tanquam primum assumit loco citato, et proposuerat paulo antea n° 57 ubi dominium in communi definiens ait: dominium est jus conservandi et destruendi — Unde sic

cuius

eius doctrinâ arguit: dominium est ius servandi et destruendi, quotiescumque lege prohibetur servatio aut destructio, lege etiam prohibetur ipsum dominium. Ergo ubi datur ea lex prohibens non datur dominium: sicut ubi non datur anima, non datur homo, et ubi non datur candor, non datur candidum. Ex qua ratione deducit, quod si lex prohibeat solum destructionem rei, quomodo illa prohibet pupillo, iam ibi non dabitur dominium plenum, sed semiplenum. Ecce Caramuelis fundamentum, et ratio ad expungendas ex defensione Bartholi partitas illas nisi lege prohibeat. Sed licet mihi in defensione praefata eius meritis parte non omnino placeant; multo magis displicet Caramuelis ratio pro illis reijciendis.

Displicet 1º: quatenus asserit non posse stare perfectum dominium in aliquo ad servandum et destruendum rem cum eo, quod illi lege prohibeatur servare seu destruere talem rem = Et ratio displicentiae est, quia tam in physicis, quam in moralibus potest dari potestas seu virtus ad aliquem actum exercendum simul cum impedimento ad exercendum talem actum: sed dominium perfectum et plenum est potestas ad actum servationis et destructionis rei, ut Caramuel docet: ergo dari poterit tale dominium et potestas ad actum servationis et destructionis rei simul cum impedimento ad exercendum tales actus, seu aliquem illorum. Sed lex prohibens servationem vel destructionem rei est impedimentum impediens actum servationis seu destructionis rei in quâ datur plenum dominium: ergo dari poterit plenum et perfectum dominium, sive quod idem est potestas ad actum servationis et destructionis rei simul cum lege prohibente talem actum.

In hoc toto discursu sola maior indiget aliquali probatione. Probatur 1º in cis physicis, quia bene potest dari ignis cum virtute et potestate adaequata ad comburendum lignum simul cum impedimento ad actum talis combustionis, cuius generis impedimentum est distantia passi. aliaque similia. =. Ergo potest dari lux cum virtute sufficiente ad illuminandum totam hanc aulam simul cum impedimento seu obstaculo ad illam illuminandam. Et quidem huius generis potentia est in physicis omnis potentia, et virtus adaequata remota. Ergo praedicta maior loquendo de cis physicis est vera.

Probatur eadem maior loquendo de cis moralibus. et quidem ad hominem contra ipsum Caramuel. Quia, ut ipse statuit eo lib. 1 nº 93 eodem modo philosophandum est de rebus moralibus, atque de physicis. Ergo prius

assumit, ut probet eodem modo esse philosophandum de dominio morali atque de physico. Sic. n. ibi inquit: moralia et physica ex iisdem principiis resolvi debent, non tamen eodem modo: sed analogo, concordi et parallello. Tunc exacte discurrimus cum formamus conceptus consentaneos: tunc, inquam, cum et de physicis physice sed sic de moralibus moraliter philosophamur.

Unde sic arguitur: eodem modo philosophandum nobis est iuxta Caramuelem de rebus moralibus, atque de physicis: sed ut constat ex supra dictis in physicis admittimus virtutem et potentiam adaequatam in causa in ordine ad aliquos effectus sub conditione impedimento impediente tales effectus, vel aliquem illorum: ergo similiter in moralibus admittere possumus virtutem et potestatem moralem adaequatam in ordine ad aliquos effectus sub conditione impedimento impediente tales effectus, scilicet aliquem illorum. Sed dominium plenum et perfectum est virtus seu potestas moralis adaequata in ordine ad actus conservationis et destructionis rei: ergo admittere poterimus tale dominium et potestatem ad eos actus sub conditione impedimento seu lege impediente tales actus, vel aliquem illorum.

Displicet 2º eadem Caramuelis ratio expungendi eiusdem partis, nempe nisi lege prohibeat, quatenus docet, quod ubi datur lex prohibens conservationem aut destructionem rei dominium in tali re non poterit esse plenum et perfectum, sed solum limitatum inadaequatum et partiale: ut sit rigorose dominium in sententia huius doctoris; cum sit dominium inadaequatum sit pupillus dominus hereditatis paternae = Contra quia doctrina est quod discursus huius modi videtur factus parum cohaerenter ad doctrinam ipsius Caramuelis, qui dominium in communi, ut supra dictum manet, sic definivit, est ius (hoc est potestas) conservandi et destruendi rem aliquam. Unde sic arguitur: vel dominium limitatum inadaequatum et partiale, quod tale evadit ratione legis prohibentis destructionem rei, est species dominii contenta sub definitione dominii ut sic ab ipso Caramuele tradita, vel non est?

Si primum, contra est: quia pro parte dominium ut sic est ius vel potestas conservandi et destruendi: sed posita lege prohibente destructionem rei, dominium inadaequatum quod remanet non est ius vel potestas conservandi et destruendi rem, sed solum potestas et ius conservandi illam: ergo dominium illud inadaequatum quod remanet non est absolute

Domini

dniy. nec spes dnij ut sic. contenta sub desoe dnij incos tradita à Caramuele. Resp. hec Coa: quia non pote ee absolute dnium nec spes dnij ut sic illud, cui non competit tota destio dnij ut sic: sed dnio illi, qd à te dicitur inadequatus, qd quod tale evadit in tua sentia per lege prohibente destructio rei, non competit tota destio dnij ut sic: Ergo neque est absolute dniy, nec spes dnij ut sic, sive dnij in cor.

S: 2a: 3a

etiam est: quia dniy illud qd remanet sub lege prohibente destructio rei sue est absolute et simpliciter dniy: Ergo est spes aliqua dnij contenta sub desoe dnij ut sic, etiam à Caramuele tradita. Coa hec mihi est bona: quia nullus pote dari dniy, qd non contineatur sub dnio ut sic, et conveniat sub desoe illius. Probo quo ants: quia nullus dicitur absolute dnus nisi à dnio absolute et simpliciter tali: sed hic, vg pupillus, dicitur absolute et simpliciter dnus à dnio illo qd remanet sub lege illi prohibente destructio rei sue: Ergo dniy illud qd remanet sub lege prohibente alicui destructio rei sue est absolute et simpliciter dniy. Maior est certa. Probatur minor: quia dniy, qd pupillus habet in sua bona est dniy sub lege prohibente illi destructio talium bonorum, ut admittit Caramuel eo nº 67: et tamen pupillus à tali dnio dicitur absolute et simpliciter dnus, ut constat ex illo Pauli ad Galatas Cap 4 nº 1º quanto tempore heres parvulus est nihil differt à servo cum sit dnus omnium: Ergo pupillus dicitur absolute et simpliciter dnus à dnio, qd illi remanet sub lege prohibente ipsi destructio suorum bonorum. Ergo dniy sub tali lege prohibente destructio rei, est absolute dniy, aliòquin ab illo non diceretur pupillus absolute dnus. Immo est dniy plenum et perfectum ex parte actus primi remoti; licet ratione talis legis non sit plenum et perfectum in actu primo proximo; quia per tales leges impedit propria pxa et perfecta dnij.

Unde deduco contra Caramuelem qd licet dniy, qd pupillus habet in sua bona non sit plenum et perfectum in actu primo proximo in ordine ad destruendum licite sua bona, est tamen perfectum et plenum in actu primo remoto: immo in ratione dnij est etiam plenum et perfectum in actu primo proximo, quatus etiam

si nequeat tunc pupillus licite destruere aut alienare sua bona
potest tamen hic et nunc illa destruere et alienare absque alterius
iniuria. Quare si ea bona destrueret ob suae merae voluntatis nulli
faceret iniuriam. Quod non eveniret, si dominium illud esset solo imperfectum, et in-
adaequatum in ratione dominii: quia tunc si ea bona destrueret ob suae merae voluntatis
alteri faceret iniuriam, nempe illi secundo domino in quo partialiter etiam
resideret dominium talium bonorum.

Impugno iterum idem Caramuelis fundamentum
quo supra docebat, quod posita lege prohibente pupillo destructionem rei
suae, dominium pupilli non potest esse perfectum et plenum, in ratione scilicet dominii, cum
tamen aliunde asserat esse absolute dominium, sitque ab illo pupillus denominatur
absolute dominus. Quod quidem sic arguitur: quia eo modo constituitur dominium per ius, seu
potestatem servandi et destruendi, iuxta definitionem dominii a te datam: quo modo
homo constituitur per animal rationale, iuxta definitionem communem hominis: sed deficiente ~~in~~
ratione animalis, seu ratione rationalis non manet homo, nec id quod manet potest dici absolute
homo: ergo deficiente potestate servandi, seu potestate destruendi, ea po-
testas quae remanet non est dominium, nec potest absolute dominium dici: ergo ab ea
potestate, quae remanet quando altera illarum aufertur, non potest quis dici absolute
dominus. Sed per te in pupillo non manet potestas destruendi ~~[illegible]~~ sua
bona sub lege prohibente illi destructionem illorum: ergo ab illa potestate,
quae in illo manet in ordine ad solam servationem suorum bonorum, non potest
pupillus dici absolute dominus. Et consequenter talis potestas non erit absolute
dominium. Cum per illam non maneat pupillus simpliciter dominus, quod est contra Divum
Thomam loco supra citato ad Galatas. = Ergo ut dicat pupillum
manere absolute dominum suorum bonorum, dicendum est, quod adhuc sub lege pro-
hibente pupillo moralem destructionem sive alienationem suorum bonorum, manet in pu-
pillo potestas saltem radicalis et remota in ordine ad destruendum sua
bona; et ratione legis prohibentis maneat ea potestas impedita ad licite
destruenda ut constat ex parum antea dictis §. Unde deduco

Quare in-
dico quod si ratione alicuius legis prohibentis alicui servationem aut destruct[ionem]

sue auferat, etiã ab illo potestas radicalis conservat.º et destruct.º illius, iam sub eâ Lege n. manet in illo hoê dnij talis rei. et si aliqd jus maneret in tali re vel eet jus usus, s. usus fructus vel alterius sbi. = si v. roe talis legis phibentis conservat.º aut destruct.º rei, so impediret usus seu actus 2.us dnij, quomo pupillo phibet, adhuc remaneret in antiquo dño dnij rei sue, sive adeqti sive inadeqti, qui erat in se ante talë phibit.º: q pa illi so fit illicitus usus dnij, n. 3 iniuriosus alteri. Vt constat ex eodë §. Vnde deduco

Propter has roes censeo insufficiente excludi a Caramuele partes illas defoi. Cõi dnij, nempe nisi Lege phibeat; nã prefata defio, quatenus eas partes includit omni dnio copetit tã adeqto, q3 inadeqto, q qd denotari indit p illã defie eas partes includentë so ê, qd dnij ê jus disponi pfecte de re aliquâ, qo Lege aliquâ n. phibet ea dispositio, et actus 2.us dnij; nã si Lege phibet, n. dabit jus in dño ad disponendum, etiã ut phibitã; na lt de illâ adhuc qd phibet, disponere poit sine iniuriâ alterius; n. tn pote de illâ licitè disponere: ac pinde ut poit licitè etiã de illâ disponere, requit, qd n. phibeat aliquâ Lege eiusm dispo. Propter â si eiusmodi parte exclude ê, ex alio pricipio excludë ê.

Vt g. dicã qd censeo, iudico congruü ee, qd â defie dnij reijciant tales partes. Et roe ê; q in defioibus causarü, sive phycarü, sive moralium n. solet, imo nec debet fieri mentio impedimentorü, qui p accens possunt impedire Caü effus. Vnde cã phyca in cõi solet defiri, que dat (aut que pote dare) ee effui, et n. addit, nisi det impedimtus obstans. Sic etiã in defie justie dicit; que tribuit cuique jus suü, et n. addit nisi Lex, aut impedimtus obstet. Et lrgê in defie dnij jurisdictionis dicit: Est jus, vel potestas gubernri subditos, et n. apponunt predictë partes nisi lex, aut impedimtus obstet. Et roe ê; q lz eiusm impedimenta n. sint connotata p se respecta â talibus cis. nec ad tales cas p se ptinentia, n. debent poni in defioe illarü; atq lex p accens impediens disposit.º rei, in quâ qs hêt dnij, neque ê connotatü p se spectans

ad dominium; nec aliquid aliud per se ad dominium attinens: ergo de eiusmodi lege non debet fieri mentio in definitione communi dominii.

Quare optime definies dominium in communi, ut supra a nobis insinuatum mecum de praecedenti cap. 1, si dicas, est ius perfecte dispositionis de re aliqua, sive quod idem est ius absolute dispositionis etc., quia est ius dispositionis de re non solum in dominium suum, sed etiam in dominium cuiuscumque. Et praeterea ius dispositionis de re, illam servando, vel alienando quomodo domino libuerit.

Nec obstat quod ius istud ad dispositionem de re possit per lege impediri; sic etiam impediri potest per defectum libertatis: nam tunc solum deest potentia proxima ad licite dispositionem de eiusmodi re, quae potentia per accidens est ad etiam dominium, ut supra mecum repetitum. — Nota tamen, quod per particulam illam perfecte dispositionis non denotatur in praesenti, quod per dominium possit dominus se solo disponere de re dominata, nam si in eo sensu acciperet, ea definitio non conveniret domino inadaequato, de quo infra. Sed tamen per illam particulam solum denotatur idem quod per terminum absolute dispositionis, quia ius dominii affert potestatem non limitatam ad dispositionem de re in bonum proprium tantum; sed absolutam in ordine vel ad disponendum de tali re in cuiuslibet dominium, et consequenter ipsius substantiam.

Caput 8.

Dominium in communi dividitur.

Omissis divisionibus dominii in dominium finitum, et infinitum; creatum et increatum, quae sunt differentiae dominii quasi transcendentes, necnon et extrinsecae, parumque conducentes. Praeterea quoque omissis aliis etiam divisionibus, quae fiunt per differentias extrinsecas dominii.

Dividitur primo dominium in dominium adaequatum, et inadaequatum. Adaequatum, quod solet dici plenum, et in solidum est ius dispositionis de re aliqua perfecte, et totaliter, seu absque alterius consortio. Inadaequatum, quod et semiplenum dicitur, est ius perfecte disponendi de re aliqua

sed partialiter tantum, seu in consortio alterius. Verum sicut in causis physicis illa est adequata, que totaliter, et se sola, seu absque alterius consortio potest dare esse effectui: illa vero inadequata, que non potest se sola, sed solum partialiter, et in alterius consortio producere effectum; sic sive discurrendum est de dominio adequato, et inadequato, quod est causa moralis dispositionis rerum.

Et hinc fit, quod respectu hereditatis, que est pro indiviso quilibet heres solum habeat inadequatum dominium; quia nullus illorum divisive potest se solo disponere de bonis hereditatis absque alterius consortio

Dividitur secundo dominium in dominium perfectum, et imperfectum. Et dico imperfectum prout dominium imperfectum constituit speciem dominij distinctam ex dominio inadequato alicuius rei. Licet cum hoc dominio sepe soleat confundi. Dominium perfectum est, quod constituitur ex directo et utili, de quibus immediate post aget. Dicitur quod est jus disponendi perfecte de re aliqua non solo quoad substantiam illius, sed etiam quoad illius fructus. Tale dominium habet in horto meo, quem et ipsum, et fructus illius potest servare, et destruere (moraliter saltem illa alienando). Dominium imperfectum pars dominij perfecti, proinde est, vel dominium directum, vel utile. Quare dominium istud dicitur jus perfecte disponendi de re aliqua contenta sub obiecto adequato perfecti dominij. Cumque obiectum adequatum perfecti dominij constituatur tanquam ex duplici parte, ex re unde fructus proveniunt, et ex fructibus ipsis inde provenientibus, jus perfecte disponendi de qualibet harum partium erit dominium imperfectum.

Subdividitur dominium imperfectum et sic in imperfectum directum, et in imperfectum utile. Imperfectum directum est in ordine ad rem ex qua fructus procedunt. Dicitur quod jus perfecte disponendi de radice aliquorum fructuum quoad substantiam illius. Imperfectum utile est in ordine ad fructus talis radicis; dicitur quod

jus perfecte dispon. de fructibus alicuius radicis. Quae divisio communiter tradit., et explat. â Doctoribus, ostatq. ex Institutis de usufructu, et Lege 3 ff de usufructu, pluribusq. alijs Legibus.

Ubi 2a Soty Valentiam, et alios observo cum Caramuele eo lib. 1 Theologiae Mor. nº 65, et Bartolo id probante apud ipsum Caramuelem ex Leg. Possessores codice de fundis patrimonialibus; dominium utile esse proprie et rigorose dnium; et sic usufructuarius ee. proprie, et vere dnum fructuum, licet rei radicis, unde fructus proveniunt n. sit dnus, sed tm usufructuarius. ut explatum â nobis met disp. praec. cap. 2 ad finem in responsione ad 3um dubium. Et ro huius observat. e: q. â dnio utili oritur rigorose dictio dnij: nam de fructibus quos quis per usum fructum gaudet potest perfecte disponere illos servando, vel alienando prout usufructuario libuerit, n. minus quam dnus directus potest perfecte disponere prout sibi libuerit de radice talium fructuum rone dnij directi qd. het in tali radice.

Dividitur 3º dnium in dnium altum et infimum. Dnium altum, qd. et supremum nominat., e dnium competens principi in ordine ad bona subditorum, vi cuius potest disponere de bonis ipsorum subditorum ad bonum superioris ordinis comunis, quam e bonum ipsorum subditorum. Et rone huius dnij potest Rex et respub. disponere de bonis particularium civium in ordine ad servandum bonum coe, qd. e bonum altioris ordinis, quam bonum cuiuslibet particularis.— Dnium infimum, qd. et usuale, et ordinarium appellat. â Iuristisq. Vassalum dicit. hispane Vaso, e dnium, qd. quis particularis het in sua propria bona, vi cuius de illis potest perfecte disponere in ordine ad usus et utilitates ipsi particulari competentes. Tale dnium het Pnus rg rerum suarum rerum familiarium. Haec dicta sumpta ex coi DDs sa; qdq. sit an dnio alto spectat. s. n. x. mra. pria ro rigorosi dnij.

Disp. 3

V. dnium alicuius rei possit ee in solidum sive adequate in duobus divisive talem per unico iure?

Caput I

Notata et sententiae praeiaciuntur.

N° 1°: qd et in sup.a notatum est, nempe q.es n. procedere de dnio physco; sed de morali. cc.a dniu n. physcu qlt opinabitur ex pria abipso in physcis iacta, vel ex physcis desumpta. talis cum dniu frale et actuale physcu in act.e distat, q. iudicant duas cas liberas pove p duas act.es adeq.tas producere eundem cinio effm; coent affirabunt pove duas cas liberas dominari adeq.te aut in solidum in eandem cinio rem: et sic pove dari dniu physcu in solidum in duobus divisive. Qui v.o nant posibil.es earum act.s adeq.tam, coent nabunt pove dari in duobus divisive dniu in solidum rei eiusdem rei.

N° 2°: qd do q.o rogamus + in duobus divisive poit dari dniu in solidum rei eiusdem rei: sensus est: + tale dniu poit dari in duobus quorum volunt.es distae sint: nam si eorum volunt.es penes quas dniu residet n. sint distae; sed so sint distae ptae ipsae; utiq. dniu in solidum poterit in duobus divisive existere. Et hac de ca in tribus Dis psis, quarum eadem e na et voluntas idem cinio dniu in solidum et pove existere, et defacto exit. Nam eadem cinio mo et fundam.to, eadem q. cinio roe frali. qua una psa dominat in solidum oibus rebus creatis; dominat etiam altera et altera. Et qdem ut omnes tres psae ut Deus p eandem roem fralem; omnes q. creas p eandem fralem roem producunt: omnes etiam ut dnius p eandem cinio roem fralem.

N° 3° quest.es procedere pove defacto et cca psas creatas, quae defacto dant, in qq. sub volunt.es ut cinio independentes, nullaq. simpathica mex. physca, vel metha dependentes quoad velle vel nolle: vel pove etiam procedere de posibi cca psas alias quas posibiles, quarum volunt.es in velle aut nolle n. possint discrepare sed sint cinio dependentes p simpathicam aliqm mex.es sive physicam sive metham; ita ut qdqd una vellit, aut nollit, vellit etiam, aut nollit altera, et e ca. seq.o quod illarum motus alterius incipientis velle aut nolle

Quarum voluntates possibilitatem admittunt aliqui recentes quae in illis nullam agnoscunt implicationem.

Rursus loquendo de facto et circa personas creatas quae de facto existunt, quarumque voluntates nulla naturali simpathia nectuntur, ita potest procedere quaestio, ut inquirat: an dominium in solidum possit esse in duobus divisive, physice vel metaphysice loquendo. Vel ita ut inquirat an possit in duobus divisive existere, moraliter etiam loquendo, quarum quaestionum discrimen ingeniose observavit Pater Lugo de justitia disputatione 2 ad finem sectionis 1 et numero 9. Etenim physice vel metaphysice loquendo existeret in duobus divisive dominium in solidum, si pro unico instanti tantum, pro 1° saltem instanti donationis aut venditionis, in quo dominium ab uno in alterum transfertur existeret tam in donante aut vendente quam in accipiente, siue emente. Moraliter vero existeret in duobus si ad longum tempus, et in ordine ad variarum commercia existeret in duobus. Ille enim 1us sensus dicitur physicus siue metaphysicus, et moralis, sed 2us: quia ad physicam siue metaphysicam considerationem potius quam ad considerationem moralem moralesque usus spectat.

Nota 4: quod quando quaerimus an dominium in solidum possit esse in duobus divisive, quaestio procedit de eodem omnino dominio praecipue infimo, seu ordinario et usuali. Ita ut sensus sit: an idem dominium usuale et ordinarium possit esse in solidum in duobus divisive. Quia quod in uno subiecto possit esse dominium altum et supremum; et in alio infimum seu ordinarium ab omnibus admittitur. Et sic omnes admittunt in Principe supremo dominium altum rerum earundem bonorum quarum particulares cives pro dominium infimum et in solidum dominantur.

His notatis loquendo de facto (imo etiam de possibili circa creas illas, quarum voluntates nulla sympathica nexus copulantur) 1a sententia affirmat posse dari idem dominium in solidum in duobus divisive. Tenent hanc sententiam Pater Lugo tum disputatione 3 de Incarnatione sectione 1 numero 12, 13 et sequentibus; et 29 et sequentibus: tum disputatione 2 de justitia sectione 2 a numero 10, Pater Prosper tum de Mendoza de Incarnatione disputatione 10 sectione 5 subsectione 1 a numero 36, Pater Arriaga de Incarnatione et+ alii. = Contra quos stat 2a sententia plurimorum Doctorum nanti. Inter quos tenent Eximius Doctor Pater Suarez disputatione 4 de Incarnatione sectione 6, Pater Rodriguez tomo 2

+ et praecipue tom. 1o in 1 3 p. disputatione 30

De

de ente supnali lib. 4 D. 8. 3. q quā stant fere oēs paritte.

Sed scien-
ōq qd ita nant isti DD.es 22. sq. pōe ēē idē dnij in solidū in duobus di-
visive, ut neqz peode, inste pōe ēē in duobus, doceant. Alii etiā quos
citavimus pro 1a ea affirmativa sa, ita illud in duobus admittunt, ut di-
cant pōe ēē in duobus p unico et 1o inste donatis, venditis, vel alienatis;
nō pro pluribus instibus. Qd ē idē atqz dicere pōe ēē in duobus aut plu-
ribus physicē vel methcē, nō morālr.

Loq. dōo. de posili cēa creaō quarū
volunēs simpathicā nexe. subordinarent ad inviē quoad velle et nol-
le, invenio eū vel eos DD.es in qe affirare q hanc creaō meminerunt
in pres.te D.a isti. tn. # unus vel alr. resior, q in manuscriptis eē doctrā
tradunt affirant pabsē pōe dnij in solidū in duobus existere nō tō pro
unico sed etiā pro pluribus instibus; imo et pro omni tempore.

Cap. 2

Negr idē dnij in solidū de facto existere in duobus divisive
etiā pro unico instante.

Negativa et coēi sa. 2.a via pbanda nobis e. 1.a indirectē,
destruendo vlt precipua fundata 1.ae affirative sa. qd prestabimus
in hoc Cap.o 2.a directē: stabiliendo illā pro pria inmata nrā et nativā
sa. Qd seq.te Cap.o prestabimus.

Pergo 1.a via ad pbā sa. Igit precipuum
fundatū, quo cpta sa. nitit ad admitt.dū dnij duorū in solidū sal-
tē pro 1.o inste physico donatis, venditis, aut alterius tālis translatio-
nis dnij, (ita vlt qd in transferente existat dnij pro ultimō suē ēē,
et in accipiente pro 1.o ēē sui) est qd adducit P.r Lugo loco supra
citato, et ex ipso reliqi, q ipsū secuti fuerunt. Et sic pcedit: qa in
eo insti physico, in quo liber donat, aut vendit, tā q accipit librū,
qā q illud donat, aut vendit, ē vere, et in solidū dnus: q in eodē
inste physico pote dari dnij duorū in solidū.

Pr ans quoad 1am partem; quia in eo instanti physico dat liber accipienti, et ipse librum accipit; (sic n. supponimus) sed eo ipso quod accipienti detur, et ipse accipiat, accipiens acquirit dominium libri: ergo in ipso instanti physico, in quo liber accipienti dat, et ipse accipit, accipiens acquirit dominium libri. Et quidem dominium in solidum, cum in solidum illi detur, et ipse in solidum acceptet. Unde sic, inquit Lugo, quod si vir in eo instanti, in quo coniux prestat et efficit contractum matrimonij, quo dat alteri coniugi dominium corporis sui, tunc haberet coniux internum de fornicatione cum altera femina, peccaret peccato adulterij, et contra justitiam in coniugem sponsam, que in eo instanti acquisivit dominium sui corporis.

Pr igitur idem ans quoad 2am partem; quia nequit exercere actum dominij in solidum, qui dominus in solidum non est; sed qui donat librum ut dominus adequatus libri in eo instanti physico, in quo librum sic donat, exercet actum dominij in solidum: ergo qui sic donat, in eo instanti physico, in quo donat est dominus libri in solidum. Et confirmatur hec ratio a priori ex definitione dominij (et loquamur de dominio ut sic, quatenus vel abstrahit ab adequato, vel inadequato) nam dominium ejus, seu potestas perfecte disponendi de re aliqua absque injuria vel alterius; sed hec definitio, ut inquit Lugo, verificatur de donante, aut vendente librum pro eo instanti physico, in quo donat, aut vendit, quia tunc perfecte disponere potest de illo, siquidem de illo perfecte et libere disponit; non disponeret libere, et perfecte de illo, nisi de illo perfecte disponere posset: ergo qui sic donat, aut vendit in eo instanti physico, in quo donat, aut vendit, est vere dominus et simpliciter. Alioquin de illo in eo instanti non verificaret definitio dominij.

Que vero adit dispositio a Pre Hurt. Nequit dari actus dominij in instanti physico, in quo non datur dominium; sed donatio libri est actus dominij donatoris: ergo nequit dari donatio libri in instanti physico, in quo non datur dominium donatoris, seu in donatore: ergo in instanti physico, in quo quis donat alteri librum, est vere dominus. Ergo pro eo instanti datur dominium in donante. Pr maior, que sola indiget probatione; Nequit dari actus libertatis in instanti, in quo non datur

libertas, nec actus pot. destructivus in instti, in quo non datur pota destructiva:
Ergo nec actus dnij donatoris in instti, in quo non datur dnij donatoris. —
Haec potissima ratio, quam adversarij ostendunt, posse in eodem instti dari de facto dnium in solidum in duobus divisive tam vlt in accipiente, quam in donante, aut vendente.

Sed totam hanc rationem destruemus, si everterimus principium, quo probat, quod qui transfert dnium in alterum sive per donationem, sive per venditionem, meat vere, et simpliciter dnius in instti reali, aut physico, in quo efficitur translatio dnij, sive in instti physico, in quo producitur in accipiente dnium in solidum. Et quod ut vidimus est, potissimum adversariorum principium ad id probandum est: ideo deberet dari in transferente dnium pro instti translationis ipsius, et acceptationis alterius: quia translatio, seu donatio, quae efficitur per acceptationem alterius est actus, et usus dnij donatoris transferentis dnium, usus autem, et actus dnij donatoris nequit dari in instti, in quo non datur dnium donatoris. — Cuiusmodi principium pluribus attribuerit nobis impugnandum.

Impugno sic 1o praefatum adversariorum principium. Actus dnij destructivus dnij potest dari in 1o sui esse sine dnio cuius est actus: sed actus donationis (idem dico de venditionis actu, aut cuiusvis alterius translationis dnij) est actus dnij destructivus dnij: ergo potest dari in 1o sui esse sine dnio cuius est actus.

Maior autem est bona, et ut iacet admittitur ab adversarijs, et signanter a Pre Lugo eadem disputatione de justitia no 20. Et ratio est, quia actus, quo quis alteri donat, aut vendit in integrum rem aliquam est voluntas efficax, qua vult a se ipso in alterum transferre suum dnium, et sic aequivalet huic volunti: volo non esse amplius dnius sed quod totum meum dnium sit in Petro, v.g. Cum quod voluntas destruit dnium in donante, et causat illud in acceptante. An vero destruat dnium in donante pro 1o instti acceptationis, ut ego ostendo, vel solum in 2o, ut ostendit Lugo cum reliquis, pertinet ad minorem syllogismi, et probationis illius.

Probo igitur minorem praefati sylli: actus liberti~~volunt~~ destructivus

libert.is pote dari imo de facto dat in 1° sui ee sine libert.e cuius est actus: sq actus dnij destructivus dnij pote dari, imo de facto dabit.r sine dnio, cuius e actus. Sq ans, qb coa huius entimematis proba[n]da st.

Pbo 1° ans. Seduc illius pbat.es pcipuas, nota libert.es supnale ad actus supnales charit.is vel misericordie stui de facto in hoi iusto p habitus supnales charit.is et misericordie, vi quorum stuitur nra voluntas supnalit, et pxe libera in ordine ad amorem supnalem charit.is, et misericordie et negat.es illius. Pone q. hoi iusto ee sic, et nunc pceptum aum supnalis charitatis, et cum liberè, et culpabilit omittere. Hac. n. libera omissio aus supnalis pcepti e aus eius libertatis supnalis, q stituebat p vitus supnalis charitatis, ut certum e: m. ea libertas supnalis erat ad aus supnalis charitatis, et liberam omissionem illius. Mo sic: ea libera omissio aus charitatis pcepti e aus destructivus eius libertatis, cuius e aus; s. ea libera omissio pote dari, de facto qs dat in 1° sui ee sine libertate, cuius e aus: q. aus libertatis destructivus libertatis pote dari, de facto qs dat + sine libertate, cuius e aus. Mir, que sola videt indigere aliquali pbone aperte liquet: q. ea omissio aus charitatis pcepti e pecc.m mortale, quod nequit etiam p 1° instanti sue exist.ae spati cum vitu supnali charitatis: et sic in 1° sui ee existit sine charitate, que stituebat libert.em supnalem ad aum charitatis, et omissionem ipsius.

Pbo iam coam, ut pmisi, et si satis stare videat à paritate roi, q in entime. tangitur, et in dnij sum assumebat ab adversarijs supra in roe desumpta ex P. Hurtado Pbo q: q sic se hét dnium in ordine ad suos aus donandi, et n donandi, vendendi, et n vendendi, sicut vol.as in ordine ad suos actus amandi, et n amandi, odio hendi, et n hendi. Pterea sic se hét libertas in ordine ad aus destructivos sui, sicut dnium in ordine ad actus destructivos sui: nec in eo vr pote assignari disparitas: q. sicut aus libertatis destructivus libertatis pote dari, de facto qs dat + sine libertate, cuius est actus: sic

+ in 1° sui ee

+ in 1° sui ee

sic simlr̃ aũs domĩj destructivus domĩj poterit dari, defactoq. dabitur in t.° suo
sine domĩo, cuius ẽ aũs.

Pbo. 2.° eandẽ cõam: ideò ñ posset dari aũs domĩj destructivus illius in t.° sui ẽẽ sine domĩo illo, cuius ẽ aũs, q. de roẽ oĩs aũs alicuius poẽ ẽ, q. ñ possit dari in t.° sui ẽẽ sine poẽ, cuius ẽ actus: s.d id ñ ẽ de roẽ aũs destructivi alicuius poẽ: ergo aũs destructivus domĩj potẽ dari in t.° sui ẽẽ sine domĩo, cuius ẽ aũs. Pbo minorem: omissio liberi aũs charitatis supnãlis pcepti ẽ aũs destructivus poẽ supnãlis liberae boni iusti, cuius quidq poẽ ẽ aũs; s.d iste aũs potẽ dari, defactoq. datur in t.° sui ẽẽ sine illa poẽ supnãli libera, cuius ẽ aũs, ut ante ad statutum mẽ: ergo ñ ẽ de roẽ oĩs aũs alicuius poẽ, q. ñ possit dari in t.° sui ẽẽ sine poẽ, cuius ẽ aũs.

S.d resp. ea P. Lugo ubi sup.; quod licet ille aũs, et voluntas donationis, quae pficit p acceptionẽ alterius, sit destructiva domĩj donatoris; ñ tñ ẽ destructiva illius p t.° instanti, in quo existit, et pficit p acceptionẽ, s.d p instanti 2.°, sive seq.; q. p t.° instanti nequit ẽẽ destructiva eius domĩj, cuius ẽ aũs = S.d c.: q. ideò ñ posset ẽẽ destructiva talis domĩj p t.° instanti suae existẽ, q. talis donat. sit ẽ aũs, et unus domĩj: et de roẽ oĩs aũs, et unus alicuius poẽ ẽ, quod ñ possit dari in t.° instanti suae existẽ sine poẽ, cuius ẽ aũs: s.d, ut pbatũ mẽ, id ñ ẽ de roẽ oĩs aũs, etiam destructivi suae poẽ, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~: ergo responsio P. Lugo nulla ẽ.

Imò addo ñ sõ posse actum destructivũ dmĩ existere in t.° sui ẽẽ sine dmĩo donatoris, cuius ẽ actus, sed etiã debere tunc existere sine tali dmĩo. Et sic eius mĩ actum sive sit donat.is, sive vendit.is pficitur p acceptatẽ alterius incipere in eo ipso instĩ physico, in quo destruit dmĩũ donatoris. Unde evenit, qd dmĩũ qd in eo instĩ pducit in psã acceptante dmĩũ ñ coexit dmĩo psõ donantis, aut vendentis. Et roẽ desumpta ex adversariorũ pripijs. Atq ẽ aũs actus dmĩj destructivus dmĩj donatoris, ñ deberet exĩre in t.° sui esse sine dmĩo, cuius ẽ actus; q. oĩs actus cuiuscumq.

prius petit natio coexere in 1° instanti prius, cuius e actus, sed id n petit esse actus causeum [...] prius (ut probatus met in actu destructivo libert. supnalis, nempe in amiss. actus precepti charitatis supnalis) [...] actus dominii destructivus dominii donatoris debet existere etiam in 1° sui esse, sine dominio, cuius e actus.

Dices: catus voluntas translativa dominii, qua donator dicit: volo ego n esse amplius dominus huius rei, sed quod totum dominium illius sit in Petro: catus, in [...], hic actus et voluntas n destrueret effacit in 1° instanti dominii translatoris, sed producit effacit dominii acceptatoris; [...] illud [...] 1° instanti n potest destruere, sed potest [...] 1° instanti istud producere; sed potest illud destruere [...] 1° instanti, ut probatus met [...] [...] cog: ergo debet illud destruere [...] 1° instanti,

Impugno 2° idem adversariorum [...] supra [...] actus. Destructio effax rei, cuius quis e dominus, e actus dominii personae destruentis: sed ista destructio potest dari, imo et de facto datur, quando n datur dominium: ergo actus dominii potest dari quando n datur dominium: ergo ex eo, quod donatio effecta sit actus dominii personae donantis n bene infertur, quod quando talis donatio incipit esse, debet coexistere dominio donatoris, cuius e actus. Maior admittitur ab adversariis, et signanter expressius [...] Hurtado eadem [...] citata n° 57, [...] ex definitione dominii, quod e jus, seu potestas perfecte disponendi de re aliquâ [...] vole in ordine ad conservationem, quam ad destructionem, sive physicam, seu moralem. Unde Caramuel in suâ morali Theologia lib. 1 n° 57 definit dominium dicens: est jus, (seu potestas) conservandi et destruendi rem aliquam.

Sola minor indiget probatione, quam sic probo. Omne dominium est jus in re: sed destructio rei (cuius quis e dominus) datur quando n datur jus in re: ergo destructio rei datur, quando n datur dominium. Et consequenter destructio rei dabitur in instanti, in quo destruens rem suam ego n e dominus illius. Et dicat illius dominus [...] ampliatur, et [...] ampliat dicit, quod [...] videtur. Maior e certa: [...] minor signanter [...] Hurtado [...] [...] citatis, ubi docet jus in re n perdere ab extra rei. [...] quando n datur res n datur jus in re;

sed

Sed destructio rei dat quando n dat res: ergo destructio rei dat, quando n dat jus in re. Unde etiam est quod n dabit jus in re quando destructio rei dat.

Aliter

cons bene H. Probo maior: quando n dat Corpus n dat jus in Corpore; ergo quando n dat res n dat jus in re. Cons est bona; quia n minus pendet jus in re a re ipsa; quam jus in Corpore a Corpore ipso. Ans vero patet ex Insti titulo de Usufructu initio § Usus fructus ubi dicitur necessarium esse, quod usus fructus deficiat deficiente Corpore, seu corporali re, de qua usus fructus percipitur. Ergo quod usufructus est jus in Corpore, et Corpore sublato necesse est quod desinat jus in tali Corpore. Sic enim ibi dicit de usufructu: est autem jus in Corpore, quo sublato, et ipsum tolli necesse est: et reddit ibi rationem Glossa Misingeri; nempe; quia jus in Corpore est jus ita inhaerens rei corporali, ut una cum ipsa re perimat = Et praeterea quia usufructus, quod jus in re corporea, est quod accesorium rei ipsi, et propterea sublata re, quae est quod principale et ea, quae accessorium locum obtinent, extingui opportet Lege 1a de peculio. Et patet. Quae rationes aeque militant pro omni Jure in re, quia omne jus in re est quod accesorium respectu rei ipsius.

Pro hoc ipsum ex quadam doctrina P. Lugo adversarii nostri, quam ipse tradit de I de Justitia n° 5 ubi docet, jus in re, quod est jus rigorosum justitiae, vi cuius res aliqua dicitur mea, vel tua; fundari in quadam connexione rei cum suo Domino; quam connexionem transfert Dominus in alterum quando in illum transfert jus in re. = Qua doctrina supposita sic arguitur: destructa connexione rei cum Domino, destruitur jus in re: sed destructa re destruitur connexio rei cum Domino: ergo destructa re destruitur jus in re: Sed destructo jure in re, destruitur Dominium, quod per tale jus constituitur: ergo destructa re, destruitur Dominium: ergo quando dat destructio rei destruitur tum jus in re, tum Dominium ipsum: ergo in eo instanti physico, in quo homo destruit suam rem, destruit etiam suum jus in re, suumque Dominium. Iam maior, quam minor huius discursus probandum H. Probo 1° maior: quia destructo eo, in quo fundatur jus in re, destruitur etiam jus in re: nam destructo principali destruitur accesorium: sed jus in re fundatur in connexione rei cum Domino: ergo destructa connexione rei cum Domino, destruitur jus in re. Probo iam 2m minorem eodem fundamento atque probavi

marg: q. inexio rei cum dno fundat. in ipsâ re: ergo destructâ re, destruit. inexio rei cum dno. Nam inexio est quod accessorium rei, in qua fundat. Destructo a priali destruit accessorium: nam accessorium sequitur priale.

Et confirmat. hoc ipsum ex P.e Molinâ, quia jus in re constituit etiam in praedicta inexione vel devinctione rei cum dno. Sic enim inquit tom. 1 de Just.a tract. 2 d. 2 praedictum est. Id quod non exit, non potest esse devinctum, sive quod idem est, non potest esse inexum: sed quod destruitur, in instanti physico, in quo destruitur, iam non est: ergo in eo instanti, in quo destruitur, nec est devinctum, neque inexum cum dno: ergo in eo instanti, in quo destruitur res, non datur jus in re: alioquin tunc res esset devincta, vel inexa cum suo dno. = Modo sic. Sed destructio rei est actus dnij, destructivus ipsius dnij, et juris in re: ergo in eo instanti, in quo datur destructio rei, iste actus destructivus dnij, non datur dnium, vel jus in re: ergo actus dnij potest dari in instanti physico, in quo non datur dnium. Imo necesse est, quod in instanti, in quo datur iste actus destructivus dnij, non detur dnium: siquidem est quod in tali instanti non detur res inexa cum suo dno. = Ex quo etiam sequitur, quod omnis actus destructivus dnij debet existere in instanti, in quo dnium ipsum iam non exit in transferente, aut desperdente dnium. Et ratio est, quia si propter aliquid non deberet omnis actus extra destructivus dnij existere in 1o instanti sine dno, cuius est actus maxime ut docent adversarij: quia nullus actus dnij posset esse efficax destructivus illius per 1o instanti: sed potest actus destructivus dnij esse efficax destructivus illius per 1o instanti: ergo omnis actus extra et efficax destructivus dnij deberet etc.a ?

Impugno 3o ipsum adversariorum principium: quia productio dnij in altero est actus dnij: sed potest dari productio dnij in altero, quando iam non datur dnium, cuius est actus ista productio: ergo potest dari actus dnij, quando iam non datur dnium, cuius est actus: ergo non est necessarium, quod actus dnij coexistat dnio, cuius est actus: ergo ex eo, quod productio dnij in altero, facta scilicet a dno rei, (sive fiat per donationes, sive per venditiones, aut alio aliquo modo) sit actus dnij donatoris, aut translatoris, non bene infert, quod in instanti physico, in quo datur productio dnij in altero, debeat etiam dari dnium in translatore

ut actus dnij coexat physice dnio, cuius e actus. Mar huius impugnat e certa, et admittit ab adversariis. Loqdo scilt de pductione dnij in altero facta a dno rei, de qua pductione nos loquimur in presenti argumento.

Pr° v° mir: qa pductio dnij in altero tunc dat, qdo ille alter acqrit dnij; sed pote ille alter adqrere dnij, qdo n dat dnij translatoris, cuius e actus: Cg pote dari pductio dnij in altero, qdo ig n dat dnij, cuius e actus. Mar e certa. Mir pr; qa pote ille alter acqrere dnij qdo ig n dat dnius, cuius e actus illa adqsitio, et pductio dnij. Ergo pote alter adqrere dnij qdo n dat dnij cuius e actus eiusmodi pductio dnij in altero. Cña hec e bona; qa qd pote dari qdo n dat dnus, pote dari qdo n dat dnij; nq semp ac deficit dnus, deficit dnij illius; nq deficiente pniali, deficit accesorij. Ans v°, in quo e diffas, admittit exprese ab ipso Lugo adversario nro tom I de iust de 3 de dnio n° 17; ubi docet, heredes n adqrere dnij hereditis, aut legati, nisi post morte testatoris, et qdo ig testator n e dnus: ibi n. hec vba het, que doctra ante dilucida facient: quandiu n. testator vivit, heres n fit dnus; sed qdo ig n vivit: atq adeo accipit dnij a dno ig n dno, neqs exente. Cg pote alter adqrere dnij translatu sclt a dno, qdo ig n dat dnus, cuius sit actus ea adqsitio et pductio dnij.

Cui doctre desumpte ex Pe Lugo addit ipse alteia pary infra, que sic se habet: Dnij pprietis dat faculte disponi de re, que nunc e sub tuo dnio pleno, etia p tempore futuro quo ig n sis eius dnus. Que doctra aliqto universalior e, qs precedens, et reddit roz illius ipse Lugo, nimiru; q leges, et Respub. post in rery, et dniory partitie, et divisie dare singulis in res suas, vel aliquas saltz illary dnij cu ea amplitude ut possint de eis disponere p tempore futuro post morte ipsory, in quo tempore ig ille, q disponit, et dnij in altery transfert, n e dnus. Et hoc gus potestis cpprehendit in potestte testandi. —

— Ex qua doctra infero verits mee doctrine,

et impugnat.[is] hoc pacto: Cum dominus rei, illius quoad dominium potest causare dominium in altero pro eo tempore, in quo ipse dominus non est dominus, nec dominium illius exit. Ergo non est necessarium, quod dominium, quod in altero causat, et quod actus dominij translatoris coexistat dominio ipsius translatoris; alioquin dominium testatoris non posset causare dominium in altero pro tempore, pro quo ipse testator non est dominus. Quod dico est, etiam contra adversariorum principia, quod potest dari actus dominij, nempe dispositio de re aliquâ; productio quoad dominij in altero, quando ipse non datur dominium, cuius est actus ea dispositio de re, et ea productio dominij in altero. Quâ causa et doctrina destruitur principium adversariorum, quod impugnare proposuimus supra § Sed totum hanc, in quo fundantur adversarij ad docendum, quod in eodem instanti physico, in quo causatur dominium in acceptante donationis, aut venditionis, sive re dominij translati debet dari dominium in donante, vendente, aut aliter transferente proprium dominium.

Sed observa hic, totam efficaciam huius 3.[ae] impugnationis desumi ex ipsa adversariorum doctrina, quam proposui supra § [illegible] mir, et seq., in 2.[o] textu Patris Lugo ibi allegato. Sed quia ea doctrina non mihi omnino placet, ideo hec 3.[a] impugnatio, licet efficacissima sit contra adversarios, non est adeo efficax quam me, atque [illegible] precedentes impugnationes. Nam scio quod huic impugnationi posset alius a Patre Lugo vere respondere.

Caput 3.

Assumptum precedentis Capitis directe probatur.

Probavimus Capite precedente non posse dari dominium duorum in solidum. Sed id indirecte probavimus, destruendo videlicet rationes quae optata sua efficacia à suis DD.[ns] pr. Modo probanda est nostra conclusio directe et pro principia immediate probandâ non posse eiusmodi dominij dari de facto in duobus non solum pro longum tempus, sed neque pro 1.[o] instanti donationis, venditionis, aut alterius translationis dominij.

Probo id 1.[o] Sed ad probationem suppono, 2.[am] doctrinam ex quo vera, quam statuit noster adversarius Pater Lugo de Iustitia disp. 2 = 13 n.[o] 10 ubi dicit, quod si venditor (idem intellige pariter de donatore, aut alio dominij

translatore) in instī, in quo vendit Petro librum, vellet tunc illum destruere, peccaret contra iustitiam adversus emptorem, et similiter si dux in instī in quo tribuit alteri duci, tunc acceptanti, dominium sui corporis, vellet cum altera commisceri, peccaret tunc contra primum ducem peccato iniustitiae. — Ubi Ν° 11, ubi ex mente omnium, hanc dicit esse definitionem dominii: Dominium est potestas utendi et disponendi de re absque iniuria alterius (quidquid sit an his, vel similibus partis tradat ab aliis). Cum ad dominium plenum et in solidum sit in ordine ad omnes usus rei, dominium plenum, et in solidum erit iuxta hanc doctrinam potestas utendi et disponendi de re in ordine ad omnes usus illius absque iniuria alterius.

Quibus doctrinis praemissis sic probo primam conclusionem. Dominium plenum, et in solidum est potestas disponendi de re aliquâ in omnes usus illius absque iniuria alterius; sed venditor in instī physico, in quo transfert dominium libri in Petrum non habet potestatem disponendi de libro in omnes usus illius absque iniuriâ alterius: ergo venditor tamen eo instī non habet dominium libri plenum, et in solidum: ergo in eo instī non datur dominium in solidum, tam in emente, quam in vendente, ut Lugo, et reliqui adversarii contendunt. Sola minor indiget probatione, quam sic probo: aliquis usus libri est combustio libri; sed venditor in instī physico in quo transfert dominium libri in Petrum non potest disponere, nec valet disponere de libro in combustionem absque iniuriâ alterius, nempe Petri: ergo in eo instī non habet potestatem disponendi de libro in omnem usum absque injuria alterius, nempe Petri.

Sed respondebis ex Patre Lugo ubi supra n° 11, quod licet dominium in solidum sit potestas utendi, et disponendi de re in omnem usum illius absque iniuriâ alterius, non tamen est potestas utendi, aut disponendi de re in omnes usus simul, seu collective; sed solum divisive. Sicut potestas libera ad sedendum sit etiam potestas libera ad non sedendum, non tamen est potentia libera ad utrumque usum libere simul et collective, sed solum divisive. Et ideo, licet dominus libri in sensu diviso a venditione illius posset disponere de libro in combustionem absque iniuria alterius; in sensu autem composito cum venditione libri nequit de libro disponere in combustionem absque alterius iniuriâ

Sed. 2ª e; q̃ q̃d dñiũ n̄ sit potestas ad ponendũ sul vtrumq̃ actũ dñij, nempe venditionẽ, et abusionẽ, aut voluntatẽ efficacẽ vtriusq̃ actus, eo; q̃d repugnent quoad simultaneũ exercitiũ actus abusionis, et venditionis pro eodẽ instanti, sed p̄bat dñiũ n̄ posse vtrumq̃ illũ actũ diuer gere; n̄ vero p̄bat, q̃d si q̃ possibile, vel impossibile vterq̃ ille actus diuer geret in aliquo illorũ fieret iniuria alteri: (q̃ si in aliquo illorũ fit iniuria alteri, ideo e, q̃ª in eo instanti, in quo fit iniuria alteri ig̃ n̄ exit dñiũ plenũ in eo, q̃ iniuriã alteri facit. Nã si dñiũ plenũ in ipso exereret, nulli faceret iniuriã vtendo re suâ prout sibi placuisset.

Dico 1º n̄; q̃ velle in instanti A. accommodare alterius proprium equum, et nolle in tali instanti accommodare proprium equum st duo actus, et vsus dñij inter se impossibiles; et tn̄ stante dñio pleno in Petro, si vterq̃ iste actus q̃ possibile, vel impossibile exerceret sul a Petro, vterq̃ eorũ exerceret absq̃ iniuria alterius: (q̃ si stante dñio pleno in Petro venditore, q̃ possibile vel impossibile exercerentur sul duo actus et vsus dñij inter se impossibiles, vterq̃ eorũ exerceretur absq̃ iniuria alterius. Ergo si voluntas, q̃ Petrus habet abuti librorũ in instanti in quo librorũ vendit emptori, e iniuria Petri contra emptorẽ, n̄ ideo e iniuria, q̃ª hæc voluntas e actus dñij oppositus venditioni adque in supposito cũ venditione n̄ potest dari potestas dñij, cũ ad impossibile potestas n̄ detur. Sed q̃ª Petrus ea voluntate habens operatur contra dñiũ venditori allatũ q̃ dñio: (q̃ in tali instanti venditionis librorũ n̄ manet dñiũ in Petro venditore.

Sed vrgeamus huiusq̃ factũ, et loquamur de altero Casu, quẽ adducit Pater Lugo nº 10 citato, nempe de casu, in quo coniux in ipso instanti in quo suũ Corpus tradit q̃ vsũ matrimonialẽ alteri coniugi sul desiderat alienã fœminã. Sic arguitur dñiũ plenũ et in solidũ e potestas ad exercendos oẽs vsus rei sine iniuriâ alterius, quomodo tales vsus exerceri possunt: q̃ q̃ habet dñiũ plenũ suæ Corporis, habet potestatẽ ad exercendos oẽs vsus illius sine iniuriâ alterius, quomodo tales vsus

exerceri poss. Sed traditio corporis facta uni coniugi ab altero coniuge potest exerceri sub realiter et in eodem instanti cum volunt fornicari cum aliena femina, quia hi duo actus non repugnant coexistere realiter, quia qui habet dominium plenum sui corporis, dum tale dominium habet, habet potestatem ad exercendos sub realiter eos duos actus sine iniuria alterius. Ergo si coniux, qui corpus suum tradit alteri coniugi transfert in illum dominium ipsius, adhuc in eodem instanti, in quo tale dominium transfert manet cum pleno dominio sui corporis etiam manebit cum dominio ad exercendum sub realiter absque iniuria alterius alterum usum sui dominii, nempe voluntatem fornicandi cum aliena femina; et si non manet cum potestate exercendi talem duos actus absque iniuria alterius, signum aptum est, quod in eo instanti, in quo dominium transfert, non manet in illo dominium plenum, quod in ea plena potestate distribat. Sed iuxta adversarium in instanti in quo coniux transfert dominium proprii corporis in alterum coniugem non datur potestas in tradente ad exercendum absque iniuria alterius alterum usum dominii, quia eiusmodi traditio non repugnat coexistere; ergo in tali instanti non manet in tradente dominium plenum sui corporis. Unde dicendum est, quod in instanti physico, in quo quis tradit donat aut vendit rem aliquam alteri, non datur in illo dominium rei talis. Et conventionis dominium illius plenum et in solidum non datur in duobus pro eodem instanti.

Sed replicabis: quod licet duo praedicti actus dominii non repugnent physice coexistere, quia datur potestas physica potens illos producere et diungere: adhuc tamen repugnant sub moraliter quoad honestatem: quia dominium plenum, quod potest illos divisive cohonestare, et exercere absque iniuria alterius, neque illos cohonestare sub, seu absque exercere absque iniuria alterius. Et ratio est: quia cum unius actus eorum transferat dominium corporis in alterum, et alter actus disponat libere de tali corpore sine assensu illius, cui concessum est, fit inde, quod iste 2.us actus praeiudicet dominio coniugis alterius et acceperit de novo dominium. Et sic talis actus non poterit exerceri sine iniuria a coniuge, qui dominium sui corporis in alterum transtulit: quia nullus potest sine alterius iniuria exercere actum praeiudicantem dominio alterius. Sed haec responsio potius iuvat

Sane hec responsio potius levat, qz debili-
tat nras rões: q si in inste, in quo Prus, vg, tradit p verz actum
u pprij corpis sui diugi, n pote sine iniuria diugis et preiudicio
dnij illius exercere alterz vsu dnij pprij corpis, aperte sequr
qd intendo, nempe in Pro tradente dniu pprij corpis, q n meret
dniu in solidu talis corpis p eo inste, in quo transfert dniu illius in
diuge: q si in illo meret dniu plenu pprij corpis, in illo daret potes-
tas dispondi de pprio corpe in oes vsus illius absq iniuria alterius
q nulli facit iniuria nec alterius dnio preiudicat culpabiliter
q vtit iure suo.

Pbo 2o nra ocez: q si Prus meret plene et in soli-
du dnius libri in inste physico, in quo transfert dniu illius in emptore
(idem dico de transferente dniu sui corpis in sua diuge) n ommitteret
iniustia ca emptore, si in eode inste vellet vti tali libro in alios
vsus p suo libito, etia invito emptore, vg in gratuita comodatione
vel donatione illius: sed Prus in eo inste in quo transfert dniu libri in
emptore, ommitteret iniustia ca illu, si in eode inste vellet libro
vti in alios vsus p suo libito: ergo in eo inste n meret Prus plene et
in solidu dnius libri. Mir dixit a Lugo n° 10 citato. Pbo maior:
q ex eo qd emptor libri sit plene et in solidu dnus libri in inste physico
translat dnij in ipsu, n ommittit iniustia ca venditore, si vellit in tali
inste vti libro p suo libito in aliquos vsus etia invito Pro venditore
vt si velit vti libro ad illu accommodandu, aut donandu, praeter
voluntate venditoris, q in eo vtit iure suo: ergo similit si Prus venditor
meret plene et in solidu dnius libri in inste physico in quo transfert dniu
illius in emptore, n ommitteret iniustia ca emptore si in eode et p eode inste
vellet vti libro in alios vsus etia invito emptore; q etia iste vteretur
tunc iure suo. Sed venditor n pote tunc licite velle vti libro in ali-
ques alia vsus invito emptore, sicut pote emptor invito venditore: ergo tunc
n meret venditor plene et pfecte dnius libri sicut emptor meret dnius illius.
Ans pbat neqz ab adversarijs negatur: q emptor libri nulli ommittit iniust-

3ª venditorem, si in tali instanti, quo accipit dominium libri vel sit libro utendi in quoscumque usus sibi libuerit, etiam invito venditore. Consequens vero mihi bona mihi est a pari.

Probo 3º et ultimo consequentiam. Ad probationem suppono, quandoque verum doctrinam, quam late proponit et explicat P. Lugo de I. de just. disp. 2 n. 5; nempe jus proprium justitiae strictae, quodque constituit dominium vi cuius res aliqua est mea, vel tua, consistere in quadam praelatione morali, qua unus homo praefertur aliis in usu talis, scilicet talis rei. Quare jus et dominium plenum sive in solidum erit praelatio moralis qua homo praefert aliis omnibus in omnibus usibus talis vel talis rei.

Qua doctrina supposita sic arguitur: in instanti, in quo Petrus vendit librum Francisco, et in ipsum transfert totum dominium libri non habet venditor praelationem moralem respectu emptoris in ordine ad omnes usus libri; ergo in tali instanti non habet Petrus jus et dominium plenum in libro. Ergo in tali instanti non datur dominium plenum et in solidum in duobus, nempe in venditore, et emptore. Imo neque dari potest, quia in tali instanti, neque in ullo alio potest in ordine ad talem usum praeferri venditor emptori et e contra etiam. Quae omnia contra omnino directe et immediate doctrinam adversariorum asserentium saltem pro eo instanti translationis dominium de facto dari, darique debere dominium in duobus. = Probo antecedens: quia aliqui usus libri sunt accommodatio et donatio libri: sed in praedicto instanti translationis dominii nec habet, nec habere potest praelationem moralem venditor respectu emptoris in ordine ad tales usus, itaque praelationem habet emptor respectu venditoris: quia in praedicto instanti potest emptor donare vel accommodare alteri librum absque injuria alicuius alterius: ad venditor non potest in eo instanti facere: ergo in eo instanti venditor non habet praelationem moralem respectu emptoris in ordine ad omnes usus libri; ergo non habet dominium plenum et in solidum, quod talem praelationem requirit.

Confirmatur: quia si potest semel et simul dari dominium duorum plenum et in solidum in eadem re, potest dari simul et semel mutua praelatio duorum in ordine ad omnes usus eiusdem rei: sed non potest simul et semel dari ea mutua praelatio duorum in ordine ad omnes usus eiusdem rei: ergo non potest simul et semel dari dominium duorum

pleny et in solidy in eadẽ re. Illar dstat, q̃a cũ dmij pleny et in solidy dsistat in prelat. morali usus rũ reliquorũ in ordine ad oẽs usus rei: si daret dmij duorũ pleny et in solidy in eadẽ re, ea mutua prelãtio duorũ ad invicẽ deberet dari.

Nisi ñ minus dstare videt ex dis ipsis: q̃a in eadẽ re, in eodẽ gñe et rũ eorundẽ usuũ ñ videt quo pacto hic possit preferri alteri, et alter huic. Itq̃ da: duos illos hoẽs, nempe venditorẽ et emptor dria velle in ordine ad accommodat. aut donat. libri alteri faciendã. Et rogo, quenã voluntas earũ alteri prevalere licite debeat si utraq̃ ad invicẽ: (g si voluntas venditoris vellet tunc q̃do iã emptorem transfert dmij libri, illũ sibi accommodare vel donare Joanni invito emptore, utraq̃ voluntas prevalebit ad invicẽ, et sic venditor id in eo iuste vellet absq̃ iniuria emptoris: sicut optiẽ vult emptor absq̃ iniuria venditoris, qd ñ admittent adversarij, et signatẽ Pr Lugo, qui nº 10 citato docet venditorẽ in eo casu irrogare iniuriã emptori. =
Si dicas, qd in eo casu voluntas venditoris prevalet in ordine ad eos usus exercendos absq̃ iniuria alterius cuiuscumq̃ alteri volunt, ig sola voluntas venditoris hebit in eo iuste dmij pleny et in solidy, cũ ea sola heat prelat. moralẽ. Si prevalet sola voluntas emptoris in ordine ad predictos usus absq̃ iniuria cuiusvis alterius exercendos, ig solus emptor hebit dmij in solidy in predicto libro, cũ ille solus heat prelat. moralẽ in quã tale dmij dsistit: et sic nunquã de facto dari poterit simul dmij pleny et in solidy in duobus, cũ ñ possint duo sibi et simul ad invicẽ prevalere moralit. et in eodẽ omnino gñe in ordine ad oẽs usus rei exercendos absq̃ iniuria alterius.

Caput 4

Satisfit rõibus pp̃ositis pro sentẽ dria adinitio Capitis 2i.

Ex rõibus hucusq̃ allegatis pro impugnanda opĩone 1a et nra stabilienda, facile rñebimus ad argũta dria. Sed veamus in illa argumenta, quẽ fuẽre pp̃osita ineunte Cap 2º §. Probo ig idẽ ans quoad 2ãm ptẽ quia pręcipue utunt drij Dres ad probandũ qd dmij mẽt in transferri

in eodem 1° instanti, in quo efficit translatio dominij per productionem dominij in acceptante.

Ad 2m. n. resp. quia id probat Pater Lugo, nempe non posse exercere actum dominij in solidum, quin dominus in solidum non esse: aut etiam universalius loquendo: nullum actum dominij exercere posse, quin dominus actualiter non esse. Contra ex dictis sectione 2a cap. a [illegible] impugno sic 1°: assumptum primo verum esse loquendo de actu dominij non destructivo dominij; secus loquendo de actu dominij destructivo dominij cuius, cuiusmodi est omnis actus translativus dominij:) quia iste actus bene potest dari sine domino, cuius est actus, ut ibidem late probatur et declaratur. pariter actus destructivi libertatis, qui existere potest in 1° instanti sine libertate, cuius est actus. Ad 2m resp.

quia tangit 2am rationem, quam assumit ipse Lugo ex definitione dominij, ratio, quod verum est dominij esse potestatem efficacem dispositionem de re aliqua: et licet esse potestatem donandi et non donandi, vendendi et non vendendi: adhuc tamen eiusmodi potestas non potest coexistere cum quolibet ex istis actibus divisive sumptis: quia cum actus donandi, aut vendendi efficiens per acceptationem alterius, et productionem dominij in illo sit destructivus talis potestatis, ea potestas, in qua dominium consistit coexistere eiusmodi actui donationis aut venditionis etiam per 1° esse illius: et sic per 1° instanti in quo existit actus donationis aut venditionis non verificatur destructio dominij de donante aut vendente — Sit licet libertas supernaturalis ad actum praecepti Charitatis et omissionem illius (quae quidem libertas consistit in homine iusto per habitum supernaturalem Charitatis) sit libera potestas ad actum praecepti supernaturalis Charitatis et omissionem illius; adhuc tamen eiusmodi potestas constituta per habitum supernaturalem non potest coexistere cum utroque ex his extremis, ut certum est: neque coexistere neque praedictae omissioni etiam per 1° instanti illius: neque cum eiusmodi omissio contra actum praecepti sit peccatum mortale, ut supponimus, necessario est destructiva habitus supernaturalis Charitatis in 1° instanti sui existentia: et consequenter est destructiva libertatis illius, quam homo iustus consistebat liber tam ad actum praecepti Charitatis, quam ad omissionem illius. Unde evenit, quod in 1° instanti in quo homo antea iustus ponit eum actum omissionis destructivum praedictae libertatis in illo non manet ea potestas libera praecedens quae in ipso stabat tam in ordine ad actum praeceptum, quam ad omissionem ipsius. Et hoc ergo pariter accidit

in dnio respective ad actu destructivu ipsius.

Ex quo deducit: qd si ho ille justus, q mortalit peccaret omittedo libere hic et nunc actu praeceptum supnalis charit: diceret hic et nunc libere omittere talem actum (seu potentiam hic et nunc illu n omittere libere) rone libert supnalis, n q in tali inste exit in hoe sed p libert quae immaie antea praecessit in illo, et destructa iqe p ipsa liberae omiss peccaminosa: sic similiter ille dnus rei, q hic et nunc libere donat rem diceret libere donare rem et coeno pote n donare illa: n tn rone dnii qd in ipso inste donationis exat in donatore; sed rone dnii, qd immaie anteu praecessit in ipso et iam p donat destructu e. Qd ide amplius infra explicabit in resp ad alia argta.

Ad 3u vero desumpta ex L. Haere, ret, fac iq ee universalit sumpta ppa illa: nempe, n pote dari actu dominii in inste physico in quo n dat dniu: p actus destructivus dnii, qe ali qt actus dnii pote dari in 1o sui ee sine dnio, ut cstat ex dictis Cap 3o in 1a et 2a impugnat. Ad paritatem.

Ad paritatem ibid desumpta e rationibus libert ret, potius stare p nobis q nos: na actus destructivus libert supnalis, de quo saepe locuti sumus, et e aliqs actus libert exere pote sine libert, cuius e actus in 1o sui ee, ut liquet ex dictis in eo Cap in 1a impugnat. Imo actu libert destructivus libert n io potest, sed etia debet exere in 1o sui ee absq libert, cuius e destructivus: ergo ois actus donat aut vendit sit actus dnii p se et effacit destructivus dnii cuius e actu, n to pvenit, sed etia debebit exere absque tali dnio in 1o sui ee.

Ad parit desumpta ex actionibus pro ductivis et etiam aliis physice productivis. Ri: has ppas, ut oes admittunt nullum here actu p se et effacit destructivu suam pvam in ordine ad quem libere et p se coordinent: sic het eiusmi actus dnii morale: imo etia libertas supnalis de qua fuit nobis sermo loco citato: et ideo nulla parita,

etc. ab actibus prarum physice productivarum, sive qui st destructivi, pfect effacit illarum ad actus translativos dnij, q pte et effacit st destructivi dnij translatoris: nq ois actus translativi dnij inalterum includunt illa volunt, volo jam n ee dnus, sed qd tuum dnij huius rei sit inalterius, qui ex se et effacit e destructiva dnij translatoris: ite pte et effaciter productiva dnij acceptatoris

Cap. 9

[illegible]

Replicabis ... [illegible] arguta [illegible] effus pote exire in 1o sui ee absqz sua ca: et [illegible] n exire poterit operari sua effus [illegible] ipsa [illegible] exit: [illegible] absurdum in [illegible] dicentes cas physicas pote operari et producere effum [illegible] inste, ut instinus immatis ad sua destruct. [illegible] actus dnij destructivus dnij e effus dnij, et dnij e ca illius: sed iste actus dnij pote exire sine dnio, cuius e actus, in 1o sui ee; q iste actus sit effus pote exire sine sua ca in 1o sui ee: ergo aliste [illegible] effus pote exire in 1o sui ee absqz sua ca.

Resp. pote [illegible] admitti cons partari sumpta, nempe [illegible] effus pote exire in 1o sui ee absqz sua ca: ut cernit n so in effectibus destructivis sue ce libere ut talis, de qq sup; sed etia in alijs effectibus q st entia successiva, ut in hodierno die, cuius ce st oia initia hodierni diei, sine quorum pluribus exit hodiernus dies in 1o sui ee, neq pe in initio diei.

R. 2o strius ad pma sepe tacta, disqo cons, q effus pte et effacit destructivus sue ce pote exire in 1o sui ee absqz sua ca, do cons. effus, q talit destructivus e sue ce, pote exire eta [illegible] co cons. Ex quo dist pcad pbs cos. Ad [illegible] insta de sumit ex physicis ret, qd in physicis vi ea docta statuit sermo e de ces physice producentibus, de qq verum e dicere, qd neqz ipse pott physice ee producere et operari effus in inste, in quo ipa n exunt, neq effus possit

exere physice productus a sua causa in instanti in quo causa ipsius tamen non exit physice: quia istae causae non habent effectus qui se et efficiunt destructivos ipsarum, ad quos quae ipsos ordinent, ut omnes admittunt. Dominium vero et supernaturalis libertas non sunt causae physice productivae suorum actuum vel effectuum destructivorum, qui se et efficiunt dominii aut libertatis, a qua procedit; sed ad summum sunt causae morales (quia neque dominium influit physice in actum destructivum sui; nec libertas supernaturalis influens libertatis supernaturalis ad actum charitatis praeceptum, et omissionis illius influit physice in omissionem destructivam sui, ut est certum) et ideo prius iactum a nobis in physicis non deducit ad presentem materiam, nec contra nos aliquid probat.

Replicabis 1.º contra argumentum hoc instantia praecedentis: sicut causa physica petit exigentiam physicam in instanti reali in quo causat physice, sic causa moralis petit exigentiam saltem moralem in instanti reali in quo causat moraliter: sed dominium translatoris est causa moralis causans morale ut dominium in altero: ergo dominium translatoris petit exigentiam moralem in instanti reali, in quo causat moraliter dominium in altero. Et consequenter in eo instanti 1.º huius productionis exit dominium moraliter tam in transferente, quam in acceptante. Modo sic: sed productio dominii in altero, est actus destructivus dominii translatoris: ergo dominium translatoris producens dominium in altero petit exere, coexere, moraliter in 1.º instanti reali productionis actui destructivo sui. Sed eo ipso exit dominium morale tam in translatore quam in acceptatore. Ergo saltem pro 1.º instanti reali productionis dominii exit dominium morale tam in translatore quam in acceptatore.

Respondeo nego minorem: quia sicut causa moralis assimilatur saltem analogice causae physicae in causando, sic debet assimilari saltem analogice in exigendo (quia sicut causa physica petit exigentiam physicam etc.

Respondeo verum esse ans et paritatem illius loquendo de causis moralibus in ordine ad effectus, qui non sunt qui se et efficiunt destructivi sui causae; secus vero loquendo de illis in ordine ad effectus morales qui se et efficiunt destructivos sui causae: nam his effectibus neque in 1.º sui esse debet causa moralis coexere ut supra probatum est. Et quia productio dominii in altero sit effectus qui se et efficit destructivus dominii translatoris, sequitur quod dominium translatoris non debeat exere

etiā moraliter, in 1.º instē reali, in quo ponit ea productio dnij in altero.
Quare etiāsi verū sit, quod causa physice productiva debere physice coexistere
suo effectui pro 1.º illius esse: quia nulla causa physice productiva producit physice effectū
ste et efficacit. destructivū sui: non tamen est verum, quod causa moralis debere coexere
etiā moraliter ~~product~~ cum suo effectui pro 1.º illius esse: quia aliquæ causæ morales mora-
liter causant aliquos effectus ste et efficacit. destructivos sui, quæ tales causæ non
debent coexere etiā moralit. pro 1.º instē illorū.

Ad probationē maioris respondeo, quod sicut
causa moralis non assimilat etiā analogicè causæ physice productivæ in producendo se effectus
ste et efficacit. destructivū sui esse: quia causa physice productiva nullū talem
effectū ste seq. producit: sic causa moralis nec talis effectus, quos aliquando causare
potest, non debet assimilari etiā analogicè causæ physice productivæ in coexistendo
talibus effectibus saltem pro 1.º esse illorū.

Replicabis 3.º Etiā ad replicā lo-
quamur de donatione servi, quā Petrus facit Paulo, de donatione inquā perfectā
et productiva dnij in Paulo. Modo sic nullus potest donare servū licitè et
absque peccato, nisi quando illū donat sit eius dnus: sed Petrus in instē, in quo
donat servū Paulo, donat illū licitè et absque peccato: ergo Petrus in instē, in
quo donat servū Paulo est dnus servi. sed in eo instē donationis perfectæ Paulus
habet iam dnium servi, ut supponimus, quia in eo instē dat dnium servi individu-
bus: ergo dnium in solidū, nam de eo loquimur. Maior, in qua est difficultas,
probatur: quia Petrus in instē, in quo donat servū Paulo, utitur ~~dnio~~ servū Pauli
+ nec illius
alius
non utendo ab ipso Paulo pro libito, quod Petrus facere nequit absque hominis iniu-
ria, nisi in illo habet ius et dnium: ergo etc.

Respondeo negando maiorem: quia ad hoc ut lici-
tè et absque peccato possit Petrus donare servū Paulo, non requirit, quod in eodem
instē physico habeat dnium illius: sed sufficit quod in 1.º praecesserit, et in instē prae-
cedente dnium servi, quod non aliunde destructū sit in instē donationis perfectæ
nisi per ipsum actum donationis, qui est destructivus dnij donatoris = sicut ad hoc ut
illicitè et cum peccato operetur Petrus, non requirit quod in instē physico in quo
peccatū admittit, habeat in ipso libertatem ad peccandum: sed sufficit quod in praecedenti instē

preceserit talis libertas, quae ex nullo alio fuerit ablata, nisi rone actus pecci, q. e destructivus talis libert. Ut saepe repetitum in exemplo libert. supernalis constituae per supernale princ. tam in ordine ad actum praecepti, quam ad omiss. illius. Et quod paritas urgentis e. quia non magis reqrit. dnij operantis ad oper. licite, et absq. peccato, quam reqrit libertas operantis ad oper. illicite et cum peccato: q. st ctta.

Ubi observa, qd ut actus aliqs dicat, et sit actus verus et licitus dnij, n sufficit, qd dnij praeceserit in oper. ad ipsum actum. Et hinc e qd si dnij qd in oper. extitit in praeced. inste, auferret a Deo pro suo libito in hoc inste, nullus actus oper. q. in hoc inste exerceret, talemq. ablationem dnij factam a Deo supponeret, eet actus verus et licitus dnij, q. a dnio nullo mo proveniret aliqs actus eiusmi. In quo convio cum secunt. adversario nro. = Adhuc tn dico, qd si dnij praeceserit in oper. p inste ante, et ablatio illius in hoc inste n aliunde proveniret, quam ab actu aliquo, ad quem dnij p se ordinat, ut ordinat ad donationem, vendit. siles q. dnij translat, eiusmi praecedentia dnij non aliunde exclusi quam a suo actu, sufficiens e ad coonestandum tales actus, et ut talis actus dicat et sit actus verus et licitus dnij = Quae doctrina p omnia constat in exemplo libert. supernalis ad actum supernalem praeceptum et omis. illius, quae omissio denoat libera et licita rone libert. praeced. constitutae p supernale princ. tam aliunde exclusae hic et nunc quam ab omis. quae e unus ex actibus ad quos ordinat talis libertas = Et ex his facile constat responsio ad quod mani praeced. replices.

Ex doctra q. tradita praeced. respons. infert, qd denominao actus dnij, quae partialit constituit p dnij, competit omni actui licito translativo dnij, n e denoatio instantanea in talibus actibus translat. quae dnij translatoris destruunt, sed denoao successiva afferens duo insta: nam talis denoao constituit ex dnio, qd in praeced. inste existebat in transferente, et ex actu ipsius dnij

nempè ex product. dnij in accept. quod actus et productio, existit in eo-
dem instante. Sic etiam accidit in demeat actus liberi et illiciti, quando
eiusmodi actus est destructivus libert. ut constat in exemplo allato
omiss. peccaminosæ actus Charit. præcepti quando talis omissio ponitur
ab hoc immediate antea iusto. Atque eiusmodi omissio est peccatum sit des-
truit in eodem instante physico, in quo ponitur, habitum supernalem charit. quo constueba-
tur libertas hominis iusti ad actum præcepti Charit., et omissionis peccaminosæ
illius.

Replicabis 4°: negatur idem simul esse causa et effectus in eodem instante reali: sed
si dnium translatoris caret dnio in altero in eo instante reali, in quo destruit
idem dnium, dnium translatoris esset simul causa et effectus in eodem instante reali. ergo negatur
carere dnio in altero in eo instante reali, in quo destruit. Minor: quia dnium
translatoris esset causa respectu dnii, quod in altero producit, et simul esset effectus
illius, cum dnio quod producit excluderet, aut destrueret = Hæc repli-
ca patitur etiam instantiam in omiss. peccaminosâ actûs Charit. præcepti, quæ
in eodem instante, in quo ponitur excludit libertatem, a quâ procedit libere, ut dic-
tum mecum.

Resp. non implicare quod idem in eodem instante sit causa et effectus respectu eiusdem
tamen in diverso genere, et modo causandi. Sic finis causat intentionaliter media, et vicissim
à bignitis causat physicè in eodem instante = sic etiam libertas supernalis constituta
per habitum supernalem Charit. est causa libera omissionis peccaminosæ actus Charit.
præcepti: et etiam est effectus exclusus à tali omiss., quia cum ea omissio pecca-
tum mortale sit, ut supponitur, necesse est, quod excludat et destruat in 1°
instante, in quo ponitur habitum supernalem Charit. quo ea libertas constuebat:
et consequenter est necesse, quod talis libertas sit effectus exclusus ab ea peccami-
nosa omiss. et consequenter est quod ea libertas, et ea omissio sint causa et effectus
adinvicem in eodem instante; sed in diverso genere; nam in genere modificantis
et modificati ea libertas, necnon et dnium, est causa modificativa actûs destruc-
tivi sui ipsius: nam libertas dat actui modum liberi, dnium vero dat modum actûs
validi et liciti. In genere vero excludentis et exclusi, sive destruentis et
destructi est ea libertas. quibus dnium est effectus respectu actus destructivi

sui ipsorum.

Replicabis et dicens: ad probandum nostram doctrinam et responsionem argumentorum quae nobis opponuntur saepe assumi doctrinam et paritatem falsam de actu libertatis destruente libertatem pro 1° sui esse. cum doctrina omnino falsa est. quod omissio peccaminosa actus praecepti charitatis supernalis, etiam si destruat habitum supernalem charitatis, quo constituebatur libertas supernalis hominis iusti in ordine ad actum praeceptum charitatis, et omissionem illius; adhuc tamen haec omissio in 1° sui esse est omnino libera per libertatem sibi physice coexistentem, nempe per libertatem supernalem provenientem ab auxilio extrinseco Dei, vel ab auxilio intrinseco sufficiente compatibili realiter cum peccato, quale admittunt Thomistae, et alioquin nullo modo verificari quod detur actus libertatis sine libertate in 1° sui esse, ut nos ostendimus, et assumimus ad probandum dari actum dominii sine dominio in 1° sui esse.

Respondetur 1°; dubitari non posse, hominem iustum constitui liberum in ordine ad eam omissionem per habitum supernalem charitatis independenter omnino ab omni alio auxilio extrinseco, vel intrinseco supplente vices habitus supernalis. Et ratio est: quia per id ipsum per quod constituitur liber in ordine ad actum praeceptum supernalis charitatis, constituitur etiam liber ad omissionem peccaminosam talis actus: (nam libertas affert indifferentiam in ordine ad utrumque extremum oppositum). Sed per illum habitum supernalem charitatis, independenter ab omni alio auxilio, supplente vices illius, constituitur homo liber ad praedictum actum charitatis: ergo etiam constituitur liber ad omissionem illius. Unde ea omissio peccaminosa quae erit et denominabitur libera ab eo habitu, atque actus supernalis cuius est omissio. Sed ea omissio destruit tamen habitum pro 1° sui esse: ergo et destruit libertatem a qua est, et denominatur libera pro 1° sui esse, et sic habemus intentum: nempe quod actus libertatis destruat pro 1° sui esse libertatem, a qua libere procedit, liberaque denominatur.

Respondetur 2°: quod etiam si destructo eo habitu supernali pareret a Deo homini peccanti per eam omissionem aliud auxilium supernale compatibile cum peccato et supplens vices habitus supernalis, quo homo iustus constituebatur liber ad actum charitatis praeceptum et omissionem illius: adhuc tamen ea praeparatio Dei auxilii supernalis supponit iam exclusum

hitus supnalis Charit.is in cuius defectu parat.: et locum supplit eius omissio libera et peccaminosa, quae excludit predictum habitum Charitatis: omissio autem, quae sic supplet ad eius libertatem de novo advenientem voluntatis, non potest esse aut denominari libera per eius novam libertatem advenientem voluntatis: quia nullus actus potest esse aut denominari liber a libertate quae posteriori natura subsequitur ad suam existentiam, ut certum est: Ergo ea omissio peccaminosa non est libera ab ista nova libertate, quam constituit per auxilium extrinsecum aut intrinsecum supplens voluntatis physice seu coexistens predictae omissioni: sed solum est libera ab habitu supnali precedente, quem ipsa omissio destruit, et qui antea constituebat libertatem voluntatis in ordine ad actum preceptum Charitatis, et omissionem illius.

Et quidem ita omissio est libera ab eo habitu et libertate precedente, ut si pro eo instanti, in quo omissio ponitur, Deus denegaret voluntati aliud quodlibet auxilium supnale supplens vices habitus destructi, quae mereretur libera ea omissio atque libera maneret, quia de novo predictum auxilium parat loco habitus destructi: alioquin per illum habitum supnalem non constitueretur voluntas sufficiens libera ad actum preceptum Charitatis et omissionem illius.

Replicabis 6°

ex doctrina tertia, et dices 1°: Sol potest in 1° instanti producere Lucem, et Lux producere in eodem instanti ~~...~~ visum in oculis: Ergo similiter unus Angelus potest in uno et 1° instanti producere donum in altero Angelo, et iste 2us in altero 3°: et sic in unico instanti dabitur donum in tribus illis, vel saltem in duobus ultimis.

Dices 2°:

quod licet supra donatur, vel venditur liber, quod Petrus facit Franciscum, quia Petrus non potest in eo instanti disponere de tali libro in alium usum absque iniuria Francisci: id ideo probat dari necessitatem consequentem in Petro ad non utendum tali libro in alios usus; non vero probat non dari donum in ipso Petro in ordine ad alios usus. Sic etiam si in Petro amante Deum quia non potest dari in illo sensu et simul odium Dei solum quod dari in Petro necessitatem consequentem ad non habendum Deum odio; non vero probat defectum re in Petro libertatis antecedentis ad eiusmodi odium Dei, sive ad usum libertatis oppositum predicto amori.

R. ad 1m, dis ante, neg. Cons. Disparitas e: q. illi actus solis et Lucis n. st destructivi sui eq, n. so p. 1. sed neq. p. sequentibus instibus: St donatio aut venditio rei e. actus destructivus dnij donatoris et qdz p. 1o inste, ut sepe pbatu mer. Que etia disparitas debet admitti ab adversarijs 2do de actu libert. supnalis destructivo ipsius libert., de quo supra dictu mer.

R. ad 2m, falsu ee qd arguus assumit, q. stante pfecta donat. aut vendit. libri, ia dnu libri dee ovo in donatore aut venditore: St etia stante omiss. peccaminosa actus Charit. precepti deest in hoe immate antea iusto libertas supnalis dstituta p. hitu Charit. Nec paritas ibi allata aliqd in 2. pbat: q. actus amoris Dei n. e pfecte effacit destructivus actus 1. sui libert., sive libert. a qua pcedit. St donao et venditio libri st actus pfecte et effacit destructivi dnij illius a quo pcedunt: et St prefata omissio peccaminosa actus Charit. precepti e actus pfecte et effacit destructivus libert. supnalis hominis iusti a qua libere pcedere dicit.

Preterea

ad si actus donat. libri induceret necessit. Coentes vi cuius n. poet dnus eius exercere actu accommodat. libri libere et gratuite: St actus amoris Dei inducit necessit. so coentes vi cuius n. pote voluntas adste libera exercere actu odij ipsius Dei: ideo eet, q. illi actus dnij, nempe ~~~~ donat. et gratuite accommodat. eent int. se inpossibiles, St st inpossibiles int. se illi actus amoris et odij respu libert. Vnde sequi, qd. n. eent int. se ita inpossibiles, ut rea n. st inpossibiles actus dni, quo dux tradit suu Corpus alteri dugi, et actus, quo desiderat aliena femina, posset tales actus exercere sui absq. iniuria alterius: et sic poet dux in inste, qui tradit pprium Corpus suu dugi p. donat. pfecta et matrimoniale dnij desiderare femina aliena absq. iniuria pprie dugis. Qd adversarij n. admittunt ut vsu e seq.

Replicabis ultimo: pote dari sul 2ex dnium physicu adeq. eiusde rei: q. pote dari sul 2ex dnium morale adeq. iu eiusde rei. Ergo pote eandem dnij in soliu, in duobus. R. ans: q. pote dari 2ex actio adeq. ta

productiva eiusdem rei: sed in actione productiva adequata distitit dominium physicum adequatum: quia potest dari 2.^ex dominium physicum adequatum eiusdem rei = In brevi [illegible] ante, nec [illegible].

Disparitas distitit in eo quod non implet 2.^ex actio adequata [illegible] ad eandem rem: et implet 2.^ex dominium morale adequatum tractum ad eandem rem. 1.^a pars disparitatis constat ex Physicis, et solum argumentis [illegible] sententia ostendente implicare duas actiones aut duas causas adequatas eiusdem rei. 2.^a pars liquet ex arguentis, quae in precedentibus capitulis probavimus implicare dominium adequatum in duobus = Vel aliter dic, disparitas distitere in eo quod ad duas actiones physicas, et adequatas [illegible] requiri, quod quaelibet earum operat [illegible] tanto virtute quanta requirit effectus ad sui existentiam. In eo autem quod duae actiones [illegible] ponant, nulla ostendit implicationem. Ad duo vero dominia moralia adequata requiri quod [illegible] una [illegible] praeferat aliis omnibus in ordine ad omnes usus alicuius rei: Cum autem implicet, quod dentur duae rationes per quas duae [illegible] praeferantur invicem in eodem omnino genere, et in ordine ad eos usus rei: ideo implicat quod dentur 2.^ex dominium in solidum eiusdem rei: 2.^ex, inaequalia dominia eiusdem ordinis, aut generis.

Ut vero alia solvas argumenta, [illegible] memoria tua decidat translatio dominii ab una persona in alteram esse ens successivum afferens aut notans duo instantia physica, in quorum 1.º exit unum dominium in uno subiecto, nempe in translatore, et in 2.º exit alterum dominium in alio subiecto, nempe in acceptatore. Sicut translatio localis connotat etiam duo instantia physica, in quorum 1.º exit una ubicatio corporis in uno loco, nempe in termino a quo, et in 2.º exit altera ubicatio in alio loco, scilicet in termino ad quem: Et cum [illegible] quod 1.^a ubicatio non producit 2.^am: sic 1.um dominium producit 2.um. Unde, sicut [illegible] translatio localis requirit immediate ante ad ubicationem productam in termino ad quem praecesserit ubicatio in termino a quo; sic ad translationem moralem dominii requirit, quod immediate ante ad productionem dominii in subiecto recipiente praecesserit dominium in subiecto transferente.

Caput 6

Utrum possit dari par dominium in solidum in duobus hominibus sympathicam connexionem voluntatum.

... erty huius digest. proposuimus Cap. 1 huius disp.
§ Noto 2º ibidem et § ultimo diximus affirmativam sententiam tenuisse iuxta velati
ry resiorem q. hanc quaestionem ex professo tractavit. Pro qua vero haec affirmati
va sentent. potest quis sequitur: nempe, quia ille est dominus in solidum alicuius rei, qui
potest disponere de re in omnes usus illius absque iniuria alterius: sed si duo
homines ut haberent sympathicam connexionem voluntatis in omni velle et nolle, et aliquis
saltem eorum haberet dominium in solidum alicuius rei, quilibet eorum posset disponere de
tali re absque iniuria alterius: ergo quilibet eorum esset dominus in solidum talis rei.
Maior videtur bona, et a nobis admissa Cap. 3 huius disp. § Probo 1.
Minor videtur etiam bona quia in 1º nullus eorum faceret iniuriam in usu talis rei
alteri dicto ab utroque eorum, cum dominium in solidum eius rei in aliquo saltem
eorum supponatur. Insuper neque aliquis eorum posset irrogare iniuriam suo consorti,
quia cum quilibet eorum velit aut nollit quod alter vult aut non vult, nullus eorum
posset esse invitus circa dispositionem talis rei factam ab altero consorte: et sic nullus
eorum posset facere iniuriam consorti in usu talis rei: ergo si duo homines haberent etc.

Sed haec ratio, quae
meo iudicio efficacior esse potest reliquis pro affirmativa sententia, non multum urget. Nam
responderi potest distinguendo maiorem: ille est dominus in solidum alicuius rei, qui ratione iuris et potestatis
moralis sibi competentis potest disponere de re aliqua in omnes usus illius
absque iniuria alterius, concedo maiorem: qui potest disponere de re aliqua etiam non
ratione iuris et potestatis moralis sibi competentis sed alio ex capite, aut ratione etiam
usus cum volunt habere tale ius et potestatem, nego maiorem. Distinctio est clara, et quae non
indiget explicatione.

Hinc distinguo etiam minorem: sed si duo homines haberent sympathi
cam connexionem voluntatis in omni velle et nolle, et aliquis saltem eorum haberet dominium
in solidum alicuius rei, quilibet eorum ratione iuris et potestatis moralis sibi competentis
posset disponere de tali re absque iniuria alterius, nego minorem: quilibet eorum posset
disponere de tali re absque iniuria alterius ita quod unus id posset ratione iuris
et potestatis moralis sibi competentis, et alter ratione consensus cum voluntate illius, concedo
minorem, et nego consequentiam. Quia id non proveniret utrique divisive a iure et potestate morali
sibi competente ut requireretur ad hoc ut uterque divisive haberet dominium in solidum

illius rei. Et ro e. q. cu dnij distat in jure et potest moralis ad dispo-
nendum de re absq. injuria alterius: et vterq. divisive n. heat tale jus
et potestatem sibi competentem: ideo n. het vterq. divisive dnium rei illius de
qua potest ille vterq. hoc disponere absq. injuria alterius vi sympathi-
ce volunt.

Ad 2m maris desumitq. ex nra doctrina remus, qd doctra mea
pe tacta ostat veritas distinct. date ad prbm maris: nq in citato loco
diximus dnium in solidum ee potestes seu jus pfecte dispondi de re in oes vsus
illius. Vnde apte seq. qd nos in pns dicimus, nempe dnum in solidum ee, qui
roe juris vel potest moralis sibi competentis pote disponere de re aliqua in
oes vsus illius. N v. seq. dnum in solidum ee q. disponere pote de re in oes
vsus illius ex quocumq. Caps id pvt; ac prbm n. seq. dnm in solidum ee qui
ita pote disponere de re roe consensus, quo het cum volunt dni: nq cum iste
consensus cum volunt dni n. sit p se et fravi jus, neq. moralis potestas, ex tali
consensu cum volunt dni n. pote qs fieri dnus rei.

Adde qd si fundatum supra
ppositum p affirmativa sa aliqd pbaret, pbaret vtiq. qd dnium unius illarum
Creaturarum eet etiq dnium alterius; et event qd una earum Creaturarum adqreret
sibi dnium, adqreret etiq et altera: qd falsum ee mihi dstat. Nq ex eo, qd
ego donarem uni earum aliquem librum, et illa admitteret et vellet adqrere
sibi dnium, s infert qd altera vellet tale dnium adqri ab illa 1a creata
admittente librum; n v. infert qd 2a crea vellet sibi adqrere dnium, qnoe
n e. velle qd 1a vult, sed aliqd distinctum ab eo, qd 1a volebat: et 2a n adq-
ret dnium. Ergo ex eo qd una illarum Creaturarum adqreret sibi dnium n sequit,
qd 2a illud sibi adqrat. Ergo ex eo, qd det dnium in solidum in una earum
n seqr qd det in vtraq.

Praeterea nra ro sit in pns quest. n pot dari
dnium in solidum in duobus, etiq si illi heant sympathicq nexum volunt.
Et ut hec ro sit duo nobis revocanda st in memoriq. = Lo qd dnium
plenum sive in solidum rigorose defitum: illud n. e, ut dstat ex cap. 3 prec.
denoi dispis, jus pfecte dispondi de re aliqua absq. alterius consortio=

sive qd idq̃ e, absq̃ alterius ɔsensu. 2º, qd ~~ubi~~ ut ibidẽ dicebamus, eodẽ pacto discurrẽdũ ẽ quoad hoc punctũ de dn̄io adeq.º et inadequato, atq̃ de cã adeq.ta et inadeq.ta Quare sicut illa dicit̃ cã adeq.ta, quæ potẽ absq̃ alterius ɔsortio, seu ɔcursu pducere rem: illa vº inadeq.ta, quæ nõ potẽ absq̃ alterius ɔsortio, seu ɔcursu pducere rem: sic illud dicet̃ dn̄iũ in solidũ qd potẽ absq̃ alterius ɔsortio et ɔsensu disponere de re sine iniuriã alterius: illud vº dn̄iũ inadeq.tũ, qd id nõ potẽ plenè, sed indiget ɔsortio aut ɔsensu alterius ad dispon.dũ de re absq̃ alterius iniuriã.

Quibus in memoria revocatis, sic arguitur et pbo.r 1º meã ɔcl.m; qñ exeo qd duæ cæ phyicæ rei ita sint ɔnexæ quoad operãdũ et nõ operãdũ, ut qualiter earũ operãte altera cũ ipsã nãrio ɔcurrat ad totalẽ pduct.õem effus nõ seq.r qd aliqã earũ ẽe, aut ẽe potẽ cã adeq.tã effus; ergo exeo qd duæ voluntati dn̄iæ rei ita sint ɔnexæ quoad dispon.dũ et nõ dispon.dũ de re, ut qualiter earũ dispon.te de illã, altera cũ ipsã nãrio ɔsentiat et ɔcurrat ad dispon.dũ de tali re absq̃ iniuriã alterius, nõ seq.r qd aliq.a earũ volunt.s ẽe, aut ẽe potẽ dn̄a adeq.ta sive in solidũ talis rei. (quã cõa destruit fundam.tũ sua.ta ppositiõis ɔ.ria sa) Ergo ɔnexio et sympathia duarũ volunt.dũ in ordine ad õe velle et nolle; sive in ordine ad dispon.dũ et nõ dispon.dũ de re absq̃ iniuria alterius nihil ɔducit ad admitt.dũ dn̄iũ adeq.tũ in utraq̃; sicut ɔnexio et sympathia duarũ cãrũ phy.cãrũ in ordine ad operãdũ et nõ operãdũ nihil ɔducit ad admitt.dũ virt.em adeq.tã in utraq̃. Ergo si duæ creæ absq̃ eã sympathiã volunt.us nequeunt hẽre dn̄iũ in solidũ in eadẽ re, neq̃ cũ eã sympathia et ɔnex.e illud hẽre poss.t: sed duæ creæ absq̃ eã sympathia nõ poss.t hẽre dn̄iũ in solidũ in eadẽ re, ut ẽ sup.a met pbatũ; ergo neq̃ cũ eã sympathia hẽre poterunt tale dn̄iũ.

Pbo 2º eandẽ ɔcl.m: illa solũ ẽ cã adeq.ta alicuius effus, quæ potẽ dare ẽe effuĩ adhuc si altera ẽ possibile vel impossibile cũ ipsã nõ ɔcurrat: ergo similr ille solũ erit dn̄us adeq.tus rei, qui potẽ disponere de re absq̃ iniuriã alterius, etiã si alter ẽ possibile aut impossibile cũ ipso nõ ɔsentiat. Modò sic: sed si ex duobus ɔsortibus,

habentibus sympathicas voluntates unus propter possibile vel impossibile non consenti-
ret cum altero non potest uterque disponere de eadem re absque iniuria al-
terius: ergo non esse uterque dominus adaequatus eiusdem rei. Consequentia haec bona est.
Probo mi-
norem subsumptam; quia si ex duobus illis hominibus habentibus sympathicas vo-
luntates unus non consentiret cum altero, uterque se haberet in ordine ad disponendum
de eadem re, sicut se habent homines qui de facto existunt absque ea sympathia voluntatis;
sed ex duobus hominibus de facto existentibus absque ea sympathia voluntatis
non potest uterque disponere de eadem re absque iniuria alterius, ut probatum
manet Capite praecedenti: ergo si sit ex duobus hominibus habentibus sympathicas
voluntates, quod unus non consentiret cum altero, non potest uterque disponere de ea-
dem re absque iniuria alterius.

Probo et explico maiorem facta. Etenim cum causa adaequa-
ta productiva sit illa, quae potest absque consortio alterius producere effectum, ut inqui-
ratur an aliqua entitas sit causa productiva adaequata alicuius rei, inquiritur:
an possit producere effectum se sola, et casu quo nulla altera cum illa concurre-
ret ad productionem effectus. Et si illa potest producere se sola, et casu quo nulla al-
tera causa propter possibile vel impossibile cum illa concurreret, dicimus eam esse causam adaequatam
productivam effectus; si vero non posset illa producere nisi altera cum ipsa concurreret
ad productionem illius, dicimus illam non esse causam adaequatam, sed inadaequatam respectu effectus. Ergo
sicut cum dominus adaequatus et in solidum rei sit ille qui potest pro arbitrio disponere de
re aliqua absque alterius consensu, ut inquiratur an aliquis ex duobus illis homi-
nibus habentibus sympathicas voluntates sit dominus adaequatus alicuius rei, inquiren-
dum an possit disponere de tali re se solo etiam casu quo propter possibile, vel impossi-
bile alter cum ipso non consentiret. Et si quilibet eorum potest disponere de re eadem
se solo et casu quo alter cum ipso non consentiret, dicimus quemlibet eorum esse
dominum adaequatum eiusdem rei: secus si non potest quilibet disponere de tali re absque
alterius consensu.

Modo sic: sed si quilibet eorum hominum habentium sympathicas voluntates
non consentiret propter possibile aut impossibile cum altero, non potest quilibet eorum disponere de
una et eadem re, quia unus saltem illorum inferret iniuriam alteri, ut admittitur

ab adversarijs, quod non est nec potest esse quilibet eorum dominus in solidum eiusdem rei, quando duo symbathicas voluntates habent

Et ratio est: quia ad quilibet eorum possit disponere de eadem re absque iniuria alterius quando symbathicas voluntates habent, unanime consensu non sufficit cuilibet eorum ex absoluto iure in quolibet residente, ut hypothesis facta declarat, sed ex consensu alterius eorum habentis dominium, quo consensu licet dicatur eorum posse disponere de re in qua alter habet dominium absque iniuria illius, non tamen dat illi dominium. Ut cernitur in consensu aut volunt, quia Pontifex permittit fratribus minoribus usum facti rerum omnium quas accipiunt a fidelibus sive per donationes, sive per emptiones, aut alio quovis modo. Nam de his omnibus rebus possunt fratres Minores ex licentia prelatorum libere disponere in omnes usus illarum absque iniuria alterius, nempe Pontificis, qui dominus est earum rerum; cum tamen ipsi fratres Minores nullum omnino dominium aut jus habeant earum rerum aut aliquod ius alterius, ut constat ex dictis a nobis. illa precedenti dicto cap. 3 § In hac materia ut breviter.

Probatur tandem etiam a priori maior dicta. Dominium in solidum est jus perfecte disponendi de re aliqua absque alterius consensu: sed non potest convenire cuilibet eorum hominum habentium symbathicas voluntates jus perfecte disponendi de eadem re absque alterius consensu, ergo non potest convenire cuilibet dominium in solidum eiusdem rei. Probatur minor: quia si cuilibet eorum posset convenire tale jus, quilibet eorum posset disponere de eadem re absque iniuria alterius etiam si per possibile, vel impossibile unus cum altero non consentiret: sed id non posset quilibet si per possibile, vel impossibile unus cum altero non consentiret, ergo etc. Iam maior, quam minor constat ex dictis probatur.

Caput 7

Incidens dubium deciditur.

Dubium est: an in Deo detur dominium in solidum naturarum rerum. et ratio dubitandi est: nam si illud in Deo detur, videtur sequi dari dominium in solidum in duobus, nempe in hoc, qui videtur esse dominus in solidum plurium rerum: et in Deo, cui videtur non posse denegari dominium in solidum rerum omnium creatarum: cum ipse per excellentiam dicatur dominus, et nullius in comparatione illius

dominus dicatur, et illud Tu solus Dominus. Et quo etiam faciunt plura alia scripturae testimonia in quibus Deo attribuitur perfectum dominium rerum omnium, dicitur quod Deus Dominus universorum.

Ad responsionem duo praenotando. 1um praenotatum sit: dominium communiter dividi ab AA. in dominium altum sive supremum, et infimum, sive ordinarium, privatum et bassum. Dominium supremum est quod competit Principi ut Princeps est respectu bonorum subditi, vi cuius potest Princeps disponere de bonis subditorum in ordine ad bonum superioris ordinis, quod est bonum particulare subditorum. Bonum autem huius superioris ordinis est bonum communitatis cuius Princeps caput est. Dominium autem infimum diximus esse dominium illud, quod quaevis privata persona habet in ordine ad sua propria bona, ut de illis perfecte disponat pro mero suo libito.

2um praenotatum sit: non potest Deus a se alienare et in alterum transferre dominium altum, quod ipsi competere diximus quatenus est Princeps huius universi rerum omnium: quia est dominium et ius fundatum inseparabiliter in ipsa excellentia supremi principatus: unde sicut non potest talem excellentiam in alterum transferre, sic non potest in alterum transferre dominium supremum in ea excellentia inseparabiliter fundatum. Probabile vero est Deum posse a se alienare et in creaturam totaliter transferre dominium morale infimum sive ordinarium aliquarum rerum, quod competit Deo ratione factis appropriationis moralis, qua sibi appropriavit res omnes creatas. Nam cum dominium istud non secus atque dominium morale creaturae, fundetur in facti et morali appropriatione rerum; Deus non minus, quam creatura potest a se alienare et in alterum transferre totaliter tale dominium: quia potest cedere tali appropriationi. = Sic tenent [illegible] Card. de Lugo tomo 2 de [illegible] disputatione 4 de 83 ubi hanc doctrinam late illustrat et probat. Imo sic docent transtulisse Deum in Abrahamum dominium morale, quod habeat in terra [illegible] sub pacto oneroso quod erat iustus. = Sed alii huic doctrinae non acquiescunt, ut non acquiescit Pater Torres hic q. 62 de [illegible] dubio 3 n. 2, [illegible] de [illegible] iustitiam non [illegible] alii, quia nanc stricta iustitia inter Deum et creaturam eo quod negent omni creaturae dominium cuiusvis rei in solidum adversus Deum, quo Deus [illegible] sine ex iustitia obligare.

Sed q decidere dissidiu istaru sentiaru n̄tq ad pre-
sentē materiā qz ad materiā de Incarnat spectat, ideo abstinebimus a pre
sentia cc istud dissidij punctu. Et x̄a utramq sam decidemus sup opposi
tu p varias respons. = His notatis:

Rñeo 1º ad dubiu sup positu, in Deo dari dniu altu in solidu n̄raru reru, sive reru, quaru creq tenemus dniu infimu. In quâ cc nulla diffas e apud DD: st nulla diffase in eo, qd Princeps creatus et absolutus heat dniu altu et in solidu eius rei, cuius dniu infimu e in vasallo. Id n. oes admittunt. Bo. n. Car admittant ut opposita n̄u eiusdē rei ea duo dnia plena et in solidu diversi ordinis, aliud sclt altu, aliud infimu, e q qdlt illoru pote ee jus ad oes usus sui ordinis: ng dniu altu pote ee jus ad oes usus rei conducentes ad bonu superioris ordinis, qd e ee dniu altu plenu et in solidu: dniu v infimu pote ee jus ad oes usus rei conducentes ad bonu privatu et inferioris ordinis, qd e ee dniu infimu plenu et in solidu: (q pote dari istud 2ex dniu plenu et in solidu diversi ordinis: st pote dari istud 2ex jus diversi ordinis, quoru qdlt sit in ordine ad oes usus sui ordinis.

Coe et

Ubi observa hanc rc̄ne pcedere x̄a Coq sam admittente dniu altu ee rigorosu dniu: n minus qz dniu infimu. Qd nos n. cōimus q n admittimus dniu altu ee stricte dniu: ut cstat ex disp precedte Cap 3. in 3a divis dnij. Et ideo in n̄ra sentiā minore diff. ctinet responsio data ad precedens dubiu. Na, lt implicaret 2ex rigorosu dniu in solidu respu eiusde rei: n tn implicaret dniu altu et infimu n̄u eiusde rei: Cu hoc n sit 2ex rigorosu dniu plenu et in solidu eiusde rei.

Rñeo 2º: dari in Deo dniu altu plenu et in solidu respu n̄raru reru in qq humani Principes hent dniu altu plenu et in solidu humano more. Cu hoc tn stat qd n det dniu altu absolute plenu et in solidu in duobus, nempe in Deo et in Principe creato; q qd in Principe creato dat n est absolute plenu et in solidu, cum subordinet absolute loq alteri dnio: a Deo,

ne

nempe dnio D°. Est tn̄ hoc dnij alev in Principe supremo plenum et in solidū humano more q̄ cū n̄ subordinet dnio alto alterius Principis creati in ordine ad locutiones et considerat. humanas et politicas dicit plenū et in solidū humano more.

Rēo 3°: supto qd Deus poit transferre in creas dnīū infimū sive ordinariū, ut admittunt Ripalda et alij sup. citati prenotato 2, illud q. de facto in creā transferat plenēet in solidū, iam Deus n̄ manebit dnus rei illius cuius infimū dnīū in creā transtulit: n̄ manebit, inqq, dnus dnio infimo, sed so dnio supremo et alto. q̄ tunc totū dnīū infimū penes creā manebit, absq. subordinat. ad dnīuz infimū Dei. Qd admittunt prefati DD. et q. ex x.a ma pria n̄ manebit dnus dnio infimo a 1° instē glueo translat. illius. qd pbant mrē rōes sup.a allatā universalit. pbantes n̄ poe dari dnīū morale in solidū in duobus etiā p. 1° translat. instē.

Si v̄ Deus n̄ poit infimū verū dnīū in creas transferre neq. adeq.te, neq. inadeq.te ut DD. aliq sup. citati tenent, tunc crea n̄ erit simplicit. et rigorose dna in solidū alicuius rei; sed solus Deus erit dnus in solidū verū oīū creaturū rigorose log. cū in Deo solo rigorosuz dnīū resideat, et in creas illud n̄ transtulerit; sed ad summū qddā dnīū infimū subordinatū suo infimo dnio, qd in rigore nihil aliud erit. q. qddā usus facti pmittens hoi oēs usus oēs rei: ad m̄ū quo Pontifex pmittit fratribus minoribus usū facti plurium verū, vi cuius poss. dispo-nere de talibus rebus in oēs usus illius = Cū hoc tn̄ stat qd crea vi huius ususfacti pmissus a Deo dicat humano more dna in solidū plurium verū: eo qd crea hens talē usū facti in ordine ad oēs utilit. rei adqsitiū sive p vendit.es sive p donat.es sive alio pacto, poit dispo-nere de tali re qd oēs usus illius; et nulla alia crea id ipsū poit. Tractatus 3 de subto et obto materiali dnij. Dij q° 1.a quibus et quarū verū cōpetere poit dnīū. Caput 1°. sola natura rationalis potest eē subtum, oīs v̄ res creata potest esse obiectum dominij.

Tractatus 3

De subto et obto matrali just.

Disp. 1

Quibus et quarū rerū ɔpetere poit Dominium.

Cap. 1

Sola nata rōalis potest ee subtū, oīs v res creata potest ee obtum dominij.

1a pars asserti ppositi in fronte Capitis, qd sclt soli natæ rōali poit dnīū ɔpetere, ipsaq sola poit ee subtū dnīj, certū est apud oēs. Et ut tale supponit a P. Lugo hic de 3 nº 1. Rō a e: q̄a cū dnīū ex gēre suo sit jus pprīū rigorosæ just., eo ipso ē titulus et pprīatio moralis vi cuius unus præfert alteri in ordine ad usus rei, sive qd idē ē in ordine ad disponem de re sine iniuriâ alterius, illam servando, destruendo vel alienando etc.: atq sola nā rōalis ē capax moralitatis sive tituli et prælationis moralis in ordine ad operādū cīrca res aliqs: q̄ sola nā rōalis ē capax dnīj, juris q. pprīj rigorosæ just.

2a rō ee potest

q̄a sola illa nā potē ee subtū capax juris et dnīj, quæ potē ppriē ē ext pati iniuria ab altero: sed sola nā rōalis potē ppriē exte pati iniuriā ab altero: q̄ sola nā rōalis potē ee subtū capax juris et dnīj. Ti... dr: q̄a jus et iniuria circa idē omno subtū versantur: q̄a sola illa nā potē ee subtū capax juris et dnīj, quæ potē pptū ē exte pati iniuria ab altero. Prob. mīr. ... sylogi: q̄a sola illa nā potē pati iniuria ab altero quæ potē ee rōali itr invita, circa privatioē suæ rei, vel sui juris: nā aliæ nec ē nec potest ee rōabilitr invita, nec patitr, nec pati potē iniuriaz ab altero: sed sola nā rōalis potē ee rōabilitr invita circa privatioē suæ rei

vel sui juris: ergo sola natura rationalis potest pati etc. Probatur sola illa natura potest pati injuriam ab altero, quae potest velle retinere jus suum, aliosque obligare in re sua, ne rem suam, suumque jus auferant contra propriam voluntatem, ut late probat Pater Lugo de Incarnat. sect. 5: sed sola natura rationalis potest id velle: ergo sola natura rationalis potest pati injuriam ab altero.

Ex quo deducitur non solum insensitiva, ut lapides et arbores; sed etiam sensitiva irrationalia, ut equus et leo, non esse capacia dominii, aut alterius juris justitiae. Et consequenter non esse capacia injuriae: et sic licet sine causa destruantur aut occidantur nulla illis irrogabitur injuria.

Secunda pars assertionis nobis probanda, nimirum, quod omnis res creata potest esse objectum dominii, debere esse non minus certa quam praecedens. Nam in primis, quod omnes creaturae irrationales, ut terra, aqua, leones, equi, honor et fama, possint esse objectum dominii alicuius, vel Dei aut creaturae alicuius rationalis videtur non posse dubitari: cum non repugnet eas omnes subijci alicui in ordine ad disponendum perfecte de illis absque alterius injuria. = Probatur quod creaturae etiam rationales, ut homo et Angelus possint esse objectum dominii, probatur facile: nam omnes illae sunt objectum dominii Dei non solum alti sed etiam ordinarii. Insuper si loquamur de homine, homo qui juste in captivitatem mittitur a victore potente illum juste occidere, fit servus, seu mancipium illius, et consequenter fit objectum dominii captivantis: ergo homo potest esse objectum dominii. Similiter ratiocinari potest de Angelo: nam potest Deus unum angelum alteri subdere, illique tradere dominium ipsius: non minus quam potest unum hominem tradere alteri in captivitatem: ergo angelus etiam potest esse objectum dominii, res que cadens sub dominium alterius.

Secundo probatur: quia homo potest ex propria voluntate et consensu fieri servus alterius se vendens, aut donans alteri obligando se per propriam voluntatem ad ea omnia, ad quae obligatus esset, si factus fuisset servus in bello justo, ut docet Lugo de I de justitia n° 1, et latius explicat de 3 de Incarnat. n° 50 et 51: ergo similiter poterit Angelus ex propria voluntate et consensu se subdere dominio alterius Angeli cedendo alteri Angelo dominium quod habet in proprias actiones: ergo Angelus non minus quam homo potest esse objectum dominii. Ergo de primo ad ultimum omnis res creata potest esse objectum dominii alterius. Caput secundum: explicatur in particulari quae personae, et quarum rerum competere possit dominium.

Caput 2us

Explicatur in particulari quibus personis et quarum rerum competere possit dominium?

Dico 1o. Deo competit dominium in res omnes creatas, tam spirituales quam corporales: unde in Scriptura dicitur de Deo quod est dominus universorum, iuxta illud 2i Machab. 6. Cap. 14 no 35: tu Domine universorum, qui nullius indiges et praeterea tam ab Scriptura quam a Patribus dicitur frequenter de Deo quod Dominus est nomen illi, quia ipse dominatur in omnibus: an vero Deus de facto habeat dominium infimum in res omnes? Variae possunt sententiae, quas proposuimus Cap. ultimo praecedentis disputationis: et iuxta illas variae reri poterit. Sed hanc quaestionem decidere non spectat ad praesentem locum, ut ibidem dicebamus.

Dico 2o. Angelis competere posse ius et dominium plurium rerum praecipue spiritualium ut respectu honoris, famae, et secreti alteri Angelo commissi sub obligatione gravi non revelandi: ita Lugo de 3 citata de iust. no 3. ratio est; quia in his omnibus potest Angelus pati iniuriam ab altero. At de hoc puncto valde dubitat P. Torrez de iust. disp. 5 dubio 2 no 4.

Maior difficultas est an Angelus habere possit dominium aliquarum rerum corporalium? Adhuc tamen dico posse Angelum habere eiusmodi dominium. quod ex nobis statutis mei ttt 1 de 11 § rogari solet 2o; nam Angelo non repugnat dominium rei corporalis: unde concedi potest a Deo dominus alicuius rei corporeae, de qua possit disponere perfecte absque iniuria alterius, et ob cuius ablationem ipso invito possit iniuriam pati non secus atque homo. Adhuc tamen videtur Angelis non fuisse concessum a Deo dominium ullum rerum corporearum; quia non est unde constet tale dominium concessum esse.

Dico 3o homini posse competere, imo de facto competere ius et dominium, non solum rerum bonorum spiritualium, ut honoris, famae, secreti alteri commissi, et similium circa quae potest homo pati iniuriam, et de quibus etiam perfecte disponere potest; sed etiam respectu bonorum corporalium, ut rerum terrae, herbarum, arborum, piscium, divitiarum et similium, quae Deus subiecit potestati et dominio hominum, ut constat ex 1o Genes. no 28: ubi alloquens Deus primis parentibus inquit: crescite et multiplicamini, et replete

ae terrã, et subjicite eã, et dominamini piscibus maris et volatilibus cae-
li, et universis aïantibus, quae movent sup terrã.

Adde etiã competere pòe
hoi dniu rũ aliorũ hõnũ, quale sup dixi mus hère rũ servorũ. Idq constat
ex Script, civilis, et diversis juribus, quae citat Pr Torrez hic d. 32 dub.
1 nº 2. Tale qd dniũ pluribus mõis adqri pote, ut videre ẽ apud eun-
dem.

Sed dices: hõ jure natũ nascit liber: ẽ n pote ullo iure fieri captivus,
et servus alterius; nã sus natũ prae ponderat õi alteri juri. = Rd hõ nasci
liberũ jure nativo natũ, n jure positivo natũ. qd ẽ idẽ ac dicere hõẽ n fieri à na-
turâ nec à jure illius servũ alterius: natũ n praecipere hõ n ẽẽ servũ alte-
rius. Et ita stat optĕ qd hõ n fiat à nã et jure illius servus alterius; et tñ
aliunde sive ab alio jure fiat servus alterius. Et pt à pari ea qd õia bona
huius mundi st jure natũ cõia; jure, inqũ, nativo natũ; qa nulli hõi in-
partari st à natâ ipsâ donata: ex quo stat qd ea bona sic jure naturae
nativè cõia oibus hoibus, fiant p alia jura bona partaria pfecteq
appriata alicui in partari.

Sed hic observa, qd lz Deus subiecerit dño hõis
ões eas res corporales deqq loqt locus Genesis sup citatus & praemiatũ,
n eo ipso quis hõ het dñiũ in eas ões. Nã ad summũ ibi ocessũ ẽ dñiũ ac-
tuale tatũ rerũ Adamo et Evae speciatim sumptis. Et qa istis ocesũ ẽ tale
dniũ n so in qqtũ st psa partares, sed etiã in qqtũ st caput totius generis
humi, ocessũ ẽ etiã actuale dñiũ earũ toti geri huno ex illis orto p mũm
unius sive p mũ cõitatis. Relig vo successoribus Adami partarit sump-
tis factae st eae res ões corporales nativè cões (st res, quae cõitati alicui ocedit
et appriat ut cõitas ẽ, fit cõis nativè rũ partariũ illius) qa ocessũ ẽ eius-
modi successoribus ut quis eorũ poit adqrere dniũ earũ rerũ xa varias con-
ventiones humanas et divis rerũ jure huno introductas. Et qd nul-
latũ ocessũ ẽ Angelo: qa Angelis neq in cõi, neq in partari ocessũ ẽ à Deo,
ut poit praedictis rebus dominari, st ocessũ ẽ hõi ut cstat ex citato lo-
co Genesis.

Ex qua doctrâ seqr 1º: qd si Angelus aliqs vsurparet, aut sumeret aliqd ex talibus bonis Corpeis nulli hoi alicui appropriatis per dniu aut jus rigorosu justte, nullo mo contra aliquem hoem peccaret pecco injustie, quantumvis homo eet invitus contra talem vsurpaoem aut appropriatiem. Pbr: qa nulli hoi fit iniuria si bona nulli hoi appropriata sumant aut vsurpent: ergo si Angelus aliqua talia bona nulli hoi in particulari appropriata vsurparet aut sumeret nullo mo contra aliquem hoem peccaret pecco injustie quantumvis etta.

Seqr 2º, qd Angelus sibi vsurpans, aut sumens absqz hois licentia aliqd ex predictis bonis Corpeis, qtumvis id non eet alicui hoi in particulari appropriatum, peccaret pecco iniustie contra genus humanum, sive contra Coitem homum. Pbr: qa in eo casu praejudicaret Angelus Coiti homum in bonis ipsius ergo etta. Pbr: qa extraneus qui ex bonis dictis alicui Coiti aliqd vsurparet aut sumeret absqz Coitis licentia, contra talem Coitem peccaret pecco iniustie, qtumvis ea bona nulli particulari Coitis eent perfecte appropriata: ergo cum Angelus sit extraneus quoad Coitatis homum, pecco iniustie peccaret contra talem Coitem, si absqz ipsius licentiâ aliqd vsurparet aut sumeret, etiqs ea bona nulli particulari talis Coitis essent perfecte appropriata.

Seqr 3º: qd si aliqs Angelus vel demon aliqd acciperet, vel alicui hoi tribueret ex bonis iam perfecte appropriatis alteri hoi sive in quem alter ho heret dnium, peccaret pecco iniustie contra hoem hentem dnium in eam rem ablatam, sive res illa ablata naria fuerit suo dno, sive non fuerit naria. Quare Magus, qui a Demone aliqd acciperet ex bonis alterius hois, ut gemmas, pecunias, etta, contra justie eas acciperet et retineret. ac si acciperet eas a mittente, virtus vel injustiae. = Pbr pro eius mi contra illaos: qa ea actio Angeli eet ablatio rei aliene invito dno: ergo eet furtum et iniustie contra dnum. Ergo etta. Pro: qa Angelus nullum jus het ad bona perfecte appropriata alicui hoi: ergo si ea accipiat sibi vel alteri invito dno contra ipsum peccabit pecco injustie.

Dico igr 4º: peccatores, adhuc in pecco exentes, Capaces st dnii. Imo plerosq idem dnium retinent in pecco

exentes, atq; hebant ante pecc. Rª: q pecc n amittunt jus, et dnij vitę et famę. Unde peccator n pote a quolt occidi more feraru; nec infamari p libro curiale. q filit n amittunt jus et dnij aliaru reru temporaliu. Aliog bona peccatoris poent a quolt licite usurpari: ergo etta

Imo n solum retinent dnij proprietatis, sed etia ... retinent dnij jurisdictionis, qd e. ca Vicleffy et Joanis Hus dicentes dniy tq jurisdict civilis, q ecclesiastice consistere in charit, quâ amissa p pecc lethale, amitti nese erit tale dnij. Sed hanc doctr opponi verit Catholice asserit cu aliis Pr Sugo de just d. 3 n 44. Id q colligit ex script, in qua Reges gentiles et peccatores dicunt veri principes, observandi et honorandi obedientia, obsequio et tributis, ut monet Plus ad Romanos Cap 13, et Pruy epist Cap 2, et Xptus dnus apud Mathey Cap 23 ubi dicit scribis et Phariseis obediendu ee qqtunvis peccatores fuerint.

Nec obstat huic doctr,

1º Oseę 8 dicat de pravis principibus: ipsi regnaverunt et n ex me; principes stiterunt et n cognovi; nq id to pbat eos Principes regnasse aut gubernasse n 3 Dey et justia sed ca Dei volunt, et just prescriptu: n vo pbat in eiusmi pravis principibus n extitisse jurisdict potest.

Nec obstat

2º: qd 1º Regu Cap 15 dicat, Saul privatu fuisse a Deo ppt pecc, ne regnaret sup Izrael. Nq veri pote 1º: qd etia si Deus privaverit Saul potest et regno in pena pecc, n seqt eq pena ee cq omni peccanti ... potestes: sicut etsi Respub aliqo privaverit aliquos in pena suoru delictoru potest et bonis eoru, n seqt eq pena ee cq omni pecc. ex tali Respub., nec eq pena incurri eo ipso, qd peccet = Rª 2º Saul p pecc n amisisse regnu et potest regia in ordine ad se, sed in ordine ad posteros: q n fuit ablata Sauli a Deo ea regia potestas; sed ablata to fuit posteris eius, q in pena pecc transtulit Deus regnu de domo sua ad domu David, spolians posteros Saulis regio sceptro.

Dico 5º:

Pueri ante usu ris capaces st dnij, qd etia pcedit de amentibus. Itaq dicere

ex d.º Paulo ad Galat. Cap. 4 ubi ingt: quanto tempore Heres parvulus est, nihil differt à servo cum sit dominus om. Et ratio: quia ad hoc ut homo habeat dominium alicuius rei, non requiritur quod hic et nunc habeat potestatem proximam et expeditam ad disponendum liberè de re; sed sufficit quod habeat potestatem radicalem seu in actu primo remoto ad dispositionem liberè de re: ut constat ex dictis a nobis tract. praecedente disp. 2 Cap. 2 § Dispiciet 1º. Sicut etiam ad hoc ut homo habeat principium discursivum, aut proprio liberum non est necessarium quod hic et nunc habeat potestatem proximam et expeditam ad discurrendum, et liberè operandum; sed satis est, si ad id habeat potestatem radicalem, seu in actu primo remoto, ut cernitur in puero qui nondum ad usum rationis pervenit.

Sed dices: dominium non potest adquiri sine actu voluntatis acceptantis dominium: sed qui nondum pervenit ad usum rationis non potest pro eo statu habere actum voluntatis acceptantis dominium; ergo non potest pro eo statu adquirere dominium. Et consequenter nec illud habere. = Resp. potest 1º ex P. Molina ex alijs tomo 1 de just. tract. 2 disp. 181 non ad omnem adquisitionem dominij requiri actum voluntatis acceptantis dominium: quia absque acceptatione potest Legatarius, etiam ignorans, adquirere dominium rei sibi legatae, statim ac Legislator moritur. = Resp. 2º: quod si ad adquisitionem dominij requiratur actus voluntatis acceptantis dominium, non tamen requiritur quod ille ipse qui dominium adquirit, sit etiam qui dominium pro seipso acceptet: sed satis est si alius nomine illius acceptet: sicut ad hoc ut quis possessionem rei adquirat, non est necessarium quod ipse pro se adquirat possessionem; sed satis est, si alius nomine illius adquirat illam, ut diximus tract. 2 disp. 1ª Cap. 4 § Adhuc ti. not. dum 4.
Quare ut pueri seu amentes adquirant dominium aliquorum bonorum, sufficit si tutor seu curator nomine eorum acceptet bona. Imo his deficientibus sufficit si Legislator, vel respublica acceptet nomine eorum, ut de facto acceptat nomine pueri seu foetus adhuc in ventre existentis hereditatem paternam, aut quaelibet alia foetui relicta, ut docet Lugo hic d.e 3 nº 16.

Imo addo cum ipso Lugo nº 17, non solum rempublicam acceptare hereditatem nomine pueri aut foetus existentis in ventre; sed etiam nomine foetus sub conditione quod concipiatur, à filia verbi gratia, nam ut quotidie evenit plura legata relinquuntur à testatoribus, ut dentur filijs alicuius feminae si forte illos postea habeat.

Quod si roges penes quem sit dominium illorum bonorum, quae sub conditione relinquuntur à testatore praedicto foetui, ante quam foetus nascatur aut concipiatur, et antequam dominium illorum transeat in alterum

cui relinquant a testatore ex suppos. qd talis foetus n. det nec ea foemina filios heat. Rr exeodz supo leges seu jus substituere tunc loco testatoris defuncti qodq psq moralq et fictq. que dicit hereditas vacans, ut nome illius occupet eiusmi hereditates donec ex testamto veniat ad dniq alterius x testatoris volunteς: ne eiusmi bona heant pro derelicto, et point fieri lo capientis.

Disp 2

De Dnio et jure, qd servis cpetere potest. Vbi de reliqs. que ad servitute attinent.

Cap 1

An hoi in statu servitis cpetere poit dominium?

Disp. anti diximus hoi poe dniq cpetere. sd tn dictq e de hoc univer saliter et cs. sup natq cnsiderato. Ppt in hac et sequ dispu ingrediendum erit de hoe pout sube accentalit aliqq statibus, ut statu servit, filiat etc: an scilt hoc in talibus statibus cpetere poit dniq. Et incipimus in hac disp a statu servitis, et rogamus: an hoi in tali statu, sive qd idq e, an hoi servo aliqd jus et dniq cpetat aut cpetere poit? Ad resolutionem tn questis aliqua suppda sunt

§ Suppdq e 1o. hic n loq nos de servo cductitio, cuius servitus cnsistit in eo qd qs cduxerit alteri suas operas, aut se ipsq cduxerit in ordine ad funtiones aliquas exercendos in servitiq illius: ut faciunt illi mercenarios et famulos: nq certq e servq istq capacq ee dnij n minus qz quis alter ho absote liber: nq iste e absote liber et sui juris, q servitus ista n ccedit cductori dniq aut jus in psq servi, sed so ccedit jus ad operas et funtiones illius, ad quas ipsq cduxit. Ppta so loqmur de servo civili, aut legali, qd e idq atq mancipiq. cuius legalis aut civilis servitus tribuit dno jus et dniq in servo, et in operas illius.

Suppdq e 2o hanc servitutem 4 de ca induci poe: 1a ca e ob belly iustq: nq jure gentiq capti in bello justo servi fiunt. Ex lege Hostes ff de captivis. et inst § Itq que ab hostibus titulo de reruq divisione.

Ab hoc tn jure cõi excipiunt Xptiani capti ab alijs Xptianis, q ob consuetu-
dine int ipsos prescriptã n posst in servitu redigi qqtumvis point detineri
aliquantulũ dũ pecunia aliqua in premiũ capientiũ cederitur ita Pr
Palao ttt 6 de Carit d S p.to 4 nº 12. Molina et alijs pluribus.

2a ca est

ob crimen, aut delictũ, qd prudentiũ arbitrio dignũ sit eã pena. Pla
crimina in spaliquo hanc penã merent ex jure numerat Pr Palao d.
unica de justa ingere p.to 9 nº 4. Ultra quæ digna st geralit loqdo hãc penã
servitis quæcumqs delicta penã mortis vel mutilatis merent.

3a ca e ob venditio,

qua scilt qs se ipsũ vendit transferdo in alterũ dniũ libertis qd ipse hebat: vel
quã Pr ingravi, aut saltẽ extrema necessite constitutus vendit filiũ n emanci-
patũ, vel qua qs pretio oblato alterũ emit, ut redimat a morte vel mutilatẽ
imminente, quæ empte et venditẽ licitũ et validũ st 1ũ jus nale. 2do jus
Cesareũ aliquas cdites requirunt predictẽ emptes et venditẽ ut validẽ sint, Vide
ante Molina ttt 2 de justa de 33 et Palao ubi supa a nº 5. Et n oest obs-
ervant in oibus cdit. Vt ũ venditio, qua qs se ipsũ vendit, jure hispano
valeat, alias etiã requirit cdites, quæ videri põtt apud Lugo hic d 3. nº 28.

4a ca, qua po-

test introduci servitus e nativitas: nã filius ancillæ servus evadit, Lt
pater liber sit: qa partus sequit ventrẽ, ut juribus citatis tenent Moli-
na et Palao ubi supa. Et in favorẽ libertis statutũ sit §o sed et siquis,
Inst titulo de Ingenuis. Qd filius ancillæ evadat liber, si mater li-
bera erat vel tempore cceptis vel partus, vel tempore int utrumqs
intermedio.

3o supponendũ e, servituẽ qua mo predicto incursã, gte et coit loqdo
jo obligare servũ ad debita cõsueta et rõnabilia obsequia prestanda
dno. (Nisi forte qui se ipsũ venderet vellet expresse ad ipsa se obli-
gare) Unde cõent jus, potestas et dniũ dni in servos tolũ extenditur
ad predicta obsequia et servitia exigenda. sic tenet cõis tan Theologorũ
qã juristarũ. Camqs sequunt Bebellũ lib 1 de obligatis justis

q. 11 sect. 1 n.º 1 Palao de citata de just. p.to 10 n.º 2 Lugo hic
d. 3 n.º 31.

Supp.dus 2.º q. oblega iusta et rabilia servi ad quae extendit
potestas dmi ee. so oblega civilia, n.º v. spualia, aut alterius generis,
ut observavit P.r Sanc. lib 7 de Matrim. D. 21 n.º 10 ad 3.

Ex quibus
supposit. raõ ig universalit. ad praesentem quaest. et dico: servus het, aut here
pote jus vel dniu ad reliqua quae ipsi p servitutem n. auferunt. Haec raõ
ita universalit. statuta e. cois poit qd. a Rebelli loco prae citato,
et deducit ex doctrina 3.ii supp.ti, et ex cap. 1 de riugio servorum: et p ea af-
ferunt alia jura a Covarrubias 3.a p.te relect.ii in regula peccatum
§ 11 n.º 3. Unde infero 1.º

Infero 1.º servum here jus ad bona spualia, ut ad sa-
cram.ta recipienda, excepto sacram.to ordinis, quo suscepto ex voluntate
dni, servus reddit. liber ut Deo inservire poit in ordinis ministeriis:
ut videre e. apud Rebellum et Palaõ locis citatis. Et 1.a ratio huius illa-
tionis e.: q. jus ad bona spualia n. aufert. a servo p servit.em et jus dni:
nam jus dni so e. ad exig. a servo oblega civilia, ut dictum e. in 4.º praes-
notato: cum hoc a jure dni compatibile e. jus servi ad bona spualia, et sacra-
m.ta recipienda excepto ordinis, ut mox insinuatum.

2.º rõe: q.a cum dnus non
heat jus et dnium sup. vitam, membra et salutem corporalem servi ut stabit
ex juribus infra citandis illat. 3, multo minus hebit jus sup. vitam et sa-
lutem spualem, media ve ad illam conducentia.

Hinc fit qd servus heat jus ad
matrimonium contrahendum. x.a cap. 13 de riugio servorum. Sic tenent D.s Thas 3.a
p. q. 52 art. 2, Rebellus et Palaus locis citatis cum reliquis coiter.
Et coent. het jus ad moderatum et rabilem usum illius: q.a p haec n. sub-
trahit. servus ab oblego civili debito dno, nec eiusmi jus ad matrimo-
nium ablatum e. a servo p jura, sed potius illi p jura concessum. Quare
iniuriam illis dni irrogarent, si haec ad usq. rabili ca illis impedirent.

Possent tn̄ dni ob aliquas iustas cas, ut ob expedienda aliqua negotia, aut periculum aliqd vitandum, licitè facere qd servus uxori et usui matrimonij deesset, sicut ho liber pote ob siles rōes deesse ppriæ uxori. sic Lugo hic dē 3 nº 22

Sed hic diffas ē: an poit dnus vendere servum in partes longinquas, in qq servus n̄ poet reddere debitum uxori, nec uxor poss seq maritum, vel q n̄ ē libera, vel alia quacumq de ca. Pat Thas Sanch lib 7 de Matrim. dē 22 ret, id n̄ poe dnum licitè et iustè regulariter log: q p eq venditioē impediret ois usus matrimonij; atq adeo defraudaret jus nāle, qd servus hebat ad ineundum matrimonium cum debito saltem moderatus usus. Dixit a Pr Sanch, id n̄ poe dnum regulariter log: q aliqdo, et ex urgentissa causâ id dnus poet. sicut ho liber pote urgentissa de causâ a coniuge separari: et sic deficere moderato usui matrimonij.

Hanc tn̄ dnūm Pis Sanch. latiss impugnat Pr Lugo vers ad argūta illius diss. citata a nº 24, q a nº 29 asserit, qd dnus absq ulla necessitē, sed p suo mero libito pote vendere in loca remota servum coniugatum, cuius servitus prvit ex iusta captivitē ipsius vel parentum; aut ex venditē vel donat, quâ ipse servus se vendidit aut donavit alteri ante matrimonium. Cui Pis Lugo sentiæ assentior: nq sicut dnus de facto n̄ poit phibere licitè et iustè matrimonium cōhere; q servitus de facto n̄ ē introducta cum ea cōditē et privatē juris ad matrimonium (et cum ea introduci potuerit) pote tn̄ de facto impedire servo usum etiam moderatum illius. Ut latè pbat ibide Pr Lugo. Et qdē si id n̄ liceret dno, nemo poet p captivitē iustam maritum separare ab uxore: nq p eā separatiōē impeditē servo iusto bello capto ois usus matrimonij. = Dixi a servitutē introduci potuisse cum privatē juris in servo ad matrimonium: nq sicut ho pote jure gentium privari jure nāli libertātis, eo qd tale jus so. ē nativum vel pmissivum, n̄ v preceptivum, ut sup dictum met: sic etiam ob eandem rōē privari potuit jure gentium eo nāli jure ad matrimonium: nq etiam istud jus so ē nativum vel pmissivum: n̄ v preceptivum: q nemo tenet jure nat ad matrimonium cōhendum.

Infero 2. servum habere jus ad proprium famam et bonum nomen, etiam contra dominum. Nam quoad hec non subordinatur domino, nec consideratur ut servus, sed ut homo et liber: nam optime componitur jus domini ad consueta et rationabilia obsequia servi cum jure servi ad propriam famam. Sic commun. DD., et Lugo hic de … n. 43. Quare dominus in istis ledens servum injuriam illi irrogaret.

Infero 3º: servum habere jus et dominium sue vite, suorumque membrorum. Et consequenter dominium istorum non residere penes dominum. Ratio est: quia horum dominium et jus non aufertur per servitutem, cum jus domini solo extendatur ad exigenda a servo debita et rationabilia obsequia. Et ad hec obsequia non pertineat occisio aut mutilatio servi, neque jus ad ista.

Et hinc sit, quod si dominus mutilet vel occidat servum injustiam contra ipsum committet et ad restitutionem tenebitur ipsi vel heredibus ipsius faciendam iuxta prudentis estimationem. Tantaque potest esse injuria in mutilatione vel lesione corporis, ut libertatis concessione debeat compensari: ut si deliberate lusceum, mancum, vel claudum dominus redderet servum, ut tenent juribus citatis Palaus et Rebellus ubi supra. Et licet antiquius fas esset dominis, justa de causa mutilare et occidere servos, hoc jus correctum est, eaque facultas ablata dominis ab Antonino, et Justiniano Imperatoribus ff. de his qui sunt sui et alieni juris, itemque instit. eodem titulo. Et quidem taliter, quod occidens, aut mutilans proprium servum eadem pena debet plecti ac si occidisset vel mutilasset alienum. Sic habetur eodem loco Digestorum.

Imo non solo non potest dominus servum occidere aut mutilare, sed neque periculo vite invitum exponere, nec ad triremes damnare, nec ad alia violenta servitia: nam ea omnia consueti et rationabilis servitij limites excedunt. Propterea nec potest punire servum illiusque delicta, nisi moderate, et expectata servorum et delicti qualitate. Unde raro potest dominus privata authoritate illum sagimine ardenti impingere. Sic expresse Palaus ubi supra n. 2.

Infero 4º: servum posse habere jus et dominium in aliqua bona fortune, et precipue in ea, que ex voluntate domini adquirat ipsique concedantur ut de illis perfecte disponat; aut que ex pacto

cũ dño adquirat in ordine ad suã redemptionem, ut infrà amplius explicabitur. Certo certius est, quia hoc jus et dominium servi non tollit jus et dominium quod habet dominus in ordine ad exigenda à servo debita et consueta obsequia. Nec Lessius effectus alteritatis inter dominium et servum ut tales obstat domino servi et justitiae inter utrumque: nam in his non consideratur servus ut servus sed ut homo sub quâ ratione effectus alteritatis habet ut diximus tit. 1 de [illegible] = Praeterea est alia ratio: nempe quod incapacitas, quam servus habet ad bona fortunae et dominium illorum est in gratiam domini: unde dominus potest eã incapacitate auferre sive in parte ad aliqua bona, sive in totum ad omnia bona, quae potest adquirere, ut docet Cardinalis Lugo de [illegible] n. 55 et saepe alias.

Cap 2

An domino adquirat quidquid servus adquirit?

Posse servum, domino consentiente, aliqua fortunae bona sibi adquirere, quin illa domino adquirat, manet immotae dictum. Difficultas (quae procedit etiam absque eã [illegible] domini [illegible]) [illegible] possit servus aliqua sibi adquirere, quae domino non adquirat? In quest. pars nativa detracta est ex Item vobis Instit. titulo per quas personas nobis adquiritur. Ubi sic habet: Vobis adquiritur, quod servi vestri nanciscuntur, sive quod stipulentur, vel ex donatione, vel ex legato: sive ex quâlibet alia causa adquirant. Et Lege id vestrum [illegible] ubi dicitur, servum nec esse dominum vestimentorum quotidianorum: et qui ab alio possidetur, nihil possidere potest = Et Innoc. 4 Cap. cum olim 1o de privilegijs inquit: servum et monachum in eo esse pares, quod neuter alicujus rei dominium habet. Quam sententiam Navarrus de redditionibus q. 1 monito 10 in praxi et theorica receptam esse ait.

Et probatur haec sententia ratione; quia si servus quidquid est ipse totus est domini, multò magis quae habet domini erunt; nam accessorium sequitur principale: Unde dominus non faciet injuriam servo, si ab illo res suas auferat; Et potest consequenter fideliter peccare, si quas illi licentiam concessit, ut pro libito de illis disponeret, postea auferret.

Sed etsi haec nativa sententia adeo legibus, et ratione innixa videatur, Contra Lessius hic lib. 2 cap. 4 dub. 4 in fine, vult, jura supra allegata esse mitigata in praxi: et Rebellus lib. 1 q. 11 sect. 2 n. 5

itemque in examen ut intimius examinet, et rogat: an sive cum eã, sive absque eã etc. etc.

valet; illa esse de facto abrogata in favorem servorum tanquam miserabilium personarum, cum passim videamus servos cuiusque generis peccunia se redimere, quod non aliena, seu Domini, sed propria peccunia, facere possunt. Unde isti Doctores affirmant, quod, quidquid sit de rigore juris, possunt servi de facto pro sibi, et non Dominis acquirere.

Pater Molina de Just. disp. 38 in fine adhaerens huic sententiae affirmativae, docet, ea jura, quae praecipiunt, servos acquirere Domino, quidquid acquirunt, intelligenda esse communiter solum, et quando non constat aliunde contrarium, nempe servum aliquid sibi et non Domino acquirere. In multis vero casibus, quos proxime subjiciemus id constare posse. = Quando cum hac limitatione, quae de jure procedit intelligenda, sint jura praeallegata, probant ibidem Molina primo ex lege prima § Servos ff de officio Praefecti urbis, et lege vix ff de judiciis, in quibus dicitur servis jus ut sibi suis peccuniis redemerint, et non fuerint manumissi, cum Dominis in judicio agant. Ubi manifeste ostendit servos interdum habere proprias peccunias et bona, quibus se redimant. Ergo jura quae docent servum nihil proprium habere, non sunt intelligenda universaliter, sed communiter explicatione Patris Molina.

Ad fundatum vero a nobis supra allegatum pro sententia affirmativa respondetur ex Doctoribus nostrae sententiae, servum de facto non esse Domini quoad se totum; unde non est Domini quoad vitam, membra, famam, et filias: sed solum esse Domini in ordine ad eas actiones et jura in quae jus Domino tribuit potestatem, et Dominus seu consuetudo legitime introducta talem potestatem Domini non relaxat in favorem servi. Unde cum jus juxta Patrem Molina non tribuat Domino potestatem in plures actiones lucrativas servi, aut si eam concesserit in omnes eas actiones, adhuc ut volunt Lessius et Rebellus consuetudo legitime introducta talem potestatem Domini relaxaverit in favorem servi: ideo non omne jus et Dominium ortum ex actione lucrativa servi provenit Domino illius, sed saepe servo provenit = Igitur haec mihi placent. At proprie contrariis istis Doctoribus assentior quoad sententiam eorum, quia asserunt, plura sibi servos acquirere quae Domino non acquirunt. Sed doctrina et explicatio Patris Molina magis mihi arrideat.

Sed rogas in quibus casibus servi sibi acquirant, et non Domino? Respondeo ex Patre Molina disputatione citata id contingere in pluribus casibus. = Primo quando intervenit pactum inter Dominum et servum ut de suis laboribus seu lucris

certum aliquid dno quotidie s. singulis hebdomadibus, aut mensibus solvat. Reliquum vero servus sibi reservet: nam vi huius pacti, quod ex iustitia obligat naturaliter utrumque, constat quod quidquid ultra pensum solvendum acquirit servus non dno, sed sibi acquirit = Nec obstat quod inter dnum et servum non possit esse pactum ex rigorosa iustitia, si servus consideretur ut servus: nam in hoc casu non consideratur fraliter ut servus, sed potius ut homo s. ut liber. Ut sic autem consideratus servus bene potest contrahere pactum ex rigorosa iustitia cum suo dno, ut a nobis iam meminimus supra dictum tt 1 d. 11. Et tenet hic P. Molina

2.º quando dnus aliquid tacite, vel expresse donat servo; aut vult servum illud tamquam suum habere, ut de illo pro libito disponat: sive tale aliquid servo proveniat ex alterius donatione, aut etiam ex ludo vel altera quacumque de causa. Nam ex concessione dni acquirit tunc servus ius et dnium rei etiam adversus dnum ipsum.

3.º quando dnus vel quis alius extraneus aliquid restituit servo pro damno vel iniuria ipsi illata in iis, quae dnii potestati non subiacent, v.g. in honore, mutilatione membrorum etc.ª Quia cum servus sit capax dnii, et restituatur illi pro eis, quorum sua est, et non dni: ipsi et non dno debet acquiri dnium eius rei, quae restituitur = Nec obstat si dicas ex P. Lugo hic d. 3 n.º 47: quod pecunia v.g. quae offerretur pro iniuria illata monacho professo scilicet non ipsi, sed monasterio acquiri debet, et si ipse monachus, et non monasterium habeat ius et dnium famae aut vitae, in qua inferretur iniuria: quod similiter dicendum in nostro casu. Nam resp. ad id ex P. Lessio loco supra citato n.º 17 monachum non esse capacem dnii, sed servus est capax: ut infra nos etiam dicemus: et ideo dnium pecuniae restitutae pro iniuria famae aut lessionis membrorum non acquiri monacho, sed acquiritur servo.

4.º quando servus s. ancilla aliquid acquirit ob turpem corporis usum, vel ob alia quaecumque pecca, aut opera turpia: quia nullus servus debet dno turpia servitia: ac proinde nec dno debetur eorum stipendium. Quod concedit ibi P. Lugo n.º citato ex P. Molina et Sanch quos citat ibidem et ex Rebello q. 11 citata n.º 10.

5.º quando servo aliquid donatur aut relinquitur in testamento ea expressa s. tacita conditione ut sit servi et non dni. Ratio est: quia cum servus sit capax dnii, ut dictum manet: et praeterea et

q legatu facit pot disponere de suis bonis, ut sibi placuerit, disponere poterit de illis in favorem servi cum ea cond. ut ad servum pertineant, et non ad dnum. Quare in eo casu servo, et non dno rei dominium adquiret. = Relinquit vero legatum cum condit. saltem implicita ut ad servum, et non ad dnum pertineat, quando finis, ad quem relinquitur, non aliter pote obtineri, nisi servus adquirat dnium rei legatæ. Ut accidit, quando legatum relinquitur servo ut se redimat: quia servus non pote se redimere nisi pecuniis propriis, quarum hēt dnium: redimere n. se non pote pecuniis, quæ spectant ad dnum.

Scio tamen Rebellum quest. citatā nº 9 universaliter docere quod aliquos, qd quotiescumque aliqd servo donat, s. relinquit non intuitu dni sed servi, ut ob industriam s. servitium exhibitum a servo: tunc servo et non dno adquirit dnium, saltem pro foro cons. Etiam si id fiat sine condit. expressa s. tacita ut donatum s. legatum ad servum pertineat, et non ad dnum. Et ro est, quia tunc præsumitur virtualis intentio in donante s. legante, ut ad servum et non ad dnum pertineat: intentio vero virtualis idem operatur saltem in foro cons., atque intentio formalis; cui doctrinæ consentit Lessius ubi sup. nº 18. Et repugnet Lugo d. 3 à nº 19 ex parit. donationis factæ religioso. Quæ paritas citati doctores non habent ob majorem incapacitatem religiosi ad rerum dnia.

... quo bonis suis, quorum est dnus ludo s. negotiat. facta absque præjudicio obsequiorum, quæ servus dno debet, aliqd lucretur. Idem in servo et non dno cedit: nam eius dem debet esse lucrum cuius est, aut esset damnum in pecuniis, quæ ad lucrum afferuntur. Ita Pr Molina tt 2 d. 38 citata ad ine, et Thas Sanch cum aliis lib 1 consiliorum cap 1 dub 1 nº 11. Idem tenent Rebellus nº 10 et Lessius 16 = Neque est cur hæc doctrina limitetur a Pe Lugo d. citata nº 50 ad lucra modica: quasi hæc solum pertineant servo, non vero lucra magna. Nam doctrina, quæ tradita est ex religiosis doctoribus universaliter procedit.

... adquirit servus sibi et non dno, quæ post expleta dni servitia suo labore adquirit ... temporis ad somnum, s. quiete ... concessi sibi defraudando, cum dno non debeat servus nisi servitia consueta a dno iniuncta. Ita Rebellus nº 9 cum Navarra et Ludovico Lopez quos affert Pr

Lugo n.º 25. quos etiã ex ptê sequ. pater Thos Sanch. lib. 7 in Decalogum c. de voto paupert. et loco pxe citato dubiorum. Si m. servus in ijs casibus laboreo debilit. s. morbu incurreret, s. minus preciosus redderet, n. to pec. caret, sed teneretur ad restitut. dño faciendam, eo mõ, quo poet. p dam. no illato. ita ibidem Rebellus et Lugo.

8 adqrit sibi servus quem parce vivendo de cibo et taxata sustentat. porcione (que hispane dicit. ración) sibi reservat. sic tenet Pr. Lugo hic d. 3 n.º 66, et Pr. Thos Sanch. eo lib. et cap. 1.º dubiorum dubio etiã 1 n.º 15. Nã cũ ea porcio sit taxata dat. singulis diebus, censet. dñus velle, ut qd servus sibi substraxit n. minuendo notabilit. vires mẽat sub eius potest., qd secus illig. e, si n. det. ita destinata et taxata quotidiana porcio.

9 quæcumque bona hebat in patria servus, cuiuscumque sortis, anteqm servus fieret, n. adqrunt. dño, sed sub ipsius servi potest. manent, salua xª receptã quetudinẽ: et servo ipso defuncto n. ad dñum sed ad alios ipsius servi heredes ptinebunt, ut infra etiã dicet. q. Rogas 8.º sic tenet Rebellus n.º 11: et approbat Lugo n.º 67. Quæ ea bona nisi ab hoste capiant, n. fiunt dni capientis: et nisi vendant. dño à servo q à se ipso vel ab alio vendit. n. fiunt ementis ipsum servum.

Sed hic rogas 1.º an in prædictis casibus heat servus dñiũ prædictorũ bonorũ ita plene et pfecte, ut nullatius dño subijciat. Quoad 7 3 1.ores casus ppositos, quos solos affert, affirmative ret Pr. Palao disp. unica de just. in gene. p.º 7 § 2 n.º 3, q pro se citat Sotũ, Salon, Molina ubi sup., Ludovicũ Lopez, Rebellũ, et Sa. id ipsum tenet quoad 8 casũ Pr. Thos Sanch. loco dubiorum pxe citato n.º 15 juncto n.º 5. Quoad 9.º casũ docet id ipsum Rebellus ubi sup., et videt. p eo stare Lugo in ipso casu citato. His qbus Dni assentior quoad ões prædictos casus ppt. rões sup. tactas initio cap.

Rogas 2.º an in sa docente hereditatẽ legatũ s. donat. servo factũ, n. ipsi sed dño adqri, adqrat ipsi dño, ac hinc si servus illũ n. acceptet. R. native ex lege Cum pponas

codice de hered. instituend. Et docet inter alios Pr. Thom. Sanch. loco citato n° 16, et expressius Pr. Lugo n° 65. Et ratio est: quia dno adquiritur dominium hereditatis, s. legati servo facti per ipsum servum tamquam per medium: si a auferat hoc medium per voluntatem contrariam ipsius servi, non poterit id addnm pervenire.

Rogas 3° moriente servo, ad quem pertineant eius bona; an addnm, an ad alios servi heredes? De bonis, quae servus habebat in Patria diximus in eo casu et iterum dicimus cum Rebello ibi citato non addnm, sed ad alios illius heredes pertinere, quod etiam docet Lugo n° 68. = De bonis vero quae servus habet in domo dni docet Rebellus ibidem cum Soto jure hereditario pertinere addnm servi. Melius tamen defendit Lugo eo n° 68 et 69 servum posse sibi heredem instituere de ijs bonis, quorum plenum dominium habet, non quidem per testamentum civile iuridicum et legitimum: (nam servi numerantur inter personas, quae per civilia jura testari non possunt) sed per declarationem suae voluntatis, quae sufficiat ad inducendam obligationem naturalem, qualem potest etiam dnus habere, quam servum.

Immo addit ipse Lugo n° 70 de bonis quorum servus non habet perfectum dominium: sed solum usum revocabilem a dno, vi cuius servus potest de illis disponere, eaque alienare donec a dno non impediret, posse servum per ultimam voluntatem disponere et heredem post servi mortem non posse a dno impediri. Quia facultas libere disponendi de talibus rebus, si non limitetur, s. auferat quaelibet dispositio videtur comprehendere. Et sic ea dispositio in articulo mortis facta valida erit, et annullari a dno non poterit.

Si vero servus non disponeret de talibus bonis, quorum solum habebat dominium utile revocabile a dno, sed omnino sine declaratione suae voluntatis et dispositione bonorum moreretur; tunc ea bona ad dnm pertinerent: quia ea adhuc revera erant in morte servi sub dni potestate, et cum de illis non disposuerit servus sub dispositione et potestate dni perseverabunt. Sic idem Lugo n° 69.

Idem ipsum iudico dicendum cum ipso Lugo n° 71 de bonis, quorum dominium habet servus dependenter a voluntate dni, ut de bonis, quae habet ex donatione ipsius aut ex tacita s. expressa voluntate et licentia ipsius dni. Talis per eius dni donationes et concessiones etiam revocabiles, factas a dno

censet dnus sibi reservatte regressu ad ea bona, quoties illa ad illiquem sine servi volunt. ventura esent. Et roe: q p eiusmi dni scess. so vult dnus servu et quoscumq. servus voluerit praeferri sibi in ordine ad talia bona: n v vult aliquem sine servi volunt. sibi in ordine ad illa praeferri.

Si n v bona ea, que servus in domo dni het, heat independent. omno a volunt. dni, ut que het ex donat. s. testam.to ulterius cu expressa odit. ut ad dnu n pveniant dico cu eodē supr n.o 72, qd si ea oditio n excludat dnu a dnio eoru etiā post morte servi, tunc post morte illius pvent ad dnu. Ut in filii pveniunt ad Religione bona predicto mō donata religioso. Si v etiā post morte excluderet donator aut testator dnu a bonis, que servo donavit aut legavit: tunc ea bona pvent ad pprios servi heredes ab intestato, nempe ad heredes, que ili succederent in statu libert., et his deficientibus ad fiscu. Cap 3 v servi heant jus fug. a dno: et an fug. libertate adquirant?

Cap 3
V servi heant jus fugiendi a dno: et an fugiendo libert. adquirant?

Dico 1.o except. servis, q bello justo capti, et a existi si nati, de qq postea dicemus, nullus alius pt se solo fugere pote a dno, sic fugiendo jus ad fugā n het, nec fugā libert. adquirit; sed potius si fugiat tenet se ipsu restituere dno, q. p fugā privavit illu sine titulo et jure re q. sua. etc. ppu tenet restituere dno n so se ipsu, sed etiā damna ex fuga sua secuta, si potest aliqua inde ibi evenere, et ea pote resarcire. quod captivit. pcedit de dicentibus, vel auxiliu ferentibus ad fugā. Et in hoc sic dicit vid. Rebellus ibidem n 2.

Dixi a pte solo n pote tamen servos fugere a dno cu quo stat, qd aliq. p accens abiito, n acre pōint. Ut accideret casu quo eiusmi servi inhumaniter tractarent, s. ad peccatu inducerent, si n suppeteret alia via evad.

peri

periculy sive Corp.is sive aie. In his tn eventibus n. sequeret servus libert.es absie Dog. Ac proinde cessante periculo reddire teneret ad Dnu. Ita Lessius hic lib 2 cap 5 dubit 5 nº 19 et Lavas de vnica de just.a in gere p.to 10 n 1. Et alij apud Rebelly citatus nº 10 asserant; qd servus Xpianus n. tenet reddire ad Dnu infideles, nec pretiu illi gte dare si ab illo, uit sq.uisq ad infideles, veratiuo mortale peccy.

Maior v., aut potius tota diffas huius cap.is pcedit de servis captis bello iusto: an liceat illi pomit fugere a Dno, et ideo libert.es adgrant. Qd a de his dicit, dicty sto parisim de filijs eodes condentious eory, quory tota ro et titulus servit.is est captura lx. facta in bello iusto. Sic tenet Rebel. loco citato nº 6, Lessius de just.a lib 2 cap 5 dubit.e 5 nº 25 et alij. Et ro huius e: q.a cy idq sit titulus primarius servit.is filij et parentis, eade etiq debet ee ro vt vterq poit s. n. poit fugere a Dno. Igit ad hanc diff.es

Reo, sitq 1.a respontio ing. pre sente: servi Xpiani capti in bello a sarracenis hent jus ut ab eis rugiant, et sic fugientes adgrant libert.es. Ita Rebel. lib 1 q 10 nº 9 Cy Covarrub. Velasco, Caiet. et alijs. Imo Xpianos sic ab illis captos n. ee vere servos, sed simplicit liberos docent ibide Covarrub. et Velasco, Rebel. q.o Et ro veriusq doctris e eade: nempe q.a bella in quo capiunt a sarracenis n. e iusty ex p.te ipsory sed apte iniusty: eo qd terras Xpianory occupaverint, et libery Evangelij p.malgat.es in suis terris impediant, nos q.ß ex instituto sue secte, et odio nre Legis p.sequant. Quo fit, ut Xpiani ab illis tanqz a predonibus iniuste detineant.

Reo 3 ergo

tiu; oes servi capti in bello etiq iusto fugere poss ad suos, vel ad aliq civit.es amicq, in qua tuti sint, et sic, reg.do obtinent libert.es sic dant q pleq tenent Pr. Lesius vbi sup.a dubit 5 a nº 24, et Lavas p.te 1.a tit 6 de Charit.e de 5 p.to 1 nº 15, Pr Rebel. nº 3 Covarrub. Banez, et alij. Et pbant ex Instit.a de reny divis 5 Itq ea que ab hostibus

ubi de servis bello captis dicit: si vero potestis evadant et ad suos redierint, pristinum statum accipiant, nempe statum libertatis, in quo antea erant. Ubi tacite saltem concedit praedictis servis fugere a domino, et finibus illius, alioquin irrogatis esset ea lex: tum quia in praemium actus iniqui concederet libertatem: tum quia ad actum iniquum incitaret, siquidem iniquus actus libertatis commodum proponeret

Et quidem hoc jus fugiendi et libertatem adquirendi a nobis propositum est jus posterius aliis contrariis factis facientibus, ut notavit Dr Torres hic de 32 dub 2 nº 15. et ideo per hoc jus corriguntur jura antiquiora opposita.

Probat praeterea hanc propositionem doctissimus Lessius ex lege Nihil 26 de captivis, et post liminio reversis, et aliis adductis per Tamburinum et ratione per illa adducitur. — Et jure Castellae idipsum constat per legem 7 titulus 29 partida 2 leg 23. Potissima ratio pro hac ratione est: quia jus gentium de servitute captivorum in bello iusto non aliter acceptatum est nisi cum ea potestate fugiendi. Sic Thomas Sanchez libro consiliorum cap 1 dub 6 nº 5.

Dixi autem licitum esse captivis in bello iusto fugere ad suos, necnon et ad amicos, qui etiam inter suos numerantur, et sic fugientes obtinere libertatem, statim scilicet atque ad suorum fines accedunt: id quod cum ea limitatione dictum est, ut denotetur licitam non esse fugam, quae facta est ab eiusmodi servis adhuc divagantibus intra fines hostium, nec per eam fugam libertatem obtinere et sic tenent Doctores nostri [illegible]. Cuius ratio est: quia per eiusmodi jura solum conceditur facultas ut eiusmodi servi ad suos revertantur, vel etiam ad amicos, et sic libertatem adquirere.

Addo tamen ex eodem Thoma Sanchez cum aliis ubi supra dub 1 nº 3, posse eiusmodi servos fugere ad eam regionem in qua ex speciali privilegio servus undecumque proveniens fit liber, ut est Gallia et Roma, de qua dicetur cap sequenti in fine. Nam eiusmodi regio amica est respectu cuiusvis captivi, etiam si non sit talis [illegible] nationis illius,

Imo addo ex Navarra cum aliis apud eundem Sanchez loco citato libertatem adquirere eiusmodi servos si fugiant ad alia quaecumque regna dista

à loco captivantis, quia sic prohibet illis fugere et diagentur intra ipsos confines hostis et regni sui captivi.

Scio tamen ipsum Sanch n° 4 docere, aliquando servum non fugientem extra fines captivantis posse bona fide et præscriptione fieri liberum. Videatur hic author loco citato.

Sed hic observa 1°: prædictam doctrinam deperdere, seu fugiendi a domino procedere tantum in casu quo servus non dederit domino fidem de non fugiendo: quia tunc titulo fidelitatis, præcipuè si inesset iuramento firmata, non licet illi fugere. Sic cum reliquis Lessius et Palao ubi supra, quia etiam res arguitis oppositis.

Observa 2° ex ipso Lessio ibidem n° 25, quod etiam si præfati servi possint fugere ut dictum est, non tamen possunt dominis persequentibus resistere quandiu ad suos non pervenerint: quia adhuc sunt domini: et dominus illius dat ius ad servum reducendum, sicut etiam reus etsi fugere possit, non tamen potest ministris iustitiæ persequentibus resistere.

Caput 4

De aliis modis quibus servi libertatem adquirunt.

Ut ex capite præcedenti constat aliquando servi adquirunt libertatem fugiendo ad suos: quia tamen aliis modis illam adquirere possunt, eos hic enumeravimus, ut scindamus materiam de servitute.

Adquirere illam possunt 1° si dominus servum manumittat sive gratis, sive pretio ab illo accepto. Ut docent omnes. = 2° si dominus exponat servum. Hoc est, si illum domo ejiciat, seu deserat, vel animo perseveranter, aut etiam licentissimi expositum, ac etiam ab altero agnoscere. Licet cap. unico de infantibus, et languidis expositis, et lege 2 de infantibus expositis. — 3° si servus sacris initietur domino sciente et consentiente, ut tradit Cenalus de unica de iust. in genere, ipso 16.

4° si dominus servum adoptet in filium. Instit. de ult. de adoptionibus = 5° si sui heredes vel pupillos tutores relinquat. Instit. quibus ex eis manumittere non liceat, de iis quæ iuris, et lex penultima in principio Codicis.

de varijs servis heredibus instituendis. Vt tn fiet liber ex eo, qd legatu relinquat, ut notavit Rebel lib. 1 q 13 nº 6 — 6º si dnus servu circumcidat, vel illu cogat seq Iudaicos ritus. Xª lege unica Codice ne Xpianu mancipiu, et cap nulla officia dist. 59. Qd Silvester, cui partim asentit Rebel nº 2, extendit ad pctm mortale in qd servus inducit a dno. Sed Callao loco citato verius iudicat, n eo ipso qd servus a dno ad pctm mortale solicitet, libertatem adquirere: sed id so ea veru adveniente iudicis. Qd pbat desumpto argumto ex Lege si Leones Codice de Epis[copali] audientia, ubi ancilla inducta ad fornicationem a dno, implorato auxio ...
p cum a servit liberat.

Sed nota qd si dnus prostituat publice ... ancilla in quovis loco publico, ut turpiter abutendo suo corpe lucret, manet eo ipso libera. Sic habet pluribus leg Partitaru quas affert Pr Thos Sanc. lib 1 ... cap 1 dubio 9. qd etia pbat ex pluribus textibus juris Cois.

7. si dnus sive paganus, sive Iudeus sive hereticus subditus jurisdict alicuius Princip. Xpiani emat ad sibi serviendu servu, q Xpianus sit, vel efficiat, dno p severante infideli. Nq tunc nullo dato pretio libertatem asseqt. Habet expresse Lege Deo nobis 56 Codice de Epis, et clericis, et cap Fraternit dist 54. Id q absolute verum, nisi forte ipse Xpianus infideli se vendere, ... venditione consentiret ut ex Dº Antonino observavit Rebel ubi supra. — Si a predictus infidelis n emisset servum ad serviendum sibi, sed ca mercimonij, n fit eo facto liber talis servus, sed quodam moderato pretio psoluto: De quo pluries videatur Molina tt 2 de 39.

8º ... assequunt servi ex publici ... a dno in heresim incidente, quamvis postea Ecce reconsiliet. Ita Callao ubi supra. Idq docet ee de jure Coi Rebel loco cit nº 10, et defendit cu pluribus alijs efficac. Pr Molina tt 2 d 40. Doceq ea iam usu receptu in regno Castelle, appbatu q a Ferdin et Elizabeta qui statuerunt ut man cipia iq Xpiana, que in bonis hereticoru aut Iudeoru repeniuntur

non adiudicentur fisco Regio, sed libertate donentur.

9 si vir solutus suam ancillam habuit concubinam usque ad mortem, et de illâ in testamento non disposuit, tunc morte domini tam ancilla, quam filii eius, si quos ex illo concepit, manent ipso iure liberi. Ita habetur lege ultima codice Comunia de manumissionibus, et sequitur Molina praefata de § 6 esse

10 ancilla quae domino suo nubit etsi de iure communi nec sibi nec filiis assequatur libertatem, ut docet ex Covarrub. Pater Molina loco citato, in in regno Castellae eo ipso quod dominus cum sua ancilla matrimonium contrahat, tam ipsa quam filii ex eâ geniti libertatem consequuntur ex lege 1 tituli 2, et lege 5 tituli 22. parte 4 legum Castellae. Et quod hoc est usque observandum docet Pater Torres de iust. de 22 dub 2 n° 13: quia id est de iure naturae: neque id est propter proprium efficacitatis matrimonii, quod facit duo esse in carne una.

11 Si persona libera sive vir sive femina contrahat matrimonium cum persona habente statum servitutis ignorante servitutis statum, domino consentiente, et non detegente servitutem illius: in hoc enim casu persona illa liberatur a servitute. Sic habetur tum in authentica de nuptiis § Sive ab initio, et lege 1 tit 5 partita 4 legum Castellae.

12 Liberatur a servitute ancilla, cui dominus constituit dotem et tradidit eam in matrimonium homini libero, quaeratur conditio servitutis illius. Ex quo dotis constitutio utique propria homini ingenuo, censetur illam manumittere. Ut constat ex lege unicâ § Sed et si quis homo, iuncta authentica ad hoc. Codice de latina libertate. Et docent Molina et Palao cum Covarrub et aliis ubi supra.

13 Ex speciali consuetudine regni Castellae servi ibi existentes consequuntur libertatem: neque consuetudo illius regni servos non permittit, ne horum occasione desint pauperibus, qui inter vivant et ea quae victui accipiant. Ita Rebel. loco cit° n° 7. Eodem d...
docet, eandem libertatem consequi Romae per diploma Pii 5 et Pii 4 servos baptizatos et ibi commorantes, si ad senatum Camerae eiusdem quoque urbis

servatores et libert. effugiant.

Disp. 3

de jure et dominio quod Religiosis competere potest.

Caput 1

An Religiosi habeant aut habere possint aliquarum rerum dominium.

Religiosi 2.er considerari possunt: 1.o in communi, 2.o in particulari. Si 1.o modo considerent Religiosi, idem est atque communitas Religiosa, seu Religio ipsa. Si considerent 2.o modo Religiosi, idem est atque quilibet Religiosus in particulari.

Hoc supposito Navarrius in comment. 2 de Regularib. n.o 3, et 34, docuit non solum Religiosis in particulari, sed neque ipsis in communi competere posse dominium: etiamsi Communitas Religiosa sit ex illis, quae possunt habere reditus et bona immobilia. Nam judicat horum bonorum dominium esse apud solum Christum. Eo quod haec bona communiter vocentur iure patrimonium Christi. Hancque Navarri doctrinam tenent aliqui pauci DD. Sed contra illam stant communiter alii DD. quos sequor, et cum quibus

Dico 1.o in quolibet communitatem religiosorum habere posse dominium rerum sibi competentium, excepto ordine Minorum observantiae et Capucinorum, quibus solum competere potest usus facti in rebus, quae ipsis donantur, aut quibus utuntur. Nam dominium rerum omnium, quae aliquo modo ad hos ordines pertinent residet penes sedem Apostolicam, ut docent DD. et nos supra tradidimus ex Nicolao 3 in Extravag. Exiit de verbor. signat. Totamque istam doctrinam tenent Lessius hic lib. 2 cap. 4 dub. 5 n.o 19, Pater Thomas Sanch. lib. 7 in Decal. cap. 18 n.o 9 et 10 et alii communiter illamque supponit Pater Suar. in praes. d. 3 secto n.o 14. Probantque illam multis.

Probatur 1.o ex dicta Extravag. Exiit, ubi Nicolaus 3 suscipiens in se dominium rerum ad Franciscanos pertinentium, quamque alii Pontifices renuntiaverunt, docet, dominium rerum quibus Franciscani utuntur ad Papam pertinere, non autem ad eorum Congregationem. Ubi cum in se suscipiat tantum dominium rerum attinentium ad Franciscanos praedictos, hoc quod solo intendat et doceat, aperte insinuat, aut aperte, remanere apud ceteros communiter dominium rerum ad ipsas pertinentium

Rp. 1°: q. nihil e. qd religiosorum Coites faciat incapaces dnij: g° illa possit habere dnium. Pbatur; q. si aliqd eas faceret incapaces dnij, maxe ordinao Eccle; vel intentio voventium, s. donantium: at nihil horum facit tales Coites incapaces dnij. Non 1um, q. nulla dat ordinao Eccle faciens incapaces dnij Coites religiosorum. Non 2um, q. religiosi p voto paupertatis et Professus solo intendunt excludere a se dnium et usum rerum n vero illud excludere a Coite. Ergo voventium intio stare pote cum eo qd Coitas habeat usum et dnium rerum. Non 3um, q. intentio donantium aliqd Coiti n alia e, nisi donare rem ipsi conventui, aut Coiti. Unde si ipsi aliqn q. n sit incapaces dnij, dnium rerum obtinebunt. Praeterea qd dicemus aliqm velle ipsi conventui rem aliqm donare, sicut vult donare rem pauperi: an in eo casu n adquiret conventus dnium rei sibi donatae sicut paup alter capax dnij? Ergo conventus, seu Coitas religiosorum habere pote dnium.

Cum hoc tn stat, qd dnium Coitatis n sit omnio absolutum et independens, sicut dnium secularium: nam Coites n possunt alienare bona immobilia religionis, imo neque mobilia, quae servando servari possunt, sine consensu Pontificis: nam Coites religiosorum accipiunt haec bona iuxta Ecclesiasticas leges quae obligant transferri ad posteros. Ut etiam accidit inter seculares aliquos in bonis maioratus, quae alienari n possunt a possessore et dno; sed conservari debent ut transferantur ad successores.

Rco 2°: religiosi professi in particulari post solemne paupertatis voti incapaces sunt omnis ministerij temporalium tam mobilium qm immobilium. Unde habere n possunt dnium, usum, usumfructum, possessionem, aut ius in re in particulari proprie. Quare nullus eorum habere pote aliqd praedictarum rerum suo nomine, sive tanqm proprium suum. Hic ista e certa apud DD. et pbatur pluribus iuribus, quae affert Pr Lessius ubi supra nº 21: et roe huius incapacitatis ad omnes praedictas, ulterius, quod quaecumque praedicti religiosi adquirunt n sibi sed religioni adquirant, si Religio sit capax talis iuris et dnij.

Rco 3°: in toto religiosi professi tam religiosarum qm nostrae Religionis sunt incapaces omnis iuris et rerum temporalium post solemne

Paupertatis votum, ut dictum est Religionis praecedentis ubi facto solemniter coram, sed etiam Religiosi Coadiutores nostrae Societatis speciales, qui temporales (qui non sunt Professi solemnes) post vota simplicia, per quae accipiunt gradum coadiutorum formatorum, incapaces sunt etiam omnis dominij, ut constat ex bullis Pontificiis, nisi quid obstiterit, ut videre est apud P. Thom. Sanch. lib. 7 in Decal. q. e de voto Paupertatis, cap. 18 n. 24, et ceteros quos idem ipse citat hic eodem n. 70

Et si roges unde tam in Religiosis solemnibus, quam in praedictis coadiutoribus formatis proveniat praedicta incapacitas dominij, omnisque juris rigorose sumpti: Respondeo provenire ex Ecclesiae institutione eam incapacitatem annectente voto Paupertatis istorum. Ita cum Cons. P. Thomas Sanch. lib. 7 in Decalogum, quem supra citavi loco supra citato n. 75, et tenet P. Lessius de

36? justitia cap. 4 n. 22 et cap. 41 n. 14. Sicut enim in hoc ultimo loco cum dixisset ad praecepta ea attentis incapacitatem Religiosi ad dominium et jus rerum temporalium provenire ex ipsa natura voti praecipue solemnis, sed immerito per ea quae ... citat dictus, tum quia in dicto voto expresse dixit eam incapacitatem provenire ex Ecclesiae institutione: tum quia in eo dicto loco expresse dixit, non provenire praecise ex ipsa natura et vi voti paupertatis, quo Religiosus se tradat juri Religionis, sed etiam ex decreto Ecclesiae tali voto annexo, vi cuius Ecclesia reddit inhabilem et incapacem Religiosum ad omne dominium et jus rerum temporalium.

Sit quod ea incapacitas ad omne jus rerum temporalium non proveniat ex solo voto, sed etiam et quasi tradit, ex praedicto Ecclesiae decreto, quod in voto simplici Paupertatis, quod post Biennium emittunt Religiosi in Societate, quod idem quoad votum in ratione voti Religionis tantum omnino efficacitatis habeat, atque votum solemne: et tamen tale votum simplex Paupertatis non inducit eam incapacitatem ad omne dominium et jus rerum temporalium = Tum quia ea incapacitas non proveniat ex solo voto et intentione voventis, quamlibet vovens velit se inhabilem et incapacem reddere ad jus et dominium praedictarum rerum, tum etiam quia ut docent Doctores citati, nemo potest sua propria authoritate reddere se incapacem dominij aut juris alterius: et nemo potest sua propria authoritate, etiam voto communi, reddere se incapacem ad ordines suscipiendos.

vel matrimonium contrahendum. Et ratio est, quia ad inducendam incapacitatem, seu inhabilitatem in ordine aut ad predicta aut similia requiritur potestas superioris, a quo solo potest quis moraliter aut civiliter inhabilitari. = Nec obstat quod ex natura et vi voti paupertatis absque ullo decreto Ecclesiae maneat illicita omnis acquisitio rei temporalis facta absque superioris facultate: nam etiam legitima maneat illicita, non tamen manet invalida absque decreto predicto.

Sed nota, quod licet per votum paupertatis cedat Religiosus omni jure rerum temporalium, ad illud quoque maneat incapax, ut diximus, non tamen cedit jure rerum spiritualium. Quare bonorum et jurium spiritualium potest habere Professus dominium, seu quasi dominium et possessionem. Et sic Professus Beneficiatus habet dominium et possessionem suorum beneficiorum potestque nomine proprio agere ad obtinendum, recuperandum, seu conservandum dominium et possessionem eorum. = Similiter Professus non beneficiatus potest agere nomine proprio super jure eligendi sibi competente, super jure alimentorum, super jure manendi in tali seu tali conventu. =

= Praeterea potest habere dominium, seu quasi dominium et possessionem bonorum internorum atque ut famae et honoris: quia per votum Paupertatis predictis juribus et bonis spiritualibus non renuntiat Professus. Sic Pater Thomas Sanch. lib 7 in Decal. C 18 n° 25 ex Divo Tha, Caiet, Navarro et Lessio — tric lib 2 c 4 dub 5 n 26

Cap. 2

Quid speciale sit circa hoc punctum dominij in Religiosis Nostrae Societatis non professis, nec formatis.

Resolutio 1. Religiosi, qui in nostra Societate post Biennium Noviciatus emisere vota simplicia Paupertatis Castitatis et Obedientiae, etsi vere et proprie Religiosi sint, ut revera sunt, adhuc sunt capaces dominij, donec non ascendunt ad gradum Professionis, seu formatorum. Et ratio est: quia nullum Ecclesiae decretum, seu institutum annexuit tali voto simplici Paupertatis incapacitatem ad dominium, quod tali voto simplici potuit annectere, sicut de facto annexuit predicto voto simplici Castitatis incapacitatem ad matrimonium contrahendum.

Imo addo de facto here et retin. predictos Relig. dnij suorum bonorum p aliqd tempus, donec scilt ex iussu Supiorum suis oibus bonis et juribus, que in seculo hebant, renuntient.

Cum hoc tn stat, qd statim ac predicta vota emittunt, meant rve. voti Paupt. adeo libero usu eiusdem bonorum, que hent. Na p tale votum obligant ad n disponendum de aliqua sine supioris facult. Que oia certa et dstant ex Bullis Gregorii quanto fructuosius. Et Ascendente Dno. Contravenientes subiacent penis Excoicationis Pape reservate, aliisq gravissimis, que ibi imponuntur.

Ratio est qa cur in dnio suorum bonorum dservent, q post Biennium Novitiatus emittunt predicta vota simplicia in nra Societ. recensent ibidem a eodem Pontifice. Et latius a Pe. Suar. tom 4 de Relig. lib 10 cap 4.

Sed dices si Religiosus poest post vota Relig. here dnium alicuius rei, Religiosus poest here pprium. Qd falsum e: nam in Cap. Monasterium 6o de statu monachorum phibet in virt. Sae Obedie, et sub obtestat. Di iudicii, nequis monachorum (ide Religiosorum) pprium aliquo mo possideat. Et addit, nec Papam in eo dispensare pot.

Rr pprium 2ter sumi; 1o p dnio, qd tq inde, qua in suo usu et dispoe sit oino independens ab arbitrio supioris, aut cuiusvis alterius. Et tale pprium n pot cponi cum statu Relig: nec Papa pot illud Relig cedere: q esse status Regularis, et voto Paupt repugnat. Na ex vi voti Paupt subjicit arbitrio sup. sales retentio dnii vel usus rei. Et de hoc pprio loqt citatum Caput iuris.

2o sumitur pprium generaltim p quocumq dnio etia dependente in sui usu et dispoe ab arbitrio sup. pprium 3 in hac accepe n pugnat cum statu Religioso et sic Papa pote illud pmittere Relig: et de facto pmisit ibis q in nra societ n pvenere ad Pfess, vel statum Coadiutorum formati. Sic Pr Lessius lib 2 cap 4 n 22.

Ex qq inferes, n° eē de esta Paupt.is religiosq redde n
ro hos incapaces dnij; sed tn privare illq potest utendi, & dispondi
de re absq. Sup.is facult.e = Inferes 2°: qd si Relig.us usurparet
usq. alicuius rei, etiā sue (et a fortiori si res sit aliena, imo et Cōitatis
ppriē) absq. Sup.is facult.e, peccaret mortalit. si res sit notabilis mori:
q. p votq Paupt.is privavit se potest utendi licitē quacumqz re etiā suā
sine facult.e Sup.is. Ideo si de re suā disponat p donat.es, testam.tas, & alit. absqz
densu Sup.is, n so peccaret mortalit, sed etiā talq dispos.es eē irritam
docet Less. ubi sup.a n° 28, et Molina hic tom. 1 d. 139. Sed Pr Lugo
ubi sup.a n° 79 cq Pe Suar. Thos Sanch. Azorio et alijs, pbabilius defendit,
talq dispos.ez, quamvis illicita sit, eē tn validq: q.a predicti relig.i vere sū
dni talis rei, et nullo jure ablata ē ab illis potestas dispon.di valide de
suis rebus.

Sed addit Suar. apud Lugo n° 8, qd lt tales dispos.es predictorq
religiosorq n sint irritē, st tn irritabiles a Sup.is, q.do ad eorq notitiā p ve-
nerint, etiā si res de qq disposuere, fuerint traditē. Sed Pr Lugo
huic doctr.e n assentit, sed cq relig.s sup.a citatis tenet, predictas donatioes
et dispos.es eē abs.te validas, et firmas, ac pp.t nō revocabiles a super.i
q. dispos.o aut donat.o sel valide execut.e mandata, jā amplius irritari
n pōte, nec res donata repeti

Hic ō disp.i pōte: supto qd predicti relig.i
nrē societ.is capaces sint dnij, ut verē sū cuiq adquirat dnij eorq, quos
de novo adqiruit post predicta vota simplicia Bienni.ij et anteqz as
cendant ad grq pfess.is vel format.i? Et supno x.a sup.a dicta illos reti-
nere sibi dnij eorq, quq in sēculo hebant anteqz eorq renuntiationes
faciant.

Ad hanc q.es qq nullus etiā ex nris tractat, excepto Pe Lugo,
q eā ex pfesso discutit hic d.e z citatā n° 82 usqz ad 93 ubi ipse,
adqr n relig.o, et n relig.ni dnij oiq eorq ad quq ante ingressq in societ.em hebat
bat jus pp.t titulq nativē succes.is vel alterq sile. Sic n° 84 = Item
dnij eorq, quq intuitu ipsius à sanguineis & amicis absqz ullo de iisto

s. necessit ipsi legant, s. ex testam^to mandant quod scle eius mi bona talia sit, ut non ad expendenda statim relinquant, donent, s. legent; sed s. ad constituendum s. augendum patrimonium aut capitale bonorum illius. Sic
— habet n.° 90 versus ad diffe^a quas instituit n.° 88. Idque late probat ex mul constitut. et ex fine ob quem predictis relig.^sis â Pontificibus, et Societ permit titur capacitas dominii ante confessionem s. formationem factam in Societate.

Aliter vero dicendum censet eodem n.° 90 de dominio omnium eorum, quae predictis relig.^s donant, legant, s. testam^to relinquunt non titulo mere seculari, sed titulo status relig.^i contracto. = Item de dominio eorum, quae a quocumque et ex quocumque titulo donent, s. legent tanquam alimenta per 4.^or vel aut 5 annis. = Item de dominio eorum, quae sunt usui consumptibilia, ut vestes et res comestibiles. = Insuper de dominio eorum quae tales relig.^i labore, industria, s. invent. adquirunt. Nam horum omnium dominium non adquirit predicto relig.^to, sed ipsi Relig.^m. Et hanc adquirat mediante usu ipsius relig.^si et non aliter.

Dixi quod tale dominium non adquiri relig.^io quod ita verum est, ut etiamsi sup.^or concedat illi facultatem ad eas res acceptandas, adhuc non adquirat dominium earum. Neque per eam facultatem concedit illi sup. usum facti. Hancque et non aliam est mentem Societatis in concedendis facult. ad eas res acceptandas docet ibidem late P. Lugo

Cum hoc tamen stat, quod si sup.^or expresse vellet concedere suis subditis facultatem ad dominium earum rerum adquirendum, et subditus illud acceptaret, vere subditus adquireret eorum dominium. Sic docet Suar. citatus a Lugo n.° 83 ad finem, et ipse Lugo n.° 86. Quod si sup.^or eam facultatem ex rationali titulo concederet, non solo valide, sed etiam licite concederet. Haec omnia Lugo habet locis citatis, adeat illum qui horum rationes scire cupit.

Ad finem tamen cap.^is aliqua observo. Observo 1.° predictos relig.^sos nostrae Societatis indigere licentia Prelatorum non solo ad disponendum de rebus, quarum usum, s. etiam dominium habent; sed etiam ad accept.^dum res et ad ... earum indigent ~~[illegible]~~ ratione dicta. Et sic peccarent contra votum Pau.^tis

q. re aliquam sibi donatam acceptaret etiam ad solum usum illius absque facult.e Prelatorum. Immo filius Religiosus peccaret si hereditatem pa- ternam ex decess. sibi obvenientem acceptaret absque eius fac. [illegible] [illegible] [illegible] . quod statuit [illegible] n.o 86, et ipse [illegible] n.o 96. Quod [illegible] [illegible] accept. hereditatis [illegible] sibi [illegible] repudiare illius: quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Religiosus repudiari sine [illegible] licentia.

[illegible]

[illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible] Religiosis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quomodo adquirit [illegible] Religioso [illegible] [illegible] [illegible], quae [illegible] [illegible]. [illegible] ipso facto [illegible]. Quomodo etiam adquirit [illegible] fructus [illegible] [illegible].

Observo 3. quod quamvis [illegible] [illegible] Religiosi [illegible] [illegible] sit [illegible] voti Paupertatis ne possint exire in actus disposit. rerum suarum [illegible] [illegible] facult.e: sed [illegible] [illegible] [illegible] possunt disponere de rebus suis in [illegible] pia [illegible], nec [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] praedictum Religiosum coarctare. Ut [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] n.o [illegible] in fine.

Quae a licentia Prelati requiratur re- [illegible] et quemquam Religiosus [illegible] Paupertatis [illegible] n. peccet [illegible] Paupertatis [illegible] in acceptat, quam in disposit. rerum, quas adquirit, et expendit [illegible] [illegible] [illegible] in 7 in Decalogum Cap. 19. [illegible] Suar. tom. 3 de Relig. [illegible] cap. 11. [illegible] Lugo [illegible] [illegible] 3 sect. [illegible].

[illegible] [illegible] praesentis disputationis [illegible] [illegible] religiosorum disputat [illegible] Lugo [illegible]. An religiosi possint testamento succedere, de quo agit sect. [illegible]. Praeterea an et quomodo religiosi testamentum possint. De quo agit sect. 6. Videatur [illegible] [illegible] [illegible]: nam [illegible] ibi tractat dignissime [illegible] disp. 3, ibi inquirat [illegible] de testamento [illegible], sed etiam de quacumque ultima voluntate: [illegible] religiosus [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] religiosis in particulari; sed etiam [illegible] in [illegible], sive quod [illegible] religiosis [illegible] et [illegible],

precipue ... ... speci...
go ... ab illis distincto: ... ... facere ...
... non valde ... ad presentem materiam, sed potius ad ... ...
...

Disp. 4

De Clericis non ... appetere ... ...
sibi de bonis ... ...

Cap.

... quae ... principaliter ... ... recensentur.

Antequam doctrinam principalem huius disputationis statuamus, ... notandum ... Pater Molina ... de ... ... initio ... ...
... in presenti, illum ... in minoribus ... ordinibus ... ...
modo Ecclesiastici beneficii habeat, ... privilegio fori gaudeat.
...

... ... possidere ... 4 ... bonorum. 1. ... bonorum, quae pertinent ad Ecclesias, hospitalia, ... alia pia opera ..., ...
... ...: sive talia bona sint immobilia, ut agri, et fundi:
sive mobilia, ut reditus illorum, suppellex ... talium locorum.

2. genus ... illorum bonorum, quae ... quovis clerico, ... quovis seculari, ...
rante iure hereditario, ... donatione ... alio quovis contractu. Itaque
bona ... appellant ... patrimonialia, ex Navarro in ...
... de reditibus ... ... monito 19.

3. genus ... eorum bonorum, quae ...
... non habente beneficium ... ... alicuius ... ...
... sive ordinis, sive iurisdictionis, ut quae ... celebrando, ...
nando, canendo, ... Navarro ...
... ... vocant bona quasi patrimonialia.

4. denique
... bonorum ... quae ... ex reditibus beneficiorum Ecclesiasticorum

... bonorũ eius ... ... lantur ... ... bona mere Ecclesiastica. Et etiã hoc nõe possunt appellari bona pri-mi generis.

Sed sciendum, praedicta beneficia ecclesiastica ... ... diversari ... varia tempora Ecclesiae. Nã ut erant initio Eccle, ... erant beneficia Ecclesiastica erecta et divisa, qualr scit ... portione reddi-tuũ sibi specialiter deputata; sed oĩa permixta, et affluentia quasi unam massam, ex qua clerici in cõi vivebant, recipiendo ab episcopo ... ... et ... erat. ... ut mõ sunt erecta scilt et divisa ... portione redituũ cuiusque specialiter deputata. Hoc supposito ... ... dicemus quod ... sit ... dominium Clericorũ in ea oĩa bona etiã ... utrumque tempus beneficiorũ.

Cap 2

Decidituz quaestio ... per varia dicta.

Dico quod 1º: nullus clericorũ in speciali het dominiũ bonorũ ... generis, nempe bonorũ ... Eccle Hospitalis, ... aut alterius ... ... solus cetus cuiusque Eccle het dominium taliũ bonorũ: Et aliqui eorũ in speciali heat administratiõe eorũ: Et nullus religiosus in speciali, etiamsi ... sit, het dominium bonorũ sui conventus: sed ... religiosus cetus talis conventus het dominiũ eorũ. ... ... est: quia ea bona non sunt donata a fidelibus ut eveniant in dominiũ ... potestatem singulorũ aut alicuius ex illis; sed ut eveniant in dominiũ ... ... alioquin capax est dominii, ut capaces sunt ... coetus clericorũ. ... ... lib 2 C 4 ... 1 nº 54, ... de ... ... in gen. ... 7 ... 3 nº 2, Molina cum aliis ... 1 de just ... ... 42 ... quoad ....

Ordaveo

universaliter ... et ... ... bonorũ dominium heat, ... administratione eorũ, ut tenent ... ... et religiosorũ ... Diana ... 11 ... ... Nav. in cap. ... ... 3, et Diana ... ... Laiman, ... Molina ... ... et aliis ... Michaele ... ... quos ... ... Diana asserentes ... ... bonorũ

ecclesiasticorum et beneficiorum, imo ... ...
afferens hanc 23 ... ... et ... et nativâ. Videatur Diana
loco citato.

Diximus ... quod ... ecclesiastici ... dominii bonorum ... (Vide
... universalis ... ... dominii bonorum ... Ecclesiae universalis,
... quo excludimus ... Navarri ... ubi supra ... dominium
... Ecclesiae in solo Xpto Dno et ... in ecclesia ... ; ... omnibus
... ... quos affert ... loco citato n. ... Et ...
... bona ... ... idest donant ... Ecclesiae, quae capax dominii
est ac ... in eius dominium et potestatem transferunt a fidelibus. Et licet in
Canonibus ea bona soleant appellari patrimonium Xpti, ideo est, quia ob
... et amorem Xpti Ecclesiae donantur ad ... ipsius Xpti et Dei, ...
... Evangelii. ... Ecclesia, cui donantur, sponsa Xpti est: bona autem sponsae,
sponso solent attribui. Et demum quia Ecclesia est Corpus Xpti, qui autem corpori
Xpti benefacit, Xpto, qui est Caput eius, benefacere dicitur.

Dico 2°: quod clericus
in ... ... dominium ... ... quae ... spectant, sive bonorum ...
... ... minus ... quod ... ... dominium proprii patrimonii. Unde ...
... ... disponere de talibus bonis ... tenetur ... ...
... ... 41 ... ... ubi supra. ...
... ... clericatus neque reddunt ... dominium, neque ... ...
bonorum ... imo neque ... ... in pia opera
expendere.

Dico 3°: ... ... dominium bonorum
... sive bonorum ... patrimonii. Unde ... disponere posset
... de bonis patrimonialibus. Ita ... ...
... ...
... ... clericis ... ... proprii ... ...
... ... et ... expendere ... in pia opera: ...
... merces et ... ... clerici. Ut ...
... ... sunt ... ... imo ... 10 aureos.

Tho 4: post erect. et divis. beneficiy, quas nunc fuit, clericus beneficiatus, ut sunt canonicus et relig. n. regulares, acquirit et hēt dominy redituu sui benefij. Ita D. ... canonista, ... neen et D. Navarry ... inter ... ex antiquiorib. ... et cui consent. inter theol. ... modernos, quos referunt et sequunt P. Molina de ... Lesius et Lugo loc. cit. ... n.º 2. Hurt. de charit. de 160 n.º 35, Thos Sanch. lib. 2 ... c. 2 dub. 27 n.º 10.

Pr. 1.º quia nec ex jure nat. neq. ex jure positivo constat clericy beneficiaty hēre solu administratio et n. dominy redituu benefij, qd ipsi ... ... dicere hēre etiā dominy et n. solu administratio talis redituu. Praecipue cu numqq Eccla declaraverit, aut insinuaverit oppositu.

Pr. 2.º ex Trident. sess. 24 c. 12 de reformat. ubi statuit qd canonicus, et beneficiatus hēns curā aliam vel dignitatē aliqā n. faciat fructus suos, si ... n. faciat intra duos menses, numerandos a die adeptae poss. Et ... statuit ibidē ut ... canonicus, et dignitatē hēt, si abfuerit ab eccla ultra tres menses in anno 1.ª vice privet dimidia pte fructuu, quos fecit suos. 2.ª vice privet omnibus fructibus quos eo anno lucratus fuit, sive quos fecit, ut expat Lugo n.º 4. Ergo manifeste supponit, qd relig. beneficiati n. delinquentes in praedicta absentia faciunt suos ... fructus benefij, adquirunt dominiu ... Ita ...

Dixi a notanter in hac 4 dicto beneficiatos post erecta et divisa beneficia adquirere et hēre dominy redituu sui benefij: qa antequam illa essent erecta et divisa, videt. ... aliter se hēre, nullius ... reditus ... benefiaty adquisivisse dominy. Id qd videt indicare ... Lugo n.º 3, sed expressius P. Hurt. ubi supra n.º 83. Et dicit post ... tunc ... ... et reditus proventus erant bona ... clerici vivebant in ... ... singulis dabat ab Epo, q. ... erat administrator, ... opus erat, et qui superfluebant ... in pauperes, et alia pia opera ut ex variis canonibus colligit Ibi ubi sup. n.º 43.

Adde tunc res clericos solitos esse emittere votum paupertatis religiosae, eosque vere religiosos ut late probat P. Hurt. ubi supra tota sect. 1 et repetit postmodum n. 85. Unde tunc nullus talium Clericorum adquirebat dominium ecclesiasticorum redituum, etiam quoad illam partem, quae illi ab Episcopo applicabatur in congruam sustentationem. Quod si aliqui eorum tale votum paupertatis non emittebant (ut videtur aliquos etiam tunc non emittere, teste P. Molin. citato disp. 143 â [illegible] non immerito) dominium adquirebat saltem eius partis redituum, quae in congruam sustentationem sibi ab Episcopo applicabatur.

Et ex his facile solvuntur plura testimonia Patrum antiquorum dicentium clericos non habere dominium redituum Ecclesiae. Nam ea intelliguntur de clericis antiquis, qui habebant praedictum votum paupertatis religiosae, vel saltem habebant incapaces dominii eorum rerum temporalium. Possunt intelligi post de clericis ut modo est, toto tamen respective ad redditus totius civitatis, seu totius Ecclesiae cui inserviunt, nam nullus illorum nullus clericus in particulari habet dominium. = Et in hoc sensu intelligi potest locutos fuisse etiam plures Theologos et DD. modernos, qui dicunt furtum, rapinam, sive sacrilegium committere clericum, qui ex superfluo redituum ecclesiasticorum aliquid sibi usurpant, sive consanguineis donant, ut in opera non pia distribuunt. Nam qui ex massa communi totius Ecclesiae aliquid sibi non applicatum acciperet, aut pro mero suo libito expenderet, vere acciperet ex alieno, et sic accipiendo furtum vel rapinam committeret etiamsi in opera pia expenderet.

Quod si aliqui dicant isti moderni Theologi furtum etiam, sive rapinam committere, aut etiam sacrilegium clericum illum qui ultra quam quod sustentationi aliquid sibi retinet ex superfluo redituum sui proprii beneficii et non solum ex massa communi ecclesiasticorum proventuum: dicendum est eos loqui per exaggerationem, ut exprimens quemdam locum D. Bern. epistola ad [illegible] [illegible] et Patre Ant. de Molina P. Hurt. de charit. ad disp. 160 § 91.

His ita stabilitis aliqua observanda veniunt. Observa 1°, beneficiatum habere non solum dominium redituum ecclesiasticorum quoad eam partem, quae sibi necessaria est ad congruam sustentationem; sed etiam quoad partes illas, quae ex talibus redditibus sibi supersunt. Et hoc est sacramentum

ciu praedictorum DD. q. p mro 4 dicto citati ment. Et rõe: q Ecclesia generes qb erat antea dmy redituy ecclesiasticorum ante beneficiorum erectioẽ transtulit in beneficiatos dmy eorum redituy, q spectant ad beneficium qd cui beneficiato pferre. Et hoc pbant rões sup allegatae p 4° dicto.

Observa 1.

qd etiamsi beneficiatus habeat dmy oiu redituum sui beneficii, etiam eorum qui sunt superflui ad sua congrua sustentatione, non tn potest licite disponere de oi superfluo in quoslibet usus: neq. s. totum superfluum, ut plures volunt, s. saltem maiorem ptem illius tenet expendere in pia opera, ut late dicetur seqq. Capitibus, à cap. 5.

Si beneficiatus vivit de suo pprio patrimonio reservaret ptem redituum correntem sue congrue sustentatioi, non eo ipso teneretur talem ptem redituum expendere in pia opa; s. tenet in illa expendere ptem superfluam talium redituum, sed potest illam p suo libito in quoslibet usus expendere s. potest expendere ptem illam, qb in sua sustentatione insumpsit. Et rõe: q. tenetur ad sumptus ex illis reditibus congrua sustentatione, eo qd q altari servit de altari vivere debet: et q nemo tenetur suis stipendiis militare: ideo potest tunc de fructibus beneficii sibi satisfacere et compensatõe sumere, accipiendo ex illis quantum de suo in sua congrua sustentatione accepit. Et sic poterit de illis disponere, s. de fructibus patrimonii, quos insumpsit. Ita Pr. Mo in. ubi citato de 147 initio, jurious p se citatis, et Les. citato Cap 4 n° 3 & cum Navarro et Covarruvias.

Obs 2

Contra vero, etiamsi q qs ex suo patrimonio se alit, et reservat ptem redituum beneficii sue congrue sustentationi correntem, id faceret cum expressa voluntate illam quantitatem insumendi in pia opera. Nq adhuc in hoc casu potest de tali quantitate disponere p suo libito sibi compensando fructus patrimonii in congrua sustentatione insumptos, ut docuit ex dictis apostolis o fructus dispii & dico s.

Observa 3° cum Pr. Molina ubi sup. a n. ut verum et de 144 § Illud tn ubi citat p se Navarrum Covarruvias. et alios

n solo potest beneficiatus sibi sumere de reditibus sui beneficij integram [illegible]
tenus sue sustentationi; sed etiam multo maiorem quam reditus, imo et omnes [illegible]
quantumvis in illis multum superfluat ad sustentationem competentem, si vel spatiis
specialis industriæ, laboris, et utilitatis, quod suis ministerijs prædicat[ione] [illegible]
vel alijs sibi offert [illegible] dignus sit maiori parte redituum, vel etiam re[diti]
bus omnibus. Et in eo casu potest beneficiatus expendere superfluum talium redi[t]
uum in quos cumque usus, non secus atque bona quasi patrimonialia acquisita
proprio labore et industria: nam propria industria et labore acquirit sibi
iure superfluum omnium redituum. Nam ut inquit D. Paulus ad Timoth. [illegible]
bene præst[ant] ~~[illegible]~~ presbyteri duplici honore (idest stipendio) digni habeantur; maxime
qui laborant in verbo et doctrina.

Observa 4. quod si beneficiatus pro ex quibus [illegible]
reditibus sui beneficij vivit, velit parcius vivere, aliquid sibi detrahere, [illegible]
[illegible] ex parte sibi congrue sustentationi debita, poterit hæc sic parta reservata libere
[illegible] in quosvis usus et de [illegible] secularibus; quia licet ea quæ superflua [illegible]
in suos usus vertere non est licitum, si parcius vivendo [illegible] [illegible]
non possit in quosvis usus convertere, et patrimonialia, aut quasi patrimo[nia]
[illegible] bona. Ita Nicol. ubi supra [illegible] [illegible], et seq. loco citato n° 39 cum [illegible]
[illegible], [illegible], et Soto. Imo et addit Navarrus apud [illegible] [illegible] [illegible]
posse beneficiatus de illo incremento testari non secus atque de bonis quasi pa
trimonialibus. sed de hoc infra.

Observa 5. posse beneficiatum pro suo [illegible]
disponere de distributionibus quotidianis, quæ dici solent inter præsentes; [illegible]
tribuuntur beneficiato, pro assistentia in choro, [illegible] aliis ad [illegible] ministeri[um]
ecclesiasticum [illegible]. Unde nulla datur obligatio expendendi in opera pia, [illegible]
[illegible] distributiones superfluunt ad congruam beneficiati sustentationem. Et hoc: quia istæ
distributiones quotidianæ numerantur inter bona quasi patrimonialia, [illegible]
[illegible] disponere potest pro suo arbitrio in quosvis usus: nam illæ dantur ut mer[ces]
laboris, et stipendium, quod datur Cantori, aut Notario ob laborem proprium. [illegible]
hoc [illegible] Illustr.mo de [illegible] dicto de [illegible] n° [illegible]. et [illegible] [illegible] parte [illegible]
[illegible] [illegible] benefici[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] n° [illegible] et infra [illegible] [illegible] [illegible]

tiis n° 24, fauerq magna cũ Dr Thom. sanch, q etsi indicet sup- tiuũ ex tantas distributiones debere piis operibus, n tamen atq superfluo cõ grossa beneficij, adhuc tn hocce predictas distributiones n cõprehendi nomine fructuum beneficij stricte et proprie loq, et cõprehendit grossa beneficij. Ita ibid. l. 2 de visitat, cap 2 dub. 89 cũ Couarruu. Sanne Andrea et alijs, id q probat ex cap vltimo de clericis n residentibus.

Ex qua doctrina Thomæ Sanch

aliqua inferunt ad praxim. Infert 1° in impetratione beneficij n debere exprimi valorem distributionum, sed solius grossæ. Sic ipse loc. cit. 10. = Infert 2° q etsi beneficiati aut Canonici n recitantes in choro obligent a Concilio Lateranensi ad restitutionem fructus beneficij, n tn tenentur ad restitutionem distributionum Cõis: ita ipse ibidem dub. 101. Rõ vtriusq illatis est; q distributiones quotidianæ n veniunt nomine redituum beneficij sed so- la grossa illius. = Infert 3 q infert Bonacina cũ alijs pluribus de horis Canonicis d. 2 p. 1 n° 7, et decretis a Rota Romana de- cis. 434 in nouiss, pensionem beneficio, seu fructibus illius impositam, n censeri imponi sup distributiones, sed sup grossa, nisi aliud exprimat.

Cap. 5.

Dubium incidens circa illiquid cõgruæ sustentationis resoluit.

Loquens q in pres. quæna sit cens. da cõgrua beneficiati sustentatio, de quâ cap. præcedente sæpe locuti fuimus. = Rt ex Pe Mtra tr- te just. de 145 q 43 est, et ex Pe Lugo loc de 4 n° 55 morale regula ad hanc cõgru sustentationem dignosc. desumenda ẽ ex cõsuetudine beneficiatorum piis, timoratisq. cõsiq possidentium similia beneficia in eodem loco, q q in eodem grau dignit. Atq cõsq regula põe bene- ficiatus tanto admetire familiam sup. sumptusq sup demus, sueq sus- tentationis, q de se nulla interuenit specialis circumstantia, q aliud exigat. Et sic q promouet ad Canonicatum Granatensem vg. etsi ex tenui for- tuna ad eum promoueret, poterit ad exemplum Canonicorum timoratorum ipsius Eccliæ regulare cõgruam famili et sumptus cũ in tempore valetud, qua

infirmat[is], sive sui ipsius, sive familiarium et domesticorum illius. Ita dicit pariter de Episcopis.

Sed non ideo necessarium erit predictam familiae sustentationem et expensas metiri secundum exemplum Canonicorum filiorum, qui magis devoti et observantes sunt: satis enim erit si aliis timoratis se conformet etiam non sint adeo strictae observantiae. Nam ut bene advertunt ex illa Pr. Mol. d. cit. in illud quoque et res. vtri. sup. n. 40. sicut iustum pretium venarium non consistit in indivisibili, sed admittit gradum infimum, medium, et summum, et ideo ut quis iuste vendat, necesse, quod vendat rem secundum regulam mercatorum strictioris conscientiae vendentium infimo pretio iusto; sed potest vendere illam secundum exemplum mercatorum etiam timoratorum vendentium medio, aut supremo pretio iusto: sicut dicendum est in nostro casu de expensis requisitis ad congruam sustentationem, quae possunt admetiri secundum regulam timoratorum medii, aut supremi gradus. Videatur Pr. Mol. tota d. cit.

Sed advertendum hic est, in congrua sustentatione comprehendi primo ista, praeter portionem necessariam ad sustentationem totius familiae, et dignitatis, decorisque illius sustentandi. 2. debitam hospitalitatem non solum quae exercetur, quoad pauperes, et inter pia opera numeratur, clericisque maxime commendatur a Trident. sess. 23 cap. 8 de reformat.; sed etiam hospitalitatis humanae exercitium quoad viros nobiles, vel duces venientes in civitatem: dummodo ea hospitalitas fiat cum moderatione debita, et secundum qualitatem beneficii et hospitis = 3. moderata convivia pro amicis facta. = 3. etiam donationes remuneratorias, pro bonis sibi acceptis, non solum tantas in qualitate boni, sed etiam cum aliquali moderato excessu, ut si recepit munus valoris duodecim aureorum, potest compensari remuneratione sibi 15 aureorum: nu. 36 aut 40. 4. comprehendi etiam donationes omnino gratuitas, et nullo modo remuneratorias, quales sunt, quae fiunt illi, a quo quis nihil prius recepit, nec accipere sperat: dummodo illae sint moderatae. /

Ratio horum omnium est: quia haec omnia cum moderatione facta sunt honestatis et laudabilis consuetudinis sunt in usu apud homines illos, qui se moderat

sust. ntar. Et ita docet hec oia Dr Mol. ttt 2 dc iust. disp. 542, n. 32 et 3 seq., Pr Thas Sanch lib 2o dubio cap. 2 dubio 41 no 2 et 6, Pr Lugo d. 4 de iust. no 60, 72, et 73 cum aliis DDrbus quos ibi citant.

Advertendum e 2o, congruam sustentationem plane valde diversam esse pro diversa excellentia dignitatis, sive in nobilitate sive in virtute, ut pote tax.... quantitatem beneficii; sed etiam quantitatem personae: et ratio est, quia servitus personae valde excellentis dignitatis eo quod cedat in maius bonum Ecclesiae, dignior est aliquando maiori remuneratione, quam servitus personae non ita notabiliter minus excellentis.

Unde sit, quod si filius Regis verbigratia crearetur Archiepiscopus Toletanus, posset ex reditibus Archiepiscopatus deducere necessaria ad decentiam status, non solum Archiepiscopi, sed etiam filii Regis: quia persona ad hunc statum necessaria sunt, vere sunt necessaria ad congruam suam sustentationem.

Quod illud quidem est cum duplici limitatione: 1a nisi Ecclesia reparatione et ornamentis indigeret, cuiusque non posset satis provideri si deducerentur omnia necessaria ad predictum statum filii Regis verbigratia. 2a: nisi talis clericus haberet alia bona patrimonialia, quae possent satisfacere illi excellentiae suae personae. Nam si aliquid ex his duobus daret, tunc ex reditibus Archiepiscopatus solum posset vivere, expensas quae suae sustentationi deducere ex quantitate beneficii et non ex quantitate personae. Ita Molina ubi supra d. 145 et §o Dubium e cum Navarro et aliis; et Thas Sanch. cum eisdem loco cit. dubio 41.

Imo addit Pr Lugo ibi a no 62 cum Pre Koninck, quod etiamsi ea persona valde excellens posset ex suo sustentare statum suae quantitatis et excellentiae; adhuc tamen posset ex fructibus beneficii propter congruam sustentationem debitam quantitati beneficii, et sic alio modo ratione accipere ad congruam sustentationem suae dignitatis: quod taxandum erit arbitrio prudentis, et pro circumstantiis occurrentibus. Et ratio est, quia excessus non est deducere ex fructibus beneficii ad suam congruam sustentationem et illa eadem quae personae

vaniy antea § Adverte 2°.

Caput 4

An teneatur ad restitutionem beneficiatus qui ex reditibus, seu fructibus beneficii aliquid sibi superflui insumit in usus non pios.

1a sententia docet, in eo casu non solum mortaliter peccare, et ad restitutionem teneri beneficiatum, qui superfluum suorum redituum non erogat in opera pia, si tale superfluum sit quantitatis notabilis. Ita docent Alexander, Alensis, Ricardus, Major, Paludanus, D. Antoninus, Gabriel, Panormitanus, Archidiaconus, Dominicus, Felinus, Navarrus, et Covarruvias, quos affert Pater Molina tr. 2 de just. d. 142 initio. Tenent quoque idipsum alii.

2a vero sententia docet, ad restitutionem non teneri predictum beneficiatum, etiamsi in predicto casu mortaliter peccet (de quo Cap. seq. agetur). Sic tenet Pater Molina loco cit. § Tertia sententia, ubi plures pro se citat, et exponit, et § Priorum eiusdem partis, ubi alios pro se affert, precipue § Eandem sententiam hic etiam P. Lessius hic lib. 2 Cap. 4 § Dico 5°, et § 3 pars, ubi dicit hanc sententiam esse Communem DD. Ita denique P. Thomas Sanchez ... Cap. 2 n. 38 n° 1 et Lugo hic d. 4 sect. 2.

Ex his duabus sententiis 1a omnino mihi displicet, quatenus docet ad restitutionem teneri beneficiatum, qui superfluum suorum redituum non erogat in pia opera, sed in alia quævis. Unde 2am sententiam teneo quatenus docet eum beneficiatum ad restitutionem non teneri. Et ratio mihi est: quia eatenus teneretur beneficiatus in eo casu ad restitutionem, quatenus teneretur ex justitia ad erogandum superflua suorum redituum in opera pia: sed adhuc non tenetur ex justitia: ergo non tenetur ad restitutionem. Probo minorem: eatenus ad id teneretur ex justitia, quatenus non haberet dominium redituum, saltem eorum, quæ sibi superflua, et sic illa retinendo vel expendendo in opera non pia, retineret, vel expenderet alienum, contra voluntatem domini: vel etiam quatenus Ecclesia, a qua ipse beneficiatus accepit tales reditus, illos acceptisset a fidelibus cum pacto et intentione erogandi ipsam

ecclesiæ ex justitia ad expendendum superflua in opera pia et necessaria: et quod beneficiatus nec omnium proventuum bonorum et redituum ecclesiæ dicitur possessor superfluorum, ut supra nec gratis dicto, et intentio et pactum fidelium ecclesiæ non grat dari: neque est unde convincatur, quod bona, quæ a fidelibus donantur ecclesiæ donantur cum ea intentione et pacto, ut quod superfluum est clerico ex reditibus beneficii expendatur in pauperes vel alia pia opera: nam quando aliquid donant ecclesiæ in honorem Dei nisi aliud exprimant, nil aliud intendunt, quam facere rem Deo gratam in sua donatione ut ad id faciant, non est necessarium ponere in donante intentionem aut pactum obligandi ex justitia ecclesiam, cui rem donaverant ad expendendum aliquid superfluum illius in pia opera: neque item est necessarium ponere in illa obligationem seu pactum ex justitia ad expendendum superfluum in pia opera. Sicut ut quis faceret rem gratam Deo donando ob eius amorem et intuitum mille argenteos alicui pauperi, necessarium non est ponere in donatore intentionem aut pactum obligandi ex justitia ipsum pauperem donatarium ad distribuendum sibi superflua in alios pauperes vel alia pia opera: nec in isto paupere obligationem id faciendi. Ergo de similis intentio et pactum non debet intelligi aut supponi in aliquo donatore, nisi illud expresse apponatur. Ergo etc.

Præterea quando etiam [illegible] ecclesiæ illos omnia munera ecclesiæ decimas et alia bona, dare illis [illegible] obligat expendere ipsa bona in pia opera; huic obligationi sufficienter satisfacit ecclesia distribuendo illa pie [illegible] inter episcopum, beneficiatos et [illegible] tres partes, in quaque [illegible] to dividunt reditus [illegible] una obligatio, ut quis episcopo et [illegible] ne [illegible] superfluum [illegible] pie dividant inter pauperes. [illegible] na [illegible] fiat verum, quod ecclesia [illegible] intentionem donantium expendit bona sua omnia pie; nam pie, seu in pia opera expendit, quod expendit inter ministros ecclesiæ, qui [illegible] Dei [illegible] diligentia deservient et promoveant. [illegible] tamen [illegible] beneficiati expendere in pauperes aut alia opera pia superflua ex reditibus, seu [illegible] beneficii nec obligatur [illegible] ex [illegible] [illegible] ex supradictis [illegible].

Sed his non obstantibus aliqua objicies contra praedicta. Objicies 1.º plures canones antiquos in quibus dicitur clericos habentes administrationem bonorum ecclesiae ex facultate sibi sumere necessaria ad congruam sustentationem, et onere ipsorum reliqua in piis operibus. Idque sentiunt Hieronimus et Augustinus quorum sunt aliqui eorum canonum: ergo si aliquid praedictorum bonorum ultra congruam sustentationem sibi assumant, vel in opera non pia distribuant, peccabunt contra justitiam, et ad restitutionem tenebuntur. Sicut contra justitiam peccat et ad restitutionem tenetur administrator qui de bonis sui domini disponit contra domini voluntatem.

Respondeo praedictos canones, necnon Hieronimum et Augustinum loqui pro suo tempore quo nondum erant beneficia divisa, sed ecclesiae fructus beneficiato applicabatur portio redituum quae attinent ad beneficium ipsi collatum, non vero pro tempore in quo beneficia divisa sunt: quia nunc quilibet beneficiatus acquirit dominium redituum sui beneficii absque ulla obligatione ex justitia expendendi in pia opera sibi superflua. Quare si superflua expendant in opera non pia, restituere non tenentur, nec contra justitiam peccant. = Oeconomus beneficiatus aliquis habeat solam administrationem redituum ecclesiae ut fabricae, hospitalis etc., ex facultate sibi sumit necessaria tantum ad congruam sustentationem, verum est quod de his reditibus non poterit ille aliquid sibi sumere ultra congruam sustentationem sine obligatione restituendi eo quod in talibus reditibus non habet dominium.

Objicies 2.º dari etiam multos canones antiquos, simplicius primus beneficia ecclesiastica erexit et divisit anno 471, et Gelasius Gregorius 1. illa divisit, postea dispaverunt, in quibus jubet, fructus redituum ecclesiasticorum et oblationes fideliumque dividi in 4 partes, et unam applicari pro clericis, 2.ª fabricae, 4.ª pauperibus. Qui canones videri possunt apud Lessium hic lib. 2. cap. 4. n. 49. et in locis in quibus ea 4.ª pars non solum assignata pauperibus permixta est reliquis tribus partibus, nempe partibus clericorum et fabricae: ac proinde ejus clerici tenebuntur ex justitia illam pauperibus dispensare; ea 4.ª portio seu pars censebitur esse pauperum, quae non necessaria sed superflua in congruam sustentationem eorum. Et ideo est quod praedicti canones ... in divisione beneficiorum in aliquibus tantum ... quae modo restant, non indicit eccla

extinguere obligationem dandi pauperibus quartam partem bonorum ecclesiae, quae in illa recepta continebantur; sed potius eam obligationem committere episcopo et beneficiatis ut ea secundum conscientiam distribuant. Id quod satis constare videtur ex Tridentino sess. 25 cap. 1 de reformat., ubi ideo absolute episcopis et clericis religiose interdicit ne de reditibus ecclesiasticis suos consanguineos ditent; sed potius pauperibus erogent sibi superfluum, ut infra dicetur.

Nec satis fieri videtur praedictis rationibus, si dicatur canones praedictos illigandos esse de bonis usque ad tempus dictorum Pontificum (nempe Simplicii, Gelasii et Gregorii) ecclesiae donatis, non autem donandis in posterum. Illud dicitur, quia Greg. ut ibidem refert Lessius expresse habet in suo can. Mox e. q. hec. c. 12 q. 2: ut sive de praeteritis reditibus, sive de his, qui in posterum evenerint quattuor portiones distribuendae canonice dispensentur.

R. ex praedictis canonibus ad summum convinci teneri clericos praecepto positivo ecclesiae, seu Pontificum in illis intimato ad distribuendum inter pauperes, et alia pia opera sibi superfluum, ubi ex ecclesiasticis reditibus non est assignata quarta illa pars pro pauperibus, eo quod ecclesia noluerit reducere ad antiquos praedictos canones eas ad tres, quae de facto extant in ecclesiis, extinguere obligationem dandi pauperibus illam partem reditus ecclesiae, sed potius dividendo eos reditus inter episcopum beneficiatos et fabricam, dividere voluit inter illos obligationem dandi pauperibus de talibus bonis, quae ad ecclesiam accedunt. — Sed ex hoc non probatur vi talium canonum episcopum et beneficiatos teneri ex justitia ad dandum pauperibus aliquid ex praedictis bonis ecclesiae, si sibi superfluum sit et si ea non pauperibus erogent. Et in hunc illos teneri ad restitutionem, si pauperibus superflua non erogent. Et ratio est: quia ecclesia, quae dominium habebat suorum bonorum seu redituum, transtulerit in episcopum et beneficiatos dominium earum partium, quae ipsis applicantur, et solum obligavit illos ut ex iis quae de eorum sibi superflua inter pauperes distribuant, ut constat ex iure supra proposita pro nostra; ideo si superflua talium partium non erogent pauperibus non peccabit contra justitiam, et consequenter non orietur obligatio restituendi

Ad instig. quae ex can. Iniq. fiebat, resp. ea cau-
tiva qua Iraq. praecipit, ut ex reditibus Eccl. so q iam erant, qua qui erant puri, 4or partes canonice fierent, et dispensarent secundum districtus eo-
rum eius temporis, so huisse vim quoad usque ab Eccla, aut a Summo
Pontifice abit decimae et eo distribut. reditus Eccle; ut iam abit est
decim, sicque reditus Eccle, qui antea in 4 dividebant partes, in tres tantum
dividunt mo. Et vo mi respons est: quod dispos. omnis Pontificis pote ab
alio revocari: et sic ab Eccla, aut Summo Pontifice potuit revo-
cari ... facto ea obligo partiendi reditus ecclesiasticos in
4 partes, et reducta est ea partitio ad eas tres partes quae mo so fiunt ex reditibus ecclesiasticis.

Objicies 3: beneficiati testari n. poss. de bonis ecclesiasticis, adhuc postquam beneficia ecclesiastica creata et divisa sunt ... pia sunt, quae Les. affert ubi sup. n. 40: quod adhuc postquam beneficia ecclesiastica creata et divisa sunt n. het beneficiatus dominium praedictorum bonorum. Itr: quod agri, domus et alia stabilia bona, quae a beneficiato acquisita sunt ex reditibus ecclesiasticis, pertinent ad ecclesiam, et n. ad beneficiatos ipsos aut eorum heredes post ipsorum mortem, ut poant alia jura quae ipse ... affert: quod dominium pecuniae, qua acquisita sunt talia bona n. pertinet ad ipsos beneficiatos sed ad ecclesiam: quod si ea pecunia destructa ex ecclesiasticis reditibus expendat contra volunt. Eccle, ad restitut. obligabitur.

Permissa ante, de cuius verit. disputabit infra ... ultimo nes Log. Ua ad beneficiatus n. poss. testari de talibus bonis, so phat illud habere dominium impeditum quoad aliquos usus illius; sic illud het impeditum possessor maioratus, q testari neq. de bonis ipsius maioratus etiamsi dominium illorum heat. Sed quod merito decim est ab Eccla contra dominium beneficiatorum, ne scit testari poinit de talibus bonis, ut eo impedimento arceantur ab studio accumulandi bona, et incitent ad ea bona in pios usus vert. da donec vivunt.

Ad 3m Resp. 3 resp., cuiusmi bona immobilia acquisita

à beneficiatis ex bonis beneficij ad summum in morte, non vero in vita beneficiati pertinere ad ecclesiam. Nam si beneficiatus adhuc vivens habet dominium illarum pecuniarum, illorumve redituum sui beneficij, quibus agros, seu domos comparavit, sic etiam habet dominium ipsorum agrorum, aut domuum, quae talibus comparavit pecunijs. Et quod beneficiatus de illis testari nequeat, sed illa in morte beneficiati ex decreto Ecclesiae pertineant ad ipsam Ecclesiam, non probat beneficiatus in vita non habuisse eorum dominium, sed quod Ecclesia habet potestatem ad id decernendum; sicut quod filius vivente patre nequeat de pluribus bonis testari, et de eabona pertineant ad patrem ex iure civili, non probat, eum non habuisse dominium illorum bonorum in vita sua: sed solo quod Princeps iuste potuit auferre à filio eam potestatem testandi, et applicandi eiusmodi bona ad parentes ipsius, etiam invito filio.

Alia argumenta, quae obijci possent contra nostram praecedentem doctrinam ex authoritatibus Patrum docentium, tum, quod bona ecclesiastica sint bona Dei, et patrimonium Christi ex quo vendunt pauperes pauperes, quare, ea bona non esse propria clericorum, nec penes ipsos esse dominium illorum: tum eo quod id quod clericus de altari retinet ultra congruam sustentationem esse furtum et rapinam; iam supra soluta manent ex dictis hac dubitatione tum cap. 2. § Diximus autem, tum eodem capite à § Ex his.

Obijcies ultimo: si dominus daret oeconomo aliquam quantitatem, ut eam tribueret pauperibus, vel alteri personae designatae, sine dubio peccaret oeconomus contra iustitiam, et ad restitutionem teneretur, si eam sibi reservaret, vel pro suo arbitrio non tribueret personae non designatae contra voluntatem domini: ergo similiter si Ecclesia tribuat beneficiato, ut de fructo tribuit, reditus ecclesiasticos, ut superflua illorum dispendat in pauperes, contra iustitiam peccabit etc. — Respondeo concesso antecedente negando consequentiam. Disparitas est: quia oeconomus non sit dominus eius quantitatis, quam à domino accipit; et ideo si de illa disponat contra voluntatem domini ea sibi tradentis in usus à domino non assignatos, disponit de alieno invito domino: et ideo contra iustitiam peccat et ad restitutionem tenetur. Quod non accidit in nostro casu: nam cum beneficiatus fiat absolute dominus eorum redituum, quos ab Ecclesia accipit, etiamsi de illis disponat contra praeceptum et voluntatem Ecclesiae, non disponit de alieno, invito domino, et ideo non peccat

d° justiq, nec ad rest.ᵒ tenet?

Sed instabis: si aliqs dnus secularis, qcumq̄ ille sit, daret alicui centu modios tritici vg, et insup dnm eoru, precipiens illi ut sibi ex eis sumeret nariu, et reliquu pauperibus distribueret, ad id qd vellet in scia obligare accipientem, accipiens teneretur just.ª ad dandu suplu pauperibus. Unde si n daret, teneretur ad restitut.ᵉ: ig̃ sic etia si Eccia, ut de facto dat beneficiato reditus benefi et dnm eoru, ut de illis sibi sumat naria, et reliqua pauperibus distribuat, sumo ad id velit obligare in scia beneficiatu (ut nos cu sco concedimus id eccia velle) dicendu e, beneficiatu ad id teneri ex just.: unde si suplua pauperibus n distribuat, teneb.it ad restitu.

R. conced. antened. Cog. Disparitas e: q illa dnus secularis n pote alit obligare in scia predictu accipientem, nisi ex just.ª: et ideo si vult illu in scia obligare, nario vult illu obligare ex just.ª: et ideo accipiens mnet ex just obligatus in tali casu ad dandu supflua pauperibus, sub obligat. restitutionis, si alit faciat. Ast cu eccia tribuens beneficiato reditus beneficii, et dnm illoru, possit beneficiatu obligare tam ex just.ª, qm ex Obedie vi precepti positivi mere ecclesiastici, etia si de facto velit, ut vere vult, obligare beneficiatu in scia ad dandu pauperibus supflua eoru redituu: cum tn n explicet (ut de facto n explicat) se velle beneficiatu ad id obligare ex just.ª, censendu e nolle illu ex just.ª obligare, sed ex obedia et vi meri precepti positivi Ecclesiastici. Et ro e: q vba lativa legis, aut significativa volunt.is obligantis in scia interpret.da st de mini obligat. qd fieri pot, sive de mini, qm denotare poss talia vba, servata ipsoru verboru verit.e, ut docent coit. DD.es: atq mini obligao e obligao dandi ex Obedia pauperibus supflua, qm obligao dandi ex just.ª; siqde illa obligao so obligat ad culpa sine onere restitut.is; ista vo obligat ad culpa et restitut.em: q cu vba legis aut volunt.is Eccle precipientis beneficiato dare supflua pauperibus possint servata verit.e illoru interpretari de oblig.e ex Obedia et mero precepto positivo Ecclesiastico

nā certā hec potest obligari ad id ex obedia beneficiatus interpretanda
st de oblig ex obediā, n de oblig ex just. oblig ad restit.

Nav. me

dixisse, n poe in dicto casu quest dnus secularis obligare in scia accipiente aliter, quam ex just: nā si aliter poet accipiente obligare, esset vel ex obedia, vel ex fidelit: ex neutro ī casu hoc poté. Nō ex obedia: q ad oblig in scia ex obedia, requirit qd obligans alterus sit sup. illius: n a qt dnus secularis ē sup. accipientis aliqd ab eo smo etsi dicamus dnus secularis ee sup. eiusmi accipientis, ac pinde potentes obligare illus ex obedia, quomo Xa cōs sat Princeps: potens dicere obligare illū ex obedia, quomo Xa cōs sat. Princeps: potens dicere obligare in scia subditus vi legis aīa eo latas: at id solus potest prestare vi legis: in nrō aut casu ea voluntas qua donator vult obligare in scia predictus accipiens ad erogandus pauperibus tritici illud superfluū, n ē lex: q eiusmi voluntas n ē preceptus coe, ut requirat ad rōe legis. Et ideo etsi dnus ille secularis, de quo loqr arguit, ee Princeps, vel Rex nī accipientis illud triticū, adhuc n poet illū ex obedia obligare vi illius volunt.

Insup neq potest ille dnus secularis obligare ex fidelit in scia predictus accipiens: q obligao ex fidelit in accipiente n orit ex volunt dantis, sed ex volunt accipientis et pmittentis aliqd. Vnde in dicto casu, si in voluntate acceptatoris, n poté dator vie sue volunt obligare ex fidelit acceptatorem. Imo n solū n poté vie sue volunt illū obligare ex fidelitate in dicto casu, sed neq ipse acceptator poté dici qd meat obligari vi sue pmiss: cū n supponat illū aliqd pmisisse.

Cap

Vtrum Beneficiatus teneat dare pauperibus superfluū ex grossa sui beneficii.

Beneficiatos obligari ad superflua suorum redituum expendenda in opera pia docent DD. oēs, pposito initio cap. preced. ut volt q cū Nav.

defendunt beneficiatos aliter facientes teneri ad restitutionem, quod quidem opposita docent illos non teneri ad restitutionem. Et in hoc quod detur obligatio predicta conveniunt omnes, undecumque eiusmodi obligatio proveniat. Solum ergo est difficultas in presenti an obligatio dandi pauperibus superflua redituum, seu grossae beneficii sit obligatio dandi omnia superflua talium redituum: vel solo dandi aliqua superflua, sive aliquid ex superfluo illorum. In qua difficultate

1a sententia docet beneficiatos teneri ad expendendum in pauperes, vel alia pia opera quidquid sibi superfluum est ex talibus reditibus undecumque oriatur ea obligatio. Ita Pater Molina, Pater Lessius, Thomas Sanch., et Lugo locis citatis caput precedenti § 2a sententia ibi posita: sed quibus ipsi docent religiosi communiter, nec non et AA[es] ibidem relati locis ibi citatis.

2a vero sententia docet, quod licet beneficiatus etiam ditissimus satisfacere sue obligationi, si eroget 4a partem fructuum seu redituum beneficii in opera pia, vel saltem medietatem superflui (que communiter solet equivalere 3e parti totius grosse teste Hurtado infra citando) neque ad plus erogandum teneri per se loquendo et in necessitate communi (secus in gravi, in qua ad multo maiores elemosinas teneri beneficiatum docet ipse Hurtado) Et sic tenetur beneficiatus per se loquendo ad erogandum pauperibus in necessitate communi totum residuum quod manet deducta congrua sustentatione, etiam si tale residuum sit ingentis quantitatis. Tenet hanc sententiam Pater Gaspar Hurtado de Mendoza tom. 2 de charitate disp. 100 sect. 7 a § 106, ubi citat pro illa Patrem Molina, et Patrem Toletum; sed immerito, ut bene observat Lugo hic disp. 4 n. 11. Citat preterea et potiori titulo Sotum, Banez, et Sotum de just. et jure lib. 10 q. 4 art. 5 ... hanc etiam sententiam initio articuli plures affert suppressio nome; imo et alios laxius opinantes. Tenet expresse id ipsum quod Hurtado Diana tom. 5 tract. 8 resol. 27, tota doctrina ex Hurtado desumpta.

Ex his sententijs 2a probabilis mihi est, convenienter probatur et defenditur a suis AA[us] precipue a Patre Hurtado loco citato sect. 7 a subsect. 2 unde incipit solvere opposita argumenta usque ad subsect. 7; et toto ubi supra adite ipsos.

et p[ro]la scitu digna inveniretis.

Sed obstare nobis videtur [illegible]

ea videtur mihi [illegible] Divinus [illegible] authorit[as]

[illegible] praedicta [illegible]

ex authorit[at]e Trident[ini] sess. 25 cap. 1 de reformat. ubi dicit: omnino

eis interdicit (Synodus) ne ex reditibus eccl[esi]ae consanguineos famil-
iares ve suos augere studeat. (Cum) (et) Apostolorum canones pro-
hibeant ne res ecclesiasticas quae Dei sunt consanguineis donent; sed si
pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant: eas [autem] non distrahant,
nec dispergent illorum ca[usa]. Infra [autem] [illegible] docum[en]to aut [illegible] 93 [illegible]
redit, vult omnibus beneficiatis sive curatis sive simplicibus ecclesiasticis.
Unde sic arguitur: in hoc decreto Trident[inum] imponit praeceptum [illegible]
omnibus beneficiatis dare amicis [illegible] consanguineis non egentibus aliquid ex
reditibus eccl[esi]ae; ut denotant verba illa omnino eis interdicit [illegible]
[illegible] praeceptum et obligatio non expendendi aliter quam inter pauperes
[illegible] opera [illegible] ex reditibus eccl[esi]ae [illegible] beneficiato [illegible] expend[illegible]
[illegible] tamen [illegible]: quod si non daret eiusmodi praeceptum et obligatio [illegible]
[illegible] posset ex residuo suorum redituum aliquid parentibus non indigen-
tibus distribuere.

Huic authoritati [illegible] sess. 25 [illegible] 10 [illegible]

in praedicto textum [illegible] Trident[inum] de rebus et reditibus ipsius eccl[esi]ae
[illegible] administratores [illegible] non [illegible]
[illegible] sumptibus eccl[esi]ae [illegible] pertinent, et [illegible]: in
verba talis decreti ex canone Apostol[orum] 39 [illegible] in ipso decreto citat[ur]: in
[illegible] canone [illegible] tempore [illegible] administratio[n]e
[illegible] reditibus eccl[esi]ae, ne de reditibus eccl[esi]ae aliquid dispergat aut paren
[illegible] donarent, nisi pauperes essent. [illegible] canone [illegible]
[illegible] ecclesiasticorum curam habeat [illegible] administrare. [illegible]
[illegible] dispergere, aut parentibus propriis, quae Dei sunt, donare. [illegible]
[illegible] sint, tamquam pauperibus subministret. Unde colligit[ur] [illegible]
[illegible] Trident[inum] [illegible] ex praedicto canone Apostol[orum] desumptum est.

sacerdos prohibetur pro aliquo distinguere in proprio (uti iure suo) parentibus donare ex redditibus Ecclesiae, quorum ipse habet administrationem: non vero de redditibus proprii beneficii, quorum non solum administrationem, sed dominium habet.

Quod videtur etiam donare consequentia Tridentinum verba, in quibus de clericis interdicitur ... ipsis observandum esse pro gradus sui dignitate. Qualiter dicat, ipse similiter videri in quantum participant de cura et administratione rerum ecclesiasticarum. Et in nostro sensu [illegible] decreta antiqua, quae clericis prohibent res ecclesiasticas donare, vel distrahere, docet Dominus Lugo ... citata n° [illegible] apud ipsum, quod videri potest.

Sed haec interpretatio non obstante. Adhuc standum est ... communi sententia assentium in dicto decreto Tridentino contineri rigorosum praeceptum de non distribuendis redditibus etiam proprii beneficii, nisi in pauperes, vel alia pia opera. Ac propterea de non donando aliquid illorum etiam sanguineis seu parentibus, nisi quatenus illi pauperes sint, et in quantum sufficit ad ipsorum miseriam demum sublevandam. Praecipue quia de eiusmodi etiam redditibus proprii beneficii intellexerunt praedictum textum illi ipsi Patres et Doctores qui Tridentino concilio interfuere, ut testatur idem Lugo, ... ex sua doctrina, et diligentia praestantissimorum virorum ... de Villanova et Bartholomaei Martini qui huic concilio interfuerunt. Non obstante interpretatione, quam huic contrat adtribuere intendit Dominus Suare ... sua n° 96. Et ex hoc universali sensu et diligentia praedicti ... Tridentini verbi citatus Lugo idem doctrinam esse certam.

Non 2° praedicta doctrina, quia nisi Ecclesiastici obligarentur omnia superflua suorum redituum in pios usus expendere, valde improbabile imo et inique faceret Ecclesia tantam affluentiam redituum illis assignare. Nam quis iustificare potest, quod ex Christi patrimonio et redditibus Deo sacris dependerent, v.g. Archidiacono Toletano triginta millia ducatorum in annos singulos, de quibus pro libito posset disponere in omnes usus sibi placitos, sicut de proprio patrimonio. Certe in ea distributione bonorum Dei, et consequenter ... dispositio non videtur posse excusari a gravi peccato. Nam quod hoc aliud esset, quam ecclesiasticis

suppeditare mater et instrum. luxus, libidinis, et superbiae, p.dique
ob dissipare Xpi patrimonium.

Ex quibus hucusq. allatis infertur
illat, tam obligat. distribuendi pauperibus, bonis operibus piis re super
flua ex reditib. ecclesiasticis. Sed tn scire opportet, an et eius mi obligat.
sit ex suo genere gravis, et graviter obligans in quantit. gravi, qu. in
quantit. parva n. gravit. sed leviter obligat, ut pse pt. Vnde si beneficia-
rius aliqq. quantit. parva ex superfluo suoru reditum tribuere sanguineis
divitibus, vel expenderet in alia quam n. pia, n. ideo peccaret mortaliter,
sed venialiter tm qd. praedictam obligat.:

Sed dubium ee pot. qd in pnti matria
obligat. nomine mater, seu quantit. parvae. Sit ca. ver.: n. ee in pnti puncto
matria levis illa sola quantit., quae in furto omissi d. extraneus e matria
levis, sed multo maior quant. Vt docet Pr. Molina hic de 144. Vbi
addit eo maior quantit. requiri in hac matria ad peccatu grave, quo pbr
in patria beneficiarius mar. fuerit: quisq. beneficiarius, attentis cir-
cunstijs omnibus occurrentibus, ad digna sustent. sua insumerit.
Pr. Lamk

... Lugo hic de 4 n 42 inquit, quantit. notabilem existimari in hac
matria, quae fuerit pars aliquo mo. notabilis reditum superfluorum
ipsius beneficiati, vt sigs tertia, vel quarta, aut 5.a, 6.a inter plura
expenderet. Vnde 2.a hanc fa. pars mi quinta pt supfluu n. ex-
expenderet. Vnde 2.a hanc fa. pars mi quinta pt supfluu n. vi... Pr. Lugo
(?) ee quantit. gravis. Sed haec doctrina nimis laxa videtur Pr. Lugo
loco citato.

Ipse v. ex regula, qb ibi tradit, iudicat parvam quantitatem
pro existimari in hac matria quinqs. p quolibet centenario, qd numerus
superflui pervenit ad mille vel supra mille: qd si numerus superflui n. pervenit
ad mille usqs ... mar quantitas poterit ee parva matria: nam a cente-
nario numeri novem, vel decem poterunt ee matria parva. Videat
Lugo ibidem (?) 6. Vnde oriatur obligatio expendendi sup-
flua reditus benefici in opera pia.

Cap. 6

Unde oriatur obligatio expendendi superflua reddituum beneficij in opera pia.

Ad plenam noticiam doctrinae Cap. praecedentis valde utilitatis nec non dicti obligatio expendendi superflua redditus beneficij in pauperes, vel alia pia opera restat examinemus, gravem difficultatem. Unde scilicet proveniat praedicta obligatio. Plures censent eam obligationem oriri ex justitia. Ut tenent Doctores citati Cap. 4 § 1a sa. Sed haec opinio excluditur ex doctrina ibi tradita. Nequaquam praedicta obligatio oriretur ex justitia, quatenus beneficiatus non haberet dominium redditus sui beneficij, saltem illius partis quae sibi superflua; vel quatenus fideles tribuissent eos redditus Ecclesiae sub obligatione erogandi superflua operibus pijs: vel quatenus ipsa Ecclesia tribuisset eos redditus beneficiato sub obligatione et pacto justitiae obligante ad erogandum superflua pijs operibus: sed nihil horum datur ex quo possit oriri ea obligatio ex justitia, ut constat ex Cap. 4 partim ex fundamentis nostrae sententiae ibi propositis; partim ex responsione ad penultimam et ultimam objectionem cap. propositi ibi etiam.

Propterea alij dicunt praedictam obligationem expendendi superflua in pauperes provenire ex charitate et lege naturali ipsius, ut docent Molina tr. 2 de just. disp. 144 prope finem in responsione ad 3 argumentum; aut etiam ex misericordia, ut tenet praeter alios Soto lib. 10 de just. q. 5 art. 4 ad 2a. Sed neque haec sententia placet: quia neque saeculares neque clerici non beneficiati tenentur ex charitate aut misericordia expendere in necessitate communi inter pauperes omnia superflua suorum redditum, imo neque medietatem illorum; neque etiam clerici beneficiati tenentur expendere in necessitate communi inter pauperes omnia superflua suorum bonorum patrimonialium, aut quasi patrimonialium: quia neque clericus beneficiatus tenetur ex charitate aut misericordia expendere in eadem necessitate communi inter pauperes omnia superflua sua proventus seu redditus sui beneficij.

Ratio huius est: quia [illegible] nunc [illegible] [illegible] eleemosyna ex charitate vel misericordia, nisi in necessit

[illegible] potest nisi [illegible] eleemosyna [illegible] ut [illegible]

Unde cadit necessitas eius pauperis, et aequalis potestas in [illegible]

[illegible] potestas [illegible] eamque [illegible] ex charitate vel misericordia

[illegible] [illegible], aut non [illegible] in [illegible]

et expendendi superflua in pauperes. [illegible] [illegible] potestas [illegible]

[illegible] vel clerici etiam beneficiati quoad ex superfluo bonorum patrimo-

nialis [illegible] pauperis [illegible]

[illegible] aut quasi patrimonialium suorum necessitate [illegible] in pauperes

[illegible] ex charitate vel misericordia ad expendendum in pauperes

necessitate [illegible] superflua praedictorum bonorum: [illegible] potestas

beneficiati divitis quoad ex superfluo reditum beneficii sui [illegible] necessitate

[illegible] pauperum [illegible] [illegible] ex charitate vel misericordia ad expen-

dendum in tales pauperes [illegible] necessitate patientes [illegible] superflua [illegible]

[illegible] reditum. [illegible] [illegible] qua beneficiatus tenetur expendere in

pauperes [illegible] superflua suorum reditum [illegible] charitate [illegible]

ex misericordia.

[illegible] dices [illegible] [illegible] beneficiatis [illegible]

[illegible] et [illegible] loco citato [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] beneficiati) [illegible] [illegible] quae [illegible] in [illegible]

[illegible] [illegible] beneficiatos [illegible] ad eleemosynam [illegible]

[illegible] in necessitate [illegible] ex omni superfluo suorum reditum. [illegible]

[illegible] et [illegible] [illegible] tenetur [illegible] [illegible] pauperum, [illegible]

[illegible] in [illegible] [illegible] indifferentiae [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] non [illegible]. Sed haec non [illegible], ut inquit [illegible]

n. 14.

[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] iuncta [illegible] eleemo-

[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] statuendo in beneficiato [illegible]

[illegible] [illegible] eleemosynas, [illegible] haec [illegible]

[illegible] [illegible] clericus etiam [illegible] [illegible] beneficiatus [illegible]

[illegible] ex suo patrimonio, et haec [illegible] [illegible]

[illegible] insuper haec [illegible] [illegible] eleemosynas [illegible]

[illegible] [illegible] illas [illegible] in necessitate [illegible]

secularis; quo non beneficiatus ex vi maioris perfectionis status, neque ex [illegible] ad ipsum seculare non tenetur sub mortali ad maiores eleemosinas faciendas, ergo non mere secularis.

2º quia quamvis beneficiatus habens superflua ex bonis patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] perfectior in hoc statu, [illegible] non mere secularis et [illegible] hoc [illegible] [illegible] eleemosinas faciendas [illegible] [illegible] et in [illegible] sui perfectioris status non [illegible] [illegible] ad faciendas maiores eleemosinas extra superfluo in necessitate [illegible], ergo non mere secularis: [illegible] beneficiarius habens superflua ex [illegible] sui beneficii tenetur ratione perfectionis sui status ad faciendas maiores eleemosinas extra superfluo in necessitate communi, ergo non mere secularis. Et in [illegible] [illegible] potest esse [illegible]. Prima quod si maior perfectio status beneficiati, quo [illegible] habet superflua ex bonis patrimonialibus aut quasi patrimonialibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] faciendi maiores eleemosinas, ergo tenetur [illegible] non mere secularis: sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] maior perfectio status beneficiati habentis superflua ex redditibus [illegible] — 2ª quia [illegible] [illegible] faciendi maiores eleemosinas [illegible] ex ipsa maiore perfectione status beneficiati, et eadem perfectio status reperiatur in beneficiato habente superflua ex [illegible] [illegible], aut bonis patrimonialibus, atque in [illegible] habente superflua ex [illegible] seu redditibus beneficii, eandem obligationem habere [illegible], in ordine ad faciendas ex omnibus [illegible] superfluis maiores eleemosinas, ergo non mere secularis.

3º quia etsi demus beneficiatum ratione maioris perfectionis sui status tenentur ad maiores eleemosinas faciendas ex superfluo [illegible] redditium, ergo non mere secularis ex superfluo [illegible] bonorum patrimonialium, aut quasi patrimonialium; [illegible] [illegible] [illegible] teneri [illegible] superflua [illegible] [illegible] [illegible] in necessitate [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sententia non teneantur [illegible] sub mortali [illegible] [illegible] ulla eleemosina ex superfluis sui status in [illegible] necessitate. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] remaneant, [illegible] dic[illegible] petere [illegible] in
necessit[illegible] consilia [illegible] qua [illegible] stat [illegible]
[illegible] res [illegible]

[illegible] beneficiatus [illegible]

[illegible] pauperum nisi in necessitatibus, ut [illegible] aliter
[illegible]. Quare [illegible] tenebitur ex [illegible] illis fructibus in [illegible]
[illegible] Atque beneficiatus [illegible] superflua ex bonis patrimonialibus.
[illegible] quasi patrimonialibus [illegible] teneretur [illegible] ex illis [illegible]
in necessitate [illegible] ex superfluo [illegible] seu reditum beneficii.

Quare [illegible]

[illegible] [illegible] citata [illegible] de [illegible] praedictam
[illegible], quod hic beneficiatus expendere [illegible] superflua reditum bene[illegible]
[illegible] pauperes [illegible] pia opera [illegible] persona
[illegible] beneficiati, aut status illius (ut [illegible]) [illegible] quod [illegible]
et [illegible] bonorum beneficii, quae, ut [illegible]
[illegible] expendere debere. [illegible]
[illegible] eas expendere quod in res [illegible] et [illegible]

[illegible]

[illegible] placet: [illegible] etsi [illegible] res, quae [illegible]
[illegible] et [illegible] res [illegible] expendantur [illegible]
[illegible] diximus [illegible]) [illegible] tales res debere [illegible] et [illegible]
[illegible] incultu et honore Dei [illegible]
[illegible] pie et religiose expensa in Dei honore et cultu ([illegible]
[illegible] expenduntur, [illegible] inter [illegible] seu ministros [illegible]
[illegible] intervenientes) transire in [illegible]
[illegible] reliquae, quae erant apud [illegible], nempe [illegible] seu
[illegible] beneficiatus [illegible]
[illegible] distribuendi in opera pia [illegible] ex reditibus [illegible]
[illegible] portio, quae ex bonis [illegible] quae erant [illegible]
[illegible] in [illegible] superflua expendatur in pauperes
[illegible], nempe [illegible] ut [illegible] portio quae [illegible]
[illegible]

[illegible] beneficii [illegible], [illegible] u [illegible].

extra [illegible] beneficiati [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bona Dei [illegible] [illegible] expendi [illegible] [illegible] pia [illegible] inde [illegible] [illegible] ipsorum bonorum [illegible] res Dei [illegible]: [illegible] [illegible] non inde [illegible] [illegible] [illegible] non subsistit [illegible] in [illegible] [illegible] beneficiu.

[illegible] hoc [illegible]: [illegible] eas [illegible] teneretur beneficiatus [illegible] [illegible] expendendi superflua reditus [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] res [illegible]. Sed statim atque [illegible] fuerit [illegible] beneficiati, et in ipsos transierit dominium ipsorum, desinunt esse bona Dei [illegible] statim desinit et non subsistit obligatio expendendi superflua reditus beneficii in opera pia. [illegible] huius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adversarii nostri, [illegible] exilis quae [illegible] [illegible] [illegible] Deo [illegible], [illegible] [illegible] illa [illegible] [illegible] Dei [illegible] ex [illegible] ipsorum [illegible], [illegible] eas [illegible] veluti Procuratori, et thesaurario Dei. [illegible] res [illegible] bona Dei [illegible] bona Dei [illegible] [illegible] in Dei [illegible].

Hinc [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] bonorum [illegible] denominatio [illegible] extra [illegible] [illegible], [illegible] res sint [illegible] Dei [illegible] ex [illegible]: [illegible] denominatione [illegible] [illegible] extra [illegible]. [illegible] fit [illegible] Regis: sed statim atque Procurator [illegible] thesaurarius [illegible] [illegible] ipsius bona Regis ministris eius, et in eos transferet [illegible], [illegible] desinunt esse bona Regis: [illegible] statim atque [illegible] [illegible] adversarii [illegible] veluti procurator, aut thesaurarius Dei, expendit [illegible] ipsius bona Dei beneficiatis, [illegible] ministri Dei, et in illos transferet dominium illorum, statim [illegible] bona Dei desinunt esse bona Dei: [illegible] statim desinit et non subsistit [illegible] in [illegible] adversarii [illegible] [illegible]

beneficiati ad expendendos in opera pia oes suos reditus cum statim
ergo isti transeunt ad beneficiatum, et dominium illius desinant esse bona
Dei, ut probatum mee.

Ideo alij DDres sentent obligatum, qz hee beneficia-
tus expendendi in opera pia oes suos reditus etiam quo ad superflua illorum,
ee obligatus de jure divino. Et probant 1º ex illo Luc 11, quod superest
date elemosinam. Sed dicitur hunc et siles textus loqui universaliter
cum omnibus fidelibus, qui Iesu Xpti doctrinam sequuntur: non vero specialiter cum
beneficiatis, cum qq ut certum non loquebatur tunc Xpus Dnus, sed cum
omni populo: ergo textus iste non est ad rem, nec maiorem obligationem probat de
non in beneficiato ad elemosinas faciendas ex reditibus Ecclesiae, qz ex
reditibus patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus. Ac proinde
nec maiorem obligationem probat in isto, qz in reliquis Xpti fidelibus. Quare
dictum istud Xpti Dni solum est de consilio, non vero de precepto loquendo in ordine
ad elemosinam faciendam in necessitate communi, quidquid sit de necessitate gravi.
Probant

2º ex illo Isaie c. 3: rapina pauperis in domo vestra, quod illiquunt isti
DDres de beneficiatis retinentibus superflua suorum redituum. Sed rec. 1º, eas
exposit. esse morales et mere gratuitam. Nam Propheta ibi literaliter loquitur
de exactoribus vel Principibus populi depredantibus pauperes,
aut populum universum. 2º adhuc in sensu morali Propheta non loquitur ibi spe-
cialiter cum sacerdotibus sed vel cum Principibus populi, vel cum omnibus
potentibus dare elemosinas, et illas non facientibus precipue in necessitate
gravi. Unde ex eo textu non probatur maior obligatio in beneficiato ad elemosi-
nas faciendas ex sibi superfluo, qz in reliquis superflua habentibus. 3º
quamvis demus, esse maiorem obligationem dandi in beneficiato, tamen vi istius textus non probatur
eam obligationem esse potius de jure divino, qz de jure naturae sive just., sive Charit.
Ultima igitur

sententia in hac materia, cuius meminit Pr. Thomas Sanch lib. 2 cons. cap. 2 dubio
1º docet solo jure humano Ecclesiastico teneri beneficiatum ad expen-
denda superflua redituum benefi. in opera pia. Sic tenet apud ipsum Soto

lib 10 de just q 4 art 3 § Post hec immato ante solut argu
(n obstante, qd immate post art 4, 2 dc docet, eo oblig orin
misericordia, ut sup dictu) tenet tam ... qui mini ...
... lessius ... cap 4 ... o n ...
ubi inqt: itaq ... nec ... tam stricte extra necessitatis ...
corporalj, vel spiritualj proxi teneant clerici ... superflua illa in ...
res, vel opera pia expendere, ē ... preceptu, quo remoto ...
n nulla sit in ordinao, tn n videt mercriem.

... seu precepto positivo ... predicta ... satis mihi ...
ex loco Trident sess 25 cap 2 de reformat sup a nobis ...
cap ... ad ... peccare gravit ... quant notabile ex
superflua reditibus sui benefi n expendit in pauperes vel a ...
pia opera. ... ibi Tridentinus interdicit clericis de tali superflu ...
... qz in pia opera dispenere.

... qua etiā obligat orta ex precepto
... interpretatur ibid ... Lessius n° 29 in respons object ...
pia alia iura antiqua Simplicii, Gelasii et Gregorii Magni, qui
... ann 471 divisit ... reditus ... in 4 ... Canonicas, quar
1a applicabat Epo, 2a beneficiatis, 3a fabrice, 4a pauperibus: ...
illa divis ... dravit ann 494: 3 ... iterū dravit, approbavitq
teste Belarmino de scriptorib. ecclesiast ... et refert ...
de Charit ... 160 n° 81. sed hec iura allata a ... Lessio ad ...
randū predicta obligat orta ex ... precepto id n mihi persuadent
et ideo ab illis abstineo = ... ex solo iure humo et precepto po
sitivo ... predicta obligao ... sufficienter ... ex impugnat
... et ... nostre: na ea obligo, qz ... admit
tunt de distribuendo superflua in pia opera orit ex aliquo cap hui
usq ... proposito: sed n ex aliquo a nobis impugnato, ut ... ex im
pugnat ... q orit ex cap, od nos astruimus, nempe ex ...
precepto.

Sed ulterius id ipsum directe probo eadem re, qua Dr. Mo-
lina tom. 1 de just. tt. 2 disp. citato 147 § 2 post princ. in respons.
ad 3 argum. probat contra Navarro praedictum praeceptum Trident. de erogando
pauperibus superflua benef. si non nuisse ortum ex lege just. vel ~~[illegible]~~
ex natura rei. Et ro. qz affert est: quod si Trident. Synodus sibi persuasisset
clericos necessario dominos redituum benefi., ac propterea illos ex lege just. tene-
ri ut superflua pauperibus erogarent, numquam praedictum praeceptum sta-
tuisset ut sunt, dicens (sacrosancta Synodus) omnino eis interdicit;
sed ad id ex natura rei tanquam non dominos eorum redituum teneri expressisset.
Unde sic arguitur: quod si Trident. Synodus sibi persuasisset eos obligatos
expendendi in pauperes superflua benef. reditum, tamen ex jure natur.
just., charit. vel misericordiae, aut simili, vel etiam ex jure positivo Dei
numquam praedictum praeceptum statuisset ut sunt dicens, sacrosancta Synodus
omnino eis interdicit; sed ad id ex jure nat. vel Dei teneri expressisset.
Et cum non expresserit, sed ut sunt statuerit praeceptum, intendisse ad id
non teneri beneficiatum ex jure nat. vel Dei; sed ex praecepto Ecclesiastico,
quod de novo Eccle. beneficiatis imponit.

Quare [illegible] huius textus iudico
non [illegible] generaliter procedere [illegible] Molina, [illegible] disp. 147 [illegible] et disp.
[illegible] docet, obligat [illegible] beneficiatus erogandi superflua pauperibus esse
ex natura rei, sive ex jure nati, [illegible] omnino conveniens ex praecepto Eccle.
nam si ita [illegible] ex jure nati, numquam Eccla. ut sunt statuisset praedictum prae-
ceptum, et ipse omnino dicebat: et si illud ut sunt statuit, ut ipse docet, ergo
omnino tale praeceptum est ex jure mero nat., ut tenet citata disp. 147.

Nec no-
bis obstat quod hic author docet eadem disp. 147, nempe praedictum Trident-
ini praeceptum nuisse ortum ex charit.: nam id non probat dari illam obligat. ex lege
charit. independenter omnino a praecepto positivo Eccle.: sicut praeceptum
de ieiunio ipsum habet ortum ex virt. abstinentiae vel relig., ob quarum
virtutum motiva imposuit ab Eccla. praeceptum ieiunij: cum tamen nulla detur obli-
gatio ieiunandi independenter a praecepto positivo Eccle. Itaque adversum

ore' epta heant virtu ex talibus virtu ve motivo istarum non gtat, qui
dependent a dictis preceptis hec obligatio ae id quod preceptum positive
iubet: sed sed non motiva illarum virtus movent legislatorem ad ea
cepta imponenda. Quarevera obligatio a solo precepto oritur

Cap.

Aliquibus dubijs sit satis.

Dubium 1um: Ut quod dictum mei cap. precedent de obligat. exp
tendi superfluos reditus beneficij in opera pia, sive beneficium sit curat
sive mere simplex, dicendum etiam sit de capellanijs, superfluoque ex reditibus
earum. Aliqui distinunt inter capellanias collativas et non collativas: dicunt
superfluum ex reditibus illarum deberi pijs operibus, cum vere sint
reditus beneficij ecclesiastici; secus sentiunt de superfluo istarum, nempe
capellaniarum, que collative non sunt; quia cum iste non sint proprie beneficia ecclesi-
astica, sicut ille, nec fructus earum sunt proprie bona ecclesiastica ecclesias-
tica vel reditus, quorum superflua pijs operibus debent. Ita sentiunt
varius, sylvester, filiucius, etiam apud Dominum Lugo hic de 1 n. 28. Alij
ascribe sequendo de dictis capellanijs etiam collativis que dant cum onere resid.
in hegdomada vel mense, nam superfluum ex reditibus earum deberi
pijs operibus. Ita apud eundem Lugo sotus et Driedo, quos ipse
sentit. Dicendum: quia cum capellania collativa et immobilis sepe sit instituta
instar capellaniarum non collativarum et amobilium, que sepe erant in institu
credendum est eodem modo voluisse fundatores illarum et etiam istarum assignare
reditus capellanie pro stipendio capellani, et absque obligatione ulla fa-
ciendi eleemosinam ex superfluo reditu, nisi in re reditus ecclesi-
tica beneficij non haberet: quod tamen antea competebat etiam capellania amovi-
lem.

Ergo non sit dicendum de 3º, quod tenet altius, ut citatus, iniertdeberi
pauperibus superflua reditus ecclesiasticorum, adhuc modo quo reditus ecclesiastici
divisi sunt tantum in tres partes quarum nulla ad pauperes attinet, ex eo quod antiquitus
quando eorum reditus erant divisi in 4or partes una earum pertinebat ad pauperes

sit er ex eo, qd antiquitus pro capellaniis non erant collative nisi certi ... ut eam etiam superiorem pertineret ad pauperes inserendum a Domino ... nimis reditum eam deben pauperibus modo pro capellaniis ... ativae et immobiles: quia eadem voluntas debet presumi in fundatoribus istarum atque illarum, cum de ipsio non dicet, nec ullis expressis praeceptis ... a reditibus istarum expendendis in favorem pauperum ostendat.

Dubiu 2.

Quid tenendum sit de pensionibus et superfluo reditum illarum. In dubio 2a ... la docet idem dicendum esse de superfluo pensionum ... sive sint pensiones pro unica vita durantes, sive ... sive jure transmittantur ad posteros, ut saepe fit ... eme Ecclesiastice. Sic docet ... et Sarmiento apud Cunzez ... libro n° 21.

2a la assit id quod docet 1a la ... de pensionibus, quae dantur Clericis Ecclesiastico titulo, ut quae dantur ... Episcopis, secus de illis, quae dant ... aut quae dant titulo ... Ita ... Molina ... de just ... n° 1: 93 sam ... Sanch ... cap 2 dubio ... magna exp ... sequitur ipse.

3a la ...

... pauperibus superfluum ex sua pensione. Ita ... Azor ... n° 32 y Covarruv. Vazq. Azor et aliis. Imo ... hac sa ... nunc sa esse detecta in sacra Rota ... impositum ... beneficia ... in Trident. sess 25 cap 1 de reformat ... illud distribuendi pauperibus superflue ex reditibus beneficii ... de pensionariis, sed de beneficiatis ... hanc materiam ... pensionariis imponere ... nullum praeceptum ... ... et gravat hec doctrina: quia nullum praeceptum ... ista obligat pensionarii: quod dicendum est ...

Nec obstat si dicas, redi... pensionum esse bona Ecclesiastica, proinde ... debere transire in pensionarii...

ex ea obligat. aq nevant apud ben. ratij ex cuius benefo ea pensio extraxit. Qua ver. n sec ex iusta ca extracta a summo Pontifice ca pensione ex reditib. alicuius benefi, et applicata pensionario amittit rone fructum ecclesiasticum, ac pp transit in pensionariu absq eo onere, nec gravant onus ecclesiastici benefi..., quoru supflua pauperibus deben: sic portio, que ex eisdem reditibus ecclesiasticis extrahit rone ... et applicat alteri ... transit in alteru absq eo onere sive obligat.

Dubiu 3: quomodo possint beneficiati offerre sanguineis de reditibus ecclesiasticis sui benefij. R. qd si tales sanguinei pauperes sint, ac pp non heant congrua sustentat. pro rone sui status, aut si sint femine nobiles non heant pro qualit. sui status dotem moderatq et competente, poterit beneficiatus tribuere illis quantu satis sit, adiuncto labore et industria ipsoru sanguineoru pro conditione sui status, ad congrua illoru sustentat., vel ad competente et moderata dotem femine. Sic tenet cois doctrina, qz docent D. Thas, Caietanus, ... in ma tric ... q. 176 § ... superest, ali... Criter. ... intelligi ... ut, etiamsi beneficiatus heat alia bona ppria de qq disponere poit pro suo iudicio, et in quos cumqz usus: q de supfluo reditu sui benefi disponere pote in pia opera: atq ea congrua sustentao sanguineoru, ea dotis moderata et competens feminaru e opus pium: ergo de tali supfluo pote disponere in eiusmi sustentat. et dotem competente. Ita ide Molina ubi sup. ... Illud e.

Sed hoc e intelligendu cum aliqq limitationibus. 1a q aliae graves necessit. extraneoru non urgeant: q necessitas extrema, vel gravis extraneoru debet pregravere necessit. coi, aut quasi coi sanguineoru. Ita ide Molina ...

Sit tamen 2a q sanguinei non heant parentes, q illis possint, ac debeant sufficienter subvenire: na eiusmi sanguinei sibi inec... ... non st pauperes absolute ...: qre de supfluo reditu benefij non pote beneficiatus illis subvenire. ... qd de tali supfluo illis daret, n daret

iniis ut pauperibus, tum pauperes n. sic hom̃a ꝗ illi pr̃e
ecu bin 4.

Et 2.do qui ex humili familia et loco evenerit ad episcopatum vel
aliud beneficium ecclesiasticum valde pingue et honorificum, parentes, patres,
sorores, eorumque filios, qui pro statu suo status antiqui habebant congruam sustentationem, augeant nunc status praedicti beneficiati consanguinei novis conditiones
et splendorem status proprii, vi cuius iam egeant. plurimus ad sua congrua
sustentationem dotes pro potentes feminarum: probat qui post alia beneficia
sunt suppere ex superfluo suorum redituum debito pauperibus qui tantum
suis consanguineis deesse ad congruam sustentationem, et moderatas eminarum dotes.

R. ad dubium affirmative cum 2.do utrique ioi. ...
... potest agere in contrarium. ... status et splendor beneficiati consanguineis
... in ipsius familia consanguineos ... proprios ...
illis ... poterit ... prudentis arbitrium ... satis, ut beneficia
... sit maior et defectus ex eo quod ipsius ... pinguia gerat
in ... antea ... dicendum ... dote ...
dari debent, aut post ... beneficiati, ... ipsis
... ad ... aetate dispensat.

Art.

Utrum beneficiatus testari possit.

Pro dubiu istud ... praedicta videbimus. Dico 1.o: beneficiatus testari
non potest de bonis propriis ecclesiae, sive ea bona mobilia, sive immobilia
sint, quorum solum habet administrationem. Dico ista certa est, tenetur ab omnibus.
Et ratio: quia nemo testari potest de illo, quod suum non est: atque eiusmodi bona
non sunt bona beneficiati: quo de illis testari non potest.

Dico 2.: beneficiatus testari
potest non secus atque quivis saecularis de suis bonis patrimonialibus aut
quasi patrimonialibus: et consequenter de quacumque acquisitis ratione exercitii
ministerii ecclesiastici et sic testari potest de quotidianis distributionibus
... quae ad bona quasi patrimonialia spectant. Est etiam nec dicta

cit. qz tenet ex nris. rmb. Navarro, Suaro, Azor, et aliis. In hoc
tamen de iust et iur. initio, afferens q illa qua supra. Quoniam illa
benefitiarius habet proprium dominium horum eiusmodi bonorum, et alioquin nulla ius vel
lex reperitur, quae illi prohibeat disponere per testamentum de eiusmodi bonis.
Idea, qd dictus habet de potestate testandi de quotidianis distributionibus,
dicendo etiam de ea parte fructuum, qz quis parce vivendo subtrahit
sue personae sustentati. Tenet ibidem cum Navarro et aliis Molina
...dc. Et ratio; quia ut ... loco habet dictus id quod tinet ad bona qua-
si patrimonialia.

Dico ... si benefitiatus aliqua de suis bonis patrimo-
nialibus, aut quasi patrimonialibus insumpsit in opus, in qd poterat
insumere de reditibus seu grossa benefitii, et quasi cum illud insumpsit hu-
... sibi ... de eiusmodi reditibus, potest in quoscumque usus
testari ... reditibus ... insumpsit ex patrimo-
nialibus, aut quasi patrimonialibus bonis. De hoc ... Molina
... , necnon et ... , quos refert
... Sic ... multis ... probat ...

... nunc ... , ... ex nostra doctrina proposita ... 4 ...
..., necnon et ex ... adversariorum, ... pauperibus
... ex grossa seu reditibus benefitii non ... ex iust., eo ex
lege ... esse iust. sive ... sive nat., sive ecclesiastica. ... eius
... obligatio et debitum ex iust., non ... , nec ...
...; ... ex bonis patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus
daret aliquid gratis pauperibus ... intentione non satisfaciendi praedicto
debito ... ex iust., non satisfaceret tali debito: ...
... gratis ... eleemosina ... ex ...
... ex iust. ... pauperibus ... ex reditibus grosse
sui benefitii. ... creditoribus
aliquid gratuito donat, non satisfacit debito ex iust.: ac ...
eo dono ... in ... nec ex debito ...

bonu dispensare.

Atqui cum ea obligatio et debitum dandi pauperibus superfluum redituum beneficii non sit obligatio ex iustitia, sed solum ex lege, et ex praecepto ecclesiastica, ut a nobis probatum est: ideo dicimus, beneficiatum satisfacere legi obligat. si ex bonis patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus daret pauperibus quantum est aequivalenter illi superfluo redituum beneficii, quod pauperibus erogare tenebatur; etiamsi eam quantitatem quam ex suis bonis pauperibus erogat, non erogaret cum intentione satisfaciendi debito et obligationi praedictae legis.

Pone exempli gratia ex reditibus beneficii superfluere beneficiato 40 aureos. si ex patrimonialibus det viginti satisfaciet inadequate obligationi praedictae legis: si det 40 satisfaciet adaequate et in integrum tali obligationi, etiamsi illos dederit sine intentione satisfaciendi tali legi; imo etiamsi dederit cum expressa intentione non satisfaciendi illi. Et inde adhuc ea intentione vitiata sufficienter satisfactum est legi, et inde si mutet intentionem potuerit absque ulla culpa de reditibus beneficii sibi dispensare quantum est quod ex bonis patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus pauperibus erogavit. Et contrarium poterit dici illi restari.

Ratio huius doctrinae est: quia qui ponit opus externum ex se impletivum legis, etiamsi illud ponat absque intentione adimplendi legem, imo cum intentione et animo deliberato non implendi per illum actum legem, adhuc legem adimplet: sed eleemosyna 40 aureorum facta ab eo beneficiato ex bonis patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus est opus externum ex se impletivum legis dandi eleemosynam 40 aureorum: quia per eam eleemosynam 40 aureorum factam ex praedictis bonis satisfacit ille beneficiatus legi dandi eleemosynam 40 aureorum, etiamsi illam eleemosynam faciat cum intentione et animo deliberato non implendi legem per illum actum. Consequentia est bona. Maior non minus: quia illud opus externum eleemosynae 40 aureorum idem est sive ponatur cum intentione adimplendi legem, sive cum intentione illam non adimplendi: sed positum cum intentione adimplendi, adimplet legem, est opus externum ex se impletivum legis: ergo positum

... intere n istimo endi erga adhuc e oque ex terra e xte impletivus rois

Maraute

in qua e diffas ... e int Dres L... affirm ples, q si quis indieses to assistit sacro etiã aio deliberato et expresso n adimplendi, ptalis audit preceptu audiendi sacru, adhuc preceptu et obligat adimpleverit, etsic si mutat aiu, n tenebit aliud sacru audire. Et qua doctrina citat 24 Dres seander a Sarram in 3 preceptu Decalogi. Idq silit affirmant de recitat officy Di cu intent n satisfac precepto, cui vere satisfacere dicunt esse 30 Dres, quos refert. Mag Joan. Martinez de Prado tom 2 Theg moralis C 30 q 8 § 1 n 1. Idq etia docent loq de obligat adimplendi penit iniuncta a Confessario alij ples et graves Dres, quos sub atq precedes affert noster Amadeus ... de penit ... in ultimo impres: ...

Ad specialis diffas hic discut nunc: et benefiati testari point de reliqis reditibus suorũ benefioru (q ... ad grossa benefij spectant) sive tales reditus in se permeant, sive in aliquo alio, in quo benefiatus factus sit ditior.

Ad qz ... de jure ... nullus benefiatus, neq curatus, neq simplex testari pote de eius reditibus etiã in usus pios, et in quos poterat tempore sue vite disponere per donat. Ita juribus citatis tenet ... Molina ... 2e. ... spaliter ... e ... p varias Bullas et ... Pauli 3, Julij 3, Pauli 4, Pij 5 et Gregor 13, q bona illoru applicant Camere Apostolice, illas q citat Molina ... Postea ...

Sed his n obstantibus consuetudin locoru standu e ut textat ipse Molina tum ad fine ... Licet neq ..., tum passim in sequentibus: In ... Hispania ... tenet ... Pontificias Sanciones, ut nullus Epus seu prefatus testari posit de predictis bonis, nisi Licentia Pontificis ... et qd hor spolia ad Camera Apostolica ptineant. Sic Molina ... citato et usus probat. Excipe nisi de modica aliqua quantit

rerum mobilium testet. relinq. illis pauperibus vel locis religiosis aut etiam illis q sibi viventi servierunt (sive sanguinei sint sive extranei) dummodo qd ipsis relinqt sit x.a meritum servitij prestiti. Idem de beneficiatis permittit x.a capite relatum 2o de testam. Qd illigit etiam si ea quant. n sit illis debita. Quid a quoad presens attinet intelligat nomine parve aut modice quant. videri pote apud Ps Luger. hic d. 4 n. 42.

Sdo v de religs beneficiatis dictis a prelatis ecclis, x.a antiqq nre Hispanie consuetud. testari poss n obstantibus Pontificijs constitut. in contrium facientibus, que quoad istos in usu n ss. Immo etsi intestati discedant eorum spolia ex beneficio pmanentia ptinent ad heredes eorum ab intestato, n secus atq reliqua eorum bona. idqz sancitum e pluribus leg. Caroli 5 et Philippi 2, que videri poss apud eundem Molina ibi § Quoad reliquos.

Dubitari in hic pote: ut predicte consuetudo et leges pmittentes beneficiatis predictis qd testari possint faciant testam eorum n so validum sed etiam licitum. Si testam disponat de omnis benefi in opera pia, certum e apud Theos tale testam e validum et licitum, q cum so. rone legis positive et humane interdicat clericis testam cdere etiam in favorem piorum operum: infert qd talis lex interdicens sit p legitimam consuetudinem tempore sufficiente introductam, antiquata et abrogata, et ideo nullo mo reddens illicitum testam in favorem piorum operum factum, qd qz ~~malo~~ a sola lege reddebat illicitum. Si v predicti beneficiati ubi ea consuetudo testandi viget, de talibus bonis, et redditibus benefij testamret in opera n pia, ut in favorem consanguineorum divitum, tunc testam rone predicte consuetudinis validum erit. q tales beneficiati hent dominium eorum bonorum, et pret nulla dat lex annullans tale testam: nam ubi viget ea consuetudo tempore legitimo introducta p illam abrogata e quelt lex et ius coe in oppm faciens et annullans predictum testam. Ita Molina ibi a § 1a dc. usqz ad 9 cum Covarrub. Julio Claro et alijs. Et ob eandem consuetudinem si tales beneficiati intestati discedant ea bona ptinent ad heredes illius ab intestato.

An vero stante ea consuetudine immo et legibus nostrae Hispa-
niae supra allegatis tale testamentum sit non tantum validum, sed etiam licitum gravis est
difficultas. In qua nostri vero Ludovicus Molina ibidem § 11 dicto cum communi doctorum
asserente quod ea consuetudine non obstante lethaliter peccat beneficiatus, qui
de notabili quantitate bonorum seu redituum beneficii testatur in usus profanos
seu non pios, vel illa relinquunt sanguineis divitibus: necnon et beneficia-
tus qui ob suam culpam vel absque fortuito eventu decedendo ab intestato
in causa est ut talia bona deveniant ad sanguineos divites. Et ratio est,
quia nulla consuetudo potest facere licitum quod opponitur juri naturali, cum nulla
consuetudo possit praevalere juri naturae: cum ergo de jure naturae sit (ut communiter
docent DD.) ut in piis operibus insumat quidquid de reditibus beneficii
superfluit beneficiato sive in vita, sive in morte, superfluit vero in morte
quidquid in morte relinquit sanguineis: inde est quod quidquid in morte relinquit
sanguineis de jure naturae debeat piis operibus: et ideo si piis operi-
bus non relinquit contra istud naturae jus peccat, cui juri cum praevalere non possit
consuetudo, neque consuetudo facere quod licitum sit testamentum disponens de
tali superfluo in favorem sanguineorum, aut aliorum non piorum operum.

Sed sane
haec sententia Ludovici Molina mihi non placet, in quantum asserit, quod ubi praedicta consuetu-
do legitime praescripta viget, non sufficit ut faciat licitum testamentum bene-
ficiati, quo de praedictis bonis testatur etiam in favorem operum non piorum.
Illa doctrina mihi est damnare peccati mortalis, in quo perreant plures
beneficiatos passim testantes de eiusmodi reditibus dicto eorum pro, quae a
sua domina sustentatione attenebat, ipsisque applicata erat in vita ipsorum,
et extat sive in se, sive in alio, in quo beneficiatus factus est ditior.
Et ratio prime est duplex.

1a: quia non est certum obligationem distribuendi superfluum
beneficii in opera pia esse obligationem provenientem ex jure naturae: immo ut a no-
bis supra meta probatum est 6 huius dicitur ea obligatio tantum provenit ex praecep-
to positivo Ecclesiae: obligatio autem orta ex mero praecepto positivo Ecclesiae tolli
potest per consuetudinem contrariam legitimo tempore introductam: sed eiusmodi consue-
tudo legitimo tempore introducta potest facere licitum testamentum beneficiati

it eadē ɔsuetudo tempore sufficiente introducta potest facere validum testam(en)tu(m) beneficiati n(on) obstante precepto Eccl(esi)ae in opp(ositu)m, d(ict)a q(uia) ɔsuetudo legitime prescripsit.

2a q(uia) etia(m) si daremus, superfluu(m) ex predictis redditibus piis operibus deberi iure nat(ur)ae [illegible] in [illegible] applicatio n(on) deberi iure natae [illegible] in [illegible] pie applicari [illegible] ɔgruae ipsius sustentat(ioni), ut vere e(st) applicatu(m) q(uo)d q(uo)d extat ex applicat(ione) facta in honesta supellectili domus, quae adq(ui)sita est ex redditibus beneficii, aut q(uo)d q(uo)d extat in [illegible] [illegible] filiu(m) necessariorum ad eg(e)n(tiu)m ɔgrua(m) sustentat(ionem) beneficiati.

Et ro(ati)o q(uia) q(uo)d q(uo)d ex talibus redditibus benefi(cii) id sem(el) pie distributu(m) et applicat(um) e(st) ɔgruae sustent(ationi) beneficiati, n(on) debet iteru(m), seu 2o pie distribui in alia opera pia. Vnde q(uia) sem(el) pie applicata e(st) portio redditus quae ex aliqua prebenda extrahit(ur) ut det(ur) Cantori deservienti Eccl(esi)ae, etia(m) si aliq(uid) talis portionis Cantori superfluat, n(on) debet id iteru(m) pie, seu in alia pia opera distribui: [illegible] applicat(i) redditus [illegible] sufficienter [illegible] obligat(ur) insum(i) in opera pia redditus Eccl(esi)ae. [illegible] sed ea portio redditus q(uam) applicu(i)t beneficiatus suae ɔgruae sustent(ationi) in vita ipsius, iam sem(el) pie applicata e(st), et q(uo)d n(on) minus pie, q(uam) quae sem(el) applicata e(st) ɔgruae sustent(ationi) Cantoris; [illegible] n(on) debet in morte illius iteru(m) pie applicari p(er) testam(en)tu(m) factu(m) in favore(m) pau(pe)ru(m) [illegible] [illegible] portione sibi sem(el) applicata pote(st) beneficiatus n(on) so(lu)m vivus, sed etia(m) licite testari in favore(m) ɔsanguineoru(m), alioru(m)ve [illegible] n(on) [illegible].

[illegible] an filiifamilias [illegible] patria possit institui [illegible] heredem: et quaru(m) reru(m). Cap. 1. Quotuplex [illegible] bonoru(m) [illegible] possit filiifamilias.

DISP.

An filiusfamilias sub patria potest(ate) institui p(otes)t haerede dnu(m), et quaru(m) reru(m).

Cap. 1

Quotuplex qu(ae)s(tio) bonoru(m) ɔferere p(otes)t filiusfamilias.

[illegible] ex [illegible] bonorum [illegible] petere iuris [illegible] patria potest. [illegible] bonorum [illegible] secundum castrense, quasi castrense, adventitium et profectitium.

Castrense peculium dicitur, quod militiae occasione partum est. Sive stipendium sit, sive praeda ex hostibus, sive praemium, aut donativum Ducum, vel etiam Comilitonum; sive res aliqua donata, legata, aut testamento relicta intuitu militiae. [illegible] commodo tamen ea bona mobilia sint. [illegible] inter [illegible] intuitu militiae, [illegible] in ea bona [illegible] ut inservient equus et arma: an aliis [illegible] [illegible] ut [illegible] in [illegible]: presumo [illegible] de bonis primi generis, [illegible] militiae; [illegible] bonis 2 generis. [illegible] de bonis acquisitis occasione militiae [illegible] donatis [illegible] parentibus, [illegible] extraneis, ut [illegible] Regi, Reginae, vel etiam Principi, [illegible]: [illegible] in [illegible] castrensibus annumerantur, quae ex castrensi peculio [illegible] universaliter [illegible] quae bona acquisita regulanda [illegible] peculii, a quo [illegible]. Cum etiam [illegible] ex iuribus, et [illegible] in [illegible] castrensi [illegible] in genere [illegible].

Quasi castrense peculium nominatur, quod licet castrense non sit, ex iuris [illegible] privilegio gaudet castrensium bonorum. [illegible] generis sunt bona quae acquiruntur a clerico, aut officio Ecclesiastico. [illegible] ipsi acquiruntur post clericatum, [illegible] bonorum [illegible] natura sua [illegible] peculii adventitii: ut [illegible] in autentica Presbiteros [illegible] de Episcopis et clericis. [illegible] de bonis adventitiis, quae acquirunt filiosfamilias ante clericatum, [illegible] post clericatum non fiunt bona quasi castrensia, ut recte [illegible] Thomas Sanch. lib. 1 in Decal. cap. 13 n. 26.

[illegible] quasi castrensia [illegible] patrimonii ab [illegible] Parentibus [illegible] ordines [illegible] [illegible]

n mecanico, vel officiis iudicis, advocatus, tabellionis etc. vel ex professione alicuius artis liberalis, ut artis musicae. Et quidquid dat ipsi filio intuitu talium officiorum, aut artium addiscendarum, vel exequendarum. Insuper quidquid adquirit liberalitate Principis ipsi donat, vel donatum sit ad nuptias, vel etiam sine intuitu Patris. Ita Palao citatus n. 2 ex variis Iuribus et DD. Ad hoc etiam quasi peculium reduce cum P. Lessio lib. 2 cap. 4 dubitat de ipsa citatus Palao, quod ad castrensia ea reducit, bona, quae absque militiae intuitu donantur filiofamilias ea lege, ut inter castrensia bona computentur. Et ratio est, quia castrensia bona non sint, ut habetur lege si forte, ff de castrensi peculio, et insuper gaudeant privilegio bonorum castrensium, neque voluntas donatoris praestat, ut ea bona sic donata ad filium pertineant tamen in ordine ad dominium, et usum non secus ac si castrensia essent, quod fit inde apte ea esse quasi castrensia, ut ex desuper aut descripta istorum bonorum constat.

Adventitium vero peculium appellatur quod neque natura neque privilegio bonorum castrensium gaudet, aliunde quam provenit filio quam a Patre, et absque illius intuitu. Huius generis sunt bona quae civiter hereditario iure, donatione, fortuna, proprio labore mecanico, industria, negotiatione et libris adveniunt filio, aut a filio comparantur. Et quidem etiam si quae filius negotiatione adquirit, adquirit pecunia furtiva, vel mutuo accepta, etiam a Parentibus, dummodo pecunia a parentibus accepta negotietur nomine proprio, et non Parentis nomine. Insuper huc reducunt bona, quae filio ex matris aut Avorum maternorum successione obveniunt. Et in isto regno etiam quae ab avis Paternis de tertio et quinto bonorum relinquuntur. Itemque omnia annumerantur inter bona adventitia comparata Patris, dum ipse vivit: ipso vero mortuo nulla bona sunt adventitia nec matris: quia Patria potestas non cuius haec bona adventitia vocantur, quia ipsi adveniunt, non matri, sed Patri competit: ut constat ex Instituta. et DD. videndis apud Palao n. 3.

Adverte tamen hic esse bona, quae filius proprio labore et artificio adquirit, dum sustentatur a Parentibus quae si ...

ex tali labore quaerens non excedat sustentationem, tenetur Pater tum ex eo re tota expensarum, quas facit in illius sustentatione; quia Pater non tenetur alere filium si habet aliunde unde sustentetur. Quod si filius tale lucrum expendat, etiam vane et inutiliter, non propterea tenetur restituere Patri viventi, nec eo mortuo tenetur adducere eius quantitatem sic vane expensam in partitione bonorum Paternorum; nisi Pater id velle expresserit. Quod si non expresserit censetur remittere obligationem. Si autem predictum lucrum sustentationem excedat filius quod expresserit aut insinuaverit sibi velle retinere tale lucrum excessum, ille erit computandus inter bona adventitia; secus si non insinuaverit: nam tunc censetur Patri cessisse eiusmodi lucri excessum. Sic Less. et Barbosa cum Molina et aliis locis sup. cit. Unde Patre mortuo ille lucri excessus debet afferri inter filios ad partitionem omnium bonorum.

Profectitium peculium est quod Patre vivo principaliter influente provenit filio, cum tamen non gaudeat natura, aut privilegio bonorum castrensium aut quasi castrensium. Quod aliter etiam describi solet, nempe est illud, quod a Patre vivo provenit filio, eiusque intuitu et occasione primo et principaliter adquiritur, cum tamen neque gaudeat natura, nec privilegio bonorum castrensium aut quasi castrensium. Dicitur que peculium istud profectitium, aut quasi profectum in filium ex Patris substantia, vel influxu. Huius generis sunt bona, quae Patres donant filiis ut ea administrent necnon quae extranei filiis donant ob amicitiam, intuitum vel obsequium Parentum, tanquam ob primariam et immediatam causam. Secus dicendum si ea filiis donantur ob ipsam amicitiam et obsequium filii. Ita tenent Barbosa et Lessius cum Molina et plurimis ubi sup. = Quod si dubium sit an res data sit filio primo et immediate intuitu Patris, vel potius intuitu filii, favendum est possessori talis rei. Quod si neuter eorum sit possessor, dividi res debet inter filium et Patrem. Sic ex Molina contra Barbosa ubi sup.

Caput. 2.

Quorum predictorum bonorum spectat dominium filiisfamilias, et de ubi de potestate testandi.

Q. 1.ª filius familias dummodo puber sit het dnio independent à Patre dnij bonorum castrensium, et quasi castrensium. Ita ut n.º so illi spectat proprietas illorum, sed etiam usus fructus et administratio, liberaque dispositio in ordine ad contractus cuiuslibet generis. Ita Lessius et Palao ibi, et Comm. DD. Decidit quoque lege Lecteq ff et Codice de Castrensi peculio, et lege regia 6 titulo 7 partita 4 = Dixi dummodo puber sit, hoc est, dummodo expleverit annum 14. Nam etas puberis incipit puero anno 14 expleto, et in femina expleto anno 12 ut docent Les. et Palao ibi. Et ratio ad pubertatem so requirat qd in predictis annis versetur, idque probat ex ff de vulgari substitut. lege in omnibus in princ. et aliis juribus que affert tom. de Censuris lib 1 cap. 8 n.º 5. = Qd si filius familias puber n. sit et heat dnium et ussufructum talium bonorum; tm n.º het administrationem. Ita qd neque ex consensu Patris posit ea bona alienare; et posit ex consensu tutoris; et sic decidit § Pupillus instit. de inutilibus stipulationibus.

Ex huiusque dictis inferuntur aliqua. 1.º filium familias posse absque testari de eiusmodi bonis. Ita het expresse lege tam is § de mortis ca. donatis. Et ro est; quia filius familias het plenum dnium ussufructum; liberamque disposit. talium bonorum = Infert 2.º Patrem n. posse, renuente filio, aliquid ex predictis bonis sibi usurpare, nisi quatenus opus fuerit ad alendum filium. Ro est; quia quod ex illis sumeret renuente filio, sumeret ex alieno invito dno. + Qd si aliqd vltro sibi Pater usurpavit, et filius n. speraret, id sibi restituendi à Patre, posset ex bonis illius sibi occulte compensare; vel mortuo Parente petere à coheredibus: qd notavit Les. ibi n.º 8.

Infert 3: qd si filius ingrederetur Religionem eiusmodi bona transirent cum ipso ad conventum, tam quoad proprietatem, quam quoad ussufructum. Et ro est; quia filius secum defert omne ius qd sibi competit. Est certum, et tenet, ut vide P.º Thomas Sanchez lib 7 in Decalog. cap 13 n.º 137. et P.º Lugo de just. d. 3 n.º 196.

2.º: filius familias habet dominium directum seu proprietatem peculii adventitii; non tamen ussumfructum, qui dici solet dominium indirectum, quandiu filius est sub potestate patria. Nam ille Patri competit. Sic notatur lege Cuicunque, lege Cum oportet Codice de bonis, quae liberis. Et igitur versu quod autem, Institutio Per quas personas nobis adquiritur et lege Regia titulo 17 part 4.

Sed ab regula excipiuntur casus, in quibus filius habet non solum dominium, sed etiam ussumfructum peculii adventitii. 1.us: si Pater filio donet ussumfructum. In quo eventu non tenetur filius praedictum ussumfructum afferre ad partitionem hereditatis paternae cum reliquis fratribus: sed tenetur afferre ad illam pia a Patre donata ex suis propriis bonis. Et ratio est, quia in hoc casu nihil donet illi Pater ex suis propriis bonis; sed quod facit est nihil sibi accipere, ut poterat, ex bonis ipsius filii. Sic tenent Les. ubi supra n.º 10, et Palao ibi n.º 7 cum Bartholo, Antonio Gomez, Molina et aliis. Colligit quod ex lege Cum oportet, § vero non autem versu Sin autem Codice de bonis, quae liberis. quod si Pater non expresse et absolute donet, permittat tamen filio ussumfructum, filius poterit interim eo frui. Adhuc tamen poterit Pater postmodum sibi talem ussumfructum ussurpare cum sibi libuerit: siquidem ea donatio non habuit absolutam seu perpetuam. Ita Palao cum citatis ab ipso.

2.us: si aliquid filio donetur ea conditione, ut Pater ussumfructum non habeat, sed solus filius. Nam in eo casu etiam ussusfructus peculii adventitii filio competet. Ut docent ibi Les. et Palao. Et habetur expresse in Authentica ut liceat matri Codice & Codice de bonis quae liberis. Et hoc intelligitur de liberali donatione, et gratuito testamento. Nam si quid filio testamento relinquitur necessario relinquitur eo quod sit heres necessarius, neque donator aut testator necessarius privare Patrem ussufructu ipsi debito, et a Lege Concesso; nec conditiones extraneas hereditati debitae annectere. Ita Palao ubi supra cum Antonio Gomez, et Molina.

3.us: si aliquid filio donet Patre dicente, quia non iustum, ut ex eo Pater commodum reportet. Ita citati DD., quod favent iura ab ipsis allata:

4.us

4us. si ususfructus alicuius rei sit filio relictus. Tunc n. Pr nihil hebit: q sup usu fructu n pote dari alius ususfructus: cu ususfructus sit ipsus comodu et utilitas rei; et comoditatis non het alia comoditas: sicut servitus n dat alia servitus ut het lege i ff de usufructu legato. Et tenent Les. et Palao ibi cu Molina.

Het. Ant. Gomez sup lege 18 tauri nº 2: id ibi dy ee de jure usus fructus, sive de usufructu juris: qd qde negat Patri in tali casu competere: n vo de usufructu facti, sive de comodit. ususfructus juris, qus competere pote Pri. compet filio usufructu juris, sive jure usuf. Sed dre: q sicut Pr het jus ad usufr. facti sive ad comodit. provientes ex usufr. filii, iam Pr het jus ususfructus, sive usufructu juris, et n solu usumfructum facti: siqde het jus ad pcip. dy usufructu facti sive utilit. provientes ex illo usufructu, q filio competit. Ergo responsio data ab Ant. Gom. n subsistit.

5 casus e: si Pr fiat hereticus: Nq eo ipso efficit filius sui juris. C. 2 § Final. de Hereticis in 6º: et coent reddit ad filiu ususfructus suoru bonoru adventitioru, qus hebat Pr. Sic Les. nº 44 cu Simancas.

Igit in his oibus casibus dat in filio dmiu directu ~~[illegible]~~ ususfructus bonoru adventitioru, n secus atq. bonoru castrensiu aut quasi castrensiu: nisi forte cra aliqu ex predictis casibus aliter disponant spales leges, jura, vel cosuetudines alicuius regni aut loci. Et ideo spectandu st cra hanc re cosuetudines et jura ipsa regni vel loci. Ita Les. ibide.

Porro. 6e. casus enumeratas alter addit ab ipso Lesio nº 40 cu Sylvestro, in quo scilt filio competat pret dmiu directu ususfructus bonoru adventitioru. Nempe si filius una cu Pe succedat in heredit. fratris, vel sororis. Na tunc ususfructus competere debet filio sup. pte sua; ne inequalis sit succesio heredit. = Sed hunc casu recte reycit Pr Palao ubi supra: nisi forte testator exprimat se velle, ut equalit. succedat filius cu Pe tu in pprietate qz in ususfru. (Sivo id exprat iq iste casus reducit. ad 4u supra enumeratu) Et ro e: q qd Pr succedat una cu filio

n̄ deberet privare P̄rē iure qd̄ ibi spectebat ad usum fructum hereditatis filij
et qd̄ sumo quoque competet filio herede Pr̄, si talis pars hereditatis filio relinqueretur,
nullam per reticentiam P̄ri.

Sed rogas 1ᵒ: an de predictis bonis adventitijs possit filius
familias disponere et testari? Resp.ᵒ n̄ posse de illis disponere in vita
extra predictos casus: quia extra illos n̄ est apud ipsum utilitas et administra-
tio illorum; sed apud P̄rē, ut dictum est. Et ideo filius n̄ habet potestatem disponendi
de illis. = Potest tamen de illis disponere causa mortis consentiente Patre. Ita ex-
presse habetur lege Tam is 25 de mortis causa donatis. At de illis n̄ potest tes-
tari etiam Patre consentiente nisi ad pias causas. Ut habetur in cap. Et Pater 4ᵒ
de sepulturis in 6ᵒ. Quamvis ut ibidem dicitur de castrensibus aut quasi castren-
sibus absque possit testari.

Rogas 2ᵒ: an bona adventitia transeant ad ven-
tum cum filio ingrediente Religionem? Resp. transire quoad dominium directum, seu pro-
prietatem; secus quoad usumfructum. Ita Pr. Thomas Sanch. lib. 7 in Decalog. c.
13 n.ᵒ 89 cum pluribus. = Pr. Lug. disp. 3 de iust. n.ᵒ 190. Ratio 1.ⁱ partis
est: quia filius iste defert secum in monasterium iura, quae ipsi in saeculo compete-
bant: At sibi illi in saeculo competebat dominium directum, seu proprietas bonorum
adventitiorum, n̄ vero ususfructus illius: ergo iste defert secum illam n̄ vero istum.

Secunda quoad
usumfructum talium bonorum aliquid dubium est apud Auctores; quia aliqui putant illud tran-
sire in monasterium cum filio, et tunc ea bona fieri quasi castrensia, ut
tenent aliqui apud Pr. Sanch. ubi supra n.ᵒ 88, quorum rationes ibi possunt videri;
notandum est pro earum solutione, et contra Nostros Doctores) n̄ ideo manere apud P̄rē
usumfructum talium bonorum, dum filius manet in saeculo, et sub eius potestate, quia filius
est sub potestate illius; sed quia sub potestate illius erat, quando ea bona adventitia
adquisivit: Unde fit qd̄ ususfructus eorum bonorum semel a Patre adquisitus, n̄ debeat amitti
cessante Patria potestate in filium. Sic habetur lege ultima Codice ad Tertullianum.
et lege 3 Codice de usufructu. Et ex illis tenent nostri Sanch. et Lugo
ibidem cum aliis pluribus.

Rogas 3ᵒ: an libri, quos Pater dederat filio studiorum causa

99 q^s. filius attendebat, transeant cu illo ad conventu, quem ingreditur. Filolina et cu ipso Dr Lugo eo nº 106 citato, iudicant eiusmodi libros. pertinere ad peculiu quasi castrense filij, et conventer cu illo transire in conventu. si filius iam erat Doctor studijs absolutis, et id quod didicerat iam exercebat, vel in propinquo iam erat ad exercendu. si vero filius non absolverat studia, nec proximus erat ad id quod didicerat exercendum, iudicant eos libros pertinere ad Patrem: quia pro eo tempore studium Patris praesumit. Pater illos commodasse filio: sicut reliquam suppellectilem, qua filius utitur dum est sub Patris cura et potestate.

Addit Lugo non esse damnandos filios, praesertim nobiles, qui dum studiorum causa extra Patris domu morantur, si religiosi fiant, deferunt secum in monasteriu ea mobilia, quae apud se habebant, vel partim amicis benevolentiae causa distribuunt: quia in eo casu non solent Parentes curare de istiusmodi rebus. Quod si Parentes urgerent, ea essent illis reddenda, demptis vestibus et libris, quae saltem tempore noviciatus servari debent, ut si filij perseverare noluerint, possint decenter a Religione dimitti.

Ultimo et tandem quoad 3^m praesentis Capitis, filius familias non habere usum dominium bonorum profectitiorum, neque eorum administrationem: sed tam dominiu directu, quam utile, administrationem que talium bonorum esse penes Patrem. Quia filius acedat authoritas administrandi talia bona, tamen est in utilitatem Parentis, ex qua quorum eiusmodi bona profecticia dicuntur. Quare de his bonis non potest filius, nisi Patre renitente, quodque alienare, vel in sua utilitatem convertere. Sic habet Lugo cum opportet in principio, et ibi Glossa Codice de bonis quae liberis. Et ex ipsa sanctitur verbo Instituta titulo per quas personas nobis adquiritur. Et sequuntur omnes Doctores.

Excipitur ab hac regula patrimoniu, sive quod constituit filio pro sacris ordinibus suscipiendis, sive quod constituit filio vel filiae pro matrimonio contrahendo: nam tunc habeat non peculium profecticium, quatenus post mortem Patris debet in partitione haereditatis adducerat vivente Patre filio competit dominiu, ususfructus et administratio eius portionis seu peculij. Quare ususfructus et utilitas

ex eo ꝑcepta n̄ teneet filius in part. hæreditis adducere. Sic docent Molina hic tr. 2 d. 233 in ꝑnio et Palao ubi sup. n.º 8.

Sed queris 1.º an filius familias testari possit de prædictis bonis ꝑfecticiis? R. n̄ posse quia n̄ pōt illa alienare; ut constat ex juribus citatis sup. procedte. et rō a priori ē; q. talia bona n̄ sunt filii, sed P.is excepto casu immatè posito, nq. dnium et usufructus illorum n̄ ad filium, sed ad P.em spectant. Imo neqꝫ in casu immatè excepto lt filiis testari de prædictis bonis: nq. etiā si illorum dnium heant lege testari de illis n̄ ꝑmittitur.

Queris 2.º an dnium peculii ꝑfecticii transeat in conventu cū filio familias Religionem ingrediente? R. illud n̄ transire, sed penes P.em remanere. Ita ex com. DD. P.r Thos Sanch. lib. 7 in Decal. c. 18 n.º 37, et Lugo hic d. 3 n.º 196. Et rō ē eadē cum procedte. nempe q. tale peculium tam quoad dnium ꝓprietatis, qm quoad usufructum illius ē P.is: ac proinde penes ipsum debet manere. Tractatus 4us de mō adqrendi et amittendi rerum dnia. D.º 1a de mō adqrendi dnium rerum, quæ in nullius potest. et quæ ille sint. Cap. 1, quomō adqrat dnium rerum carentium dnō: et in alterius etiā potest.

Tractatus 4

De modo adqrendi et amitt. rerū dnia.

Disp.º 1

De mō adqrendi dniū rerū, quæ in nullius potest, et quæ in alterius etiā potest.

Caput 1

Quomō adqrat dominiū rerum carentium domino?

Nō eadē mō adqrit rerū omniū dnium; sed ꝓ diversitate status illarum

necnon et quod divertitur legum et titulorum concurrentium ad earum dominium adquirendum. Etenim res, quarum dominium adquiritur, sub nullius existunt potestate etiam si in se ipsis, vel sub alicuius potestate existunt: aut etiam nullo modo existunt neque in potestate alterius, neque in se ipsis. Prius non dicemus de modo adquirendi dominium rei, quae etiam si existat, in nullius existit potestate: postea vero de reliquis dicemus.

Igitur dominium earum rerum, quae in nullius antea existebant potestate comparatur apprehensione, occupatione vel possessione earum. Ut habetur lege 1 ff de adquirendo rerum dominio et § ferae institutionis titulo de rerum divisione, cuius haec sunt verba: quod antea nullius est, id naturali iure primo occupanti conceditur. Tenent communiter doctores ipsorum glossa ibi et doctores omnes.

Ista vero apprehensio occupatio vel possessio in apprehendente dominium predictarum rerum talis debet esse ut facta sit iuris adminiculo, sive talis, cui non reluctetur ius aliquod: acceptanti talis ut habeat quidquid requiritur ad ius possessionis eandem in accipiente. de quo vide dicta a nobis supra titulo 2 capitulo 1 § Ut tamen melius percipiatur. Et quidem sicut non sufficit quaelibet apprehensio ad candem ius possessionis earum etiam rerum, quae sub nullius existunt potestate, ut constat ex loco citato: sic non sufficit quaelibet apprehensio ad candem in apprehendente dominium earum rerum.

Sed quia diximus dominium rerum quae sub nullius potestate existunt, adquiri apprehensione, occupatione vel possessione iuridica, quae vere fiat contra iuris regulas, rogatur: an ad adquirendum dominium predictarum rerum sit de rigore necessaria ea apprehensio, occupatio, vel possessio: vel an sufficiat inventio nulla apprehensione secuta? Caramuel in Theologia morali libro 2 numero 266 indicat, sufficere solam inventionem: quia si possessio aliquid non sufficeret, maxime quia inventio rei non esset libera: sed quia ex industria fit, est liberata maxime: ergo ea sola sufficit. = Sed haec opinio est manifeste contra iura citata § 2 huius capituli, necnon et contra alia quae allegari possent, et propterea doctores omnes supra dicendum, solam inventionem non sufficere, sed requiri apprehensionem, vel possessionem iuridicam. Et ratio a priori est, quia mens adquirendi potest, sit etiam dominium pendet a dispositione legum et voluntate Principis: ergo cum dispositio legum predictarum decernat, dominium rei carentis domino adquiri apprehensione, vel possessione iuridica, ideo illa rem

alit' poterit adqri dniu predictaru reru. +

Cap. 2

Quomodo adqrat dniu reru, que in alterius st potest.

Si v. res erant sub alterius potest, duo regularit' loqdo requirunt ad earu dniu asseqdu; nempe titulus, et rei aprehensio vel poss, ut cstat lege traditionu Codice de pactis: et ex § per tradit. et seq. Inst. titulo de reru divis. Titulus v. iste q supponi debet ad ipsa poss. et aprehens. rei, eqß veluti dniu radix et origo, e emptio, donatio, electio et silia. Ipseqß solus non suffit ad causandu dniu, st deserviat ut ipsu titulu habens cdatur tq possessor, qß dniu rei sub alterius prexcatis potest, ut predij, aut servit. cstat ex lege si sub una §. si quis v. ff. de servit.

Si a predictus titulus verus sit fundat, vel causat dniu statim atqß poss rei advit. Si a n. sit verus, sed presumptus, pcedensqß ex bona fide, n. fundat dniu statim atqß poss advit; sed post tempus suffiens ad prescript. rei, de quo forte aliqd infra dicet.

Sed sit doctrina immate tradita q adqrdo dnio rei, que sub alterius existebat potest, regularit' loqdo pcedat: n. tn universaliter et in oi casu; q lt regularit' sul cu titulo predicto reqrat poss rei ex legu dispose: aliqdo tn ex earu dispens n reqrit poss, vel traditio rei; sed suffit titulus ad dniu adqrdu. Nq cu translatio juridica dnij ex jure, Principis qß dispose dependeat aut saltem dependere poit, st lege statui potuit, ut dniu pluriu reru n aliter transferat ab uno in aliu, qß titulo et aprehens rei sul; sic statui potuit et pote ut aliaru reru dniu solo titulo transferret absqß ulla reali tradit, vel aprehens rei, imo absqß ulla ficta tradit, et aprehens.

Casus v. in qq dniu reru, que antea sub alterius erant potest, adqrit solo titulo absqß ulla rei aprehens et tradit, 4 sequentes.

1us pcedit cca benefia ecclesiastica, quoru dniu (si cedamus ut ples cdunt dniu reru spualiu) solo titulo collat' benefij adqrit absqß ulla tradit, vel posses

2us cca hereditas adqrs sive ex testamto, sive ab intestato sit: Nam eo ipso qd quis hereditatem adit, cparat dominiu illius solo hereditatis titulo, absqz ulla hereditatis tradit, vel apprehens. 3us cca Legatu alicuius rei certe, seu determinate in individuo, cuius qdem dominiu adqrit legatarius, eo ipso qd heres hereditatem adit: imo ex spe juris legatarius cparat dominiu talis rei a morte testatoris. Dixi a rei certe in individuo: qa si res legata n sit certa et determinata in individuo, et aliqalit certa in spe, n cparat statim legatarius dominiu illius. Quare si legetur unius equi, aut unius servi ab hente plures, vel certa quantitas pecuniae, n cparabit statim legatarius dominiu legati sic relicti. Et comentalius neqz jus ad actionem vindicativa legati. 4us in favorem causae piae. Quare si civitatibus, ecclesiis, monasteriis, Hospitalibus, aliisqz piis locis, vel operibus aliqd sit donatu, vel venditu; aliqua vel hereditas aut Legatu relictu absqz aliqua tradit vel poss adqrent dominiu earu reru = 5us qoties cumqz inter duos stat societas oium bonorum, dominiu, imo et possessionem earu reru, quas alt. eoru noie com adqrit, alter etiā adqrit absqz ulla apprehens ab ipso facta. 6us Si tibi donet aliqd ea cdit ut praebeas alimta donatori: ea cdit n adimpleta, redit dominiu ad donatorem, abipsoqz adqrit de novo absqz ulla rei tradit = 7us in maioratibus Hispaniae mortuo possesore maioratus, statim absqz ulla rei apprehens transit dominiu et poss bonoru maioratus in successorem; Et vivente priore possesore maioratus, vel ipso mortuo, alius poss eorum usurpaverit. Quoad hos 7 Casus numeratos indubitate pcedit nra doctra. Caeqz cstat ex variis juribus et DDibus, quos videre poteris apud Pm Castro Palao de viis in gere pto 8 arto 4. = Alii v tres casus in qibus n cstat apud oes dominiu rei adqri solo titulo absqz tradit vel poss rei, videri potest apud eundem Palao loco cito. Dixi regulariter = 6us = 8us =

Cap. 3.

De modo adquirendi dominij rerum, quae antea non existebant.

Dominium rerum, quae antea non existebant (de quo initio capitis 1 agere proposuimus) adquiritur per productionem rei. Nam rei productio, ubi lex in oppositum non obstat, causat inter homines dominium morale rei ab ipsis productae. Si excipias productionem unius hominis ab altero, quae sola non est apta causare in hoc producente dominium hominis producti: nam omnis homo iure naturae nascitur liber; non autem nasceretur liber tali iure, si a generatione haberet subdi dominio generantis. Ratio autem cur generatio hominis non causet dominium illius in hoc generante, oritur ex dignitate et nobilitate naturae humanae, quae facit, ut licet aliae res inanimatae, necnon et animatae irrationales, ut leo et equus, fiant producentis pro se vel pro re sua, ut vi alterius leonis, aut equi existentis in potestate hominis, homo tamen propter nobilitatem suae conditionis non habet fieri generantis, nec trahi ad utilitatem alterius vi praecisa productionis, ut trahitur bos et equus: nam unus homo non producitur propter utilitatem alterius hominis: sed bos et equus producuntur propter utilitatem hominis.

Dixi autem productionem seu causalitatem rei causare dominium in producente seu operante, nisi lex in oppositum obstet: quia si lex aut ius aliter disponat, causalitas rei non sufficiet ad generandum dominium in operante. Et hinc fit: quod faciens aut construens domum in solo alieno, etiamsi illam ex propria materia construat: plantans arbores in alieno solo, etiamsi ex propriis traducibus plantet: scribens in carta, vel papyro aliena, etiamsi proprio atramento scribat, vel auro et argento proprio literas faciat, non comparet sibi dominium earum rerum, sed domus, arbor, et scriptura cedant domino domini soli, et cartae, ut constat ex iuribus praecitandis. Sed in talibus casibus datur quoddam quasi ius in operante res praedictas, ut petat a domino soli vel chartae recompensationem laboris et expensarum. Tale quoddam ius datur quando operans operatur bona fide, iudicando solum vel chartam, in qua operatur, esse sui vel suarum licentiae. § Cum in suo; § ~~...~~ Si Titius, § Literae Inst. titulo de rerum divisione.

Haec autem regula non tenet secundum easdem Institutiones in pictura. Nam si quis

in

in tabula aliena depingat, tabula debet cedere picturae ac proinde pictor acquiret dominium tabulae, non vero dominus tabulae acquiret dominium picturae. Licet in eo casu pictor debeat pretium tabulae solvere domino illius: quare eiusmodi dominus habet actionem utilem adversus pictorem pro pretio tabulae exigendo. Ita habetur § si quis in aliena tabula Instit. titulo proxime citato. Sed licet haec omnia decisa sint ab Instit. § citatis: adhuc tamen Glossa Frisingeri super § si quis proxime citato, et Martinus Palao de virtute de just. in genere puncto 24 docent quod si tabula pretiosior sit quam pictura, pictura debet cedere tabulae, non obstante § praeallegato ac proinde pictor in eo casu non acquirere dominium tabulae, sed potius dominum tabulae acquirere dominium picturae, licet eo obligatum solvere pictori pretium picturae = similiter quod si scriptura pretiosior sit quam charta vel papirus, invicem scriptura charta aut papirus debebit cedere scripturae, non obstante § literae supra citato: ac proinde scriptorem acquirere dominium chartae: dominum vero chartae in tali casu non acquirere dominium scripturae, licet habeat jus ad exigendum ab scriptore pretium suae chartae. Et ratio huius doctrinae est, ut docet ibi Palao: quia regula juris est, ut principale trahat ad se minus principale. Et confirmatur hoc ipsum ex ratione, quae traditur § illo si quis, ubi dicitur: ridiculum non est picturam Apelis vel Parrasii (quae solo maxime valoris existimabatur) in accessionem vilissimae tabulae cedere: quia si tabula non esset vilis, et pictura non esset magni valoris, sed potius econtra; tabula non deberet cedere picturae, sed econtra. Pro quo tamen jura illa quae continentur in Instit. aliter loquuntur de scriptura atque de pictura praedicta, propter praecedentes dixi a et haec a regula est, quam tradit Glossa citata ibi, nempe quia antiquitus pictura erat maximi valoris: et ideo pictura tunc veluti principalior debebat ad se trahere tabulam quantumcumque vel minimi pretii. Econtra vero antiquitus quaevis charta, papirus vel membrana erat minoris valoris quam quaevis scriptura, et ideo tunc charta aut membrana trahere debebat ad se omnem scripturam, praedicta regula: principale trahit ad se minus principale. Cum autem modo non sic eveniat semper: ideo doctrina tradita ab Instit. § si in si quis, et § literae non est universaliter

va; q inde talis doctra regulanda e regulis pie citatis. Ut ipsu strat apud citatis Glossa Iurisconsultus. Cauchus cuius decisio ibi poterit videri

Sed sane si hec doctra D. Galao ten. sit: erit eadem ratione probatur qd si in alieno solo parvi mom. edificet ab aliquo extraneo domus magni mom., solum debebit cedere domui, et non domus solo, non obstante lege que continet pro illo. Inst. lex citato cum in hoc: nam lt domus sit qd accessorium comparat ad solum, in quo fabricat, sitque regula juris qd accessorium sequi principale: id illique erit, nisi accessorium sit principalius maiorisque estimationis: nam tunc accessorium uti principalius debebit solo prevalere, ad se que trahere solum ipsum.

Disp. 2

de his, que censent in nullius ee potest, esseque apta ut fiant primo capientis.

Caput 1

Quaenam res certo reputent carere dno, fierique primi capientis.

Dictum a nobis mox cap. 4o precedenti, dominium rerum carentium dno. adquiri apprehensione seu occupatione ipsarum. Ut tn noscatur in qq rebus ea doctra ad praxim reduci possit, utile erit recensere, que nam res iudicent carere dno, ut quisque sciat quando rem aliquam possit per solam apprehensionem suam facere. In hoc tn cap. recensebimus, que apud omnes censent carere dno: in aliis sequentibus disputabitur de aliquibus, de quibus dubitatur, an careant dno.

1o censent dno carere, fierique primo apprehendenti lapides pretiosi, gemmae, ambarum, aliaque similia, que in littore maris, aut in fluminibus reperiuntur, nunquam que fuere in potestate alicuius. Sic habet § Lapillorum Inst. titulo de rerum divis. — Notat tn Mercado apud D. Vazq. opusc. suo citato de restitut., cap. 3 § 4 dubio 2 nº 34 qd. lt ita se habeat res de iure communi; iure tn particulari aliquorum locorum

applicata est lapillos gemmas et ambaram aliquae partibus et sic prioritas est inquisitio earum rerum hominibus partibus; adhuc tamen eos leges non obligare ne in publico ea inquisitio et apprehensio fiat quod si fiat non obligare ad restitutionem ante iudicis sententiam.

2.º censent domino carere insulae quae numquam fuere habitatae, aliaque similes loci, sic in continente sunt. hec § insulae eiusdem tituli. 3.º feras, pisces, volucres, quae in nullius existunt potestate: necnon et quae ex potestate alicuius aufugientes in suam naturalem libertatem se receperunt. Hec § feras tituli citati. 4.º ligna et pastus sylvarum communium et quoquo partarum: cum limitationibus tamen a nobis positis ... de § ubi de lignat., piscat., venat., pasquis et aucupio egimus.

5.º bona illa quae licet quondam dominum habuerint a multo tamen tempore dominum non agnoscunt, sive ea bona immobilia sint, ut insulae, aliaque loca, quae a longo tempore deserta sunt, sive mobilia ut multa, quae a tempore longinquo continentur in profundo maris, et casu extrahuntur vel in littore reperiuntur a mari projecta. Hec namque omnia apta sunt ut fiant primo capientis cum domino careant, et lex in oppositum non detur.

De thesauris, quae numerantur inter bona quae a longo tempore domino carent, specialis est difficultas, an illi fiant primo capientis, propter speciales leges, quae circa ipsos ipsorumque inventionem dantur. Sed de illis specialiter infra disputabimus cap. [illegible]

6.º carent domino, fiuntque primo omnes primo capientis res sive mobiles sive immobiles, quae pro derelicto habitae a domino, qui eas etiam a tempore proprio possidebat. Illae autem res pro derelicto habentur, quas dominus ea mente abiecit, ut eas in numero rerum suarum esse nolit. Quare abijciens statim amittit illarum dominium, illaeque fiunt primo capientis ut hec § Hoc amplius Inst. et § penultimus tituli de rerum divis.

Sed quia res aliqua potest pro derelicto haberi non solum per actum expressum proijcientis; sed etiam per praesumptionem,

et de quo non satis constet, quando dubitatur an res aliqua pro derelicto habeatur vel non habeatur, prudentis arbitrio iudicandum est: ut bene docet Pater Molina tractatu 2 de iustitia et iure, § De bonis: circa hoc autem punctum aliqua ultra dicentur disputatione ultima huius tractatus, ubi de bonis pro derelicto.

Inter bona pro derelicto habita computantur à Iure et ab Instituta §. proxime citatis bona illa quae ab ipso Iure missilia nuncupantur. Illius generis sunt pecuniae, resque aliae, quae à Principe, Republ., aliave persona proijciuntur populo ut fiant primo capientis, ut proijciuntur in die Coronationis Principis. Et ideo dominium harum rerum ab apprehendente comparatur. Quae omnia latius exponit Molina disputatione citata, adiuncta disputatione 3.

Cap. 2

Quid tenendum sit circa bona vacantia.

Bona vacantia vocantur à iure stricte et rigorose loquendo, ut observavit Molina tractatu 2 disputatione 3 § Bona etiam, bona illa quae domino vacant, eo quod eorum dominus è vita discesserit herede non relicto qui illi iuxta prescriptum iuris civilis ab intestato succedat, cuique applicari illa debeant ex iustitia. De his quae bonis, quae domino vacant, quaerimus in praesenti an ea fiant primo capientis. Et dico eorum dominium non pertinere ad primum apprehendentem, sed ad fiscum Regium in Regis sumptus, Reipublicae subsidium. Ita enim habetur lege 1ª § ultimo ff de iure fisci, lege vacantia codice de bonis vacantibus lib. 10. idque habetur de jure Castellae lege 12 titulo 8 lib. 5 novae recolectionis: Et potest Rex pro suo libito ea bona cui voluerit applicare. Et sic in regno Portugaliae applicata sunt in redemptionem Captivorum.

Excipiuntur tamen ab hac regula bona vacantia hominis peregrini, qui in hospitali ab intestato discedit, herede non relicto. Nam bona illius mobilia ibi reperta non pertinent ad fiscum regium; sed distribuenda sunt in pia opera ab Episcopo illius loci, ut habetur in autentica Omnes peregrini codice Communia de successoribus, et lege Regia titulo 1 Partita 6

nisi

nisi forte hospitale, in quo discessit succedendi privilegiu[m] h[ab]eat, uti regulariter h[ab]ent o[mn]ia hospitalia n[ost]rę Hispanię: ut notat ex Covarrubias, Molina et alijs P[ate]r Palao ea[dem] d[isputatio]ne unica de just[iti]a in genere p[unc]to 19 n[umer]o 9.

Q[uo]d si roges: Cur eius m[od]i bona n[on] fiant 1[mi] apprehendentis q[uae] Careant D[omi]no? R[espon]d[e]o, ideo e[ss]e, q[ui]a eius m[od]i apprehensio fieret c[ontr]a jus, q[uo]d D[omi]niu[m] taliu[m] bonoru[m] applicat Regio fisco: apprehensio a[utem] quę fit c[ontr]a jus, sive absq[ue] juris adminiculo nec[essari]o e[st] apprehensio, nec possessio juridica: et ideo n[on] e[st] apta generare D[omi]niu[m] in tali apprehendente. Ut constat ex dictis initio Cap[itu]lis 1[mi] preced[en]tis disp[utationi]s.

Cap 3

An venę metallicę antequa[m] apprehendant careant D[omi]no, fiantq[ue] 1[mi] apprehendentis?

Venas o[mn]es metallicas in cuiuscumq[ue] agro reperiant[ur] esse co[mmun]es de jure nat[ur]ę, D[omi]noq[ue] carere antequa[m] ab aliquo inveniant[ur], et occupent[ur] docent P[ate]r Lessius hic lib. 2 Cap 5 dub. 12, Soto de just[iti]a lib 5 q. 3 art[icul]o 3, Caramuel in sua Theologia morali lib 2 n[umer]o 282 cu[m] alijs.

Ê c[ontr]a v[er]o P[ate]r Molina tr. 2 de just[iti]a d[isputatio]ne 54. Vazquez in opusculo de restitut[ion]e Cap 5 § 4 dubio 1 a n[umer]o 15 Bañez 2a 2ę q. 66 art[icul]o 5, Lugo de just[iti]a d[isputatio]ne 6 a n[umer]o 106 et alij pl[ur]es tenent metallicas venas seu mineralia de jure nat[ur]ę, seu Gentiu[m] e[ss]e sub D[omi]nio eoru[m], quoru[m] s[un]t agri, aut loca in q[ui]bus reperiant[ur]; n[on] secus atque venę saxoru[m] vel aquę, quę in alicuius agro reperiunt[ur] p[er]tinent ad D[omi]niu[m] agri, sive iste D[omi]nus sit aliquis particularis, sive aliqua Co[mmun]itas, Civitas, vel Respub. h[ab]ens stricte D[omi]niu[m] in tali loco. = Q[uo]d si ager aut locus in quo tales venę inveniunt[ur] in nullius bonis e[ss]et, sed esset co[mmun]is vel publicus, cuius g[ene]ris e[st] via publica, platea et callis, ut docet Vazq. ibi n[umer]o 26 et 27: tunc etia[m] ipsę metallorum venę

sit etiā venæ aquarū ad nullius dnīū ptinerent, proinde qd tunc fie-
ri l. cappientis.

Ex his ergo duabus sententijs 2ª mihi placet. Ac pinde
dico 1º: venæ metallicæ, quæ in agro alicuius reperiuntur, nō st oēs
de jure naturæ; sed ptinent ad dnū agri. Unde consequenter nō st ta-
les ut fiant l. cappientis. Cum quo tn̄ stat, ut infra dicemus, qd possit
Rex vel Respub. oēs metallicas venas sibi tanqā tributū adscri-
bere. Pbatur: 1º quia venæ metallicæ, quæ in agro alicuius reperiuntur
st pars terræ, ideo ad eū ptinent, ad quē ptinet totus ager. Et sic tales
venæ nō erunt coēs, nec aptæ, ut fiant l. cappientis sicut nō st coēs ager
et pars illius. 2º quia nō est potior ro, cur venæ aquæ, saxorū et similium
ptineant ad dnū agri ut pars vel membrū illius, quā venæ metallicæ: sed
illæ ptinent ad dnū agri, ut oēs admittunt, et pbat̄ iuribus cit. Greg. Lop. Vol. ta
vos sup.ª § quoad totale fundū: ostat qd ex lege 2ª titulo 4 sive part.
ta etc.ª

Sed obijciunt 1º adversarij: metalla st genita et destinata
a natura in publicos seu coēs usus; nō in privatos: ergo nō ptinent ad pri-
vatū dnū agri. Rr omisso ante, neg. conseq.: quia oīa, quæ a natura creata
st in publicos seu coēs usus hominū, possunt fieri divisione seu partitione
ipsorū hominis particularis seu privati. Sic enim venæ aquæ et saxorum,
necnon et herbæ, imo et res oēs sublunares creatæ st in coēs usus hominū,
nā jure naturæ oīa st coīa: et tn̄ titulo divisionis et apprehensionis possunt fieri,
de facto quæ fiunt tales res hominū privatorū. Ita idē, ipsas venas me-
tallicas, quæ sec. adversarios creantur in usus publicos, per apprehensionem
fieri hominis privati inventoris, ut ipsi adversarij docent: ergo nō obstat
qd mineralia sint creata a natura in publicos usus adhoc ut postea
agrorū mineralia ptineant ad privatū hominē, qui est agri dnūs, in quo
mineralia ipsa reperiuntur.

Obijciunt 2º: Venæ metallicæ st magnæ esti-
mationis: ergo nō est æquum qd cedant vilissimo agro. Qua etiā ro dicitur, si
quis in aliena tabula inst. de rerū divis., ridiculū esse picturā Apellis

vel

vel Parrhasii in acces(sionem) vilis(simae) tabulae cedere. — Cr(ede)r(em) tamen
istud n(on) esse adrem, q(ui)a paritas desumpta ex dicto § Inst. ad rem. Nam
in eo § q(uo)d pr(aece)dit de Paccioli, quando alius est d(omi)n(u)s ad tabulam pictu-
re et alius ad picturam tabulae: et sic rogat. in q(uaest)io(n)e d(omi)n(u)s debeat ce-
dere suum jus alteri, accepto ab altero debito pretio p(ro) tali iure et re-
sol(v)at an scilicet d(omi)n(u)s tabulae debeat cedere pictori suum jus et tabulam
accepto pretio p(ro) illo: an pictor debeat cedere d(omi)no tabulae suum
ius et picturam accepto pretio p(ro) illa. Et resolvit ibi d(omi)n(u)m tabulae
debere cedere pictori suum ius et tabulam, accepto pretio p(ro) illa: n(on)
e(contra) pictorem debere cedere suam picturam d(omi)no tabulae accepto pretio
p(ro) illa: q(ui)a ex his duabus, tabula scilicet et pictura, magni momen-
ti pictura sit valde prestantior tabula, tabula quae vilior est et
ius a(...) debet cedere picturae, quae est maioris mom(en)ti et l(...) a(...)
illa: ac proinde picturam et picturae d(omi)n(u)m debere ad se afferre tabulam
et ius a(...) et n(on) e(contra).

Haec a(utem) q(uaesti)o et resolutio ad rem presentem n(on) est nec vel-
ta e(st) paritas eius, in lege n(ost)ra: q(uia) in n(ost)ra q(uaestione) n(on) supponit, alium habere ius a(d)
agrum et alium habere ius ad minerale: sed ibi disputat quisnam habeat ius ad
minerale an d(omi)n(u)s agri, an inventor mineralis, q(uo)d q(uaestio) diversissima est
ab eo casu Inst(itutionum), p(ro)inde nulla ibi est paritas, quae urgeat p(ro) casu pred.
sol(u)m n(on) ex ea parit(ate) p(ro)baret, q(uo)d si unus haberet ius ad agrum, et alius ius
ad minerale, in tali casu d(omi)n(u)s agri deberet a(...) cedere d(omi)no mi-
neralis accepto pretio p(ro) agro: et n(on) e(contra). Ex eo a(...) nil seq(uitur) (...) nostra
(...)

Ubicumque: i(n) vene metallicae sunt p(ro)p(ter) agri, iure fructus illius
p(er)tinerent p(ro)p(ter)ea ad d(omi)n(u)m agri, n(on) possent Principes illas sibi reservare, nec ali-
q(uo)d emolum(en)ti illarum inventoribus adscribere tanquam inventionis mercedem
seu stipendium: sicut n(on) possunt p(ro)p(ter) iure fructus i(te)m agri sibi vel aliis
cuicumque adscribere. — R(espondetur) 1o: q(uo)d etiam si mineralia sint p(ro)p(ter) agrorum,
potuerunt Reges illa sibi reservare initio divisi regni et agrorum
illius, partiendo subditis predictos agros subditi q(uo)d adipsum Reges p(er)tinerent

quecumq; mineralia in talibus agris invenirent. In quo casu, ut manifestu est, nulla iniuria fieret dnis agrorum, si mineralia inventa in locis ipsorum sibi Rex assumeret. Et hoc quoque pacto iudicant aliqui mineralia in nra Hispania pertinere ad Regem.

R. 2o quod etiam si mineralia non sibi reservassent Reges ab initio divisis agrorum modo explicato poterunt postea illa sibi retinere, et adscribere tanquam tributa subditis imposita. Nam eodem iure, quo Reges possunt imponere suis subditis alia tributa solvenda in regios sumptus, Reipub. que defensionem, etiam ex bonis magno labore paratis, ut ex tritico, vino, oleo, et similibus; possunt in eundem finem sibi adscribere tanquam tributum metallicas venas, aliaque inventa, ut thesauros et similia, que nullo labore parantur. Cum vero ad fructus mineralium percipiendos necessaria sit ars, specialis industria, magnusque labor, magneque impense ex parte inventoris, eiusque qui metalla ex mineralibus eruit, poterit Rex pro ea arte, labore et industria designare inventoribus tanquam iustam mercedem aliquam partem emolumenti percipiendi ex ipsis mineralibus. Exinde tamen non infertur quod alias partes fructuum agrorum, qui labore et industria dni agri percipiuntur possit Rex alteri adscribere, aut sibi ipsi nisi specialissima necessitas urgeat: nec aliás id facere possit, nec dnis supremus.

Sed adhuc notandum hic est neque Regem posse hoc etiam tributum imponere, quo scilicet sibi reservet mineralia thesauros et alia inventa, quin ad tale tributum imponendum adsit gravis necessitas, ut tenent plures et graves DDes apud Caramuel lib. 2 Theol. moralis no 285, et Pr Vazq. loquendo de thesauris ubi supra no 31 vel quin populus legem et tributum istud acceptet, ut docet Caramuel ibidem: si n. populus tale tributum acceptet, etiamsi nulla intercesserit necessitas Regis, censebitur cedere iure suo ad tales res, et eas Regi concedere. Acceptasse autem tales virtualiter, credendum est quotiescumque populus tali legi et tributo non reclamaverit: nam ipsa tolerantia populi est quoddam assensus illius cum lege a Principe lata, que tanquam facit licitam

ut

ut diceemus infra ex Salon loqte de reservat thesaurorum a Principe factae § Hanc quoque legem.

Sed instabis, et dices, quod reservat mineralium facta à Principe in ordine ad sumptus regios non potest pro vire ex jure quod Princeps habet ad tributa impon[da] neque talis reservatio potest inter contributa computari. Ratio est: neque imposit. tributorum, tributaque ipsa ita debent imponi ut in quibus fieri potest omnibus imponatur. Hec a regula in eâ reservat[e] mineralium non invenit, cum non imponat omnibus eiusmodi tributum; sed quibusdam personis privatis. Quod iustitiae non potest cum in tali imposit. personae aliquae particulares privarentur re suâ tanti momenti, quod alii sibi quod non patiuntur. Unde fieret quod in tali imposit[e] equalitas non servaret, quae necessario requirit ad iustam tributi imposit.

Respondeo hoc tributum illiusque imposit. vi legis reservantis mineralia eque omnibus imponi, tam qui agros possident, quam qui illos non possident, possidere tamen possunt: non secus atque tributum alcabale imponitur omnibus vendentibus, potentibusque vendere: et tributum decimarum imponitur omnibus serentibus, fructusque agrorum colligentibus, aut colligere potentibus. Neque enim ut eiusmodi tributum aliud ve quodlibet commune sit omnibus quibus est ex parte imposit. illius, requirit quod omnes de facto et in actu 2° comprehendat: ut cernitur in tributo alcabale et decimarum, quorum commune est, omnibusque impositum, cum tamen non comprehendat omnes de facto et in actu 2°: ut patet de se, quia cum non omnes de facto vendant et fructus colligant, non omnes de facto comprehendit.

Imo addo quod si tributum illud mineralium grave sit, omnibusque commune quibus est ex parte imposit. tributi, nullum tamen tributum potest censeri utilius illo cum utilitas proveniens ex invent. mineralium tam in proprio, quam in alieno agro omnibus equaliter offerat tam possidentibus, quam non possidentibus agros. Ac proinde damnum quod quis poterat pati ex privat[e] mineralis reperti in agro proprio, compensari poterat ab illo labore et industria utilitateque percepta ex invent[e] mineralis in agro alieno: quod quia utilit. non reperit in imposit[e] aliorum tributorum, in quibus non potest dari similis compensatio.

Ex hucusq. dictis inferes, posse supremos Principes iuste imponere hoc tributum, hancve reservationem mineralium: et imponere posse reliqua tributa populo acceptante, aut gravi necessit. urgente. Quae si urgeat, populi acceptatio non requiritur, ut probat Caramuel in Theol. morali nº 285 et plures alij. De qua etiam stat auctoritas Pa. Lugo ubi sup. praecipue loquendo de mineralibus, quae nondum erant inventa: nam de illis, quae iam erant inventa, particularibusq. civibus applicata, vel per Regis donationem, vel per praescriptionem immemorialem indicat ipse Lugo cum Pe. Vazq. loco sup. allegato nº 18 non posse Regem ea sibi usurpare, nisi aliquod iustum pretium dominis privatis tribuat.

Ad finem huius cap. duo sunt observanda. 1º: quod etsi reliquae venae metallicae sint fisco, vel Regi adiudicatae; non tamen sunt illis adiudicatae venae ferri et plumbi, ut notavit Lugo hic d. 6 nº 440: et Vazq. ubi sup. nº 19. — 2º: reservationem venarum metallicarum auri, argenti et similium factam in favorem Regis nostri solum procedere in nostro regno Hispaniae: secus vero in Indijs, quarum mineralia pertinere ad dominum agri, si in agro alicuius privati reperiantur; vel ad inventorem, si reperiantur in loco publico, et qui in nullius sit bonis, indicat Pr. Vazq. citato loco et nº 19

Caput 4

Quid de thesauris. An illi spectant ad capientis.

Thesaurus dicitur quaedam vetus depositio rei mobilis, cuius non extat memoria, ita ut iam dominum non habeat. Sic DD. omnes, et sumitur definitio haec ex lege: Nunquam ff. de adquir. rerum dominio: et lege unica Codi. de thesauris. In quibus dicitur quod thesaurus est quaedam vetus depositio pecuniae, cuius non extat memoria etc.: nomine tamen pecuniae intelligunt praefatae leges, ut ex infra additis constat, et explanant omnes DD. utriusque iuris, rem qualemcumque mobilem: sive illa sit pecunia, sive bonum aliud mobile ut aurum, argentum, lapides pretiosi et similia.

Unde infertur 1º thesaurum non esse bonum mobile ut pecunia, aut aurum, quod quis sub terra

Dedi

ddidit vel Lucri vel metus ca, si adhuc credat spectare illius dnus,
licet ignotus: quod si non appareat, bonum illud mobile reputandum erit inter
bona incerti dni, de quibus infra dicet de ultimo ad quem pertineant.

Infert
2°: requiri ad rationem thesauri quod dnus pecuniae aut bonorum mobilium sit
omnino ignotus non solum ipse, sed et heredes illius: imo requirit etiam quod do-
mimus non habeant: nam si habent dnum notum, ea depositio pecuniae thesau-
rus non erit.

Infert 3° quod si depositio predictorum bonorum non sit vetus, non
erit thesaurus, ut constat ex ipsa defne. Unde depositio nova pecu-
niae, vel pecuniae novae huius temporis inventa ab aliquo, non pote-
rit dici thesaurus, cum non sit vetus rei depositio. Quod procedit etiam casu,
quo ea bona non habeant dnum; vel quia habent pro derelicto, vel alia qua-
cumque de causa: nam adhuc verum est non dari ibi veterem rei depositionem. Qu-
antum autem temporis requiratur, ut depositio thesauri vetus iudicetur, aut sal-
tem ut iudicet carere dno, videri poterit apud P. Lugo hic disp. 6 a
n° 100. = Igitur explato iam quod veniat nomine thesauri,

Dico 1° in quaestione
praesenti Capli: de jure nali vel gentium thesauri fiunt inventoris 1° capi-
entis more reliquorum, quae dno carent, nullius quae in bonis reputantur.
Tenent de hoc istum DDres omnes: et constat ex § ferae Inst. titulo de rerum divi-
sione, ubi de thesauro invento carente dno dicit: quod non ante nullius erit id
nali ratione occupanti conceditur.

Dico 2°: loquendo de jure civili (quod jus nale et gentium
saepe limitat et restringit in hac materia, sicut et in alijs) multa circa the-
saurorum appropriationem statuta sunt = 1° statutum est conformiter ad jus nale, ut
siquis in loco suo, ut in agro vel in domo propria, thesaurum invenerit, to-
tus sit inventoris, sive casu, sive ex industria illum invenerit = 2°, ut
totus etiam thesaurus sit inventoris, si illum invenerit in loco sacro vel
religioso = 3° ut siquis non data ad hoc opera, sed fortuito, et absque
quo industria thesaurum invenerit in loco alieno, dimidium sit inventoris,

et dimidiu dni loci. = 4°, ut si qs in loco Cesaris illu invenerit, dimidiu sit inventoris, et dimidiu Cesaris. = 5°, et Contra, ut si qs in fiscali loco vel publico, vel civitatis eu invenerit, dimidiu sit inventoris, et dimidiu fisci, vel civitatis, cuius ē locus. Habentur expresse hec oia § Thesauros Inst. titulo de reru divis. = quibus adde duos sequentes casus, q habent lege unica lib 10 codice de thesauris.

6°, ut si qs arte Magica invenerit thesauru in agro alieno totus sit dni agri: si vo in agro proprio, totus sit Cesaris, vel fisci = 7°, ut si qs in alieno loco thesauru scrutatus fuerit, etia industria licita; dummodo illu querat invito dno, vel ipso ignorante, totus sit dni agri. Ita hec Lege citata.

Sed lt oia predicta in jure com citatis qs legibus contineant: adhuc ca aliquos eoru casus aliqua disputanda veniunt. Circa 1m ex relatis nil ab Authoribus controvertit. Ac proinde ut iacet ab oibus admittit. Circa 2m casu de thesauro invento in loco sacro aut religioso dubitat: An in quocumqe loco sacro vel religioso inveniat thesaurus, pertineat totus ad inventorem? Alij alia docent: dico tn cu Covarrubias, Lesio, Furriano et Vazq opusc. de restitut. Cap 5 § 4 n° 27, quos refert et sequit Pr Lugo d. 6 n° 116 qd si locus sacer vel religiosus sit sub speciali dnio Eccle vel religionis, ut templu, monasteriu, claustru etta dimidiu tm inventi pro eo pertinebit ad inventorem, et aliu dimidiu ad dnu loci sacri, vel religiosi: q ē thesaurus inventus in loco absolute alieno: ac proinde casus iste regulandus erit xa legem de thesauro invento in agro alieno. Si vo locus sacer nullius sit in bonis, ut Cemeteriu, vel alius quis locus sacer publicus, et sub nullius exemptione potest, tunc totus thesaurus erit inventoris l° occupantis. = Qd si aliud qd insinuat in lege 3 § si in locis ff. de jure fisci, correctu ē a Justiniano p citatu Inst paragrafu Thesauros, dicunt citati DDres.

Circa tertium Casum

de thesauro invento casuali seu fortuito in loco alieno, cuius t-
qdē dimidiū debet dno, quaerit, qd dicendū, q unus het dniū direc-
tū, et alius dniū utile eius alieni loci. Cui n. ex talibus dnis debet
inventor dare eā thesauri medietatē. In hac n. q Molina iurista
de primogeniis lib. 1. cap. 23 nº 7 cū pluribus, et Pr Lugo citata de
b nº 123 indicant, qd si q het dniū utile eius loci, sit emphiteuta,
vel feudatarius, danda e illi tota medietas thesauri, quae ptinet ad
dnū agri alieni: et cōnter, si feudatarius vel emphiteuta repe-
riat in loco sui feudi, aut emphiteusis thesauru, totus ptinebit ad
ipsū inventorē. Qd pbat Lugo tu ex praxi Coi: tū a rōe: eo qd feu-
datarius et emphiteuta plus participent de dnio, qb dnus pprieta-
rius.

Alii vo, quos affert Vazq. ubi sup. nº 25, et ipse Lugo nº 122 indi-
cant utrumqz dnū tā scil. indirectū, qb directū reputari aequaliter
ut dnos in ordine ad eā medietatē thesauri: et cōnter censent qd si
thesaurus inveniat ab extraneo in loco feudi, emphiteusis, aut do-
mus alteri locatae, cuius unus het dniū directū, seu pprietē, et alius
dniū utile, medietas, quae ptinet ad dnū loci, in quo thesaurus reperitur,
dividenda e inter dnū pprietariū et utilē: si vo dnus pprietarius thesau-
rū inveniat in pprio loco, cuius alter het dniū utile, dimidiū sibi
sumere debere, et alterū dimidiū dare dno indirecto henti dniū uti-
le eius loci. Et e ca si hic inveniat in loco cuius dniū utile habet,
debet dimidiū cedere dno pprietario loci.

Medius et cōntius docent
Pd. Molina et Lesius, quos affert Lugo ibide, aliiqz plus, qd si dnus
pprietarius (ide pariter docent de dno indirecto) inveniat thesau-
rū in pprio loco, pote sibi applicare medietatē thesauri, tanqz in-
ventori, et alterā medietatē, quae ad dnū adeqte agri ptinet, dividere
in alias duas ptes aequales, et unā sibi sumere et applicare tanqz
partiali dno agri, et alterā dare dno indirecto henti dniū utile,
tanqz inadeqto dno: Et pbo a priori: qa cū inventor heat duos titulos,

et duas p(ar)tas morales, alia inventoris, et alia d(omi)ni partialis eius loci, in quo thesaurus reperit(ur), potest accipere eas p(ar)tes correntes utriusque titulo et p(ar)te morali: nam multiplicitas titulorum ad partes, q(uae) ex thesauro invento accipiendas n(on) debet ipsi nocere, et prodesse alteri habenti pauciores titulos ad aliquid ex thesauro accipiendum. Quam sententiam approbat, et probat D. Lud(ovicus) Torrez Lugo n° 121 loq(uen)do ex suppos(itione) q(uo)d utrisque d(omi)nus tam directus, quam indirectus attendi debeat in partitione thesauri, ut vere attendi debere docent Molina et alij aliqui p(ar)tes, q(ui) stante p(ro) ista s(enten)tia, que mihi omnino placet, ceterisque p(rae)fero.

Circa 4um et 5um casum de invent(ione) thesauri in loco fisci et Cesaris nihil sp(ecia)le dicendum occurrit. Nam ea loca reputant(ur) ut vere et rigorose aliena re(spectu) hominis partiaris thesaurum in illis invenientis. Et inde q(uo)d d(ictu)m dicit(ur) et infra dicet(ur) de inveniente thesaurum in loco alieno, dicendum equaliter et omnino est de hoc particulari inveniente thesaurum in loco Cesaris, Civitatis vel fisci, cuius scilicet loci d(omi)nium rigorose et proprie spectat ad Cesarem, Civitatem, vel fiscum; ad q(uo)d quia ratione eorum n(on) spectant loca omnino com(mun)ia, ut platea, via, aut callis: nam hec loca in nullius bonis censentur, ut docet Vazq(uez) ubi sup(ra) n° 27. Et ideo thesauri qui in his ultimis inveniunt(ur), p(er)tinent ad inventores.

Circa casus n° 6 et 7 observandum est, q(uo)d leges ille applicantes totum thesaurum d(omi)no mundi, vel Cesari, aut fisco sunt leges penales, ut docet D. Vazq(uez) cum com(muni) n° 29 et 30. Et non est nisi tales applicant thesauri inventi vel arte magica vel p(ro)pria voluntate et s(ine) lic(enti)a d(omi)ni agri, in quo thesaurus invenit(ur) imponitur in penam culpe commisse in eo modo querendi et inveniendi thesaurum.

Unum tamen hic notandum: nempe q(uo)d si quis sciat in loco alieno latere thesaurum, vel s(ine) eo illo toto frui, poterit emere pretio com(muni) agrum in quo thesaurus latet, nulla facta pretii addit(ion)e ob thesaurum latentem: nam id est, ut tenet com(munis) s(enten)tia contra nonnullos. Videat(ur) Lugo hic d(isputatione) 6 citata

nº 126 et seq. in hoc n. casu poterit thesaurum ibi latentem querere, et toto eo invento licite frui.

Sed cum dictum meat sup. in 3º casu, qd si thesaurus inventus sit fortuito in loco alieno, debet medietas illius dnõ loci: si vº inventus sit ex industria querentis illum in loco alieno invito, vel ignaro dnõ loci, debetur ipsi totus thesaurus inventus: queritur mõ qd dicendum sit si thesaurus inventus in loco alieno n sit inventus fortuito, de quo mõ inveni agit 1ª pars casus: nec etiam inventus sit ex industria invito, aut ignorante dnõ, de quo agit 2ª pars casus; sed inventus sit ex industria sciente et consentiente dnõ loci, in quo thesaurus queritur et invenit? In hac q. iudicat Navarrus standum eẽ iure natur. applicanti totum thesaurum inventori: eo qd in iure civili nil dispo. situm inveniatur circa hunc casum = Alii vº aliter iudicant apud Pem. Lugo citata d. nº 114.

At ego cum ipso Lugo iudico, qd si petita a dnõ agri facultate ad querendum thesaurum, ille gratiè et absolutè dat talem facultatem n paciscendo cum aliquo parte sibi reddenda pro licentia data, poterit inventor totum thesaurum sibi reservare ob ras. quas allegat Navarrus supra citatus: si vº paciscatur de aliqua parte sibi reddenda ab inventore pro licentia illi concessa, debet inventor eam thesauri partem dnõ agri reddere stando pacto: qa licentia data in re sua ideo utile inventori dignae mercede quacumque minore toto invento, quae n sit in preiudicium tertii, et de cuius quantitate pacti sunt agri dnus et inventor thesauri = Haec sufficere videntur pro illigia predictarum legum. Qui plura desiderat adeat Pes Lugo d. 6 citata a nº 118.

CCCLV.

Quo pacto obligent predictae leges iuris comis de applicatione thesauri inventi, et qd de iure nro Hispano?

Circa lg. diffes. sptes diversimè opinantur. Videat Vm Vazq.

Cap 5 de restit lege citato § 4 nº 28. In cª v solus Mercado universalit loqº docet eas oes leges in solo foro exteriori ee observandas; n tn obligare in foro interiori, seu 3ciẽ ante sḡ Judiciū: q ppt exterioris prec H. editẽ. Sic het tt de restitᵉ Cap 18 § 15 thesauros.

Dicendũ tn ẽ cu Comi sa, legẽ de danda medietate thesauri fortuito inventi dño agri, sive dñus sit hõ particularis, sive Rex, sive Civitas, sive fiscus, obligare in 3cia ante sḡ Judicis. Ro ẽ: q hec dispoi juris n ẽ penalis, ut censuit Mercado; cu n sit punitiva alicuius criminis; sed ẽ definitiva pprietaris rerũ. Ita Vazq ubi supª nº 30, et Lesius cu alijs Lib 2 de just cap 5 nº 59

Dicendũ 2º Legẽ sextẽ et 7ª supª ppositã de thesauro invento p Magia, et p industriã in alieno agro n obligare in 3cia ante sḡ Judicis. Ro ẽ: q istẽ leges H penales ut supª dictũ met Capᵉ precedᵗᵉ § Circa casũ v 6. Sic Vazq ubi sup, Lesius partim loco citato, partim nº 65, et Lugo de 5 nº 112. Qui duo ultimi notant, qd lex penalis applicans fisco totũ thesaurũ inventũ arte Magica in penã criminis inventoris illigitª ẽ de thesauro invento in loco pprio inventoris; n de invento in loco alieno: nã si dñus talis agri innocens ẽ, n debet p alterius crimen inventoris; ac ppt n debet privari medietate thesauri, quę ad ipsũ attinebat, ut agri dñũ: ppt in sª lata a judice cũ applicatione talis thesauri debet medietas illius applicari dño agri. Qd similiter dicendũ ẽ de thesauro invento p industriã in loco alieno.

Scio tamen Caramuelẽ lib 2 Theo Moralis nº 293 et duobus sequ. docere inveniente thesaurũ in agro alieno sive p Magiã sive p industriã n tenerᵢ ante sam judicis medietatẽ thesauri dño agri, sed posse totũ illũ sibi reservare ante Judicis sam. Et coenter neque judicẽ teneri applicare p suã sam medietẽ illius dño agri. Ro illius ẽ: q illę duę leges penales latę 3ª prefatos inventores, n H leges limitativę vel

+ Nec ea debet iri ab inventore in 3cia ante sḡ sᵃ

exceptive illius alterius legis, quae attribuit medietatem thesauri domino agri dictam; sed solum est exceptive vel limitative juris naturae attribuentis totum thesaurum inventori. Unde in casu quo non adverteat sententia judicis condemnantis inventorem ad amissionem totius thesauri, standum erit juri naturae, et propterea inventor poterit ante judicis sententiam reservare sibi totum thesaurum. Quae sententia mihi non displicet. Videatur hic Author loco citato.

Ad 2am questiunculam, quae rogat quid dicendum sit de thesauris inventis applicatis in regnis Castellae, aut quae Castellae legibus reguntur. Respondeo ex antiqua consuetudine, necnon et ex lege esse hanc materiam conditam quae habetur lib. 6 ordinationum Regalium titulo 12 lege 7 thesauros inventos in Castellae regnis pertinere ad Regem. Nam in illa statuitur ut omnes thesauri ubicumque inveniantur sint Regis, data inventori quarta parte. Covarrubias Covarruvias, qui verba refert, dicit se legisse in originali manuscripto data inventori quinta parte; hodieque ipsius esse in usu apud fere omnes nationes, ut ubicumque thesauri inveniantur applicentur Regi data inventori aliqua parte, docent plures et graves Doctores, inter quos Salon et Caramuel locis infra citandis.

Hanc vero legem et consuetudinem justam esse docent Soto, Sylvester, Medina, et Ludovicus Lopez contendentes, eam legem non posse statui a Principibus tuta conscientia; docent passim Doctores, Covarrubias cum pluribus in regula peccatum parte 2 § nono, et Salon 2a 2ae quaestione 66 articulo 1 de Thesauris absconditis opinione prima a § sed nihilominus. Ratio 1a hac de re est: quia usus et leges Nationum et Provinciarum praecipue fidelium, quae non reclamat in rebus moralibus, et dispositione bonorum temporalium licita sit ex ipsa tolerantia subditorum.

2a quia si propter alias rationes antiqua consuetudo et lex Provinciae potest facere licitam eam applicationem thesauri Regi factam, maxime quia jure naturae thesaurus inventus utpote in nullius potestate existens sit inventoris: haec autem ratio nulla est: quia eiusmodi jus naturae attribuens thesaurum inventori solum est jus negative permittens inventori thesaurum, donec

sed ad quod non dispensat jure humano. Nam est jus positive praecipiens, ut thesaurus sit inventoris: alioquin jus civile non posset attribuere medietas thesauri inventi in agro alieno, domino agri, Caesari, Civitati, vel fisco. Sicut enim si per jus civile seu Caesareum, non obstante praedicto jure naturale attribui medietas thesauri inventi in loco alieno domino agri, qui inventor non est, sic per jus Regium, vel Provinciale, per quam consuetudinem cuiusvis regni legitime praescriptam poterit attribui Regi maior pars thesauri inventi in regno illius, etiamsi Rex inventor non sit.

Mar dissas hic est in ea consuetudo et Lex Castellae obliget in conscientia antequam thesaurus exigatur a Rege. Bañez 2.2. q. 66 art. 5 § 1°, et Medina folio mihi 168 judicant quod si inventor inveniat thesaurum in agro Regis, solum tenetur in conscientia dare statim Regi dimidium propter est dispositionem juris communis ipsius ante omnem judicis: et etiam tenetur illa dare domino agri, si in agro alieno invenerit. Si vero in proprio inveniat, nihil tenebitur in conscientia dare Regi antequam petat. Ratio quia non est quod eiusmodi Lex de thesauris Regi tradendis imponit tributum: non est autem injuste ut tributum Regi solvat nisi exigat: quod antequam exigat non tenetur inventor in conscientia tradere Regi totum thesaurum sed solum medietatem illius si in agro ipsius sit inventus juxta ad ea quae dicta mentem Legis praecedentis.

Caramuel vero Lib. 2 Theol. moralis n° 206 aliter ratiocinatur: judicat enim per Legem praedictam regni Castellae esse derogatam quoad istud regnum Legem juris communis, seu Caesareae praecipientem dare medietatem thesauri inventi in agro alieno domino agri, sive talis dominus sit homo particularis, sive Civitas, sive fiscus, sive Rex. Et ratio illius est: quia Leges juris communis quae stare nequeunt cum legibus Castellae derogantur per ipsas Castellae Leges: sed illa Lex juris communis stare nequit cum praedicta Lege Castellae: nam illa juris communis statuit quod detur medietas thesauri domino agri, medietas vero inventori nihil curans de Rege nisi forte Rex sit dominus agri: ista vero Castellae Lex praecipit dare tres partes thesauri Regi, et unum inventori, nihil

curans

curans de dño agri, qd manifestum est, non que stare cum illa lege juris cois: ergo ea lex juris cois derogata est in regno Castellæ per predictam legem talis regni.

Unde infert Caramuel qd inventor thesauri in regno Castellæ potest totum thesaurum sibi retinere tuta conscientia quousque exigat, sive locus in quo thesaurum invenit sit hois privati sive fisci, sive Regis, sive alterius cuiusvis. Probatur quia de jure cois nihil tenetur inventor dare dño agri, cum jus coe derogatum sit quoad regnum Castellæ per predictam legem ipsius regni: praeterea nec de jure Castellæ tenetur inventor ad tradendum thesaurum Regi antequam exigat: nam thesaurus exigitur a Rege per modum tributi (ut docet ibidem Caramuel ex Bañez et Medina) nemo autem tenetur tributum solvere antequam exigatur: ergo antequam thesaurus exigatur a Rege in regno Castellæ poterit inventor totum thesaurum sibi retinere tuta conscientia.

Sed dices; qd licet praedicta lex Castellæ supra citata oes thesauros Regi reservet, adhuc tamen illa modificata est per aliam legem eiusdem regni, que habetur in nova recopilatione lib 6 titulo 13 lege 1ª, ubi dicitur, qd siquis invenerit thesaurum ad Regem pertinentem, Regi renuntiet et habeat 4am partem. Atque thesaurus ad Regem pertinens intelligitur esse qui in loco Regis reperitur; et dicendo hoc solo ibi iubet qd inventor habeat 4am partem, et tres reliquas Regi tradat: ergo circa reliquos thesauros, qui ad Regem non pertinent eo qd non inveniantur in loco proprio ipsius, observanda erit dispositio juris cois utpote non derogata, sed potius firmata, aut revalidata per eam novam legem Castellæ supra citatam ex nova recollect. ≡

Respondeo qd quidquid sit de probabilitate huius responsionis, adhuc tamen Caramuel cum Covarruv. Castro, Aron, et aliis quos refert ubi supra nº 305, docet quod ea lege nove recollectionis potius confirmare, quam debilitare detrahatur eius legis. Et sic dicto ubi supra statuta potius confirmat, quam debilitat. Ut videri poterit apud ipsum citato loco.

= Alia difficultas que hic examinari potest

ut e illa, ad quæ pertineat thesaurus inventus in re mobili, ut in sacco lanæ; et illa, ad quæ spectet lamina vel quantitas auri reperta inter herbas alicuius sacci, quæ à milite emisso, videri poterunt apud Patrem Lugo tract. de 6 n.º 129 et 130.

Disp.º 3

De modo amittendi rerum dominia

Cap. 1

Quibus modis certo amittatur dominium rerum?

Cum diximus disp.e preced.te de modis, quibus adquiritur rerum dominium, operæ pretium est aliqua breviter dicere de modo, quo tale dominium amittitur: nam utraque sub eadem disciplina versantur. Igitur dominium amittitur 1.º per eos ipsos modos per quos ab uno in alterum transfertur dominium: quare sicut ab uno in alterum transfertur per donationem, emptionem, venditionem, et similes titulos, secuta rei traditione, sic per ipsos amittitur a suo antiquo domino: nam dominium eiusdem rei, ut suo loco statuimus, nequit esse in duobus in solidum.

Similiter etiam amittitur dominium rei per præscriptionem, vel usucapionem illius ab altero factam quia cum titulus sufficiens causare dominium rei in uno, sufficiens etiam est ad causandum amissionem eiusdem rei in alio, nempe in antiquo domino. Præscriptio autem, et usucapio quo ad presens attinet converti possunt inter se, etiam si aliquo in pluribus differant; et sub hac ratione definitur præscriptio à Patre Lugo tract. de 7 n. 3: est adquisitio iuris facta per continuationem temporis lege definiti, cæteris circumstantiis concurrentibus. Materia autem præscriptionis tractant à Doctores late quam in præsentia nobis non licet disputare. Videantur Pater Molina tract. 2 de iust. à d. 6 et per plures sequentes, Pater Lessius lib. 2 de iust. toto cap. 6, Pater Lano d. unica de iust. in genere toto § to 12, Pater Lugo tota ea disp.e 6.

Amittitur 1.º dominium rerum per earum derelictionem, hoc est eo ipso quod dominus illas habeat pro derelictis: eas vero pro derelicto habet, quotiescumque illas deserit, et negligit, cum facile est eas posset recuperare. Ceterum eo ipso quod sic derelinquat

con

censet nolle eas res in suis bonis habere, et cuilibet occupanti relinquere, ita habetur lege 1.a et sequentibus ff. pro derelicto, et § penultimo et ultimo Instit. titulo de rerum divis. Ratio autem, cur in eo casu dominium amittatur, est quia sicut ad dominium acquirendum requiritur voluntas acquirendi: sic ad illud deserendum requiritur voluntas deserendi: ideo ipso quod quis suas res derelinquat, habeat usque animum illas deserendi, habet voluntatem illas deserendi: quod debet, et amittit dominium illarum: de quibus autem bonis, quae pro derelictis habentur, quaeve pro derelictis habenda sunt, videantur dicta a nobis supra disputatione praecedente cap. 1 § de rebus carent domino.

Notandum tamen tertio est, quod ea, quae a domino iactantur sive ex navi, sive ex domo tempestate, et incendio urgente, non sunt habenda pro derelictis. Constat expresse ex § ultimo Instit. ~~tit~~ titulo de rerum divis., lege tal. sup. § si iactum ff. de furtis. Quod verum est etiamsi res illa in eo casu iacta peritura esset vel tempestate, vel incendio, si tu illam non eripuisses, ut notavit cum Covarrub. Navarro, Molina, Lessio, et aliis Pater Lacro d. unica citata de just. in genere q.to 18 n.o 3: quamvis tunc possis petere pretium tui laboris. Ratio autem, cur talis res non habeatur pro derelicto, est: quia dominus eam proiicit foras animo salvandi vitam a tempestate, vel res ipsas ab incendio: non autem animo exuendi se dominio, aut possessione ipsius: cum autem ad hoc animus requiratur ut res iacta pro derelicto habeatur, ut probatur iuribus allegatis Glossa Vinnii super § Instit. proxime citato: ideo in tali casu res ita iacta non censetur habita pro derelicto

Unde 1.o non est admittenda, ut tolerabilis, lex, aut lex aliquorum locorum, quae tanquam bona dessporta, aut pro derelicto habet bona naufragorum. Contra quas leges et consuetudines exclamant Pater Lessius, et cum ipso, Covarruvias, Medina, Rebello, et aliis Pater Lacro ibi. Et ideo pro bulla Coenae Domini excommunicantur qui talia bona occupant. Et quidem iustissime: nam id est addere afflictionem afflictis.

2.o non est admittenda sententia Petri Navarra, qui lib. de restitut. cap. 1 n. 58 asserit, quod bona, quae abiiciuntur absque spe recuperationis computanda sunt inter bona pro derelicto habita. Ratio autem est: quia etiamsi absque tali spe

proijciant, n. tn. abijciunt mente et aio se exuendi dnio, aut pos e
igsam, qd regrediat, ut pro derelicto hereñt, ut cstat ex §° 1° inst. sup. allegata, necnon et ex lege si quis 10 §° 1° de adqa poss. a Misingero allegata ubi sup. Cu potius pro ijciant aio expresso dumtaxat vel se salv. a tempest, vel talia bona salv. ab incendio si poet, ac pinde aio, saltq interpretativo n. amitt illa, si aliquamo recuperari poet. Ut docet Cu Les Palao loco cit. n° 4.

Lo° d lapidis, quos vi fluminis et inundat. apportant, iudicat Palao ibi Cu Pe Moline tt. u 2° de just. d. 55 infine, qd si exiqui sint pretij, tanq derelicta here poterunt. Qd illige, nisi aliter cstet de volunt. dni. Secus vero dicend e, si sint magni pretij, nq in eo casu n. hent pro derelicto. Adhuc in poterit tunc dnus agri, in quo pjecta st ligna, cetendere in iudicio ut designet dno lignorum certum tempus, intra qd ligna a predio extrahat, alioq tanq pro derelicto heant.

De alijs mis amitt d (cetiq et adqr.) dniu, de qq n. e cstans sa apud oes, nempe de mo adqr et amitt pro formates, mixtione, et alluvione videat Pr Palao ubi supa pto 21.

Amittit. 3° et certiss. dniu pro destructe rei, sive ea destructio fiat a dno, sive a n. dno. Nq re destructa, et sublata ex rerum na, dniu illius stare neqt: nemo n. pote here dniu rei, quae n. exit, ut bene Caramuel lib 2 Theol moralis n° 269. Et nemo pote here usufructu rei, quae destructa e, ut het §° usufructus inst. titulo de usufructu, qd a nobis late pbatu mer. ttu Si ubi dniu duorum insolidu excludimus, proqq ta pvimus.

Cap 2

Q amittat dniu rei pro amiss. illius, ubi de bonis inventis ad quem pertinant.

Dniu rei amitti pro amissione illius indicant aliqui

si adhibitis ab inventore debitis diligẽijs de q. mẽtio, dnus n̄ apa-
reat, idq̄ ēē sq. oīn docet Caramuel in sua Theoa morali lib 2º
nº 330. sed immerito ēē oīn docet: q. n̄ adeo cōs ē. Adhuc in illa
prẽt Caramuel iudicant verg Pñg Navarra lib 4 de restit cap 2
nº 57, et Pr. Enriquez de indulgentijs cap 34 nº 8, quatis consent
qd si res amissa, seu pdita a dno, sel debito mō fuerit pauperi ap
plicata, eoqd debitis diligẽijs factis dnus illius n̄ apparuit, n̄ debet
postea dno apparenti restitui, etiã si rẽ illã sibi inventor applicuerit, ut pauperi
et vōē; q cũ ea applicao sel facta, facta sit in utilitãs tales, spuã-
tẽ dni, tenet dnus illã ratã hẽre. tum q p istã appni ūr sel rite
factã translatũ ē dnĩũ eius rei in eũ, cui rite applicata ē.

sed hanc
Caramuelis, et reliquorũ doctrinã ex cōīssa sãe Dñs reijcit cũ Covarruv.
et alijs Pr Les. de just lib 2 cap 14 dubit 6 nº 47: tum q dnus
n̄ tenet ratã hẽre eã applicatiões rei suæ dũmō vel in se vel in pre-
tio extet, nisi donec ipse dnus n̄ agnoscat ab inventore, ut prædi-
xerat in nº 43: tum q p eã applicatiões rei in se vel in pretio extan-
tis n̄ transferri dnĩũ in eũ, cui res applicat, nisi postea bona fide
illã possideat tempore sufficienti ad usucapionẽ vel præscriptiões: naut
ibi docet Lesius, iura hanc mq transfer dnĩũ ignorant: qd manifes-
tè stat ex eo qd si dnus postea appareat pote vendicare rẽ suã
ubicumq ea sit, si in se vel in pretio existere: Et, ut docet
Palao ubi sup. nº 8 = Cũ quo stat qd si in aliqua Prov. daret
aliqua lex vel cõstitutio ordinaris, ut eo pacto q Navarra et Enri-
quez propositũ transferret dnĩũ in illũ cui res inventa applicat,
n̄ eet damnda: q dispoõ taliũ bonorũ inventorũ subẽ authorit Prin-
cipis, nisi Pontifex eã applicatiõ sibi reservaret. ita Les. ibi. Ex
qq Lesij doctrĩ, quæ mihi placent, infero; qd ubi ea lex n̄ extat,
adhuc si res inventa applicata sit pauperibus, dũmō ea n̄ sit consump-
ta; sed extet vel in se, vel in pretio, dnĩũ illius n̄ amittit a dno,
p indeq̄ penes ipsũ pmanere dnĩũ; penes possidentes v. illegitimã

applicat(ur) Ecclesiae, remanere in rigore vtili facti, quo licite possunt de illa disponere, (donec dominus non compareat) etiam vsque ad consumptionem. Nisi forte ab isto possideatur res tempore sufficiente ad prescriptionem: nam tunc ab illo dominium acquiret, ut supra docebat Lessius.

Sed rogas: Vtrum eiusmodi bona inventa possit inventor etiam si pauper non sit, licite sibi retinere, si post diligens examen, et inquisitionem domini, dominus eorum non compareat? Dixi: post diligens examen et inquisitionem; nam si absque illis rem inventam sibi retineret inventor, sine dubio peccaret: nam rem alienam mala fide retineret.

Si quaestio presens procedat loquendo de iure naturae, dicendum est, quod solo iure naturae spectato potest omnis inventor etiam non pauper in predicto casu, rem inventam sibi retinere. Planeque ita tenet cum Soto, Ledesma, Medina, Bañez, Toledo et aliis pluribus Caramuel lib. 2 citato Theol. moralis nº 322. Est tamen contra plures alios, et signanter contra Ludovicum Molina disputatione 746, qui iudicant, iure naturali inventa quorum dominus non comparuit, deberi pauperibus, eo quod inventor tenetur restituere domino rem taliter quod vel ipsa, vel vtilitas ex ipsa ad dominum perveniat. Quod fiet, si non invento domino, res inventa pauperibus detur ad salutem domini vivi, vel mortui — Sed hanc rationem multis refellit Pater Lessius hic lib. 2 cap. 14 à nº 36 usque ad 39. Vbi ratio in contrarium ad argumentum. Ego teneri debitorem iure naturae ad restitutionem domino rei suae, ita quod ipsa, vel vtilitas temporalis illius, aut illius pretium perveniat ad dominum, si possit: non vero ita quod si neque ipsa neque vtilitas temporalis illius, neque pretium ipsius pervenire possit ad dominum, perveniat aliqua eius vtilitas spiritualis ex ea: quia lege iustitiae non tenetur quis damna temporalia compensare bonis spiritualibus.

Adde quod spectato iure naturali, quod omnibus gentibus commune est, non debet presumi de voluntate domini, quod velit suam rem ab altero inventam expendi in opera pia, ut sibi spiritualiter proficiant. Id enim presumi non potest de infidelibus, qui de bonis spiritualibus non curant, nec ad spiritualem vtilitatem pia opera

Ec-

deserviunt. Atque spectato hoc, nec jure, quod omnes gentes respicit, potius praesumi debet, velle dominum ut inventor suae rei illam servet aut sumat cum onere restitutionis ipsi, si forte dominus appareat, quam ut in pia opera illam expendat. Unde nunquam potest restitui aut illius pretium recuperare.

Nostra vero sententia in praesenti quam docet Dominicus Soto lib. 5 de just. q. 3 art. 3 ad 2um pro praedictis inventoribus sibi rem inventam retinere et applicare si post sufficientes diligentias dominus illius non appareat. Neque huic resolutioni adversari jus aliquod, non solum naturale, ut probatum manet, sed neque positivum, ecclesiasticum vel divinum, ut cumque res inventa debeat pauperibus erogari. Hanc quoque sententiam tenent etiam Doctores: Navarra lib. 4 de restit. cap. 2 nº 75, et apud ipsum Ledesma, Mercado, Medina, aliique, quos refert Pater Salas de unica de just. in gere part. 19 nº 3, ubi omnes qui hanc sententiam afferunt, eamque probabilem Pater Lessius reputat. = Et quia breviter haec sententia quod nec de jure naturali nec de jure positivo debent pauperibus bona inventa quorum dominus ignoratur, sed cedunt inventori. Ans quoad primum ut probatum supra manet contra Ls. Molina et alios. Et quoad 2um: quod de jure positivo non constat obligatio haec: nam in lege non constat de jure positivo divino, nec ullus textus ex Scriptura desumptus id probat: insuper neque constat de jure positivo ecclesiastico: quia nullus textus juris canonici jubet de iis disponere in favorem pauperum: nam caput Cum tu de Usuris, et caput Cum sit de Judiciis loquuntur expresse de bonis quae injuste sunt adquisita: et ideo ut puniat injustitiam ea bona a quibus decernit jus canonicum illa esse eroganda piis operibus, ne injustitia prosit injusto, sive illius authori. Praeterea textus Si quid invenisti et textus Multi causa 14 q. 5, qui dicunt furem esse et raptorem qui inventa non restituit, illi dicti sunt, ut docet Glossa, de illo qui noluit eas non reddidit bona inventa domino apparenti, ut constat ex verbis sequentibus ejusdem textus, nempe Deus cor interrogat, non manus etc.

Sed his non obstantibus oppositum ut communis et magis

tutam ... tenet Palao ubi sup. et Lessius lib. 2. cap. 14 n. 48 pro eaq. citat Palao D. Thom. Sylvestr. Navarro Covarrub. Molina et fere omnes Iuristas docentes ea bona inventa, quorum dominus post diligentem inquisitionem non invenitur, pauperibus alijs ve pijs operibus deberi.

Ro potissimum pro hac sententia est: quia consuetudo inter fideles videtur praescripta, ut haec bona inventa in pios usus expendantur. Cui consuetudini maxime favent varia privilegia a Pontificibus diversis Religionibus concessa, ut S. Mariae de Mercede, Trinitarijs, imo et Commissario Cruciatae, cui potestas est ut sub excommunicatione compellant detentores eiusmodi bonorum, ut ea sibi exhibeant in redemptionem captivorum, vel subsidium belli contra infideles: aliave pia opera. Ergo datur obligatio ea bona expendendi in pios usus; alioquin sub excommunicatione non compellerent inventores ad bona eiusmodi expendenda, vel tradenda in eos pios usus.

Sed cum Adv. 1.us tenere non(?) ... obligatio expendendi in pia opera praedicta bona inventa, quia censent inventorem etiam non pauperem posse illa sibi retinere, si dominus post diligentem inquisitionem non appareat, neque spes sit, ut appareat: unde consequenter nominat dari in conscientia obligationem tradendi praedictis Religionibus, necnon et Commissario bona eiusmodi inventa: rogare, quemnam dispensans sit sufficiens, ut ea facta, post dominus sibi applicare ea bona, si non appareat dominus.

Rx etc. Palao eadem unica de iustitia in genere: p. 19 n. 5, non posse praescribi certam regulam in hac materia, sed prudentis arbitrio spectatis omnibus circumstantijs id esse iudicandum. Unde in observantia, numquam potest alienari aut donum ab inventore, dum probabiliter de spes domini inveniendi etiam post longum tempus: quia in ea detentione utiliter et iuste geritur domini negotium ut ibidem observat Cum Covarrub.

Et ob istam rationem statuit pro rebus

pro

pretiosis inventis Lex Regia 7 tit. 13 lib. 6 novæ recollect.[is] ut infra 14 menses non expendantur, sed pro eos res ingratiantur voce præconis in diebus fori (hoc est, en los dias de mercado) alioq[uin] teneatur inventor restituere inventum tanquam iniuste retentum. = Dixi 2.° ea Lege statutum esse pro rebus pretiosis, ut ibi testatur Palao, non obstante quod lex indefinitè loquitur de rebus inventis. Ratio autem est: quia cum tales diligentiæ sint graves, non sunt rebus levibus implicandæ, quod etiam notavit Caramuel lib. 2.° Theol. moralis n.° 330.

Sed quorsum plura? Sufficiant[que] hucusque pro nostra tenuitate dicta in materia de just. et jure 2.æ 2.æ. Doleo quod de justitiæ actibus disputare non liceat dum a moralibus ad scholasticas materias migrare cogimur. Hucusq[ue] igitur dicta morali stilo et ulterius scholastico data modo dicenda cedant in Dei omnipotentis Beatissimæ semper Virg. Mariæ laudem et gloriam; necnon et in honorem B. Ceciliæ in cuius octava die hoc opus absolvimus, quod in nostrum cupio cedat utilitatem.

1675

Al P.e Joan de Zamartu
de la Comp.a de Jesus.
es del P.e Fran.co Ponze

de Sant.

Ponce